

CEDRENI HISTORIARUM

CONTINUATIO.

[P. 609] Τοῦτον μὲν τὸν τρόπον, ὃν εἴπομεν, **A** αποθνήσκοντος Ἀλεξάνδρου εἰς Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν Λέοντος, ἔβδομον τῆς ἡλικίας ἄγοντα ἔτος, τὸ Βασιλεῖον περιελήλυθε κράτος, ὑπὸ ἐπιτρόπους τελούντα τοὺς ἄνωθεν ἡριθμημένους. Λαβόμενος οὖν τῆς ἐξουσίας Νικόλαος ὁ πατριάρχης ὡς καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὢν, συνάμα τοῖς ἄλλοις, ἐπηδαλιούχης τὰ τοῦ κοινοῦ. Τῶν δὲ πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς βασιλείας, ὡς εἴπομεν, παρὰ τῶν ἐπιτρόπων ἰθυνομένης, Κωνστατῖνος ὁ τοῦ Δουκὸς Ἀνδρονίκου υἱὸς, δομέστικος τῶν σχολῶν τυγχάνων καὶ δυνασταίαν περιβεβλημένος μεγίστην, γράμμασι τῶν ἐν τῇ βασιλίδι φίλων καὶ συγγενῶν αὐτοῦ παρακινήσεις, γεγραφότων ἀκέφαλον εἶναι τὴν βασιλείαν καὶ κακῶς διεξέγεσθαι καὶ μικρὸν ἦσαν κινδυνεύειν ὀλεθρίῳ κινδύνῳ ὑποπεσεῖν, αὐτὸν τε ἀνακαλουμένων ὡς ἐχέφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ μονον **B** δυνάμενον ἐπαξίως κυβερνήσαι τὴν περιθόητον τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν, προσθεμένων δ' ἕτι καὶ ἡ σύγκλητος αὐτὸν ἀσπάζεται καὶ ὁ πολιτικὸς ὄχλος, καὶ ἐπισπευδόντων ὡς τάχος καταλαβεῖν, συνειδότες, ὡς φασί, καὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου καὶ τοῖς γραφεῖσι συνευδοκούντος διὰ τὸ μήπω τὰς διαθήκας Ἀλεξάνδρου ἀναγνωσθῆναι μηδὲ γνωσθῆναι αὐτῷ ὡς ἐπίτροπος γέγραπται καὶ αὐτὸς τοῦ παιδὸς, Ἀρταβάσδου πρὸς τοῦτο διακονήσαντος καὶ παρὰ τοῦτο πρώτου τῶν ἱερέων (43) τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μετέπειτα γενομένου. Πατήρ δ' ὁ Ἀρταβάσδος ἦν Ἀνδρέου τοῦ ἐπὶ ζωγραφικῇ τέχνῃ λάμπαντος. Ὁ Κωνσταντῖνος δὲ καὶ προτερον ὄνειροπολῶν τὴν βασιλείαν καὶ διὰ παντος αὐτῆς ἐφίεμενος, καὶ μηδέποτε ἄλλοσέ πη, ἀλλ' ἢ πρὸς τὴν τοιαύτην ὄρεξιν **C** τετραμμένον ἔχων τὸν νοῦν, δεξάμενος τὰ γράμματα ταχὺ τε ἐπέσθη καὶ ταχὺ τὴν βασιλίδαν κατέλαθεν, ἐπομένους ἔχων τοὺς τῶν στρατευμάτων ἑκκρίτους. Καὶ τῶν νυκτῶν ἄνωρ διὰ πυλίδας εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβεστιάριου Μιχαῆλ, πλησίον οὐσης τῆς ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μεγίστου Γρηγοῦ τοῦ Ἰθέρτζη (πενθερὸς δὲ ὁ Γρηγοῦς τοῦ Κωνσταντῖνου) παρεγένετο, ἐν ἧ διανυκτερεύων μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ διετέλει. Νικήτας δὲ ἀσηκρήτις τὴν ἔλεσιν αἰσθόμενος τοῦ Κωνσταντῖνου τῷ πατρικίῳ Κωνσταντῖνῳ τῷ Ἑλαδικῷ τυγχάνοντι μονακῷ θάττον ἐμήνυσε, καὶ παρεληφώς αὐτὸν

A 1-278 Annum agens ætatis septimum Constantinus Leonis filius imperium iniit, sub iis quos recensui tutoribus : et Nicolaus maxime patriarcha, utpole unus tutorum, clavum reipublicæ tenuit. Initio hujus imperii, Constantinus Ducæ Andronices filius, domesticus scholarum, et maxima præditi-potentia, amicorum ac cognatorum in urbe degentium litteris ad invadendum imperium instigatur. Scribebant enim, capite carere imperium, ac male geri, et in summo versari discrimine : ipsumque ut hominem cordatum atque fortem, et solum nobili Romanorum imperio administrando aptum, accersabant addebantque, probari eum senatui et civili multitudi : et hortabantur, ut urbem quamprimum occuparet. Ferunt, conscium horum quæ scribebantur approbatoremque fuisse Nicolaum patriarcham (quippe nondum recitato Alexandri testamento, se inter tutores ascriptum esse etiamnum ignorantem) usumque hac in re ministerio Artabardi, qui pater fuit Andreæ nobilis pictoris, et ideo **279** primus sacerdotum Magni Templi factus est. At Constantinus, qui jam ante imperium somniaret summoque id studio affectaret, neque animum ab ea cura unquam alio deflecteret, litteris acceptis statim assentit, et Cpolin contendit, stipatus militum delectis ; atque intempesta nocte per portam Michaeli protovestiarii ingressus, quæ vicina erat arci, in domum magistri Gregoræ Iberitzæ, saceris sui, se confert, ibique pernoctat. Nicetas porro secretarius Ducæ adventu cognito, patricio Constantino Eladico monacho statim indicat, eumque eo hac ipsa nocte ad Ducam venit. Hi priusquam dies illucesceret, cum facibus et magna turba portam Circi occupant, et Constantinum imperatorem faustis acclamationibus salutant. Cum autem qui intus erant, portam non reserarent fortiterque resisterent, Constantini protostrator, audax homo, dum inconsideratius portam aperire molitur, per commissuram forium lancea a quodam icetus occumbit. Constantinus inde pulsus, tamen imperii cupiditate ebrius, neque sanæ rationis compos, inde ad Circum pergit, nihil a sententiâ dimotus malo omine interfecti protostratoris. Inde **280** laustis acclamationibus prosequentibus Chalcea occupat ; perque

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(43) Πρωτοῖερεὺς, qui et πρωτοπαπᾶς, sive τῶν ἱερέων ὁ πρῶτος archipresbyter est, et in Magna Ecclesia ad sanctum altaris tribunal (non ita ubi-

que) secundas a patriarcha obtinet. Codicinis. Eucbologium. Goan.

eam ingressus usque ad excubitorum stationem, proficiscitor. Interim Joannes Eladas magister, unus curatorum, delectis quantum occasio patiebatur remigibus ac sodalitatibus, iisque ut arma cuique fors offerebat instructis, hos Ducæ occurrere jubet. Si cum Ducæ militibus manum conseruerunt, et magna utrinque cædes facta est. Occubuit etiam Gregoras Ducæ filius, et Michaelus cognatus ejus, et Curticius Armenius. Quo casu non leviter perturbatus Ducas, suos uti confirmaret, concitato equo ad primos contendit: sed equo in tabulis lapideis, quibus ille locus erat constratus, collapsio excussum quidam in terra jacentem et a suis, qui fuga omnes dissipati erant, desertum cernens, caput ei gladio amputat, idque celeri cursu ad imperatorem Constantinum affert. Hunc Ducæ futurum exitum etiam alias intellexerant tutores. Nicolaus enim quidam publicanus vectigalis Chaldiensis, cum vectigal acceptum decoxisset neque haberet unde publico satisfaceret ærario, in Syriam profugerat, et nostra ejurata religione astrologiæ se dederat. Is in nigro linteo litteras ad Thomam logothetam scriptas miserat, quæ linteo aqua eluto apparuerunt, hanc continentes sententiam: « Nolite vobis metuere a rufa ave Duca: stulte enim res novas molietur, et statim peribit. »

ὁ τοῦ Δουκὸς υἱὸς, καὶ Μιχαὴλ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, καὶ Κουρτίκιος ὁ Ἀρμένιος. Ταῦτα παραχρῆς οὐ μικρὰς τὸν Κωνσταντῖνον ἐμπέμπλησι. Σπεύδων οὖν ἐπιβῆσσι τὸ ἑαυτοῦ μέρος, τὸν ἵππον ἐλάσας ἠπειλετο συμμῆσαι τοῖς ἐμπροσθεν. Ὁ δ' ἵππος ταῖς ἐκεῖσε ὑπεστρωμέναις καταλισθῆσας πλαξὶν εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβηκε, καὶ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐβρίμμενον καὶ μεμονωμένον καταλαβὼν (οἱ γὰρ ἄλλοι διεσκεδάσθησαν ἅπαντες) ξίφει τὴν τούτου ἀπίστευε κεφαλὴν καὶ δρομικῶς τῷ βασιλεῖ ἀπήνεγκε Κωνσταντῖνον. Τὸ δὲ τοιαύτην αὐτὸν καταλήψεσθαι τύχην προσωνοσμένον ἦν τοῖς ἐπιτρόποις καὶ ἐξ ἑτέρας αἰτίας. Νικόλαός τις δημοσιῶνης τῶν ἐν Χαλδίᾳ (47) εἰσπράξεων, τὰς συντελείας κατασπαθήσας καὶ μὴ ἔχων ὄθεν ἀποδῆν τὸ δημόσιον ὄφλημα, φυγὰς εἰς Συρίαν ἄφχετο, ἐξομοσάμενος τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσεβῆ θρησκείαν, καὶ ἀστρολογίας ἀντεποιεῖτο. Οὗτος ἐν ὁθῶνῃ μελαίνῃ γράμματα γράψας ἀπεστάλακε τῷ λογοθέτῃ Θωμᾷ, καὶ τῆς ὁθῶνης βύφθεισος δι' ὕδατος φανερὰ τὰ γράμματα γέγονεν. Ἦν δὲ ὁ νοῦς τῶν γεγραμμένων τοιοῦτος: « Μὴ φοβῆθητε ἀπὸ τοῦ πυρρῶς πετεινοῦ τοῦ Δουκὸς: νεωτερισθῆσεται γὰρ ἀφρόνως, καὶ εὐθέως ὀλοθρευθήσεται. »

Conatu Ducæ hunc exitum nacto, statim Gregoras magister, Ducæ socer, et cum eo patricius Leo Chærosphacta ad Sophiæ templum profugerunt. Qui a tutoribus inde abrepti, rasi et monachi in Studii monasterium conclusi sunt. Constantinum Eladicum patricium iidem nervis bovillis prolixè cæsum et in triumpho per mediam urbem ductum monasterio Dalmatico inclusere. Leonem patricium Catacalizam et Abessalomum patricium Arotæ filium exæcatos relegarunt. Constantinum Eulampii filium, et cum eo alios, Philotheus urbis præfectus in Circi funda capite truncavit. Nicetas secretarius

κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα πεφοιτήμασι πρὸς τὸν Δούκα. Βουλῆν δὲ ποιησάμενοι, μήπω τῆς ἡμέρας καταλαμπούτης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄχλου τὴν τοῦ ἵπποδρόμου πύλην καταλαμβάνοντες Κωνσταντῖνον ἀνευφίμουν αὐτοκράτορα. Τῶν δὲ ἔνδον εὐσθενῶς ἀντεχομένων καὶ μὴ ἀνοιγνύοντων τὰς πύλας, ὁ τοῦ Κωνσταντῖνου πρωτοστράτωρ, ἐπ' ἀνδρῶν μέγα φρονῶν καὶ βιαίωτερον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀτακτώτερον τῇ ἀνοίξει ἐπιχειρῶν τῶν πύλων, λογχεύεται παρὰ τινος τῶν εἴσω διὰ τῆς ἀρμογῆς τῶν θυρῶν. Καὶ ὠνήσκει μὲν οὗτος εὐθεὺς, ὁ Κωνσταντῖνος δὲ ἀποκρουσθεὶς ἐκεῖθεν καὶ τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι οἷα τιμὴ μεθῆ κάτοχος ὢν καὶ μὴ καθεστῶτας ἔχων τοὺς λογισμοὺς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον παραγίνεται (44) κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ πρωτοστράτορος ἔχων σφαγὴν, ὁμοῦς δὲ τῶν δεδογμένων οὐκ ἀφιστάμενος. [P 610] Ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος κατέλαβε τὴν λεγομένην Χαλικῆν, καὶ δι' αὐτῆς εἰσελθὼν ἔφθοσεν ἄχρι τῶν ἐξκουβίτων. Ὁ δὲ μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἑλλαδᾶς, εἰς ὑπάρχων τῶν ἐπιτρόπων, ἐκλογὴν ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου τῶν ἐλατῶν (45) καὶ τῶν ἐταιρειῶν ποιησάμενος, καὶ καθοπλίσας ὅπως ποτὲ ἕκαστος ἄρματος (46) ὑπόρει, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Δούκα: οὔτινες φθάσαντες τοὺς περὶ αὐτὸν συμπλέκονται, καὶ γίνεται φόνος πολὺς ἐκατέρωθεν. Ἔπεσε δὲ καὶ Ἰρηγορᾶς

Τοιοῦτον δὲ τέλος λαβούσης τῆς ἀποστάσεως, παραυτίκα μὲν ὁ μάγιστρος Ἰρηγορᾶς καὶ πενθερὸς τοῦ Δουκὸς μετὰ Λέοντος πατρικίου τοῦ Χοιροσφάκτου τῷ θεῷ τεμένει τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας προσέδραμον: οὗς ἐκεῖθεν ἀποσπᾶσαντες οἱ ἐπίτροποι ἀπέχειραν μοναχοὺς ἐν τῇ τῶν Στουδίου μονῇ. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν πατρικίον τὸν Ἑλλαδικὸν βουνεύρις τύψαντες ἀφειδῶς διὰ μίσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν καὶ ἐν τῇ μονῇ τῶν Δαλμάτου ἀπέκλεισαν. Λέοντα δὲ πατρικίον τὸν Κατακαλίτζην καὶ Ἀβεσσαλὼμ πατρικίον τὸν τοῦ Ἀροτρά ἐκτυφλώσαντες ἐν ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(44) Atqui erat circo exclusus, nisi alia fortassis porta intrarit, aut de alio, quod arbitror, circo loquatur. XYL.

(45) Πλωτῖμους habet Zonaras, quod idem est, socios navales. XYL. — Remiges non plebeius aut tumultuario lectos intelligi non opinor: ut enim ἐταιρεῖαι, de quibus loquitur, *confæderatorum* erant *selectæ turmæ*, ita et remigum dromonem imperatoris agere consuetorum; de quibus Constant. in

Admin. Imp. c. 51. Auctor infra p. 615: Εἰ ἔχει ἄνδρας ἐβαιοὺς, καὶ γενναίους καὶ τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν ἐπιτηδεύουσας τριήρη. GOAR.

(46) Ἄρματος arma verti: neque enim curribus usi sunt; et hanc vocem, quo modo multas, Græcam fecit, ut supra quoque monui. XYL.

(47) Vox obscura est, ut puto, falsa. XYL. — Armeniæ portio est Χαλδία versus Syriam. GOAR.

λαμπίου καὶ ἑτεροῦσιν αὐτῷ φιλόθεος ὁ ἑπαρχος (48) ἐν τῇ ἱππικῇ σφενδόνῃ ἀπέτεμε. Νικήτας δὲ ὁ ἀσκηρῆτις καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λύβ, καίπερ ἀναζητηθέντες πολλὰ, οὐχ εὐρέθησαν. Τὸν δὲ πατρικίον Διγίδην τὸν ἐπ' ἀνδρῖα περιβόητον, καὶ τινὰσιν αὐτῷ στρατηγῶσιν οὐκ ἀσήμους, ἀπὸ τῆς ἐν Χρυσόπολει θαλάσσης (49) καὶ μέχρι τοῦ τόπου τοῦ λεγομένου Λευκακτίου ἀνεσκολόπισαν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἀπωλώλεισαν τῶν συγκλητικῶν παρὰ τῶν λεγομένων ἐπιτρόπων ἀνηλεῶσ τε καὶ ἀναιτίως, [P. 611] εἰ μὴ τινες παρρησιασάμενοι τῶν δικαστῶν τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν, φάμενοι, ὡσ παιδῶσ ὄντοσ τοῦ βασιλέωσ καὶ μὴ νοσῶντοσ τὰ πεπραγμένα πῶσ ἀνευ τῆσ αὐτοῦ κελύσσεωσ τολμάτε τὰ τοιαῦτα διαπράττεσθαι; Οἱ δὲ ἐπίτροποι καὶ τὴν τοῦ Δοῦκα ἀποκείραντοσ γυναῖκα εἰσ τὸν ἐν τῇ Πασλαγονίᾳ τὸν ταύτησ υἱόν.

Ἄλλὰ ταῦτων κατὰ τὴν πόλιν πραττομένων, Συμεῶν ὁ Βουλγαρῖα ἀρχὼν μετὰ βαρείασ δυνάμειωσ εἰσβολὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐποιήσατο, καὶ τὴν βασιλίδα φθάσασ χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ τε Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆσ λεγομένησ Χρυσῆσ πόρτησ, καὶ μετέωροσ ἦν ταῖσ ἐλπίσι βραδίωσ ταύτην ἐλεῖν. Καταμαθῶν δὲ τὴν ὀχυρότητα τῶν τειχῶν καὶ τὴν πλῆθος τῶν τειχοφυλακούντων καὶ τὴν τῶν πετροβόλων καὶ τοξοβόλων ὀργάνων θαψίλειαν, ἀφέντοσ τῶν ἐλπίδων ἐν τῷ ἑβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικῶσ σπονδῶσ ἐξαιτούμενοσ. Τῶν δ' ἐπιτρόπων ἀσμενέστατα δεξαμένων τὸν λόγον, ἀποστέλλει ὁ Συμεῶν τὸν ἑαυτοῦ μάγιστρον Θεόδωρον ὁμιλῆσαι περὶ εἰρήνησ· οὐ πραγενομένου καὶ λόγων κινηθέντων πολλῶν, ὁ πατριάρχησ ἅμα τοῖσ λοιποῖσ ἐπιτρόποισ ἀναλαθόντοσ τὸν βασιλέα ἐν τῷ παλατίῳ ἦλθον τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ὁμήρουσ δόντοσ ἀξιολόγουσ εἰσήγαγον τὸν Συμεῶν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ συνειστιάθη τῷ βασιλεῖ, τοῦ Συμεῶν ὀποκλίναντοσ τῷ πατριάρχει τὴν κεφαλὴν καὶ εὐχὴν δεξαμένου παρ' αὐτοῦ, ἐπιθέντοσ, ὡσ φασι, τῇ τοῦ Βερβάρου κεφαλῇ ἀντὶ στεράνου τοῦ ἰδίου ἐπιβρίπτᾶριον (50). Μετὰ δὲ τὴν ἐστίασιν, ἀσυμβάτων γενομένων περὶ τῆσ εἰρήνησ (51), δώροισ δ τε Συμεῶν καὶ οἱ ταύτου παῖδεσ φιλοφρονηθέντεσ εἰσ τὴν ἰδίαν ἀπὸ ἀλλαγῆσαν χώραν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπραττετο τῇδε.

Τοῦ δὲ βασιλέωσ Κωνσταντῖνου διὰ παντοῦσ ὀδυρομένου καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀνακαλούμενου μητέρα (ἦδη γὰρ αὐτὴν κατήγαγε τοῦ παλατίου Ἀλέξανδροσ), ἀναβιβάζουσι καὶ ἄκουτεσ πάλιν αὐτὴν. Ἀνελθοῦσα οὖν καὶ ἐγκρατῆσ γενομένη τῆσ βασιλείασ προσλαμβάνεται τὸν παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Ἀναστάσιον, καὶ Κωνσταντῖνον, τοῦσ ἀδελφοῦσ τοῦσ τὴν ἐπωνυμίαν Γογγυλίουσ. Συμβουλεύσαντοσ δὲ καὶ

A et Constantinus Africus diu ac multum quæsitū inventi non sunt. Patricium Ægidam, nobilitatē fortitudinis virum, et alios cum eo duces haud obscuros, a Damali (buculam vox notat) Chrysopolitana usque ad locum cui Leucaetio (quod album litus dicitur) nomen est, palis suffixerunt. Quin et alios mullos senatorii ordinis viros tutores isti innocuos crudeliter erant intulerenturi, nisi quidam ex iudicibus libertate dicendi sumpta eos ab injusto conatu retraxissent, quærentes quomodo injussu imperatoris, **282** qui puer adhuc quid gereretur non intelligeret, tanta auderent facere. Hi tutores uxorem quoque Ducæ raserunt et domum suam, quam in Paphlagonia habebat, dimiserunt, filiumque ejus Stephanum castraverunt.

οἶκον αὐτῆσ ἐξαιπέσειλαν. Ἐξέτερον δὲ καὶ Στέφανον

B Dum hæc in urbe geruntur, interim Simeo Bulgarorum princeps gravi cum exercitu in Romanorum ditionem invadit, et ad Cypolin venit, atque a Blachernis usque ad Auream portam castra ponit, magnamque spem conceperat urbis potiundæ: sed ut certior factus est de murorum firmitate, multitudine propugnatorum saxa jaclantium, machinarum et balistarum abundantia, repudiata ea spe ad Hebdomum recedit pacificationemque poscit. Id fuit multo gratissimum tutoribus; missusque est a Simeone magister ipsius Theodorus, et de pace habitum colloquium. Multis ultro citroque commutatis verbis, patriarcha cum reliquis tutoribus deducunt imperatorem in Blachernense palatium: datisque idoneis obsidibus eodem ad convivium imperatoris Simeonem recipiunt. Ubi quidem caput patriarchæ Bulgarus princeps submisit, et ab eo comprecationem obtinuit, capiti, ut fertur, Simeonis imponente suum epirrhopterium. Post convivium pacis conditionibus compositis, Simeon ejusque liberi donati domum abierunt.

C

283 Porro Zoen imperatoris matrem, quam dudum aula eduxerat Alexander, filio eam identidem deplorante ac requirente, tutores vel inviti in palatium revocant. Reversa hæc et rerum gubernationem uacua adsciscit Constantinum cubicularium intimum, Anastasium et Constantinum Gongylios, cognominatos germanos fratres, ac Joannem Kladam. Horum consilio aula ejiciuntur Alexandri

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(48) Vindicandis criminibus vacavit ultimis temporibus, unde et in prætorio reorum ergastulo domum ex officio deputatam habuit. Auctor plerisque locis. GOAR.

(49) Locus ita dictus κατὰ τὴν ἀντιπέραν ἐν τῇ κλίονι ἱστᾶμένην λιθίνην θάλασσαν, trans Bosporum Thraciæ, Chrysopoli. Auctor paulo infra p. 617. GOAR.

(50) Græcam vocem interpretando retinui, quæ cucullam aut aliud quod capiti injiceretur tegmen

videtur significare, παρὰ τὸ ἐπιβρίπτειν. XYL. — *Mandyas*, Latinorum *pallium*, cunctis vestibus ἐπιβρίπτειν, a Xylandri *cuculla* diversum, ut patet ex Codino c. 6, n. 2. GOAR.

(51) Apud Zonaram contrarium hujus loci legitur, dissiluisse nimirum hanc pacificationem; quod probabilius et verius puto. Mox enim rursum sine violatæ pacis et mentione refert Simeonem in Thraciam grassatum. XYL.

asceclæ, Joannes rector, Gabrielopulus, Basilizos ac reliqui. Dominicum etiam sodalitatis præfectum Zoe Augusta provehit, hominem strenuum habitum suisque parentem mandatis. Ejus consilio patriarcha palatio pellitur. Magister Joannes Eladas ultro inde discedit ob morbum, quo et perit. At Constantinus cubicularius uti solus omnia imperii gubernare posset neque a quoquam impediretur, sodalitatis præfectum apud Augustam criminatur, quasi is fratri suo imperium vindicare conaretur. Quod ea ita esse credens, patricium eum creat: ac de more precatum descendente domi manere jubet. Sodalitati præficit Joannem Garidam ac Damianum eunuchum drungarium vigilæ facit.

πατρικίον αὐτὸν τιμᾶ, καὶ καταλθόντα, ὡς ἔθος, λαθεῖν εὐχὴν (52) οἴκοι μένειν προσέταξε. Προχειρίζεται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν ἐταιρειάρχην, καὶ Δαμιανὸν

Cæterum Simeone Thraciam populante, Augusta cum proceribus consulat quo pacto ejus impressiones compesceret. Ibi Joannes Bogas 284 promittit, si patricio honore insigniretur, se Patzinacas contra eum adducturum; impetratoque quod petebat, acceptis donis ad eos se confert, pactum icit, acceptisque obsidibus Cypolim redit, pollicitis Patzinacis se Istro trajecto Bulgaris bellum facturos. Transfugit eo tempore el Asotes, vir celebris, principis principum filius. Is ferebatur virgam ferream manibus extrema tenens confringere ac heclere posse, duritie ferri inmanum robori cedente. Eum Zoe comiter acceptum domum remisit. Adrianopolin autem Simeoni per complures dies frustra oppugnanti Pancratucas quidam Armenius, cui inter alios urbis ejus custodia fuerat commissa, auro corruptus prodit. Paulo post missi ab Augusta Basilis patricius caniceo præfectus et Nicetas Eladicus eam auro ac pecunia recuperarunt.

δολοκλήτως προῦδωκεν αὐτὴν τῷ Συμεῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου καὶ Νικήτας Ἑλλαδικός, καὶ χρυσίω

Hoc ipso anno Tyri ameras Damianus hostili cum classe et magnis copiis in Romanos impetum dedit, adortusque Strobelum acriter oppugnavit; et cepisset utique, nisi e morbo decessisset vita. Morle ejus factum est ut Saraceni re infecta domum redirent. Zoe porro continentes Simeonis incursiones non ferens, eumque reprimere cupiens, re eum senatu deliberata statuit pacem cum Saracenis componere orientalesque 285 deinde omnes exercitus in Occidentem transportare, bisque cum occidentalibus copiis conjunctis bellum in Bulgaros movere eosque exscindere. Proinde in Syriam missi Joannes Radenus patricius et Michaelus Toxaras pactum

Ἰωάννου τοῦ Ἑλλαδᾶ καταβιβάζουσι τοὺς οἰκίους Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννην τὸν ραίκτιωρα, τὸν Γαβριηλόπουλον, τὸν Βασιλίτζην καὶ τοὺς λοιπούς. Προβάλλεται δὲ καὶ Ζωὴ Αὐγουστα Δομίνικον ἐταιρειάρχην διαστήριον δοκοῦντα καὶ τοῖς αὐτῆς προσκείμενον προστάγμασιν, οὗ τῆ συμβουλῆ καταβιβάζεται ὁ πατριάρχης τοῦ παλατίου. Καὶ ὁ μάλιστα δὲ Ἰωάννης ὁ Ἑλλαδᾶς κατῆλθεν ἐκουσίως, νόστιμ' ἡφθεις, ὁ ἦς καὶ ἀπεβίω. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ παρακοιμώμενος ὑφ' ἑαυτὸν ἀγαγεῖν τὴν ἀπασαν τῆς βασιλείας ἔντιον βουλόμενος καὶ μηδένα ἔχειν τὸν ἐμποδίζοντα. [P. 612] διαβάλλει τὸν ἐταιρειάρχην εἰς τὴν Αὐγουσταν ὡς σφετεριζόμενον τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν· οὗ τοῖς λόγοις πεισθεῖσα πατριάρχης ἀπεβίω.

Ἄγοντος δὲ καὶ φέροντος τοῦ Συμεῶν τὰ Θρακῆα μέρη, καὶ τῆς Αὐγουστῆς φροντίζούσης μετὰ τῶν ἐν τέλει ἔπος αὐτοῦ πύσωσι τὰς ἐπιδρομὰς, Ἰωάννης ὁ Βογᾶς ὑπέσχετο πατρικίως τιμηθεῖς (54) ἀγαγεῖν κατ' αὐτοῦ Πατζινάκου, καὶ τυχὼν τῆς αἰτήσεως, δῶρα λαβὼν ἀπεισιν εἰς Πατζινάκιον. Καὶ σπεισάμενος καὶ ἀμῆρους εἰληφῶς ἐπάνεισιν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζινάκων τὸν Ἰστρον περαιώσασθαι καὶ Βουλγάρους πολεμεῖν. Ἡτομόλησε δὲ τότε καὶ Ἀσιώτης ἀνὴρ ὀνομαστός, υἱὸς ὄν τοῦ ἀρχοντος τῶν ἀρχόντων. Ἐλέγετο δὲ οὗτος ῥάβδον σιδηρᾶν ἀμφοτέραις χερσὶ τῶν ἀκρῶν λαμβάνων περικλῆν τῇ τῶν χειρῶν βίβ' καὶ κάμπτειν, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου βίας ὑπεκούσης τῇ τῶν χειρῶν ἰσχύϊ· ὃν φιλοφρόνως ἡ δέσποινα δεξαμένη οἴκαδε πάλιν ὑπονοστήσαι πεποίηκε. Πολιορκούντος δὲ τοῦ Συμεῶν τὴν Ἀδριανούπολιν ἐφ' ἡμέρας ἰκανὰς καὶ μηδὲν ἀνύοντος, Παγκρατούκας τις γένος ὄν Ἀρμένιος καὶ εἰς τῶν φυλάττειν τεταγμένων τὴν πόλιν, χρυσίω ἀπεστάλη παρὰ τῆς Αὐγουστῆς ὁ πατρικίως βασιλείως καὶ χρύμασι πλείστοις πάλιν αὐτὴν ἀνεκτῆσαντο.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Δαμιανὸς ὁ τῆς Τύρου ἀμῆρας μετὰ πολεμικῶν πλοίων καὶ θανάμειως πολλῆς εἰσβολὴν ἐποίησατο κατὰ Ῥωμαίων, καὶ τὴν Στρόβηλον καταλαβὼν ἐνεργῶς αὐτὴν ἐπολιόρκει. Καὶ ἐξεπύρθησεν ἂν, εἰ μὴ νασήσας ἀπεβίω, διὰ κενῆς τῶν Σαρακηνῶν ὑποστροφῶν. Μὴ φέρουσα δὲ Ζωὴ ἡ βασιλῆς τὰς τοῦ Συμεῶν συνεχεῖς ἐπιδρομὰς, καὶ βουλομένη ταύτας ἀνακόψαι, δέον ἐγνώκει μετὰ τῆς συγκλήτου εἶναι σπείσασθαι τοῖς Σαρακηνοῖς, καὶ πάντα τὸν ἐν τῇ Ἐύξῃ στρατὸν διαπερᾶσαι πρὸς τὴν Ἰσπεράν, καὶ ἐνωθέντων τῶν τε ἑφῶν καὶ τῶν δυτικῶν στρατευμάτων πόλεμον συστήσασθαι κατὰ τῶν Βουλγάρων, καὶ τελέως ἀφανίσαι αὐτούς. Ἔδοξε τοῦτο,

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ

(52) Officia ministeriaque publica non sine cælestibus auspiciis et Ecclesiæ votis suscipiebant Græci. Unde patricius ab imperatrice renuntiatus Constantius confestim, de more, precatorem ad consecrationis instar suscepturus in ecclesiam pergit. Reperitur in Euchologio recens cuso in patricii ac curpalatæ promotione. GOAR.

(53) Repetit ἀπὸ κοινῆς verbum προχειρίζεται,

ut pote non existimans officium unius ἐταιρειάρχου duobus commissum fuisse, quod verba ambigue posita præ se ferre videntur. XYL.

(54) Fortè sic fuit vertendum, Bogas patricius promittit, etc., ut non hoc operæ præmium retulerit, sed jam ante patricius in se receperit rem; est enim ambiguus locus. Quis autem sit ille princeps principum, ἀρχῶν ἀρχόντων, pondum didici. XYL.

καὶ πεμφθεὶς εἰς Συρίαν Ἰωάννης πατρίκιος ὁ Ῥαθη-
κνός καὶ Μιχαὴλ ὁ Ἰσχαράς ἐπέσειοντο τοῖς Σαρακη-
νοῖς. Καὶ δὴ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀπαλλαγείσα φροντίδος ἡ
βασιλεὺς, τὴν συνήθη διανομὴν τῆς φύλας κελεύσασα
γενέσθαι τῶν στρατευμάτων, Λέοντι τε μαγίστρῳ
τῆ Φωκᾶ ταῦτα παραδοῦσα, δομestικῶν τῶν σχολῶν
τυγχάνοντι, ἀπᾶραι κατὰ Βουλγάρων ἐπέτρεψεν.
Ἀθροισθέντων δὲ πάντων τῶν θεμάτων καὶ τῶν
ταγμάτων κατὰ τὴν Διάβασιν (πεδῖον δὲ ἡ Διά-
βασις μέγα καὶ πρὸς ὑποδοχὴν στρατοῦ ἐπι-
τήδειον), ἀποσταλεῖς ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ παλα-
τίου (55) μετὰ τῶν τιμίων ξύλων [P. 613] παρ-
εκέλευσε προσκυνήσαντας πάντας ἐπιμαρτυρεῖν κων-
σταντινῶσι ἀλλήλοις. Καὶ τοῦ ἔρκου τελεσθέντος
πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν. Ἐρχον δὲ
τοῦ μὲν τάγματος ἐξκουβίτων Ἰωάννης ὁ Γράψων,
ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ πολλάκις ἐν μάχαις ἀνδραγα-
θήσας, τοῦ δὲ ἱκανάτου (56) Ὀλβιανὸς ὁ Μαρούλης,
ἀνὴρ δεδοκιμασμένος. Καὶ Ῥωμανὸς καὶ Λέων
οἱ τοῦ Ἀργυροῦ παῖδες, καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς ἐτέρων
ταγμάτων ἐξήρχον. Συνῆ δὲ τοῦτοις καὶ Μελλίας ὁ μά-
γιστρος μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλοι πλείστοι στρα-
τηγοὶ τῶν θεμάτων. Ἐρείπετο δὲ καὶ Κωνσταντῖνος
πατρίκιος ὁ Λίψ ὡς τάχα σύμβουλος Λέοντος τοῦ δο-
μestικῶν τῶν σχολῶν. Κατὰ δὲ τὴν ε' τοῦ Αὐγού-
στου μηνός, τῆς πέμπτης ἰνδικτιώνος, πολέμου συρ-
ραγέντος Ῥωμαίοις τε καὶ Βουλγάροις πρὸς τῆ
Ἀχελύφῃ φρουρίῳ, τρέπονται κατὰ κράτος οἱ Βούλ-
γαροὶ, καὶ φόνος αὐτῶν ἐγένετο πολὺς. Ἰδρῶτι δὲ
τοῦ δομestικῶν περιβρανθέντος πολλῶν καὶ λειποθυ-
μήσαντος καὶ τοῦ ἵππου ἀποθάντος ἐπὶ τινὶ πηγῇ
καὶ τὸν ἰδρῶτα ἀποπλύνοντος καὶ ἑαυτὸν ἀποψύχον-
τος, τὸν δεσμὸν ἀποβρῆξας ὁ ἵππος τυχαίως ἔθει
διὰ τοῦ στρατοπέδου κενὸς ἐπιβάτου ὃν οἱ στρατιῶ-
ται θειώμενοι γνώριμον ὄντα, καὶ τὸν δομestικὸν
πεσεῖν ὑποπαύσαντες, εἰς ψόβον ἐπέπεσον καὶ κατ-
εβλήθησαν τὰς ψυχὰς καὶ τῆς διωξέως ἔστησαν,
ἔνιοι δὲ καὶ παλίντροποι γέγονασιν. Ἐξ ὑπερδεδείων
δὲ τὰτα θεώμενος ὁ Συμεὼν (οὗ γὰρ ἔτυχεν ἀσύν-
τακτον τὴν φυγὴν ποιησάμενος) ἐπαφῆκε τοὺς Βουλ-
γάρους κατὰ Ῥωμαίων. Οἱ δὲ καὶ πρότερον, ὡς εἴ-
πομεν, τὰς γνώμας θλασθέντες καὶ τεθηπότες, ὡς
καὶ αἰφνίδιον ἐπιόντας ἰθεύσαντο τοὺς Βουλγάρους,
τρέπονται πανστρατὶ, καὶ γέγονε φυγὴ φρικωδε-
στάτη, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν
δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀναιρουμένων. Λέων δὲ ὁ δο-
μestικὸς ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγῶν. Ἐπεσε δὲ
λαὸς οὗ τῶν κοινῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ στρατ-
ηγοὶ καὶ ταγματάρχαι ἀριθμοῦ κρείττους. Ἐσφάγη δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λίψ καὶ ὁ τῶν ἐξκουβίτων
ἐξάρχος Ἰωάννης μαγίστρος ὁ Γράψων. Ἦν δὲ ἀποσταλεῖς ὁ πατρίκιος Ῥωμανὸς ὁ Λακαπηνὸς
δρουγγάριος τηνικαῦτα τῶν πλωτῶν ὄν, μετὰ παντὸς τοῦ στόλου παραπλεῖν τοῖς ἀγιάλοις προστα-
χθεὶς καὶ εἰς βοήθειαν τυγχάνειν τῶν Λέοντι, διαπεράσαι δὲ καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Βογᾶ ἀχθέντας Χατζι-
νάκους εἰς συμμαχίαν Ῥωμαίων. Διενέξουσι δὲ γενομένης μέσον τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βογᾶ, ἰδόντες
αὐτοὺς οἱ Χατζινάκαι στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια, καὶ γέγονε ἡ ἐξ αὐτῶν βοήθεια
ἄπρακτος καὶ ἀμόνητος.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(55) Habebat imperator clerum proprium in pa-
latio, in quo variæ erant ecclesiæ, ut S. Stephani,
ducum cœlestium, Elisæi et aliorum; cleri illius

A cum Saracenis icerunt. Augusta Saracenorum jam
secura militibus rogas (sic vocatur pecuniæ distri-
butio) dari, Leonemque Phocam magistrum ac
scholarum domesticum exercitus in Bulgarios ducere
jubet. Omnibus in unum conductis exercitibus ac
cohortibus ad Diabasin (locus id nomen a transitu
habet, estque planities ampla et recipiendo exer-
citu sufficiens) palatii primarius sacerdos (ipsi
protopapam vocant) missus cum venerandis lignis
omnes in genua procumbere jussit, et jurare se
usque ad mortem una perseveraturos. Dicto sacra-
mento in Bulgarios exercitus omnes moverunt. Co-
hortem excubitorum ducebat Joannes Grapson, vir
bellicosus probatæque multis præliis virtutis, cohortem
Hicanatorum dictam Olbianus Marula, vir insi-
gnis: Romanus et Leo Argyri filii ac Bardas Phocas
aliis præerant cohortibus. Aderat iis et Melias ma-
gister cum Armeniis, plurimique alii provincialium
duces. Comitabatur etiam Constantinus Africanus
patricius, veluti consiliarius Leonis domestici scho-
larum. Sexto Augusti die 286 pugna inter Roma-
nos et Bulgarios commissa est ad castellum Ache-
loum, pulsique et magna cæde prostrati sunt
Bulgari. Ibi cum domesticus plurimo sudore ma-
dens animoque deficiens ad quemdam fontem ex
equo descendisset, ut sudorem elueret ac se recre-
aret, equus forte abrupto vinculo se proripit, ac
sessoris vacuus per exercitum discurrit. Quem ut
agnovere milites, occubuisse domesticum rati,
metu animis consternatis, ab insecutione hostium
destiterunt: quidam etiam retro sese averterunt.
C Quod ex sublimi cernens Simeon (neque enim elfuso
et ordinibus dissipatis fugam faciebat) suos Romanis
immisit. Romani jam ante animos dejecti et pu-
ventes, hostem subito irruere videntes, statim terga
dederunt. Fuga ea periculosissima fuit, aliis sese
invicem conculcantibus, aliis ab hoste cæsis. Leo
domesticus fuga in Mesembria evasit. Non multitu-
do tantum militaris tunc periit, sed et duces innu-
meri atque ordinum ductores. Occisus est etiam
Constantinus Africanus, et excubitorum dux Joannes
Grapson. Missus fuerat Romanus Lacapenus patri-
cius rei navalis drungarius, cum tota classe, jussus
littus legere et auxilio esse Leoni et a Boga adductos
ad opem Romanis ferendam Patzinacus 287 tra-
jicere. Eï cum Boga incidit contentio; quam anim-
advertentes Patzinacæ domum redierunt, ad irri-
tumque eorum reciderunt suppetiæ.

præfectus erat πρωτοπαπᾶς τοῦ παλατίου. GOAR.
(56) Aguinis ita dicti. Auctor infra: Τοῦ τάγματος
ἄρχων τῶν ἱκανάτων. GOAR.

Sunt qui aliam Romanis fugæ cladisque causam fuisse dicant. Etenim cum Simeonem Phocas pulsum persequeretur, subito ad eum fuisse allatum nuntium, drungarium rei navalis cum universa classe abire animo occupandi imperii. Quo nuntio attonitum eum ut qui summam rerum sibi deposceret, omissa insectatione hostium in castra veri discendi causa rediisse: diditum ex eo rumorem fugisse domesticum, ideoque milites fortitudinis oblitos fugam fecisse. Simeonem, qui opportuno loco stans exitum certaminis opperiebatur, hoc animadverso effuse in Romanos irruisse, itaque victoriam iis pulsibus cæsisque reparasse. Sive hoc sive illo modo res gesta sit, Romani certe ea quam retulimus affecti sunt clade.

μὲν δὴ καὶ ὁ δεύτερος λόγος· εἴτε δὲ οὕτως, εἴτε ἐκείνως λεχθέντα ἄνωθεν διεπράχθη.

Cumque superstites ei in urbem rediissent, Romani et Bogæ agitata est controversia, eoque periculi deductus drungarius, ut iudices ei oculos effodiendos esse pronuntiaverint, quod ubi incuriam, aut potius malitia ductus, Patzinacas non trajecisset, quodque ex fuga reversos non ad se collegisset. Erutique fuissent ei oculi, nisi Stephanus magister, unus tutorum imperatoris, et Constantinus Gongyles patricius, qui apud Augustam largiter poterant, eum eripuissent. Simeon autem victoria elatus ac ferociens ad urbem omni cum suo exercitu properavit. Kursum igitur Leo Phocas scholarum domesticus et Joannes sodalitates dux ac Nicolaus Constantini Ducæ filius milites, quos tum in promptu habebant, adversus eum educunt; et apud Catasyrus (loci hoc est nomen) in cohortem quamdam Bulgarorum incidentes prædolum egressam, eam adoriuntur nulloque negotio profligant; mox recentem aliam ingruentem fortiter subsistentes, pugnam acrem ac diu durantem obeunt, Bulgurosque fundunt. Cecidit ea in pugna Nicolaus Ducæ filius heroice pugnans, qui et causam vincendi Romanis præbuit. His tum rerum bellicarum status erat.

μὲν οἱ Βούλγαροι, ἐσφάγη δὲ Νικόλαος ὁ τοῦ Δουκά υἱός, γενόμενος. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πόλεμον συνημέθη γενέσθαι οὕτως.

At res civiles pessimo erant loco, multis iisque summis viris insano imperii amore ardentibus. Horum facile princeps erat Leo Phocas, qui quod uxorem habebat Constantini cubicularii iuliani sororem, et ea tempestate magna erat eunuchorum in aula potentia, in eo plurimum ponens fiducia, non magno negotio se polituram imperio putabat, ideoque in ea re multus erat, neque occulte sed palam imperium affectabat, idque veluti rem a majoribus suis ad se pertinentem, quamprimum ad se ut legitimum heredem devolutam iri somniabat. Cujus vehementiorem quam impediri ut posset conatum timens Theodorus imperatoris prædagogus, metuensque ne suo domino ea res exitio foret, huic consulit uti Romanum patricium drungarium classis occulte sibi adseiscat custodem, ac si res

A Ἄλλοι δὲ οὐχ οὕτω φασὶ γενέσθαι τὴν τροπὴν Ῥωμαίων, τρόπον δὲ ἕτερον. Τρεψαμένου γὰρ τοῦ Φωκά τὸν Συμεὼν καὶ διώκοντας, φήμη τις ἐξείφνης ἐφθασε πρὸς αὐτὸν ἐπαγγέλλουσα ὡς ὁ δρουγγάριος τῶν πλωίμων ἄπεισε μετὰ τοῦ στόλου παντός, παραληφόμενος τὴν βασιλείαν. Ὁ δὲ τῇ ἀκοῇ καταβρόντηθεὶς (ἐσφετερίζετο γὰρ εἰς ἑαυτὸν τὸ τῆς βασιλείας κράτος), καταλιπὼν τὸ διώκειν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν ὡς τάχα τὸ ἐν μαθησόμενος. Διαδοθέντος δὲ λόγου πρὸς τὸν στρατὸν ὡς ὁ δομέστικος πέφευγεν, [P. 614] ἀλκῆς ἐπιλησθέντες οἱ λοιποὶ ἐποίησαν ὁμοίως. Οὓς ἰδὼν ὁ Συμεὼν φεύγοντας (ἴστατο γὰρ, ὡς εἴρηται, ἐν εὐκαίρῳ τόπῳ τὸ τέλος ἀφορῶν τοῦ ἀγῶνος) ἐξεχύθη παν-

B στρατὶ καὶ παλίντροπον τὴν φυγὴν ἐποίησατο. Οὗτος ἡ ἀλήθεια ἔχει, ὅμως ἐνράπησαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ

Μετὰ τὴν τροπὴν δὲ τῶν σωθέντων ἐκ τοῦ πολέμου παραγενομένων, τὰ κατὰ τὸν Ῥωμανὸν καὶ τὸν Βογᾶν ἐκινήθη. Καὶ εἰς τοσοῦτον κινδύνου περιέστη τῶ δρουγγαρίῳ τὰ πράγματα, ὡς ψῆφον κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθῆναι παρὰ τῶν δικαστῶν καταδικάζουσαν αὐτὸν ἐκκοπῆναι τὰς ἄψεις, ὡς ἀμελείᾳ ἢ μᾶλλον κοκουργίᾳ μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκας, πάλιν δὲ μετὰ τοὺς ἀπὸ τῆς τροπῆς δεχόμενον ὑποστρέψαντας. Τοῦτο δ' ἂν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ Στέφανος μάγιστρος ὁ τῶν ἐπιτρόπων εἷς, καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Γογγύλης, πολλὰ δυνάμενοι παρὰ τῇ δεσποίνῃ, αὐτὸν ἐξεβρόσαντο. Συμεὼν δὲ ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ καὶ γαυριῶν, ἄρας ἅπαν αὐτοῦ τὸ στράτευμα, κατὰ τῆς βασιλείδος ἠπέλιγετο. Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ὁ δομέστικος Λέων ὁ Φωκάς καὶ ὁ ἐταιρειάρχης Ἰωάννης καὶ Νικόλαος ὁ Κωνσταντίνου τοῦ Δουκά υἱός, μετὰ τινῶν στρατιωτῶν παρευρεθέντων, εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. Καὶ κατὰ τόπον τὸν λεγόμενον Κατασύρτας ἀπομοίρασεν τινὶ Βουλγάρων εἰς προνομὴν πεμφθεῖση συνήνεγκότες προσρήγνεται τοῦτοις καὶ τρέπονται εὐπειῶς. Ἀκραιφνοῦς δὲ πάλιν ἰτέρως ἐπεισπεσούσης, ὀφίστανται καὶ ταύτην ῥαδίως τε καὶ ἀνδρικώτερον, καὶ γίνεσθαι μάχην καρτερά καὶ ἐπὶ πολὺν διαρκέσασα χρόνον, καὶ τρέπονται ἡρωικῶς ἀγωνισάμενος καὶ αἴτιος τῆς νίκης Ῥωμαῖοις οὕτως.

Τὰ δὲ κατὰ πόλιν ἐνόσει δεινῶς, πολλῶν καὶ μεγίστων ἐπιμαινομένων τῇ βασιλείᾳ καὶ τῷ ταύτης ἔριωτι φλεγόμενων, ὧν κορυφαῖος ἦν ὁ Φωκάς. Ἐπάρχιον γὰρ οὗτος ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου, μέγιστα τότε τῶν ἐν ταῖς βασιλείαις δυναμένων εὐνούχων, καὶ ἐπ' αὐτῷ πλείσται θαρρόων ῥαδίως ᾤετο τὸ τῆς βασιλείας καθεῖξιν κράτος. Διὸ καὶ πολὺς ἐψέρετο, καὶ οὐ κρύβδην ἀλλὰ φανερώς ταύτης ἀντεποιεῖτο ὡσπερὶ πατρίφου πράγματος καὶ προγονόθεν αὐτῷ ἀνήκοντος, καὶ ὅσον οὐπω ᾔξειν εἰς αὐτὸν ὡς εἰς νόμιμον διαδοχὴν ἐφαντάζετο. Οὗ τὴν ὀρμὴν ἀκατάσχετον οὖσαν φοβηθεὶς ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγὸς Θεόδωρος, καὶ μή τι πάθῃ δεῖσας ὁ βασιλεὺς, ὑπέθετο τῷ βασιλεὶ Κωνσταντίνῳ λαθραίως προσλαβέσθαι τὸν πατρίκιον Ῥωμανὸν καὶ δρουγγάριον τῶν πλωίμων, πατρικῶν

ὄντα δοῦλον καὶ τὰ αὐτοῦ φρονούντα διὰ παντός, ὥστε συνέιναι καὶ διαφυλάττειν αὐτὸν, [P. 615] καὶ εἰ δεήσει, σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. Ἐντυχίας οὖν πρῶτον περὶ τούτου γενομένης ὁ Ῥωμανὸς ἀπέπειπατο, καὶ πάλιν καὶ πολλάκις πειρασθέντων τῶν ἀμφὶ τὸν Θεόδωρον ἀπέπειπατο. Ἐπεὶ δὲ γραμματίον αὐτόχειρον χαράξας ὁ βασιλεὺς καὶ φοινηκοῖς ὑποσημάντας γράμμασιν ἀπέστειλεν αὐτὸ, εἰξέ τε ἐπὶ χεῖρας τοῦτο λαβῶν, καὶ καθυπέσχετο τὴν τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν κιωλῦσαι κατὰ τὸ ἐγγωροῦν. Τὰ μὲν οὖν λαληθέντα καὶ στοιχηθέντα οὕτω προέβη, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν λεωφόρων καὶ τῶν στενωπῶν ὑπεφιλοφύλακτο· ὁ δὲ παρακοιμώμενος, καίπερ οὐκ ἀνήκοος ὢν τῶν κατ' αὐτοῦ μελετωμένων, κατεφρόνει, μὴ ἂν ποτε αἰηθεῖς τολμησάτι τινα ἐπιχείρησιν κατ' αὐτοῦ ποιήσασθαι. Ἐξελθὼν οὖν καὶ τὴν συνήθη διανομὴν τῆς βόθρας ποιησάμενος τῶν πλωτῶν, καὶ τὸν Ῥωμανὸν ἐπισπεύδων τάχιον ἐκπλεῦσαι, περιπίπτει τῷ λόχῳ. Δουλικῶ γὰρ ἐν σχήματι προσοπαντήσας ὁ Ῥωμανὸς αὐτῷ, καὶ προθύμως ποιήσασθαι τὸ κελευσθὲν ἐπαγγελόμενος, ἴρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἦγεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐνέδραν. Μηδὲν δὲ ἐπαισθῆσθαι τῶν μελετωμένων τοῦ παρακοιμωμένου δυναθέντος, ἀλλ' ἀκάκως καὶ χωρὶς ὑπονοίας διαλεγόμενος, καὶ μᾶλλον ἔγγιστα προσιόντος αὐτοῦ, καὶ πυθομένου εἰ ἔχει ἀνδρας εὐειδεῖς καὶ γενναίους καὶ τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν ἐπιτηδεύουσας τριήρη, τοῦ δὲ καὶ ἔχειν καὶ ἐγγύς παρεῖναι τούτους εἰρηκότας, καὶ τῇ κεφαλῇ νεύσαντος ἦκειν τινὰς πλησίον τῶν εὐειδεστέρων, ὁ Κωνσταντῖνος θεασάμενος τούτους καὶ τάχα ἀποδεξάμενος ἀπαίρειν ἠπαίγετο. Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ἔγγιστα τούτου περιπατῶν, ὡς πλησίον ἐγένοντο τῇ στρατηγίδι τριήρη, κατασχὼν τὸν Κωνσταντῖνον, καὶ μηδὲν πλέον εἰπὼν ἀλλ' ἢ μόνον. « Ἄρατε τοῦτον, » αὐτὸς μὲν ἔστη, οἱ δὲ πρὸς τὸ ἔργον ὄντες εὐτρεπισμένοι εἰσήγαγον εἰς τὴν ναυαρχίδα καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατείχον, μηδεὶς ἐπαμῦναι τοῦτον τολμήσαντος τῶν συνεπομένων αὐτῷ, ἀλλὰ πάντων παρατείλα διασπαρέντων. Τῆς φήμης οὖν ἐξαρθείσης ταραχὴ κατέσχε πᾶσαν τὴν πόλιν, τυραννίδος, ὡς εἶδος, ἐπίθεσιν λογισαμένην. Φθόταντος οὖν τοῦ λόγου καὶ μέχρι τῆς βασιλίδος ζωῆς, εἰς ἀμηχανίαν καὶ οἱ ἐν τέλει ἐνέπιπτον. Προσκαλεῖται γοῦν ἡ βασίλισς τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου λογάδας· κοινολογισαμένη δὲ μετ' αὐτῶν ἐκπέμπει πρὸς Ῥωμανὸν, τὴν αἰτίαν τοῦ γεγονότος μαθεῖν ἐθέλουσα. Τῶν δὲ πεμφθέντων γενομένων ἐνθα προσώρμουν αἱ τριήρεις, καὶ μελλόντων ζήτησιν ποιῆσθαι τῆς τοῦ παρακοιμωμένου κατασχέσεως, ὁ τῶν πλωτῶν διαναστὰς ἀκόλαστος ὄχλος (57) λίθοις αὐτοὺς ἐξήλασαν. Ἔσθην οὖν ἡ βασίλισς ἐξελθοῦσα περὶ τὸν Βουκολέοντα, καὶ τὸν υἱὸν μεταστειλαμένη καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπηρώτα πῶς γέγονεν ἡ ἀνταρσία αὕτη. Μη-

ita postulet, defensorem : eum quippe paternum esse ipsius ministrum, constanterque ipsi benevolum. Primum ac de re compellatus Romanus renuit; et iterum ac sæpius Theodoro animum ejus tentante recusavit. Tandem cum litteras manu imperatoris scriptas ab ipsoque puniceis subsignatas litteris ad se missas accepisset, concessit; pollicitusque est se, quantum ejus fieri posset, Constantini cubicularii ejusque cognatorum molitiones impediturum. Hoc modo res composita, ac de ea in foro compitis ac angiportis susurrabatur. Constantinus autem cubicularius, quanquam ei quæ contra ipsum struerentur non erant inaudita, illa tamen contemnebat, neminem unquam adversus se aliquid ausurum opinans. Sed cum ad classem egrederetur, rogas de more distributurus, Romanoque mandaturus ut quamprimum navigaret, incidit in **290** insidias. Etenim servili forma ei occurrens Romanus, et mandata se studiosè exsecuturum promittens, paulatim in casses pertrahit, nihil prorsus eorum quæ parabantur conjicere valentem, sed similiter et absque ulla suspitione colloquentem, propiusque subinde accedentem, ac rogantem virosne haberet pulchros ac fortes, aptos ad imperatoriam irremem agendam. Respondet Romanus eos præsto esse, et formosiorum quibusdam innuit ut accedant. Quos contemplatus et probans Constantinus, cum solvi naves juberet, Romanus juxta obambulans, ut proxime prætoriam navim ventum est, id modo fatus, « Abripite hunc » subeistit. Quibus vero negotium datum erat, ii Constantinum statim in navim prætoriam abducunt, ibique in custodia asservant, nemine comitum eum defendere auso, sed omnibus extemplo dilapsis. Hujus facinoris fama in urbem allata animos hominum conturbavit, tyrannidem ab aliquo invadi putantium, cumque ad Zoen usque pervenisset, proceribus quoque magnam sollicitudinem injecit. Zoe Nicolai patriarcham et senatores delectos ad se vocat, reque cum iis deliberata ad Romanum mittit, qui causam facti exquirant. Eos, cum ad navium stationem venissent et de **291** comprehenso cubiculario inquirere intenderent, sociorum navalium petulans multitudo concitata saxis repulit. Postridie Zoe prima luce ad Bucoleonem egressa, evocato etiam filio et ejus familia, interrogat quænam hujus seditionis causa esset. Ibi cum nemo responderet, Theodorus imperatoris pædagogus ideo ait, hunc motum, exstitisse, quod Leo Phocas legiones, Constantinus cubicularius palatium perdidissent. Cæterum imperator imperium a matre in se transferens, patriarcham Nicolaum et magistrum Stephanum in aulam revocat; ac postridie misso Joanne Tubace Augustam palatio abduci jubet. Ea flens atque ejulans, filium amplexa, miserationem

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(57) Alludit ad Euripidis locum, qui est in *Hecuba*. Joannis Leonis successor est Caridas, quod cognomen hic addidit etiam Zonaras. XYL.

matris movit; adeoque iis qui eam ducebant Constantinus mandavit ut suam secum relinquerent matrem, estque illico ab iis dimissa. Idem Leonem Phocam, metuens ne is aliquando imperium invaderet, loco movit, domesticumque scholarum fecit Joannem Garidam magistrum. Precibus tamen impetravit Phocas ut Simeon filius suus et uxoris frater Theodorus Zophinezer sodalitatum principes crearentur, juramentisque ab imperatore obstrictus domum suam abiit. Confestim porro cognati ejus ex aula dimissi sunt. Quod ubi cognovit Leo, metu **292** perterritus statim eques ad Romanum drungarium se contulit, eique exposuit quibus contumeliis affectus utque circumscriptus esset. Ibi communicata re inter eos societas inita ac juramentis confirmata, nuptiis quoque inter liberos suos contractis, institutumque occulte habitum. Secundum hæc Romanus sui purgandi causa in aulam mittit, jurejurandoque interposito confirmat non rebellionis aut seditiois quidquam suo facto subesse, sed se motuentem ne Phocæ conatus aliquid mali imperatori afferrent, in palatium ejus imperatorisque præsidio muniendi causa voluisse reverti. Patriarcha fidem derogante neque accipiente purgationem, Theodorus Romanum instigat ut cum universa classe ad navale, quod in Bucolonte situm palatio imminet, accedat. Romanus cum aliquandiu id detrectasset ac cunctatus esset, tandem urgentibus iis quorum instinctu occulta ista concilia susceperat, vel invitus assentit. Ergo ipso die Annuntiationi festo classe instructa hostiliter ad Bucolontem accedit. Statim Stephanus magister aula exit, et Nicetas patricius Romani necessarius in palatium it, indeque patriarcham abducit. Imperator autem missis venerandis ac vivificis crucis lignis, a Romano adhibitis dirissimis execrationibus et jurejurandis gravissimis, stipulatur **293** nihil unquam eum doli adversus imperatorem cogitaturum; pauloque post facultatem redeundi in palatium permittit. Et redeuntem excipiens precandi causa in templum quod est in Pharo deducit, dataque ibi et accepta fide magnum sodalitatum præfectum creat. Statim et ad Leonem Phocam litteræ mittuntur, quibus bono esse animo neque vel abjicere spem neque iniquum quidquam moliri jubetur, sed quiete domi suæ exitum præstolari: nam ipsius mox habitum iri rationem. Constantinus quoque cubicularius ad eum in eandem sententiam scribere cogitur. Phocas litteris istis acceptis domi suæ, quam in Cappadocia habebat, quiete se continuit.

μναιοταταις μηδέποτε δόλιον κατὰ τοῦ βασιλέως ἐννοήσασθαι, συγχωροῦσι μετ' ὀλίγων αὐτὸν ἀνελεῖν ἐν τῷ παλατίῳ. [P. 617] Ὅνπερ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνελεθὼντα καὶ προσκυνήσαντα εἰσήγει κατὰ τὸν ἐν τῷ Φάρῳ ναὸν, καὶ πίστει αὐτῷ δοῦς καὶ λαβῶν προχειρίζεται τοῦτον μέγαν ἐταιρειάρχην. Γράμματα οὖν εὐθὺς ἐφόρτα πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν μὴ ὀλιγορῆσαι μηδ' ἀπογινῶναι μηδὲ σκαιὸν τι βουλευσασθαι, ἀλλὰ προσμεῖναι μικρὸν ἡσυχίῳς ἐν τῷ οἴκῳ οἴκῳ διοριζόμενα ὡς μελλούσης γενέσθαι διὰ βραχέος τῆς αὐτοῦ προνοίας. Τὰ παραπλήσια δὲ γράψαι πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν παρακοιμώμενον κατηνάγκασαν Κωνσταντῖνον. Ἄπερ δεξάμενος ὁ Φωκᾶς ἡσυχίαν ἤγειν ἐν τῷ κατὰ τὴν Καππαδοκίαν οἴκῳ αὐτοῦ.

A δυνὸς δὲ ἀποκριναμένου, [P. 616] ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως Θεόδωρος ἔφη· « Διὰ τὸ ἀπολέσαι, ὦ δέσποινα, Λέοντα μὲν τὸν Φωκᾶν τὰ στρατόπεδα, Κωνσταντῖνον δὲ τὸν παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ἡ τοιαύτη γέγονε κίνησις. » Ὁ βασιλεὺς δὲ εἰς ἐκυτὸν τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐφελκόμενος τὸν πατριάρχην Νικόλαον σὺν τῷ μάλιστα Στεφάνῳ ἀνήγαγεν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τῇ ἐπαύριον στέλλουσιν Ἰωάννην τὸν Τουβάκην τὴν Αὐγουστὴν τοῦ παλατίου καταβιδάσαι. Ἢ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ πρὸς συμπάθειαν αὐτὸν μητρικὴν καὶ οἶκτον ἐκίνησε. Διὸ καὶ φησι πρὸς τοὺς ἔχοντας· « Ἐάσατε εἶναι μετ' ἐμοῦ τὴν μητέρα μου. » Οἱ δὲ ἅμα τῷ λόγῳ ταύτην κατέλιπον. Προεβάλετο δ' ὁ βασιλεὺς δομέστικον τῶν σχολῶν, διαδεξάμενος τὸν Φωκᾶν, τὸν μάλιστα Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν, τὴν ἐκ τοῦ Λέοντος δεδοικῶς ἐπανάστασιν. Τῇ αἰτήσῃ τε τούτου προεβλήθησαν Συμεὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ Θεόδωρος ὁ γυναικῶδελφος αὐτοῦ, ὁ Ζουφινέζερ, ἐταιρειάρχαι. Ὅρκους τε οὖν καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατήλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἀπελύθησαν τῶν βασιλείων· ὅπερ μαθὼν ἐκείνος ἀγωνίᾳ καὶ φόβῳ ἐλήφθη. Εὐθὺς οὖν ἐξίπασσάμενος ἀπῆλθε πρὸς τὸν Ῥωμανὸν τὸν δρουγγάριον, τὴν βῆρην ἦν ὀπέστη καὶ τὸν προπηλακισμόν διηγούμενος. Κοινοπραγῆσαντες οὖν καὶ ὅρκους ἀλλήλους κατασφαισάμενοι, καὶ κῆδος εἰς τοὺς ἑαυτῶν ποιησάμενοι παῖδας, ἐν τῷ κρυπτῷ κατεῖχον τὸ σπουδαζόμενον. Ὁ δὲ Ῥωμανὸς, πέμψας εἰς τὸ παλάτιον περὶ τοῦ γεγονότος ἀπελογεῖτο, μὴ ἀνταρσίαν εἶναι μηδὲ ἀπάστασιν ὀμνύμενος τὰ πραχθέντα· τὴν τοῦ Φωκᾶ δὲ ἐπίθεσιν ὑφοριώμενος, φησὶ, καὶ δεδιὼς περὶ τοῦ βασιλέως μὴ τι καὶ πάθη φλαῦρον, ἐν τῷ παλατίῳ ἡθουλήθη ἀνελεῖν καὶ φυλακὴν τούτου ποιήσασθαι καὶ τοῦ βασιλέως. Μὴ πιστεύοντος δὲ τοῦ πατριάρχου μηδὲ τὰ λεγόμενα δεχομένου, ἐπισπέρχει Θεόδωρος ὁ παιδαγωγὸς τὸν Ῥωμανόν, ἄραντα πάντα τὸν στόλον, ἀφικέσθαι πρὸς τὸ τοῦ παλατίου νεώριον ἐν τῷ Βουκολέοντι. Μέλλοντος δὲ τούτου καὶ ἀναδυομένου, οἱ πρὸς τὴν λεληθυῖαν πρᾶξιν τοῦτον ἐνάγοντες ἀνέπεισαν καὶ ἄκοντα ποιῆσαι τὸ κελευόμενον. Ἀμέλει καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐξαρτύσας τὸν στόλον πολεμικῶς ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Βουκολέοντα. Καὶ Στέφανος μὲν εὐθὺς ὁ μάλιστα κατεῖσι τῶν βασιλείων, ἀνεισι δὲ ὁ πατρικῖος Νικήτας, κηδεστῆς ὢν Ῥωμανοῦ, καὶ κατάγει τὸν πατριάρχην. Οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα πέμψοντες πρὸς τὸν Ῥωμανόν καὶ ὅρκους αὐτὸν κατασφαισάμενοι φοβερωτάτοις καὶ ἀραις παλα-

Τῆ δὲ ε' ἑβδομάσει τῶν ἁγίων Νηστειῶν δίδεται ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἀρραβῶν γαμικοῦ συναλλάγματος Ἑλένη τῆ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ, καὶ τῆ τρίτῃ τῆ λεγομένη τῆς Γαλιλαίας (58) στεφανοῦται μετ' αὐτῆς παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου ὁ βασιλεὺς, τὸν Ῥωμανὸν βασιλοπάτορα προβαλόμενος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἑταιρειάρχην Χριστοφόρον τὸν τοῦτου υἱόν. Καὶ μετὰ μικρὸν Λέων ὁ Φωκᾶς ἀναπεισθὲς ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ συγγενῶν καὶ εαγμάτων πρὸς ἀποστασίαν ἀπειθε, καὶ ἀποστείλας προσελάβετο μετ' αὐτοῦ τὸν παρακοιμώμενον, Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους καὶ ἀδελφοὺς, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν τῆς Μαλελίας, πληροφόρων ἅπαντας ὑπερ τοῦ βασιλέως τὰ ἄλλα Κωνσταντίνου αἴρειν. Ῥωμανὸς δὲ (59) χρυσόβουλλον (60) ἐκθέμενος ἀνατροπὴν ἔχοντα τῆς τοῦ Φωκᾶ προφάσεως, καὶ τῆ χειρὶ τοῦ βασιλέως καὶ τῆ σφραγίδι ταῦτ' ἐμπειδῶσας μετὰ τινος γυναικὸς ἑταιρίδας, ἣν διὰ τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν καὶ Βασιλικὴν ὑπερον προσηγόρευσαν, ἐν τῇ τοῦ Λέοντος στρατοπέδῳ ἐξέπεμψε, καὶ ἕτερα δὲ μετὰ τινος κληρικοῦ Μιχαὴλ ὑποσχέσει τιμῶν καὶ δωρεῶν διαφθείροντα τοὺς τῶν ταγμάτων ἑξάρχους καὶ τὸν λαόν. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ Μιχαὴλ φωραθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ καὶ τυφθεὶς ἀνηλεῶς ἀπετμήθη τὰ ὦτα· ἔλαθε δ' ἡ γυνὴ ἐν τῇ στρατῷ διασπείρασα ἃ ἐπέχετο. Πρῶτον οὖν ὁ τοῦ Βαρῆος Μιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντῖνος, τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν ἰκανάτων, καταλιπὼν τὸν Λέοντα τῷ Ῥωμανῷ προσεχώρησεν· ὅτι καὶ ὁ Βαλάντιος καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος, τουρμάρχει (61) καὶ ἄμφω ὄντες, ἐπηκολούθησαν. Λέων δὲ ὁμοῦς ὁ Φωκᾶς τὴν Χρυσόπολιν καταλαβὼν, καὶ τὸν λαὸν παρατάξας κατὰ τὴν ἀντιπέραν ἐν τῷ κίονι ἰσταμένην λιθίνην δάμαλιν, ἐξεφύθει τοὺς ἐν τῇ πόλει. Ῥωμανὸς δὲ μετὰ δρόμιονος τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου Συμεῶν ἐκπέμψας πρὸς τὸν τοῦ ἀποστάτου λαὸν καὶ χρυσόβουλλον ἐνσεσημασμένον παρὰ τοῦ βασιλέως ἐνεχείρισεν αὐτῷ, καὶ παρηγγύησε πάντα τρόπον σπουδάσαι τῷ λαῷ τοῦτο ὑπαναγκῶναι. Ὁ δὲ τοῦ χρυσόβουλλου νοῦς εἶχεν οὕτως· « Ἡ βασιλεῖα μου φύλακα αὐτῆς ἐγρηγορώτατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὐροῦσα, [618] τοῦτω μετὰ θεὸν τὴν ἑαυτῆς φυλακὴν κατεπίστευσε, καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν κρίνει, σπλάγγνα πατρικὰ πρὸς αὐτὴν ἐνδεικνύμενον. Λέοντα δὲ τὸν Φωκᾶν ἀεὶ ταύτη προσπολεμοῦντα καὶ ἐπιβουλεύοντα, καὶ νῦν τὴν κρυ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(58) Εὐαγγελισμόν vocari festum diem quo memoria recoli solet Iustus de Christo incarnando nuntius a Gabrielo D. Mariæ Virgini oblatus, appareret. Quid autem hoc Galilææ sit, nescio, ac videtur mendosum: pro eo Zonaras Pascha habet. XYL. — Ipsius Paschalis hebdomadis feria tertia. Leo Grammaticus: Τῆ τρίτῃ τοῦ Πάσχα τῆ λεγομένη τῆς Γαλιλαίας. Pari modo Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, τοῦ ἀσώτου, τῆς Σαμαρείτιδος, etc., vocant Dominicam qua Thomæ, Prodigi, Samaritanæ, etc., evangelicas lectiones percurreunt. GOAR.

(59) Quod Romanus Leoni opprimendo adeo studuit, cum quo paulo ante fœdus fecisse dicitur, id nimirum novæ necessitates pristinis prælatæ efficiunt. *Da liebers kam, war leidlers aus.* Nam op-

Quinta sacri Jejunii septimana imperator Helenam Romani filiam arrha data sibi conjugio copulat, ac tertia Galilææ cum ea coronatur a Nicolao patriarcha; et Romanum imperatori patrem designat, priorem dignitatem in filium ejus Christophorum transferens. Paulo post Leo Phocas suorum principum suavis et exercituum hortatu res novas molitur; accitoque Constantino cubiculario, Constantino et Anastasio Gongyliis fratribus et Constantino Maleliano, persuadere nititur omnibus se pro imperatore Constantino arma ferre. Romanus vero diploma, quo Leonis institutum refutabatur, scriptum, manuque et sigillo imperatoris 294 munitum, meretricis cujusdam opera, quam ab hoc ministerio imperatoriam postea nominarunt, in castra Leonis mittit, aliasque litteras per Michaelum quemdam clericum: iis animos ducum ac militum promissionibus munerum et honorum ad defectiorem sollicitabat. Sed Michaelo huic a Phoca deprehenso et atrociter verberato aures sunt amputatæ: meretrix per castra dispersit quæ jussa erat. Primum ergo Constantinus legionis Hicanatorum dux, Michaeli Gravis filius, a Leone ad Romanum transit, deinde Balantius et Atzmorus turmarchæ cum subsequuntur. Leo tamen ad Chrysopolim accessit: exercituque ad bucalam saxeam, quæ in columna stat e regione urbis, constituto oppidanos terruit. At Romanus Simeonem caniceo præfectum celoce mittit ad Leonis exercitus, cum litteris manu imperatoris obsignatis, quas quæcumque posset ratione omnino iis auscultantibus recitaret. Diplomatis hæc erat sententia: « Cum nullum alium mei imperii vigilantiorem atque fideliolem custodem inter omnes in eos ministros invenirem Romano, huic secundum Deum ejus tutelam commisi, ipsumque patris loco habeo, qui paternam animi erga me affectionem re ostendit. Leonem autem Phocam, qui nunquam non insidialis est et adversatus nostro imperio, nunc malitiam suam diu occultatam delegit, neque domesticum esse volo neque 295 pro subdito habeo, sed desertorem ac tyrannum pronuntio; qui injussu meo hanc rebellionem molitus est, ut in se imperium transferret. Id cum intelligatis, subditi mei, quod æquum est statuite; et tyrannide odiosa repudiata, ad dominum a majoribus suis imperium hæreditario consecutum revertimini. » Cum ad

presso Leone, sub se habuit et generum et imperium XYL.

(60) Χρυσόβουλλον, *diploma regium regis litteræ, sacre*, puniceo colore scriptæ, quibus cum aureo sigillo, βούλλα, Cæsareæ imaginis sicut impressio διὰ σφραγίδος χρυσῆς ἀσφαλίσασθαι dixit auctor supra p. 178 et 615 A. GOAR.

(61) Qui τουρμάρχεις, id est μεράρχης, ταγματάρχης, et, ut scribit Leo Constitut. 3, ποτὲ καὶ στρατηλάτης: ac ut Constantinus Themat. 1: Οἱ δὲ λεγόμενοι τουρμάρχεις εἰς ὑπουργίαν τῶν στρατηγῶν ἐτάχθησαν. Σημαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα τὸν ἔχοντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώτας τοξόβουρους πεντακοσίους καὶ πελταστὰς τριακοσίους καὶ δεξιοτάτους ἑκατόν. GOAR.

castra pervenisset Simeon, et diploma exercitui missum recitatum ejusque cognita esset sententia, coeperunt omnes a Leone ad Romanum imperatoris patrem desciscere. Leo principio frustra conatus diplomatis lectioem impedire, mox paulatim se a suis descri videns, desperatis rebus, fuga salutem quaesivit. Et comitatus paucis quibusdam suorum fidissimis ad castellum pervenit cui nomen Ateus. Inde repulsus castellum obtinuit cui nomen Gocleontos, quasi ejulationem Leonis, malo nimirum omine. Ibi a Michaelo Gravi et multis aliis argmine facto capitur. Mittuntur ergo qui eum Cypria abducant, Joannes Tubaces et Leo Pastelas; iique ei oculos eruunt, sive occulto, ut quidam dicunt, Romani jussu, sive, quod Romanus asseverabat, qui et inique hoc ut nolente se factum ferro videbatur, sua sponte. Hic finis fuit rebellionis Phocæ Leonis.

χωρίῳ κατήντησεν ὃ κατινομάζετο Γοηλήοντος, ὃ καὶ φανερώς ἐδήλου ὡς Λέοντι· κάκεισε παρὰ Μιχαήλ τοῦ Βαρύου καὶ τινῶν ἄλλων πλεισίων ἐπ' αὐτὸν συστάτων συλλαμβάνεται. Στέλλεται τοίνυν Ἰωάννης ὁ Τουβάκης καὶ Λέων ὁ Μαστηλᾶς εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες ἀπετόφλωσαν, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσιν ἐντολὴν λαθραίαν λαβόντες ἐκ Ῥωμανοῦ, ὡς δ' αἱ περὶ τὸν Ῥωμανὸν διενίσταντο, ἀθαιρέτη γνώμη καὶ προαιρέσει· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐδόκει ἀγανακτεῖν ὁ Ῥωμανὸς ὡς παρὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν γεγονότος τοῦ ἔργου. Ἦ μὲν οὖν τοῦ Λέοντος ἀποστασία τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

297 Alie porro insidiæ Romano sunt, structæ a Constantino quodam Ctemateno, Davido Cumiliano, et Michaelo curatore manganorum. Ii adolescentibus quibusdam armatis negotium dederunt Romani, cum is venatum exiret, interficiendi. Quibus cognitis et comprehensis, auctoribus insidiarum oculi sunt effossi, et ludibrii causa per medium forum circumducti, interque eos Leo Phocas mulæ insidens.

Accusata est etiam Zoe imperatrix quasi necem Romano esset machinata, et palatio submota ac rasa in monasterium S. Euphemie delrusa. Ejoclus etiam est urbe Theophylactus patricius, ac Theodorus imperatoris pædagogus, ejusque germanus Simeon, quod in Romanum aliquid moliti essent, jussique in Opsicio degere. Ad hos deportandos operam contulit Joannes Curcuas drungarius vigilie, qui eos subito arreptos navibus in oppositam continentem trajecit.

Septembris mensis die 24 Romano Cæsaris dignitas delata est, et mense Decembri imperatorio est redimitus diademate, a patriarcha Nicolao, permissu imperatoris. Coronatus autem die sacrorum luminum uxorem quoque suam Theodoram coronat, et mense Maio, die Pentecostæ **297** sacro, filium etiam suum Christiferum, Constantino palam quidem

Α πτομένην αὐτοῦ πονηρικὴν φανερώσαντα, οὔτε δομέστικον εἶναι βουλεται, οὔθ' ἕνα κρίνει τῶν ὀπηκόων, ἀλλ' ἀποστάτην καὶ τύραννον, καὶ χωρὶς ἐμῆς βουλῆς τὴν τοιαύτην ἀνταρσίαν συστήσαντα, ἵν' εἰς ἑαυτὸν τὸ τῆς βασιλείας ἐπισπάσῃται κράτος. Τοῦτο οὖν εἰδὼς, ὁ ἐμὸς λαὸς, τὸ δέον συνιέναι θελήσων, καὶ τὸν προγονικὸν ἐπιγνοὺς δεσπότην τῆς πικρᾶς τυραννίδος ἀπόστειλι. » Τοῦ δὲ Συμεὸν γενομένου κατὰ τὴν παρεμβολὴν καὶ τὸ χρυσοβούλλιον φανερώς ἐκπέμψαντος τῷ λαῷ, ὡς τοῦτο ἀνάγνωσαν καὶ τὸν αὐτοῦ νοῦν κατενόησαν, ἤρξαντο πάντες ἀναχωρεῖν καὶ τῷ βασιλευπάτορι πρυσυρῆσθαι Ῥωμανῷ. Ὁ δὲ Φωκάς πρῶτον μὲν πειραθεὶς τὴν ἀνάγνωσιν κωλύσαι τοῦ χρυσοβούλλιου καὶ μὴ δυνηθεὶς, εἶτα καὶ ὑποβρέουσαν κατὰ μικρὸν τὴν αὐτοῦ βλέπων δύναμιν, τοῖς ὄλοις ἀπειρηκῶς φεγγῆ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύετο, καὶ μετὰ τινῶν ὀλίγων τῶν πιστοτάτων τὸ φρούριον κατέλαβεν Ἀτεοῦς. Ἀποκρουθεὶς δ' ἐκαίθηεν ἐν τινι-

ἢ Συνέστη δὲ καὶ ἑτέρα ἐπιβουλὴ κατὰ Ῥωμανοῦ, παρὰ τινος Κωνσταντίνου Κτηματηνοῦ, Δαβίδ τοῦ Κορμουλιανοῦ καὶ Μιχαήλ κουράτωρος τῶν μαγάνων (63)· οὗτοι γὰρ νεανίας τινὰς καθοπλίσαντες κατὰ τὸ κινῆγιον ἐξελλόντα (63) τὸν Ῥωμανὸν ἐπετρέψαντο διαχειρίσασθαι. Ὡν γνωσθέντων, καὶ συλληφθέντες οἱ τῆς ἐπιβουλῆς πρωτουργοὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπηρώθησαν καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς περιήχθησαν. Συνῆν δὲ ταύτῃ τῇ ἀτίμῳ περιαιγωγῇ καὶ Λέων ὁ Φωκάς, ἡμιόνῳ ἐφεζόμενος.

Κατηγορήθη δὲ καὶ Σωὴ ἡ βασίλισς τῆ ζωῆ ἐπιβουλεύουσα τοῦ Ῥωμανοῦ, καὶ τοῦ παλασίου κατὰγεται, κὰν τῇ τῆς Ἀγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκεῖρεται. Ἐξεβλήθη δὲ τῆς πόλεως καὶ Θεοφύλακτος πατρικίος, καὶ Θεόδωρος ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ τοῦτου ὀμαλίμων Συμεὸν, [P. 619] καὶ ἐν τῷ ὀψικίῳ διάγειν ἐτάχθησαν, ὡς τάχα κατὰ Ῥωμανοῦ μελετῶντες. Ὑπούργησε δὲ πρὸς τὸν ἐξοτραλισμὸν τῶν τοιοῦτων ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλας Ἰωάννης ὁ Κουρκούας, αἰφνίδιον συναρπάσας αὐτοὺς καὶ πλοίοις εἰς τὴν περαίαν διαβιβάσας.

Τῆ δὲ κδ' νοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀνάγεται Ῥωμανὸς εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν, καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ τῷ τῆς βασιλείας διαδήματι στέφεται, ἐπιτροπῇ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ πατριάρχου Νικολάου αὐτὸν ἀναθήσαντος· Ῥωμανὸς δὲ ταινιωθεὶς τῷ βασιλικῷ διαδήματι στέφει κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῶν ἁγίων Φώτων (64) καὶ τὴν ἑαυτοῦ σύζυγον Θεο-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(62) *Curatore manganorum*, id est, balistarum et aliorum id genus tormentorum, ut alibi. XYL. — Ut palatii et illius ærarii curam gereret, sicut regis præcipuæ europalates. Circa *machinas* et *balistas* nugatur hic scholiastes. GOAR.

(63) Fortassis, cum apud Cynegium (loci nomen, forte ubi in urbe venationes edebantur) prodiret. XYL.

(64) Puto esse quem alias Purificationis Mariæ vocant, *Lichtmess*. XYL. — Cæcutit Xylander in lumine, et quo purget oculos collyrio opus est illi,

δώσαν Μαίην δὲ μηνὶ κατὰ τὴν τῆς ἁγίας Πεντηκο-
στῆς ἡμέραν στέφει καὶ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Χριστοφόρον
διὰ Κωνσταντίνου τάχα, κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον
ἐθέλοντος καὶ καταδεχομένου διὰ τὴν βίαν, ἐν δὲ τῷ
ἀφανεί ἀλύοντος καὶ τὴν συμφορὰν ἀποκλειομένου
εἰς ἑαυτόν. Καὶ μόνοι οἱ δύο (65) κατὰ τὴν τοιαύτην
προῆλθον προέλευσιν. Ἰουλίῳ δὲ μηνί, ἡ Ἰνδικτιῶνος,
ἡ τῆς Ἐκκλησίας γέγονεν ἔνωσις, ἐνωθέντων τῶν
διαφερομένων μητροπολιτῶν τε καὶ κληρικῶν τῶν
ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου διεσχισμέ-
νων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐξορίζει τὸν μάγι-
στρον Στέφανον εἰς τὴν Ἀντιγόνοῦ νῆσον ὡς τῆς βα-
σιλείας τάχα ὀριγνώμενον, καὶ μοναχὸν ἀποκείρει,
σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Θεοράνην τὸν Τειχιώτην, καὶ Παῦ-
λον τὸν ὀρφανοτρόφον, τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ. Πρό-
κένσου δὲ γενομένου ἐν τῷ τριβουναλίῳ, αἰφνίδιον
οἱ βασιλεῖς εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν ἐπιβου-
λῆς μηνυθείσης αὐτοῖς· κατασχεθέντες δὲ οἱ ἑξάρχου,
ὁ τε πατρίκιος Ἀρσένιος καὶ ὁ μαγλαδίτης Παῦλος, τυφλωθέντες καὶ δεγμευθέντες ἐξωρίσθησαν. Ἠγά-
γετο δὲ τούτῳ τῷ ἔτει καὶ γαμβρὸν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ
τοῦ Ἀργυροῦ, ἀνδρα γενναῖον καὶ κάλλει σώματος

καὶ ἰδέα ὑπερφύροντα, συνέσει τε καὶ φρονήσει κοσ-
μούμενον.
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τὰ κατὰ τὸν
Ῥεντάκιον. Οὗτος ἐξ Ἑλλάδος ὠρμημένος τὸν ἑαυ-
τοῦ γεννήτορα ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν. δεδιὼς δ' ἐκεῖ-
νος τὴν τοῦ υἱοῦ ἀταξίαν, πλοῖου ἐπιβὰς ἔπλει πρὸς
τὸ Βυζάντιον ὡς τάχα τοῦ βασιλέως δεησόμενος
ἀνακοπὴν γενέσθαι τῆς τοῦ υἱοῦ ἀπαιδευσίας. Ἀνιῶν
δὲ κατεσχέθη παρὰ τῶν Σαρακηνῶν τῶν ἐν τῇ κρήτῃ.
Ὁ δὲ τούτου υἱὸς ὑποχείριον ἔχων τὸν πατρῶον
πλοῦτον, ἀνελθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν μεγαλόπολιν,
τῷ θεῷ τεμένει τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας προσέδραμε,
κάν τούτῳ προσκαθήμενος τὴν πατρικὴν κατεσπάθα
οὐσίαν. Οὐκ ἔλαθε τοῦτο τὸν Ῥωμανόν, ἀλλὰ γνοὺς
ἐβουλεύσατο ἐξαγαγεῖν τοῦτον τῆς ἐκκλησίας καὶ
πικιδεῦσαι. Ὁ δὲ πληροφορίαν σγῶν, βασιλικὰ πλασάμενος γράμματα ὡς δῆθεν ἐκπεμφθέντα πρὸς τὸν
Συμεῶν, αὐτομολήσειν ἐβουλεύσατο πρὸς τοὺς βουλγάρους. Καὶ ἐλεγχθεὶς τῆς τε οὐσίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν
στερεῖται.

[P. 620] Ἀδραλέστου δὲ τοῦ δομοστικῆς τῶν σχο-
λῶν ἀποθανόντος, προσεβλήθη Πόθος ὁ Ἀργυρός.
Καὶ τῶν Βουλγάρων ἄχρι τῶν Κατασυρτῶν ἐξελα-
σάντων ἔξεισι· καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ταγματῶν, καὶ
κατασκηνοῖ κατὰ τὴν λεγομένην Θερμόπολιν. Ἐκεῖ-
θεν δὲ Μιχαὴλ ταγματάρχην τὸν τοῦ πατρικίου
Μιουρλέοντος υἱὸν ἐπὶ κατασκοπὴν τῶν Βουλγάρων
ἐκπέμπει. Ὁ δὲ ἀπροόπτως ταῖς βαρβαρικαῖς ἐμ-
πεσῶν ἐνέδραις, ἐπεὶ περ ἄφυκτα ἦν, τρέπεται πρὸς
ἀλκὴν, καὶ πολλοὺς τῶν Βουλγάρων ἀνελὼν καὶ
τρεψάμενος, καιρίαν δὲ τυπεὶς καὶ αὐτὸς, ἐπανήκεν
εἰς τὴν βασιλίδαν καὶ μετὰ μικρὸν ἐνελεύθησε. Τότε
δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ ἐπιβουλή μηνύεται κατ'
αὐτοῦ, προστάτην ἔχουσα τὸν σακελλάριον (66) Ἀνα-

A concedente et probante, quia nihil contra vim po-
terat, occulte autem egre ferente et suam deplo-
rante secum calamitatem. Ac soli duo isti ea in
pompa processerunt. Julio mense, indictione octava,
ad concordiam redierunt metropolitæ et clerici, Ni-
colai et Euthymii patriarcharum causa hactenus
disjuncti. Cæterum Romanus imperator Stephanum
magistrum in Antigoni insulam relegat, imperii
affectati suspectum, et monachum facit, et cum eo
Theophanem Teichiotam et Paulum Orphanotro-
phum, ejus intimos. Cum procensus fieret in tribu-
natio, insidiis delatis imperatores subito in palatium
abiverunt. Earum capti auctores Arsenius patricius
et Paulus manglabita : oculi iis effossi et relegati
sunt, bona eorum publicata. Eodem anno Romanus
filium suam Agatham in matrimonium collocat
Leonis Argyri filio, viro generoso ac corporis pul-
chritudino et prudentia præstanti.

B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z
Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω
Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω

Sub idem tempus Rentacius natione Græcus, suum
patrem interficere cum conaretur, pater filii in-
temperiem metuens conscenso navigio Bysantium
versus navigavit, ab imperatore petiturus ut filii li-
bidinem compesceret ; estque a Cretenisibus
Saracenis captus. Filius paternarum opum compos
factus cum iis se Cpolin contulit ad Sophiæ tem-
plum : ibique desidens paterna bona prodegit. Ro-
manus re comperta templo eum educere et casti-
gare intendit. Quod Rentacius cum subodoraretur,
litteris ab imperatore ad Simeonem confictis
ad Bulgaros transfugere instituit, convictusque
criminis oculis est et bonis spoliatus.

Mortuo Adralesto scholarum domestico Pothus
Argyrus sufficitur. Is, Bulgaris grassando usque ad
Catasyrta progressis, copias contra eos educit ;
castrisque ad Thermopolin positis Michaelum cohortis
præfectum, patricii Moroleonis filium, specu-
latum emittit. Qui, improviso in barbaricus de-
lapsus insidiarum, cum fugæ locus non esset, vim
parat ; multisque Bulgaris dejectis ac pulsus, ac-
cepto lethali vulnere, Cpolin redit pauloque post
moritur. Tunc et Romano detectæ sunt insidiæ
quas ipsi sacellarius Anastasius struxerat, nimirum
pro Constantino propugnans. Harum auctores ac
conscios suo quemque arbitrato Romanus puniit,
Anastasio monacho facto. Constantinumque exinde

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

ubi Purificationis diem interpretatur, qui, ceu
notissimus, Theophaniorum esse dignoscitur. GOAR.
(65) Obscurus locus. Forte Constantino domi re-
lictio et spreto Romanus cum filio, utpole impera-
tores, sacram pompam duxerunt. De procensu

alibi. Tribunalium locus tribunalis videtur. Xyl.
(66) Quem thesauri præfectum et custodem sub
Iogothelæ dispositione positum existimo. Pancirol-
lus in Notit. Imper. Or, c. 47. Lexicon anonymum
bibliothecæ Regiæ : Σακελλάριον βυζαντινόν. GOAR.

detrusum secundo loco, se priore imperatorem dici jussit, prætendens hanc unam esse insidiarum avertendarum rationem. Ita ob res fluxas et imperium caducum Romanus perjurii se obligavit et a Deo abalienavit. Hic erat rerum urbanarum status.

μόνως δυνατόν εἶναι κατευνασθῆναι τὰς ἐπιβουλὰς, καὶ ἐπίκρητον ἐπιτοκίᾳ περιπεσῶν καὶ τοῦ Θεοῦ γενόμενος μέγιστος. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν πόλιν ἐφέρετο τῆδε.

At Simeon iterum magnum contra Romanos emittit exercitum, ducem Chagano, uno suorum procerum, et Minico equisonum principem; mandataque ut castra ad urbem contendant. Romanus, de eorum adventu certior factus, meluensque ne in pulcherrima urbi propinquorum locorum palatia et aedificia incendio vastarent, Joannem rectorem cum Leone et Potho Argyris obviam ire jubet, exercitum ducentes validum ex imperatoris sodalitatibus et cohortibus aliis contractum. Adfuit iis etiam Alexius patricius et drungarius rei navalis, et Moseles cum suis. Quinta Idus Junii septimana, exercitu in planitie Pegarum instructo subsisterunt. Ibi Bulgari se subito prodeuntibus et obscura cum vociferatione ac magno impetu irruentibus rector Joannes fugam facit; ac patricius Photinus Latipodis filius pro eo pugnans aliique haud pauci obtruncantur. Rector ægre servatus in celocem evasit. Idem facere volens Alexius drungarius, cum ascendere nequiret, de scalis celocis in mare deiecit **300** cum suo protomandatore, et suffocatus est. Leo et Pothus Argyri in castellum fuga se receperunt. Reliqua multitudo partim hostium manus dum effugere volunt, in mari pereunt, alii ferro necantur, quidam capiuntur. Bulgari, nemine prohibente, Pegense palatium totumque Stenum incendio vastant.

φεύγοντες ἀπεπνίγησαν, οἱ δὲ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα, οἱ δὲ χερσὶ βαρβαρικάς συνελήφθησαν. [P. 621] Οἱ δὲ Βούλγαροι κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν τὰ τε τῶν Πηγῶν ἐνέπρησαν καὶ ἅπαν τὸ Στενὸν ἐπυρπόλησαν.

Vicesima Februarii die, indictione decima, uxor Romani Theodora moritur et in Myrelæo sepelitur. Augustæ nomen deinde gessit uxor Christiferi Sophia. Tunc etiam ex Iberia venit Iber europalates, splendideque ornatus per medium forum transit, ac magna cum gloria et honore exceptus est. Eum imperator in ædem Sophiæ misit, ut ejus molem ac pulchritudinem videret. Quæ is contemplatus magna cum admiratione, fatusque hanc ædem vere esse Dei receptaculum, domum rediit. Rursum deinde Bulgari impressione facta usque ad palatium Theodoræ Augustæ pervenerunt, idque nemine defendente cremaverunt. Romanus convivio sumptuose instructo ad id duces militarium ordinum vocavit, interque hos Sacticium cohortis excubitorum præfectum. Procedente **301** convivio illatus est de Bulgariis sermo; et imperatore multa ad ca-

στάσιον, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως δῆθεν ἀγωνιζόμενον· καὶ τῶν αἰτίων συσχεθέντων ἕκαστος κατὰ τὸ δόξαν ἐτιμωρήθη, τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ τοῦ Ἀναστασίου ἀποκαρέντος μοναχοῦ. Ἐξ ἧς αἰτίας καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὑποδιβάξεται, καὶ δεύτερος ἀνηγορεύετο βασιλεὺς, πρῶτος δὲ ὁ Ῥωμανός, προφατισάμενος οὕτως διὰ τε πράγματα πρόσκαιρα καὶ βασιλείαν φθαρτὴν

Ὁ δὲ Συμεὼν πάλιν δόναμιν βαρεῖαν ἐκπέμπει κατὰ Ῥωμαίων, ἔξαρχον ἔχουσαν Χαγάνον, ἕνα τῶν παρ' αὐτῷ μέγα δυναμένων, καὶ Μινικὸν τῶν ἱπποκόμων τὸν πρῶτον, οἷς ἐπέσκηψεν κατ' αὐτῆς ὡς τάχιστα τῆς πόλεως ἐκστρατεῦσαι. Ἐν τὴν ἐφόδον ἀνταμαθῶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός, καὶ λογιζάμενος μὴ πως ἐπελθόντες τὰ κάλλιστα τῶν πλησιαζόντων τῆ πόλει παλατίων καὶ οἰκημάτων πυρπολήσωσι τὸν βαλκτωρ Ἰωάννην ἄμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς ἐκπέμπει μετὰ πλῆθους ἱκανοῦ ἕκ τε τῆς βασιλικῆς ἐταιρείας καὶ τῶν ταγματικῶν (67), οἷς συνῆν καὶ ὁ πατρικῖος Ἀλέξιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν ὁ Μωσθελὲς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτόν. Κατὰ δὲ τὴν ε' ἐβδομάδα τῶν Νηστειῶν διατάξαντες τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδίοις τῶν Πηγῶν τόποις προσέμενον. Ἐκείθεν δὲ τῶν Βουλγάρων ἀναφανέντων καὶ βοηθησαμένων ἀσίμῳ καὶ σφιδρῶς ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν, φεύγει μὲν ὁ βαλκτωρ Ἰωάννης, σφάττεται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς πατρικῖος ὁ τοῦ Πλατύποδος υἱὸς καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. Μόλις οὖν ὁ βαλκτωρ διασωθεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμωνα. Τοῦτο καὶ Ἀλέξιος ὁ δρουγγάριος ποιῆσαι βουλήθεος, καὶ μὴ δυνηθεὶς ἀνελθεῖν, ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος ὑποθάβῳ πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ πρωτομανδάτωρι ἀπεπνίγη. Λέων δὲ καὶ Πόθος οἱ Ἀργυροὶ ἐν τῷ καστελλίῳ διαφυγόντες ἐσώθησαν. Τοῦ δὲ λοιποῦ πλῆθους αἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας

Εἰκοστῇ δὲ Φεβρουαρίου μηνός, Ἰνδικτιῶνος ε', ὀνήσκει Θεοδώρα ἡ σύμβιος Ῥωμανοῦ, καὶ θάπτεται ἐν τῷ Μυρελαίῳ· ἀνηγορεύθη δὲ Αὐγουστα ἡ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου γυνὴ ἡ Σοφία. Παρεγένετο δὲ καὶ ἐξ Ἰβηρίας ὁ κουροπαλάτης ὁ Ἰβήρ, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κεκοσμημένης λαμπρῶς μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη· ἔν καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, τὸ κάλλος αὐτῆς θεάσασθαι καὶ τὸ μέγεθος. Ἀπελθὼν οὖν καὶ τοῦ ναοῦ τὴν καλλονὴν καταπλαγεὶς καὶ τὸν πολυτελεῖ κύσμον ὑπερθαύμασας, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ καταγώγιον τὸν ἱερὸν τουτονὶ χώρον εἰπὼν, ὁπίστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν εἰσβαλὴν ποιησαμένων κατὰ τῆς Ῥωμαίων χώρας, καὶ τοῖς παλατίοις τῆς βασιλίδος ἐγγισάντων Θεοδώρας ὡς οὐδὲν ἦν τὸ προσιστάμενον, πυρὶ ταῦτα παρέδοσαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανός ἀριστον ποιησάμενος πυ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(67) *Ex confederatorum et subditorum ordinibus.* GOAR.

λυτελές τοὺς τῶν ταγμάτων ἄρχοντας συνεκάλεσε. συνῆν δὲ τούτοις καὶ ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Σακτίκιος, τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν ἐξκουβίτων. Ἐπίδοσιν δὲ λαμβανούσης τῆς εὐωχίας λόγος ἐκινήθη περὶ τῶν Βουλγάρων. Καὶ τοῦ βασιλέως ἐπαγωγὰ πολλὰ εἰρηκότης, πρὸς ὄρμην ἐπανιστῶντα ἐνθουσιώδη καὶ παρακαλοῦντα εὐψύχως ἐξελθεῖν κατὰ τῶν ἐναντίων καὶ τῆς σφῶν ὑπεραγωνίσασθαι πατρίδος, πάντες συνέθεντο ἐτοίμως ἐξελθεῖν καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραγωνίσασθαι. Ἔωθεν οὖν καθοπλισθεὶς ὁ Σακτίκιος, ὕπισθεν τῶν Βουλγάρων γενόμενος καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐσεληθὼν, τῶν πλείονων ἐπὶ διαρπαγὴν σκύλιον σκεδασθέντων κατὰ τὴν χῆραν, πάντας τοὺς ἐν τῇ πῶρεμβουλῇ εὐρεθέντας κατέσφαξε. Μαθὼν οὖν τὸ πλῆθος τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τῶν διαδράντων τὸ γεγονός ἐποστρέφουσιν ἐν τῇ στρατοπέδῳ. Καὶ συμπλοκῆς γενομένης, ἀκμήτες αἱ Βούλγαροι πρὸς κικμηκότης μαχόμενοι καὶ ἀκραιφνεῖς πρὸς ἤδη τῷ προηγησαμένῳ πολέμῳ κεκακωμένους ἄνδρας τρέπουν τὸν Σακτίκιον σὺν ὀλίγοις τὴν προσβολὴν τῶν ἐναντίων δεξάμενον. Γενναίως οὖν ἀγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν πολεμίων, ἐπειδὴ κατισχύετο, μεθίησι τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ νῶτα δοὺς ἔφυγεν. Ἐν τινὶ δὲ ποταμῷ γενόμενος καὶ τοῦτον διαπερῶν, καὶ τῇ ἰλίῳ τοῦ ἵππου ἐμπαγέμενος, καταλαμβάνεται παρὰ τῶν Βουλγάρων καὶ δέχεται τὸν ἵππου δὲ ἀνασπασθέντος ἐκ τῆς ἰλίως σκουδῆ γων, νῦν δ' ὑποστρέφων μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν καὶ μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ἐν τῇ ναυῷ τῆς Ἁγίας Σοροῦ (68) τεθεὶς τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐτελεύτησε, μέγα πένθος οὐ τῷ βασιλεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ στρατῷ καὶ

[P. 622] Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερα τίς ἀποστασία κατὰ τοῦ βασιλέως ἐν Χαλδίᾳ (69), ὑποθήκη τοῦ στρατηγούτου αὐτῆς Βάρδα πατρικίου τοῦ Βοΐλα. Ἐξῆρχον δὲ τοῦ νεωτερισμοῦ Ἀδριανὸς τίς Χαλδαῖος καὶ Τατζάτης ὁ Ἀρμένιος, πλοῦστοι σφόδρα. Κατασχόντες οὖν οὗτοι φρούριον τὸ λεγόμενον Παίπερτε κατὰ τοῦ βασιλέως ὠπλίζοντο. Ἄλλ' ὄξυς ἐπιφανεῖς (ἔτυχε γὰρ ἐνδημῶν ἐν Καισαρείᾳ) ὁ τῶν σχολῶν ἐξηγουόμενος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας τὴν εὐστάτιν διεσκέδασε, τοὺς ἐμφανεστέρους τῶν κατασχθέντων ἀποτυφλώσας καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας, τοὺς δὲ πενιχροὺς καὶ ἀσήμους ἀθώους κτελεύσας ὅπη βούλονται ἀπιέναι. Μόνος δὲ ὁ Τατζάτης φρούριον ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ λόφου κατασκευασμένον κατασχηκῶς, καὶ λόγον τοῦ μή τι κακὸν παθεῖν δεξάμενος ἀπὸ τοῦ δομestίκου τῶν σχολῶν καὶ λαθῶν, εἰσῆλθεν ἐν τῇ βασιλίδι, καὶ τῇ τοῦ μαγκλαβίτου (70) ἀξία

A lsfaciendos animos adque virtutem concitandos idonea locuto, cohortatoque eos ut fortiter in hostem irent ac pro sua propugnarent patria, universi ulacrem suam operam in defendendis Christianis promiserunt. Postridie prima luce armatus Sacticius Bulgaros a tergo subsecutus est; ingressusque eorum castra, plerisque prædatum per agros vagantibus, omnes qui in castris erant occidit. Ex iis qui effugerant Bulgari re cognita in castra redeunt; commissaque pugna ipsi integri viribus defatigatos antegresso proelio Romanos fundunt, Sacticio cum paucis aliis eorum impetum fortiter subsistentibus. Atque is cum aliquandiu præclare pugnasset multosque hostium dejecisset, cum premeretur, equo habenas laxat ac fugæ se dat. In cujusdam autem amnis transitu equus in cæno cum hæsisset, Bulgari eum assequuntur, vulnusque in anum et femur mortiferum accipit. Equo tamen e cæno evulso industria famulorum, atque iis modo fugientibus modo ad ingruentium Bulgarorum depulsionem se vertentibus, usque ad Blachernas evadit; positusque in 302 templo Sancti Sepulcri proxima nocte vitam cum morte commutat, inagno luctu non imperatori modo, sed et universo exercitui ac populo Romano relicto.

πληγὴν καιρίαν κατὰ τῆς ἑδρας καὶ τοῦ μετροῦ. Καὶ καὶ συνεργίᾳ τῶν αὐτοῦ ἑραπόντων, νῦν μὲν φεύ- τοὺς ἐπιόντας ἀνακόπτων Βουλγάρους, διασιώζεται Σοροῦ (68) τεθεὶς τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐτελεύτησε, μέγα παντὶ τῷ πλῆθει Ῥωμαίων ἀπολιπῶν.

C Alia deinde ab imperatore facta defectio in Chaldia instinctu patricii Bardæ, cognomento Boilæ, qui ei præsidebat. Principes novarum rerum mulendarum fuerunt Adrianus quidam Chaldæus et Tatzates Armenius, homines prædivites. Ii occupato castello Paupertis contra imperatorum arma sumebant. Sed Joannes Curcuas, scholarum domesticus, qui tum forte Cæsareæ erat, celeriter supervenit et coitionem eam dissipavit. Deprehensorumque primariis oculos eruit, ut bona eorum publicavit, obscuros ac pauperes impune quo libet discedere jussit. Unus Tatzates, castello quodam occupato, quod in sublimi erat situm collo, fide impunitatis a domestico scholarum accepta, Gpolin venit, ibique manglabitæ honore præditus in domo manganorum custoditus est; cumque fugam moliretur, deprenso oculi sunt effossi.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(68) Dubito de hoc loco. Σορός tumulum significat et sepulcrum. Fortis fuit ædes in Blachernis, sepulcri in quo Christus depositus fuit similitudinem referens, quale Spirw Nemelum suburbicum, et alia alibi visuntur, *kum heiligen Grab*, et fit mentio paulo post. XYL. — Templum est illud, in cuius sacratiore loculo sanctissimæ Deiparæ vestis et zona in Blachernis asservabantur. GOAR.

(69) Chaldia regio est, ut apparet, Syriæ, hoc quidem loco; nam in Nicephori Phocæ imperio diserte Calabriae ascribitur. Ex Basilio Romani F. ubi Phocæ contra Durum res gestæ describuntur, Iberiæ vicinam fuisse Chaldiam videri potest. XYL.

(70) Quod sit manglabitæ, vel ut supra scriptum est, manclabitæ officium, nescio. Talia videntur etiam mysticus et stypeiota et quem alias ραί- κτωρα, paulo post ipse παραδυναστεύοντα videtur dicere, quasi vicarium imperatoris. XYL. — Τῇ τοῦ μαγγλαβίτου ἀξία τιμηθεὶς. An non μαγγλάβια merebatur Xylander experiri, qui tam dure Cedrenum ἐμαγγλάβισεν? At nescivit, inquit. Is itaque cornicularius et clavicularius dicitur apud Pancirollum in Not. Imp. c. 41, et est unius cohortis principem stipantis præpositus, et ad ejus nutum, seu sententiis reorum exsequendis prælectus, sontos quosque ab eo damnatos, eodem

Bardas Boilas, quod ei imperstor bene volebat, nullam aliam pœnam dedit quam quod rarus et monachus est factus.

Interim Simeon Bulgarorum princeps Adriano-polim vallo fossaque cingit ei obsidet ac magno studio oppugnat. Præerat ei urbi Leo patricius, **303** quem ob præproperum in hostes impetum vocabant Moroleonem quasi stultum leonem. Is oppugnationem fortiter sustinebat, et modo Bulgares irruentes de muro prolligabat, modo portis apertis in eos acerrimum impetum dabat facileque pellebat. Sed oppidani cibo deficiente ac fame graviter premente, cum alimentorum aliunde parandorum spes nulla affulgeret, penuria moti, urbem, se ducentique Bulgariis tradiderunt. Simeon Leonem naclus, et recordatus quanta is mala Bulgariis intulisset, innumeris suppliciorum formis exercitatum tandem acerba morte necavit, Bulgaricoque in urbe relicto præsidio discessit. Hoc præsidium audito contra se venire Romanum exercitum urbe relicta fugit; atque sic Adrianopolis a Romanis est recepta. **304** τινες Ῥωμῆικόν στρατόπεδον ἀκηκοότες ἤκειν κατ' Ἀδριανούπολιν ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγένετο.

Eo tempore Leo etiam Tripolita cum magna classe Romanos invasit. Quem in Lemno naves in statione habentem subito adortus Joannes Hadenus patricius, rei navalis drungarius, facile vicit, Agarenis fere omnibus extinctis, soloque Tripolita fuga elapso. Mense Septembri, indictione secunda, **304** Simon, Bulgarorum princeps, cum omnibus copiis expeditionem contra Cypriam suscipit; populatusque Macedoniam et in Thraciam incendiis grassatus, obviiis quibusque vastatis, proxime Blachernas **304** castra ponit. Inde postulat ut ad se mittantur Nicolaus patriarcha alique procerum, de componenda pace collocuturi. Datis mutuo obsidibus, ut ab insidiis omnia tuta essent, ac patriarcha juramentis fidente, quesitum est qui senatores cum eo exire deberent. Delicti patricius Michaelus Stypeiota et Joannes mysticus ac tum gubernandarum rerum socius: nam Joannes rector apud imperatorem delatus criminis jam tum palatio discesserat, inque suo monasterio monachus factus erat. Cum legati ad Simeonem venissent ac de pace essent collo-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

spectante, castigat. Eam Bardariotarum fuisse suo tempore Codinus refert, de quibus: κρέμνται δὲ ἐπὶ ζώνης ἐκάστου τούτων λῶροι, ὡς κελῶσι μαγγλάβια (sic ille scribit), ἤγουν βακτηρίας ἢ ῥάβδους. μαστίζειν τοὺς ἀξιούς μαστίζεσθαι. Leo Grammaticus: Ἀποστέλλει μαγγλαβίτην (ita legit ille) τὸν Μαυροθεόδωρον ξίφει ἀναλεῖν τὸν μοναχόν. Turcæ a Græcis plura mutuati ad conspectum imperatoris præcursorem habent μαγγλαβίτην (bujurdi sua lingua vocant), ad ejus nutum romi quemque suppliciiis extremis subicere paratum. Ac princeps ipse, regia deposita plebeiaque assumpta veste, vicis circumit nonnunquam et anfractus viarum, si cuncta in pace ordine quiete composita sint exploraturus: sin tumultuantes rixantes incompositos ac imperii jussa spernentes cives aut militiæ ascri-

τιμηθεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τῶν μαγγάνων ἑτηρεῖτο. Δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται καὶ τῶν ἀφθαλμῶν στερεῖται. Βάρδας δὲ ὁ Βοΐλας φιλιῶς πρὸς αὐτὸν δικαιμένον τοῦ βασιλέως ἀπεικάρη μοναχός, μηδὲν ἄλλο πεπονθὼς ἀνιαρόν.

Συμεὼν δὲ ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, τὴν Ἀδριανούπολιν καταλαβὼν καὶ ταύτην χάραξι καὶ τάφροις περιστοιχίσας, ἐπιμελιῶς ἐπολιόρκει. Ἐστρατήγει δὲ τῆς πόλεως ὁ πατρίκιος Λέων, ὃν διὰ τὴν ἐξυβρίστον πρὸς τοὺς πολέμους ὄρμην Μωρολέοντα ἐκάλουν. Οὗτος εὐθύχως τὴν πολιορκίαν ἐδέξατο, καὶ γενναιοτάτως ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ τείχους τοὺς προσιόντας τῶν Βουλγάρων ἠμόνετο, ποτὲ δὲ τὰς πολίδας ἀναπεταγνὼς ἐπέθιθετο σὺν ῥύμη ἀνυποστάτῳ καὶ ῥαδίως ἐτρέφετο. Ἐπεὶ δὲ ὁ σίτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιλελοίπει καὶ λιμὸς ἐπέβη τοὺς ἐνδοθεν κραταιούς, μηδαμῶθεν ἐλπίδα ἔχοντες ἐπιστισμοῦ, τῇ ἐνδείᾳ πεισθέντες προεδόωκασιν τὴν πόλιν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις: ὃν χειρωσάμενος ὁ Συμεὼν, καὶ ὢν εἰς τοὺς Βουλγάρους ἐνεδείξατο μεμνημένος κακῶν, μυρίαῖς αἰκίαις τιμωρησάμενος τελευταῖον ἀπέκτεινε θανάτῳ πικρῷ. Βουλγάρους οὖν ἐπιστήσας φύλακας τῇ πόλει ὑπεχώρησεν: οἱ αὐτῶν καταλιπόντες τὴν πόλιν ἔφυγον, καὶ πάλιν ἡ

ἴστο δὲ καὶ Λέων ὁ Τριπολίτης μετὰ δυνάμειος πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν ἐξῆλθε κατὰ Ῥωμαίων: ὃν ἐν τῇ νήσῳ Δήμνῳ ναυλογοῦντα Ἰωάννης πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν ὁ Ῥαδηνὸς αἰφνίδιον ἐπιφανείας ῥαδίως ἐτρέφετο, τῶν Ἀγαρηνῶν σχεδὸν πάντων ἀνηρημένων, τοῦ δὲ Τριπολίτου μόνου φυγῇ τὴν σωτηρίαν πορισάμενου. Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος β', [P. 623] ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν πανστρατὶ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει, καὶ ληΐζεται μὲν Μακεδονίαν, ἐμπιπρᾷ δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, καὶ πάντα καταστρέφει τὰ ἐν ποσὶ. Ἐγγιστα δὲ Ηλαχερνῶν στρατόπεδον πήξας ἐπεζήτησεν ἀπουσαλῆναι αὐτῷ τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινὰς τῶν ἐν τέλει ὥστε περὶ εἰρήνης διαλεχθῆναι. λαβόντες οὖν ἡμέρους παρ' ἀλλήλων ὡς οὐδεμία τις ἐπακολουθήσει ἐπιβουλή, καὶ τοῦ πατριάρχου τοῖς ἔρκοις ἀναθάρβησαντας, γίγνετο λόγος ὁποῖους δεῖ τῶν συγκαλητικῶν τούτῳ συνελεθῆναι. Προεκρίθη γοῦν ὁ πατρίκιος Μιχαὴλ ὁ Στυπειώτης καὶ Ἰωάννης ὁ μυστικός καὶ παραδυναστεύων (71): ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ

ptos comperiat, a manglabitis vice comitibus ac suppliciorum instrumentis jam prius instructis extemplo corripit jubel, simulque pœnis vel neci tradi, omissis judiciorum tardis ambagibus, imperat. GOAR.

(71) Imperatoris amicus, qui nimirum consiliis et monitis imperatori in administranda re publica fideliter assistit: quem nunc imperii subadjuvam et publici status administram vocitare solemus. Is quoque in palatio morabatur. Jamjam enim καταλάζεσθαι τοῦ παλατίου, ex eo deturbari, simul tamen συγχωρεῖσθαι εἰσερχεσθαι προσκυνεῖν τὸν βασιλέα, ut ad imperatorem veneraturus ac salutaturus accederet, potestatem accipere conspiciebatur. GOAR.

διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, κατελθὼν τοῦ πλά-
 τίου, ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τὴν κοσμικὴν ἀπεκείρατο
 τρίχα. Ἀφικομένους οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν Συμεὼν
 καὶ μέλλοντας κινεῖν λόγους περὶ εἰρήνης, τοὺτους
 μὲν ἀπεπέμφατο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν
 ἐπεζήτησε θεάσασθαι· πεπληροφόρητο γὰρ ἄνδρα συν-
 ετὸν αὐτὸν εἶναι καὶ ἀληθῆ, Ἀσπασίως δὲ ὁ Ῥωμα-
 νὸς ἐδέξατο τοῦτο. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κο-
 σμιδίου αἰγιαλῷ κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὄχυρω-
 τάτην ἀπόβασιν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρη διεκ-
 πλέουσαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι, περιφράξας
 αὐτὴν πάντοθεν διατειχίσμασι, Μέσον δὲ Θρυγκίον
 γενέσθαι προσέταξεν, ἐνθα ἀλλήλοις ἔμελλον ὀμι-
 λεῖν. Ὁ δὲ Συμεὼν ἀποστείλας ἐνέπρησε τὸν τῆς
 ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ, ὃν ὁ βα-
 σιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐδομήσατο, ἐपुरπόλησε δὲ καὶ
 τὰ κύκλιον σύμπαντα, καὶ ὁπλὸς ἦν ἐκ τούτου μὴ
 εἰρήνην ζητῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ γενόμε-
 νος τῶν Βλαχερνῶν ἅμα τῷ πατριάρχῃ, καὶ ἐν τῇ
 Ἁγίᾳ Σοφίᾳ εἰσελθὼν καὶ ἱκετηρίας φθὰς ἀποδοὺς τῷ
 Θεῷ, τὸ ὁμοφόριον (72) τῆς Θεοτόκου λαβὼν ἐξῆλ-
 τοῦ ναοῦ, ὅπλοις ἀσφαλῆσι φραζόμενος. Τὸν οὖν
 αὐτῷ οὖν στόλον κοσμήσας ἀριπρεπῶς τὸν ὀρισμέ-
 νον κατέλιπε τόπον, Ἐνάτη τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς
 ἦν ὅτε ταῦτα ἐγένετο. Μαρτυρέετο δὲ καὶ ὁ Συμεὼν,
 πλήθους ἐπαγόμενος εἰς πολλὰς διηρημένον τὰς πα-
 ρατάξεις καὶ τὰς ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ ἦσαν χρυσάσπι-
 δες καὶ χρυσᾷ δόρατα ἔχοντες, οἱ δὲ ἀργυράσπιδες,
 οἱ δὲ χαλκάσπιδες, οἱ δὲ ἄλλῃ χροίᾳ ὡς πη ἐκάστη
 ἐδόκει, ἐκεκόσμητο. Οἵτινες μέσον αὐτὸν εἰληφότες
 τὸν Συμεὼν ὡς βασιλέα εὐφήμουν Ῥωμαϊκῇ τῇ φωνῇ.
 Πάντες δὲ οἱ ἐν τέλει καὶ ὁ ἀστικὸς δῆμος ἐκ τῶν τειχῶν
 ἐθεῶντο τὰ δρώμενα. Πρῶτος οὖν ὁ βασιλεὺς Ῥωμα-
 νὸς τὴν εἰρημένην ἀποβάθραν καταλαβὼν τὸν Συ-
 μεὼν ἐξεδέχετο. Ὅμηρα δὲ δόντες ἀλλήλοις, καὶ τὴν
 ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντες ἀκριβῶς,
 μὴ ποῦ τις δόλος ἢ ἐνέδρα κρύπτηται, τότε κατελ-
 θεῖν τὸν Συμεὼν τοῦ ἵππου προετρέψαντο καὶ εἰσελ-
 θεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. Ἠσπάσαντο γοῦν ἀλλήλους,
 καὶ περὶ εἰρήνης ἤρξαντο διαλέγεσθαι. [P. 634]
 Φασὶ δ' οὖν εἰπεῖν τὸν Ῥωμανὸν πρὸς τὸν Συμεὼν·
 « Ἀκήκοά σε Χριστιανὸν ἄνθρωπον καὶ θεοσεβῆ,
 βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαί-
 νοντα. Εἰ μὲν γὰρ ἀληθῶς Χριστιανὸς ὑπάρχεις,
 στήσον ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς χύσεις τῶν
 ἀνοσίων αἱμάτων, καὶ σπεῖται μεθ' ἡμῶν τῶν Χρι-
 στιανῶν, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος,
 καὶ μὴ θέλει μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἱμασιν
 ὁμοπίστων Χριστιανῶν. Ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς,
 θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀναστασιν, καὶ κρίσιν, καὶ
 ἀνταπόδοσιν τῶν βεβιωμένων. Σήμερον ὑπάρχεις,
 καὶ αὔριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. Εἰ πλούτου ἔρων
 ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε τούτου ἐμπλήσω εἰς κόρον.
 Μόνον ἄσπασαι τὴν εἰρήνην καὶ ἀγάπησον τὴν ὁμό-
 νοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρηνικὸν καὶ ἀναί-
 μακτον, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνται ποτε κατ'

A tūri, ita eos Bulgarus dimisit ut ostenderet se ip-
 sius imperatoris congressum expetere, quem pre-
 certo habebat virum esse prudentem atque veracem.
 Pergratum id fuit Romano, misitque illico qui in
 littore Cosmidii in mari tutissimum egressui e nave
 locum pararent, ut eo imperatoria triomis appel-
 lere posset. Eum undique munitionibus circumde-
 dit; ac in medio jussit tabulatum attolli, in quo
 erant collocaturi. Interim Simeon missis suis tem-
 plum Deiparæ ad Fontem incendit, ab Justiniano con-
 ditum. Sed et vicina circum omnia igne vastabat;
 satisque apparebat pacem ei cordi non esse. Ro-
 manus cum patriarcha fanum Blachernense et
 sacrum Sepulcrum ingressus, Deum comprecatus,
 accepto beatæ Virginis **305** humerali, templo
 exiit. Cumque et se diligenter armasset et comita-
 tum suum decenter ornasset, ad definitum locum se
 contulit. Acta hæc nona die Decembris. Eodem
 venit et Simeon, multitudinem adducens variis or-
 dinibus ac formis distinctam: alii namque erant
 aureis scutis ornati et aureis hastis, alii argen-
 teis clypeis, alii æreis, alii aliorum colorum, prout
 cuique visum fuerat. Ii in medium sui Simeonem
 recipiebant, ac Romana voce regem consalutabant.
 Omnes proceres et civium multitudo, quæ gereren-
 tur, de muris spectabant. Prior Romanus locum
 exscensionis dictum occupavit, et Simeonem ex-
 spectavit. Datis ultro citroque obsidibus, Bulgari
 cum locum diligenter pervestigassent, ne quis dolus
 aut insidiæ laterent, Simeonem equo descendere
 jusserunt et ad imperatorem intrare. Ibi cum se
 mutuo consalutassent, de pace colloqui cœperunt.
 Ac ferunt Romanum hæc verba ad Bulgarum fe-
 cisse: « Hominem te esse Christianum et pium
 audiui, sed facta tua famæ minime respondent. Si
 enim re vera es Christianus, finem tandem fac cæ-
 dium et fundendi sanguinis insontis, pacemque cum
 nobis Christianis Christianus et ipso compono,
 neque fac ut dextræ Christianorum polluantur san-
 guine eundem Christum colentium. Homo et ipse
 es, mortem opperens et resurrectionem et iudicium
 ac dignam vita acta **306** mercedem. Hodie vivis,
 et cras in pulverem dissolveris. Si divitiarum cu-
 piditas te ad hæc agenda impellit, ego ad satietatem
 usque te iis opplebo: tantum pacem amplectere et
 concordiam dilige, ut ipso quoque vitam pacatam
 degas ac incruentam, et tandem Christiani desinant
 contra se invicem arma ferre. » His verbis hacque
 submissione imperatoris ad verecundiam ductus
 Simeon promisit se pacem facturum; et peracta
 salutatione discessum est, cum quidem magnificen-
 tissima dona Simeoni imperator dedisset. Dignum
 est relatu prodigium quod tunc accidit. Nam ferunt
 colloquentibus principibus duas aquilas supra eos
 volitasse, et cum clangore se conjunxisse, moxque
 divulsas fuisse, ita ut altera ad urbem altera in

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(72) Ὁμοφορίου, vestem B. Virginis ibi repositam. GOAR.

Thraciam avolare. Id, qui augurio aliquid tribuebant, signum inauspicatum interpretati sunt, et infecta pace discessum iri judicarunt. Simeon ad suos reversus proceribus moderationem imperatoris et liberalitatem narravit.

Συμβέβηκε δὲ τι τεράστιον τότε, ὡς ἄξιον εἶναι καὶ λούοντων ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπεῖναι, κλάξαι τε καὶ ἀλλήλοις συμμῖξαι καὶ παραυτίκα διαζενχθῆναι, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην ἀποπεῖναι. Τοῦτο δὲ οἱ περὶ τὰς ὀρνιθοσκοπίας ἐπισημένοι οὐκ ἀσίτον ἔκριναν οἰωνόν· ἀτυμβάτους γὰρ διαλυθήσεσθαι ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους ἔφησαν. Ὁ δὲ Συμεὼν ὑποστρέψας τοῖς οἰκείοις ἄρχουσι τὴν τοῦ βασιλέως ἐξηγεῖτο μετριότητα καὶ τὸ πρὸς τὰ χρήματα προσηκόν τε καὶ ἐλευθέριον.

Festo Christi natalitio, indictione secunda, Romanus duos suos lilios Stephanum et Constantinum coronat in Magno Templo: reliquum Theophylactum patriarcha radit ac clericum facit, et subdiaconum ac syncellum designat, cum prius in sanctuarium intrasset officium subdiaconi gerens. Joannem porro mysticum et gubernandarum rerum socium patricia **307** ac proconsulari dignitate ornavit imperator. Die Maii decima quinta, indictione tertia, moritur Nicolaus patriarcha, cum a secunda designatione manus suam gessisset annos tredecim. Augusto mense successor ei creatur Stephanus, Amasiæ metropolita. Porro mysticus affectat imperii desertur, ad hoc usus consilio Cosmæ patricii logothetæ dromi, qui eum sibi generum ambebat, et palatio ejicitur, permissio tamen ut adorandi imperatoris causa id ingrederetur. Nam imperator eum diligebat, ideoque proceres excludere volebat. Instantibus tamen accusatoribus, et crimina ei objecta vera esse demonstrantibus, imperator rem perscrutatus, cum deprehenderet non aliter quem ii retulerant habere, capere mysticum et questiones de eo exercere statuit. Quod is præsentiens in monasterium Monocastanum confugit, ibique monachus est factus. Patricium Cosmam logothetam in Horologio imperator male multatum officio deposuit. Loco mystici substituit protovesliarium Theophanem et eadem potestate auxit. Sub idem tempus in Thracia terræ motus hiatusque terribiles fuerunt, multæque domus et templa una cum ipsis hominibus absorpta sunt.

Maiο mense, indictione 15, Simeon Bulgarorum princeps in Chrobotos duxit; ab iisque in angustiis montium prælio victus omnem suum **308** amisit exercitum. Joannes autem quidam astronomus Romanum accessit, eumque monuit uti mittat aliquem qui amputet caput columnæ, quæ supra Xerolophi forniciem posita occidentem respiciebat: ita enim Simeonem, cui illa fatalis erat, statim periturum. Exsecutus hoc est imperator: et qua hora

ἄλλήλων ὄπλα κινεῶντες. » Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ βασιλεὺς, αἰδεσθεῖς δὲ ὁ Συμεὼν τὴν τοῦτου ταπεινωσιν ὑπέσχετο τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. Καὶ ἀσπασμένοι ἀλλήλους διεχωρίσθησαν, τοῦ βασιλέως δώροις μεγαλοπρεπέσι δεδιωσαμένου τὸν Συμεὼν.

Δύο φασὶν ἀετούς τῶν βασιλέων ὁμιλοῦντων ἀνωθεν αὐτῶν ὑπερπεῖναι, κλάξαι τε καὶ ἀλλήλοις συμμῖξαι καὶ παραυτίκα διαζενχθῆναι, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην ἀποπεῖναι. Τοῦτο δὲ οἱ περὶ τὰς ὀρνιθοσκοπίας ἐπισημένοι οὐκ ἀσίτον ἔκριναν οἰωνόν· ἀτυμβάτους γὰρ διαλυθήσεσθαι ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους ἔφησαν. Ὁ δὲ Συμεὼν ὑποστρέψας τοῖς οἰκείοις ἄρχουσι τὴν τοῦ βασιλέως ἐξηγεῖτο μετριότητα καὶ τὸ πρὸς τὰ χρήματα προσηκόν τε καὶ ἐλευθέριον.

Κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων Ἰνδικτιῶνος β', Ῥωμαῖος ὁ βασιλεὺς στέφει τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ· τὸν δὲ λοιπὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοφύλακτον ὁ πατριάρχης ἀπέκειρε κληρικόν, χειροτονήσας αὐτὸν ὑποδιάκονον, προχειρισάμενος καὶ σύγκελλον, πρότερον διελθόντα εἰς τὰ ἅγια μετὰ τοῦ τάγματος τῶν ὑποδιακόνων. Ἐτίμησε δὲ καὶ τὸν μυστικὸν Ἰωάννην καὶ παραδυναστεύοντα πατρίκιον καὶ ἀνθύπατον. ιε' δὲ Μαΐου μηνός, Ἰνδικτιῶνος γ', τελευτᾷ ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναβήσῃ ἔτη ιγ'· καὶ καθίσταται Αὐγούστῳ μηνὶ πατριάρχης ὁ τῆς Ἀμασίας μητροπολίτης Στέφανος. Κατηγορήθη δὲ καὶ ὁ μυστικὸς ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενος, καὶ ὑποθήκη τοῦ πατρικίου Κοσμᾶ (73) καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου, μνηστευομένου τοῦτον εἰς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καταβιάζεται τοῦ παλατίου. Συγχωρεῖται δ' ὅμως εἰσάρχεσθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν βασιλέα· στέργων γὰρ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τελέως ἀπίσασθαι οὐκ ἐβούλετο. Ἐγκειμένον δὲ τῶν κατηγορῶν καὶ σαφῇ διεκνόντων τὴν κατηγορίαν, [P. 625] ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ τὰ κατ' αὐτοῦ εὑρών λαληθέντα ἐμελλε κατασχεῖν καὶ ἐξετάσαι· ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς φυγῆ τὴν Μυνοκάστανον μονὴν καταλαμβάνει καὶ ἀποκίρεται μοναχός. Τὸν δὲ πατρίκιον Κοσμᾶν καὶ λογοθέτην αἰκισάμενος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ὠρολογεῖῳ παρέλυσε τῆς ἀρχῆς. Πρυθάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάννου τὸν πρωτοβεσιτᾶριον Θεοφάνην παραδυναστεύοντα. Ἐγένετο τῆνικαῦτα καὶ σεισμὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων καὶ χόσματα γῆς καταπληκτικά, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

Μαῖῳ δὲ μηνὶ, Ἰνδικτιῶνος ιε', εἰσβολὴν Συμεὼν ὁ τῆς Βουλγαρίας ἄρχων ἐποίησατο κατὰ Χρωβάτων (74), καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν καὶ ἤττηθείς ἐν ταῖς τῶν ὄρων δυσχωρίαις ἅπαν τὸ ἑαυτοῦ ἀπόλεσε στρατεύμα. Ἰωάννης δὲ τις ἀπτρονόμος προσελθὼν τῷ βασιλεῖ ἔφησεν ὡς εἰ πέμψας ἀποκόψει τὴν κεφαλὴν τῆς ἱσταμένης ἀνωθεν τῆς ἐν τῷ Ξηρολόφῳ ἀψίδος καὶ πρὸς δύοσιν βλεπούσης στήλης (75), ἀποθανεῖται ὁ Συμεὼν παραυτίκα· αὐτῷ γὰρ ἐστοιχειώ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(73) Hunc locum, secutus conjecturas et ea quæ sequuntur, ita legi, ut si καὶ non ante ὑποθήκη sed ante καταβιάζεται esset scriptum. Apparet enim Cosmam genero suo favisse et in affectando regno consiliis juvisse, quare et magistratus ei fuit

abrogatus, ut minime credam hoc iudice vel auctore mysticum fuisse aula pulsum. Xvi.

(74) Χρωβάτων habet Zonaras.

(75) Στήλης, simulacri, statuæ. Ei namque caput dejecit imperator. Givæ.

σθαι τὴν τοιαύτην στήλην. Ὁ δὲ τοῖς ἐκείνου
πιθήσας λόγοις ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τῆς στήλης
καὶ αὐτῇ τῇ ὥρῃ, καθὼς ἀκριβωσάμενος ἔγνω ὁ
βασιλεὺς, ὁ Συμεὼν ἐν Βουλγαρίᾳ τέθνηκε νότῃ κατακαρδίῳ ἀλοῦς.

Οὗ τελευταίαντος τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν
Πέτρος κατέσχευε ὁ ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς
τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου τοῦ Σουρσουβούλου, ὃν καὶ
ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν κατέστησε.
Μιχαὴλ γὰρ τὸν ἐκ τῆς προτέρας ἀποτεχθέντα παῖδα
αὐτῷ ἔτι ζῶν ὁ Συμεὼν ἀπέκτεινε μοναχόν. Τὰ γοῦν
περὶ τῶν ἔθνη, Τοῦρκοι, Σέρβοι, Χρωβάτοι καὶ οἱ λοιποὶ,
τὴν τοῦ Συμεὼν ἀναμαθόντες τελευταίην ἐκστρατεύειν
κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο. Κατέσχευε δὲ καὶ λιμὸς
μέγας σὺν ἀκρίδι τὸ Βουλγάρων ἔθνος, ἰσχυρῶς
ἐκπιέζων καὶ καταδαπανῶν τὰ πλήθη καὶ τοὺς καρ-
πούς. Ἐδεδοίκεσαν μὲν οὖν οἱ Βούλγαροι καὶ τὴν
τῶν ἄλλων ἔφοδον ἔθνη, ἐδέδισαν δὲ πλέον τὴν
τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. Βουλευσάμενος οὖν ὁ
Πέτρος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἔγνω δεῖν ἐπιστρατεύσαι
Ῥωμαίους ἐπὶ καταπλήξει. Καταλαμβάνουσι ταῖνον
τὴν Μακεδονίαν, ἔλτα μαθόντες ὡς ἔξεισι κατ'
αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, πέμπουσι λάθρα τινὰ μοναχόν
Πέτρος τε ὁ ἀρχὼν Βουλγαρίας καὶ ὁ τῶν παίδων
τοῦ Συμεὼν ἐπίτροπέων Γεώργιος, γράμματα ἐπα-
γόμενον. Ὡς βούλονται δὲ Ῥωμαῖοι σπείσασθαι, τὰ
γράμματα ἔφραζεν, εἰ αἰροῦνται δὲ, καὶ γαμικὸν συ-
στήσασθαι συνάλλαγμα μετ' αὐτῶν. Ὁν ἀρικόμενον ὁ
βασιλεὺς ἀσμενέστατα προσδεξάμενος, εὐθέως ἀπέ-
στειλε μετὰ δρόμιον μοναχόν τινα Θεόδωρον καὶ
Κωνσταντῖνον βασιλικὸν κληρικόν (76) [P. 626] τὸν
Ῥόδιον, συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγαροῖς τὰ εἰς εἰρήνην
ἐν Μεσημβρίᾳ (77). Οἷτινες παραγενόμενοι καὶ τὰ
εἰκότα διαλεχθέντες ὑπέστρεψαν διὰ ξηρᾶς ἅμα
Στεφάνῳ τινὶ περιωνόμενῳ ἐν Βουλγαρίᾳ κατοπίν δὲ
τούτων παρεγένετο καὶ ὁ ἐπίτροπος Γεώργιος ὁ τοῦ
Σουρσουβούλου καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιφανῶν. Καὶ
εἰς ὄψιν ἔλθόντες τῷ βασιλεῖ, θεασάμενοι δὲ καὶ τὴν
θυγατέρα Χριστοφόρου τοῦ βασιλέως Μαρίαν καὶ
ἐπ' αὐτῇ μεγάλως ἀρεσθέντες (ἦν γὰρ ὑπερφέρουσα
τῷ κάλλει), ἔγραψαν τῷ Πέτρῳ διὰ τάχους παραγε-
νέσθαι, σύμφωνα ποιησάμενοι πρότερον περὶ τῆς
εἰρήνης. Ἀπεστάλη δὲ καὶ Νικήτας μάγιστρος, ὁ
τοῦ βασιλέως συμπένθερος Ῥωμανοῦ, ὑπαντῆσαι
καὶ ἀγαγεῖν τὸν Πέτρον μέχρι τῆς βασιλίδος. Οὗ
καταλαβόντος ἐν Βλαχέρναις, ὁ βασιλεὺς μετὰ τριή-
ρους ἔλθων τούτων ἐδέξατο καὶ ἠσπάσατο καὶ φιλο-
τίμως ἐδεξιώτατο. Ἀλλήλοις οὖν τὰ εἰκότα προσομι-
λήσαντες τὰ τε τῆς εἰρήνης σύμβολα καὶ τὰ τοῦ
γάμου ἐπεραιώσαντο, τοῦ πρωτοβεστιαρίου Θεοφά-
νου ἐν πᾶσι μεσολαβοῦντος. Καὶ τῇ ἡ' τοῦ Ὀκτω-
βρίου μηνὸς ἐξελθὼν ὁ πατριάρχης Στέφανος, ἅμα τῷ
πρωτοβεστιαρίῳ Θεοφάνει καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῃ,
εὐλόγησε Πέτρον τε καὶ Μαρίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Μηγῆς, παρανομφερόντων
τοῦ πρωτοβεστιαρίου καὶ τοῦ Σουρσουβούλου. Φαι-

A statuæ fuit abscissum caput, ea ipsa, quod dili-
genti inquisitione Romanus postea deprehendit,
Simeon in Bulgaria cordis morbo interiit.

Morte ejus Bulgariae dominium ad Petrum rediit,
filium ejus ex secunda uxore, sorore Georgii Sur-
subuli, quem et tutorem suis liberis Simeon con-
stituit. Nam Michaelum idem ex priore sibi natum
conjugæ, viventem adhuc monachum fecerat. Vi-
cinæ igitur gentes, Turci, Servi, Chrobatæ atque
alii, audita Simeonis morte Bulgaros bello petere
statuebant. Sed et fame graviter premebantur.
Bulgari, et locustæ fruges eorum depopulabantur
atque absumebant. Itaque Bulgaris cum aliarum
gentium tum Romanorum præcipue in se expedi-
tionem metuentibus, Petrus re cum suis deliberata
in Romanos bellum suscipit, ut iis terrorem in-
cuteret. Cumque in Mæcedoniam pervenisset, audito
imperatorem Romanum contra se cum exercitu pro-
ficisci, ipse et Georgius liberorum 309 Simeonis
tutor occulte monachum cum litteris mittunt, qui-
bus continebatur cupere Bulgaros cum Romanis
pacem ac fœdus conjungere, ac si Romanis ita vi-
deretur, nuptiis inter gentes contractis id firmari.
Iis litteris acceptis Romanus, cum rem quam ma-
xime probaret, statim celoce emisit Theodosium
quemdam monachum et Constantinum Rhodium
clericum aulicum, qui in Messembria cum Bulgaris
de pace colloquerentur. Quo in colloquio cum res
commode esset tractata, legati per continentem in
urbem redierant, comitante Stephano, cujus ma-
gnum erat inter Bulgaros nomen; eosque subse-
cutus est Gregorius Sursubulus aliique illustres
aliquot viri. Hi ut cum imperatore congressi filiam
Christiferi Cæsaris Mariam viderunt, eamque (erat
enim formæ præstantissimæ) magnopere probave-
runt, pacta pace, Petrum missis litteris absque mora
venire jusserunt. Missus est etiam Nicetas magi-
ster, filii Romani socer, qui Petro obviam iret eum-
que Cærolia deduceret. Ubi ad Blachernas venit
Petrus, imperator triremi eodem vectus eum ex-
cepit ac salutavit et honorifice tractavit, iisque
inter se uti ex re erat collocutis, pacta pacis et ma-
trimonii composita sunt, in omnibus iis protove-
stiario Theophane medium se ferente. Octobris die
octava, patriarcha Stephanus 310 cum protove-
stiario Theophane et universo senatu egressus,
conjugium Petri et Mariæ in fano Deiparæ ad
Fontem sacrum faustumque esse jussit, sponsam
comitantibus Theophane et Sursubulo. Nuptiis
magnifice et sumptuoso cum splendore confectis,
protovestiarius cum filia Cæsaris urbem intravit.
Tertium a nuptiis convivium instituit imperator ad
Fontem, in loco ubi e navibus exire solebant,
stante imperatoria celoce in eo loco: adhibuitque

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(76) Qui ecclesiis in palatio inclusis ministrabat.
GOAR.

(77) Ad confinia Thraciæ et Hæmi montis radi-
ces, juxta Anchialum sita. GOAR.

convivio Petrum, Constantinum imperatorem ac Christiferum. Ibi haud leviter tumultuati sunt Bulgari, Christiferum Constantino in faustis acclamationibus præponi debere contendentes. Eorumque petitioni imperator morem gessit. Omnibus paractis quæ in tali re fieri assolent. Maria cum suo marito solvit et in Bulgariam iter iniiit, deducta a parentibus et protovestiario usque ad Hebdomum. Hoc pacto res in urbe actæ.

μαρθῆναι τὸν Χριστοφόρον, εἶτα τὸν Κωνσταντῖνον· ἦν τῇ ἐνοστάσει παραχωρῶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐκέλευσεν οὕτω γενέσθαι. Πάντων δὲ τῶν ἐν τοῖς τοιαύτοις εἰωθότων γίνεσθαι συντελεσθέντων, ἀπῆρεν ἡ Μαρία σὺν τῷ οἰκείῳ συζύγῳ καὶ τῆς πρὸς Βουλγαρίαν ἔψατο, προπεμφθεῖσα παρὰ τῶν γονέων αὐτῆς καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου μέχρι τοῦ Ἐβδόμου. Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει τοῦτον ἐτελεῖτο τὸν τρόπον.

At Joannes Curcuas, magister ac scholarum domesticus Syriæ, res agendo ac ferendo et obvia omnia prouendo, plurimæque castella et munitiones atque urbes barbaricas evertendo, usque ad nobilem illam Melitenam pervenit, eamque obsessam eo necessitatis redegit ut ad pacificationem obsessi cogerentur spectare. Venit ergo ad eum Apochapsus **311** Ameri prognatus, Melitenæ ameras, et Aposalathus, qui militibus Melitenæ legentibus præerat; quos comiter exceptos domesticus ad imperatorem misit, iique pacificatione confecta domum redierunt, sociis ac amicis Romanorum ascripti, et cum iis contra Saracenos [populares suos armati. Mortuis autem Apochapso et Aposalatho pax ea rupta est. Itaque domesticus Melitenis bellum infert, cum quo etiam Melias erat magister, Armenios ducens. Ac initio quidem hostes castra sub dio locare ausos intra muros urbis compellunt, deinde vero urbem obsessam magna vi oppugnantes expugnant: sed et circum sita omnia populantur atque subigunt ac Romanis servire cogunt. Imperator Melitenam et quod circum est regionis in præfecturæ (Curatoreiam ipsi vocabant) formam redegit, ac magnos inde redditus ærario confecit. Cæterum Niceta magister et Christiferi socer accusatus, quod generum incitasset ad deturbandum imperio patrem, urbe pulsus rarusque et monachus factus est. Die mensis Julii 25 indictione sexta, Stephanus patriarcha mortuus est, cum ei muneri præfuisset biennium et menses undecim. Mense Decembri monachus Trypho producitur, eique patriarchatus ad certum tempus committitur, dum Theophilactus imperatoris filius ad justam **312** ætatem perveniret. Eodem mense gravissimum fuit frigus, adeo, ut terra per dies 120 glacie durata fuerit. Id gelu subsequuta est quanta nunquam fuit ante pestis, quæ tantum

ἄρῶν δὲ καὶ πολυτελῶν γενομένων τῶν γάμων, εἰσῆλθεν ὁ πρωτοβεστιαρίος ἄμξ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ πόλει. Τρίτην δὲ μετὰ τὸν γάμον ἐστάσιν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν ἀποβάθρῳ (78) ποιήσας ὁ βασιλεὺς, παρ' αὐτῇ τῇ ἀποβάθρῳ τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος ἱσταμένου, συνειστιάθη τῷ Πέτρῳ. Παρήσαν δὲ τῇ εὐωχίᾳ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς καὶ Χριστοφόρος. Ἐγένετο δὲ στάσις οὐ μικρὰ παρὰ τῶν Βουλγάρων, ἐνισταμένων πρότερον εὐφη-

Β Ὁ δὲ δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης μάγιστρος ὁ Κουρκούας, ἄγων καὶ φέρων τὰ τῆς Συρίας καὶ ἅπαν ἀντίξουν καταστρεφόμενος, καὶ πλείστα φρούρια καὶ ὀχυρώματα καὶ πόλεις βαρβαρικῶς καθελὼν, ἔρθετε καὶ μέχρι τῆς περιουήτου Μελιτηνῆς, πολιορκίᾳ δὲ τοὺς ἐνθὸν στενοχωρήσας ἐνάγκασε πρὸς συμβάσεις ἰδεῖν. Παραγένετο οὖν πρὸς αὐτὸν Ἀπόχαψ ὁ τοῦ Ἄμερ ἔκγονος, ἀμπερᾶς ὑπάρχων Μελιτηνῆς, καὶ Ἀποσαλάθ ὁ τῶν ἐν αὐτῇ κατάρχων ταγμάτων [P. 627] οὓς προσδεξάμενος ὁ δομέστικος ἱλαρῶς καὶ μετὰ προσηνείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐξαπέστειλεν. Ἐντυχόντες οὖν αὐτῷ καὶ εἰρηνικῶς ποιήσαντες σύμφωνα ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια, τοῖς φίλοις καὶ συμμάχοις Ῥωμαίων καταγραφέντες καὶ μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν ὁμοφύλων καθοπλιζόμενοι. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαψ καὶ τοῦ Ἀποσαλάθ, διελύθη τὰ τῆς εἰρήνης. Ἐκστρατεύει οὖν κατ' αὐτῶν ὁ εἰρημένος δομέστικος, ἧ συνῆν μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ ὁ μάγιστρος ὁ Μελίας. Καὶ πρότερον μὲν πολέμῳ τοὺς Μελιτηνοὺς συνήλασαν εἰσω τείχους κατατολήσαντας ἀντιποιήσασθαι τῶν ὑπαίθρων· ἔπειτα περικαθίσαντες τὴν πόλιν καὶ μετὰ συντονίας ταύτην πολιορκήσαντες πολέμου νόμιμ κατέσχον. Κατέδραμον δὲ καὶ πάντα τὰ πέριξ καὶ ἐχειρώσαντο καὶ δούλα Ῥωμαίοις ἐργάσαντο. Τὴν μὲν οὖν Μελιτηνὴν εἰς κουρατωρείαν καταστήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ πᾶσαν τὴν περιουικήδα, πολλὴν συντέλειαν τῇ δημοσίᾳ προσήγαγε. Νικήτας δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου τοῦ βασιλέως κατηγορηθεὶς ὡς ὑποτιθέμενος τῷ Χριστοφόρῳ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρὸς καὶ τοῦτον ἐξῶσαι τῆς βασιλείας, ἐξεβλήθη τῆς πόλεως καὶ ἀπεκάρη μοναχός. Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ιε' ἡμέρα, Ἰνδικτιῶνος ς', ἐτελεύτησεν ὁ Ἀμασειᾶς Στέφανος, πατριάρχης εἴτη β', μηνὸς ια'. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ ἄγουσι Τρόφωνα μοναχόν, καὶ χειροτονούσι πατριάρχην ἐπὶ χρόνῳ

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(78) *Locum ubi e navibus exire solent, ἀποβάθραν* Xylander exponit: sed p. 623 *excensionis locum*: falso utrobique: est enim *tabulatum ligneum* ad instar domus in maris portu exstructum, ibidem descriptum, quo etiam convivia nuptiasque celebrare potuerunt Romanorum et Bulgarorum principes. Ἐνοβάθραν potius, ut frequenter scripsit Codinus, legerem, nisi me versus auctorem religio et repetita vox detineret, qua nihilominus idem ac ἀποβάθρας indicari percipio, *tabulatum* videlicet portui terræque contiguum, in quod e dromone

Romanus imperator exsiliret, Petrus autem Bulgariæ regulus e terra condescenderet, ac ambo de pace collocuti placide convivarentur. Attenduntur auctoris verba p. 623 citata, nec non et hæc Manuelem et sultanum Turcarum Chrysopoli collocuturos describentia apud Phranzis interpretem: *Ibi trivem in tentorium sive tabernaculum sibi paratum concessit. Imperator cum filiis in trivemibus edebant ac bibebant, et inter se ipse et ameras partes mittebant.* GOAR.

ρήτῃ, μέχρις ἂν Θεοφύλακτος ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς εἰς μέτρον φθάσῃ τῆς νομίμου ἡλικίας. Τῷ αὐτῷ δὲ μηνὶ γέγονε χειμῶν ἀφόρητος, ὡς κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι. Ἐπηκολούθησε δὲ τῷ χειμῶνι καὶ ὁ μέγας λιμὸς, τοὺς πώποτε ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας τοὺς τεθνεῶτας ἐκκομίζειν, τοῦ βασιλέως πολλὴν πρόνοιαν ποιησαμένου κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ λιμοῦ δι' εὐποιῶν καὶ ἄλλων βοηθημάτων παντοδαπῶν.

Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρων ἄρχοντι ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μεθ' ἑτέρων τῶν μέγα δυναμένων ἐν Βουλγαρίᾳ. Καὶ φωραθεὶς αὐτὸς μὲν τύπτεται καὶ καθείργνυται, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες τοῖς ἐσχάταις ὑπεβλήθησαν τιμωρίαις. Ἀλλὰ δὲ ἔθετο καὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ Πέτρος τὰ γεγενημένα. Ἄπερ μαθὼν οὗτος τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, τὸν ποτε βαλκτιωρὰ πέπομφε, προφάσει μὲν ἀλλαγίου, τῇ δ' ἀληθείᾳ Ἰωάννην ποιηλατρόπως εὐρεῖν καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγαγεῖν. Ὁ δὲ καὶ γέγονε· καὶ δυνηθεὶς ὁ βαλκτιωρ ἀπυκλέσθαι τὸν Ἰωάννην, ἐν πλοίῳ ἀπὸ Μεσημβρίας εἰσελθὼν, ἅμα αὐτῷ τὴν βασιλίδαν κατέλαβε. Καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸ μοναχικὸν ἀπορρίψας σχῆμα καὶ γυναῖκα αἰτήσας ἔλαβε, προσέλαβε δὲ καὶ οἶκον καὶ κτήματα πάμπολλα. Καὶ Μιχαὴλ δὲ ὁ τοῦ Πέτρου ἕτερος ἀδελφός, τὴν Βουλγαρικὴν ἡμειρόμενος κατασχεῖν ἑξουσίαν, [P. 628] φρυγίον καταλαβὼν ἐρυμνὸν ἀνέσσειε τὰ Βουλγάρων, καὶ πολλοὶ προσεβόησαν αὐτῷ. Μετὰ μικρὸν δὲ τούτου ἀποθανόντος δεδιότες οἱ προσρυντες τὴν τοῦ Πέτρου ἀγανάκτησιν, ἐπῆλθον ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις διὰ Μακεδονίας καὶ Στυμμόνος καὶ Ἑλλάδος, καταλαβόντες τὴν Νικόπολιν, πάντα τὰ ἐν πασί ληϊσάμενοι καὶ τέλος ἐν αὐτῇ σαββατίσαντες οἵτινες ὑστερον διαφόρως καταπολεμηθέντες ὑποχείριοι Ῥωμαίων ἐγένοντο. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἔπεσε λίθος ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φόρῳ ἀψίδος, ὃν κοσμίτην (79) καλεῖν εἰώθασιν, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ἐξήκοντα. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐμπρησμὸς φοβερὸς ἔγγιστα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου λεγομένων Ψυχῶν. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ Χριστοφόρος ὁ βασιλεὺς, μηνὶ Αὐγούστῳ, Ἰνδικτιῶνος ιδ', καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μόνῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Τοῦ ῥήτου δὲ χρόνου τελεσθέντος ὃν ἔθετο Τρύφων ὁ πατριάρχης, οὐκ ἤθελε (80) κατελθεῖν τοῦ Ὁρόνου ὡς ὑπέσχετο, ἀλλὰ κρίσεις ἐζήτει καὶ αἰτιάματα κατ' αὐτοῦ προβληθῆναι δι' ἧς τῆς Ἐκκλησίας ἐκβάλλεται. Ἀμηχανοῦντος δ' ἐπὶ τούτῳ τοῦ βασιλέως καὶ μὴ ἔχοντος ὅ τι καὶ χρήσαιτο, ὁ Καισαρείας Θεοφάνης, ὃν δὲ καὶ Κοιρινὸν ἐκάλουον, κοτίλος ἀνὴρ, ἀλύοντα βλέπων τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ τὴν ἀπάτην μὴ φέροντα, ὑπέσχετο αὐτῷ εἰς τέλος ἄξει τὸ σπουδαζόμενον. Ἀποδεξαμένου δὲ τοῦ

sæviit ut vivi mortuis efferendis non sufficerent. Imperator quantum id res passa est, summam curam et pestis et frigoris habuit, omnis generis auxiliis et beneficiis succurrens subditis.

γενομένους ὑπερβαλλόμενος, καὶ θάνατος ἀπὸ τούτου, τοῦ βασιλέως πολλὴν πρόνοιαν ποιησαμένου κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ λιμοῦ δι' εὐποιῶν καὶ ἄλλων βοηθημάτων παντοδαπῶν.

Sub idem tempus Petro Bulgarorum principi Joannes frater ipsius et nonnulli alii potentia inter Bulgaros primi insidias struunt; quibus patefactis Joannes verberibus multatus in carcerem deditur, de reliquis omnibus capitis supplicium sumitur. Ea de re a Petro certior factus Romanus Joannem monachum, eum qui aliquando rector fuerat mittit sub prætextu pactorum sancientorum, qui omni modo Joannem quæreret ac Cypolim duceret. Et sane rector Joannem suffragatus navigio a Mesembria cum secum in urbem perduxit. Pauloque post monastico abjecto habitu uxorem ambivit atque duxit; domum quoque et opes permagnas accepit. Michaelus porro alter Petri frater, cupiditate Bulgarici imperii ductus, castellum munitum occupavit, Bulgarosque concitavit, multosque ad se attraxit. Qui eo paulo post mortuo iram Petri metuentes Romanam invaserunt ditionem: ac per Macedoniam, Strymonem et Græciam profecti, et obviamque populati, Nicopolin tandem occuparunt, inque ea subsederunt. Verum hi posteris temporibus variis bellis a Romanis subacti sunt. Ea tempestate lapis quidam de fornice fori decidit, quem solebant cosmilen, id est mundanum, vocare, et interfecit 60 viros. Terribile etiam incendium fuit proxime forum Deiparæ, quod rostra absumpsit usque ad locum cui Psychæ nomen, id est, micæ. Obiit etiam Christifer Cæsar, 14 die Augusti, et sepultus est in monasterio patris sui.

τοῦ φόρου, καὶ ἐπορπολήθη ὁ ἔμβολος ἄχρι τῶν Ἰνδικτιῶνος ιδ', καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μόνῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

At Tryphon cum tempus patriarchatus ei desinitum exiisset, promissis stare et solio decedere eum nolle, quæsiuit quo pacto criminibus intentalis in judicium vocari et ecclesia exturbari posset. Animi dubium et quo se verteret non habentem imperatorem, interimque fraudis et ludibrii impatientia mæstum Theophanes Cæsareæ episcopus cernens, is quem et Chæriamum vocabant, homo nugax, in se recepit conficiendæ rei negotium. Cumque imperator ejus operam oblalam amplecte-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(79) Κοσμίτην vocant architecti Græci totam epistelli compagem ex coronide zophioro et ei subiecta trabe oragmentatam, *corniche, frise, architrave*, quod columnarum ædificium κοσμεῖ, *ornat*, sic dictam. Germanus in *Mystagogia* κηλίσειν καὶ στήθεσι sive κιονίοις, cancellis et columnis populum ab altare sejungentibus, κοσμίτην imperavit. Constantinus de Adm. Imp. idem exsequitur: Ἰστανται δὲ καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον κάττρον καὶ κίονες πυκνοὶ ἔχοντες ἐπάνω κοσμίτας. GOAR.

(80) Locus est mutilus. Credo sic integrandum: Cum imperator vi eum deturbare vereretur, quæsiuit, etc. In margine librarius annotavit, Ὅρα καὶ μητροπολίτου κακόνουαν καὶ ἀρχιεπίσκω ἀπλαστῶν. Id, puto, ἀπλαστῶν dicit, quod Tryphonis animus non erat ita formatus, ut artes istas intelligeret. Quid si ἀπλαστῶν scribere voluit, quod non exsaturaretur legitima patriarchatus administratione? XYL.

rectur, Tryphonem astu circumveniendum ratus, sic compellat: « Multe, domine, adversum te molitur imperator, et crimina conquirat ob que te solio dejicere possit. Quantumvis autem magno labore nihil consequitur: 314 qui enim insontem criminetur? unum proferunt qui te depositum cupiunt, prorsus te esse litterarum insecium. Id crimen si amoliri queamus, utique lupi hiantes fuerint omnes qui tibi insidiantur. Ergo si me audis, coram toto concilio in munda charta nomen tuum et pontificatus dignitatem scribe, eamque imperatori mitte, ut certo cognoscens spem istius criminis irritam esse, desinat ista contra te moliri.» Id consilium utile visum. Statim ergo cogitur concilium, et patriarcha tum sic loquitur: « Qui me injusto pontificatu dejicere student, o divini collegæ, multa frustra moliti ut probabilem aliquam mei pellendi causam invenirent, extremam hanc excogitarunt calumniam quod me rudem litterarum dicunt. Proinde jam in conspectu omnium vestrum has exaro litteras, ut videntes sycophantes certoque convicti cesset mihi nullo jure negotium facessero. » Hæc locutus chartam puram accepit, et omnibus cernentibus hæc scripsit: « Trypho Dei miseratione archiepiscopus Cpolis, novæ Romæ, et patriarcha œcumenicus. » Et scriptum hoc præsidî, quem ipsi protothronum vocant, ad imperatorem ferendum dedit. Quod is ubi accepit, superne chartam aliam puram atexit, in eaque resignationem perscribit, qua Trypho se tanto munere indignum cedere solium ei qui vellet profitebatur. Ea resignatione in concilio prolata Trypho ecclesia 315 abductus est, multis fallaciam deplorans et præsidem culpans. Post annum et menses quinque Theophylactus (hoc enim temporis ei adhuc ad legitimam manuum impositionem defuerat) mense Februario, indictione 2, patriarcha creatur.

τῆς ἡλικίας τοῦ Θεοφυλάκτου ἐνέδει χρόνος πρὸς τῆς ἡλικίας τοῦ Θεοφυλάκτου ἐνέδει χρόνος πρὸς

Sub idem tempus Basilius quidam Macedo se Constantinum Ducæ filium esse jactans multos deceptos sibi asciscit, et hinc inde vagans per urbes tumultus concitat et ad defectionem movet. Comprehensum hunc quidam Elephantinus formæ præfectus ad imperatorem perducit: is cum altera truncatum manu dimittit. Dimissus æream manum substituit abscissæ, ingentemque accinctus ensium Opsicium peragrat, simplicioribus persuadens se esse Constantinum Ducam. Ita magna manu contracta defectionem facit; et occupatio castello cui latum saxum et nomen, eo omnis generis res reponit, eaque usus arce proxima quæque deprædatur. Imperator misso exercitu hunc cum suis capit; cumque diligentissime inquirendo an procerum aliquos facinoris habuisset conscios nihil deprehendisset, in Amastriano eum cremat, Romanus porro filio suo Stephano uxorem collocat Annam Gabalæ filiam, simulque eum sermo nuptiali Augustæ coronam ei imponit.

Α βασιλέως τὴν ὑπόσχεσιν, ἀπάτη περιέρχεται τὸν πατριάρχην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔφη πρὸς αὐτὸν: « Πολλὴ μὲν, ὦ θεσποτα, ἡ κατὰ σοῦ τῆς βασιλείας ἐπίθεσις καὶ αἰτιάσεις ζητεῖ δυναμένας σε κατασπᾶται τοῦ θρόνου, πολλὰ δὲ μοχθῶν οὐχ εὐρίσκει· πῶς γὰρ ἂν τοῦ ἀνακτοῦ αἰτίας αἴψαιτο; Ἐν δὲ προφέρουσιν αἴτιον οἱ σπουδασταὶ τῆς σῆς καθαιρέσεως, φάσκοντες· μὴ ὄλιως εἰδέναι σε γράμματα. Εἰ οὖν τοῦτο ἀποτρέψασθαι δυνηθείημεν, λύκος πάντως χανῶν φανήσονται οἱ κατὰ σοῦ μελετῶντες. Εἴ τι οὖν μοι πείθῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ πάσης τῆς συνόδου γράψας ἐν ἀγράφῳ χαρτίῳ τὸ σὸν ὄνομα καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα πέμψον τῷ βασιλεῖ, ὡς ἂν πληροφορηθῇ καὶ τῆς τοιαύτης ἐλπίδος ἐκπεσῶν ἀπόσχηται τοῦ κατὰ σοῦ μελετᾶν. » Ἐδοξε λυσιτελεῖς ἢ παραίνεσις. Εὐθύς οὖν συνηθροίζετο ἡ συνὸδος, καὶ συναθροισθείσης, φησὶ πρὸς αὐτὴν ὁ πατριάρχης: « Οἱ τοῦ θρόνου με καταγαγεῖν βουλόμενοι ἀδίκως, ὡς θεοὶ συλλειτουργοὶ, πολλὰς μηχανὰς κεκινηκότες ὥστε εὐλογον αἰτίαν εὐρεῖν καὶ δι' αὐτῆς με ἐξοστρακίσαι, οὐχ εἶρον. Τελευταίαν οὖν μοι προσάπτουσιν αἰτίαν ταύτην· φασὶ με ἀγράμματον εἶναι. Νῦν οὖν ἐπ' ὄψει πάντων ὑμῶν τάδε χαράσσω τὰ γράμματα, ἵν' ἰδόντες καὶ πληροφορηθέντες οἱ συκοφάνται ἀπόσχωνται τοῦ ἀδίκως μοι ἐνοχλεῖν. » Εἶπε, καὶ χάρτην ἀγραφὸν εἰληφὼς ἐπ' ὄψει πάντων ὑπέγραψεν οὕτως. [P. 630] » Τρύφων ἔλεγε Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ἰώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. » Καὶ γράψας ἐπέμπευ διὰ τοῦ πρωτοθρόνου τῷ βασιλεῖ. Ὅπερ λαβὼν ἐπὶ χεῖρας οὕτως, καὶ ἀγραφὸν ἕτερον χάρτην ἀνωθεν προσηνύνας, παραίτησιν ἔγραψεν, ὡς ἀνάξιός ὢν ἐξίσταται τῷ βουλομένῳ τοῦ θρόνου. Τῆς δὲ τοιαύτης παραίτησεως προκομισθείσης ἐπὶ συνόδου κατάγεται τῆς Ἐκκλησίας ὁ Τρύφων, πολλὰ τὴν ἀπάτην ὀλοφυρόμενος καὶ τῷ πρωτοθρόνῳ ἐπιμεμφομένος. Καὶ μετὰ χρόνον ἕνα καὶ μῆνας πέντε (τουσούτου γὰρ ὁ τελεσιότητα καὶ χειροθεσίαν ἀρχιερωσύνης) Φεβρουαρίῳ, ὁ τοῦ βασιλέως υἱός.

Βασίλειος δὲ τις Μακεδῶν, Κωνσταντῖνον τὸν τοῦ Δούκα ἑαυτὸν ἐπισημίσας, πολλοὺς ἐξαπατήσας πρὸς ἑαυτὸν ἐπειπάσατο, καὶ περιπατῶν ἐκόκα καὶ συνετάραττε τὰς πόλεις καὶ πρὸς ἀποστασίαν ἐκίνει· συσχεθεῖς δὲ παρά τινος τουρμαρχοῦ Ἐλεφαντίνου τὴν προσηγορίαν, καὶ ὡς βασιλεῖα ἀχθεῖς τῆς μιᾶς ἀλλοτριούται χεῖρός. Εἶτα πάλιν, ὡς ἀφείθη, χεῖρα χαλκῆν ἑαυτῷ περιθείς καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευάσας περιενύσσει τὴν Ὀψίκιον, τοὺς ἀφελεστέρους πλανῶν ὡς αὐτὸς εἶη Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δούκα. Μεγάλην οὖν χεῖρα συναθροίσας ἀποστασίαν κινεῖ. Καὶ τὸ φρούριον κατασχὼν ὁ Πλατεῖα πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐν τούτῳ ἀπέθετο, ἀφ' οὗπερ ἐξορμώμενος ἐλεγκάται τὰ παρτυχόντα καὶ ἐληίζετο. Πέμψας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ αὐτὸν τε συλλαμβάνει καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Καὶ πολλὰ ἀνακρίνας μαθεῖν μὴ τινὰς εἶναι τῶν ἐν τέλει συνίσταμεν, τελευταῖον μὴδὲν κείριον καταλαβὼν, ἐν τῷ λεγομένῳ Ἀμαστριανῷ πυρὶ τὸν τοιοῦτον παραδίδωσιν. Ἀγεται δὲ καὶ γυναῖκα Στε-

φάνη (81) τῷ υἱῷ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Ἄνναν τὴν θυγατέρα τοῦ Γαβαλά· ἅμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ καὶ τὸ τῆς βασιλείας διάδημα αὐτῇ ἐπετίθετο.

Ἐγένετο δὲ καὶ εἰσβολὴ Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων, Ἀπριλλίῳ μηνί, Ἰνδικτιῶνος ζ, καὶ κατέδραμον πᾶσαν τὴν δύσιν μέχρι τῆς πόλεως. Ἀπεστάλη γοῦν ὁ πατρικίος Θεοφάνης καὶ πρωτοβεστιάριος, καὶ ἀλλάξιον μετ' αὐτῶν ἐποιήσατο, μηδενὸς κρήματος φεισαμένου τοῦ βασιλέως εἰς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάφρυσιν. Ἐνυμφεύθη δὲ καὶ Καισαρινὴ τῷ λοιπῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως κόρη τις Ἑλένη τοῦνομα, ἐκ γένους τῶν Ἀρμενικῶν ἔλκουσα τὴν σειράν, θυγάτηρ Ἀδριανοῦ πατρικίου. Ἦς μετὰ μικρὸν ἀποθανουσης προσήρμοσεν αὐτῷ ἑτέραν, Θεοφανῶ τοῦνομα, ἐκ γένους καταγομένην τοῦ Μάμαντος. Δεκάτη δὲ σαὶ τετάρτη Ἰνδικτιῶνι, Ἰουνίῳ μηνί, ἐπέλευσις κατὰ τῆς πόλεως ἐγένετο Ῥωσικοῦ στόλου πλοίων χιλιάδων δέκα. Ἐξῆλθεν οὖν κατ' αὐτῶν ὁ πατρικίος καὶ πρωτοβεστιάριος Θεοφάνης μετὰ τοῦ στόλου, [P. 630] κἂν τῷ Ἰερῷ προσωρμίσαστο, ἐκείνων ἐν τῷ Φάρῳ καὶ ἐν τῷ ἐπέκεινα αἰγιαλῷ ναυλοχούτων. Καιροσκοπήσας οὖν ἀθρόον τούτοις ἐπέθετο, καὶ τὴν τε σύνταξιν αὐτῶν διέλυσε καὶ πολλὰ τῶν πλοίων τῷ σκευαστῷ πυρὶ ἀπέψφρωσε, τὰ δὲ τελέως ἐτρέψατο. Οἱ περιλειφθέντες δὲ τῶν Ῥώσων περαιοῦνται εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ κατὰ τὰ λεγόμενα Σγόρα προσίσχουσι. Βάρδας δὲ πατρικίος, ὁ τοῦ Φωκᾶ υἱός, τοὺς αἰγιαλοὺς παρατρέχων μεθ' ἵππεων καὶ ἐκκρίτων ἀνδρῶν, συντάγματι τούτων ἱκανῶς πρὸς συλλογὴν ἐκπεμφθέντι τροφῆς συναντήσας ἐτρέψατο καὶ κατέσφαξεν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ θυμέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούσας, βέβησεν ἐπιφανεῖς μετὰ τῶν ταγματίων, καὶ ἀποσπάδας τούτους εὐρίσκειν τῆδε κάκεισε πλανωμένους, κακῶς διετίθει. Ἄ δὲ οὗτοι ἐνδράσαν κακῶς πρὸ τοῦ καταπολεμηθῆναι, πᾶσαν ὑπερεκπίπτει τραγικῶς· τοὺς μὲν γὰρ τῶν ἀλισκομένων ἀνεσταύρουσιν, τοὺς δὲ τῆ γῆ προσεπκτάλευσιν, τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἰστυῶντες βέλεσι κατετόξευον, Ὅσοι δὲ τῶν ἀλόγτων ἰερῶσύνης ἤξιωντο, νοῦτων ἤλοις ὀξέσι διακερύνουσι τὰς κεφαλὰς. Οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ θείους ναοὺς ἐπυρπόλησαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον· ἐπεὶ δὲ, ὡς ἄνωθεν ἐξήρηθη, καταναυμαχηθέντες καὶ διὰ γῆς οὐχ ἥκιστα κακωθέντες, συσταλέντες ἠρέμουσιν ἐν τοῖς σφετέροις πλοίοις, καὶ ἤδη αὐτοῖς ἐπιλελοίπει τὰ ἐπιτήδεια, ἐβουλεύοντο μὲν εἰς τὰ ἴδια ὑπονοστήσαι, ἐδεδίασαν δὲ τὸν στόλον παραγοιτονοῦντα καὶ τὸν ἀπόπλουσιν φυλάττοντα. Καίρῳ δ' ὅμως τερήσαντες καὶ σύνθημα δόντες καὶ τὰ προμνήσια λύσαντες ἀπέπλεον. Οὐκ ἔλαθον δὲ τὸν πατρικίον καὶ πρωτοβεστιάριον Θεοφάνην, ἀλλὰ γνοῦς οὕτως τὴν αὐτῶν ἀνακώρησιν ὑπαντιάζει τούτοις εὐθύς, καὶ γίνεται ναυμαχία δευτέρα, καὶ τρέονται πάλιν οἱ Ῥώσων. Καὶ τὰ μὲν τῶν σκαφῶν βοῶν παρεδόθη, τὰ δὲ σίδηρος καὶ πῦρ ἐμερίσαντο, τὰ δὲ αὐτάνδρα ὑπὸ ταῖς τῶν Ῥωμαίων χερσὶν ἐγένοντο· ὀλίγα δὲ τὴν τοῦ πολέμου διαφυγόντα ἀνάγκην πρὸς τὰ οἴκητα ἐχώρησαν. Ἀνθ' ὧν ὁ βασιλεὺς τὸν πρωτοβεστιάριον ἀποδεξάμενος καὶ παρακοιμώμενον αὐτὸν προεβάλετο.

316 Mense Aprili, indictione 7, Turci facta impressione occidua omnia usque ad urbem populantur. Missus patricius Theophanes protovestiarius cum iis pacem componit, Romano ut captivus reciperet nulli rei parcente. Nuptum quoque Constantino tertio Romani filio datur puella Helena, Adriani patricii filia, stirpis Armeniacae. Et haec paulo post mortua, Theophano a Mamante genus ducens ei matrimonio jungitur. 14 Indictione, Junio mense, Rossica classis hostilis ad urbem appullit navibus constans 10000. Contra eam profectus cum classe Theophanes patricius protovestiarius ad Hierum appellit. hostium navibus ad Pharum eique vicinum littus subductis. Opportunum autem tempus speculatus confertim in eos irruit; ordinibusque dissipatis multas naves artificioso igne comburit, reliquas profligat. Rossi superstites in Orientem trajiciunt. Ibi Bardas patricius Phocæ filius cum equitatu et delectis militibus littus pervagans in cohortem eorum satis numerosam ad alimenta colligenda emissam incidit, eamque fundit et trucidat. Domesticus etiam scholarum Curcus celeriter cum suis cohortibus supervenit Rossis, avulsosque a se invicem et hinc inde vagantes male multat. Omni **317** tragœdia atrociora sunt quæ Rossi, antequam fuere debellati, perpetraverunt flagitia. Etenim captivorum alios in cruces egerunt, alios terræ affixerunt, alios pro scopo constituere inque eos sagittas direxerunt. Quicumque captivorum sacerdotio præditi erant, eorum capita acutis clavis perforarunt, multa etiam templa incenderunt. Verum ubi prælio navali, uti docuimus, victi et haud parvis cladibus in terra affecti fuerunt, intra suas se naves abdidere atque ibi continuere. Deinde alimentis absumptis, cum domum vellent redire et sibi a Romana classe meluerent, quæ ipsos in vicinia observabat, capta opportunitate signoque dato solverunt. Neque lamen Theophanem fefellerunt; sed is cognito eorum discessu statim adversum se eis tulit. Hoc secundo navali prælio rursus Rossi victi sunt. Eorum naves aliae demersæ, aliae ferro et igni pessumdatæ, quædam cum ipsis vectoribus in Romanorum potestatem venerunt: perpaucæ e bello salvæ domum redierunt. Ob has victorias imperator protovestiarium probans primarium cubicularium facit.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(81) Annam nuptam simul et imperialis honoris consortem renuntiatam indicat auctor, nuptiarum-

que coronas sicut et imperii uno die suscepisse. GOAR.

Joannam porro Curcunam domesticum schola-
rum imperator, quod ejus filiam Euphrosynam
nepoti suo Romano, Constantini natu filiorum mi-
nimi 318 filio, uxorem facere volebat, eaque res
odia Cæsarum in Curcunam inflammasset, coactus
est officio eo dimovere. Cesserat id munus Curcunae
continentibus 22 annis et 7 mensibus, universam-
que prope Syriam pervagus subegerat. Si quis
præclara ejus facta scire desiderat, volumen a Ma-
nuelo quodam protospathario atque judice composi-
tum legat: is enim octo libris res a Curcuna præ-
clare gestas descripsit. Inde cognoscet quantus hic
vir belli rebus fuerit.

Theophilus quoque frater ejus, avus Joannis ejus
qui postmodo imperio potitus est, Mesopotamiam
præfectus, eodem modo Saracenorum in ea provin-
cia urbes tractavit, oppressis atque adeo deletis
Agarenis. Et Romanus patricius, Joannis domestici
filius, exercitui præpositus, multa castella recepit
et Romanis plurima spolia paravit. In locum Cur-
cunæ factus est scholarum domesticus Pantherius
Romani imperatoris cognatus.

Λυθέντος τῆς ἀρχῆς, προβάλλεται δομέστικος τῶν
συγγενῆς.

Enimvero imperator Romanus pœnitentiâ viola-
torum juramentorum ac perfidiæ correptus, ut
Deum placaret, cum alia multa bene fecit, quæ re-
censere sit laboriosum, tum æs etiam alienum ci-
vium nomine dissolvit, divitum ac pauperum: in
quam rem dicitur impendisse centenaria undevi-
genti, ac tabulas nominum combussit in purpureo
qui est ad Chacem umbilico. Prælia quoque domo-
rum pro conductoribus pependit, 319 a maximo
ad monimum. Quæ vero instituit ut pro animæ sa-
lute fierent in Myrelæi ministerio, quod ipso auc-
tore est conditum, ea in hunc usque diem peragi
omnes norunt.

Prima indictione cum rursus Turci incursionem
in Romanorum fines fecissent, Theophanes cubicu-
larius egressus pacem cum iis composuit, acceptis-
que obsidibus rediit. Indictione secunda, Pascha-
lium protospatharium et Longibardiæ præfectum
ad Hugonem regem Franciæ mittit Romanus, filiam
ejus petens in matrimonium Constantini Porphy-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(82) Imo vero, ut historiæ loquantur, regem
Italiæ. Sed in his rebus neque Noster neque cæteri
hujus farinae scriptores fuere diligentes. Constans
Porphirogenitum intellige non Romani filium
Constantinum, sed Leonis, cum enim ut genero im-
posuit Lacapenus, et ipso in ordinem redacto ac
circumscripso fere solus cum suis filiis imperium
gessit. Porphyrogenitorum primus commemoratur
Coproonymus, a conclavi palatii cui Porphyra (for-
tassis quod purpureis tapetibus vel audæis esset
exornatum) nomen, in quo natus esset; ac fortasse
etiam reliqui, utpote genuini et suo loco nati im-
peratores, loco eo puerperis destinato. Noster
Leonis fil. etiam infra sic exprimit, in primo Nice-
phori Phocæ anno. Romanum Constantini fil. Leonis

Φθόνου δὲ κινήθηεντος κατὰ τοῦ δομέστικου τῶν
σχολῶν Ἰωάννου τοῦ Κουρκούα παρὰ τῶν ἄλλων
βασιλέων (ἐβούλετο γὰρ Ῥωμανὸς ἁ βασιλεὺς Εὐ-
φροσύνην τὴν τοῦ δομέστικου θυγατέρα νόμφην
ἀγαθῆσαι τῆς αἰκίῃ ἐγγόνῃ Ῥωμανῆ τῆς υἱῆς τοῦ
ἐσχάτου παιδὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου), ἠναγκάσθη
τῆς ἀρχῆς αὐτὸν παραλῦσαι, ἐπὶ δυοὶ καὶ εἴκοσι
χρόνοις καὶ μηνῶν ἑπτὰ ἀδιαδόχως τὴν τοῦ δομέ-
στικου ἀρχὴν ἱθύνοντα, καὶ πᾶσαν, ὡς εἶπειν, τὴν
Συρίαν καταδραχμόντα καὶ ταπεινώσαντα. Ὅτι δὲ
βουλευτὸν τὰς ἐκείνου μαθεῖν ἀριστείας, ζητησάτω
τὴν πονηθεῖσαν βίβλον παρὰ τιος Μανουῆλ πρωτο-
σπαθάρου καὶ κριτοῦ (ἐν ὅκτῳ γὰρ βίβλοις ἐκεῖνος τὰ
τούτου ἀνδραγαθήματα συνεγράψατο), καὶ ἐξ αὐτῆς
εἴσεται υἱὸς εἶναι ὁ ἀνὴρ τὰ πολεμικά.

[P. 631] Παραπλησίως τούτῳ καὶ Θεόφιλος ὁ
τούτου ὁμαίμων, ὁ παππὸς Ἰωάννου τοῦ μετὰ ταῦτα
βασιλεύσαντος, τὰς ἐν Μεσοποταμίᾳ τῶν Σαρακηνῶν
πόλεις διέθετο, στρατηγὸς ἐν αὐτῇ γεγονώς καὶ
ταπεινώσας καὶ τελείως ἀφανίσας τοὺς ἐκ τῆς Ἀγαρ.
Καὶ Ῥωμανὸς δὲ ὁ πατρίκιος, ὁ τοῦ δομέστικου
Ἰωάννου υἱὸς, στρατηγὸς καταστὰς πολλὰ τε
οροῦρια παρεστήσατο καὶ πλείστον λαφύρων αἴτιος
ὕπῃρξε τοῖς Ῥωμαίοις. Τοῦ Ἰωάννου δὲ παρα-
σχολῶν ὁ Πανθήριος, ὁ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ

Ἰλασκόμενος δὲ τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς
διὰ τὴν τῶν ὅρκων παράθασιν, καὶ μετανοῶν ἐφ' οἷς
κακῶς παρεσπόνδησεν, ἐποίησε μὲν καὶ ἄλλας εὐ-
ποιίας, ἅς καταλέγειν ἔργον, ἀπέτισε δὲ καὶ τὰ
χρέα τῆς πόλεως ἀπὸ τε πλουσίων καὶ πενήτων
δεδώκως, ὡς φασί, κεντηνάρια δέκα ἑννέα, τὰ δὲ
γραμματεῖα κατακούσας ἐν τῇ κατὰ τὴν Χαλκῆν
πορφυρῇ ὁμοσίᾳ. Δέδωκε δὲ καὶ τὰ ἐνοίκια τῆς
πόλεως ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου.
Ἄ δὲ διευτώσατο γίνεσθαι ψυχικὰ ἐπετελῶς ἐν τῇ
νεουργηθείσῃ παρ' αὐτοῦ μονῇ τοῦ Μυρελαίου,
ἔσασαι πάντες μέχρι τοῦ νῦν τελούμενα.

Κατὰ δὲ τὴν πρώτην Ἰνδικτιῶνα τῶν Τούρκων
πάλιν ἐπιδρομὴν ποιησαμένων κατὰ Ῥωμαίων, ὁ
παρακοιμώμενος Θεοφάνης ἐξελθὼν ἐσπέισατο μετ'
αὐτῶν καὶ λαθῶν ὁμήρους ὑπέστρεψε. Δευτέρα δὲ
Ἰνδικτιῶνι Πασχάλιον πρωτοσπαθάριον καὶ στρατη-
γὸν Λαγγουβαρδίας ἐξέπεμψεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν
ῥῆγα Φραγγίας Οὐγωνα (82), τὴν αὐτοῦ θυγατέρα

N. Romanum tertium optime dices, necum altero Ro-
mano confundatur. Romani N. Christiferi P. nomen
filiae Hugonis traditur Bertha Eudoxia XYL. -- Quem
περίβλεπτον nominat Constantinus de Adm. Imp.
c. 26, patrem habuit Adelbertum, matrem Bertam,
avum Lotharium Ludovici Pii filium. Magnæ Fran-
ciæ rex, ut verbis Constantini utar, nusquam fuit,
sed comes Provinciæ sive Arelatensis. Ab Italia
vocatus, ejecto Rodulpho, Italiæ regnum obtinuit:
unde ῥῆξ Φραγγίας a Græcis appellari meruit. Filiam
Bertam ex concubina genitam, Sigefredo Parmensi
episcopo sponsæ duce, jungendam Romano Con-
stanti Porphyrogeniti Copolim misit, ac Eudoxiæ
nomine deinceps audivit insignitam. GOAR.

ἐπιζητῶν νυμφευθῆναι τῷ τοῦ Πορφυρογεννήτου υἱῷ Ῥωμανῷ ἤτις καὶ ἀχθίστα μετὰ πλοῦτος πολλοῦ συνήφθη Ῥωμανῷ. Συνεβίωσε δὲ μετ' αὐτοῦ ἔτη ε' καὶ ἀπέθανε. Ἐγένετο δὲ καὶ βίας ἀνέμος μηνὶ Δεκεμβρίῳ· καὶ καταπεσόντες οἱ λεγόμενοι Δῆμοι (83) συνέτριψαν τὰ κάτωθεν αὐτῶν βάθρα καὶ τὰ λεγόμενα στήθεα.

Τῆς πόλεως δὲ Ἐδέσσης πολιορκουμένης παρὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων, στενοχωρηθέντες οἱ Ἐδεσσηνοὶ τοῖς ἐκ τῆς πολιορκίας δεινοῖς διεπρεσβεύσαντο πρὸς βασιλέα, αἰτούμενοι ἀπαναστῆναι νῆς προσεδρίας τὸν λαόν· καὶ ὀπισχυοῦντο ἀντίλυτρον δοῦναι τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἐκμαγεῖον. Λυθείσης οὖν τῆς πολιορκίας ἐδόθη τὸ θεῖον ἐκτόπιμα καὶ εἰς τὴν βασιλίδα ἤχθη, ὑποδεξαμένου τοῦτο τοῦ βασιλέως μετὰ λαμπρᾶς καὶ πρεπούσης δορυφορίας, καθὼς ἔμπροσθεν εἶπομεν.

Κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἐξ Ἀρμενίας ἐφοίτησε τέρας ἐν τῇ βασιλευούσῃ, παῖδες ἄρβενες συμφρεῖς ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστροῦ. Ἐξηλάθησαν δὲ τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς οἰωνός. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου πάλιν εἰσῆλθον. Ἐπεὶ δὲ συνέβη τὸν ἕνα τελευτῆσαι, [632] ἐπειράθησαν οἱ ἔμπειρότεροι τῶν ἱατρῶν ἀποτεμεῖν τὸ νεκρωθὲν μέρος· οὗ τμηθέντος τὸ ζῶν ἐπιβεβιωκὸς μικρὸν ἐτελεύτησεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς καὶ πάντας μὲν ἐτίμα τοὺς μοναχοὺς, διαφερόντως δὲ τὸν μοναχὸν Σέργιον τὸν ἀνεψιὸν Φωτίου τοῦ πατριάρχου, ἀρεταῖς ὄντα κητάκοσμον καὶ πᾶσι κοσμούμενον τοῖς καλοῖς, ὃς διὰ παντός παρήνει τῷ βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι καὶ μὴ ἀπαιδεύτους τούτους ἔξν, μὴ πως καὶ αὐτὸς πάθῃ τὸ τοῦ Ἡλεί (84). Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμερᾷ κατὰ τὸν δίκτυον κατήγαγον τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου καὶ εἰς τὴν Πρώτην (85) ἀγάγοντες νῆσον ἀπέκλειραν μοναχόν, τίνες δὲ οἱ τοῦτον κατασπάσαντες τῆς ἀρχῆς, καὶ τίνα τρόπον, ἐν τοῖς ἐπαγομένοις λελέξεται.

Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐν κομιδῇ νέῃ τῇ ἡλικίᾳ ἀπορφανισθέντος, καὶ τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς καὶ τῶν ἐπιτρόπων οὗς ἔμπροσθεν ἠριθμησάμεθα διοικουμένων, ὁ παρακοιμώμενος Κωνσταντῖνος μέγαρα παρὰ τῇ βασιλίδι δυνάμενος, ἐπ' ἀδελφῇ τε γαμβρὸν ἔχων τὸν μέγιστον Λέοντα τὸν Φωκᾶν δομέστικον ὄντα τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ παρὰ τοῦτο τὰς ἡνίας ἀπάσας τῆς βασιλείας ὄπη καὶ βούλοιτο περιφέρειν,

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(83) Id est pagi : sic enim Cicero convertit Allicos δήμους. Cæterum aut βάθρα pedes significant, aut στήθεα quoque aliud quam communiter. XYL. -- Δῆμοι. Prominentes tectorum tabulatorum petrarumque ex adificiis facies, suggrundæ et coronæ parietis, sunt δῆμοι, ut qui populum prospiciant. Βάθρα diximus supra esse suggesta sedesque lapideas partibus imperatorem excepturis, ipsisque excipiendis, juxta palatium dispositas. Στήθεα columnellæ sunt ordine dispositæ ac superposito longiori epistyllo junctæ, circumjecti clathri, circumdata septa et repagula, sive cancelli humiliores, spatio suo interiore receptos a circumstante vel irruciente turba propugnantes. Germanus in Mystagogia non longe ab exordio : Τὰ κρόνια ἦτοι τὰ στήθεα διαχωρίζοντα

A rogeniti filio Romano nepoti suo. Quæ et adducta est magnis cum opibus, et cum Romano exactis in conjugio annis quinque e vita migravit. Mense Decembri violentus ventus exsilit : et corruentes qui vocantur Demi contriverunt eorum qui infra erant pectora atque pedes.

Cum eo tempore Edessa a Romanis oppugnaretur, oppidani pressi oppugnationis calamitatibus legatos ad imperatorem mittunt, orantes uti obsidionem solvat, ac polliciti pro ejus rei præmio Christi sacram in linteo expressam effigiem. Eamque impetrato quod volebant dederunt : et est in urbem allata, excipiente eam imperatore cum splendida pompa, sicut ante retulimus.

B

320 His ipsis diebus ex Armenia allatum est monstrum Cpoliu, pueri masculi concreti, uterini ; iique, ut infelix omen, urbe sunt ejecti. Redierunt sub Constantino ; et cum alter mortuus esset, peritiores medici cadaver a vivo resecurerunt : parum tamen diu alter supervixit.

Romanus imperator cum alios monachos in honore habuit, tum Sergium præcipue monachum, consobrinum Pholii patriarchæ, florentem virtutibus et omnibus ornatum bonis rebus. Is Sergius identidem hortabatur imperatorem ut filios sub disciplina contineret, ne idem ipsi quod Eli eveniret. Eadem indictione Romanus imperator palatio eductus est, et in Prolam insulam relegato capillus rarus, monachique imposita conditio. A quibus et quo modo delurbatus imperio fuerit, jam nunc exponemus.

Constantinus imperator Leonis filius admodum puer amiserat patrem : et mater Zoe ac tutores, quos superius commemoravimus, omnium rerum administrationi præfuerant. Eo rerum statu Constantinus cubicularius magnæ apud Zoam potentis, cujus sororem in matrimonio habebat. Leo Phocas magister et scholarum domesticus orientalium, imperii habenas suo arbitrato torquens, dies noctesque cogitabat quo modo in Phocam sororis maritum Con-

τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ναοῦ, καὶ κάγκελλα. His tribus verbis expositis, plana est mens hujus sententiæ : *Violenti ventorum flatus exorti sunt, quorum impetu suggestæ tecti et parietum decedentes et lapsæ suggesta sedesque sibi subjectas, nec non et repagula comminuerunt et contriverunt.* Xylander quasi e scena risum facturus : *Violentus ventus exstitit, inquit ; et corruentes qui vocantur demi, contriverunt eorum qui infra erant pectora atque pedes.* GOAR.

(84) Elis historia ex principio librorum sacrorum Samueli est notissima. Et narratio de Edessa in imagine est, quanquam secius atque hic, supra exposita. XYL.

(85) Hellesponti ad CP. insulam. GOAR.

stantino sublato imperium transferret. **321** Id cum sentiret Constantini paedagogus Theodorus quod et supra narravimus, operam dederat ut seniores Lacapenum, rei tum navalis drungarium, in aulam introduceret, cumque imperatori patronum defensoremque conciliaret. At vero in aulam receptus Romanus, et paulatim eo progressus ut summam rerum in sua haberet potestate, non contentus permissis, violato etiam jurejurando (nam se ipsum diris devoverat, si unquam imperium esset affectaturus) se ipsum imperatorem creaverat, Constantino ultro quidem se animo iuvito, quod est apud Homerum, ei diadema imponente. Neque hoc modo, sed et paulo post filium suum Christiferum et paulo post Stephanum ac Constantinum filios ad eandem evexerat designationem. Ipse imperator declaratus, nequaquam contentus secundo loco, paedagogum et alios quos sibi fore putabat impedimento submoverat: primo loco se saluari imperatorem fecerat, et ad se omnium rerum administrationem transulerat. Proximi ab ipso filii, ultimo loco Constantinus Leonis filius imperator nuncupabatur, cui nihil praeter habitum et nomen imperatoris erat relictum, omnes fructus rei adempti. Itaque Constantinus nunquam non paterni imperii recuperandi avidus et surreptitios elidere cupiens, tandem id se aliter conficere non posse animadvertit quam si filios contra patrem excitaret. **322** Jam in latu concesserat Christifer, et supererant Stephanus atque Constantinus. Quorum hunc ut animi firmiterem sollicitare non ausus, ut institutum conficeret, omnia sua consilia ac studia ad Stephanum corrumpe-
 C
 dum confert, vaniorem scilicet et in quas quis vellet partes mutabiliorem. Eam ad rem socium capit atque administrum Basilium cognomento Volucrum, hominem prompti ingenii et machinandarum fallaciarum apprime callidum, tunc in cohortem sodalitates allectum, et qui a puero Constantino fuerat notus atque familiaris. Per hunc sibi Stephanum quam primum amicum facere studet, blandis deceptum sermonibus et fraudibus a recta abductum ratione. Proinde Basilium, cum omni hoc confecisset conatu ut inter familiares haberetur Stephani, crebro ad eum ventitare, sermonibusque ac consiliis hominem titillantibus coepit a sana mente paulatim dimovere, et in hanc fere compellere sententiam, cur tandem imperator juvenis ac robore et animi viribus praestans, munusque prudentia, pateretur summam rerum a vetere et jam rupto filio (sic patrem Stephani notabat) pendere? cur non sese proferret, et patre suis generosissimis obsistente conatibus summo ipse rempublicam capesseret? cum quidem non Romano tantum sed et compluribus **323** gubernandis imperiis sufficeret. Obtemperaret amico bene monenti, et ad res gerendas proderet. Pristinam florem rebus Romanis recuperaret, et hostes opprimeret, ostenderetque re ipsa divinitus non ad irritum in se tam praestantia animi corporisque dona esse collocata.

A
 νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐμελέτα εἰς τὸν ἑαυτοῦ γαμβρὸν τὴν βασιλείαν μετενεγκεῖν, τὸν Κωνσταντῖνον ἐκποδῶν ποιησάμενος. Ὅπερ συνεννοηκὸς ὁ τοῦ πορφυρογεννήτου παιδαγωγὸς Θεόδωρος, ὡς ἀνωθεν εἴρηται, σπουδῆν ἔθετο τὸν πρεσβύτερον Ῥωμανὸν δρουγγάριον τήνικαυτα τῶν πλωίμων ὑπάρχοντα οἰκειώσασθαι καὶ τῆς ἀνακτόροις εἰσαγαγεῖν ὡς τάχα φύλακα καὶ πρόμαχον τοῦ βασιλέως ἐσόμενον. Οὕτως δ' ἀναχθεὶς καὶ ταῖς κατὰ μικρὸν ἀνόδοις τῆς πάσης δυναστείας γενόμενος ἐγκρατὴς οὐκ ἐνέμεινε τοῖς δοθεῖσιν, ἀλλὰ τοὺς δεδομένους ἀθετήσας ὄρκους (ἦν γὰρ φρικωδεστάταις ὀρκωμοσίαις ἑαυτὸν καταδεσμῆσας μὴ ἂν ποτε βασιλείας ἔρῃσιν ἐσχηκέναι) ἑαυτὸν τε ἀνηγόρευσε βασιλέα, ἐκουσίως τοῦ πορφυρογεννήτου ἀέκοντί γε θυμῷ (τοῦτο δὲ τὸ Ὀμηρικόν) περιθόντος αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ οὐ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλ' ἤδη μετὰ μικρὸν καὶ Χριστοφόρον τὸν υἱὸν. Διαλιπὼν δ' ὀλίγον καὶ Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον ἀνηγόρευσε τοὺς υἱεῖς. Βασιλεὺς δὲ ἀναρρήθεις οὐκ ἠγάπησε τῇ ἀναρρήσει, οὐδὲ τὴν δευτέραν χώραν ἔχειν ἡσμένισεν, ἀλλ' ἐκ μέσου τὸν παιδαγωγὸν ἕμενος καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ὅσοι ἐδόκουν προσίστασθαι, πρῶτός τε αὐτοκράτωρ ἀνευφημεῖτο καὶ τὴν πᾶσαν τῶν πραγμάτων διεκόσμη διουκίησιν. Μετ' αὐτὸν δὲ ἀνηγορέοντο οἱ υἱεῖς, καὶ τελευταῖος πάντων ὁ Κωνσταντῖνος. Οὗτος τοῖνον ὁ Κωνσταντῖνος σχῆμα μόνον καὶ ὄνομα τῆς βασιλείας ἔχων, τῶν δὲ ἰδέων ταύτης ἑστέρημένος, [633] διὰ παντὸς ἐγλίχτο καὶ ἐπηύχετο τὴν πατρῴαν ἐπανασώσασθαι ἀρχὴν, τοὺς ἐπιστάτους ἐκποδῶν θέμενος. Τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως ἔθετο ἀγαγεῖν εἰς ἔργον, εἰ μὴ τοὺς υἱοὺς ἐκπολεμῶσαι τῇ πατρὶ. Ὁ μὲν οὖν Χριστοφόρος ἔφησθε τὸν βίον ἀπολιπεῖν, περιῆσαν δ' ἔτι Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος. Τούτων ἐγνώκει ἀποπειραθῆναι, μὴ πως δυνήθῃ ἐκπληρῶσαι τὸ σπουδαζόμενον. Καὶ τοῦ μὲν Κωνσταντῖνου (ἦν γὰρ οὗτος στερεωτέρας φρενὸς) ἀποπειραθῆναι οὐκ ἐτόλμησε, τρέφαι δὲ τὴν πᾶσαν μηχανὴν καὶ ἀπόπειραν ἔκρινε πρὸς τὸν Στέφανον, κουφότερόν τε ὄντα τὸν λογισμὸν καὶ βραδίως μεταφερόμενον πρὸς ὃ τις καὶ βούλοιτο. Λαμβάνει πρὸς τοῦτο συλλήπτورا καὶ συνεργὸν εὐφυῆ τινα ἄνδρα καὶ δόλους πλέξαι καὶ μηχανοβράχῃσαι δεινόν· Βασίλειος οὗτος ἐτόγγχανεν, ὁ Πετεῖνός τὴν προσηγορίαν, ἐν τῷ τάγματι τῆς ἐταιρείας κατελεγμένος, καὶ συνήθης καὶ φίλος ἐξέτι νέων ὑπάρχων τῷ Κωνσταντῖνῳ. Τοῦτον κοινωνὸν προσειλήθει τοῦ σκέμματος, καὶ δι' αὐτοῦ φίλον θέσθαι κατηπέιχθη τὸν Στέφανον, λόγοις αἰμυλίαις ὑποκλαπέντα καὶ ἀπάταις καὶ μηχαναῖς παρενηνεγμένον τοῦ λογισμοῦ. Πάντα γὰρ τρόπον σπουδᾶσας ὁ Πετεῖνός τῷ Στεφάνῳ φιλιωθῆναι, ἐπειδὴ πεφιλιώτο, προσῆει τε συνεχῶς, καὶ λόγους ἐκίνει καὶ προσῆγε συμβουλάς ὑποκνιζούσας αὐτὸν καὶ κατὰ μικρὸν ἀπαγοῦσας τοῦ λογισμοῦ. « Ἴνα τί, λέγων. ὦ βασιλεῦ, νέος ὢν ἱσχύϊ τε Ῥωμαλέος, καὶ ψυχῆς γενναιοῦς ὑπερφέρων καὶ φρονήσει πεποικνωμένος, τὰ πράγματα παρορᾷς ἀπὸ λεπτοῦ καὶ παλαιοῦ καὶ διεβρώγος μίτου » (τὸν αὐτοῦ πατέρα ὑπαινιττόμενος) « ἔξαρτώμενα, καὶ οὐ διανίστασαι, καὶ τοῦτον μὲν ὡς ἐμ-

πόδιον ταῖς σαῖς γενναιοτάταις ὀρμαῖς ἐκποδῶν ποιεῖς, αὐτὸς δὲ τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνη, δυνάμενος οὐχ ὅπως τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν μόνην, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑμοῦ κυβερνᾶν; Ἄγε δὴ, πέισθητί μοι τὰ λυσιτελεῖ συμβουλεύοντι, καὶ διχναστὰς ἀντισχεῖσθαι θέλησον τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ μὲν Ῥωμαίων ἀναθηλῆσαι παρασκεύασον, τὰ δὲ τῶν ἑλλῶν ταπεινώσον, καὶ δεῖξον ἔργοις αὐτοῖς ὡς οὐ διὰ κενῆς οὐδὲ μάτην ἢ ἐπανθοῦσά σοι ὥρα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ψυχῆς ἐκ Θεοῦ σοι δωδῶρηται προτερήματα. Ἐξεῖς δὲ εἰς τοῦτο συναγωνιστὴν καὶ συλλήπτορα καὶ τὸν σὸν γαμβρὸν τὸν πορφυρογέννητον, λίαν θεοκλυτοῦντα καὶ ἰμειρόμενον τῆς τοῦ σοῦ πατρὸς ἐλευθερωθῆναι βαρύτητος καὶ παρὰ σοῦ κατόψεσθαι τὴν βασιλείαν κυβερνωμένην. » Τοῦτοις ὑποσυρεῖς τοῖς λόγοις ὁ Στέφανος κατεσχέθη τε τῆς αὐτοκρατορίας ἐπιθυμίᾳ καὶ ἀσχετον ὄρεξιν ἀνεδέξατο τοῦ καταγαγεῖν τὸν ἐκ τοῦ πατέρα τῆς βασιλείας. Μίλλων δὲ ἐγχειρεῖν τοῖς δοχθεῖσι καὶ λόγους ἀνιυτομένους τὸ σπουδαζόμενον ἐπισπεῖρει τῷ ἀδελφῷ. Ἐπεὶ δ' οὗτος καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀκοὴν ἀτεγκτος ἦν, καὶ παρήνει μᾶλλον μὴ μαρῖν τῷ γαμβρῷ, ἀλλὰ τῆς πατρῆας ἐνουθέτει ἐξέχεσθαι πίστεως καὶ φιλίας, [P. 634] τοῦτον μὲν παρῆκεν ὡς ἐμπόδιον μᾶλλον, ἀλλ' οὐ συνεργὸν ἐσόμενον, αὐτὸς δ' ἠήθη ὡς ἀνυστὸν ἐγχειρῆσαι τοῖς δεδωγμένοις. Προσεταρσιζόμενος οὖν σὸν τῷ ῥηθέντι Βασιλείῳ καὶ τὸν μοναχὸν Μαρριανὸν τὸν υἱὸν Λέοντος τοῦ Ἀργυροῦ, ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ λίαν καὶ τιμώμενον καὶ πιστευόμενον, καὶ τινὰς ἄλλους σὸν αὐτοῖς, εὐκαιρήσας κατασπᾶ τὸν αὐτοῦ πατέρα τῆς ἀρχῆς, μηνὶ Δεκεμβρίῳ ις', Ἰνδικτιῶνος γ', ἔτους ςονγ', κς' ἀνύοντα ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐνιαυτὸν, καὶ τῇ νήσῳ Πρώτῃ περιορίζει, ἀποκαίρας καὶ ἄκαντα τοῦτον μοναχόν. Κατενεχθέντος οὖν τοῦ Ῥωμανοῦ εὐθέως ὁ Στέφανος γενναιοτέρως ἤπειτο τῶν πραγμάτων, κοινοπραγμονοῦντα ἔχων τὸν τε γαμβρὸν καὶ τὸν ἀδελφόν.

Ἐπεὶ δὲ μὴ ἐν πᾶσιν ὁμοίως ἠρέσκοντο, ἀλλ' ἔσθ' ἔπη καὶ διεφώνουν, ἀρχὴ πρυσκρουμάτων ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἐφύετο, καὶ ὑπὸπτουον ἀλλήλους καὶ ὑφωρῶντο, τὸν μὲν πορφυρογέννητον ὁ Στέφανος, ἐκείνος δὲ αὐθις ὁ πορφυρογέννητος, καὶ κατ' ἀλλήλων ἕκαστον ἐμελέτα. Καὶ σπουδῆν μὲν ὁ Στέφανος καὶ ἀγῶνα οὐ τὸν τυχόντα κατεβάλλετο εἰς τὸ καταγαγεῖν τὸν ἀδελφόν καὶ τὸν γαμβρὸν καὶ μόναρχος ὑπολειφθῆναι τοῖς πράγμασιν· ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν ποιητὴν (86) εἰσὶ καὶ ἄλλα πυρὸς θερμότερα, ἔλαθε πεθῶν μᾶλλον ἢ δράσας, τοῦ Κωνσταντίνου, ἐπέπερ ἤσθητο ἐπιθυουόμενος, ἀναδολῆν μὴ δεδωκότος τῇ ἐγχειρήσει, πολλὰ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἐλένης ἐρεθισάσης αὐτὸν πρὸς τὸ καταγαγεῖν τῆς βασιλείας τοὺς ἀδελφούς. Ἐκφήνας οὖν τὸ μυστήριον τῷ εἰρημένῳ Βασιλείῳ τῷ Πετείνῳ, καὶ δι' αὐτοῦ προσκτεήσασμενος τὸν Μαρριανόν, ἔτι δὲ Νικηφόρον καὶ Λέοντα τοὺς υἱοὺς Βάρδα τοῦ Φωκᾶ, Νικύλαόν τε καὶ Λέοντα τοὺς Τορνικίους καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους, μηδὲν ὑφορῶμένους τὸν Στέφανον καὶ τὸν Κωνσταντίνον, κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τοῦ ἀρίστου συναριστῶντας αὐτῷ, ἀναρπάστους εἴθησι καὶ καταβιβάζει τῶν βασιλείων, τῇ κς' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς αὐτῆς γ' Ἰνδικτιῶνος, καὶ πλοιαρίοις ἐνθέμενος ὑπερορίζει

A Usurum ad hæc adjuutore et socio Constantino sororis marito, nihil aliud in votis habente quam ut soceri exoneratus morositate ab ipso videat gubernari imperium. His verdis illectus Stephanus cupiditate imperii lotus occupator, sui que patris deponendi infrænem animo concipit libidinem. Rem itaque aggressurus fratri rem per ambages significat. Quem cum primo auditu prorsus ab hoc instituto alienum esse videret, hortari que ut in fide potius patris quam in sororis mariti amicitia acquiesceret, omisso eo, ut quem sibi impedimento potius quam auxilio fore iudicaret, ipse quantum res omnino ferret, exsequi suam sententiam intendit. Ergo in societatem ascito, præter Basilium, monacho etiam Mariano, filio Leonis Argyri, a Romano imperatore quam maxime dilecto, et nonnullis aliis, nactus oportunitatem imperio patrem dejicit, die mensis Decembris 16, indictione 3, anno 6453, annum jam 26 imperantem : ac in 324 Protam insulam relegit vel invito caput radit et mouchi vitam imponit. Exinde Stephanus majori studio rebus administrandis se dedit, collegis marito sororis et fratre.

B Quia vero non eadem omnibus probabantur, ex dissensionibus simultates inter eos atque offensæ exstiterunt; suspectusque porphyrogenitus Stephano esse atque hic illi cœperunt, alterque de altero submovendo cogitare. Sane haud mediocri cura atque conatu in id incubuit Stephanus, ut collegis imperio erepto solus summam rerum teneret. Sed quemadmodum poeta ait esse quædam alia igni calidiora, ita is quoque non tam intulit quam passus est damnum, Constantino, ubi insidias sibi strui sensit, spatium rei gerendæ non concedente, multis etiam Helena uxore hunc ad fratres dejiciendos instigante. Itaque arcano consilio communicato cum Basilio Peteino seu Voluceri isto, et ejus opera ascito in societatem Mariano, itemque Nicephoro et Leone filiis Bardæ Phocæ, ac Nicolao et Leone Torniciis aliisque haud paucis, Stephanum ejusque fratrem Constantinum secum prandentes sub ipso prandio corripit jubet palatioque extrahi, 27 die Januarii, indictione eadem, navibusque impositos relegat Stephanum in Panormum insulam, Constantinum 325 in Terebinthum; ac opera Basilii Cæsareæ et Anastasii Heracleæ episcopi rasos clericos facit. Paulo post transfert Stephanum Procounesum,

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(86) Sensus est : sicut calor alius alio vehementior est, ita Stephani quoque astum et conatum ma-

jore Porphyrogeniti calliditate ac studio fuisse impeditum et irritum factum. XYL.

inde Rhodum ac tandem Mitylenam, Constantinum in Samothraciam. Ac Stephanus quidem fortunam suam generose ac magno animo ferens annos 19 in Lesbo vitam egit. Constantinus autem animo parum constans et audacius quam par erat insurgens, sæpiusque fugam molitus, anno post amissum imperium secundo, custodem suum cum dolo necasset, a reliquis custodibus ipse quoque est interfectus.

ἐν τῇ Δέσβῳ ὁ Κωνσταντῖνος δὲ ὀλιγώρως διατεθεὶς καὶ ἐπιχειρήσας φυγεῖν, μετὰ δεύτερον χρόνον τοῦ τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν τὸν φυλάττοντα τοῦτον δολοφονήσας ὑπὸ τῶν περιλοίπων καὶ αὐτὸς ἀποσφάττεται,

Mense Julio sextæ indictionis Romanus eorum pater debitum naturæ persolvit, et est in Myrelæo sepultus. Proinde Constantinus Porphyrogenitus omnibus quæ suspecta erant submotis, et solus jam imperans, festo Paschatis die Romano filio suo diadema imponit, vota faciente Theophylacto patriarcha. Equidem initio egregiam ostenderat indolem Constantinus; existimatumque fuerat eum, si solus rerum potiretur, præclare imperii res curaturum: sed fefellit expectationem, neque ea dignum se gessit. Quippe vino deditus laboriosis rebus relictis ignaviæ studebat, delicta autem aliorum durus sine ulla miseratione puniebat. In magistratibus quoque creandis non optimum quemque deligebat, quod dignum fuisset magnifica potestate: sed promiscue et sine ullo examine exercitus ducendi aut urbis gubernandæ munus proximo cuique committebat; quo factum est ut multi plebei aut culpatae vitæ homines summos in republica gererent honores. Ad quam rem nullum conferebant Helena Augusta et Basilius cubiculariorum intimus, qui id

Ἐλάνης τῆς αὐτοῦ γαμητῆς καὶ Βασιλείου τοῦ παρακοιμωμένου, ὠνίους τὰς ἀρχὰς ποιεῖν παρασκευάζοντων.

Neque tamen prorsus omnis præclari facinoris experere fuit Constantinus: unum enim referam dignum profecto admiratione, et quod nulla ejus peccata obscurare possit. Scientias enim, arithmetica, musica, astronomiam, geometriam et omnium principem philosophiam, quæ jam longo tempore ob incuriam et insecitiam imperatorum perierant, sua industria instauravit, acquisitis qui in quovis genere excellerent, ac constitutis doctoribus, studiosisque receptis et conductis. Quo factum est ut exigui temporis decursu barbarie profligata urbs litteris floruerit. Sedentarias etiam atque opificum artes curæ habuit, magnumque iis incrementum attulit. Pius erga Deum fuit ac liberalis, ut qui nunquam in processibus ad fana legibus ecclesiasticis factis sine fructu et munere in conspectum Dei venerit, sed donaria quovis tempore oblulerit magnifica et Christi amante imperatorem decentia Gratiam quoque retulit 327 iis a quibus in deturbandis imperio uxoris fratribus adjutus fuerat.

τὸν μὲν ἐν τῇ Μανόρμῳ νήσῳ (87), τὸν Κωνσταντῖνον δὲ ἐν τῇ Τερεθίνθῳ (88). Καὶ διὰ Βασιλείου τοῦ Καισαρείας καὶ Ἀναστασίου τοῦ Ἡρακλείας καὶ ἄλλῳ κληρικῶς ἀποκείρει, μεταστῆσας οὐκ εἰς μακρὰν τὸν μὲν Στέφανον ἐν Πρωικοννήσῳ, εἶτα ἐν Ῥόδῳ καὶ τελευταῖον ἐν Μιτυλήνῃ, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον ἐν Σαμοθράκῃ. Ἄλλ' ὁ μὲν Στέφανος μεγαλοφυῶς καὶ μεγαλοφύχως τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ φέρων τύχας διετέλεσεν ἐπὶ ἔτη 19 βιοτεύων θερμότερον τοῦ δέοντος κατεξανιστάμενος καὶ πολλάκις

[P. 635] Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ τῆς ε' Ἰνδικτιῶνος καὶ Ῥωμανὸς ὁ τούτων πατὴρ ἀπέειπε τὸ χρεῶν, καὶ ἐν τῇ Μυρελαίῳ θάπτεται. Ὁ δὲ πορφυρογέννητος τὰ ὑποπτα περιελὼν ἐκ μέσου, καὶ μόνος τὴν αὐτοκράτορα περιζωσάμενος ἀρχῆν, κατὰ τὸ θεῖον Πάσχα τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος καὶ τῷ υἱῷ Ῥωμανῷ περιτίθησι τὸ διάδημα, τελέσαντος δὴ τὰς εὐχὰς Θεοφυλάκτου τοῦ πατριάρχου. Δουκῶν δὲ τις γενναῖος ἀναφανῆναι καὶ τῶν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων ἐπιμελέστερον ἀντιλήψεσθαι, εἰ μόνος κατάρξαι, μαλακώτερος ὤφθη τῆς ὑπολήψεως, μηδὲν ἄξιον τῆς εἰς αὐτὸν πρυσδοκίας ἐπιδειξάμενος. Οἴνου τε γὰρ ἤτητο, καὶ τῶν ἐπιπόνων τὰ βῆστα προέκρινε, δυσπαράιτητός τε ἦν ἐν τοῖς πταίσμασι καὶ ἀσυμκαθῆς κολαστής, ἀδιάφορός τε πρὸς τὰς προβολὰς τῶν ἀρχηγῶν, οὐκ ἀριστίνδην ταύτας λήθνεσθαι καὶ κατ' ἐπιλογὴν ἐθέλων, ὅπερ ἔργον ἐστὶ μεγαλοπρεποῦς ἐξουσίας, ἀλλὰ τῷ παρατυχόντι ἀρχῆν ἐμπιστεύων, στρατηγίαν τυχόν ἢ πολιταρχίαν, ἀδοκιμάστως, ὡς ἐκ τούτου συμβῆναι πάντα τινὰ χυδαῖον καὶ διαβεβλημένον εἰς τὰς μεγίστας τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν προχειρίζεσθαι, πολλὰ πρὸς τοῦτο συνεργούσης καὶ

Οὐ παντάπασι δὲ ἄμοιρος ἦν καὶ πράξεων ἀγαθῶν ὁ Κωνσταντῖνος. Ἡ γὰρ βῆθῆναι μέλλουσα ἀξιάστος οὐσα καὶ θαυμαστὴ ἐπισκιάσαι ἴσχυσε καὶ ἀμαυρῶσαι πολλὰ τῶν αὐτοῦ ἐλαττωμάτων. Τὰς γὰρ ἐπιστήμας, ἀριθμητικὴν, μουσικὴν, ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, στερεομετρίαν, καὶ τὴν ἐν πάσῃς ἔποχον φιλοσοφίαν, ἐκ μακροῦ χρόνου ἀμελείᾳ καὶ ἀμαθίᾳ τῶν κρατούντων ἀπολωλυίας οἰκείᾳ σπουδῇ ἀνεκτίσαστο, τοὺς ἐφ' ἐκάστη τούτων ἀρίστους τε καὶ δοκίμους ἀναζητήσας καὶ εὐρῶν καὶ διδασκάλους ἐπιστήσας, καὶ τοὺς σπουδαίους ἀποδεχόμενός τε καὶ συγκροτῶν. Διὸ καὶ τὴν ἀλογίαν ἀπελάσας οὐκ ἐν μακρῇ τῷ χρόνῳ ἐπὶ τὸ λογικώτερον μετεβρόθύμισε τὸ πολίτευμα. Ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῶν βαναύσων καὶ χειρωνάκτων τεχνῶν, καὶ εἰς ἐπίδουσι μεγάλην καὶ ταύτας ἀνήνεγκεν. Ἦν δὲ καὶ τὰ πρὸς Θεὸν εὐσεβῆς καὶ φιλότιμος, μηδέποτε ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν τυπικαῖς τῶν θεῶν ναῶν προσελεύσει κενός καὶ ἄκαρπος ὄφθεις τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἀναθήμασι δωρούμενος μεγαλοπρεπέσι καὶ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ πρέπουσιν.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(87) Hellesponti insula. GOAR.

(88) In eadem Propontide. GOAR.

Ἡμεῖς αὖτε δὲ καὶ τοὺς συνεργήσαντας αὐτῷ πρὸς τὴν τῶν γυναικαδέλφων καθάρσεων ταῖςδε ταῖς εὐεργεσίαις, Βάρδαν μὲν τὸν Φωκῶν μάγιστρον τιμήσας καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς, Νικηφόρον δὲ καὶ Λέοντα τοὺς τούτου υἱούς, τὸν μὲν τῶν Ἀνατολικῶν στρατηγῶν τὸν Νικηφόρον, τὸν δὲ τῆς Καππαδοκίας τὸν Λέοντα προχειρισάμενος, καὶ Κωνσταντῖνον θάτερον νῶν υἱῶν τῆς Σελευκείας, Βασίλειον δὲ τὸν Πετεινὸν ἑξαρχον τῆς μεγάλης ἑταιρείας. [P. 636] Μαρριανὸν δὲ τὸν Ἀργυρὸν κόμητα τοῦ σταδίου καὶ τὸν Κουρτίκην Μανουὴλ τῆς βίγλας δρουγγάριον. Ἐξευνούχισε δὲ καὶ Ῥωμανὸν τοῦ Στεφάνου υἱὸν, τὸν μετέπειτα σεβαστοφόρον γενόμενον, ἔτι δὲ καὶ Βασίλειον τὸν ἐκ δούλης ἀποτεχθέντα Ῥωμανῶ τῶ γέροντι· Μιχαήλ δὲ τὸν υἱὸν Χριστοφόρου τοῦ βασιλέως ἀπέκειρε κληρικόν.

Ἀδαμαντῖνοις, δι', ὡς ᾔετο, δεσμοῖς τὴν βασιλείαν ἀσφαλίσάμενος, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἀποσεισάμενος, καὶ δόξας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθεστάναι, μικροῦ δεῖν ἐκινδύνευσεν δυοὶ μεγίσταις ἐπιβουλαῖς περιπεσόν. Θεοφάνης τε γὰρ ὁ παρακοιμώμενος ἐβουλήθη τὸν πρεσβύτερον Ῥωμανὸν ἐκ τῆς νήσου Πρώτης εἰς τὸ παλάτιον ἀγγχεῖν, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους ἔχων συνιστορας· καὶ τινες δὲ ἕτεροι, ἤτοι Λέων ὁ Κλάδων, Γρηγόριος ὁ Μακεδῶν, καὶ Θεοδοσίος ὁ πρῶτος τῶν τοῦ Στεφάνου ἱπποκόμων, καὶ Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ, τὸν Στέφανον ἐβουλεύσαντο ἐκ Μιτυλήνης ἀγαγεῖν καὶ τῇ βασιλείᾳ ἐγκαθιδρῦσαι. Ἄλλ' ὑπὸ τινῶν συνωμοτῶν μηνυθέντων τῶν βουλευμάτων ὁ μὲν Θεοφάνης ἐξωρίσθη σὺν τοῖς αὐτοῦ συνεργοῖς, οἱ δὲ τοῦ Στεφάνου ἀντιποιοῦμενοι τυφθέντες καὶ δημευθέντες, καὶ τὰς ῥίνας τμηθέντες ἐξωρίσθησαν.

Ὁ δὲ διέλιπον δὲ καὶ οἱ Τούρκοι εἰσβολὰς εἰς τὴν Ῥωμαίων ποιούμενοι καὶ ταύτην ὀρῶντες, μέχρις οὗ Βουλοσουδῆς ὁ τούτων ἀρχηγὸς τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἀσπάζεσθαι ὑποκριθεὶς κατελήφει τὴν Κωνσταντῖνον· καὶ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀναδέχεται Κωνσταντῖνου, τῇ τῶν πατρικίων ἀξίᾳ τιμηθεὶς καὶ πλείστων χρημάτων ὑπάρξας κύριος, εἴτ' αὖθις οὐκ ἄνευ ὑποστρέψας. Μετ' οὗ πολὺ δὲ καὶ Γουλᾶς, ἄρχων ὢν καὶ αὐτὸς τῶν Τούρκων, εἴσεισιν εἰς τὴν βασιλίδαν καὶ βαπτίζεται, τῶν ἰσῶν ἀξιωθείς καὶ αὐτὸς εὐεργεσιῶν καὶ τιμῶν. Ἀνελάβετο δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τινὰ μοναχὸν Ἱερόθεον τοῦνομα, δόξαν εὐλαθείας ἔχοντα, ἐπίσκοπον Τουρκίας παρὰ τοῦ Θεοφυλάκτου χειροτονηθέντα, ὃς ἐκεῖσε γενόμενος πολλοὺς ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς πλάνης εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐπανήγαγεν. Ἄλλ' ὁ μὲν Γουλᾶς ἐνέμεινε τῇ πίστει, μήτ' αὐτὸς ἐφοδὸν ποτε κατὰ Ῥωμαίων πεποιηκῶς, μήτε τοὺς ἀλισκομένους Χριστιανούς ἀτημελήτους εἶναι, ἀλλ' ἐξωνόμενος καὶ ἐπιμελείας ἀξιῶν καὶ ἐλευθερῶν. Βουλοσουδῆς δὲ τὰς πρὸς Θεὸν συνθήκας ἠθετηκῶς πολλάκις σὺν παντὶ τῷ ἔθνει κατὰ Ῥωμαίων ἐξήλασε. Τὸ δ' αὐτὸ ἀνεσκολοπίσθη ὑπὸ Ἰωάννου (89) τοῦ βασιλέως αὐτῶν.

Καὶ ἡ τοῦ ποτε κατὰ Ῥωμαίων ἐκπλεύσαντος ἄρχοντος τῶν Ῥώων γαμετή. Ἐλγα τοῦνομα, τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἀποθανόντος παρεγένετο ἐν Κωνσταντι-

A Nam Bardam Phocam magistri honore dignatus domesticum scholarum Orientis constituit, Nicophorum et Leonem, ejus filios, hunc Cappadociae, illum Orientalium ducem creavit, et Constantinum, tertium ejus filium, Seleuciae praefecit, Basilium Volucrem magnae sodalitati praeposuit; Marianum Argyrum comitem stabuli, Manuelum Curticem vigiliis designavit drungarium; Romanum Stephani filium castravit, cum qui postea Augustifer factus est, itemque Basilium, Romano seni e serva natum; et Michaelum, Christiferi Caesaris filium, clericum fecit.

ἔτι δὲ καὶ Βασίλειον τὸν ἐκ δούλης ἀποτεχθέντα τοῦ βασιλέως ἀπέκειρε κληρικόν.

Cum autem videretur imperium adamantinis vinculis muniisse et omnia suspecta amolitus in tuto consistere, pene in summum venit discrimen, duplicibus petitus insidiis, nam et Theophanes cubicularius de Romano ex insula Prota in palatium reducendo consilia tractavit, nullis etiam aliis consciis. Et alii quidam, nempe Leo Clado, Gregorius Macedo, Theodosius Stephani prototrator, et Joannes rector, Stephanum Mitylena revocare et imperium ei restituere moliti sunt. Quae consilia cum essent a quibusdam conjurationum popularibus detecta, Theophanes cum suis sociis est relegatus: qui vero Stephani negotium susceperant, verberati sunt, bona eorum publicata, et naribus praecisis in exsilium acti.

Ceterum Turci non ante finem fecerunt in Romanas ditiones grassandi, quam Bulosudes eorum princeps fidem se amplecti Christianam simulans Cpolin venit, baptizatusque ibi a Constantino est exceptus, ab eoque patricii dignitate et magnis donis ornatus ditatusque domum rediit. Non multo post Gylas, ipse quoque Turcicus princeps, eodem se ejusdem rei causa confert; baptizatusque et eodem quo prior modo tractatus monachum secum abduxit Hierotheum, pietatis fama celebrem, quem Turciae episcopum Theophylactus patriarcha designavit. Isque ut in Turciam venit, multos a barbarica fraude ad Christianam religionem traduxit. Ac Gylas quidem in fide permansit; et neque ipse in Romanos impressiones fecit, et captivos Christianos emens curavit, libertatemque iis reddidit. Bulosudes autem pactis quae cum Deo inierat rescissis, saepe cum omnibus suis in Romanos expeditionem suscepit. Quod idem contra Francos tentans captus et ab eorum rege Joanne in palum suffixus est.

τοῦτο καὶ κατὰ Φράγγων ποιῆσαι διανοηθεὶς καὶ ἀλοὺς

329 Porro Elga Rossorum principis uxor, qui classem in Romanos duxerat, marito defuncto Cpolin venit; et baptizata, cum magnum veræ pie-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(89) Ab Othone imperatore, scribit Curopalates, cui veritas historię subscribit. GOAR.

tatis studium demonstrasset, dignis suo instituto honoribus affecta domum rediit.

Filia Hugonis, quæ Romano fuerat desponsata, mortua virgine, uti diximus, imperator filio aliam uxorem collocat, nequaquam illustri genere sed plebeio, ortam parentibus cauponibus, nomine Anastasiam. Sed ipse ei Theophanus nomen indidit.

Cum autem ameras Tarsi bello Romanos petens partem exercitus in pagum Herculis prædatum emisisset, presbyter quidam nomine Themelus tunc incruentum peragens sacrificium, cognito Saracenorum adventu, omisso sacrificio, ita ut erat vestes sacras indutus... templi corripuit coque hostes irruentes defendit, eorumque multos vulneravit, complures interfecit, reliquos in fugam vertit. Exclusus deinde ab episcopo sacris, cum admissionem non impetraret, ad Agarenos se contulit ejuravitque Christianam religionem, cumque iis exiens non Cappadociam modo et vicinas regiones est populatus, sed et usque ad Minorem Asiam perrexit. **330** Et ne scribere quidem fas est quæ ejus fuerint ac quam dira facinora.

At Bardas Phocas domesticus scholarum creatus, uti indicatum supra est, nihil memoratu dignum egit. Etenim aliorum auspiciis rem gerens is dux videbatur qui laudem et admirationem mereatur: omni sibi imperio commisso nihil aut parum Romanæ proderat rei, quod avaritiæ laborans vitio sanis consiliis excutiebatur. Unde et quodam tempore in Chabdani exercitum de improvise incidens, ab omnibus suis, ut fertur, desertus in hostium potestatem vivus venisset, nisi cum cuneo acto ministri eripuissent. Vulnus quidem in fronte accepit magnum atque profundum, cujus crassam cicatricem usque ad mortem circumtulit.

Nicephorus autem et Leo, filii ejus, omni inhonesta captura superiores ac subditos instar liberu-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(90) Ait se id supra quoque dixisse. Sed in nostro codice, eo ipso loco quo eam quinque annos cum Romano vixisse dicitur, librarius quædam, puto, emiserat, quæ ab alio deinde sunt, ut et aliis locis, inserta. Certe hæc cum superioribus non congruunt, quod salis habui adnotare. Est quod hic paulo ante Joannes Francorum rex sive imperator dicitur, horum neutrum historiæ consentit, cum per id tempus Romanorum imperatores fuerint Henricus Anceps et Otto, cujus paulo post fit mentio, Saxones, in Gallia autem regnarint Ludovicus et ejus filius Lotharius. XYL.

(91) Quale vel instrumenti vel armorum genus arripuerit, non possum divinare. Σημαντήρα accipi pro custode, quem Homerus pro pastore ponit, Iliad. ο, 325: Σημάντορας οὐ παρεόντος, et μήλα ἀσήμαντα, Iliad. κ, 485, quæ pastore sunt destituta. Περὰ τὸ σημαίνειν, quod est ἐπιτάττειν, mandare. Quomodo et σημάντωρ accipi potest initio Odysse. ρ.

νουπόλει. Καὶ βαπτισθεῖσα καὶ προαίρεσιν εὐλικρινοῦς ἐνδειξαμένη πίστεως, ἀξίως τιμηθεῖσα τῆς προαιρέσεως ἐπ' οἴκου ἀνέδραμε.

[P. 637] Τῆς δὲ τῆ Ῥωμανῆ νομιφευθείσης κόρης τῆς Οὐγανος παιδὸς ἀποθανούσης, ὡς εἶπομεν (90), παρθένου, νομιφεύεται αὐτῆ ὁ βασιλεὺς καὶ πατὴρ ἑτέραν γυναῖκα, οὐ τινα τῶν ἐπιφανῶν, ἀλλ' ἐκ χυδαίων φρεῖσαν καὶ τὴν τέχνην καπήλων, Ἀναστασίαν καλουμένην, Θεοφανῶ δ' ὑπ' ἐκείνου μετονομασθεῖσαν.

Τοῦ ἀμηρᾶ δὲ τῆς Ταρσοῦ ἐκστρατείας κατὰ Ῥωμαίων ποιησαμένου, ἐν τῇ κώμῃ δὲ τῇ Ἰρακλέος λαὸν πεπομφότος εἰς προνομῆν, πρεσβύτερός τις Θέμελ ὀνομαζόμενος τὴν ἀναίμακτον ἐπιτολῶν λειτουργίαν, ὡς ἔγνω τὴν τῶν Σαρακηνῶν ἐφοδὸν, λιπῶν τὴν ἱερουργίαν καὶ ὡς εἶχε στολῆς ἐξελεθῶν, λαθόμενός τε ταῖς χερσὶ τοῦ σημαντήρος (91), τῆς ἐκκλησίας ἐν τούτῳ τοὺς ἐπιόντας ἠμόνετο, καὶ πολλοὺς μὲν ἐτραυματίσεν, ἀπέκτεινε δὲ καὶ ἱκανοὺς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐτρέψατο εἰς φυγὴν. Ἀποκλεισθεὶς δὲ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἱερουργίας, ἐπεὶ μὴ ἔπειθε (92) συγχωρηθῆναι, τοῖς Ἀγαρηνοῖς προσεῖρήθη καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἐξωμόσατο, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξίῳν οὐ μόνον Καππαδοκίαν καὶ τὰ ἐγγίζοντα τὰ ἐδάου θέματα, ἀλλὰ δὴ καὶ μέχρι τῆς μικρᾶς λεγομένης Ἀσίας ἐφθασεν. Ὅσα δὲ δεινὰ διεπράξατο, οὐδὲ γράφειν ἡμῖν θεμιτόν.

Ἴδῃ οὖν, ὡς εἶπομεν, προχειρισθεὶς δομέστικος τῶν σχολῶν Βάρδας ὁ Φωκάς οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἀξίον ἀπειργάσατο· ὁπότε μὲν γὰρ ὑφ' ἑτέρους ἐτάττετο, στρατηγὸς θαυμαστὸς ἀνεφαίνετο, ὁπηνίκα δὲ ἡ ἐξουσία τῶν στρατευμάτων ἀπάντων τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐξήρτητο, ὀλίγα ἢ οὐδὲν ὠνήσε τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. Νοσήσας γὰρ τὴν πλεονεξίαν ἐξέστη τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν. Ὅθεν καὶ ποτε τοῖς τοῦ Χαβδάν ἀπροσδοκῆτως περιπεσῶν, πάντων, ὡς φασί, καταλελοιπότην αὐτὸν, μικροῦ δεῖν αἰγμάλωτος ἐγεγόνει, εἰ μὴ συνασπίσαντες οἱ θεράποντες τῆς αἰγμάλωσις αὐτὸν ἐλυτρώσαντο. Ἐτρώθη δὲ κατὰ τὸ μέτωπον γενναίῳ καὶ βραθεὶ τῆ τραύματι, ὡς καὶ μέχρι τελευταίας ἀδρᾶν τὴν οὐλήν περιφέρειν.

Νικηφόρος δὲ καὶ Λεων οἱ τούτου υἱεῖς, ἐφόπερθεν ὅστας παντὸς αἰσχροῦ λήμματος καὶ τοὺς ὑπ-

Sed quid hic significet, obscurum relinquo. XYL. — Nullam σημαντήρος significationem agnovit Xylander, cum tamen signis clarissime personet. Est enim *crotalus*, lignum oblongius, quadrum, modice tenue, malleolo quatiendum, ut excitato sono a sacerdote fidelibus in ecclesiam veniendi signum datur. Est etiam σημαντήρ ferrea lamina bacillo ferreo ad fores ecclesie in expositum finem verberanda, de qua, sicut et de signis e ligno, docte, ut sollet, Allatius libro de recentioribus Græcorum templis. Hoc itaque sive ligno seu potius ferreo æreove signo ecclesie manibus arrepto, ἐν αὐτῇ τοὺς ἐπιόντας ἠμόνετο, *ingressos in eam (ecclesiam) Saracenos invadebat, propulsabat, debellabat strenuus ille sacerdos.* GOAR.

(92) Xylander, cum admissionem non impetraret. Verius, cum ut sibi facinus condonaretur non persuasit, id est, impetravit. GOAR.

ηκόους ως γνησίους υίους περιέποντες, μεγάλα τὴν Ἀρῶν ἐξέλιπον ἀρχὴν ὠφέλησαν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ Νικηφόρου προτερήματα, ἵνα μὴ τὸ τῆς ἱστορίας συνεχῆς διακόπηται, ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου λελέξεται· ὁ δὲ Ἀέων Ἀπολασαῆρ ἐπίσημον ἄνδρα καὶ τοῦ Χαβδᾶν συγγενῆ, σὺν ἀπειρῶ πλήθει κατὰ Ῥωμαίων ἐξεληθόντα τρεφάμενος καὶ κατασχὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέστειλε, τοῦ ἄλλου πλήθους τὸ μὲν ἐν τῇ τοῦ πολέμου προσβέλλῃ κτείνας, τὸ δὲ ζωγράφας. Ὁν ἀχθόντα πρὸς τὴν βασιλίδεα ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος θρῆνα μὴν πολήσας καὶ κατὰ τοῦ τραχήλου κατήσας τιμῆς τε καὶ δωρεαῖς ἐφιλοφρονήσατο (93).

Κωνσταντῖνου δὲ τὸν λοιπὸν υἱὸν τοῦ Φωκᾶ Ζωγρίαν λαβὼν ὁ Χαβδᾶν καὶ εἰς τὸ Χάλεπ (94) ἀγαγὼν, καὶ πολλὰ σπουδάσας εἰς [638] τὴν μτσαρὰν αὐτοῦ θρησκείαν τοῦτον μεταγαγεῖν, ὡς οὐκ ἔπεισε, φαρμάκοις αὐτὸν διέφθειρε. Τῇ ἀκοῇ δὲ ταύτῃ περιαλγῆ, γενόμενος ὁ Βάρδης πάντας οὓς κατεῖχεν αἰχμαλώτους συγγενεῖς τοῦ Χαβδᾶν ξίφει κατέκοψε. Καὶ παρὰ τοῦτο ὁ τὸ ἀλλάγιον πεμφθεὶς ποιήσασθαι Παῦλος μάγιστρος ὁ Μονομάχος ἀπρακτος ὑπέστρεψεν. Ἀσχέτιρ δὲ περιωδυνίᾳ ληφθεὶς ὁ Χαβδᾶν διὰ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων, ἄγων μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν παρὰ βασιλέως πεμφθέντα ὡς αὐτὸν πρεσβευτὴν περὶ εἰρήνης, Νικήταν πατρίκιον τὸν Χαλκούτζην, καὶ πολλοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τῶν ἀνδρειοτάτων καὶ γενναίων Ῥωμαίων ἐξώγησε (95). Τοῦ δὲ Νικήτα λάθρα τῷ Φωκᾶ μηνύοντος πάντα τὰ βουλευόμενα τῷ Χαβδᾶν καὶ τὰς ὁδοὺς ὅθεν μέλλει ποιήσασθαι τὴν ὑποτροπὴν, λόχους ὁ Φωκᾶς ἐγκαθίζουσι παρὰ τινὰ τόπον εἴσοδον ἔχοντα στενὴν καὶ κρημνώδη, ἐν ᾧ γενόμενος ὁ Χαβδᾶν, ἐπεὶ κατὰ μέσην ἐγένετο τὴν στενοχωρίαν, κυκλοῦται παρὰ τῶν λόχων. Ἐξαναστάντες γὰρ τῆς ἐνέδρας οἱ ἐπὶ τούτῃ τεταγμένοι πέτρας τε ὑπερμεγέθεις κατ' αὐτῶν ἐκύλιον καὶ βέλη εἰς αὐτοὺς ἔπεμπον παντοδαπά. Καὶ ὁ μὲν Χαλκούτζης προεπρεπισάμενος καὶ δώροις ὑποποιησάμενος τινὰς τῶν Σαρακηνῶν τῆς φυγῆς ὑπηρέτας, ἔλαθεν ἀποδράς μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν οἰκείων, τῶν Ἀγαρηνῶν δὲ πέπτωκε πλήθος ἀμυθητον. Ὁ δὲ Χαβδᾶν οὓς εἶχε δεσμίους ἀποσφάξας, σὺν ἀλίγοις ἀκλαῶς καὶ ἀτάκτως τὸν κίνδυνον ἴσχυσε διαφυγεῖν.

Ἔτει δὲ δωδεκάτῃ τῆς Κωνσταντῖνου βασιλείας, τοῦ δὲ κόσμου ςυξδ', μηνὶ Φεβρουαρίῳ κζ', ἰνδικτιῶνος ιδ', κατέλυσε τὸν βίον Θεοφύλακτος ὁ πατριάρχης. ἀρχιερατεύσας ἐπ' ἔτη κγ', ἡμέρας κε', ἐξκαίδεκα μὲν ἔτων ὧν ὅτε ἀκανονίστως τοὺς τῆς Ἐκκλησίας παρελήφεν οἵακας, ὑπὸ παιδαγωγοῦς (φεῦ μοι) ὁ ἀρχιερεὺς μέχρι τινὸς διατελέσας. Καὶ εἴθε γε διὰ παντὸς τοῦτο ἦν· ἐδόκει γὰρ εἶναι σεμνὸς καὶ μέτριος. Τῆς ἐντελεστέρως δὲ ἡλικίας ἀρξάμενος ἤδη καὶ καθ' ἑαυτὸν βιοῦν ἔαθεῖς οὐδὲν τῶν αἰσχίστων καὶ παντελῶς ἀπηγορευμένων πράττειν ἐνέλι-

rum ex se natorum tractantes, plurimum reipublicæ Romanæ contulerunt utilitatis. Ac Nicephori quidem egregia facta, ne in præsentia narrationis continuam seriem interrumpamus, quo loco de ipso dicere jubebit ordo, exponemus. Leo autem Apolasærum, illustrem virum et Chabdani cognatum, ingenti cum multitudine Romanis bellum facientem Iudit, captumque Cpolin misit, militibus ejus partim in prælio interfectis, partim captis. Eum imperator in triumpho **331** duxit, collumque ejus calcavit, ac honoribus et muneribus Leonem demeritus est.

Constantinum, tertium Phocæ filium, Chabdanus cepit et Chalepum abduxit, cumque multis tentatis rationibus non posset eum a vera religione abducere, veneno sustulit. Hoc auditum Bardæ tantum attulit dolorem, ut quotquot captivos Chabdani cognatos habebat, eos omnes gladio concideret. Qua re factum est ut Paulus magister, cognomento monomachus, missus ab imperatore ad pacem componendam re infecta redierit. Porro Chabdanus indomito ob necem cognatorum dolore correptus in Romanos duxit, secum ducens et Nicetam patricium Chalcutzam multosque alios præstantissimos ac fortissimos Romanos, quos ceperat. Ibi Niceta occulte Phocæ omnia barbari consilia indicat, et quibus itineribus domum is repetiturus esset. Phocas ergo loco quodam accessum habente artum atque præruptum insidias ponit. Quo cum pervenisset Chabdanus, circumventus est ab iis qui in insidiis latuerant: hi namque se proripientes in hostem ingentia saxa devolverunt et omnis generis tela conjecerunt. Chalcutzes cum ad id jam ante parasset quosdam Saracenos, et ad expediendam sibi fugam muneribus **332** corrupisset, cum omnibus suis fuga elapsus est. Agarenorum ineffabilis multitudo ibi perit; et Chabdanus interfectis quos in vinculis habebat, cum paucis turpiter et promiscua fuga periculo se eripuit.

Annum imperante Constantino 12, anno mundi 6464, die Februarii 27, indictione 14, Theophylactus patriarcha diem suum obiit, cum ei pontificatus præfuisset annos 23 dies 25. Cum eum iniret, id quod contra leges ecclesiasticas fiebat, annos erat natus 46, et patriarcha sub pædagogis (pro indignam rem!) aliquandiu egit. Quanquam utinam id perpetuum fuisset. Nam catenus visus est modeste ac cum gravitate aliqua vitam agere. Adultior, cum jam suo arbitrio vivere permitteretur, nihil eorum quæ turpissima et omnino legibus prohibita

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(93) In textu est perinde scriptum ac si ad triumphatum Apolasærum referretur, munera ei et honores ab imperatore obtigisse; quod absurdum puto, et ad eum retuli, cujus opera hostis captus et triumpho exhibitus esset. Neque enim solebat triumphatis post pedibus pressas eorum cervices imperator gratiam ullam facere; et si novo hoc

exemplo factum fuisset, vel maxime adnotanda erat insolentia. Chabdanus autem Chalepi ameras fuit, ut in Romano tertio noster docet. XYL.

(94) Τὸ Χάλεπ, Βερρῶα Συρίæ, ἡodie *Alep*. GOAR.

(95) Locus videtur decurtatus, et hos ante hanc expeditionem captos fuisse apparet. XYL.

sunt facere omisit, gradus ecclesiasticos et episcoporum electiones venundans, aliaque agens aliena veri patriarchæ officio, insano equorum studio et venationum perditus, multaque alia indecenter committens; quæ singulatim enarrare et inconveniens et nefas est. Unum par est commemorari, argumentum ipsius male instituti animi. Equorum parandorum amore infræni tenebatur, ferturque habuisse ultra duo equorum millia. His aliendis perpetuo erat intentus. Neque vero iis fenum et hordeum proponebat edendum, sed metaram fructus, thasia et pistacia ac palmulas, uvas passas, caricas, eaque omnia lectissima, vino fragrantissimo temperata **333** admistis etiam croco, cinnamomo, balsamo aliisque aromatibus. Memorix traditum est ei aliquando sacrificanti magnæ cœnæ Dominicæ quinta feria, et jam preces mysteriorum recitanti, supervenisse eum cui equorum cura ab ipso demandata fuerat, lætumque attulisse nuntium, quod nobilissima equarum peperisset, addito etiam equæ nomine. Patriarcham præ nimio gaudio, re sacra utcumque absoluta, ad Cosmidium accurrisse, visoque pullo recens edito, et satiatum spectaculo bruti in magnum templum rediisse, ut de Servatoris nostri pro nobis tolerato supplicio hymnorum recitationem ad finem perduceret. Quin et hunc morem introduxit, qui hodieque obtinet, quod in splendidis atque solemnibus festivitatibus Deo et sanctorum recordationi fit contumelia per fœdas cantilenas ac risus et insanos clamores, quibus adhibitis sancti hymni cantantur, quos a nobis oportebat corda compunctis atque contritis pro nostra salute Deo offerri. At ille cœtu flagitiosorum hominum coacto, iisque præfecto Euthymio quodam, quem cognomine Casuen appellabant, et ab ipso est domesticus templi constitutus, diabolicas istas saltationes, obscuras vociferationes, cantilenasque e triviis et lupanaribus petitas tunc adhiberi instituit. Hac vitæ usus ratione interiit ex inepta equitatione ad murum quemdam maritimum afflictus. Ex quo casu **334** cum sanguinem vomisset ac hiemium morbo conflictatus esset, aqua intereunte extinctus est.

καὶ αἷμα ἀναγχῶν διὰ τοῦ στόματος. Ἐπὶ δύο δ' ἔτη.

Eadem indictione, tertia Aprilis die, in ejus D locum sufficitur Polyuctus monachus, Cpoli natus atque educatus, castratus a parentibus, longoque tempore monastica vita cum laude functus, imperatore eum ob gravitatem morum et insignem sapientiam atque paupertatis causa eo provehente. Huic non Heraclæa, ut mos ferebat, sed Basilius

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(96) Vidit in Lexico Xylander κίωνον, *aræx metam et pinorum fructum* significare; pulegrum *metam* sibi elegit, pinorum vero fructus permisit inscius Theophylacti equis. GOAR.

(97) Alias λεπτοκαρύα, nucas Ponticæ seu avellanæ. GOAR.

A πεν, ὧνίους προτιθεὶς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας βαθμοὺς καὶ τὰς προβαλὰς τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἄλλα πράττων ὅσα τοῖς ἀληθινοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀπεικότα ἐτόγγανεν, ἵππομανῶν καὶ κυνηγεσίαις ἐνασχολούμενος καὶ λοιπὰς ἀπρεπεῖς διαπραττόμενος πράξεις, ἅς κατὰ μέρος διεξιέναι σὺν τῷ ἀπρεπεῖ καὶ ἀθίμιτον. Μίας δὲ δίκαιον ἐπεμνησθῆναι εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀπαιδεύτου γνώμης αὐτοῦ. Ἐρως αὐτὸν κατεῖχεν ἄσχετος τῆς τῶν ἵππων κτήσεως, καὶ λέγεται ὑπὲρ δισχιλίους πορίσασθαι, ὧν τῆς κομιδῆς διὰ παντὸς ἐφρόντιζεν, οὐ χόρτον αὐτοῖς παρατιθεὶς καὶ κριθὰς, κώνων δὲ καρποὺς (96) καὶ θάσια (97) καὶ [639] πιστάκια, ἔτι δὲ φοινίκων καὶ σταφίδων καὶ ἰσχάδων τὰ λιπαρώτερα, εὐωδιστάτη σίνω μίγνυς, καὶ κρόκον καὶ κινναμωμον καὶ βάλσαμον καὶ ἕτερα ἀρώματα τοῖς ῥηθεῖσι συμφύρων, ἕκαστη τῶν ἵππων παρετίθει βρώσιν. Φασὶ δ' ὅτι λειτουργοῦντι ποτε αὐτῷ κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ θεοῦ δείπνου πέμπτην ἡμέραν, καὶ τὰς εὐχὰς ἤδη τῶν μυστηρίων ἀναγινώσκοντι, ὁ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἵππων ἐπιτετραμμένος διάκονος ἐπιστάς εὐαγγέλιον τοῦτω κεκόμικεν, ὡς ἄρα τετοκυῖα εἶη ἡ ἐπισημοτάτη φορβὰς, προσθεὶς καὶ τὸ ὄνομα, Ὁ δ' ὑπὸ περιχαρείας τὸ τῆς θείας λειτουργίας ὑπόλοιπον ὡς ἔτυχεν ἐκπληρώσας δρομαῖος ἀφικνεῖται πρὸς τὸ Κοσμίδιον, καὶ τὸν τεχθέντα πῶλον ἐωρακῶς καὶ τοῦ ἀλόγου θεάματος ἐμφορηθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, τὴν τῶν ἁγίων παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἐκτελέσεων ὑμνηδῖαν. Ἔργον ἐκείνου καὶ τὸ νῦν κρατοῦν ἔθος, ἐν ταῖς λαμπραῖς καὶ δημοτελέσιν ἑορταῖς ὑβρίζεσθαι τὸν Θεὸν καὶ τὰς τῶν ἁγίων μνήμας διὰ λυγισμάτων ἀπρεπῶν καὶ γελώτων καὶ παραφόρων κραυγῶν τελουμένων τῶν θεῶν ὕμνων, οὓς ἔδει μετὰ κατανύξεως καὶ συτριμμοῦ καρδίας ὑπὲρ τῆς ἐαυτῶν ἡμᾶς σωτηρίας προσφέρειν τῷ Θεῷ. Πλήθος γὰρ συστησάμενος ἐπιβρόχτων ἀνδρῶν καὶ ἑξαρχον αὐτοῖς ἐπιστήσας Εὐθύμιόν τινα Κασνήν λεγόμενον, ἀν' αὐτὸς δομίστικον τῆς Ἐκκλησίας (98) προῦβάλετο, καὶ τὰς σατανικὰς ἀρχήσεις καὶ τὰς ἀσήμεους κραυγὰς καὶ τὰ ἐκ τριόδων καὶ χαμαιτυπείων ἤρηνισμένα ἄσματα τελείσθαι ἐδίδαξεν. Οὕτως δὲ βιωτεύων καταστρέφει τὸν βίον ἐν τῷ ἀτάκτως ἱππάζεσθαι, ἐν τινι τείχει τῶν παραθαλασσίων θραυσθεὶς ἔτη νοσηλεύμενος καὶ ὑδῆρην περιπεσὼν ἐτελεύ-

Καὶ χειροτονεῖται κατὰ τὴν τρίτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνῆς, τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος, ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης Πολύευκτος μοναχὸς, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ θρέμμα τυγχάνων καὶ παιδεύμα, ὑπὸ τῶν γονέων μὲν εὐνουσθεὶς, ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον τῇ μοναδικῇ πολιτείῃ ἐκδιαπρέψας ὃν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ τοῦ ἡθοῦς σεμνὸν καὶ τὸ τῆς σοφίας ὑπερβάλλον καὶ τὴν

(98) Præterit hunc officialem catalogus Codini, geminum domesticum poster exhibet τοῦ δεξιῦ καὶ τοῦ εὐωνόμου χοροῦ, *primarium* videlicet *dextri sinistræque chori cantorem*, quibus alius τῶν ψαλτῶν δομίστικος προνομιῶνται, omnibus πρωτοψάλτης. Ethologium. GOAR.

ἀκτημοσύνην χειροτονεῖ πατριάρχην, οὐ τοῦ Ἡρακλείας, ὡς ἔθος, ἀλλὰ τοῦ Καισαρείας Βασιλείου τὴν χειροθεσίαν πεπληρωκότος. Νικηφόρος γὰρ, ὁ τῆς Ἡρακλείας πρόεδρος, τῇ βασιλεῖ κατὰ τι προσκροουκῶς οὐ συνεχωρήθη τὴν χειροθεσίαν ποιήσασθαι. Ὅθεν καὶ φόγος οὐχ ὁ τυχῶν προσετρίβη οὐ τῷ προτρέψαντι μόνον καὶ τῷ χειροθετήσαντι, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ χειροτονηθέντι ὡς καταδεξαμένῳ τὴν ἀκανόνιστον ταύτην χειροθεσίαν. Χειροτονηθεὶς δ' ὁμοῦ καὶ παρόρησιασάμενος τὴν ἀλήθειαν πολλὴν καταδρομὴν ἐποιεῖτο τῆς πλεονεξίας τῶν συγγενῶν τοῦ πρεσβύτου Ῥωμανοῦ, [P. 640] καὶ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ τὸν βασιλέα εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐλθόντα ἐνήγε πρὸς τὴν τῶν πρῶτων ἐκδικησιν. Ὅπερ οὐχ ἡδέως οὗτος ἐδέξατο. Ἀλλὰ καὶ Βασίλειος ὁ μετὰ ταῦτα παρακοιμώμενος, ὁ ἀπὸ δούλης τεχθεὶς τῷ πρεσβύτῳ Ῥωμανῷ. Ἐλένην τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν καὶ δέσποιναν ὑποκοιμησάμενος, οὕτω παρεσκεύασε καὶ διέθηκε τὸν Κωνσταντῖνον, μὴ μεταγινώσκειν μόνον ἐπὶ τῇ τοῦ πατριάρχου προβολῇ, ἀλλὰ καὶ ζητεῖν ἀρρημὴν πῶς ἂν αὐτὸν καταγάγοι τοῦ θρόνου, πολλὰ καὶ Θεοδώρου τοῦ Κυζίκου κατ' αὐτοῦ διαρρηθίζοντος τοῦτον.

Ὅπερ δὲ τοῦ χρόνου φιλοτιμησαμένου κατὰ ταῦτον ὁμογνώμονας ἐπιδείξασθαι πατριάρχας, καὶ τὴν τῶν ἑσπερίων Ῥωμαίων (99) Ἐκκλησίαν ἰθύνειν ἔλαχεν Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἀλβερτίχου υἱὸς (1), πρὸς πᾶσαν ἀσέλγειαν καὶ κακίαν ὑπάρχων ἐπιόρηπής· ὃν ὡς ὅτις ὁ τῶν Φράγγων βασιλεὺς ἀπελάσας ἕτερον ἀντιστήγαγε τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιμένα.

Ὁ δὲ Πολυεύκτος τῷ πρώτῳ τῆς ἱερατείας αὐτοῦ χρόνῳ τοῖς ἱεροῖς ἐνέταξε διπτύχοις εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα, τοῦ τὸν βασιλέα Λέοντα δεξαμένου εἰς κοινωνίαν, ὁπηνίκα τὴν τετάρτην ἡγάγετο γυναῖκα (2). Πρὸς τοῦτό τινες τῶν ἀρχιερέων πρὸς ὀλίγον ἀντέστησαν τῷ Πολυεύκτῳ μὴ κοινωνεῖν. Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον τῷ τοῦ κρατοῦντος ἀκολουθήσαντες θελήματι γέλωτα παρέσχον τοῖς διακρινομένοις.

Ἦχθη δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ἡ τιμία χεὶρ τοῦ Προδρόμου εἰς τὴν βασιλίδα ἐξ Ἀντιοχείας, ἀποκλαπεῖσα παρά τινος διακόνου Ἰωβ τοῦ ὀνόματι ἦν καταλαθοῦσαν τὴν Χαλκηδὸνα ὁ βασιλεὺς τὴν βασιλικὴν ἐκπέμφας τριήρη, καὶ τῆς συγκλήτου ὅσον ἐπίσημον ἐξελθόντος καὶ τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου σὺν παντὶ τῷ κλήρῳ μετὰ κηρῶν καὶ λαμπάδων καὶ θυμιαμάτων, εἰς τὰ βασίλεια ἤγαγεν.

Ὁ δὲ τῶν σχολῶν δομέστικος βάρδας κατὰ τῶν ἑσπερίων Ἀγαρηνῶν ἐκστρατεύσας τὸ ἐν ποσὶν ἅπαντα κατεστρέψατο, ἐλὼν καὶ φρούρια ἱκανὰ, ἐκπολιορκήσας καὶ τὴν περιδότητον Ἀδαπαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς βουλόμενος καὶ τοὺς ἐν τῇ Κρήτῃ Σαρρακηνούς συνεχῶς ἐκστρατεύοντας καὶ τὰ παράλια τῆς Ῥωμαϊκῆς

A Cæsareæ episcopus manus imposuit, quod Nicophorus (hoc enim nomen Heracleæ præsulī erat), quia in quadam re animum imperatoris offendisset, non sinebatur manus imponere. Quæ rex vituperationem haud vulgarem paravit, non imperatori modo et Basilio, sed et ipsi Polyeucto, quod contra sacros canones se ordinari passus esset. Hic tamen ita designatus, veritatem libere professus, multis invectus est in avaritiam cognatorum Romani senis. Et in magno Sabbato imperatorem in magnum templum venientem ad iudicium eorum quaesuerant acta exercendum hortatus est. Non gratum hoc imperatori fuit. Sed et Basilius, qui deinde intimus cubicularius factus est, senis Romani ex sorora filius, per sororem suam Helenam Augustam ita Constantini animum affecit, ut non modo cum ad patriarchatum Polyeuctum promovisse pœniteret, sed et de eo per occasionem dejiciendo cogitaret. Et ad eam rem suffundebat, quod aiunt, frigidam Theodorus Cyzici episcopus.

πολλὰ καὶ Θεοδώρου τοῦ Κυζίκου κατ' αὐτοῦ διαρρηθίζοντος τοῦτον.

Ceterum quasi si tempus in eo laboraret ut summi pontifices ejusdem sententiæ crearentur, Romanæ ecclesiæ eodem tempore præfectus fuit Joannes Alberici filius, homo ad omnem lasciviam ac malitiam propensus; quem Otto Francorum imperator expulit, aliumque ecclesiæ pastorem constituit.

Polyeuctus primo sui patriarchatus anno Eutychii patriarchæ nomen in sacras tabulas retulit, ejus qui imperatorem Leonem ad sacrorum communicationem admiserat, cum is quartam uxorem duxisset. Eam ob rem quidam summorum pontificum aliquandiu noluerunt res sacras cum Polyeucto communes habere: mox imperatoris voluntati obsequentes ridendos se disceptantibus controversiam exhibuerunt.

Sub idem tempus veneranda præcursoris manus Antiochia Cypolin allata est, surrepta ab Jobo quodam diacono. Ea cum appulisset Chalcedonem. Imperator suam emisit irremem: et illustriores senatores præcedentes obviam cum patriarcha et universo clero cum cercis facibus et suffitibus eam in palatium deduxerunt.

336 Interim Bardas scholarum domesticus expeditione in orientales Agarenos facta obviam quæque vastavit, permulta castella cepit, ipsamque adeo nobilem urbem Adaram expugnavit. Imperator autem Cretenses Saracenos, qui crebro maritimas Romanorum ditiones in-

XYLANDII ET GOARI NOTÆ.

(99) Græci, Romani imperii successores. Ῥωμαίους Romanos se usque in hodiernum diem jactitaverunt. Veros autem Romanos, id est Latinos, Cedreni voce ἑσπερίους Ῥωμαίους appellant. GOAR.

(1) Is est Joannes XII papa, Alberici consulis Romani filius, de quo vide historicos. Ottonem ma-

gnum Romanorum imperatorem regem Francorum vocat; de qua re supra monui. Cur autem hunc Polyeucto similem dicat, non video. XYL.

(2) De quarum nuptiarum jure vid. Arcudius l. vii Concordiæ. GOAR.

ursionibus vexabant, cupiens deterrere eorumque immodicos impetus reprimere, maximum contrahit exercitum classemque nequaquam contemnendam, eamque in Cretam emittit, praefecto toti rei Constantino patricio Gongyla, effeminato homine et in umbra educato bellicae ignaro, uno de palatinis cubiculariis. Is in Cretam trajecta classe nihil duce dignum egit; nam neque castra munit, neque speculatores aut exploratores collocavit, a quibus de Barbarorum adventu moneretur, quae eum incuria in summum adduxit periculum. Nam insulares socordia et imperitia Romani ducis deprehensa, opportuno capto tempore Romanos subito adorti, nullo negotio fuderunt; multique horum alii capti, alii ferro interempti, et reliquis fugientibus castra quoque summo cum nostrorum dedecore capta sunt. Ipse etiam Gongylus in hostium potestatem venisset, nisi a cuncto famulorum ereptus et in navim praetoriam fuisset impositus.

Jam Romanus imperatoris filius adultior ferro non poterat a patre **337** res gubernari, ideoque cum veneno tollere statuit, conscia etiam uxore sua cauponis filia. Propter eum vellet Constantinus medicamentum purgans bibere, lethale venenum ei parant; persuadentque Nicetae mensam administro ut id infundat. Imperator cum jam id esset hausturus, positum ante sacras imagines, sive fortuito sive dedita opera lapsus, poculi ejus majorem partem effudit, Reliquum epotum ob paucitatem visum est carere efficacia, et nihilominus tamen Constantinus gravi morbo lateribus tentatis a veneno aegre evasit.

οὐκ εὐλαβῶς ἀποβαλὼν ἐνέργειαν. Πλὴν καὶ οὕτως ὁ Κωνσταντῖνος μόλις περιγενέσθαι ἴσχυσεν, ἐπισκήψαντος δὲ τοῦ δηλητηρίου ἐν τῇ πλευρᾷ αὐτοῦ καὶ κακῶς διαθεμένου αὐτόν.

Anno imperii Constantini 15, mensi Septembri, indictioe 3, anno mundi 6468, profectus est imperator ad Olympum montem, in speciem, ut patrum qui ibi vivebant commemorationibus armatus in Syriam contra Saracenos proficisceretur, re autem ipsa, ut cum Theodoro Cyzici episcopo, qui tum ibi degebat, de Polyucto deiciendo consilia iniret. Inde sive corporis vitio, sive rursus a filio petitus veneno, doloribus correptus discessit, et sub finem Octobris in lectica Cypolim reportatus est, ac consiliis suis exitum nullum consecutus mortuus, nona die Novembris, vixit annos quinquaginta quatuor et menses duo, imperavit, **338** collegis patre, Alexandro patre et matre sua, annos tredecim, rursus cum Romano injuste imperium adeptus annos viginti sex, et illo submoto annos quindecim. Sepultus est juxta patrem suum. Ad extremum usque spiritum succensuit Polyucto, et ejus depositionem animo agitavit. Aliquot antequam moreretur diebus, post vesperam lapides de sublimi confertim in ipsius domum vehementi cum impetu conjecti ingentem ediderunt fragorem. Quos Constantinus putans a conaculis Magnaurae

ἄγῃς ἀροῦντας καὶ κατατρέχοντας ἐκφοβῆσαι καὶ τῆς ἀσχέτου ἀνγκόφαι ὄρμῃς, στρατὸν ὅτι πλείστον συλλέξας καὶ στόλον εὐτρεπίσας οὐκ ἀγεννή ἐκπέμπει κατὰ τῆς νήσου, στρατηγὸν ἐπιστήσας τοῖς πᾶσι Κωνσταντῖνον πατρικίον τὸν Ἰογγύλῃν, θηλυδρίαν ἄνθρωπον καὶ σκιατραφῆ καὶ ἀπειροπόλεμον καὶ ἔτα τῶν ἐν τῷ παλατίῳ θαλαμηπόλων· ὅς εἰς τὴν νῆσον περαιωθείς καὶ μηδὲν ἄξιον διαπραξάμενος στρατηγῷ, μήτε στρατοπεδεῖαν πηξάμενος ἀσφαλῆ, μήτε σκοποὺς ἐπιστήσας καὶ κατοπτῆρας, [P. 641] καὶ δι' αὐτῶν τὰς βαρβαρικὰς φυλαξάμενος ἐφόδους, κινδύνῳ μεγίστῳ περιπίπτει. Οἱ γὰρ νησιῶται τὴν ἀπειρίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν κατανοηκότες τοῦ στρατηγῷ, καιρὸν ἐπιζητήσαντες ἐπιτήδειον ἐξαίφνης ἐπιτίθενται τῇ στρατεύματι, καὶ τρέπονται μὲν τοῦτο βραδύως, ὡς πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀιχμαλωσίῃ καὶ σιδήρῳ διαμερισθῆναι, κατέσχον δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτὸ, τῶν Ῥωμαίων ἀισχίστως ἀποφυγόντων. Μικροῦ δ' ἂν ἑάλω καὶ ὁ Ἰογγύλιος, εἰ μὴ συνασπίσαντες οἱ θεράποντες ἐξεβρῦσαντο αὐτὸν τῆς ἀιχμαλωσίας, καὶ εἰς τὴν ναυαρχίδα ἐμβιβάσαντες διέσωσαντο.

Ῥωμανὸς δὲ ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου υἱὸς τελεωτέρως ἤδη ἀψάμενος ἡλικίας, καὶ μὴ φέρων ὄραν τὰ πράγματα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διοικούμενα, φαρμάκιον τοῦτον ἐκποδὸν ποιήσασθαι ἐβουλεύσατο, εἰδήσει καὶ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς τῆς καπηλίδος. Μέλλοντος γὰρ τοῦ Κωνσταντῖνου καθαρτήριον πόμα λαβεῖν, λαθόντες οὗτοι δηλητήριον τούτῳ ἐκέρασαν, καὶ Νικήταν τὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης παρέπεισαν ἐγγεῖαι τοῦτο τῇ βασιλεῖ. Μέλκων δὲ ἐκεῖνος αὐτὸ λαβεῖν κείμενον ἐμπροσθεν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, εἴτε τύχη τινὶ εἴτε καὶ ἐκουσίως ὀλισθησας τὸ πλεον ἐξέχεε. Τὸ δὲ λοιπὸν ποθὲν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντῖνου ἀργὸν ἐφάνη καὶ ἀπρακτον, διὰ τὴν ὀλιγότητα τὴν

α'. δὲ χρόνον τῆς αὐτοῦ βασιλείας, κατὰ τὸ Σεπτέμβριον μῆνα τῆς γ' Ἰνδικτιῶνος, ἐν ἔτει κοσμικῷ ρυξή', ἔξεισι Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ τοῦ Ὀλύμπου ὄρει, τῷ μὲν δοκεῖν ταῖς τῶν ἐκεῖσε Χατέρωτ εὐχαῖς θωρακισθῆναι καὶ μετ' αὐτῶν κατὰ Σαρακηνῶν ἐκ Συρίας ἐκστρατεῦσαι, ἀληθεῖ δὲ λόγῳ ἐνωθῆναι Θεοδώρῳ τῷ τῆς Κυζίκου προεδρεύοντι, ἐκεῖσε τότε τὰς διατριβὰς ποιουμένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Πολυεύκτου βουλευσασθαι. Ἐκεῖσε γοῦν γενόμενος, εἴτε σωματικῇ πλημμελείᾳ εἴτε πάλιν ὑπὸ τοῦ παιδὸς φαρμαχθεῖς, ὀδυνώμενος ἀνεχώρησε, κλινοπέτης τε κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου τὴν βασιλίδα κατέλαβε, καὶ τῇ θ' τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τελευτᾷ, ἀπρακτα τὰ βεβουλευμένα λιπὼν, ζήσας ἅπαντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ἔτη νδ' καὶ μῆνας β', συμβασιλεύσας μὲν τῷ πατρὶ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ θεῷ καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ ἔτη ιγ', αὐθις δὲ τῷ Ῥωμανῷ τυραννήσαντι ἔτη κς', καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τῆς βασιλείας ἐκπτώσιν μονακρατήσας ἔτη ιε'. θάπτεται δὲ θανάτῳ σὺν τῇ οἰκίᾳ πατρὶ, μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς ἐγκοτῶν τῷ Πολυεύκτῳ καὶ τὴν αὐτοῦ καθαιρέσιν φανταζό-

μενος. Πρὸ δὲ τινῶν ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευταίας, ἐπὶ τινὰ χρόνον συχνόν, ἐσπέρας καταλαμβάνουσης λίθοι ἀνωθεν ἐκπεμπόμενοι καὶ ἐντὸς τῶν αὐτοῦ διατεμάτων εὖν πολλὰ ροίζω πίπτοντες ἐξαισίους ἀπετέλουν κτύπους. [P. 642] Δοξας δ' ἀπὸ τῶν τῆς Μαγναύρας ὑπερφύων τούτους φέρεσθαι φύλακας ἐπὶ τολμώντων. Ἄλλ' ἔλαθε μάτην πονῶν ἣν γὰρ τὸ λούμενον δυνάμεως.

Μεταστάντος δὲ τοῦ Κωνστακτίνου καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖθεν διαβάντος κατάστασιν, Ῥωμανὸς δ' αὐτοῦ υἱὸς ἐγκρατῆς γίνεται τῆς ἀρχῆς. Καὶ ἀρχοντας προβαλλόμενος εὐνοϊκούς αὐτῷ καὶ θυμήρεις, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς ἐνῆν κρατυνόμενος. κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα τῆς αὐτῆς γ' Ἰνδικτιῶνος στέφει καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ βασιλέα, διὰ τῶν χειρῶν Πολυεύκτου τοῦ πατριάρχου, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτσι τίχεται πάλιν αὐτῷ ἕτερος υἱὸς ἐν τοῖς τῶν Πηγῶν παλατίαις, ὃν ἐπὶ τῷ πατρὶ Κωνσταντῖνον ὠνόμασε. Νέος δ' ὢν καὶ εὐπαθείαις ἐκυτὸν ἐπιδεδωκώς τὰς τῶν ὄλων φροντίδας Ἰωσήφ ἐνεχείρισε τῷ πραιποσίτῳ καὶ παρακοιμωμένῳ, ᾧ βριγγας ἢ ἐπωνυμία. Αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἄλλο διὰ φροντίδος εἶχεν ἢ τὸ μεθ' ἡταιρηκότων καὶ βεδήλων ἀνδραρίων, καὶ μαχλάδων, καὶ μίμων, καὶ γελωτοποιῶν τὰς ἐκδεδιητημένας μεταδιώκειν τῶν πράξεων. Τούτων καὶ κληρικῶν τινὰ Ἰωάννην ἑκτομίαν ὄντα, διὰ τινὰς ἀσέμνους πράξεις ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἀπειληθέντα, καὶ μοναχικὸν ἀμφιασάμενον σχῆμα. καὶ μέχρι τῆς ἐκείνου κρυπτόμενον τελευταίας, ὡς ἦδη, ἐπελάβετο τῆς ἀρχῆς, τοῦ τῶν μοναχῶν ἀποδύσας σχήματος καὶ τὰ τῶν κληρικῶν μεταμφιάσας τοῖς ἑαυτοῦ θαλαμηπόλοις κατέταξε. Ζήλου δὲ πλησθεὶς ὁ Πολυεύκτος πολὺς ἦν ἐγκείμενος καὶ τῷ βασιλεῖ παρενοχλῶν τῆς ἑαυτοῦ θεραπείας τούτον ἀπίσασθαι ὡς ἐξομοσάμενον τὸ τῶν μοναζόντων ἐπάγγελμα. Ἐκείνου δὲ παραιτουμένου, καὶ μὴ ταῖς ἀληθείαις φάσκοντος ἐνδεδύσθαι τούτον τὸ σχῆμα ἢ εὐχὴν παρά τινος τῶν ἱερέων λαβεῖν (3), ἀλλὰ μόνον ὑποκρίνασθαι τὸν μονάδα βίον διὰ τὸν τοῦ βασιλέως φόβον, ἐξαπατηθεὶς ὁ Πολυεύκτος ἀφῆκε τούτον πολλὰ καὶ τοῦ Ἰωσήφ σπουδάσαντος. Καὶ διῆγε μέχρι τῆς τελευταίας Ῥωμανοῦ κυσμικῶς ζῶν καὶ νεωτερικῶς ἑκείνου δὲ τελευτήσαντος τὸ μὲν σχῆμα τῶν μοναστῶν ἀμφιέννυται αὐθις, τὴν δὲ γε γνώμην αὐτοῦ οὐκ ἠλλοίωσε.

Τούτῳ τῷ ἔτσι Νικηφόρον μάγιστρον τὸν Φωκᾶν, δομίστικον ἤδη προεδιλημένον τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, καὶ πολλὰ τρόπαια στήσαντα κατὰ τῶν ἐφῶν Σαρακηνῶν, καὶ τὸν τε τῆς Ταρσοῦ ἀμηνᾶν Καραμόνην καὶ Χαβδᾶν τὸν τοῦ Χάλεπ καὶ τὸν Τριπολεῶς Ἰζήθ ὄλοσχέρως ταπεινώσαντα, πέμπει κατὰ τῶν ἐν τῇ κρήτῃ Σαρακηνῶν, πληθεὺς ἐπικλήτων στρατιωτῶν ἐπιδοῦς αὐτῷ καὶ στόλον κατηρτισμένον καλῶς. [P. 643] Ἐν τῇ νήσῳ δ' οὗτος περαιωθεὶς, καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἀποβασιν παραῦσι καὶ κωλύουσι συμπλακίς τοῖς Ἀγαρηνοῖς καὶ τούτους τρεψάμενος,

A deferri, per aliquot noctes custodes collocavit, si quem eorum opera deprehendere posset ista ausum Sed ignorabat frustra se laborare, cum id non ab hominibus, sed sublimiore aliqua profectum fuerit potestate.

πολλαῖς νυξίν ἀφώρισεν, εἰ ποῦ τινὰ λάβῃ τῶν τούτου γινόμενον οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐξ ὑπερτέρας τε-

Postquam ex hac vita migravit Constantinus, filius ejus Romanus imperium cepisset. Is magistratibus sibi benevolis atque acceptis constitutis, confirmato ut res ferebat imperio, eadem tertia indictione, festo Paschatis die, filio suo coronam imperatoriam opera Polyeucti patriarchæ imponit in Magno Templo. Insequenti anno rursum ei filius in Fontano 339 palatio nascitur, quem a patre Constantinum nominavit. Cæterum imperator juvenis voluptatibus deditus, curam reipublicæ Josepho primario suo cubiculario cognomento Bringæ commisit: ipse in aliam nullam rem incubuit quam ut eum exoletis ac impuris homuncionibus, scortis, mimis atque scurris, vitam transigeret infamem. Ea propter Joannem quemdam clericum spadonem, quem ob turpia quædam facinora Constantinus imperator proturbaret et monachum fecerat, et qui usque ad ejus mortem abditus latuerat, imperio potitus monachi habitu exiit, clericique reddito amictu inter suos recepit cubicularios. At Polyeuctus, justa indignatione concitus, vehementer imperatorem urgebat, ut sua familia ejiceret hominem qui vovum monasticum ejurasset. Tamen imperatore excusante, quod negaret eum revera monachi conditiones amplexum aut illi generi vitæ ab ullo sacerdote votis consecratum fuisse, seil tantum ista metu imperatoris simulasse, deceptus eum missum fecit, Josepho etiam diligentem in hac re navante operam. Ita Joannes ille usque ad mortem Romani profanam novo instituto vitam exegit: mortuo eo, rursus monastico velatus habitu, animum tamen non mutavit.

340 Hoc anno Nicephorum Phocam magistrum et scholarum Orientalium domesticum a Constantino imperatore creatum, qui de orientalibus Saracenis multa statuerat tropæa, et Tarsi Caramonem, Chabdanem Chalepi, Izethum Tripolis ameras prorsus compescuerat, imperator cum delecto militum exercitu et probe adornata classe contra Cretenses Saracenos emittit. Phocam, classe in Cretam trajecta, cum primum navibus suos educeret Agarenos prohibere aggressos prælio suodit; et cum ipse tuto insulam egreditur, tum suos absque periculo in eam exportat. Inde castris positus, iisque

XYLANDIUM ET GOARI NOTÆ.

(3) Manu sacerdotis longa precum serie præmissa consecrantur apud Græcos monachi, de quibus

Euchologium. Preces illæ solemnem reddunt monachorum professionem. Balsamon. GOAR.

alta fossa, vallo ac palis defixis communitis, naves tutissimis in stationibus continens, omnibus probe constitutis, insulae urbes omni vi oppugnat, ac septem integros per menses omnibus machinis ad eam rem facientibus usus muros prosternit, urbesque et castella vi capit. Septima die Martii mensis, indictione decima quarta, Chaudacem ab insularibus vocalam, omnium Cretae urbium munitissimam, expugnat; Curupem insulae ameram, et Anemau, ejus secundum Curupam summa erat potestas, vivos in suam potestatem redigit; totaque jam subacta insula, ejus constituendae causa adhuc aliquid temporis **341** ibi exigere statuit. Enimvero obliuenerat fama eum Romanum virum qui Cretam esset capturus, necessario etiam imperio Romano politurum. Itaque simul atque renuntiatum est Cretam esse captam, Romanus Josephi hortatu mittit qui inde Nicephorum avocent. Adhuc in Creta eo agente, ne Arabes orientales Romanam ditionem infestarent, Chabdano praecipue Chalepi ameras, vir bellicosus et reliquis strenuior, Romanus Leonem Phocam Nicephorum fratrem magisterii honore ornatum eo mittit ac domestici munus obire jubet. Is, ut in provinciam venit, Chabdano occurrit ad locum cui Adrasso nomen, praelioque congressus vincit ac fundit. Eo in praelio Agarenorum innumerabilis cecidit multitudo; reliqui capti Cropolin sunt missi, tanta copia ut servis domus urbanae et agri fuerint repleti. Chalcedanus cum paucis admodum suorum fuga elapsus domum pervenit. Leonem in urbem reversum imperator comiter admodum honorificeque excepit, triumphoque et praemiis dignis remuneratus est. Honorem etiam habuit reliquis omnibus, quorum eo bello spectata fuit virtus, eosque evexit:

Χαθδάν σὸν ὀλίγοις λίαν τὸν κίνδυνον διαδράς εἰς μάλα φιλοφρόνως ὁ βασιλεὺς ὑπεδέξατο ἐπινικίαις ἡξίωσε, τιμήσας, καὶ προβιβάσας, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἀριστεύσαντας.

Imperante annuū secundum Romano, multi eorum qui in republica erant primo loco, insidiarum in imperatorem comperiti sunt. Princeps **342** auctorque conjurationis fuit Basilus Volueris magister socios habens ex illustribus patricium Paschaliū, patricium Bardam Libis filium, et Nicolaum Chalcutzam. Ii statuerant, quo die ludii equestres fierent, imperatorem a palatio descendentem necare, in solio ejus Basilium collocare et imperatorem proclamare. Sed patefecit Romano eorum institutum socius conspirationis Joannicius, natione Saracenus. Itaque antequam dies definita appeteret, a Josepho comprehensi, convicti, crudeliterque excruciatī, solo Basilio excepto; ea ipsa ludorum equestrium die in triumpho ducti sunt et relegati, rasoque capite mo-

Α κῶτος τε ἀσφαλῶς ἀπέβη, καὶ τὸν στρατὸν ἀπεβίβα-
σαν ἀκινδύνως. Χάρκα τε οὖν ἐπέλατο καρτερόν,
τάφρω βαθεία, καὶ σταυρώμασι, καὶ πασσαλοῖς (4)
τοῦτον κατοχυρώσας, καὶ τὸν στόλον ἐν ὄρμοις γα-
ληνοτάτοις ὀρμίσας, καὶ πάντα καταστησάμενος κατὰ
τὸ ἀσφαλές, ἐνεργῶς ἤπτετο τῆς πολιορκίας τῶν ἐν
τῇ νήσῳ πόλεων, καὶ δι' ὄλων ζ' μηνῶν πάσαις μη-
χαναῖς πολιορκητικῶν ὀργάνων χρησάμενος, καὶ τὰ
τείχη καταστρέφον τὰς τε πόλεις καὶ τὰ φρούρια
ἐχειρώσατο. Τῇ ζ' δὲ τοῦ Μαρτίου μηνός, τῆς ιδ'
Ἰνδικτιῶνος, καὶ τὴν πασῶν ἀχυρωτέραν πόλιν, ἣν
ἐγγχωρίως Χάνδακα ἐκάλουν, πεπορθηκίως, καὶ τὸν
ἀμηρεύοντα τῆς νήσου Κουρούπην ὄνομα λαβῶν
αἰχμάλωτον καὶ Ἀνεμᾶν τὸν μετ' αὐτὸν ἐν τῇ νήσιρ
πρωτεύοντα, καὶ τὴν νῆσον ὅλην δουλωσάμενος,
ἔμελλε μὲν ἐπὶ πλείονα ἐρμείναι χρόνον καὶ τὰ κατ'
αὐτὴν καταστήσασθαι. Φήμης δὲ κρατούσης ὡς ὁ
μέλλων κατασχεῖν αὐτὴν Ῥωμαῖος ἀνὴρ ἐξ ἀνάγκης
βασιλεύσει Ῥωμαίων, ἅμα τῷ γνωσθῆναι τὴν τῆς
νήσου κατάσχεσιν ταῖς τοῦ Ἰωσήφ ὑποθήκαις πει-
σθεῖς ὁ Ῥωμαῖος προσεκάλεσατο τὸν Νικηφόρον
ἐκείθην: Ἔτι δὲ τοῦ Νικηφόρου τῇ Κρήτῃ ἐνδια-
τρέποντος, ἵνα μὴ τὴν ἔφαν κατατρέχοιεν οἱ τῆς Ἀνα-
τολῆς Ἀραβες καὶ μᾶλλον ὁ Χαθδάν ὁ τοῦ Χάλειπ
ἀμηράς, καλεμικὸς ὢν καὶ τῶν ἄλλων δραστηριώτε-
ρος, λέοντα τὸν Φωκᾶν τὸν τοῦ Νικηφόρου ἀδελφὸν
μάγιστρον τιμήσας ὁ Ῥωμαῖος τὴν τοῦ δομestίκου
διακονίαν διέπειν ἀπεστείλεν. Οὗτος δὲ διαπεράσας
καὶ τῷ Χαθδάν συναντήσας ἐν τινὶ χωρίῳ Ἀνδρασῶν
λεγομένῳ τρέπεται τοῦτον κατὰ κράτος καὶ ἀφανι-
σῶν παραδίδωσι· τῶν μὲν ἐν τῇ πύσβολῇ πεσόντων
οὐδ' ἀριθμῶ καθυποβλήθηται δυναμένων· τῶν δὲ
ἀλόντων καὶ ἐν τῇ πόλει πεμφθέντων τοσοῦτον ἦν
τὸ πλῆθος ὡς πληρῶσαι δούλων καὶ τὰς ἀστικὰς οἰ-
κίας καὶ τοὺς ἀγρούς. Μόνος δὲ ὁ τούτων ἀρχηγὸς
τὰ οἰκεῖα ἤθη ἀνεκομίσθη. Εἰσελθόντα δὲ τὸν λέοντα
τε θριάμβοις τετίμηκε καὶ γερῶν τῶν κατ' ἀξίαν
αὐτῷ ἀριστεύσαντας.

Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ πολ-
λοὶ τῶν πολιτευομένων ἐάλωσαν ἐπιβουλεύκοτες
αὐτῷ. Ἔχον δὲ καὶ πρωτοργὸν καὶ πρωταίτιον
Βασίλειον μάγιστρον τὸν λεγόμενον Πετεινὸν καὶ
τινας ἄλλους τῶν ἐπισήμων, τῶν πατρίκιον Πασχά-
λιον, τὸν πατρίκιον Βάρδαν τὸν τοῦ Λιθός, καὶ Νι-
λόλαον τὸν Χαλκούτζην· [644] οἵτινες ἐβουλεύσαντο
κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἵππικῶν ἀγώνων κατιόντα
D διαχειρίσασθαι τὸν βασιλέα, καὶ τὸν Βασίλειον ἐπὶ
τοῦ βασιλικοῦ καθίσαντες θρόνου ἀναγορεῦσαι βα-
σιλέα. Ἀλλὰ τῆς ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ βασιλεῖ
παρὰ τινος τῶν συνωμοτῶν. Ἰωαννικίου τοῦνομα,
τῷ γένει Σαρακηνοῦ, πρὶν ἢ τὴν κυρίαν ἐνστήναι
κρατηθέντες παρὰ τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἐλεγχθέντες,
καὶ ἀπηνῶς αἰκισθέντες ἀνευ μόνου τοῦ Βασι-

XYLANDRI ET GOARI NOTAE.

(4) Palis nimirum in terram fixis, et clavis ligneis ad invicem tenacissime junctis: Σταυρώμα namque palus est. Pesychiis: Σταυροὶ οἱ καταπεπηγότες σκόλοπες, χάρακες, καὶ πάντα τὰ ἐστῶτα ξύλα, ἀπὸ

κοῦ ἐστάναι ἢ ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀβραν ἰστάσθαι. Euslathius: Σκόλοπες ὀρθὰ ξύλα καὶ ὀξέα, ἃ καὶ σταυροὺς ἐκάλουν. GOAR.

λείου, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγῶνος Ἀθριαμύθειοι, ἐξορία παρεπέμφθησαν καὶ ἀπεκάρησαν μοναχοί. Χρόνον δὲ τινα βραχὺν ἐν αὐτῇ ταλαιπωρηθέντες ἀνεκλήθησαν φιλανθρώπως αὐτοῖς χρησαμένον τοῦ βασιλέως. Μόνος δὲ Βασίλειος ὁ Πετείνος ἐκφρων γενόμενος ἐτελεύτησεν ἐν Προκοννήσῃ, τῆς δίκης αὐτὸν μεταλθοῦσης ἀνθ' ὧν δολίως εἰς τῷ Κωνσταντίνῳ.

Τὰ δὲ περὶ τὸν Πετείνον καὶ τοὺς ἄλλους ἰδὼν ὁ μάλιστα Ῥωμανὸς ὁ Σαρωνίτης, ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς ὧν Ῥωμανοῦ γέροντος, καὶ μὴ τὰ ὕμνια καὶ αὐτὸς πάθοι φοβηθεὶς, φθονούμενος διὰ τὴν ἑαυτοῦ περιφάνειαν καὶ ὑποπευόμενος, τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν τοῖς τέκνοις ὡς ἐβούλετο διαμερίσας καὶ τὴν ὑπόλοιπον πένησι διανείμας, τὸ τῶν μοναχῶν περιβάλλεται ἔνδυμα. Καὶ ἐν τῇ τῷ Ἐλεγμαῶν μονῇ γενόμενος, καὶ χρόνον συχνὸν ἐν αὐτῇ παραμείνας, ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα βασιλέων ἐτιμύθη διαφερόντως.

Κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους ἀνὴρ τις ἀνεφάνη Φιλώρειος καλούμενος, ὑπασπιστὴς ὧν Ῥωμανοῦ μαγίστρου τοῦ Μωσηλέ, τοῦ ἐκγόνου Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος. Οὗτος ἀνωθεν ἵππου ἀκυτάτου ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος ἱστάμενος ὕρθιος, καὶ ξίφος ταῖς χερσὶ βαστάζων, τοῦ ἵππου τρέχοντος ἕσον ἐδόνατο κυκλῶν ἐπῆει τὸν εὐριπον τῆς ἵπποδρομίας στρέφων ἀνω καὶ κάτω τὸ ξίφος καὶ μηδ' ὄλλως ὑπολισθαίνων τῆς στάσεως.

Ἐπέδωκε δ' ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις καὶ πάλαι τὴν Ῥωμαίων ἐπιόν τε καὶ λυμαινόμενον καὶ διαφθεῖρον τοὺς βίβας τὸ λοιμικὸν πάθος, ὃ κράτιστα κατονομάζετε. Φασὶ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦτο λαβεῖν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ γέροντος Ῥωμανοῦ. Ἐγγιστα γὰρ τῆς τοῦ Βόνου κινστέρνης ἀναψυχὴν ἑαυτῷ τῆς θερρινῆς θέρμης παλάτια τοῦ Ῥωμανοῦ ἀνεγείροντος, καὶ τῶν θεμελίων καταβαλλομένων βίβας φασὶν εὐρεθῆναι μαρμαρίνου κεφαλὴν, ἣν οἱ εὐρόντες συντρίψαντες εἰς τὴν τοῦ τιτάνου κλίμινον ἐμβάλλουσιν. Ἐξ ἐκεῖνου δ' ἄχρι τῶν τῆδε χρόνων οὐκ ἐπαύσαντο πανταχοῦ τῆς γῆς ὀπόσῃν ἡ τῶν Ῥωμαίων περιέχει δυναστεία, τὰ τῶν βοῶν διαφθεῖρεσθαι γέννη.

Ὁ δὲ Ῥωμανὸς παρορμώμενος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς κατενεγκεῖν ἐπειράθη τῶν βασιλέων Ἑλένην τε τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς, καὶ ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Ἀνσιόχου περιορίσαι. Γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Ἑλένη [P. 645] καὶ πρὸς θρήνους τραπέισα καὶ ἀράς ἐδυσώπησε τὸν υἱὸν, διευλαβηθέντα τὰς ἐξ αὐτῆς κατάρτας. Ἀλλ' αὐτὴ μὲν εἰάθη μένειν κατὰ χῶραν, τὰς δ' ἀδελφὰς καταγαγὼν διὰ Ἰωάννου καθηγεμόνος τῶν Στουδίου ἀπέχειρε μοναχάς. Αἱ δὲ ἅμα τῇ ὑποχωρήσει τούτου τὴν μοναχικὴν ἀποδυστάμεναι ἐσθῆτα ἐκρεωφάγου (5). Ἡ δὲ Ἑλένη τῇ τῶν θυγατέρων καταγωγῇ περιαλγήσασα, καὶ μικρὸν ἐπιζήσασα χρόνον, τῇ κ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, τῆς ε' Ἰνδικτιῶνος ἀπέβλεψεν καὶ βασιλικῶς ἐκκομισθεῖσα ἐτάφη ἐν τῇ λάρνακι τοῦ αατρὸς.

Νικηφόρος δὲ ὁ Φωκάς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται,

naubi facti. Quanquam ea fuit in ipsos imperatoris humanitas, ut exiguum temporis miseras exsili expertos revocaverit. Solus Basilius Volucris insania correptus in Proconneso periit, pœnasque dedit proditioni Constantino per fraudem Stephani imperatoris.

εἰς Στέφανον ἐνεδείξατο τὸν βασιλέα, προδεδωκῶς τοῦτον

At enim magister Romanus Saronita, gener senis Romani, quæ Volucris et aliis evenissent cernens, veritusque ne idem sibi contingeret quia ob splendorem suum invisus suspectusque esset, opes suas suo arbitratu inter liberos suos distribuit, et reliqua pauperibus elargitus in monasterium Elegmon se contulit, ibique monachus multos per 343 annos vixit, estque ab imperatoribus subsequens in magno honore habitus.

Per idem tempus vir quidam exstitit Philoræus nomine, stipator magistri Romani Moselis, prognati a Romano senē. Is vir injecta veste equo celerrimo ei insistebat rectus, gladium manibus gestans, quem equo concitatissime currente rotans, curipum Cerei percurrebat, gladium sursum deorsumque versans, et ne minimum quidem vestigio suo elabens.

Tunc etiam intendit sese morbus pestilens, nomine crabra, jamdulum boves Romanorum tentans atque perdens. Ferunt id cœpisse imperante Romano senē. Cum enim proxime Boni oisternam palatium ille conderet, in quo se ab ardore solis æstivo refrigeraret, dum fundamenta parantur, effossum ferunt bovis marmorei caput, quod ab iis qui repererant confractum et in fornacem calcariam injectum est. Ex eo tempore in hunc usque diem pestis armenta boum per universam Romanorum ditionem infestare nunquam desiit.

Porro imperator uxoris instinctu Helenam matrem et sorores suas aula amovere et in palatium Antiochi relegare statuit. Quod ubi rescivit 344 Helena, ad quiritationes et exsecrationes conversa liliam earum metu a proposito deterruit, estque permissum ei ut in palatio maneret. Sorores tamen opera Joannis, qui Studiani monasterii erat præfectus, abduxit imperator et monochas fecit; quæ statim eo digresso vestem monasticam exuerunt et carnes manducarunt. Helena filias aula motas ægerrime tulit, neque diu supervixit, sed diem suum obiit die 20 Septembris, indictione 5. Et regali funere elata in arcam patris est recondita.

Nicephorus autem Phocas Creta, uti diximus

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(5) Nefandum monachis Græcis facinus, etiam ægrotis. GOAR.

jussus decedere ita est ut non liceret ei Cpolin inde redire : sed mandatum est ut cum omni exercitu in Orientem transiret. Nam ab accepta clade se recolligens Chabdannus jam sese erigebat, coactoque ad pugnam idoneo exercitu jamjam in Romanos moturus. Cum Phocas, in Syriam ut venit, prælio superavit ac fudit, et in Syriam interiorem compulit ; urbem Berrhœam excepta arce evastavit magnasque ibi opes, prædã locupletem et multos captivos abduxit, liberatis etiam et domum dimissis Christianis qui ibi captivi detenti fuerant.

Anno mundi 6471 mortuus est Romanus imperator, 15 die Martii 345 mensis, indictione 6, annos natus 24. Imperavit annos 3 menses 4 dies 5. Mortis causam alii fuisse tradunt, quod luxuriosa et voluptatibus dedita vita corpusculum attrivisset : alii veneno exstinctum putant. Imperium ejus morte ad Basilium et Constantinum ipsius filios et eorum matrem Theophanonem rediit ; quæ biduo ante mortem mariti filiam quoque peperit, cui Annæ nomen fecerunt. Statura fuit Romanus magna, quanquam patre minor, ingenio placido ac mansuelo, et mediocriter animatus ; et quamvis erat juvenis, satis illi tamen fuisset ingenii ac perspicaciæ ad rempublicam gubernandam, si ei id per famulos licuisset, qui cum juvenilibus cupiditatibus ac studiis deditum esse voluerunt, ut ipsi rempublicam tractantes ingentes corraderent opes ; atque hac ratione eum ignavam et inertem redege-

Eadem 6 indictione, mense Aprili, jussu Augustæ Nicephorus Phocas Cpolin venit, Josepho, ut et ante, ne hoc fieret obstante. Duxit triumphum in Circo, inferens in eo Cretensia et Berrhœensia spolia Attulit et partem quamdam vestis Joannis Baptistæ, quam Berrhœæ repositam invenerat. Metuebat hunc Bringas et suspectam habebat : sed Nicephorus eum callide elusit hoc commento. Phocas, 346 assumpto uno suorum stipatorum, sub horam prandii ad domum Josephi sese confert : pulsatis foribus, janitori mandat ut se adesse domino indicet. Admissus Josepho seorsim abducto indusium ex pilis contextum ostendit, juramentoque confirmat se vitæ monasticæ cupidum jam pridem fuisse : eam hujus sæculi curis repudiatis inituram, nisi fuisset studio et fide in Constantinum et Romanum sua impeditus. Sed se paulo post desiderium suum impleturum. Submisit contendere ab ipso ne frustra de se alienum aliquid suspicetur. Hoc viso Bringas statim Phocæ ad pedes accidit et veniam flagitavit pollicitus nemini se quidquam de eo deferenti crediturum. Metuebat etiam Stephanum Romani filium

προσταχθεὶς ἐκ Κρήτης ἐπανελθεῖν οὐ συνεχωρήθη εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἀλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκελεύσθη παραγενέσθαι μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ. Ἀναλαμβάνων γὰρ ἑαυτὸν ἐκ τῆς προτέρας ἡττης ὁ Χαυδᾶν ἀναφέρειν ἤρξατο πάλιν, καὶ στρατὸν ἀξιόμαχον ἰθροικῶς, προσδόκιμος τὴν ἐπιθήσεσθαι τοῖς Ῥωμαίων ἀρχουσί τε καὶ πράγμασιν. Ἄλλ' ἐν Συρίᾳ γενόμενος ὁ Φωκάς, καὶ σταδαίῳ μάχῃ τοῦτον τρεψάμενος, καὶ κατὰ κράτος ἡττήσας, καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Συρίας ἀπελάσας, τὴν πόλιν Βεῤῥοίαν ἐξεπύρθησε δίχα τῆς ἀκροπόλεως, καὶ πολὺν πλοῦτον λείαν καὶ ἀχμαλώτους ἔλασεν, ἐλευθερώσας καὶ τοὺς ἐκεῖσε δεσμίους κατεχομένους Χριστιανοὺς καὶ ἐπ' οἴκου ἐκπέμψας.

τῷ δὲ Μαρτίου μηνός, τῆς ε' Ἰνδικτιῶνος, ἐν ἔτει 345, ἐτελεύτησε Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, ἐτῶν ὑπάρχων κδ', βασιλεύσας ἔτη γ' (6) μῆνας δ' καὶ ἡμέρας ε', ὡς μὲν τινες, τὸ ἑαυτοῦ σαρκίον προκαταναλίψας ταῖς ἀσχίσταις καὶ φιληδόνις πράξεσιν, ὡς δ' ἕτερος ἔχει λόγος, φαρμάκοις ἀναιρεθείς. Διαδέχονται δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ παῖδες αὐτοῦ σὺν Θεοφανοῖ τῇ μητρὶ τεχθείσης αὐτῷ καὶ θυγατρὸς πρὸ δύο ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ἣν Ἀνναν ὠνόμασαν. Ἦν δὲ ὁ Ῥωμανὸς, μέγας τὴν ἡλικίαν, εἰ καὶ ἐλάττω ἦν τοῦ πατρὸς, τὸ ἦθος ἡμερον ἔχων καὶ πρᾶον, καὶ τὸ φρόνημα μέτριον. Καίπερ δὲ νέος ὢν, ἀγγίλους ἦν, καὶ ὀξύς, καὶ τὰ πολιτικὰ κυβερνᾶν ἱκανώτατος, εἴπερ ἄρα συνεχωρεῖτο παρὰ τῶν θεραπόντων. Ἀλλὰ τοῦτον οἱ οἰκειότατοι ταῖς τῆς νεότητος ἐκδεδωκότες ὀρμαῖς, ἢ ἐκεῖνοι τὰ κοινὰ μετιόντες πλοῦτον ἄφατον ἀποθησαυρίσωσιν, ἀνεέργητον καὶ ἀνεπιτήδειον ἀπερήναντο.

Ἀπριλλίῳ δὲ μηνί, τῆς αὐτῆς ε' Ἰνδικτιῶνος, εἴσεισι ὁ Φωκάς Νικηφόρος τῇ τῆς δεσποίνης κελύσει, τοῦ Ἰωσήφ καθάπερ καὶ πάλαι κωλύοντος, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Κρήτης λαφύρων καὶ τῆς Βεῤῥοίας ἐθριάμβευσεν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ κομίσας καὶ μέρος τι τοῦ ἱματίου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅπερ εὔρεν ἐν τῇ Βεῤῥοίᾳ ἐναποκαίμενον. [P. 646] Τοῦτον δὲ ἐδάδει καὶ δι' ὑποφίας εἶχεν ὁ Βεγγάς· ἀλλ' ὑπούλως οὗτος ὑποκρενάμενος ἐξαπατήσας τοῦτον ἔσχεσε τρόπῳ τοιῷδε. Ἐνα τινὰ τῶν ὑποκτιστῶν εἰληφῶς ὁ Φωκάς περὶ ὥραν ἀρίστου εἰς τὸν οἶκον ἀπεισι τοῦ Ἰωσήφ, καὶ κόψας τὴν θύραν ὅστις εἴη μηνύειν ἐκέλευσε τῷ θυρωρῷ. Μηνύσαντος δὲ κελυσεθεὶς ἐπέσεισι, καὶ κατ' ἰδίαν παρασθῶν τὸν Ἰωσήφ δείκνυσιν αὐτῷ τρίχινον ἐνδυμα, ὅπερ ἐνδοθεν τῶν ἱματίων ἡμφίστο, καὶ μεθ' ὀρκῶν ἐπληροφόρησεν ὡς τὴν τῶν μοναχῶν ἀσπαζόμενος πολιτεῖν πάλαι ἂν περιεβάλετο τὸ σχῆμα καὶ τῶν βιωτικῶν ὑπεξήγαγεν ἑαυτὸν φροντίδων, εἰ μὴ ἐπέσχεν αὐτὸν ἢ τῶν βασιλέων προσπάθεια Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ, καὶ μέλλειν ὅσον οὐπω τὸν οἰκεῖον ἐκπληρῶσαι σκοπόν· καὶ μὴ

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(6) Falsam esse hanc numeralcm notam, non Zonaras modo, sed multo certius numerorum ratio docet. Confer enim hunc annum cum anno qui ad

mortem Constantini patris ejus est adnotatus, invenies intervallum annorum non amplius trium. XYL.

μάτην ὑποπτεῦσθαι καθικέτευσε. Τοῦτο θεασάμενος ὁ Ἰωσήφ πίπτει οὐθῶς πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, μετάνοιαν ἐκζητῶν, καὶ ὡς οὐ πιστεύσει τινὶ πληροφορῶν λέγοντί ποτε κατ' αὐτοῦ. Ὑφειωρᾶτο δὲ ὁ Βρίγγας καὶ Στέφανον τὸν βασιλέα, τοῖς ζῶσι μέχρι τότε συναριθμούμενον καὶ ἐξόριστον ἐν Μηθύμνῃ (7) τυγχάνοντα, καὶ διὰ παντός ἐφρόντιζεν ὑπὸ ἀκριβέστεραν αὐτὸν εἶναι φυλακῆν. Ἄλλ' ἐκεῖνος κατὰ εσχηκῶς μυστηρίων ἀφνιδίως εὐθὺς τέθνηκε, μηδεμιᾶς προηγησαμένης αἰτίας, ἀλλὰ τῆς Θεοφανούς, εἰ καὶ πόρρωθεν κατήκιστο. κατεργασαμένης αὐτὸν.

Πέτρος δὲ ὁ τῶν Βουλγάρων βασιλεὺς τὴν εἰρήνην τάχα ἀνανεούμενος ἀποθανούσης τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, σπονδὰς πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἔθετο, ἡμέρους δούς καὶ τοὺς οἰκείους δύο υἱοὺς Βορίσην καὶ Ῥωμανόν· καὶ μετὰ μικρὸν ἀπέβη. Οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπέμφθησαν μετὰ ταῦτα ἐφ' ἧς τῆς πατρῴας ἀντισχέσθαι βασιλείας, καὶ τοὺς κομητοπούλους (8) ἀπείρξουσι τῆς πρόσω φορᾶς. Δαβὶδ γάρ, καὶ Μωϋσῆς, καὶ Ἀαρὼν, καὶ Σαμουὴλ, ἑνὸς ὄντες παῖδες τῶν μέγα δυνηθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ κομητῶν, πρὸς ἀποστασίαν ἀπειθὸν καὶ τὰ Βουλγάρων ἀντίσειον. Καὶ ταῦτα μὲν συνηνέχθη ὧδε.

Ὁ δὲ Βρίγγας ὃν εἶπομεν τρόπον ἀπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου, καὶ τοῦτον ἐάσας οἴκαδε ἀπελθεῖν, μετεμέλετο, καὶ ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο ὅτιπερ ἐντὸς ἀρκύων ἔχωδ τὸ θήραμα ἔλαθε τοῦτο φρενοβλαβῶς προσηκόμενος. Ἐμερίμνα γοῶν πῶς καὶ πολῶ μὴχανῆ τῆς ἀπὸ τούτων ἀπολυθείη φροντίδος. Καὶ ἔδοξεν αὐτῷ λυσιτελέστατον εἶναι πρὸς Ἰωάννην μάγιστρον γράφαι τὸν Τζιμισκῆν, ἄνδρα θυμοειδῆ καὶ δραστήριον ὄντα καὶ μετὰ τὸν Φωκᾶν ἐν τοῖς Ῥωμαίων ἐπιστημώτατον στρατηγῶς, στρατηγὸν τῆνικαῦτα τῶν Ἀνατολικῶν ὑπάρχοντα, ἔτι δὲ πρὸς τὸν μάγιστρον Ῥωμανὸν τὸν Κουρκοῦαν [647] φανερώτατον καὶ ἐπίσημον καὶ αὐτὸν στρατηλάτην ὄντα τῆς Ἀνατολῆς, γραμματα πέμψαι, καὶ φιλοτιμιῶν ὑποσχέσεσι καὶ δωρεῶν καὶ τιμῶν διεγεῖραι τούτους πρὸς καθαίρεσιν τοῦ Φωκᾶ. Ἐγένοντο τὰ γράμματα, καὶ ὁ νοῦς τῶν γεγραμμένων ἐπῆρχεν οὗτος· Εἰ διαναστάντες καθαίρῃσιν τὸν Φωκᾶν καὶ μοναχὸν ἀποκείρουσιν ἢ τροπὸν ἄλλον ἐκ μέσου ποιήσουσι, τὴν μὲν τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς μεγίστην ἀρχὴν λήψεται ὁ Ἰωάννης, τὴν δὲ τοῦ δομεστίκου τῆς Δύσεως ὁ Ῥωμανός. Κομισθέντων οὖν τῶν γραμμάτων τοῖς δηλωθεῖσιν ἀνδράσιν, ἐπεὶπερ σχετικῶς ἐκεῖνοι εἶχον πρὸς τὸν Φωκᾶν, ὑπανακινώσουσι τε αὐτῷ εὐθέως τὰ γράμματα, καὶ διαναλτῆσαι πρὸς ἀλκῆν τὸν Φωκᾶν καὶ γενναῖόν τι καὶ νεανικὸν ἐννοήσασθαι παρεκάλουν, Ὀκνοῦντα δὲ καὶ ἀναδυόμενον καὶ αὐτοχείρως ἠπειλοῦν διαχειρίσασθαι. Διὸ καὶ πρὸς τὸν τοῦ θανάτου ἀποδειλιάσας κίνδυνον τῆ πρόκλησιν ὑπεδέξατο. Καὶ δευτέρῃ τοῦ Ἰουλίου μηνός, τῆς αὐτῆς ἑ' Ἰνδικτιῶνος, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἐφέῃ στρατευμάτων ἀπάντων παρακεκινημένω, ὑπὸ τοῦ Τζιμισκῆ Ῥωμαίων ἀνάγορεύεται βασιλεὺς.

Josephus, viventem etiamnum et Methymnæ exsulantem; semperque cogitabat quomodo arctiori eum custodia constringeret. Verum Stephanus in festivitate magni Sabbati divinis imperlitus mysteriis subito vitam cum morte commutavit, nulla antegressa causa. Sed nimirum Theophano eum, quanquam procul remotum, sustulit.

Per idem tempus Petrus Bulgarorum princeps, mortua sua uxore, renovandæ pacis causa sædus cum imperatoribus icit, obsidesque dat 347 filios suos Borisen et Romanum; ac paulo post moritur. Filii ejus in Bulgariam remittuntur, ut paternum imperium occupent et cometopulorum impetum repriment. Nam Davidus, Moses, Aaron et Samue-lus, filii cujusdam in Bulgaria largiter potentis comitis, res novas moliebantur et Bulgaros concitabant. Atque ita tunc res acta.

Interim Bringas, a Nicephero, ut exposuimus, deceptus, cumque domum suam abire passus, pœnitentia duci, et inique ferre quod petitam prædau stulte ex ipsis cassibus dimisisset, sollicitoque meditari qua arte quave machina metu, quem de eo conceperat, se liberaret. Tandem maxime e re fore visum magistrum Joannem Tzimiscem, virum animosum ac strenuum et secundum Phocam inter Romanos duces præcipuum, eo tempore Orientalium præfectum, itemque magistrum Romanum Curcuam, illustrem et ipsum Orientis ducem, per litteras adversus Nicephorum Phocam excitare magnificis donorum et honorum pollicitationibus. Sententia litterarum hæc erat: Si Phocam opprimerent, et vel monachum facerent vel quocunque modo e medio tollerent, Joannem 348 fore domesticum scholarum Orientis, Romanum Occidentis. Si cum litteras accepissent, Phocæ eas, cui honeste cupiebant, recitarent; hortanturque ut animum erigat ac fortiter rem magnam aggrediatur: tergiversantem suis se manibus, ni pareret, interfectores minantur. Ita demum Phocas, periculo mortis territus, assentit; et secunda die Julii mensis, eadem indictione sexta, ab orientalibus exercitibus omnibus a Tzimisca concitatis imperator Romanorum salutatur.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(7) Supra Mitylencæ fertur fuisse in exsilio, sive is error est librarii, sive interea Mitylena Methymnam translatus Stephanus. Utraque urbs est in Lesbo insula. XYL.

(8) Cometopoli sunt dicti quasi pulli (id est filii) comitis. XYL. — Dictio πολῶς, vernacule ποῦλος, alteri adjecta filium simul et diminutivum quid sonat. Sic

ἀρχοντόπουλον filium nobilis, βασιλόπουλον regis filium, regulum, et tandem κομητοπούλους comitis filios vocat auctor; et ut subdit παῖδες τῶν μέγα δυνηθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ κομητῶν. Infra p. 694: Κόμητος ὄντες παῖδες καὶ διὰ τοῦτο κομητοπῶλοι κατονομαζόμενοι. GOAR.

Fertur et alius hac de re, isque probabilior sermo : jampridem cum cupiditate imperii, neque tamen tam hujus quam Theophanus Augustæ amore flagrasse, cum qua et collocutus fuerit cum in urbe ageret, et sæpe ad eam Michaelum suorum famulorum fidissimum miscrit : idque Bringam deprehendisse, et ob id suspiciones adversus eum concepisse.

Designatione Phocæ Cpoli annuntiata rebusque conturbatis, Josephus, qui ruram omnium rerum sustinebat, animi angebatur, neque satis inveniebat quid consilii sequeretur, cum ne cives quidem ei bene vellent, quibus se aditu difficilem præbere consuevisset. Cum autem **349** Nicephorus, universo exercitu faustis acclamationibus prosequente, Chrysopolin venisset, de imperatore aliquo designando Josephus cogitavit, ratus ea ratione se impetum militum retusurum. Ad nuntium porro delati Phocæ imperii hujus pater Bardas, tum in urbe degens, supplex in Magnum Templum confugit ; Leo autem frater Nicephori, tametsi accurate custodiebatur, tamen clam se subduxit et ad fratrem pervenit. His ita actis concidit animo Bringas, et in summis hæsit difficultatibus. Non enim aptus erat ad demulcendam periculosam temporibus multitudinem, sed ubi oportebat blandis sermonibus adlandoque eam demitigare, magis exasperabat atque irritabat. Ita tum quoque omnibus in Magnum Templum concurrentibus, superbis atque asperis verbis populum ut perterreret : Ego, inquit, compescam vestram ferociam atque impudentiam : nam efficiam ut quod pro nomismate emitur frumenti, in sinu liceat portare. » Actum hoc die Dominica, nona Augusti. Vesperis hujus ipsius diei Basilus Constantini imperatoris cubicularius intimus, Josepho intensissimus, amicis ac propinquis suis suos adjungens **350** famulos, per multas urbis partes dimittit in adversariorum domos. Hi a prima diei lunæ hora usque ad sextam plurimas civium domos, interque has Josephi vel præcipuam, solo æquaverunt. Neque tantum illustrium et in republica versantium ædes, eorum qui adversari videbantur, sed et tenuiorum innumeræ diruebantur. Et si cui olim aliquid cum altero discordiæ intercessisset, is tum turbam incompositam secum trahens nemine obstante eum perdebat. Multique in hoc tumultu etiam homines necati sunt. Interim per urbis plateas, fora ac angiportus, Nicephorum Callinicum (præclaris politum victoriis) inclamabant. Quæ dum geruntur, Bardas e templo, in quod paulo ante supplex miserabiliter confugerat et extrema sibi imminere putarat, prodit : et Josephus salutis suæ tum incertus, qui modo ita inlale superbiebat, in id miser atque deprecans subit. Porro Basilus cubicularius cum suis tirmes

Καὶ εἰς μὲν λόγος φέρεται οὕτως, ἕτερος δὲ, ὁ καὶ δοκῶν ἀληθέστερος, ὡς πολλὸν ὠδίνε χρόνον τὴν τῆς βασιλείας ἐπιθυμίαν, καὶ οὐ τοσοῦτον αὐτὸν ὁ ταύτης ἔρωσ ἐξέφλεγεν ὅσον ὁ τῆς βασιλίδος Θεοφανοῦς, ἐντυχόντα τε αὐτῇ ὅτε τῇ βασιλευούσῃ διῆγε, καὶ πολλάκις πρὸς αὐτὴν ἐκπέμφαντα τὸν οἰκειότατον ὑπηρέτην αὐτοῦ Μιχαήλ. Τοῦτο γὰρ καταφωράσας ὁ Βρίγγας ὑπόπτως διέκειτο πρὸς αὐτόν.

Τῆς τοίνυν ἀναβῆσεως αὐτοῦ φημισθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῶν πραγμάτων ἐν ταραχῇ καθεστῶτων, ὁ τὴν φροντίδα τῶν ὅλων ἀνεξωσμένος Ἰωσήφ ἠγωνία καὶ διηπορεῖτο ἀφοδρῶς ὅ τι καὶ δράσειεν, ὅτι μὴδὲ τοῖς πολίταις εὖνος ἦν διὰ τὸ δυσέντευκτον. Κατελθόντας δὲ ἐν Χρυσουπόλει μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ μετ' εὐφημιῶν, ἐβουλιόσατο ὁ Βρίγγας βασιλέα τινὰ προβαλέσθαι, διὰ τοῦτου οἰόμενος τὸν τόνον ἐκλύσαι τῆς ὀρμῆς τοῦ στρατοῦ. Ἔως δὲ τῆς ἀκαβῆσεως, ὡς εἴπομεν, τοῦ Φωκᾶ γενομένης, Βάρδας μὲν ὁ τούτου πατὴρ (ἔτυχε γὰρ ἐνδημιῶν τῇ βασιλίδι) ἐκέτης εἰσέρχεται πρὸς τὴν Μεγάλῃν ἐκκλησίαν · Λέων δὲ ὁ ἐκείνου ἀδελφός, κλίπερ φυλαττόμενος ἀκριβῶς, λαθῶν ἀπέδρα καὶ τῇ οἰκίῃ ἠνώθη ὀμαίμονι Οὐ γενομένου παρεῖθον τὴν ψυχὴν καὶ ἐν πάσῃ ἀμηχανίᾳ καὶ φόβῳ κατίστη ὁ Βρίγγας. Ἦν γὰρ καὶ ἀνεπιτήδειος (9) ἐν καιροῖς δυσκόλοις ὕχλον κολακεῦσαι καὶ καταδημαγωγῆσαι πλῆθος · δέον γὰρ προσηέσι λόγοις καὶ θωπευτικοῖς τὴν τοῦ πλῆθους κατὰμαλάξαι ὀρμὴν [648] ὁ δὲ μᾶλλον ἐξετράχυνε καὶ ἠγρίωσε. Πάντων γὰρ ἐν τῇ Μεγάλῃ συντρεχόντων ἐκκλησίᾳ, αὐτὸς τὸ πλῆθος ἐκδειματῶν λόγους ἐπαφῆκεν ὑπερηφάνους τε καὶ τραχεῖς · « Ἐγὼ, φήσας, καταπαύσω ὑμῶν τὴν ἐταμότητα καὶ ἀναισχυντίαν · ποιήσω γὰρ τὸν τοῦ νομισματος ὠνούμενους σίτον ἀποφέρεσθαι ἐν τῇ κόλπῳ. » Οὕτω παρήλθεν ὀλόκληρος ἡμέρα ἀφ' οὗ τοῦτο εἴρηκε (Κυριακὴ γὰρ ἦν, ἐννάτην ἄγοντος τοῦ Λυγαῦστου μηνός), καὶ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας Βασίλειος ὁ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως παρακοιμώμενος, δυσμενῆς καὶ ἐχθιστος ὢν τῇ Ἰωσήφ, ταῖς ἑαυτοῦ φίλοις καὶ συγγενέσι τοὺς οἰκειοὺς συμμίξας θεράποντας κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως πέπομφεν εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀντιπραττόντων αὐτῷ. Καὶ ἀπὸ πρώτης ὥρας τῆς δευτέρας ἡμέρας μέχρις ἕκτης κατέστρεψαν καὶ ἐξηδάφισαν οἰκίας πλείστας τῶν πολιτῶν, ὧν ἐπισημοτέρῳ ἦν ἡ τοῦ Ἰωσήφ · οὐ γὰρ μόνον τῶν ἀντιβαίνειν δοκούντων ἐμφανῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων εὐτελιστέρων, ὧν οὐκ ἀριθμητὸν ἦν τὸ πλῆθος, κατεστράφησαν οἰκίαι · ἢ γὰρ ποτε διαφορὰ μετὰ τίνος ἦν, πλῆθος ἀτάκτων μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος μηδενοὺς κωλύοντος τοῦτον ἠφάνιζε. Πολλοὶ δ' ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀταξίᾳ καὶ ἀνθρωποι ἐφονεύθησαν. Ταῦτ' ὁ ποιούντες ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως λεωφόροις ἐν τε ταῖς ἀγοραῖς ἐν τε τοῖς στενωποῖς Νικηφόρον ὀνευφήμουν Καλλίνικον. Τοῦτο τὸ ἔργον

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(9) In margine. Τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ τυραννήσας γέροντων πρὸς ἑαυτὸν ἄνδρ' ὀνικός. Noli sunt de

plebe versus Lucani, quibus Bringas contrarium malo suo facit : *Nescit plebes jejuna timere.* XYL.

ἐξάγει μὲν τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας Βάρδαν τὸν πατέρα τοῦ Φωκά, φυγάδα οἰκτρὸν καὶ ὅσον οὐδέπω τὸν κίνδυνον ἐκδεχόμενον, τὸν δὲ Ἰωσήφ τὸν παρακοιμώμενον τὸν πρὸ τούτου μέγαρα φουστῶντα καὶ ἐπαιρούμενον, εἰς αὐτὴν ἀνταισάγει ἰκέτην ἐλεεινὸν καὶ ἀμφίβολον ἔχοντα τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν. Οἱ δὲ περὶ τὸν παρακοιμώμενον Βασίλειον τριήρεις κατασκευάσαντες καὶ τὸν βασιλικὸν εἰληφότες δρόμωνα μετὰ παντός τοῦ στόλου περαιοῦνται ἐν Χρυσουπόλει, καὶ τὸν Νικηφόρον ἐκεῖθεν ἀνάλαβόμενοι ἄγουσιν εἰς τὸ Ἐβδόμον, αὐτόθεν τε αὐτοὶ τε καὶ πᾶς ὁ δῆμος τῆς πόλεως μετ' εὐφημιῶν, καὶ κρότων, καὶ σαλπείγγων, καὶ συμβάλων δημοσίας γενομένης προόδου διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσάγουσιν εἰς τὴν βασιλίδαν. Γενόμενοι δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Πολύευκτον παρεσκευάσαν τὸν πατριάρχην, καὶ τῷ βασιλικῷ αὐτὸν τακινῶσαι διαδήματι. Στέφει οὖν τούτον ὁ Πολύευκτος ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς τοῦ Θεοῦ Μεγάλης ἐκκλησίας ἡμέρα δὲ τὴν Κυριακὴν 15' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἄγοντος, τῆς 5' ἰνδικτιῶνος.

Ἀποστείλας δὲ τὸν μοναχὸν καὶ σύγκελλον Ἀντωνίον τὸν Στουδίτην τὴν Θεοφανῶ τῶν βασιλείων καταβιβάζει καὶ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Μетρίου ἐκπέμπει. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐξόριστον τίθησιν καὶ τὸν παρακοιμώμενον Ἰωσήφ ἐν Παφλαγονίᾳ, [P. 649] καὶ αὐθις μετ' οὐ πολλὸν χρόνον μεταβιβάζει ἐν τινι μοναστηρίῳ λεγομένῳ τοῦ Ἀσηκρήτις, ἐν τοῖς Πυθίοις· ὅς ἐπὶ δύο ὅλους ἐκεῖσε ἐνδιατρίψας ἐνιαυτοὺς ἀπέβιω. Χειροτονεῖ δὲ καὶ Βάρδαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα Καίσαρα. Τῇ δὲ κ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τὸ προσωπεῖον καὶ τὴν σκηνὴν ἀποθέμενος, ἄγεται νόμιμον γαμετὴν τὴν Θεοφανῶ. Τότε δὲ καὶ κρεῶν ἀπεγεύσατο, πρότερον ἀπεχόμενος κρεωδαισίας ἐξ ὅτου Βάρδας ὁ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἀποτεχθεὶς αὐτῷ υἱὸς, ἰκπαζόμενος ἐν τῷ πεδίῳ καὶ τῷ οἴκῳ προσπαίζων ἀναψίψ τῷ Πλεύσῃ, μετὰ δόρατος βληθεὶς ἀκουσίως τέθνηκε. Τοῦτο δὲ εἴτε ἐγκρατευόμενος ἐποίησε εἴτε καὶ λαθεῖν τοὺς κρατοῦντας ὑποκρινόμενος, μόνος ἂν εἰδείη μετὰ Θεὸν ἐκεῖνος. Τοῦ γάμου δὲ τελεσθέντος ἐν τῇ κατὰ τὸ παλάτιον νέᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐπεὶ περ ἤμελλεν εἴσοδος ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ γενέσθαι, τῆς χειρὸς κατέχων αὐτὸν ὁ Πολύευκτος καὶ ταῖς ἱεραῖς ἐγγίσας κινεῖσιν, εἰσεῖσι μὲν αὐτὸς εἰς τὰ ἄδυτα, ἐκεῖνον δ' ἐξώθησεν ὀπισθεν, ἐπειπὼν μὴ πρότερον συγχωρηθῆσθαι αὐτὸν εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσελθεῖν, πρὶν ἂν δεξῆται ἐπιτίμια δευτερογαμούντων (10). Ἐλύπησε δὲ ἐν τούτῳ τὸν Νικηφόρον, καὶ οὐ διέλιπεν ἐγκοτῶν αὐτῷ μέχρι τῆς τελευτῆς. Διεδόδοτο δὲ καὶ λόγος ἀπανταχοῦ, ὅς οὐ μικρῶς διετάραξε τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι περ ὁ Νικηφόρος ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀνάδοχος ἐγένετο τῶν τῆς Θεοφανοῦς ἐνὸς παιδῶν. Ταύτης δὲ τῆς φήμης ὡς εὐλόγοι ἀφουρμῆς δραχάμενος ὁ Πολύευκτος ἤ χωρισθῆναι αὐτὸν ἀπεμάχετο τῆς γυναικὸς κατὰ τὸν κανόνα ἢ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρεῖν. Ὁ δὲ καὶ πεποίηκε, τῆς Θεοφανοῦς ἐξεχόμενος. Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου λογάδας, σκέψιν περὶ τούτου προέθετο. Πάντες δὲ οὗτοι τοῦ

A adornat, et imperatoria etiam celoce assumpta cum tota classe Chrysopolin trajiciunt, et Nicephorum inde ad Hebdomum, atque hinc omni multitudo urbana deducente cum faustis acclamationibus, plausibus, tubis ac cymbalis publica pompa per Auream portam 351 in urbem ducunt. Ut in Magnum Templum ventum est, Polyuctus patriarcha ad hoc comparatus eum in suggesto imperatoria insignit corona, die dominico, Augusti decimo sexto, indictione sexta.

B Post hæc Nicephorus imperator Antonium Studitam monachum et syncellum mittit, qui aula Theophanonem educat et in palatium Petri includat. Paulo post Josephum in Paphlagoniam relegat, et inde rursum, non longo interposito tempore, in monasterium in Pythiis quod A secretis dicitur, ubi is per duos annos tolerata vita obiit. Bardam quoque patrem suum Cæsarem creat. Vicesima Septembris die larva deposita uxorem duxit Theophanonem. Tunc et carnes gustavit, a quibus hactenus abstinerat ab eo tempore, quo Bardas ex prioris conjugis filius ipsius, in campo equitans et cum patruo suo Pleusa ludens, hasta a nolente ictus perit. Feceritne hoc abstinentiæ causa, an ut sic imperatores sua concilia celeret, præter ipsum solus novit Deus. Peractis 352 nuptiis in novo ad palatium templo, cum in sanctuarium esset intrandum, manu eum tenens Polyuctus, ut ad sacros cancellos ventum est, ipse in adytum introit et imperatorem repellit, atque non intrmissum iri, priusquam pœnas pro secundis nuptiis luisset. Molestum hoc fuit Nicephoro, et ad finem usque vitæ Polyucto succensuit. Dicebatur etiam passim rumor, qui non exiguas in ecclesia turbas dedit, unum liberorum Theophanonis fuisse a Nicephoro e sacro baptismo susceptum. Eum ut speciosam ansam arripens Polyuctus, imperatorem aut repudiare uxorem juxta sacræ constitutionis præscriptum debere contendebat, aut ecclesia abstinere. Atque hoc posterius fecit Nicephorus uxori deditus. Et convocatis qui in urbe tum peregrini erant episcopis ac delectis senatoribus, rem eis deliberandam proposuit. Si omnes constitutionem eam Copronymi esse, eaque imperatorem non teneri, pronuntiaverunt; libellumque absolutionis subscriptum a se ipsi dederunt. Nihilominus tamen, tergiversante patriarcha, et res sacras cum imperatore communes habere recusante, Cæsar fidem fecit Nicephorum non fuisse susceptorem. Sed et Stylianus pontificum

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(10) Laudatur a Græcis monogamia, bigamia toleratur et nullatur, τριγαμία invisā est, τετραγαμία prohibita est penitus. Cui vero pœnæ subjicitur διγαμία? bienniali sacramentorum orbitati; de qua

Nicephorus in Canonibus, Basilii, Euchologium et canonistæ Græci. Rationem si quæras, incontinentiam cohibent et puniunt. GOAR.

palatinorum princeps (ipsi protopapam vocant), a quo emanasse iste rumor ferebatur, coram **353** concilio et senatu juravit se neque vidisse neque cuiquam dixisse quod vel Bardas vel Nicephorus esset factus susceptor. Polyuctus ergo, tametsi pejerare Stylianum certo sciebat, crimen comparentitatis omisit; et qui ante urgebat ut ob secundas nuptias pœna infligeretur, ei quoque magno delicto ignovit.

πρὸς τινὰς ἀνειπεῖν ὡς ἄρα Βάρδας ἢ Νικηφόρος ἀνάδοχος γένοιτο. Ὁ δὲ Πολύευκτος καίπερ φανερώς ἐπισημαίνοντα εἶδὼς τὸν Στυλιανὸν, τὸ τῆς συνεκτίσεως συγκεχώρηκεν ἔγκλημα, καὶ ὁ πάλαι ἐνιστάμενος δευτερογαμίας ἐπιτίμιον ἐπιθεῖναι καὶ τὸ μέγα τοῦτο παρήκεν ἁμάρτημα.

Nicephorus anno imperii sui primo contra Saracenos Siciliam tenentes emittit cum classe et valido exercitu Manuelum patricium, spurium filium Leonis patris sui, qui domesticus scholarum dictus a Romano seniore oculis fuerat orbatus: dedecori namque sibi fore iudicabat, si ipso imperante Romano imperium tributa Saracenis solveret. Res ipsa postulat ut exponamus, quid tributi Saracenis solverit Romanum imperium, atque unde ea res initium habuerit. Cum Africani Saraceni Syracusas cepissent, imperante Basilio Macedone, reliquas etiam urbes everterunt, tota insula potiti, solamque Panormum pro arce et receptaculo reliquerunt. Inde profecti oppositam continentem occupaverunt, ulteriusque progressi insulas usque ad Peloponnesum omnes vastabant, iisque potituri etiam propediem credebantur. Quæ res cum graviter sollicitum teneret Basilium, et is quæreret hominem huic ministerio idoneum, **354** Nicephorus placuit patricius et domesticus scholarum, qui cognomen Phocæ gerebat, quod quidam ipsius majorum rebus præclare gestis fuerat meritis. Hic Nicephorus, Nicephori imperatoris avus, homo generosus, prudens ac pius in Deum, et erga homines justus, cum exercitu in Siciliam profectus, brevi temporis spatio Italia Saracenos expulit, coegitque eos ut se in Sicilia continerent. Ferunt Italos huic viro ædem posuisse ad perpetuam virtutis ejus memoriam, non ideo tantum quod eos liberavisset, sed et ob aliud memorabile factum. Etenim Romani domum cum ductore suo reversuri multos Italorum comprehenderant, quos volebant in servitutem secum abducere. Re comperta Nicephorus, nihil dicens neque ullam suspicandi occasionem præbens, ut Brundisium est perventum (inde enim erant in Illyricum trajecturi), ipse unumquemque classiariorum singulim in navim ingredi jussit et trajicere; atque sic Italos in Italia reliquit. Pacata exinde fuit Italia usque ad imperium Constantini Porphyrogeniti et matris ejus. Tum rursus Saraceni insurgentes Italiam nemine prohibente infestarunt. Et imperatores animadvertentes se non pares esse bello simul contra orientales et contra occidentales Saracenos gerendo, præsertim rupto **355** jam etiam u

Α Κοπρωνόμου εἶναι τὸν νόμον ἔλεγον, καὶ δέον αὐτὸν μὴ φυλάττεσθαι ἔκριναν. Τοῦτ' ἄρα καὶ λίβελλον ἀφέσειως ὑπογράψαντες τούτῳ ἐπιδεδώκασιν. Ἐτι δὲ ἀναβαλλόμενον τὸν Πολύευκτον κοινωνῆσαι τῷ βασιλεῖ ὁ Καίσαρ ἐπληροφόρησεν ὡς οὐκ ἀνάδοχος γέγονεν. Ἀλλὰ καὶ Στυλιανὸς ὁ πρωτοπαπᾶς (11) τοῦ μεγάλου παλατίου, ἐξ αὐτοῦ πρώτου ἐλέγετο ἡ τριαυτὴ φήμη διαδραμεῖν, ἐνώπιον ἐλθὼν τῆς συνόδου καὶ τῆς συγκλήτου ἐξωμόσατο μήτ' ἰδεῖν μήτε

Νικηφόρος δὲ τῷ πρώτῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔπει ἐκπέμπει κατὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ Σαρακηνῶν τὸν πατρίκιον Μανουὴλ καὶ νόθον υἱὸν πατραδέλφου αὐτοῦ Λέοντος, [P. 350] τοῦ χρηματίσαντος δομestίκου τῶν σχολῶν καὶ ἐπὶ Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος τυφλωθέντος, στρατὸν αὐτῷ δοῦς καὶ σθένος ἀξιόμαχον· ἀδοξίαν γὰρ εἶδοκει προστρίβεισθαι ἐαυτῷ, εἰ τούτου κρατούντος ἡ Ῥωμᾶίων βασιλεία δασμοφορεῖ τοῖς Σαρακηνοῖς.

Ἄλλ' ἀναγκαῖον εἶπεῖν ἐπιδραμόντας τίς ἢ πρὸς τοὺς Σαρακηνούς δασμοφορία, καὶ ὅθεν εἴληφε τὴν ἀρχήν. Τῆς πόλεως γὰρ τῶν Συρακουσῶν ὑπὸ τῶν ἐν Ἀφρικῇ Σαρακηνῶν ἀλούσεως ἐπὶ τῶν χρόνων βασιλείου τοῦ Μακεδόνης; καὶ τὴν ὕλην συνέβη νῆσον ὑπ' αὐτῶν κατασχεθῆναι καὶ τὰς αὐτῆς πόλεις κατασκαφῆναι, τῆς Πανόρμου μόνης περιποιηθείσης, ἐξ ἧς ὡς ἔκ τινος ὀρμητηρίου ὀρμώμενοι οἱ Ἀγαρηνοὶ τὴν ἀντιπέρας γῆν ἐπεκτίσαντο. Ἐκεῖθεν δὲ διαπορθμευόμενοι τὰς νήσους ἐδήσαν ἄχρι Πελοποννήσου, καὶ ὅσον οὐπω προσδόκιμοι παραστήσεσθαι ἦσαν.

Ε Ἀμνηχανῶν δὲ ὁ βασιλεὺς Βασίλειος, καὶ ἄξιον ὑπηρετήν ἀναζητῶν τῆς τριαυτῆς ὑπηρεσίας, τὸν πατρίκιον ἔκρινε Νικηφόρον καὶ δομestικὸν τῶν σχολῶν, ἐπωνυμίαν φέροντα τοῦ Φωκά, ἀπὸ τινος τῶν προγόνων αὐτοῦ ἀριστεύσαντος. Μάκρος ὁ Νικηφόρος ἦν τοῦ βασιλέως Νικηφόρου, ἀνὴρ γενναῖός τε καὶ συνετός, τὰ πρὸς θεὸν τε εὐσεβής καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαιος. Οὗτος μετὰ τινος στρατοῦ εἰς Ἰταλίαν περαιωθείς ἐντὸς ὀλίγου τοὺς Σαρακηνούς τῆς Ἰταλίας ἀπῆλασε καὶ ἐν Σικελίᾳ ἡ συχάζειν ἠνάγκασε. Τούτου τοῦ ἀνδρὸς καὶ ναὸν λέγεται δομήσασθαι τοὺς Ἰταλοὺς εἰς μνήμην ἀληστοῦ τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς, οὐ διὰ τὴν ἐλευθερίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερον ἔργον ἀξιοφύγητον· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἐν τῷ μέλλειν οἰκαδὲ ὑποστρέφειν μετὰ τοῦ σφῶν στρατηγοῦ πολλοὺς τῶν Ἰταλῶν κατασχόντες ἔσπευδον δούλους εἰς τὴν περαιῶν διαδιδάσαι· οὐ γνωσθέντος, μηδὲν ἔλαος εἰπὼν ὁ Νικηφόρος μηδ' ὑπόνοιάν τινα δεδωκώς πρὸς τοῦ ἐν Βρεντεσίῳ γενέσθαι (ἐκεῖθεν γὰρ ἔμελλον πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα διαπερῆν)· ὡς ἐκεῖσε ἐγένοντο, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἕκαστον τῶν στρατιωτῶν ἐμβιβάζων τοῖς πλοίοις περᾶν παρεσκεύαζε, καὶ οὕτω τοὺς ἐγγιστοὺς εἶπασε τὴν ἑαυτῶν χώραν ἀδεῶς κατοικεῖν. Διετέλεσεν οὖν εἰρηνεύουσα ἡ Ἰταλία

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(11) *Ecclesiarum palatii archipresbyter*. Speciose de eo loquitur Xylander, et *pontificum palatinorum*

principem facit. Strenuum pontificii nominis vindicem agit. GOAR.

μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου καὶ τῆς αὐτοῦ μητρὸς· ἐπ' ἐκείνων δὲ πάλιν κινήθεντες οἱ Σαρακηνοὶ μηδεὶς κωλύοντος τὴν Ἰταλίαν κατέτρεχον. Συνιδόντες οὖν οἱ κρατοῦντες ὡς οὐχ οἷοι τε εἶσι πρὸς τε τοὺς ἐφόρους Σαρακηνοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἐσπερίους ἀντέχειν, ἤδη καὶ τῶν Βουλγάρων τὰς σπονδὰς λελευκότων, σπείσασθαι ἐγνώκεισαν μετὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ Σαρακηνῶν. Ἐγένοντο οὖν σύμφωνα δι' Εὐσταθίου τοῦ στρατηγοῦ Καλαβρίας, ἐνὸς ὄντος τῶν βασιλικῶν θαλαμηπόλων, ἐφ' ᾧ δασμὸν ἐτήσιον δίδουσαι τοῖς Σαρακηνοῖς χρυσοῦ χιλιάδας κβ'. [P. 651] Γενομένων δὲ τῶν σπονδῶν Ἰωάννην πατρίκιον τὸν ἐπίκλην Μουζάλωνα στρατηγὸν τῆς Καλαβρίας προῦβάλλοντο, ὃς φορτικῶς κατάρχων τῶν ἐγγχωρίων ὑπ' αὐτῶν ἀπεσφάγη, πρυσχωρησάντων τῇ βῆγῃ Λογγιβαρδίας Δανδούλφω, Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος ἄρτι τὰ σκῆπτρα κατέχοντος Ῥωμαίων. Ὑψ' οὐ συμφέρον ἐνομισθῆ στρατιώτας πεμφθῆναι μετὰ νεῶν, τὸ ἀπόβραγεν τῆς ὀλότητος μέρος ἐπανασώσασθαι. Προσεπέμφθη δὲ Κοσμάς πατρίκιος Θεσσαλονικεὺς, γνώριμος ὢν τῷ Δανδούλφω (12). Καὶ περαιωθεὶς οὗτος εἰς Ἰταλίαν καὶ τῷ Δανδούλφω συμμίξας παρήνει ἀποσχέσθαι τῆς χώρας Ῥωμαίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφιλιοθῆναι καὶ ἀντὶ πολεμίου φίλον αὐτὸν ποιῆσαι καὶ σύμμαχον. Ἀπαναινομένου δὲ τούτου τὸ πρῶτον, ὃ Κοσμάς ἀνὴρ φρόνιμος ὢν καὶ συνετός· « Ἐμοὶ μὲν, εἶπε πρὸς τὸν Δανδούλφον, χρέος ἔην τὰ σωτήρια συμβουλευσαί τῷ φίλῳ· εἰ δ' αὐτὸς πεισθῆναι μοι οὐ θέλεις τὰ λυσιτελεῖ συμβουλεύοντι, τότε γνώση τῆς ἀληθείας διαμαρτήσας κατὰ πολὺ, ὅταν θαλῶν κινδύνοις ἀπζυρεύσεις, μὴ δυνάμενος, πρὸς στείλαν. » Συνεὶς οὖν ὁ Δανδούλφος τὰ δέοντα συμβουλεύειν τὸν πατρίκιον, ἐδέξατο τὴν παραίνεσιν καὶ ἐσπείσατο, νοουητήσας καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀποστάντων θεμάτων τῇ προτέρᾳ προτῆραμεῖν ἀρχῇ καὶ τὸν σφῶν ἐπιγνώωναι βασιλέα, ὢν πεισθέντων εἰρήνη βαθεῖα πάλιν κατεῖχε τὰ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Λογγιβαρδίᾳ πράγματα.

Ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς Συμεὼν πάλιν κατὰ Ῥωμαίων στήσας τρόπαια καὶ φρονηματισθεὶς ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν Ῥωμαίων ὀνειροπόλει βασιλείαν. Τόλινον πρὸς Φατλουῶν τὸν δυνάστην τῶν Ἄφρων ἐκπέμφας προετρέπετο στόλον κατὰ τῆς βασιλίδος ἀναγαγεῖν, ὀπισχνεῖτο δὲ καὶ αὐτὸς διὰ Θράκης ἐλθεῖν πολλὸν καὶ βαρὺν στρατὸν ἐπαγόμενος, καὶ γενομένων ὑφ' ἐν τῶν στρατευμάτων διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐκπολιορκῆσαι τὴν βασιλεύουσαν, καὶ τὸν ταύτης πλοῦτον διανεῖμασθαι ἐπ' ἴσης, καὶ αὐτὸν μὲν ἐπ' οἴκου ὑπονοστήσαι, τοῦτον δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει καταλιπεῖν. Ἐλαθον οὖν οἱ Βούλγαροι πρὸς τὴν Ἀφρικτὴν ἀποπλεύσαντες, καὶ δόξαντος τοῦ Συμεῶν ὀφέλιμα παραίνεῖν εἰλήφασί τινας Σαρακηνοὺς ἐλλογίμους ὥστε ἐμπειδῶσαι τὰ δεδογμένα. Ἐν τῇ ὑποστρέφειν δὲ περιπίπτουσι τοῖς Καλαβροῖς καὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀναπέμπον-

A Bulgaris foedere, pacem cum Siciliensibus Saracenis componere statuerunt. Pactumque est, agente rom Eustatio Calabriae praefecto, uno de imperatoris cubiculariis, ut Saracenis darentur tributum nomine quotannis aureorum 22 milia. Firmata pace Joannem patricium cognomento Muzalonem Calabriae praefecerunt. Is cum se imperiosius in subditos gereret, est ab iis interfectus, atque ii se dederunt Dandulpho regi Longibardiae, cum jam Romanus senior imperium accepisset. Hic Romanus utile censuit ut missa classe pars imperii amissa recuperaretur. Praemittit tamen Cosmam patricium Thessalonicensem, notum Dandulpho. Is cum trajecisset in Italiam, cum Dandulpho collocutus hortatur ut a Romanorum ditione abstineat et cum imperatore foedus ineat, eumque pro hostie amicum potius sociumque sibi conciliet. Dandulpho primum renuente Cosmas, ut erat homo prudens, « Mihi quidem, inquit, necesse erat homini amico suggerere consilium salutare. Cui si tu parere non vis, experiere falsum animi te admodum fuisse, ubi te et nationem totam in summum adduxeris discrimen et impar tam potentis imperii viribus subsistendis de rebus tuis desperaveris. » Dandulphus, **356** intelligens Cosmam recte monere, accipit consilium et foedus icit: hortatur etiam principes reliquarum quae defecerant provinciarum, ut ad priorem redeant statum suumque imperatorem agnoscant. His actis rursus in Italia ac Longibardia alta pax erat.

σεαυτὸν τε καὶ τὸ ἔθνος ἅπαν τοῖς μεγίστοις ὑπο- οὔτω μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν ἀντιτάττεσθαι δυνα-

C Interim Simeon Bulgarorum princeps animo elatus ob multas de Romanis reportatas victorias imperium quoque Romanum animo jam occupabat. Mittit igitur legatos ad Phatumum Afrorum principem, hortaturque ut classem ad Cpolin adducat. Se eodem per Thraciam cum valido ac copioso exercitu accessurum: conjunctis viribus se urbem terra marique expugnaturus, et divitias ejus æquis portionibus inter se divisuros, et Saracenis domum reversis se Cpolin retenturum. Bulgari missi clam in Africam navigant: et Saraceni, cum judicarent Simeonem utiliter consulere, quosdam suorum primarios viros mittunt cum Bulgaris, qui pactum confirmant. Ea legatio in reditu a Calabria intercepta, et Bulgari Saraceni que ii ab his Cpolin ad imperatorem Romanum senem missi. Qui cum consilium illud hostium de societate coeunda per-

XYLANDRY ET GOARI NOTÆ.

(12) Temporum supputatio et aliæ quædam conjecturæ me movent ut hunc credam esse eum quem historici nostri Ludolphum vocant, Burgundiae regem, et Italiae contra Berengarium. Hæc et alia multa haud temere apud alios scriptores inveneris. XYL. — Δανδούλφω potius crederem legendum nomine Latinis usitatore. Contemporaneum autem

Constantino octavo, Nicephoro huic Phocæ et Joanni Zimisci successori Pandulphum. Capuanum et Beneventanum principem, ῥῆγα Λογγιβαρδίας hac de causa vocatum ab auctore, bella etiamnum cum Græcis gerentem memorat Baronius annis 957 et 968 ex Chronico Longobardorum Beneventanorum principum. GOAR.

cepisset, ac intelligeret, si id succederet, magnum rebus suis imminere periculum, existimavit sibi Saracenos magnificentia et beneficiis ab eo instituto **357** esse detrahendos. Ergo datis in custodiam Bulgaris, Saracenos splendidis donis afficit, missisque per eos etiam ipsorum principi xenii illæsus dimittit, jubetque eos domino suo dicere, hoc modo imperatores Romanos suis hostibus paria referre; et de annua pensione se excusat, dilationem ejus affirmans non studio sed ob tumultus tunc iis locis ortos factam. Reversi ad suum principem Saraceni exponunt ut a Romano fuerint tractati, ejusque prædicata liberalitate dona ab eo missa offerunt. Quæ omnia ita fuerunt Phallumo grata, ut tributum semissem Romanis dimitteret, hoc est, de 22 milibus undecim abscinderet. Id tributum Saraceni ex eo tempore usque ad Nicephori designationem persolutum fuit. Quoties in provinciis præfati fuerint moderati atque justii, subditi quoque tranquillam egerunt vitam, et Saraceni placide est satisfactum. Cum vero injusti et avari præfati essent interdum, ii et subditos vexabant et pacem cum Saraceni in vitam labefactabant. Namque etiam sub Porphyrogenito Crenita Chaldiæ in Calabria præfatus Saracenos Africanos ac Sicilienses, quibus ob penuriam et bellum a Cyrenensibus Saraceni illatum extrema imminebant, avaritia **358** ductus sublevavit, et subditos non leviter vexavit. Nam vili pretio coemptis quæ ad vitam sustinendam erant necessaria, magno ea Saraceni vendidit, qui quod auro abundabant et fame belloque premerentur, libenter pretium quodvis persolvebant. Verum huic Crenitæ a Constantino imperium abrogatum est, eidemque pecunia adempta est, et cum dedecore consenuit atque diem suum obiit. Eodem bello Romani Carthaginenses per fugas susceperunt, quos neque reposescerunt Carthaginenses; et tributum præterea non exegerunt solitum, veriti ne offensis Romanis et alimentorum parandorum facultatem adimentibus fame periclitandum esset. Post bello confecto et per fugas et tributum requisiverunt; et repulsam passi pace confusa identidem Calabriam classe infestaverunt. Igitur Constantinus non, ut socer ipsius fecerat, Saracenos delinire et pacem cum eis renovare volens, sed bello potius discernere, exercitum validum coegit, eumque duce patricio Malaceno in Calabriam misit, et conjungere se cum præfato ejus regionis jussit Paschalis, cujus paulo ante facta mentio, ac communi opera bellum a Carthaginensibus et Sicutis illatum defendere. Præfeci etiam Macrojoannem **359** classi quam mittebat. Hi cum in Calabriam venissent, provincialibus innumera intulerunt maleficia, expilantes eos et ea facientes quæ vix ipsi hostes erant facturi. Quæ ut rescivit aperas Saracenos Abulchares (jam enim Phatlunus e vivis excesserat), cohortatus suos ne sibi a tali metuorent hoste cujus tantæ in suos essent injuriæ, Romanis occurrit, gravique commissa pugna pulcherrimam obtinuit victoriam, ipsis prope captis duobus.

Α ται μετὰ τῶν Σαρακηνῶν. Οὗς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς (Ῥωμανὸς δὲ ἦν ὁ γέρον), καὶ τὴν κοινοπραγίαν μαθὼν ἀκριβῶς, καὶ ὡς εἰ τοῦτο γένηται κατανοήσας, οὐ μικρὰς φροντίσιν ὑποπεσεῖται, δεῖν φήσῃ μεγαλοφροσύνῃ καὶ εὐεργεσίᾳ τοὺς Σαρακηνούς ἀναχαιτίσαι τῆς παρούσης ὀρμῆς. [P. 652] Τοὺς μὲν οὖν Βουλγάρους ἔθετο ἐν φυλακῇ, δώροις δὲ τοὺς Σαρακηνούς ἀδρόϊς φιλοτιμησάμενος, ἔτι δὲ καὶ ξένια τῶν αὐτῶν ἐκπέμφας δεσπότη πολῦτιμα, ἀπαθεῖς κακῶν ἐξαπέστειλε, φράζειν εἰπὼν τῷ κυρίῳ αὐτῶν ὡς οὕτως ἀμείβειν οἶδασιν οἱ βασιλεῖς Ῥωμαίων τοὺς ἑαυτῶν παλεμίους. Ἀπελογίσαστο δὲ καὶ περὶ τῆς ἐτησίου δασμοφορίας, ὡς οὐκ ἀναβολῇ τοῦτο καὶ ὑπερθέσει ὑστέρησεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τινικαῦτα κατὰ τὸν τόπον ταραχὴν. Ἐπαναδραμόντων οὖν πρὸς τὸν οἰκεῖον δυνάστην τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἅ τε πάθειεν πρὸς τοῦ βασιλέως διηγησαμένων καὶ τὰς εἰς αὐτοὺς φιλοφροσύνας ἐξομνησάντων, ἀποδεδωκότων δὲ καὶ ἄπερ ἐπήγοντο πρὸς ἐκεῖνον δῶρα, ἤσθεις ὁ Φατλοῦμ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσε, τῶν τε ὀφειλομένων αὐτῶν φόρων τὰ ἡμίση Ῥωμαίοις ἐχαρίσαστο καὶ ἀπὸ τῶν εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδων τὰς ἑνδεκα ἐκκέκοφεν. Ἐδίδοντο οὖν ἐξ ἐκεῖνου μέχρι τῆς τοῦ Νικηφόρου ἀναρρήσεως τοῖς Σαρακηνοῖς ταῦτα. Ἀλλὰ σωφρανόντων μὲν ἀρχόντων καὶ δικαίων ταῖς χώραις τυγχανόντων, αὐτοὶ τε οἱ ἀρχόμενοι ἄλυπον ἔγον βίον καὶ ζωὴν, καὶ ὁ δασμὸς ἀπεδίδοτο τοῖς Σαρακηνοῖς ἀπραγμόνως. Ὅπηνίκα δ' ἡ ἀρχὴ ἀδίκους καὶ πλεονέκταις ἐνεπιστεύετο, καὶ τὸ ὑπήκουον ἐκκαῶντο, καὶ αἱ πρὸς τοὺς Σαρακηνούς σπονδαὶ διεσείοντο. Καὶ γὰρ δὴ πρὸς τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Κρηνίτης Χαλδίας τῆς Καλαβρίας γενόμενος στρατηγὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ καὶ Συκελίᾳ Σαρακηνούς μέλλοντας ἀρδην ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ πολέμου τῶν ἐν Κυρήνη Σαρακηνῶν ἀπολωλέναι, δι' οἰκείαν πλεονεξίαν ἀνεκτέησαστο καὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα οὐ μετρίως ἐκάκωσε· πάσας γὰρ τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς εὐθύνως ἀπὸ τῶν ἐγγχωρίων ὠνούμενος πολλοῦ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπίπρασκεν, ἀπραγμόνως παρέχουσι τὰς τιμὰς τῶν εὐπόρως ἔχειν χρυσοῦ διὰ τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν πολέμων στενοχωρίαν. Πλὴν ὁ μὲν Κρηνίτης ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς τὰ τε χρήματα ἀφῆρθη μετ' ἀσχύνης καὶ καταγῆρας ἀπέθανε· κατὰ δὲ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν φυγάδας Καρχηδόνλους αὐτομολήσαντας οἱ Ῥωμαῖοι ἐδίξαντο, οὗς οὐδαμῶς ἀπήτουν οἱ Καρχηδόνιοι. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν ἐτήσιον δασμὸν συνεχίωρον, δεδοικότες μὴ πως κωλύσωσιν οἱ Ῥωμαῖοι σκανδαλισθέντες τὴν τῶν ἐπιτηδείων ἀντήν, καὶ κινδυνεύσωσιν οὗτοι διαφθαρῆναι λιμῶ. Ὑστερον δὲ τοῦ πολέμου διαλυθέντος τοὺς τε αὐτομόλους ἐζήτησαν καὶ τὴν δασμοφορίαν. Μηδενὸς δὲ παρέχοντος αὐτοῖς διέλυσαν τὴν εἰρήνην, καὶ περαιούμενοι καθ' ἐκάστην τὴν Καλαβρίαν ἐδήουν. Κωνσταντῖνος τοίνυν ὁ βασιλεὺς μὴ θελήσας, ὥσπερ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ, μελιχίως ὑπελθεῖν τοὺς Σαρακηνούς καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεώσασθαι, ἀλλὰ πολέμῳ μᾶλλον κρῖναι τὰ πράγματα διανοηθεὶς, [P. 653] δύναμιν ἀξιόμαχον συναγείρας καὶ ἄρχοντα ἐπισαήσας αὐτοῖς τὸν πατρίκιον Μα-

λακηνὸν εἰς Καλαβρίαν ἀπέστειλεν, ἐνωθῆναι κελεύσας τῷ στρατηγῷ τῆς χώρας (Πασχάλιος δι' οὗτος ἦν, ὁ πρὸ μικροῦ μνημονευθεὶς) καὶ κοινῇ μετ' αὐτοῦ ἀναδέξασθαι τὸν παρὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ Σικελῶν ἐπισειόμενον πόλεμον. Ἐπέστησε δὲ καὶ τῷ πεμφθέντι στόλῳ τὸν Μακροϊωάννην (13). Οἵτινες κατὰ χώραν γενόμενοι μυρία ἔδρων εἰς τοὺς αὐτόχθονας κακὰ, πλεονεκτοῦντες καὶ ἄλλα ποιοῦντες ἅ καὶ αὐτοὶ ἂν ὤκνησαν οἱ πολέμιοι. Ταῦτα πυθόμενος ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀμειψῶν Ἀβουλχαρὲ (ἤδη γὰρ ὁ Φατλούμ ἐτεθνήκει) καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παραθάρύνας, καὶ μὴ φοβηθῆναι παραινέσας στρατὸν τοιαῦτα εἰς τοὺς οἰκίους ἐνδεικνύμενον τὰ κακὰ, πόλεμον ὑπαντιάσας συνίστησι κραταιὸν, καὶ νίκην ἤρατο ἀρίστην τε καὶ καλλίστην· μικροῦ γὰρ ἂν ἐάλωσαν καὶ οἱ στρατηγοὶ ζωγρίαί.

Μετὰ δὲ τοῦτο Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς Ἰωάννην Ἀσηκρητίς, τὸν τὴν ἐπωνυμίαν Πιλάτον, περὶ εἰρήνης ἐκπέμπει διαλεξόμενον τοῖς Σαρακηνοῖς. Εἰωθότες δ' οὗτοι μὴ ταῖς νίκαις ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὴν εἰρήνην καὶ κρατοῦντες ἀσπάζεσθαι, προθύμως ὑπήκουσαν, καὶ ἐπὶ τινα χρόνον εἰρήνην ἔθεντο. Τούτου δὲ (διεφύβηκόςτος πάλιν διαπερῶντες ἐλεηλάτουν τοὺς Καλαβρούς. Καὶ πάλιν ὁ Κωνσταντῖνος δύναιμι κατ' αὐτῶν καὶ ναυτικὴν ἐκπέμπει καὶ πεζικὴν· ἤρχον δὲ τῆς μὲν ναυτικῆς δυνάμεως ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Κραμδέας καὶ ὁ Μωρολέων, ἐστρατήγει δὲ τῶν πεζῶν ὁ πατρικίος Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρός. Γενόμενοι δ' ἐν Ὑδροῦντι καὶ τὰς ναῦς νεωλκήσαντες ὑπὲρπίζοντο πρὸς τὸν εἰς Σικελίαν ἀπόπλουν. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ τῇ φήμῃ διαταραχθέντες (ἐπίσταται γὰρ αὕτη τὰ μικρὰ μεγεθύνειν καὶ τὰ πράγματα πρὸς τὸ φοβερώτερον ἐξαγγέλλειν) καὶ μὴ τι πάθωσι δείσαντες διὰ τὸ αἰφνιδίως αὐταῖς ἀπαρασκευάσις γειτονῆσαι τοὺς πολεμίους, Πανικῷ δείματι συσχεθέντες καὶ τὸ ἑαυτῶν καταλιπόντες στρατόπεδον ἔφυγον ἐκ τοῦ Ῥηγίου καὶ πρὸς τὴν Σικελίαν διεπεραιώθησαν. Ἐν δὲ τῷ πρὸς Πάνορμον ἀποπλεῖν βαρυτάτῳ χειμῶνι περιπεσόντες, καὶ τῶν σαφῶν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος συντριβέντων, μᾶλλον δὲ ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ παρ' αὐτῶν βλασφημούμενου, διολώλασιν ἅπαντες. Σπένδονται τοίνυν τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ διατηρήθη τὰ τῆς εἰρήνης μέχρι τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Φωκά. Ἄρτι δ' οὗτος ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς, πέρα δεινῶν ἠγησάμενος δασμοφορῆσαι Σαρακηνοῖς, τὸν Μανουήλ, ὡς εἴπομεν, ἀποστέλλει μετὰ δυνάμεως κατ' αὐτῶν. Οὗτος δὲ νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν καὶ στρατιώταις κατατετάχθαι, οὐ μὴν γε καὶ στρατηγεῖν ἄξιός ὢν, ὑπάρχων δὲ καὶ πολλοῖς ἄλλοις πάθεισιν κατάσχοντος καὶ μηδὲν τῶν τὰ κρείττω συμβουλευόντων ἐπιστρεφόμενος. [P. 654] Ἐν τισὶ τόποις τραχέσι τε καὶ δυσβάτοις τῆς Σικελίας μετὰ παντὸς ἀποκλεισθεὶς τοῦ στρατοῦ παραδίδοται πανωλεθρία. Ἐάλω δὲ ζωγρίαί καὶ Νικήτας πατρικίος καὶ τοῦ στόλου δρουγγάριος ὁ εὐνοῦχος, καὶ εἰς Ἀφρικὴν δέσμιος πέμπεται. Καὶ ὁ μὲν Μανουήλ τοιαύτης ἔτυχε τῆς καταστροφῆς, παραίτιος ἀπωλείας γενόμενος καὶ παντὶ τῷ στρατῷ.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐκπέμπει κατὰ Κιλικίας Ἰωάννην μάγιστρον καὶ δομῆστικον τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς ἤδη προβεβλημένον, τὸν Τζιμισκὴν. Γενόμενος δ' οὗτος πρὸς πόλιν Ἀδαναν, καὶ πλῆθος καταλαβὼν ἐπιλέκτιον Ἀγαρηνῶν συνειλεγμένων ἐκ πάσης τῆς Κιλικίας, συμπλέκεται τούτῳ καὶ τρέπεται κατὰ κράτος. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν Ἀγαρηνῶν νόμιμῳ πολέμου κατεκόπησαν· μέρος δὲ τοῦ στρατοῦ ὡσεὶ πεντακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες φεύγουσιν εἰς τινα λόφον δύσβατον καὶ ἀπό-

Secundum hæc imperator Joannem a secretis, cognomine Pilatum, ad tractandam cum Saracenis pacificationem misit. Qui cum consuevissent victoriis non efferri, sed pacem etiam rebus secundis expetere, faciles sese ei præbuerunt, et ad certum tempus inducias pacti sunt. Elapso eo tempore rursum mari transmissis Calabriam vexarunt. Ilaque etiam Constantinus contra eos navales terrestresque emisit copias. Classem ducebant Grambeas, et Moroleon, alteras patricius Romanus Argyrus. Jamque hi hidrante navibus subductis ad navigandum in Siciliam sese parabant, cum Saraceni fama, quæ parva amplificare et terribilius narrare solet, perturbati et quod hostes sibi imparatis subito **360** ingruerent, de salute sua solliciti, panico terrore concitati castra sua deseruerunt, relictoque Regio fuga in Siciliam contenderunt. Cumque jam Panormo accederent, atrocissima oborta tempestate, ejusque vi (aut Christi verius, cui illi impie maledicebant) navibus contritis universi perierunt. Inde rursum pax facta cum Romanis, quæ duravit usque ad Nicephori imperium. Is, simul atque imperium accepit, rem indignissimam existimans Saracenis tributum pendere, contra eos Manuelum, ut jam supra diximus, cum copiis misit: Manuelus, juvenis et militis quam ducis officio multo aptior, multis etiam aliis ubi vitiis, neque sanioribus obtemperans consiliis, et se ipsum et exercitum totum perdidit, asperis quibusdam Siciliæ et inviis locis inclusus atque exitio demersus. Captus fuit Nicetas eunuchus, patricius ac classis drungarius, et in Africam **361** in vinculis abductus.

Sub idem tempus imperator in Ciliciam emittit Joannem Tzimissem, magistrum domesticum scholarum Orientis jam creatum. Is cum ad Adana pervenisset, in multitudinem incidit ex omni delectorum Cilicia **361** Agarenorum, eamque congressus fundit. Hostibus deletis, quinque tamen circiter Agarenorum millia equi relicti pedites in collem quemdam præruptum evaserant, ejusque natura freti fortiter impetum hostium defenderunt. Sed Tzimisces circumdato colle, quia eques cum

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(13) Joannem a corporis proceritate sic dictum. GOAR.

eis non poterat congredi, pedites ire eo suos jussit, pedesque eos ipse duxit. Nemo Saracenorum tergum dedit : occisi sunt omnes, et cruoris rivi per declivia in campum fluxerunt, nomenque colli ab eventu factum, ut Collis Sanguinis appellaretur. Id facinus nomen Tzimisæe celebrius reddidit, Saracenis autem causa exitii fuit.

εἰς τὸ πεδῖον τὸ αἷμα ποταμηδὸν, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ συμπτώματος κληθῆναι τὸν βουνὸν Βουνὸν Αἵματος. Τοῦτο τὸ ἔργον ἐπὶ πλέον ἐξῆρε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου, καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς τελείας καταστροφῆς γέγονεν αἴτιον.

Anno imperii sui secundo, mense Julio, indictione septima, Nicephorus magnum exercitum Romanorum ac sociorum Iberorum et Armeniorum in Ciliciam ducit, comitatus uxore sua Theophanone et liberis. Ea extra in castello Drizio relicta, ingressus ipse Ciliciam, Anazarbam, Pössum et Adanam urbes aliaque haud pauca subigit castella. Cumque ad Tarsum et Mopsuestiam ducere non auderet, quod jam hiems appeteret, relicto ea in provincia valido praesidio, in Cappadociam hibernorum causa abit. Ineunte vere rursum Ciliciam intrat : et diviso in duas **362** partes exercitu, Leonem ad oppugnandum Tarsum cum altera parte mittit, alteram ipse ad Mopsuestiam ducit. Eam cum acriter oppugnaret, fame etiam oppidanorum adjutus, unam urbis partem capit. Ea enim urbs media a Saro flumine secatur, ita ut duæ urbes videantur. Altera igitur, ut diximus, parte capta, ad alteram Saraceni confugiunt, undique quod captum erat incendentes. Sed acrius ad oppugnationem incumbente imperatore, altera quoque pars capta est, nemine inde affugiente. Leo autem imperatoris frater Tarsum obsidens, cum exercitus partem pabulatum frumentatumque misisset duce Monasteriote, voti minime compos fuit : nam sine custode dissipatos praedatores noctu Tarsenses egressi, ita ut nemo eorum eruptionem sentire potuerit, invadunt, et haud paucos interficiunt, et in his Monasteriote. Tarsenses autem, cognita Mopsuestiae expugnatione, oppressaque obsidione et fame, legatos ad Leonem mittunt imperatorem, invocantes et deprecantes ut incolumes dimitteret urbe dedita. Ipse autem cum permisisset ut certum quoddam pondus auferrent, alia omnia urbis bona diripuit. Triduoque **363** post expugnationem, classis maxima ex Aegypto advenit opem Tarso latura, frumento onusta et aliis rebus quæ ad victum sunt necessariae. Verum permissa non est ad terram appellere neque exsensionem facere ab iis militibus quibus erat ab imperatore maritima custodia commissa ; cumque nihil agere potuissent, redierunt, inque maxima naufragia ob ventorum vim inciderunt et impetum bellicosarum imperatoris navium. Incensis igitur et combustis reliquis Ciliciae urbibus, Octobri mense, indictione nona, Cpolin rediit, secum adducens Tarsi portas et Mopsuestiae, quas cum extrinsecus auro dis-

κρημνον, πεζοὶ τοὺς ἵππους ἀποβάντες, καὶ τῇ τοῦ τόπου θαρρήσαντες εὐκαιρίᾳ εὐρώστως τοὺς ἐπιόντας ἡμόνοντο. Οὓς καὶ περιστοιχίσας ὁ Ἰωάννης, ὅτι μὴ μεθ' ἵππων οἴος τε ἦν αὐτοῖς συμβαλεῖν, πεζεῦσαι προστάξας τοὺς στρατιώτας ἀνείσι μετ' αὐτῶν πεζὺς καὶ αὐτός. Καὶ καταγωνισάμενος πάντας ἐπέσφαξε, νῦντα μηδεὶς δεδωκότος, ὡς βεῦσαι διὰ τοῦ πρηνούς

συμπτώματος κληθῆναι τὸν βουνὸν Βουνὸν Αἵματος. Τοῦτο τὸ ἔργον ἐπὶ πλέον ἐξῆρε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου, καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς τελείας καταστροφῆς γέγονεν αἴτιον.

Ὁ δὲ Νικηφόρος κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ, Ἰνδικτιῶνος ζ', ἐξείσι κατὰ Κιλικίας σὺν βαρεῖ στρατῷ Ῥωμαίων καὶ συμμάχων Ἰσθίων καὶ Ἀρμενίων, ἔχων Θεοφανὸν τὴν γαμετὴν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῆς. Ἐκείνην μὲν σὺν ἐξώθεν τῆς Κιλικίας ἐν τινὶ φρουρίῳ καταλιμπάνει, Δριζίῳ καλουμένῳ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς Κιλικίαν Ἀνάζαρβαν, καὶ Ῥωσσόν, καὶ Ἀδαναν τὰς πόλεις, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα φρούρια κατεστρέψατο. Ἐπὶ δὲ τὴν Ταρσὸν καὶ τὴν Μόψου ἐστίαν ἀπελθεῖν οὐκ ἐθάρρησε, χειμῶνας ἤδη καταλαβόντος. Καὶ στρατὸν τὸν ἀποχρῶντα καταλιπὼν ἐκεῖσε ἐξείσιν ἐν Καππαδοκίᾳ παραχειμάτων. Ἦρος δὲ ἀρχομένου πάλιν εἰσῆλθεν ἐν Κιλικίᾳ, καὶ διχῆ διελὼν τὰ στρατεύματα, τὴν μὲν Ταρσὸν πολιορκεῖν ἀφῆκε Λέοντα τὸν ἀδελφόν, αὐτὸς δὲ τὸ λοιπὸν ἀράμενος τῆς στρατιᾶς τῇ Μόψου ἐστίᾳ προσέσχεν. Ἐνεργῶν δὲ χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, ἔχων δὲ καὶ τὸν λιμὸν ἐπαρήγοντα, παραλαμπάνει τὸ ἐν μέρος τῆς πόλεως τέμνεται γὰρ ἡ πόλις αὕτη μέσον τῷ Σάρῳ ποταμῷ, ὡς δοκεῖν δύο πόλεις εἶναι (14). Τοῦ ἵνδς σὺν, ὡς εἴρηται, μέρους ἀλόντος, ἐπὶ τὸ ἕτερον οἱ Σαρακηνοὶ καταφεύγουσι, τὸ ἐαλωκὸς πανταχόθεν ὑφάψαντες. Σφυδρύτερα δὲ χρησαμένου τοῦ βασιλέως τῇ πολιορκίᾳ ἐάλω καὶ τὸ ἕτερον μέρος. [P. 65ῶ] μηδεὶς ἐκεῖθεν διαφυγόντος. Ὁ δὲ τὴν Ταρσὸν παρακαθήμενος Λέων ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφός, ἐπὶ χορτολυγίαν καὶ συλλογὴν τῶν ἐπιτηδειῶν μέρος ἀποστείλας τῆς στρατιᾶς ἐξάρχον ἐχούσης τὸν Μοναστηριώτην, ἠτύχησεν ἀφυλάκτως γὰρ διασκεδασθέντας τοὺς προνομιούοντας νυκτὸς οἱ Ταρσεῖς ἐξελθόντες, ὡς μηδενὶ συναίσθησιν τῆς ἐξόδου παρεσχηκέναι, ἐπιτίθενται διεσπαρμένοις αὐτοῖς, καὶ οὐκ ὀλίγους διέφθειραν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Μοναστηριώτης αὐτός. Τὴν δὲ τῆς Μόψου ἐστίας ἄλωσιν οἱ Ταρσεῖς ἐγνωκότες, πιεζόμενοι δὲ τῇ πολιορκίᾳ καὶ τῷ λιμῷ, διεπρεσθεύσαντο πρὸς τὸν Λέοντα, ἐπικαλούμενοι τὸν βασιλέα καὶ λιπαροῦντες ἀπαθείς κακῶν φυλαχθῆναι καὶ τὴν ἑαυτῶν παραδεδωκέναι πόλιν. Ὁ δὲ ῥητόν τι φορτίον ἕκαστον ἀφείς ἀποφέρεισθαι, τὸν ἄλλον ἅπαντα πλοῦτον κατέσχε τῆς πόλεως. Μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας τοῦ τὴν πόλιν ἀλῶναι στόλος μέγιστος ἐξ Αἰγύπτου βοηθήσων τῇ Ταρσῷ παρεγένετο, πλήρης ὑπάρχων σίτου καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. Ὁ δὲ συνεχωρήθη δὲ προσχεῖν τῇ γῇ οὐδ' ἀποθεῖναι πρὸς τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ταχθέντων τὴν παραλίαν τηρεῖν στρατιωτῶν.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(14) Desunt multa. Librarius : Λεῖπει ἐν φύλλον, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἀντιγράφου. Possunt ea utouneque

ex Zonara repeli : nam alioqui Noster est in multis copiosior. XYL. — Supplevimus ex Scylitze. GOAN.

Καὶ μὴ ἔχοντες ὅ τι χρήσονται τοῖς παροῦσιν ὑπὸ ἑστρεψαν, ναυαγίαις μεγάλαις περιπεσόντες ἀπὸ τε ἀνέμων ἀταξίας καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν τοῦ βασιλέως πολεμικῶν πλοίων. Διώσας δὲ καὶ τερψάσας καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Κιλικίας, τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῆς ἐννάτης Ἰνδικτιῶνος ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὰς τῆς Ταρσοῦ πόλεις καὶ τὰς τῆς Μόψου ἐστίας, ἃς καὶ χρυσῶν τὰς μὲν κατὰ τὴν ἀκρόπολιν στήσας, τὰς δὲ κατὰ τὸ θεῶν δῶρον καὶ δεκάτην τῆς ἑαυτοῦ στρατείας τοὺς δομέστικους τῶν σχολῶν ὧν ὁ Στυπειώτης καὶ τὴν οἰκεία ἀβουλίαν καθυπέβαλε τὰ στρατεύματα· οὓς δὲ ἀνέθετο.

Τῷ δὲ αὐτῷ δευτέρῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας χρόνῳ ὁ Νικηφόρος καὶ πᾶσαν τὴν νῆσον Κύπρον τῇ τῶν Ῥωμαίων προσηγάγεν ἐπικρατείᾳ, τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀπελάσας ἐκείθεν διὰ Νικήνα πατρικίου τοῦ Χαλκούτζη.

Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἕταρος ἐπιστάντος, πάλιν εἰσβολὴν ἐποιήσατο κατὰ Συρίαν ἀ βασιλέως. Καὶ γενόμενος κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν τούτῃ μὲν οὐ προσέβαλεν, ἐλπίσας μὴδὲ τὴν ἀκατὴν αὐτοῦ ὑποστήσεσθαι τοὺς Ἀντιοχεῖς ἐκπεπληγμένους τὰ εἰς τὰς πόλεις τῆς Κιλικίας συμβεβηκότα. Ἀλλὰ παρελθὼν αὐτὴν εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Συρίας ἐχώρησε, καὶ πόλεις πολλὰς καὶ χώρας καταστρεφάμενος πρὸς τῷ Λιβάνῳ κειμένας καὶ τῇ παραλίᾳ, τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ὑπέστρεψεν. [P. 656] Ἐξοθενῶς δὲ τῶν Ἀντιοχείων προσδεχομένων τὸν πόλεμον διὰ τὸ πλεῖστον λαὸν ἐκ τῆς περιοικίδος εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ βοήθειαν, ἐπιλελοιπότην δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατῷ, γενοσθαι δὲ καὶ τέλος ἀδιεξίτητον ἐκ τοῦ πολλῶν ὄμβρον οὐρανόθεν καταβράχυναι, ὑπεχώρησεν ἀπρακτος καὶ τὴν βασιλίδα κατέλαθε, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἔχοντα ἀχειρότευκτον ἐκτύπωμα τῆς μορφῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν κέραμον, ὃν εὔρεν ἐν Ἱερᾷ πόλει ταύτην πεπορηκίως, καὶ τῶν τριχῶν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου βάστρουχον ἕνα πεπιλημένον αἵματι.

Τοιοῦτος δ' ὧν ὁ Νικηφόρος, καὶ τοιαύταις χρησάμενος στρατηγίαις, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὰ Ῥωμαίων αὐξήσας πράγματα (κατέσχε γὰρ πλεον τῶν ἑκατῶν πόλεων καὶ φρούρια Κιλικίας τε, καὶ Συρίας, καὶ Φοινίκης Λιβανησίας, ὧν μέγιστα καὶ ἐπισημώτατα ἡ Ἀνάζαρθος (15) καὶ ἡ Ἀδανα, ἡ Μόψου ἐστία, ἡ Ταρσός, τὸ Παγρὰς, τὸ Συννέφιον, ἡ Λαοδίχεια, τὸ Χάλεπ, ἔθετο δὲ καὶ ὑποφόρους τὴν τε ἐν Φοινίκῃ Τρίπολιν καὶ τὴν Δαμασκὸν), ὅμως μισητὸς ἐγένετο παρά παντὸς ἀνθρώπου, καὶ πάντες ἐδίψων τὴν τούτου θεάσασθαι καταστροφὴν. Τὰς δὲ αἰτίας ἀπαριθμήσει ὁ λόγος ἐν καίρῳ τῷ προσήκοντι.

ὑποστρέφειν δ' ὁ Νικηφόρος ἐξ Ἀντιοχείας πρὸς τὴν βασιλίδα, ἐν τῷ δειρχεσθαι τὸν Ταῦρον, ὃ Μαῦρον ὄρος ἐγγχωρίως λέγεται, φρούριον κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὄρους δομησάμενος ἐν τινὶ λόφῳ ἐρυμνοτάτῳ, Μιχαὴλ

Atinxisset, munus attulit regiæ urbi dedicandum, alias ad arcem collocandas, alias ad Aureæ portæ murum. Attulit etiam Deo donum et sui exercitus decimam, venerandas cruces, captas quando scholarum domesticus Stypelotes Tarsum obsidens imprudentia sua cum omni exercitu funditus deletus est : quas etiam sacrosancto templo Dei Verbi Sophiæ dedicavit. καταστίζας ἕξωθεν ἀνάθημα τῇ βασιλίδι· διεκομισε, τὸ τῆς Χρυσῆς πόρτης τεῖχος. Διεκόμισε δὲ καὶ τῶν αἰχμαλωτισθέντων τιμίους σταυροὺς, ὅπηνίκα παντελεῖ πανωλεθρίᾳ τῇ καὶ τῷ πανσέπτῳ τεμένει τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας

Eodem secundo imperii anno omnem etiam insulam Cyprum in Romanorum potestatem Nicephorus redegit, inde expulsis Agarenis per Nicetam patricium et prætorem Chalcutzem.

364 Tertio vero anno sui item imperii, appetente vere, rursus Syriam invasit imperator ; cumque Antiochiam pervenisset, ipsam non est aggressus, sperans fore ut ne famam quidem ipsius sustinerent Antiochenes, deterriti iis quæ Ciliciæ urbibus acciderant ; sed ipsam præteriens in interiores Syriæ partes profectus est, nullisque urbibus et agris ad Libanum et maritima loca sitis in suam potestatem redactis, mense Decembri rediit. Sed fortiter bellum sustinentibus Antiochenis, quod ex finitimis locis multæ gentes in urbem se receperant ut ipsis opem ferrent, et comœatu Romano exercitui deficiente factoque ingenti cœno, adeo ut transiri non posset propter multam quæ de cœlo deciderat pluviam, re infecta ad regiam urbem se recepit, secum adducens ollam quæ habebat effigiem non manu factam formæ Christi et Dei nostri imaginem, quam Hierapoli a se expugnata reperit, et capillorum Joannis Baptistæ partem sanguine concretam.

Cumque talis esset Nicephorus ac talibus usus honoribus et functus magistratibus, adeoque res auxisset Romanorum (etenim urbes amplius centum cepit et oppida Ciliciæ, et Syriæ, et Phœniciæ, et Banisiæ, quorum maxima et nobilissima hæerant, Anazarbus, Adana, Mopsuestia, Tarsus, Pargus, Synnephium, Laodicea, Chalepum : tributariam quoque sibi fecit Tripolim Phœniciæ urbem et Damascum), nihilominus tamen omnibus fuit invisus hominibus, ac nemo non cupiebat ipsius videre interitum. Odiorum causas suo loco exponemus.

Antiochia revertens Nicephorus, dum Taurum montem (incolæ Maurum vocant) transit, in medio ejus castellum condit in colle munitissimo ; in eoque Michaelum Bartzam patricia ornatum dignitate reli-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(15) Pro Anabarza Anaxarbam legerem, et Drizibium apud Zonaram est Drizibium. Post defectum

enumeratio est urbium, quas de Agarenis recuperavit eo bello Nicephorus. XYL.

quit, præsidem eam Mauri montis appellans, mandato ut diligenter invigilaret Antiochenosque omni opera exitu et rebus necessariis parandis prohiberet. Petrum quoque spadonem, unum de suis famulis, hominem strenuum, præfectum castrorum in Cilicia creat, jubetque exercitum in hiberna distribuere, suumque adventum insequente anno præstolari. Ferunt potuisse eum primo accessu Antiochia potiri, sed noluisse, ac dedita opera distulisse ejus recuperationem, quod in ore omnium hominum esset hic rumor, recepta Antiochia statim imperatorem obiturum. Eo nimirum sermone territus, neque ipse Antiochiam tentavit, et Petro ac Burtzæ mandavit ne eam oppugnarent. Enimvero rebus ita ut memoratum est constitutis, Nicephorus in urbem rediit. At Burtzas Antiochia: **366** vicinus, post habito imperatoris præcepto, noctes diesque de urbe ea occupanda cogitabat, quod hoc pacto æternam se gloriam consecuturum sperabat. Itaque frequenter eo itabat, et Antiochenos ad pacificationem invitabat, arroganter eam aspernantes. Interim cum Saraceno quodam (Aulax is vocabatur) amicitiam contrahit, ab eoque muneribus et pollicitationibus corrupto mensuram turris occidentalis unius (Cala ei nomen fuit) obtinet. Ejus auxilio scalas fabricatas quæ ad summa turris perlingerent, noctem obscuram atque pluviam præstolatus, per eam occulte scalas turri applicat, et cum trecentis suorum in eam ascendit. Hujus ac proximæ etiam turris custodes trucidat: itaque duabus turribus occupatis, misso nuntio Petrum, quem castrorum præfectum diximus, hortatur ut celeriter cum omni exercitu superveniat urbi jam captæ. Petrus, etsi initio tergiversabatur, indignationem imperatoris veritus, ac meluens ne ipsius mandato violato sibi inferturium pararet, tamen instante Burtza et properare jubente, et se diutius oppugnationi hostium tolerandæ non esse parem docente (etenim oppidani audito turres occupatas esse undique confluxerant, et eas expugnare omni studio conabantur missilibus conjectis ac omnis generis adhibitis **367** machinis, igni quoque supposito; neque omnino quidquam eorum omittebant quæ agere conveniebat quibus cum uxoribus et liberis pereundi ac amittendæ urbis orientaliæ omnium præstantissimæ periculum incumbere) Petrus, timens ne suam ob pertinaciam tot tantique viri perirent, et tantæ urbis jacturam res publica Romana faceret, vel invitus summa festinatione universum exercitum adducit. Jam omnem prope spem salutis Burtza cum suis dimiserant, tres continenter noctes diesque oppugnati: sed adventu Petri oppidanorum conciderunt animi ac remisit vehementia, et Burtzas facultatem nactus ad portam descendit, ac repagulo ense dissecto, a portis foribus Petrum admittit. Nicephorus allato rei hujus nuntio, cum gaudere ob tantam urbem et res suas Deo

A τὸν Βούρτζην πατρικίον τιμήσας ἐν τῷ φρουρίῳ κατέλιπε, στρατηγὸν ὀνομάσας τοῦτον τοῦ Μαύρου ὄρους, ἐπισκήψας προσμένειν ἀγρόπνοις καὶ τοῖς Ἀντιοχεῖς πάσῃ μηχανῇ κωλύειν ἐξίεναι καὶ τὰ πρὸς ζωὴν εἰσκομίζεσθαι ἐπιτήδεια. Κατέλιπε δὲ καὶ Πέτρον ἓνα τῶν ἐαυτοῦ εὐνούχων, δουλὸν ὑπάρχοντα, δραστήριον ἄνθρωπον, ὃν δὲ καὶ στρατοπεδάρχην (16) πεποίηκεν ἐν Κιλικίᾳ, εἰς παραχειμασίαν τὸν στρατὸν διασκορπίσαι κελεύσας, καὶ τὴν αὐτοῦ μένειν εἰς τοῦτον ἔτος ἔλευσιν. Ἐλέγετο δ' ὅτι: δυνάμενος ἐξ ἐφόδου ἔχειν τὴν Ἀντιόχειαν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐξ ἐπιτήδεις παρείλατο καὶ παρεδίδαξε τὴν ταύτης κατάσχεσιν, δεδιώς τὸν φημιζόμενον λόγον· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἀπάντων ἐφέρετο στόμασιν ὡς ἅμα τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως Ἀντιοχείας καὶ ὁ βασιλεὺς τεθνήξεται. Ἀμέλει καὶ τῷ τοιοῦτῳ λόγῳ δειλαινόμενος οὐτ' αὐτὸς προσεπέλασε τῇ Ἀντιοχείᾳ καὶ τῷ Πέτρῳ δὲ καὶ τῷ Βούρτζῃ παρήγγειλε μηδεμίαν προσβολὴν ποιήσασθαι κατ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ταῦτα καταστησάμενος, ὡς εἴπομεν [P. 657], εἴσεισιν εἰς τὴν βασιλεύουσαν· ὁ Βούρτζης δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ γειτονίῳ καὶ κλέος ἑαυτῷ ἄσθεστον περιποίησασθαι ἱμειρόμενος, μικρὰ φροντίσας τῶν τοῦ βασιλέως ὑποθηκῶν, νόκτιον καὶ μεθ' ἡμέραν ἐσκέπτετο εἴ πῶς δυνηθεῖη κατασχεῖν τὴν πόλιν. Ἀπῆει οὖν συνεχῶς καὶ λόγους μετὰ τῶν Ἀντιοχείων ἐκίλει συμβατικούς. Ἀλαξονευομένων δ' ἐκείνων καὶ τὰς συμβάσεις διωρουμένων, ἔλαθεν ἐκεῖνος φιλιωθεὶς τινι τῶν Σαρρακηνῶν (Αὐλαξ αὐτὸς ἦν), ὃν ὑποκλέψας δώροις καὶ ὑποσχέσεσιν ἴσχυσε λαθεῖν τὸ μέτρον ἐνὸς τῶν πρὸς δύοσιν τῆς Ἀντιοχείας πύργων Κάλα τοῦνομα. Καὶ μετὰ τούτου τεκτηνόμενος κλίμακας πρὸς τὸ ἄκρον ἐξικνουμένας τοῦ πύργου, νόκτα τε ἀφεγγῆ ἐπιτηρήσας καὶ ἐπομβρόν, ἔλαβε τὰς κλίμακας προσερείσας τῷ πύργῳ. Καὶ ἀναβάς μετὰ τριακοσίων τῶν ὑπ' αὐτὸν τοὺς μὲν φύλακας ὀπισφάττει τοῦ πύργου, ἔτι δὲ καὶ τοῦ γειτονοῦντος αὐτῷ· καὶ μετὰ τῶν τριακοσίων τοὺς δύο τούτους πύργους κατεσχῆκώς ἄγγελον εὐθέως ἐκπέμπει πρὸς τὸν στρατοπεδάρχην, μηνύων ἐπιταχύναι καὶ ἔλθειν μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ ὡς τῆς πόλεως ἤδη κατασχεθείσης. Ὁ δὲ Πέτρος τὰς ἀγγελίας δεξάμενος ἰκνεῖ καὶ ἀνεδέετο, τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως δεδοικίως ἀγανάκτησιν, μή τι καὶ κακὸν ἀπολαύσῃ ὡς παραβάτης τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ Βούρτζῃ καὶ ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ πέμποντος ἄγγελον καὶ τὴν ἔλευσιν ἐπιταχύνοντος, καὶ πληροφοροῦντος ὡς ἐπὶ πλέον ἀντέχειν οὐ δύναται πρὸς τὴν πολιορκίαν (καὶ γὰρ δὴ μαθόντες οἱ Ἀντιοχεῖς τὴν τῶν πύργων κατάσχεσιν στυνέριον πανταχόθεν καὶ ἐκπολιορκεῖν τοὺς πύργους ἠπειγόντο, βέλη δ' ἀφέντες παντοδαπά καὶ μηχανὰς ποικίλας τὸ πῦρ ὑφῆπτον, καὶ ἄλλα ἐποίουν ὅποσα ποιεῖν ἔδει τοὺς κινδυνεύοντας σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἀπολωλέναι, ἀποβαλεῖν δὲ καὶ πόλιν πασῶν ὑπερκειμένην τῶν ἀνά τὴν Ἑὼ πόλεων)· πτοηθεὶς δ' ὁ στρατοπεδάρχης μὴ τοσοῦτων ἀπολωλότων καὶ τηλι-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(16) *Castrorum mensoribus præfectum, metatorem præcipuum.* GOAR.

κούτων ἀνδρῶν διὰ τὴν ἐκείνου ἀπειθειαν καὶ πόλεω, τηλικαύτης ὑποστῆ ζῆμیان ἢ πολιτεία Ῥωμαίων, ἔκων καὶ μὴ βουλόμενος καταταχῆσας παρεγένετο σὺν παντὶ τῷ στρατῷ, εὐρῶν τοὺς περὶ τὸν Βούρτζην λίαν ἀπειρηκότας· ἐπὶ τρισὶ γὰρ νυχθημέροις ἦσαν πολιιορκούμενοι. Οὐ τὴν ἔφοδον ἐγνωκότας οἱ Ἀντιόχεις παρελύθησαν τὰς ψυχὰς καὶ τῆς συντονίας ἐνέδωκαν. Ἀδείας δὲ λαθόμενος ὁ Βούρτζης κάτεισι πρὸς τὴν πόλιν, καὶ σπάθη τὸν μοχλὸν τῆς κλειδὸς διατεμὼν ἀνοίγνυσι τὰς πύλας, καὶ τὸν Πέτρον εἰσάγει σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι. Καὶ οὕτω παρελήφθη ἡ μεγάλη καὶ περιφανὴς Ἀντιόχεια. Ὅπερ πυνθόμενος ὁ Νικηφόρος, εὐφρανθῆναι θεῶν ἐπὶ ἀλώσει τηλικαύτης πόλεως καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπιτρέψαι θεῶν, ὁ δὲ τούναντίον ἤλγησε τὴν ψυχὴν τὸν στρατεπεδάρχην τε ἐν αἰτίαις εἶχε, [P. 658] καὶ τὸν Βούρτζην οὐ μόνον οὐκ ἀπεδέξατο τῆς προθυμίας καὶ τῆς ἀνδρείας, καὶ γέρα παρέσχεν ἐπάξια τῆς αὐτοῦ ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ καὶ ὕβρεσι πλύνας παρέλυσε τῆς ἀρχῆς καὶ οἴκοι μένειν ἐπέταξεν.

Αὕτη ἡ αἰτία καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ῥηθήσεσθαι μέλλοντα μισητὸν τοῖς πᾶσι καὶ βδελυκτὸν τὸν Νικηφόρον εἰργάσαντο. Πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτε τὴν ἀρχὴν τὰ κατ' αὐτὸν ἐκινήθη, μυρίασι πλημμελείαις χρωμένων τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἐπιστροφῆν οὐκ ἐπίθει, λέγων· « οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ ἐν τοσοῦτῳ πλήθει λαοῦ ἀτακτοῦσί τινες. » Καὶ αὐθις ἐσσελθὼν εἰς τὴν πόλιν πολλῶν καὶ διαφανῶν καὶ ἰδιωτῶν ἀρπαγέντων οὐδεμίαν ἐκδίκησιν ἐποίησατο, ἀλλὰ παρεβλέπετο τὰς ἀτόπους πράξεις, ἐνευωχούμενος ταῖς ἀσελείαις, αἷς οἱ ἀτακτοῦντες προσκείμενοι κακῶς τοὺς πόλιτας διετίθουν, καὶ ταῦτα συνεργήσαντας αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν οὐ μικρῶς. Ἔτα καὶ πρὸς ταξειδίον (17) συνεχῶς ἐξίων δεινῶς ἐκάκου τὸ ὑπὸ χεῖρα οὐ μόνον προσθήκας συντελειῶν καὶ ἄλλαις συνεισφοραῖς παντοίων εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ λεηλασίαις ἀνυποστάτοις, πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐκκόψας καὶ μέρος τι τῶν παρεχομένων τῇ συγκλήτῳ βουλῇ φιλοτιμημάτων διὰ το, ὡς ἔλεγε, σπανίζειν χρημάτων ἐν τοῖς πολέμοις, πρὸς δὲ καὶ τὰς παρέχεσθαι τυπωθείσας δόσεις πρὸς εὐαγεῖς οἴκους καὶ Ἐκκλησίας παρὰ τινῶν εὐσεβῶν βασιλέων τέλεον ἐκκόψας, καὶ νόμον ἐκθέμενος μὴ τὰς Ἐκκλησίας ἀκινήτοις (18) πλατύνεσθαι, κακῶς φάσκων ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων διαπανᾶσθαι τὰ πτωχικὰ χρήματα καὶ τοὺς στρατευομένους ὀλιγοῦσθαι, καὶ τὸ δὴ πάντων χαλεπώτερον, καὶ νόμον ἐκθέμενος, ἐν ᾧ καὶ τινες ἐπίσκοποι τῶν εὐριπίστων καὶ κολάκων ὑπέγραψαν, διοριζόμενον μὴ ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης καὶ προτροπῆς ἐπίσκοπον ἢ ψηφίζεσθαι ἢ προχειρίζεσθαι. Ἐπισκόπου τε τεθνηκότος βασιλικὸν ἐκπέμπων ἄνθρωπον ἐσταθμημένην ποιεῖν τὴν ἔξοδον προσέταπτε, καὶ τὰ

A committere deberet, diversa secutus indoluit, culpavitque Petrum, et Burtza: non modo non probavit alacritatem atque fortitudinem, aut digna rebus gestis præmia contulit, sed et contumeliis affecto ademittit munus suum, et domi se eum continere iussit.

B Id et alia quæ referemus, invisum omnibus ac detestabilem fecerunt Nicephorum. Primo quod quo primum tempore imperium invasit, cum milites ipsius innumeris dolictis querelas excitassent, nihil de correctione cogitavit, fatus mirum non esse, si in tanta hominum multitudine quidam incompote se gererent. Deinde quod in urbem ingressus, cum bona et illustrium et plebeiurum multorum diriperentur, vindicem se nequaquam præbuit, sed quasi delectari visus est libidinibus eorum qui cives vexabant, eos etiam qui ipsi ad imperium obtinendum haud exiguam navarant operam. Præterea ad Taxeidium assidue veniens graviter subditos afflixit, non modo pensionum et tributorum omnigenis rationibus, sed et rapinis intolerabilibus. Ad hæc partem quamdam eorum quæ senatoribus solebant imperatores largiri donorum in fisco retinuit, causatus sibi ad bella gerenda deesse pecuniam. Neque hoc tantum, sed et donationes monasteriis atque templis legatas a quibusdam piis imperatoribus prorsus abolevit, lege etiam lata ne Ecclesiæ immobilibus locupletarentur bonis, causatus episcopos male prodigere ea quæ pauperibus darentur, interim militibus deficientibus. Id vero omnium gravissimum, quod legem tulit, cui et episcopi quidam leves atque adulescentes subscripserunt, ne imperatoris injussu ullus crearetur episcopus. Et mortuo aliquo episcopo aliquem suorum submisit, qui definitos faceret sumptus: ipse, quod erat de redditibus reliquum, accepit. Sunt et alia ejus constitutiones, omnem necessitatis formam excedentes, quas singulatim referre magis sit ingenii

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(17) Locus videtur fuisse ubi vectigalium aut pensionum rationes ducerentur. XYL. — Ταξειδίον est *navigatio seu iter mari conficiendum*, quo subditi gravantur, cum insperato advenientem imperatorem suscipientes donis conciliant, comitalum alunt, abeuntem etiam prosequantur muneribus, ac sibi necessariis ad vitam destituuntur. Quæ de taxidio profert Xylander, ridicula sunt. GOAR. — Cf. Hasium ad Leonem Diaconum, apud nos lom. CXVIII, col. 753, not. 50. EDIT. PATR.

(18) Non dissimulabo studiose me hæc usum voce, quæ ambiguitatem retineret. Nam et fundi sunt immobilia bona, quidquid eo genere censetur: et ego tamen magis hoc puto intelligi de æternis, quas vocant, donationibus, hæredem in perpetuam suc-

cessionem obligantibus: qualibus amplificata esse bona quæ ecclesiastica dicuntur, non est obscurum. Nolebat, puto, unum aliquem imperatorem aliis præscribere successuris quantum ex suo fisco decidere cogeretur huic vel huic monasterio, homo bello magnus, quod οὐ στείται μετρούμενα. Ergo si quis vellet largiri, id sine præscriptione et in præsens (semel pro semper, quod aiunt) putabat præstare fieri. Nam vix credo eum prohibuisse ne quis fundum donaret, præsertim privatus. Sed redditibus perpetuatis fretos sacrosos videbat σταταλῶν. Lector sequetur quod volet. Omnino autem male apud hoc genus historicorum audiunt, quotquot bello rem publicam tuentes et augentes non ditantur sacrosos. XYL.

ae facundiae. Voluit etiam legem ferre, qua militibus in bello occumbentibus martyrum decernerentur honores, ut qui alia nulla in re quam in bello animae collocaret salutem; patriarchamque et episcopos conatus est ad eam probandam adigere. Sed horum quidam fortiter resistentes eum a proposito dimoverunt, prolato in medium Basilii Magni canone, qui per triennium sacris arceri jubet eos qui hostem bello interfecissent. Nomisma etiam attenuavit, tetartero excoquilato. Cumque eo modo duplex esset nummus, pensiones publicae graviores exigebant, minor in sumptibus faciendis dissipabatur. Cumque esset lege et consuetudine receptum ut omnes nummi imagine imperatoris alicujus notati, modo ponderi justo nihil decederet, idem valerent, ipse sua insignes imagine praeferrere, aliorum depressis pretiis, voluit. Eaque re haud leviter subditis in permutationibus incommodavit. Determinum hoc fuit, quod, republica his rebus attrita, interim rerum venalium nulla fuit allevatio. Atque haec omnia cum essent molestissima, ægerrime cives tulerunt palatii munitionem. Nam multis quae in orbem circa palatium erant pulchris atque magnis operibus dejectis arcem ac sedem tyrannicam contra miseros cives palatio astruxit, in ea cellas, granaria, clibanos et furnos condens et omnibus rerum generibus implens. Praedictum enim fuerat ei in palatio ipsum moriturum. Nimirum autem ignorabat incassum excubitores vigilare, Deo urbem non custodiente. Etenim quo tempore murus palatii condebatur, nocte quadam per mare subvectus aliquis ita vociferatus est: « O imperator, erigis muros: et tametsi vel ad caelum eos educas, intus cum sit malum, urbs captu facilis est. » Qui haec dixit, diu multumque est quæsitus, non tamen inventus. Muro enim absoluto tunc periiit, ea ipsa die, cum ei claves is cui id negotii commissum erat in manus traderet.

εὐάλωτος ἢ πόλις. » Πολλὰ δὲ ἀναζητηθεὶς ὁ τοῦτο συνέβη καὶ αὐτὸν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἀποθανεῖν, ὁπηνίκα τὰς κλείς ὁ τὴν ἐπιμέλειαν ἐπιτετραμμένος φέρων αὐτῷ ἐνεχείρισε.

Accessit ad haec aliud, quod odia in imperatorem exasperavit. Ipso Paschatis festo die, orto inter socios navales et Armenios conflictu utrinque multi perierunt, et mortem ægre evasit Sisinius patricius, urbis praefectus. Exinde fama obtinuit imperatorem civibus inoffensum, quod eos hujus tumultus auctores censeret, elatuisse ludis equestribus eos in casses attractos ulcisci. Paulo post Iadi equestres facti. Ibi Nicephorus, ut civibus ostenderet quid rei conflictus pugnae esset, aut etiam ut eos terreret, quosdam nudis gladiis dimicando praelii simulacrum

Α περιττὰ ἀνελαμβάνετο. Καὶ ἄλλα τινὰ διατάγματα διέτιθει πᾶσαν ἰδέαν ἀνάγκης ὑπερεκπίπτοντα, ἃ κατὰ μέρος διεξιέναι μεγαληγόρου δεῖται καὶ φρενὸς καὶ γλώττης. Ἐσπούδασε δὲ καὶ νόμον θεῖναι τοὺς ἐν πολέμοις ἀποθνήσκοντας στρατιώτας μαρτυρικῶν ἀξιοῦσθαι γερῶν, ἐν μόνῳ τῷ πολέμῳ τιθέμενος καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν. Κατήπειγε δὲ καὶ τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς ἐπισκόπους συνθέσθαι τῷ δόγματι· ἀλλὰ τινες τούτων γενναίως ἀντιστάντες ἀπεῖρξαν αὐτὸν τοῦ σκοποῦ, προσηόντες εἰς μέσον τὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα, ἐπὶ τριετίαν ἀκοινωνήτους εἶναι λέγοντα οὓς πολέμιον ἐν τινὶ πολέμῳ ἀνηρηκότας. Ἠλάττωσε δὲ καὶ τὸ νόμισμα, τὸ λεγόμενον τεταρτηρὸν (19) [P. 659] ἐπινοήσας. Διπλοῦ δὲ τοῦ νομίσματος ἕκτοτε γεγονότος, ἡ μὲν εἰσπραξίς τῶν δημοσίων φόρων τὸ βρῦτερον ἀπῆτει, ἐν δὲ τριῶν ἐξόδους τὸ μικρὸν ἐσκούρπιζετο. Νόμου δὲ καὶ ἔθους ὄντων παντὸς χαρακτήρα βασιλέως, εἰ μὴ τῷ σταθμῷ ἐλαττοῖτο, δύναμιν ἔχειν ἰσότημον, ὁ δὲ τὸν ἑαυτοῦ προκεκρίσθαι ἐνομοθέτησεν, ὑποθιβάσας τοὺς τῶν ἄλλων. Ἐξ ἧς αἰτίας οὐ μικρῶς ἔθλιψε τὸ ὑπήκοον ἐν τοῖς λεγομένοις ἀλλαγίαις. Καὶ τὸ δὴ χεῖριτον, ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας τοῦ πολιτεύματος πιεζομένου οὐδεμίαν εὐθηνίαν ἐδέξαντο τὰ ὀνούμενα. Πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἠνίασε τοὺς ἀνθρώπους, καίτερλίαν ὄντων χαλεπωτάτων, ἡ τοῦ τείχους κτίσις τῶν παλατίων. Πολλὰ γὰρ ἔργα κύκλῳ ὄντα τοῦ παλατίου, εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἐξεργασμένα, καταστρεψάμενος, ἀκρόπολιν καὶ τυραννεῖον κατὰ τῶν ἀβλίων πολιτῶν ἀπειργάσατο, ἀποθήκας καὶ σιτοβολῶνας ἐνδοθεν καὶ ἱπνοὺς καὶ κλιθάνους ἐργασάμενος καὶ

Ϟ πληρώσας εἰδῶν. Προτεθέσπιστο γὰρ αὐτῷ ἐνδοθεν τοῦ παλατίου ἀποθανεῖν (20), ἠγνόει δ' ὡς εἶκεν, ὡς εἰ μὴ κύριος φυλάξει πόλιν, εἰς μάτην ἠγρόπησεν ὁ φυλάστων. Ὅτε γὰρ τὸ τεῖχος τοῦ παλατίου κατεσκευάζετο, μὲν τῶν νυκτῶν ἀνὰ τὴν θάλασσαν ὑποπλέων τις ἐξευθίσεν· « ὦ βασιλεῦ, ὕψους τὰ τεῖχη, κἂν μέχρι πόλου φθάσης, ἐνδον τὸ κακόν, εἰπὼν οὐχ εὐρέθη. Τοῦ τείχους γὰρ τελειωθέντος, τότε

Προτεγένετο δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἕτερον, ὅπερ ἐπὶ πλέον ἐξῆρε τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος. Συμβουλῆς γενομένης κατ' αὐτὴν τὴν ἑσπέρην τοῦ ἀγίου Πάσχα μέσον κλωθῶν καὶ Ἀρμενίων, πολλὸς ἀνθρώπων ἐγένετο φόβος, μικροῦ δ' ἂν ἀπεδίω καὶ ὁ μάχιστος Σισίνιος καὶ ἑπαρχος, Διεδέδοτο δὲ φήμη ἐν τούτου ὡς χαλεπαίνων τοῖς πολιταῖς ὁ Νικηφόρος, ὡς αἰτίαις τάχα τῆς ἀταξίας, ἐν ἡμέρᾳ ἵπποδρομίας μέλλει σαγηνεύσας τὸν δῆμον τιμωρήσασθαι. Καὶ δὴ μετὰ μικρὸν ἵπποδρομίας τελουμένης, βουλόμενος ὁ Νικηφόρος ἐνδείξασθαι τοῖς πολιταῖς καὶ τὴν τοῦ πολέμου

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(19) Zonaras scribit de hexagio vel sextula (nam ἐξάγιον lego) cum redegisse τεταρτηρὸν. Quod sic intelligo, posterioris nummi ad priorem fuisse eam proportionem quæ est bessis ad assem, ut major minoris esset sesquiplus. Nam ut a 6 ἐξάγιον, ita a 4 τεταρτηρὸν videtur dictus. Ut si vetus 6 (verbi

gratia obolos, novus 4 obolos appendisset. Ἐξοδὸν pro sumptu videtur bis hic posuisse. XYL.

(20) Librarius non inepte, καὶ μὴν ἔδει μᾶλλον αὐτὸν διὰ τοῦτο διηγεῖσθαι τοῦ παλατίου διάγειν ἕκτος. XYL.

συμβολήν ὅποια ἐστὶ, τάχα δ' ἴσως καὶ ἐκφροδῆσαι, ἄξιφη γυμνὰ λαβύοντας τινὰς προτέταξεν ὡς ἐν προσχήματι πολεμίων παῖζαι, εἰς ἐστίασιν τάχα τῶν θεατῶν. Τούτου δὲ γενομένου, τὸν ναὺν τῶν βλεπομένων ἀγνοήσαντες οἱ θεωροὶ, καὶ τὴν κρατοῦσαν φήμην τέλος ἤδη λαμβάνειν ὑποτοπάσαντες, δρομαῖοι ἐπὶ τὰς ἐξόδους ἐχώρουν κρημνώδεις οὖσας καὶ σφαλεράς, καὶ ὑπ' ἀλλήλων συμπατούμενοι ἀπέθνησκον. Καὶ ἀπώλοντο ἂν ἅπαντες ὑπ' ἀλλήλων κατακατούμενοι, [P. 660] εἰ μὴ ὁ βασιλεὺς ὠράθη ἐπὶ τοῦ θώκου καθήμενος ἀδεής τε καὶ ἀτρεπτός· ὃν ἰδὼν ὁ δῆμος μὴ παρακινηθέντα, καὶ κατανοήσαντες ὡς ἀκόντος αὐτοῦ γέγονε τὸ γινόμενον, ἔστησαν τῆς φυγῆς.

Πρόσδοκον δὲ δημοσίαν ποιήσαντα τὸν Νικηφόρον ἐν τῇ Πηγῇ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὑποστρέφοντα οἱ συγγενεῖς τῶν ἐν τῇ ἵπποδρόμῳ ἀπολωλότων δεξάμενοι ἐν τῇ τῶν Ἀρτοπρατῶν ἀγορᾷ ὑβρίεις ἤφισαν κατ' αὐτοῦ ἀπρεπεῖς, ἀλάστορα καὶ παλαμναῖον ἀποκαλοῦντες καὶ ὁμοφύλοις αἷμασι μιὰρον, καὶ κόνιν καὶ λίθους ἔπεμπον εἰς αὐτὸν ἄχρι τῆς ἀγορᾶς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Καὶ ἀπεπάγη μὲν ἂν τῷ δέσει, εἰ μὴ τινες ἐντιμότεροι τῶν πολιτῶν προλαβόντες τοὺς μὲν ἀτακτοῦντας ἀνέστειλαν, αὐτὸν δὲ εὐφημοῦντες ἄχρι τοῦ παλατίου προέπεμψαν. Διὰ ταῦτα πάντα ἀπηχθῆσθαι παρὰ τῶν πολιτῶν ἐπιστάμενος καὶ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος τὴν ἀκρόπολιν ἐδομήσατο. Ἄλλ' οὐκ ἠδυνήθη διαφυγεῖν τὰ χρεῶν, ἀλλ' ὅτε καλῶς ἔχειν αὐτῷ τὰ πάντα ὤφθη, ἀπέβροχῆς τὴν ζωὴν. Καὶ ὅπως, ἐν τῷ πρόποντι καιρῷ βῆθῃσεται.

Τετάρτην δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔτει, μηνὶ Ἰουνίῳ, τῆς ι' Ἰνδικτιῶνος, τὰς ἐν τῇ Θράκῃ πόλεις ἐξήκει ἐπισκεψόμενος, καὶ γενόμενος ἄχρι τῆς λεγομένης μεγάλης σοῦδας ἔγραψε Πέτρῳ τῷ Βουλγαρίας ἀρχόντι μὴ ἔσθ' τοὺς Τούρκους διαπερᾶν τὸν Ἰστρὸν καὶ τὰ Ῥωμαίων λυμαινέσθαι. Τούτου δὲ μὴ προσέχοντος ἀλλὰ παντοίας ἀφορμαῖς παρακρούοντος, τὸν τοῦ ἐκ Χερσῶνος πρωτεύοντος υἱὸν ὁ Νικηφόρος τὸν Καλοκυρὸν πατρικιότητι τιμήσας πρὸς τὸν ἀρχόντα Ῥωσίας ἐκπέμπει Σφενδόσθλάβον, δωρεῶν ὑποσχέσας καὶ φιλοτιμιῶν οὐκ ὀλίγων ἀναπειθῶν ἐκστρατεῦσαι κατὰ Βουλγάρων. Πεισθέντες οὖν οἱ Ῥῶς καὶ ἐπελθόντες τῇ Βουλγαρίᾳ κατὰ τὸν Δύγουστον μῆνα, τῆς ια' Ἰνδικτιῶνος, πέμπτην τῆς βασιλείας ἔτει τοῦ Νικηφόρου, πολλὰς πόλεις καὶ χώρας ἠδάφισαν τῶν Βουλγάρων, καὶ λίαν ἔτι πλείστην περιβαλόμενοι ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. Καὶ τῷ ἔκτῳ δὲ πάλιν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνῳ ἐπεστράτευσαν κατὰ Βουλγαρίας, καὶ τὰ ὅμοια τῶν προτέρων ἢ καὶ χεῖρονα διεπράξαντο. Δευτέρῃ δὲ Σεπτεμβρίου μηνός, ὥρα τῆς νυκτὸς β', Ἰνδικτιῶνος ια', γέγονε βρασμός καὶ κλύονος γῆς ἐξαισίας, καὶ ἔπαθε κακῶς Ὀνωρίας καὶ Παφλαγονία. Ἐγένοντο δὲ καὶ ἀνεμοὶ κατὰ τὸν Μάιον μῆνα τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος σκληροὶ καὶ καυματοῦδεις, οἵτινες τοὺς καρπούς διέφθειραν αὐταῖς ἀμπέλοις καὶ δένδρεσιν, ὡς ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ιβ' Ἰνδικτιῶνα σφοδρότατον ἐπενεχθῆναι λιμὸν. Καὶ δέον τὸν βασιλέα τῆς τῶν ὀπηκῶν φροντίσαι σωτηρίας, ὁ δὲ τὸν βασιλικὸν οἶτον γλίσχρως πωλῶν, καὶ καταπραγματευόμενος τὴν

371 exhibere jussit, oblectandorum scilicet spectulorum causa. Verum spectatores quid hoc sibi vellet ignorantes, jamque id agi putantes quod rumor fore confirmarat, ad exitus theatri præruptos ac lubricos cursu se contulerunt, ibique alii ab aliis cenculcati perierunt permulti, omnesque adeo invicem obtriti periissent, nisi conspecto imperatore, qui in solio immotus ac quiete assidebat, sensissent nolente eo hunc accidisse tumultum, ac fugiendi finem fecissent.

Cum ad Fontem deinde imperator publice processisset feriis Assumptionis Christi, redeuntem cognati eorum qui in Circo perierant in foro Arto-praton nacti convitiis prosederunt, flagitiosum homicidam et popularium sanguine contaminatum vocantes, pulveremque adversus eum et saxa jactantes, donec ad forum Constantini Magni pervenit. Et fuisset sane exanimatus metu, nisi civium honoratiorum quidam eum repressis tumultuantibus slipassent et faustis acclamationibus prosecuti in palatium deduxissent. Ob hæc omnia invisum se civibus cernens et insidias timens arcem exstruxit. Neque tamen fatum evitavit, sed quo tempore 372 omnia sibi in tuto esse putavit, vitam amisit. Quomodo res sit acta, suo dicetur loco.

Anno imperii sui 4, indictione 10, mense Junio exiit Thraciæ urbem contemplatum. Cumque usque ad Magnam Fossam pervenisset, Petrum Bulgaricæ principem hortatus est per litteras ne sineret Turcos Istrum trajicere et Romanorum ditionem infestare. Bulgaro non obtemperante, sed omnis generis adhibitis prætextibus recusante, Nicephorus Calocyrum Chersonii principis filium, patricia dignitate exornatum, ad Sphendosthlabum Rossorum principem mittit, cumque munerum ac officiorum pollicitationibus ad inferendum Bulgaris bellum sollicitat. Rossi obsecuti, indictione undecima, Augusto mense, anno imperii Nicephori quinto in Bulgariam impressione facta multas urbes ac castella Bulgarorum solo æquaverunt, prædaque potiti ingenti domum redierunt. Eodem modo, atque etiam aliquanto durius, anno proximo insecuto Bulgaros tractaverunt. Indictione undecima, post die Kalendarum Septembris, hora noctis duodecima, fragor et terræ motus horrendus fuit, afflixitque Honoriam et Paphlagoniam. Maio etiam mense ejusdem anni venti spirarunt asperi et urentes, qui fructus una cum vitibus ac 373 arboribus perdiderunt. Itaque anno proximo insecuto penuria exstitit gravissima. Ibi imperator, quem conveniebat salutis subditorum curam gerere, frumentum suum magno vendens ac ex calamitate suorum lucrum faciens, quasi re præclare gesta jactavit se modium aureo nummo vendi solitum duobus vendidisse. Longe aliter Basilius Macedo imperator;

qui cum magna Dominica die in ædem Apostolorum venisset, civesque quosdam venerando aspectu videret tristi vultu et mœrorem præ se ferentes, ad se vocatos interrogavit cur non ipsi quoque splendido amictu ad eam solemnitatem accessissent, sed veluti in magna aliqua civitatis calamitate mœrent; cumque unus eorum respondisset: « Tibi quidem, domine, et iis qui tibi astant, splendide vestiri et lætari convenit: non item eos hæc decet, qui in discrimine mortis sunt constituti. Videre enim ignorare obventorum asperitatem duos frumenti modios aureo nummo vendi, » hac voce audita gemitum ex imo duxit pectore, et miseratio lacrymas ei expressit, consolatusque eos, ut in palatium rediit, convocatos quibus civilia et imperatoria negotia commendaverat, multis est insectatus convitiis detestatusque, quod de caritate annonæ se non fecissent certiores. Statimque venum proposito 374 suo et publico frumento, duodecim modios aureo vendi iussit. Quod ejus factum probans Deus fertilitatem est largitus. Atque hæc laudandi Basilii gratia dixi. At vero Nicephorus gaudebat potius affligi cernens subditos quam utiis succurreret. Idemque faciebat Leo frater ipsius cauponantibus annonam et merces mulieribus se dans, multisque et variis malis orbem terrarum implens. Turpe illorum quæstus studium facere cives subsannaverunt. Nam cum aliquando ad milites exercendos in campum progressus imperator cano cuidam, qui inter milites se ascribi petebat, diceret ecquid homo canus in militiam allegi peteret, apte in respondit se multo nunc validiorem esse quam adolescens fuisset. Et qui hoc verum esset, interrogante imperatore: « Eo, inquit, quod olim uno aureo empto frumento duos operabam asinos: te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud gravate humeris porto. » Imperator dieterium sentiens abiit, nihil perturbatus.

ἤκμαζον. » Αὐτοῦ δὲ, « Καὶ πῶς; » ἐρομένου, » Ὅτι περ, νοῖς ἐπιφορτίζων, ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας δύο νομισμάτων εἰρωνεῖαν ἀνεχώρησε, μηδὲν ταραχθεῖς.

Cæterum Saraceni amissis in Syria et Cilicia urbibus, Joannem archiepiscopum Hierosolymæ vivum combusserunt, quod suspicarentur ejus instinctu Nicephorum ipsis bellum illaturum. Incenderunt etiam pulcherrimum templum Domini Sepulcri. Eodem modo Antiocheni quoque 375 Christophorum suum pontificem summum interfecerunt. Ad imperatorem porro se contulerunt Gregorius et Panoratus fratres germani, eique suam ditionem, nomine Taron, concesserunt. Quos ille patricia dignitate ornatos prædiis redditus amplos habentibus donavit. Die mensis Decembris 22, hora tertia, tantus fuit solis delcetus ut astra quoque apparuerint.

Jam Theophano Augusta consuetudinem Nicephori aversans, Tzimiscam, ejus familiarium ad se vocati cujusdam ministerio, domo sua (in qua tum

Α συμφοραν τῶν ὑπὸ χεῖρα [P. 661] ἦρχει ὡς τι μέγα κατωρθωκῶς ὅτι μοδίου τῷ νομισματι πιπρασκομένου αὐτὸς δύο πωλεῖσθαι τοῦτον ἐπέταξε, μὴ τὸν Μακεδόνα μιμησάμενος βασιλέα Βασίλειον· οὔτος γὰρ κατὰ τὴν καινὴν Κυριακὴν ἀπερχόμενος ἐν τῷ τῶν Μεγάλων Ἀποστόλων ναῷ, καὶ θεασάμενος πολίτας τινὰς ἱεροπρεπεῖς μὲν καὶ σεμνοὺς, ἄλλως δὲ σκυθρωποὺς καὶ κατηφιῶντας, ἔγγυς ἐαυτοῦ παρασησάμενος διὰ τί μὴ καὶ αὐτοὶ λαμπροφοροῦντες ἐν τῇ ἑορτῇ πάρεσιιν ἀνηρώτα, ἀλλ' ὡς ἂν ἐν μεγάλῃ συμφορᾷ τῆς πόλεως οὔσης συγνάζουσι. Πρὸς δὲ ἀπεκρίνατό τις τῶν πολιτῶν· « Σοί, ὦ δέσποτα, καὶ τοῖς ἐστῶσιν ἔγγιστά σου πρέπει τὸ λαμπροφορεῖν καὶ χαίρειν· οἷς δὲ τοῦ θανάτου πρόσσεσι προσδοκία, τὰ τοιαῦτα ἀπεόικασιν. Ἦ ἄγνοεῖς ὅτι δύο μέδιμνοι σίτου τῷ νομισματι πιπράσκονται διὰ τὴν τῶν ἀνέμων τραχύτητα; » Πρὸς ταῦτα βόθιον ἀνοιμῶξας ὁ βασιλεὺς συμπαθεῖς ἀπέσταξε δάκρυον, καὶ τοῦτους μὲν παρεμυθήσατο δαψιλῶς, ἐπνεελθὼν δ' εἰς τὰ βασίλεια τοῦς τὰς πολιτικὰς καὶ βασιλικὰς συναγαγὼν μετερχομένους φροντίδας μυρίαε ὕβρεσι καὶ ἀραις καθυπέβαλεν ὅτι μὴ αὐτῷ περὶ τῆς σιτοδείας ἐμήνυσαν, καὶ εὐθὺς τὸν βασιλικὸν καὶ δημόσιον σῖτον προθέμενος δώδεκα τοῦ νομισματος διδῶσθαι παρεκελεύσατο· οὗ τὴν προαίρεσιν ἀποδεξάμενος ὁ Θεὸς εὐθηνίαν πολλὴν τοῖς ἀνθρώποις παρέσχετο. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἔπαινον ἐκείνου ἐβόηθη· ὁ δὲ Νικηφόρος ἔχαιρε μᾶλλον ἢ ἐβόηθαι θλιβόμενος ὄρων τοῦς ὑπηκόους. Καὶ οὐχ οὔτος μόνον, ἀλλὰ καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ταῖς καπηλείαις προσκείμενος τῶν εἰδῶν, πολλῶν καὶ ποικίλων δεινῶν τὴν οἰκουμένην ἐνέπλησεν. Ὡν τὴν αἰσχροκέρδειαν εὐτραπέλως οἱ πολῖται διεκωμῶδουν. Ἐξελοθόντος γὰρ ποτε τοῦ βασιλέως ἐν τῷ πεδίῳ ὡστε γυμνάσαι τὸν στρατὸν, ἐπεὶ τις ἤλθε πολιὸς τὴν τρίχα καὶ ἐπειρᾶτο συναριθμηθῆναι τοῖς στρατιώταις, φησὶ πρὸς αὐτόν· « Σὺ δὲ, ὦ ἄνθρωπε, γέριον ὢν πῶς τοῖς ἐμοῖς στρατιώταις ἐπείγῃ συναριθμηθῆναι; » Ὁ δ' εὐστόχως ὑπολαβὼν, « Πολὸν δυνατώτερός εἰμι νῦν, ἔφη, ἢ ὅτε ἔφη, τὸν τοῦ νομισματος σῖτον πρότερον δυσὶν ἡμιόμοισιν ἀβαρῶς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρω. » Συνεὶς οὖν τὴν

Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ μετὰ τὸ ἀλῶναι τὰς ἐν Συρίᾳ καὶ Κιλικίᾳ πόλεις τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἱεροσολύμων Ἰωάννην ζῶντα κατέκαυσαν ὡς ταῖς ὑποθήκαις αὐτοῦ τάχα μέλλοντος τοῦ Νικηφόρου ἀφίξασθαι πρὸς αὐτούς· ἐνέπρησαν δὲ καὶ τὸν περικαλλῆ ναὸν τοῦ Κυριακοῦ Ἱάφου. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο πεποιήκασι καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς, Χριστοφόρον τὸν αὐτῶν ἀνελόντες ἀρχιερέα. [P. 662] Προσεβρύθησαν δὲ τῷ βασιλεῖ Γρηγόριος καὶ Παγκράτιος οἱ αὐτάδελφοι, τῆς ἐαυτῶν παραχωρήσαντες αὐτῷ χώρας τοῦ Ταρών· οὗς πατρικίους τιμῆσας καὶ κτήμασιν ἐφιλοφρονήσατο πολυπροσόδοις. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡλίου ἔκλειψις τῇ κβ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, περὶ τρίτην ὥραν, ὡς καὶ ἄστρα φανῆναι.

Ἡ δὲ βασιλίς Θεοφανῶ ἀποστρεφομένη τὴν συνουσίαν τοῦ Νικηφόρου, τινὰ τῶν τοῦ Τζιμισκῆ μεταπειψαμένη εἰσκαλεῖται τοῦτον ἐν τῷ ἴδίῳ οἴκῳ σχο-

λάζοντα· ἔφθη γὰρ ὁ βασιλεὺς διὰ τινὰ ὑποψίαν A παραλύσας τοῦτον τῆς τοῦ θυρεστικῆς ἀρχῆς καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀπρόιτον εἶναι κελεύσας. Διεπράξατο δὲ ἡ μοιχαλῆς καὶ γράμματα τοῦτον δεῖξασθαι τὴν κήρυξον ἐπιτοέποντα. Καὶ ὁ πεμφθεὶς ἐκεῖθεν αὐτὸν ἀναλαβόμενος εἰς Χαλκηδὼνα ἀφίκετο. Καὶ τοῦ βασιλέως ὑπομνησθέντος εἰ δεῖ τοῦτον εἰσελθεῖν ἐν τῇ βασιλίδι, κάκεινον προσμένειν μικρὸν ἐπιτρέψαντος, ἐκεῖνη νυκτὸς ἰα' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, Ἰνδικτιῶνος ιγ', ἔτους ρυοή', ἀποστείλασα ἄγει τοῦτον πρὸς τὸν κήρυξον τοῦ παλατίου χειροκυρήτην λιμένα νυκτὸς, καὶ κόνιφ ἀνιμήσατο μετὰ πάντων τῶν περὶ αὐτόν· ἦσαν δὲ ὁ πατρικίος Μιχαὴλ ὁ Βούρτζης καὶ Λέων ταξιάρχης ὁ Βαλάντιος καὶ τῶν τοῦ Τζιμισκῆ πιστικωτάτων ὁ Ἀτζηπυθεόδωρος καὶ ἕτεροι δύο. Οἵτινες ἀνελθόντες καὶ ξιφήρεις εἰς τὸν τοῦ βασιλέως εἰσελθόντες κοιτῶνα, ἐπεὶ μὴ εὔρον αὐτὸν ἐν τῇ D συνήθει κλίνῃ, φωραθῆναι ὑπονοήσαντες μικροῦ δεῖν ἐκυτοῦς κατακρήμνισαν, εἰ μὴ που ἀνδράριόν τι τῶν ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εὐρηκότες ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγοῦνται. Καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν ἐπ' ἰθάφους κείμενον καὶ στρωμνὴν ἔχοντα πῖλον κοκκοβαφῆ καὶ ἄρκτου δέρμα, ὑπερ λαδῶν ἦν παρὰ Μιχαὴλ μοναχοῦ τοῦ Μαλείνου, τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. Τοῦτον ἄρτι πρὸς ὕπνον τραπέντα, καὶ μηδὲν ἐπισσομένον τῆς ἀφίξεως τῶν μελλόντων αὐτὸν ἀναρεῖν, ὁ Τζιμισκῆς τῷ ποδὶ νύξας ἐξύπνισεν. Ἐξυπνισθέντα δὲ καὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν ἀγκῶνα τῇ γῆ προσερείσαντα καὶ τὴν κεφαλὴν ὀνακουφίσαντα, ἐπιφέρει γυμνῶ τῷ ξίφει κατὰ τῆς κορυφῆς ἀσκεποῦς οὐσης (ἐπεπτώκει γὰρ ἐγειρομένου τὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κάλυμμα) Λέων ὁ Ἀβαλάντιος γενναίαν πληγὴν, καὶ διελαύνει C μέσον τὸ κρανίον. Ἔτιστα τῆς στρωμνῆς αὐτὸν ἀναστήσαντες ἄγουσι πρὸς τὸν Τζιμισκῆν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς καθίσαντα κλίνης, καὶ πολλὰ παροινήσαντες καὶ κατονειδίσαντες καὶ δυσφημήσαντες εἰς αὐτὸν μηδὲν ἄλλο λέγοντα ἄλλ' ἢ, « Κύριε, ἐλέησον, » καὶ, « Θεοτόκε, βοήθει, » τελευταῖον ἐπεὶ περ κατεφωράθησαν παρὰ τῶν προκοίτων [P. 663] τοῦ παλατίου καὶ συνίστατο ἐπ' αὐτοὺς πλῆθος ἀμυνομένων, ἀποσφάττουσι τοῦτον, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες διὰ τινος Θυρίδος τοῖς εἰς βοήθειαν συντρέχουσι δεικνύουσι. Καὶ οἱ μὲν οὕτω κατεστωρέθησαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Τζιμισκῆν κειρὸς ἐδόθη ἀδεῶς καὶ μετ' ἀδείας πάντα ποιεῖν.

Λέγεται δὲ ὅτι πρὸ δέκα ἡμερῶν τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐγγραφὴν εὔρεν ὁ βασιλεὺς, ἐρρημιμένον ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ καὶ μηνῶν ἀσφαλίσασθαι ἐαυτὸν ὡς ἐπιβουλεύμενον ὑπὸ τοῦ Τζιμισκῆ. Καὶ τινὰ δὲ κληρικὸν φασὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἀναίρεσως δεδωκέναι αὐτῷ γράμμα περιέχον πρὸς ἔπος ταῦτα· « Ὁ βασιλεῦ, ἀσφάλισαι σεαυτὸν· κίνδυνος γὰρ σοὶ κατὰ ταύτην τὴν νύκτα οὐ μικρὸς ἀρτύεται. » Ἐδὲ γραμματίων ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὡς ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς δεξιῆριον εἶναι οὐκ ἀνέγνω τοῦτο, ἄλλοι δ' ὅτι ἀνέγνω μὲν, ἀλλ' ἠμέλησε τῆς ἐκυτοῦ φυλακῆς, τοῦ χροῶν ἐμποδίσαντος, ἀποθανόντος δὲ τούτου εὐρέθη ἔχον τὰ γεγραμμένα. Ἄλλοι δ' ὅτι ἀνσγνοὺς ἐπέτρεψε τὴν ζητήσιν καὶ φυλακὴν τῷ πρωτοβεστιαρίῳ, ἔγραψε δὲ καὶ τῷ ἀδελφῷ Λέοντι ἐπ' οἴκου διάγοντι λαὸν ἔνοπλον εἰληφέναι καὶ φοιτῆσαι τὴν ταχίστην πρὸς τὸ παλάτιον. Τοῦτο δὲ διακομισθὲν ἐκεῖνος δεξά-

privatus debebat, ob suspicionem quamdam domestici officio dejectus ab imperatore, et domi suæ se continere neque usquam prodiro jussus) evocat, adeoque litteras etiam adultera ab imperatore obtinet, quibus in urbem is redire juberetur. Qui missus fuit, in Tzimiscam domo sua Chalcedonem adducit, Cumque imperator submonitus utrum cum vellet Cpolin ingredi, cum aliquantulum expectare jussisset, Theophano nocte, 11 Decembris, indicatione 13, anno mundi 6478, missis suis Tzimiscam noctu ad portum manu confectum, qui est infra palatium, deducit, et impetum corbi cum sociis in palatium attrahit. Erant cum eo Michaelus Burtza patricius, Leo Abalantius cohortis dux, Alzyrotheodorus Tzimiscæ amicorum fidelissimus, ac duo alii, **376** ii cum in palatium essent sublevati, gladiis cincti imperatoris cubiculum intrant; cumque eum non invenirent in consueto lecto, detectas insidias esse suspicantes jam se ipsos erant precipitaturi, nisi homuncio quidam obtigisset ex gynæceo, quo duce in solo jacentem Nicephorum Phocam inveniunt, pro veste stragula habentem pileum cocco infectum et exuvium ursi, quod ab avunculo suo Michaelo monacho Maleino acceperat. Recens imperator obdormiverat, acque percussorum adventum senserat. Tzimiscæ cum calce ictum o somno excitat: evigilanti dextræque manus cubito terræ innitenti et caput attollenti Leo Abalantius stricto ense vulnus ingens in nudum caput (deciderat enim operculum capiti, dum se sublevareti) incutit, medio cranio dissecto. Deinde eum a lecto auferentes ad Tzimiscam ducunt in sella imperatoria sedentem, multisque contumeliis et convitiis exagitant, nihil aliud dicentem quam: « Domine, miserere, opitulare, Deipara. » Tandem cum res excubitoribus palatii innotuisset, et multitudo ad defendendum imperatorem accurreret, Nicephorum jugulant, caputque ejus resectum defensoribus per fenestram ostendunt. Hoc pacto iis sedatis, Tzimiscæ libere quæ vellet agendi occasio data.

377 Ferunt decem diebus antequam interficeretur, Nicephorum in suo cubiculo invenisse libellum, cujus scriptura movebatur ut sibi caveret: nam a Tzimisca ipsi insidias fieri. Quemdam etiam clericum perhibent vesperi, qua nocte deinde periiit, litteras ei exhibuisse in quibus hæc continebantur: « Muni te ipsum, imperator: nam hac nocte tibi periculum haud leve impendet. » Eas litteras alii tradunt imperatorem non legisse, opinatum iis petitionem aliquam contineri. Alii legisse aiunt, sed sui custodiendi rationem non duxisse ullam, falso impeditum: easque litteras ipso occiso inventas fuisse. Non desunt qui iis lectis imperatorem asserant inquisitionem et custodiae munus protovestiario mandasse; simulque fratri suo Leoni domi suæ degenti scripsisse ut cum armata manu ad pelatium celerrime veniat; Leonem litteras accep-

tas non aperuisse, quod tum forte talis cum aliquo certaret et impensissime isto ludicro delectaretur, sed eas in sui lectuli sponda deposuisse. Ludo finito statim legisse, et percepta sententia coegisse quantam res ferro manum, ac ad palatium contendisse. Sed cum ad Fundam Circi venisset, audisse quosdam inter se de interfecto imperatore Nicephoro colloquentes, nec non et in palatio et angiportis Joannem imperatorem proclamantium voces percepisse: itaque re insperata consternatum nihil magnanimum **378** cogitasse, sed illico cum filio Nicephoro in Magnum Templum confugisse. Atque hæc memoria prodita sunt; verene an falso, non pronuntio. Id quidem liquet, Nicephorum in palatio fuisse interfectum.

379 Joannes Tzimischas hoc sublato imperium iniit, adhibitis collegis Basilio et Constantino Romani filijs, quorum hic quintum, ille septimum ætatis annum agebat. Initio statim imperii Basilium, cubicularium intinum, quem Nicephorus ab eo in occupando imperio non leviter adjutus novo nomine novi magistratus instituto præsidem creaverat, noctu ad se vocatum rerum gerendarum socium asciscit, quippe et longo tempore in republica versatum, sub patre Romano seniore, et Constantino Porphyrogenito sororis suæ marito, et qui sæpissime rem contra Agarenos gesserat, et rebus arduis scite se accommodare callebat. Is Basilius, ut primum tractandarum rerum munus accepit, omnes Nicephoro studentes e medio submovet. Leonem curpalatam in Lesbum, Nicephorum Beclam ejus filium Imbrum. Bardam Ducæ filium juniorem, qui tum Chaldiæ et Colonia præerat, abrogato magistratu Amasiam relegat, aliosque vel civiles vel bellicos magistratus gerentes in ordinem redigit, in eorumque loca substituit familiares suos, et quos novo imperatori fides nosset. Reditus etiam decretus iis quos Nicephorus solum vetero jusserrat, pontificibus præcipue primariis; quibus ostendimus id **380** evenisse, quod constitutioni ab eo spoliandæ ac contumelia afficiendæ Ecclesiæ causæ factæ nolissent subscribere.

παρὰ τοῦ Νικηφόρου φυγαδευθεῖσι κάθοδον ἐπιτρέπει, καὶ ὑπογράφει τῷ τόμῳ ὃν εἰς κατατομὴν καὶ ὑβρίν ἐφεύρε τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνος ἐξορισθεῖσιν, ὡς ἤδη φθάσας ὁ λόγος ἱστῶρησεν.

Rebus hoc modo constitutis, ea ipsa nocte

αμενος, καὶ μηδ' ἀνελίξας (ἔτυχε γὰρ κυβεύων μετὰ τινων καὶ δαιμονίως τῇ παιδιᾷ χρώμενος) ἔθετο ἐν τῇ ἑαυτοῦ κλίνῃ ὑπὸ τὴν τύλην. Ἄρτι δὲ τοῦ παιγνίου διαλυθέντος τὸ γραμματίον ἐπελθὼν καὶ τὸν ἐγκείμενον νοῦν συνεῖς τῶν γραφέντων, δόναμιν ὡς ὁ κχιρὸς ἀπήτει: συνθηροικῶς ἀπήει πρὸς τὰ βασιλεια. Γενόμενος δὲ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ σφενδόνην ἤκουσέ τινων διαλεγόμενων πρὸς ἀλλήλους ὡς ἕξα εἶη Νικηφόρος ἀνηρημένος ὁ βασιλεύς, ἤκουσε δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ παλατίῳ καὶ τοῖς στενωποῖς ἀνευφημούντων τὸν Ἰωάννην. Τῷ ἀνελπίστῳ δὲ καταπλαγείς, καὶ μηδὲν ἐννοήσας γενναῖον, ἢ τάχους εἶχε σὺν τῷ υἱῷ Νικηφόρῳ τῇ Μεγάλῃ προσέρχεται Ἐκκλησίᾳ. Καὶ τὰ μὲν λεγόμενα ταῦτα· εἰ δὲ ἀληθῶς ἢ ψευδῶς, οὐκ ἔχω λέγειν. Θνήσκει δ' ὁμοίως ὁ Νικηφόρος ἐνδὸν τοῦ παλατίου κατεργασθεὶς.

Β Ἰωάννης δὲ ὁ Τζιμισκῆς τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς ἀποθανόντος τοῦ Νικηφόρου ἀνεδέξατο τὰς φροντίδας, συμβασιλεύοντας ἔχων Βασίλειον καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς υἱούς Ρωμανοῦ, ὧν ὁ μὲν Βασίλειος ἕβδομον εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος, ἄτερος δὲ ὁ Κωνσταντῖνος πέμπτον (21). Εὐθὺς οὖν Βασίλειον τὸν παρακοιμώμενον, ὃν Νικηφόρος ὁ βασιλεὺς οὐ μικρὰ συμβαλλόμενον αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας κατάσχεσιν πρόεδρον (22) τετίμηκε, μὴ πω πρότερον ὄντος τοῦ ἀξιωματός, πρώτου δ' αὐτὸ τοῦτο ἐφευρηκότος, νοκτὸς μεταπεμφάμενος κοινοῦν τῆς ἀρχῆς προσελάθετο, ἅτε ἐν πολλοῖς χρόνοις τὰ τε πολιτικὰ μεταλθόντα ἐπὶ τοῦ ἐκείνου πατρὸς [P. 664] Ρωμανοῦ τοῦ γέροντος καὶ Κωνσταντῖνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, καὶ πλειστάκις κατὰ τῶν Ἀγερηνῶν ἐκστρατεύσαντα, καὶ δυσχερείαις πραγμάτων εἶδοτα εὐφυῶς προσαρμοῦσθαι. Ὅς εὐθὺς τὴν ἐπιτροπὴν εὐληθῶς τῶν πραγμάτων πάντας τοὺς εὐνοῖαν τῷ Νικηφόρῳ φυλάττοντας ἐκ μέσου πεποίηκε. Λέοντα μὲν τὸν κουροπαλάτην ἐν Λέσβῳ περιορίσας καὶ Νικηφόρον Βίστην τὸν τούτου υἱὸν ἐν τῇ Ἰμβρῳ, Βάρδαν δὲ τὸν νεώτερον δοῦκα τότε Χαλδίας καὶ Κολωνίας τυγχάνοντα τὴν ἀρχὴν ἀφελόμενος ἐν Ἀμασειᾷ παρέπεμψε. Καὶ τοὺς ἄλλους δὲ ὅσοι πολιτικὰς ἢ στρατιωτικὰς μετέσσαν ἀρχὰς τῶν ἀρχῶν παραλύσας, τοὺς οἰκίους ἐπέστησε καὶ τῷ νέῳ βασιλεῖ φυλάττοντας εὐνοῖαν. Τοῖς τότε δὲ πρὸ γε τῶν ἄλλων τοῖς ἀρχιερεῦσι, τῷ μὴ θίλιν τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνος ἐξορισθεῖσιν, ὡς ἤδη φθάσας ὁ

ὄτω δὲ τῶν πραγμάτων οἰκονομηθέντων, κατὰ

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(21) Id verum esse nullo modo potest, cum omnino uterque natus sit patre Romano 3, antequam mater Theophano Phocæ Nicephoro imperatori auferret. Ex iis quæ Panvinius, homo longe diligentissimus et peritissimus, adnotavit, deprehendere potes Basilium 14, Constantinum 12 circiter annum isto tempore egisse, quo ad imperii societatem suæ a Zimisca asciti, a qua vitriens eos vel propter ætatem arceuerat, vel saltem nihil præter nomen habuerant. Nam in fine Basilii Zonaras ait etiam cum Phoca eos imperasse. Panviniō astipulantur quæ initio horum imperii multo quam hæc aptiora leguntur apud Nostrum et Zonarum habere tentem. Xyl.

(22) Ejus munus fuit in civis et rem publicam præfecto urbis non absimile: is enim in lexico anonymo bibl. Regiæ dicitur ὁ τῆς πολιτείας ἀρχηγός, ἡγεμῶν καὶ πρώτος. Nisi malueris a consiliis præcipuum affirmare, cum Constantinus Romani filius statim sub primis imperii auspiciis tres simul προέδρους creaverit, scholarum domesticum, protovestiarium et drungarium, quos non officiis adaugere, sed in negotiorum administrationem magis secretam advocare potuit, et jam communi facta dignitate præcipuum ex eis πρωτοπρόεδρον, ut habet Curpalates et Jus Gr. constituere. Goan.

τὴν αὐτὴν νύκτα πάσης ὑποψίας ἀπολυθεὶς ἄπεισι μετ' ὀλίγων ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, χερσὶ τοῦ πατριάρχου λαβεῖν βουλόμενος τὸ διάδημα. Ὅν ἐλθόντα εἰσελθεῖν οὐκ εἴασεν ὁ Πολύευκτος, μὴ ἄξιον εἶναι φήσας ἐπιβῆναι θεῖου ναοῦ νεαρῶ καὶ ἀτμίζοντι ἔτι τῆ συγγενικῶ αἵματι σταζομένας τὰς χεῖρας ἔχοντα, ἀλλὰ σπεῦσαι ἔργα μετανοίας ἐνδείξασθαι, καὶ οὕτως ἐφίεσθαι πατεῖν ἕδρανος οἴκου Κυρίου. Τοῦ δὲ Ἰωάννου ἠπίως δεξαμένου τὴν ἐπιτίμησιν καὶ πάντα πράξαι μετ' εὐπειθείας ἐπαγγελιαμένου, ἀπολογισαμένου δ' ὅτι καὶ αὐτόχειρ οὐκ αὐτὸς ἐγένετο τοῦ Νικηφόρου, ἀλλ' ὁ Βαλάντιος καὶ ὁ Ἀτζυποθεόδωρος ἐπιτροπῇ τῆς δεσποίνης, ταύτην μὲν ὁ πατριάρχης προσέτατε τῶν ἀνακτόρων κατενεχθῆναι καὶ ἐν τινὶ νήσῳ περιορισθῆναι, ἐξοστρακισθῆναι δὲ καὶ τοὺς τοῦ Νικηφόρου αὐτόχειρας, διαρράγῃναι δὲ καὶ τὸν τόμον (23) ὃν ἐπὶ συγχύσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Νικηφόρος ἐξέθετο. Εὐθὺς οὖν ὁ Ἰωάννης ἐκείνους τε ἐξώσε τῆς πόλεως καὶ τὴν Θεοφανῶ ἐν Προικονήσῳ ἐξώρισεν. Ἦτις ἐκεῖθεν ὑστερον λάθρα φυγοῦσα καὶ τῇ Μεγάλῃ προσφυγοῦσα Ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦ παρακοιμημένου Βασιλείου ἐκβλήθεισα ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀρμενιακῶν ἐξωρίσθη εἰς τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως νεοσυργηθεῖσαν μονὴν τὴν Δάμιδος, ἐνυβρίσασα πρότερον εἰς τὸν βασιλέα πολλὰ καὶ εἰς τὸν Βασίλειον, Σκύθην καὶ βάρβαρον ἀποκαλέσασα καὶ κατὰ κόβρης αὐτῆς κονδύλους ἐπιτίψασα. Ἐξωρίσθη δὲ σὺν αὐτῇ καὶ ἡ ταύτης μήτηρ ἐν Μαντινείῳ. Ἐνεχθεὶς δὲ ὁ τόμος ἐβράγη, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐχαρίσθη ἡ προτέρα ἐλευθερία.

[P. 565] τούτων οὖν πραχθέντων, ὑποσχομένου δὲ τοῦ Ἰωάννου καὶ εἰς ἐξίλασμα τῆς ἀμαρτάνης πένησι διανεῖμαί ἦν ἰδιωτέων εἶχε περιουσίαν, ὁ Πολύευκτος ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδον, καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Γεννήσεως εἰσελθόντα τοῦτον τῆς βασιλείας ἀναδεῖ διαδήματι. Πολὺν δὲ σάλον καὶ ταραχὴν ἔχουσης τῆς βασιλείας ἐν τε τῇ Ἐφ καὶ τῇ Ἐσπέρα (αἷ τε γὰρ ληφθεῖσαι κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Φοινίκην καὶ Κοίλην Συρίαν πόλεις τῶν Ἀγαρηνῶν, μὴ σχόντος τοῦ Νικηφόρου καιρὸν τὰ κατ' αὐτὰς διαθεσθαι καλῶς καὶ ἀσφαλίσασθαι, πρὸς ἀποστασίαν ἀπέδλεπον, καὶ ἡ τῶν Ἰως κινήσις οὐ καλῶς πρότερον ἐπὶ Βουλγάρους μελετηθεῖσα μέγιστον ἐπέσειε τοῖς πράγμασι κίνδυνον καὶ λιμὸς ἐπὶ πέντε ὄλους ἐνιαυτοὺς τὴν Ῥωμαίων ἐπινεμόμενος σφόδρα τὰς πόλεις ἐπίεζε), διεσκοπεῖτο καὶ ἐμερίμνα πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα θεραπευθεῖη κατὰ καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀποσκευασθεῖη ἐλπίζόμενον ἕδος. Τέως δὲ τῆς πρὸς τῇ Ὀράντῃ Ἀντιοχείας χηρευούσης ἀρχιερέως, Θεόδωρον τινα προχειρίζεται μοναχὸν πᾶσι κοιμῶντα τοῖς ἀγαθοῖς καὶ αὐτῶ προησπίσαντα τὴν ἀτάρρησιν, καὶ παρεγγυησάμενον μὴ ἐπισπεῦσαι ὡς τοῦ Θεοῦ μέλλοντος αὐτὸν εἰς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος ἀναβιβάσαι, ἢ μὴν γινώσκειν ὡς εἰ ὀλιγώρως διατεθείς ἐπιταχόνῃ

A omni liberatus suspicione Tzimisca, paulo post in Magnum Templum se confert, ut manu patriarchæ diadema sibi imponatur. Verum eum Polyeuclus non admittit, non licere inquit templo subiro eum cujus manus adhuc recenti cognati cruore stillarent atque fumarent; operam daret uti pœnitentiæ officia præstaret: ita demum permissum iri ut solum domus Dei calcet. Eam objurgationem placide fert Tzimisca, promittens se omnia obedienter facturum, se quoque purgans ut qui manus Nicephoro non intulisset, ab Abalantio et Atzypothodoro jussu Augustæ trucidato. Patriarcha igitur hanc palatio exigi jubet et in aliquam insulam deportari; relegari etiam Nicephori percussores, et conscindi libellum edicti quod ad confundendas res ecclesiasticas, Nicephorus ediderat. Statim igitur Tzimisca percussores istos extorres agit, et Theophanonem in Proconnesum relegat. Unde postea occulte cum profugisset in Magnum Templum, exturbata eo a Basilio cubiculario in provinciam Armenicam est 381 deportata, in Damidis monasterium recens ab imperatore conditum, cum prius in imperatorem multa jecisset convitia et in Basilium, cui Scythæ et barbari nomine compellato etiam pugnos ingesserat. Mater quoque Theophanonis in Mantineum exsili causa missa; edictique libellus prolatus et discerptus est, pristinaque Ecclesiæ libertas reddita.

B

His actis, Polyuclus peccati expiandi gratia pollicitum se quidquid privatus possederat, in pauperes elargiturum, imperatorem in templum admittit, et feriis Christi natalitiis ingressum eo, diademato imperatorio redimit. Eo tempore et in Occidente et in Oriente res imperii admodum conturbatæ fluctuabant. Nam et urbes Agarenis in Cilicia, Phœnicia et Cœlesyria ereptæ, quod Nicephoro earum constituendarum atque muniendarum occasio prærepta fuit, ad defectionem spectabant; Rossica adversum Bulgaros non recte excogitata prius concitatio magnum in periculum rem Romanam conjiciebat; et penuria quinque integros annos pressæ urbes in summis erant difficultatibus. Ea sollicitum tenebant imperatorem, circumspicientem quodnam tantis malis remedium adhiberet, et rem publicam quam ea incutiebat liberaret. Cum autem Antiochia ad Orontem fluvium sita aliquandiu summo pontifice caruisset, ad id munus provehit imperator Theodorum quemdam 382 monachum, omnibus florentem bonis; qui ei etiam prædixerat imperio potiturum, Deo ipsum ad hoc culmen elaturo hortatusque fuerat ne præcipitauer ageret; alioqui si monitus suos sperneret, suæ ipsius vitæ se insidiatum fuisse intellecturum. Contenderat etiam ab

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(23) Exstat in Juris Græcoromani volumine I. II, in quo, quæ Nicephori Novellas revulsit, Basilii Porphyrogeniti sanctorum Novella subjungitur. Goar.

ὀλίγη τὰς Ἐφας δυνάμεις πρὸς τὴν Ἐσπέραν δια-
 βιάσας, ἄρχοντά τε αὐταῖς ἐπιστήσας ὄν ὠνόμασε
 στρατηλάτην Βάρδαν μάγιστρον τὸν Σκληρὸν, οὗ
 τὴν ἀδελφὴν Μαρίαν νόμιμον ἠγάγετο γαμετὴν
 ἰδιωτεύων ὁ βασιλεὺς, ἐμελλεν ἕκτος ἐφισταμένου
 καὶ αὐτὸς ἐξορμῆσαι. Οἱ Ῥῶς δὲ καὶ ὁ τούτων
 ἄρχηγός ὁ Σφενδοσθλάβος, τὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρα-
 τεύματος ὡς ἐπόθεντο περλίωσιν, κοινοπραγῆσαντες
 δεδουλωμένοις ἤδη τοῖς Βουλγάρους, προσεληφότες
 δὲ καὶ συμμάχους τοὺς τε Ματζινάκας καὶ τοὺς
 πρὸς ὄσιν ἐν Παννονίᾳ κατηκισμένους Τούρκους,
 καὶ διὲ πάντων στρατὸν πολαιμιστὴν ἠθροικότες ἐς
 ὀκτακισχιλίους ἐπὶ τριάκοντα μυριάσι κορυφούμενον,
 καὶ τὸν Λίμον διαδῶντες, πᾶσαν ἐπωρπόλουν τὴν
 Θράκην καὶ ἐληίζοντο, πηξάμενοι παρεμβολὴν ἀγγυῶ
 ποῦ τῶν τειχῶν Ἀρκαδιουπόλεως, κἀκεῖσε τὴν
 συμπλοκὴν ἐκδεχόμενοι τοῦ πολέμου [P.667] Ὁ
 δὲ μάγιστρος Βάρδας ὁ Σκληρὸς ὡς ἦσθετο κατὰ
 πολὺ τῇ πλήθει λειπόμενος (περίστατο γὰρ αὐτῷ
 πᾶσα ἡ στρατιὰ εἰς ἰβ' χιλιάδας), στρατηγικαῖς ἔγνω
 ἀπίταις τοὺς ἐναντίους περιελθεῖν καὶ τέχνη καὶ
 μηχανῇ τὰ τοσαῦτα κατεργάσασθαι πλήθον. Ὁ δὲ
 καὶ γέγονε. Συγκλείσας γὰρ ἑαυτὸν σὺν τῇ στρατιᾷ
 εἴσω τειχῶν, πολλὰ προκαλουμένων τῶν πολεμίων
 ἐξελθεῖν καὶ περὶ τῶν ὄλων διαγωνίσασθαι, οὐχ
 ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἐκαρτέρει ὡς τάχα δειλιάσας, βλέ-
 πων τοὺς ἀντιπάλους τὰ παρατυχόντα φέροντάς τε
 καὶ ἄγοντας. Τοῦτο δὲ τὸ βούλευμα μεγάλην κατα-
 φρόνησιν ἐνεποίησε τοῖς βαρβάρους· οἰηθέντες γὰρ
 ὡς ταῖς ἀληθείαις εἰλίᾳ συνεχόμενος ὁ Σκληρὸς
 συγκεκρικτικῶς ἔχει τείχος ἐνδόν τὰς Ῥωμαϊκὰς
 φάλαγγας, ἐπεξελθεῖν μὴ τολμῶν, ἀδειώς τε ἐσκε-
 βάννοντο καὶ ἀμελῶς ἐστρατοπεδεύοντο καὶ τῆς
 προπούσης ἡμέλου φυλακῆς, πότοις καὶ μέθαις καὶ
 αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις καὶ ἀρχήσεσι βαρβαρικαῖς
 διανουκτερεύοντες καὶ μηδεὸς τῶν δεόντων ἐπιμε-
 λόμενοι. Καιροῦ τοίνυν ἐπιτηδείου λαβόμενος ὁ
 Βάρδας, καὶ ὅπως ἐπίθηται τοῖς ἐχθροῖς εἰς μάλα
 διασκοπήσας, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν ὄριτας,
 λόχους καὶ ἐνέδρας νυκτὸς ἐπὶ τιῶν εὐκαιροτάτων
 χωρίων στησάμενος Ἰωάννην πατρικίον τὸν Ἀλα-
 κασία μετὰ τίνος ὀλίγης δυνάμειος ἐκπέμπει, προ-
 τρέχειν κελεύσας καὶ διασκοπεῖν τοὺς ἐχθροὺς καὶ
 θαμὰ πρὸς αὐτὸν μηνύειν καὶ ὅπη πάρεισιν ἀναδι-
 δάσκειν, ἐπισκήψας δὲ καὶ συμμίξαι τούτοις ἐγγίψαι
 καὶ ἅμα τῇ συμπλοκῇ δοῦναι τὰ νῦτα καὶ δόκησιν
 φευγόντων παρεσχῆκέναι, μὴ ἀκρατῶς μέντοι γε
 φεύγειν, ὄλῳ ῥυτῆρι ἐνδόντας τοῖς ἵπποις τοὺς
 χαλινοὺς, ἀλλ' ἠρέμα καὶ μετὰ τάξεως, ὅπη δὲ
 παρείκοι, καὶ ὑποστρέφοντας σὺρρήγνυσθαι τοῖς
 ἐχθροῖς, καὶ οὕτω ποιεῖν μέχρις ἂν εἰς τοὺς λόχους
 τούτους, καὶ εἰς τὰς ἐνέδρας ἐνασπκείσῃσι, τότε δὲ
 ἀκρόσμως φεύγειν καὶ προτροπὰδην. Τριχῇ δὲ τῶν
 βαρβάρων διαιρηθέντων (Βούλγαροι μὲν γὰρ καὶ
 Ῥῶς τὴν πρώτην ἀνεπλήρου μερίδα, Τούρκοι δὲ
 καθ' ἑαυτοὺς ἦσαν μόνοι καὶ Ματζινάκαι ὡσαύτως),
 ἐρχόμενος οὖν ὁ Ἰωάννης συμπλέκεται τοῖς Ματζι-
 νάκαις κατὰ τύχην συνηντηκῶς, καὶ ὡσπερ ἦν αὐτῷ
 παρηγγελμένον, προσποιεῖται φυγὴν, σχολαίαν τὴν

Atus adhuc legitimo sibi matrimonio conjunxerat;
 statuique veris initio ipso quoque in bellum pro-
 ficisci. Sed Rossi eorumque ductor Sphendosthlabus
 audito Romanas copias trajecisse, conjunctis quos
 jam in sua habebant potestate Bulgaris, ascitis etiam
 ad belli consortium Patzinacis, et qui in Pannonia ver-
 sus occasum habitabant Turcis, exercitu bellicoso
 congregato ad 308 virorum millia, Æmum egressi
 universam Thraciam incendiis ac praedationibus
 vastarunt; castrisque prope muros Arcadiopolis
 factis prælii occasionem præstolati sunt. Al Bardas,
 qui se numero hostibus multo inferiorem sentiret,
 quippe duodecim omnino millium exercitu instruc-
 tus, artibus imperatoriis statuit barbaros 385 cir-
 cumvenire astuque et machinis tantam opprimere
 multitudinem. Neque eum is conatus frustratus fuit.
 Quippe se cum suis intra muros continens, Barba-
 risque crebro provocantibus ad certamen de summa
 rerum ineundum non obtemperans, metu quæ simulans,
 quantumvis suorum res ab hoste agi ferrique
 cerneret, tamen suum tenebant propositum. Hoc
 pacto magnum sui contemptum apud Barbaros exci-
 tavit: ii enim rati omnino formidine ductum bardam
 suis manibus inclusos detinere, neque audere egredi
 libere porro vagari, castra negligenter metari, et
 excubias debitas posthabere, noctes potando per
 ebrietatem inter fistulas et cimbala et sallationes
 barbaricas ducere, denique nihil eorum quæ atti-
 nebat curare. Ergo Bardas occasionem nactus, et
 quomodo hostes adoriretur accurate meditatus, die
 horaque ad hoc designatis, dispositis per opportu-
 nissima loca insidiis, Joannem patricium Alacasen-
 sem cum modica manu emittit, qui speculatum
 hostes excurreret, ubique ii essent illico sibi renun-
 tiaret, hostibus appropinquantibus manum conse-
 reret, subitoque terga dans speciem fugæ exhiberet,
 non quidem ut effuse laxatis equorum habenis fu-
 garent, sed paulatim et 386 composito agmine
 recederent, nonnunquam etiam æquo loco conversi
 cum hoste pugnant, donec eum in insidias per-
 traherent; tum vero effuse et nullo ordine fugam
 facerent. Erant barbari in tres divisi partes. In
 prima erant cum Rossis Bulgari, seorsim Turci,
 seorsim etiam Patzinacæ. Fors ita tulit ut Joannes
 primo omnium in Patzinacas incidere. Cumque,
 uti mandatum ei fuisse demonstravimus, oblique
 recedens fugam simularet, Patzinacæ turbatis suis
 ordinibus instabant, spe fugientes subito omnes de-
 lendi. Romani modo agmine composito fugientes,
 modo hostibus sese obvertentes ac præliantes, ad
 insidias cursum tenebant; in quas medias ubi ve-
 nerunt, laxatis habenis effuse fugerunt, ac Patzina-
 cæ dissipatis ordinibus promiscue eos sunt insecuti.
 Sed ubi Bardas subito cum toto exercitu apparuit,
 re improvisa consternati omnia persecutione non
 quidem fugæ sed defensionis sese parant. Vehementi
 autem cum impetu Bardæ exercitu irridente,
 atque altera quoque a tergo phalange compositis
 ordinibus ingruente, statim fortissimi quique Sey-

tharum ceciderunt; et eorum phalange alte dissipata, cornibus Romanorum cocantibus in medio deprehensi Patzinacæ atque in orbem circumventi non diu vim sustinuerunt, sed inclinata acie prope universi sunt occisi.

ἔγένοντο τούτους, τότε δὴ ἀνέντες τοὺς χαλινοὺς ἀκρατῶς ἔφευγον, καὶ οἱ Πατζινάκρι ἐκχυθέντες ἀτάκτως ἔδωκον. Ἐπιφανέντος δ' ἐξαίφνης τοῦ μαγίστρου μετὰ παντός τοῦ στρατοῦ, τῷ ἀπροσδοκῆται καταπλαγέντες τὴν μὲν διώξιν ἐπέσχον [P. 668] οὐ μὴν γε καὶ ἐς φυγῆν ἀπέδον, ἀλλ' ἔμενον, ἦν τις ἐπιοὶ δεξιόμενοι. Μετὰ σφυδρᾶς δὲ ῥύμης τῶν περὶ τὸν μάγιστρον συμπεσόντων αὐτοῖς, καὶ τῆς λοιπῆς φάλαγγος ὀπισθεν ἐρχομένης μετ' εὐκοσμίας καὶ τάξεως, πίπτουσιν εὐθὺς οἱ ἀλκιμώτεροι τῶν Σκυθῶν. Καὶ κατὰ βάθος τῆς φάλαγγος σχισθείσης ἐς μέσους ἐμπίπτουσι τοὺς λόχους οἱ Πατζινάκρι, τῶν κερμάτων συνελθόντων ἀλλήλοις καὶ κόκλωσιν ἀποτελεσάντων. Ἐπ' ὀλίγον οὖν ἀντισχόντες ἐνέκλιναν, καὶ πάντες σχεδὸν κατεκόπησαν.

387 His hoc modo victis, Bardas cum ex captivis intellexisset reliquos adhuc integros instructa acie pugnam expectare, recta in eos ducit. li vero tametsi recens acceptus de Patzinacarum clade nuntius animos eorum insperata calamitate fractos dejecerat, tamen mutuo sese cohortati, ascitis etiam qui ex fuga confluebant, Romanis occurrunt, præmissis equitibus ac subsequentibus eos peditibus. Primo congressu equites a Romanis, quorum vis subsistit non posse videbatur, rejecti inque peditum compulsi sunt. Ibi se recollegerunt et Romanorum impetum sustinuerunt. Aliquandiu dubio Marte pugnatum est, donec Scytha quidam mole corporis et robore animi elatus, ante alios progressus, in ipsum fertur Bardam, qui eques ordines obibat atque dictis animabat. Hujus cassidi Scytha cum gladium infixisset, ictu delabente conatus irritus fuit. Bardas vero ense galeam Scytham ferit: et ob vim manus ac ferri præstantem tincturam ictui tanta fuit efficacitas ut medium Scytham dissecuerit. Sed et Constantinus patricius, Bardæ frater, alium Scytham, qui una cum priore ingruerat ac se ferocius gerebat, ut fratri opitularetur, caput ferire dum vult, declinante ictu barbaro, hujus equi cervicem gladio tangit caputque amputat; collapsumque Scytham, **388** ab equo descendens, manu mento ejus arrepto, jugulat. Hoc facinus Romanis animos auxit, Scythas autem metu implevit; itaque oblitii iuxta virtutis terga dederunt, turpemque nullo ordine fugam fecerunt, quos insecuti Romani campum cadaveribus opplevenerunt. Plures interfectis capti sunt, et superstitibus paucis deceptis, omnes fuerunt saucii. Quod nisi nox ingruens Romanos a persequendo hoste revocasset, nemo sane evasisset. De tot militibus barbarorum perpauci superfuerunt: de Romanis in acie ceciderunt viri 25, vulnerati sunt universi.

μετὰ πολλῆς ἔφευγον ἀκοσμίας. Ἔπαντο δὲ Ῥωμαῖοι, καὶ ἅπαν τὸ πεδῖον νεκρῶν ἐμπεπλήκασιν. Ἦλωσαν δὲ καὶ ζωγρίαί τῶν πεσόντων πλείους. Ἐγένοντο δὲ καὶ πλήρη ὀλίγων πάντες οἱ περιλειφθέντες τραυματαί. Καὶ οὐδεὶς ἂν διέδρα τὸν κίνδυνον [P. 669] εἰ μὴ νύξ ἐπιγενομένη ἐπέσχε τῆς διώξεως τοὺς Ῥωμαίους. Καὶ τῶν μὲν βαρβάρων ἐκ τοσοῦτων μυριάδων ὀλίγοι παντελῶς διεγένοντο. Ῥωμαῖοι δὲ ἔπεσον ἐν τῇ μάχῃ κα', τραυματαί δ' ἐγένοντο τεδμοῦ τι σύμπαντες.

Nondum confecto Scythico bello, cum quidem nondum cruorem istius prælii ablucere Romanis licuisset, litteris imperatoris Bardas Durus ad imperatorem evocatur. Qui ut eo venit, statim jubetur

A ἀναχώρησιν ποιούμενος ἐνέκλιντο δ' οἱ Πατζινάκρι τὰς ἑαυτῶν λύσαντες τάξεις, ὡς τάχα τοὺς φεύγοντας ἀφανίσαιεν ἄρῃην. Ἐκεῖνοι δὲ νῦν μὲν φεύγοντες μετὰ τάξεως, νῦν δ' ὑποστρέφοντες καὶ ἀμυνόμενοι ἔθεον πρὸς τοὺς λόχους. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς μέσους

ἔθεον πρὸς τοὺς λόχους. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς μέσους

B Οὕτω δὲ τούτους τρεψάμενος ὁ Βάρδας, καὶ διὰ τῶν αἰχμαλιωτῶν μαθὼν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀκμηῆτες ὄντες προσμένουσι συντεταγμένοι τὸν πόλεμον, τρέπεται τὴν ταχίστην πρὸς ἐκεῖνους. Ἄρτι δ' ἐκεῖνοι τὸ τῶν Πατζινάκων ἐγνωκότες ἀτύχημα κατεκλάσθησαν τὰς ψυχὰς τῷ ἀδοκῆται τῆς συμφορᾶς. Ὅμως παρακαλέσαντες ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς σκεδασθέντας ἀνακαλεσάμενοι προσβάλλουσι τοῖς Ῥωμαίοις, οἱ μὲν ἵππεῖς προδραμόντες, οἱ δὲ πεζοὶ κτύπιν ἐρχόμενοι. Ὡς δὲ καὶ κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν ἀνεκόπησαν οἱ ἵππεῖς τὰς ὀρμὰς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνυποστέτων φανέντων, ἐκκλίναντες εἰς τοὺς πεζοὺς συνηλόθησαν. Ἐκεῖσε δὲ πάλιν γενόμενοι ἀνελάμβανον ἑαυτοὺς, καὶ τοὺς Ῥωμαίους προσέμενον ἐπερχομένους. Καὶ τὴν μὲν

C ἄχρι τινὸς ἡ μάχη ἀγχώμαλος, ἕως οὗ Σκύθης τις μεγέθει σώματος καὶ ἀνδρίᾳ ψυχῆς ἐπαιρόμενος, τῶν ἄλλων ὑπερπεδήσας, ἐπ' αὐτὸν τὸν μάγιστρον φέρεται παριππεύοντα καὶ τὰς τάξεις παραθαύρωντα, καὶ ξίφει παλεῖ κατὰ τοῦ κράνους. Τοῦ δὲ ξίφους παρολισθήσαντος ἀπρακτος ἐγένετο ἡβολή. Τοῦτον δὲ ὁ μάγιστρος ξίφει παλεῖ κατὰ τοῦ κράνους: βάρει δὲ τῆς χειρὸς καὶ βραφῆ τοῦ σιδήρου οὕτω γέγονεν ἐνεργὸς ἡ πληγὴ ὡς δίχα ὄλον διατμηθῆναι τὸν Σκύθην. Καὶ Κωνσταντῖνος δὲ πατρικίος ὁ τοῦ μαγίστρου ἀδελφός, τῷ ἀδελφοῦ βοθητῶν, ἕτερον Σκύθην συναίρόμενον τῷ ῥήθέντι καὶ ἰταμώτερον φερόμενον παῖσαι κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐσπούδασεν: ἐκεῖνου δ' ἐπὶ θάτερα κλίναντος ἑαυτὸν, διαμαρτήσας ὁ Κωνσταντῖνος καταφέρει τὸ ξίφος εἰς τὸν ἀόχνα τοῦ ἵππου καὶ ἀποτέμνει τοῦ τραχήλου τὴν κεφαλὴν. Περσέντος δὲ τοῦ Σκύθου ἀποβάς τοῦ ἵππου καὶ τῇ χειρὶ τῆς γενειάδος δραξάμενος ἀποσφάττει τοῦτον. Τοῦτο τὸ ἔργον, Ῥωμαίους μὲν ἐπέβρωσε καὶ θαρράλεωτέρους ἐποίησε, δειλίας δὲ καὶ φόβου τοὺς Σκύθας ἐνέπλησε: καὶ ταχὺ ἐπιληθημένοι ἀλκῆς τὰ νῶτα δειδωκασί, καὶ ἀσέμνως καὶ

D οὕτω τέλος εἶχε τῷ Σκληρῷ τὰ τοῦ Σκυθικοῦ πολέμου, οὐδὲ προσέγενοτο τοῖς Ῥωμαίοις τὸν ἐκ τῆς μάχης ἀποπλύνασθαι λύθρον, καὶ γράμματα ἐφοῦτα βασιλικὰ μετάκλητον ποιοῦντα εἰς βασιλεῖα

τὸν μέγιστρον ὃν ἀφικόμενον ἐς τὴν Ἀσίαν κε-
 κεύει περαιωθῆναι, τὰ πρὸς τὸν προκείμενον
 ἀρκοῦντα ἀγῶνα εἰληφῶτα στρατεύματα, Ἐτυχε
 γὰρ Βάρδας ὁ Φωκᾶς ἀποδράς ἐξ Ἀμασειας, τὴν
 οἰκεῖν κατεκίχριστο, μετὰ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ
 συνήθων, μεθ' ὧν ἀφανῶς φωνωμόσατο τὴν ἐν
 Καππαδοκίᾳ καταλαβεῖν Καϊσάρειαν, κάκεισε ἐται-
 ρικὸν οὐκ ὀλίγον ἀθροίσας, ὧν ἦσαν ἑξαρχοὶ οἱ τοῦ
 πατρικίου Θεοδούλου παῖδες τοῦ Παρσακουτινοῦ
 Θεόδωρος καὶ Νικηφόρος καὶ τις πατρικίος ἄλλος
 Συμεὼν δ' Ἀμπελάς, διάδημα περιθείς ἑαυτῷ καὶ
 τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας ἀντιληφῶς γνωρίσματα
 ἀποστασίαν κατὰ τοῦ βασιλέως κινήσαι, τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ Λέοντος τοῦ κουροπαλάτου τοὺς μὲν ἀναπεί-
 σαντος δώροις εἰς τοῦτο, τοὺς δὲ ὑποσχέσασιν ἀξιο-
 μάτων καὶ κτήσεων, ὑπὲρ τῆς πρὸς τοῦτο χρησα-
 μένου τῆς Ἀβύδου ἐπισκόπου. Ἐβούλετο δὲ καὶ
 αὐτὸς ἐκ τῆς Λέσθου διαπερᾶν λάθρα σὺν τῷ υἱῷ
 Νικηφόρῳ εἰς τὰ ἐπὶ Θρήκην χωρία. Γνωσθέντος δὲ
 τούτου τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ καὶ ὁ ἐπίσκοπος συνελθιμ-
 μένος καὶ τοὺς ἐλέγχους οὐχ οἶός τε ὧν διαδιδράσκειν
 πάντα ἐξοῖσεν εἰς τοῦ μφάνες, παρεδόθη τοῖς δικασταῖς
 ὁ κουροπαλάτης, καὶ ὑπὸ πάντων τούτων προστιμᾶ-
 ται τεθνάναι σὺν τῷ υἱῷ ἑπιεικέστερον δὲ χρησα-
 μένου τοῦ βασιλέως, ἀειφυγία καὶ τῶν ὀμμάτων
 πηρώσει καὶ ἄμφω καταδικάζονται, λεληθότως, ὡς
 λέγεται, τοῦ βασιλέως παραγγείλαντος τοῖς δημοῖς
 μηδαμῶς τὰς ὄψεις τούτων λωβήσασθαι, ἀλλὰ
 δοκῆσιν μὲν παρασχεῖν ἐκτυφλώσεως, ἔργῳ δ'
 ἔασαι τούτους τὸ οἰκεῖον ἀποφέρειν ὡς, ἀπο-
 κρύψαι δὲ καὶ ὅτι προστεταγμένον ἦν τοῦτο παρὰ
 τοῦ βασιλέως, ἑαυτοῖς δὲ τὸ ἔργον ἀναθέσθαι ὡς
 τάχα φιλανθρωπευσάμενοις καὶ χαρισάμενοις τὸ
 βλέπειν αὐτοῖς. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κουροπαλάτου εἰς
 τοῦτο ἐτελεύτα ἑκαστὸς δὲ ὁ Σκληρὸς εἰς τὴν
 Ἀσίαν κὰν τῷ Δορυλαίῳ γενόμενος πρῶτον μὲν
 ἀπεπειρᾶτο τοῦ Φωκᾶ καὶ τῶν τούτῳ συναιρομένων,
 εἴ πως συνηθείη αὐτὸς ἀγαθῶν ὑποσχέσασιν ἀπο-
 στῆναι πείσαι τῶν βεβουλευμένων (καὶ γὰρ δὴ καὶ
 παραγγελίαν εἶχεν ἐκ βασιλέως ὡς ἀνυστὸν ἀγωνί-
 σασθαι ἐμφυλίου αἵματος καθαρὰς διατηρῆσαι
 τὰς χεῖρας) ὡς δ' ἀνηνύτοις ἔγνω ἐπιχειρῶν
 (ἐθρασύνοντο γὰρ μᾶλλον ἢ ἐχαινοῦντο ταῖς πρε-
 σβείαις οἱ ἀποστάται), ἔργου ἤδη ἄπτεσθαι ἔκρινε,
 [P. 670] καὶ τὸν στρατὸν ἀγείρας ἀπήει πρὸς τὴν
 Καϊσάρειαν. Ὅπερ οἱ σὺν τῷ Φωκᾶ ἔγνωκότες,
 καὶ τὸ ἐπ' ἀδήλοισ ἐλπίσιν ὀχεῖσθαι ἔασαντες καὶ
 τὰ ἐν χερσὶ προτιμήσαντες, τὰς ἐκ τοῦ βασιλέως
 διδομένας αὐτοῖς δωρεὰς δεξάμενοι νυκτὸς ἐπιγεννα-
 μένης σὺτομολοῦσι πρὸς τὸν Σκληρὸν, πρῶτος μὲν
 ὁ Διογένης Ἀδράλεστος, εἶτα καὶ ὁ Ἀμπελάς καὶ
 οἱ τοῦ Θεοδούλου παῖδες, οἱ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀποστα-
 σίας προκαταρτίσαντες, καὶ ἐφεξῆς τὸ λοιπὸν
 ἅπαν πλῆθος, ὡς μόνον ἀθρόον μετὰ τῶν ἑαυτοῦ
 θεραπόντων περλειφθῆναι τὸν Φωκᾶν. Πάσης δὲ
 βοήθειας ἔρημος οὗτος ἀπολειφθεὶς, καὶ ἀνίκα
 βαπτισθεὶς καὶ λύπη κατὰ τῶν παρακινήσαντων,

A cum exercitu, quantus proposito certamini videretur
 sullecturus, in Asiam trajicere. Etenim Bardas Pho-
 cas ex Amasia profugus, in quam relegatus fuerat,
 facta occulte conspiratione cum cognatis, amicis et
 familiaribus suis, occupaverat Cæsaream Cappado-
 ciæ, ibique socios haud paucos collegerat, quorum
 principes erant filii patricii Theoduli Parsacuteni
 Theodorus et Nicephorus, ac quidam patricius Simeon
 Ampelas. His fretus **389** Bardas Phocas opibus, dia-
 demate reliquisque imperii insignibus assumptis,
 adversus imperatorem seditionem moverat. Ad eam
 defectionem pater ejus Leo curopalates alios mune-
 ribus, alios dignitatum et opum pollicitationibus
 perinoverat, usus ad hoc ministerio episcopi Abyde-
 ni; atque ipse statuerat clanculum ex Lesbo in
 Thraciam una cum filio suo Nicephoro trajicere. Hic
 curopalates re imperatori delecta (comprehensus
 enim episcopus Abydenus et convictus rem totam
 patefecerat) iudicibus traditus, ab iisque morte est
 cum filio damnatus. Sed imperator ita sententiam
 mitigavit ut uterque oculis orbatus perpetuum
 exsularet. Ferturque clam carnificibus mandasse
 ne oculis eos privarent, sed simulato eos se effo-
 disse visum incolumem ipsis relinquerent, neque
 mandato id se imperatoris, sed humanitate molos
 fecisse prius se ferrent. Is tum fuit exitus rerum
 curopalatae. Cæterum Durus ut in Asiam ad Dory-
 laum pervenit, primo Phocam et ejus conspiratio-
 nis populares promissionibus splendidis a proposito
 deducere tentavit. Mandaverat enim ipsi imperator
 ut quoad ejus omnino fieri posset, manus civilis
 sanguinis puras servaret. Postquam vero id abs re
 se conari **390** vidit (quippe seditiosi legatis auditis
 potius efferebantur quam ut quidquam concederent),
 rem gerere intendit, collectoque exercitu
 Cæsaream petiit. At socii Phocæ eo cognito, spes
 incertas repudiantes iisque in promptu sita præfe-
 rentes, acceptis quæ ab imperatore offerebantur
 muneribus, nocte facta ad Bardam transfugerunt,
 primus omnium Diogenes Adralestus, deinde et
 Ampelas et Theoduli filii, qui auctores totius
 defectionis fuerant; tum reliqua omnis multitudo,
 ita ut solus cum suis famulis Phocæ manserit.
 Atque hic omni destitutus auxilio, ægritudinæ
 animi atque indignationi adversus eos qui eum
 prius ad rebellionem incitarant atque tum prodi-
 derant immersus, nocte jam ingruente sopitus
 est. Per somnum imaginatus est quiritari se ani-
 moque angī, et de iis qui injuria ipsum affecerant,
 sic Deo conqueri: « Domine, ulciscere eos, qui me
 infestaverunt! » Cumque reliquum psalmi addere
 vellet, vocem audire quæ progredi velaret, quod
 diceret reliquam carminis partem jam esse a Barda
 antecaptam. Surrexit ergo tremebundus, omnique
 se spe excidisse videns, ut erat instructus, cum
 suis equos conscendit, fugaque castellum Tyro-
 pæum petiit. Bardas ubi de fuga ejus certior est

¹ Psal. xxxiv, 3.

frotas, expeditos equites mittit, qui celeriter ei occurrant et antequam castellum intret comprehendant. Si citatis **391** equis vecti Phocam in campo assequuntur jam iam imo monti in quo castellum erat situm subeuntem. Erat inter eos audacia et indole princeps Constantinus Charon. Is reliquis a tergo relictis Phocam citato cursu insecutus est, agmen suorum claudentem et ad strenue defendendam vim paratum. Hunc Charon eminens conspectum cum agnasceret, turpia in eum jecit convitia, degenerem et timidum appellans, jubensque paulisper operi, dum præmium defectionis acciperet. Phocas contumelias inaudiens, neque ignorans qui eas jactaret, inhibito equo se Charonti obvertit, et « **Πεῦς**, inquit, oportebat te instabilitatem humanæ fortunæ considerantem non exprobrare, neque insultare homini ejus improbitate in hanc conjecto necessitatem, sed miserari potius meam calamitatem, nati patre europalata, avo Cæsare, patruo imperatore; ejusque adeo, qui cum et dux fuisset et inter summos numeratus, nunc extremis calamitatibus atque infortuniis premor. — » Ad hæc Charon, « Recte, inquit, pueris hæc, sceleste, dicerentur, qui verbis ludi queant: me his nugis non decipies. » Simulque equo calcaribus stimulado ferocius invadit. Tum Phocas clavam, quam sub paludamento pendentem ferebat, arripit, obviumque se ferens, ictu in caput impacto, **392** leto dat Charontem, galea nihil adversus vim plagæ valente; et equo frenis averso institutum iter prosequitur. Cum vero insequentium reliqui eo pervenissent, cadavere Charontis conspecto, re improvisa consternati substituerunt, nemine eorum ultra progredi audente. Ita Phocas securitatem nactus in castellum pervenit. Mox eodem Bardas recessit, continenterque ad Phocam missis internuntiis, interposito juramento confirmavit se ipsius eam curam gerere quam affinis habere par esset (nam Sophia Phocæ soror Constantino Duri fratri nupserat), suasitque ut imperatori se dederet, impetraturus ab eo rebellionis veniam. Itaque fide a jurato Duro accepta Phocas, nihil in se atrox statutum iri, huic se suosque dedit. Contentusque hac pœna fuit imperator ut eum clericum factum in Chium relegaret; et Durum eum expeditis cohortibus jussit in Occidentem reverti.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(24) Nobilis est in historiis his Ducarum familia. Sed hic officii nomen esse non dubito. Neque enim arbitror easdem fuisse Ducarum et Phocarum familias. Et cum alibi, tum in principio Basilii Romani filii invenies hanc vocem pro duce positam. Rursumque præfectum Thessalonice Theophylactum Botaniatem δούκα vocal, alias ἀρχοντα et στρατηγόν appellatum. Sic et Antiochiæ et Iberiæ δούκας in Constantini fratris imperio. Θεῖος autem et hic et alibi significat patris fratrem: nam Leo europalates (de qua voce alibi dictum) frater fuit Nicephori Phocæ imperatoris filius Bardæ Phocæ, quem pater imperator factus Cæsarem crearat. XYL.

(25) Ἐφεστρίς hic ponitur, quod et supra pro

εἶτα προδεδικώτων, κατηνέχθη πρὸς ὕπνον ἤδη νυκτὸς ἐπιστάσης. Ἔδοξεν οὖν ὑπνώτων ἀγανακτεῖν καὶ ἀλύειν καὶ περὶ τῶν ἀδικησάντων διαλέγεσθαι τῷ Θεῷ, « Δίκασον, Κύριε, λέγων, τοὺς ἀδικούντάς με. » Ἐν ᾧ δὲ ἐμελλε τὰ ἐπόμενα εἰπεῖν τοῦ ψαλμοῦ, ἤκουσε γὰρ ὁ Σκληρὸς προειληφέναι τὸ ἐπίλοιπον τῆς ψδῆς. Διαναστάς οὖν σύντρομος, ὡς ἔγνω πάσης ἐλπίδος ὠλισθηκῶς, ὡς εἶχεν ἐξίπασάμενος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν πρὸς τὸ φρούριον ἔφευγε τὸν Τυροποιόν. Γνωσθέντος δὲ τοῦ δραμιοῦ τῷ μαγίστρῳ Βάρδᾳ τῷ Σκληρῷ, ἵππεις ἀπεστέλλοντο εὐζῶνοι καταταχῆσαι καὶ καταλαβεῖν αὐτὸν πρὸ τοῦ εἰς τοῦ φρούριον εἰσελθεῖν· οἵτινες συντόνῳ χρησάμενοι τῇ διώξει καταταλαμβάνουσιν αὐτὸν κατὰ τὸ πεδῖον καὶ μέλλοντα ὄσον οὐδέπω ταῖς τοῦ φρουρίου προσεγγίζουσιν ὀπωρεῖαις. Εἰς δὲ τούτων τολμηροφέρων καὶ γενναϊότητι, τὸ ὄνομα Κωνσταντῖνος, Χάρων τὴν προσηγορίαν, τοὺς ἄλλους κατόπιν λιπῶν μετὰ συντονίας ἐπήρχετο τῷ Φωκᾷ, ὀπισθεν οὐραγοῦντι οὖν ἑαυτοῦ, καὶ ἦν τις ἐπὶ δέξασθαι προθύμως παρεσκευασμένῳ. Τοῦτον πόρρωθεν ἰδὼν καὶ γνωρίσας ὁ Χάρων ὑβρεσὶν ἀσέμνοισι καὶ ἀπρεπέσιν ἔβαλλεν, ἀγεννῆ καὶ ἀνανδρὸν ἀποκαλῶν, καὶ προσμένειν κελεύων μικρὸν ὥστε τὰ γέρα τῆς ἀποστασίας λαβεῖν. Ὁ δὲ τῶν ὑβρεῶν ἐπακούων, καὶ ὅστις ὁ λέγων μὴ ἀγνοήσας, ἐπισχῶν τὸν χαλινὸν καὶ πρὸς ἑκείνον ἐπιστραφεὶς, « Ἔδει σε, ὦ ἄνθρωπε, ἔφη, τὸ ἀστάθμητον λογισάμενον τῆς τῶν ἀνθρώπων τύχης μὴ προσονειδίζουσιν, μηδ' ἐπεμβαίνειν ἀνθρώπων ταῖς ἐξ αὐτῆς ἐπηρεῖαις ἠναγκασμένῳ, ἀλλ' οἰκτεῖρειν μᾶλλον καὶ ἐλεεῖν τὸν δυστυχοῦντά με πατέρα μὲν ἐσχηκότα κουροπαλάτην, πάππον δὲ Καίσαρα, θεῖον βασιλέα, δούκα (24) δὲ καὶ αὐτὸν γεγονότα καὶ ταῖς ἀνωτέρω συναριθμηθέντα, νυνὶ δὲ ἐσχάτοις κακοῖς ὑποβεβλημένον καὶ [P. 671] ἀκληρήμασι. » Τοῦ δὲ, « Καλὰ ταῦτα, ὦ κακῆ κεφαλῇ, λέγεσθαι πρὸς παῖδας τοὺς δυναμένους ἀπατηθῆναι, εἰπόντος, ἐμὲ δὲ οὐ φενακίσεις τοῖς τοιούτοις σου λογυδρίοις, » καὶ τὸν ἵππον μωπίζοντος καὶ θρασύτερον προσιόντος, σπασάμενος ὁ Φωκᾶς τὴν ἐν τῇ ἐφεστρίδι (25) παρηωρημένην κορόνην καὶ ὑπαντιάσας παλεῖ τοῦτον κατὰ τοῦ κράνου, καὶ αὐτὸν μὲν ἀποδείκνυσιν νεκρὸν παραυτίκα, ἐμποδίσαι μὴ δυναθείσης τῆς κόρυθος τῇ βίᾳ τῆς πληγῆς, ἐκείνος δὲ ἀποστρέψας τὸν χαλινὸν εἶχετο τῆς ὁδοῦ. Οἱ δὲ διώκοντες κατόπιν ἐρχόμενοι, καὶ ἔνθα ὁ Χάρων τεθνηκῶς ἔκειτο γενό-

stragula veste, qua equus integeretur, positum videtur. Ego non multam proprietatem istarum vocum apud hunc scriptorem deprehendi, itaque verti liberius talia. Porro circum hæc loca aliquoties per Occidentem Cpolis et quæ ei in Europa adhuc suberant, per Orientem Asiaticæ provinciæ sunt intelligendæ, ne quis imperitus Italiam hic somniet. Quod autem Theodora Zimisæ uxor, a Cedreno filia Constantini Leonis filii et soror Romani tertii a Nostro dicitur, idem est fere apud Zonaram. Panvinius, alios (puto) auctores secutus, filiam Romani 3 ex Theophanone Anastasia facit, sororem scilicet Basilii et Constantini 10 XVI.

μενοι, καὶ τῷ ἀνυποστάτῳ τοῦ πτώματος ἐκπληττόμενοι πάντες ἴστων τὴν δίωξιν, μηδεὶς τολμῶντος προσωτέρω ἵναί. Καὶ οὕτως ἀδείας λαβόμενος ὁ Φωκᾶς ἄνεισιν εἰς τὸ φρούριον. Παρεγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Σκληρὸς, συνεχῶς πρὸς ἐκείνον πέμπων, καὶ κήδεσθαι μεθ' ὀρκίων γράφων ὡς κηδεστοῦ (νύμφην γὰρ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ τὴν ἐκείνου εἶχεν ἀδελφὴν Σοφίαν), καὶ συμβουλευῶν προσχωρῆσαι τῷ βασιλεῖ καὶ τὴν ἑαυτοῦ διὰ τῆς αὐτομολίας συμπάθειαν ἐπισπάσασθαι. "Ὅρκους οὖν λαβὼν ὡς οὐδὲν τι πείσεται φλαῦρον, παραδίδωσιν ἑαυτὸν τῷ Σκληρῷ σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ. "Ὅν μηδὲν ἄλλο παθόντα κακὸν, μόνον δὲ γινόμενον κληρικὸν ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ ὑπερορίζει ὁ βασιλεὺς. Τὸν δὲ Σκληρὸν εὐζώνως μετὰ τῶν κούφων τεχνμάτων διαβῆναι πάλιν κελεύει πρὸς τὴν Ἑσπέραν.

"Ἀγεται δὲ ἑαυτῷ γυναῖκα ὁ Ἰωάννης Θεοδώραν τὴν ἀδελφὴν Ῥωμανοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου· καὶ ταύτῃ τῇ πράξει μεγάλως εὐφρανε τοὺς πολίτας ὡς τὸ τῆς βασιλείας κράτος περιφυλάττων τῷ γένει.

Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ μέλλων ἐκστρατεύειν κατὰ τῶν Ῥώσ τὰ τε στρατεύματα φιλοτιμίαις ἀνελάμβανε, καὶ στρατηγούς ἐφίστα ἐπὶ συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ στρατηγημάτων βεβηθημένους, καὶ τῶν ἄλλων ἐπεμελεῖτο παρασκευῶν, ἵνα μηδεὶς σπανίζοι τὸ στράτευμα. Ἐπεμελήθη δὲ καὶ τοῦ στόλου διὰ Λέοντος τοῦ μετὰ ταῦτα πρωτοβεστιάριου, δρουγγαρίου τότε τῶν πλωίμων τυγχάνοντος, τὰ μὲν παλαιὰ ἐπισκευάσας, κατασκευάσας δὲ καὶ ἄλλα καινὰ καὶ στόλον ἀξιόλογον καταστησάμενος. Ἐπεὶ δὲ πάντα καλῶς εἶχεν αὐτῷ ἕαρος ἐπιστάντος, τῷ Θεῷ τὰ ἐπιτήρεια θύσας καὶ συνταξάμενος τοῖς πολίταις ἔξεισι τῆς βασιλίδος. Τενομένην δ' αὐτῷ κατὰ τὴν Ῥαιδεστον δύο συναντῶσι πρεσβευταὶ τῶν Σκυθῶν, τῷ δοκεῖν μὲν πρεσβείαν ἀποπληροῦντες, ἔργῳ δὲ τὰ Ῥωμαίων ἐλθόντες κατασκοπῆσαι πράγματα· οὓς ὄνειδίζοντας καὶ ἄδικα πάτχειν ἐπιδοωμένους προσέταξεν ὁ βασιλεὺς περιελθεῖν ἅπαν τὸ στρατόπεδον καὶ θεωροῦς γενέσθαι τῶν τάξεων (οὐδὲ γὰρ ἠγνόησε τῆς ἀφίξεως τὴν ἀπείαν). [P. 672] περιελθόντας δὲ καὶ πάντα κατασκοπήσαντας ἀπαλλάττεσθαι παρεκελεύετο, καὶ τῷ σφῶν ἡγουμένῳ λέγειν ὡς μετὰ τοιαύτης εὐκοσμίας καὶ πειθηνίου λαοῦ ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἔρχεται ὠχυρωμένος πολεμήσων αὐτῷ. Καὶ τοὺς μὲν πρεσβευτὰς ὑποχωρῆσαι πεποίηκεν οὕτως, αὐτὸς δὲ κατόπιν εὐζώνους λαβὼν, πεζοὺς μὲν ἀμφὶ τὰς πέντε χιλιάδας ἵππεις δὲ εἰς τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος σχολαίως ἔπεισθαι κελεύσας μετὰ Βασιλείου τοῦ παρακοιμωμένου, τὸν Δίμον διαβάς ἀπρόοπτος εἰς τὴν πολεμίαν διαβαίνει καὶ ἐσβάλλει, καὶ ἔγγυς τῆς πόλεως τῆς μεγάλης Μερσθλάβας, ἧτις εἶχε τὰ τῶν Βουλγάρων βασίλεια, τὴν στρατοπεδείαν ἐπήξατο. Τοῦτο αἰφνιδίως γινόμενον τοὺς μὲν Σκύθας εἰς ἔκστασιν καὶ ἀμηχανίαν ἐνέβαλε, Κάλόκυρος δὲ ὁ τῶν παρόντων κακῶν πρωτουργὸς τε καὶ αἴτιος, μηδὲ τὴν τῆς σάλπιγγος ἤχην ἐνωτίσασθαι καρτερήσας (ἔτυχε γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἐνδιατρίβων), ἐπεὶ περ ἤσθετο τὸν βασιλέα παραγενέσθαι αὐτὸν αὐτουργὸν ἐσόμενον τοῦ πολέμου, λάβρα τοῦ ἄστεος ὑπεκδύς πρὸς τὴν παρεμβολὴν ἀποδιδράσκει τῶν Ῥώσ. "Ὅν ἰδόντες οὗτοι, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως πυθόμενοι ἀφίξιν, ἐς ταραχὴν οὐ μετρίαν ἐνέπιπτον, ἀναλαβόντες δ' ὁμοῦς ἑαυτοὺς, τοῦ Σφενδοσθλάβου πολλὰ παραινετικά ῥήματα καὶ τῷ καιρῷ δημηγορήσαντος πρόσφορα, ἀφικνοῦνται καὶ παραστρατοπεδεύονται τοῖς Ῥωμαίοις. Τέως δὲ τὸ συνδὸν τῷ βασιλεῖ στράτευμα

A Præterea imperator uxorem ducit Theodoram Romani sororem, filiam Constantini Porphyrogeniti. Quæ nuptiæ pergratæ fuerunt civibus, quod eum imperium isti familiæ conservare velle judicarent.

Tzimisce anno secundo imperii sui in Rossos expeditionem suscepturus, cum animos militum liberalitate sua refecisset, duces iis præfecit prudentia et artium imperatoriarum peritia nobiles; et reliquis omnibus apparandis eam impendit curam, ne quid rerum necessariarum exercitibus deesset. Classem quoque curavit opera Leonis ejus qui tunc rei navalis drungarius, postea est proto-vestiarius factus; et cum veteres naves refecit tum novas fabricatus est, et classem justam constituit Omnibus probe adornatis, ineunto vere sacris Deo pro felici exitu operatus, et relictis ad cives mandatis, Cpoli exit. Cum ad Rædestum venisset, duo illi occurrunt Scythis missi sublegationis prætextu exploratum res Romanas. Quos expostulantes et de injuriis Scythiæ genti facti querentes, cum non ignoraret causam eorum adventus, per tota castra circuire, et omnes ordines contemplari, eoque facto domum redire, suoque principi dicere jubet Romanum sic ornato et dictis obsequente exercitu ad bellum contra ipsum gerendum venire. Hoc modo dimissis exploratoribus, ipse cum expeditis circiter 5000 pedilibus et quatuor equitum millibus, mandato reliquis ut duce Basilio cubiculario citra festinationem subsequerentur, superato Æmo in hosticum nemine exspectante irrumpit, et prope urbem magnam Persthlabam, ubi regia erat Bulgarorum, castra ponit. Ea subita res Scythis terrorem stuporemque incussit; et Calocyrus præsentium malorum auctor, qui tum ea in urbe degebat, ne sonitum quidem tubæ exaudire sustinens, cognito ipsum imperatorem ad rem gerendam adesse, furtim urbe elapsus in castra Rossorum venit. Eo viso Rossis, et de adventu imperatoris certiores redditis, haud mediocri incidit trepidatio. Tamen Sphendosthlabo multis eos cohortato, et quæ præsens rerum status requirebat concionato, animis receptis ad urbem accedunt et castra Romanorum castris opponunt, interim exercitus imperatoris in planitiem, quæ erat ante urbem, seconferens in hostes nihil prorsus tale sperantes subito incidit: ii erant 8 virorum millia et quingenti, extra urbem in armis sese exercentes. Qui cum aliquantulum restitissent, mox defatigati fugam fecerunt, et partim in gloriam oppetierunt mortem, partim in urbem evasorunt. Dum hæc geruntur

Seythæ qui intra mœnfa erant, sentientes Romanos ex improviso irruisse et cum suis manum contulisse, subito ut quique casus armorum aliquid offerebat instructi, urbe se ad ferendum suis auxilium effundunt; quibus incomposito venientibus agmine occurrentes Romani magnam edunt caedem et barbari ne aliquantulum quidem **395** resistere valentes dant terga. Sed quia Romani equites citatis equis viam in urbem ducentem occuparant atque insederant, fuga per campos palantes atque deprehensi occiduntur. Itaque et cadaveribus tota planities constrata est et innumeri capti. Proinde Sphagellus, cujus post Sphendosthlabum summa erat inter Seythas auctoritas, Persthlabani exercitus præfectus, jam de ipsa urbe retinenda anxius portas claudit ac vestibis objectis munit, et de muro omnis generis missilibus ac saxis subeuntes Romanos arcet. Nox oborta obsidionem solvit. Postridie prima luce præses Basilius cum reliquis copiis adfuit, cujus adventus magnum gaudium imperatori attulit; et collem quamdam conscendit, ut Seythis esset conspicuus. Interim copiae inter se conjunctæ urbem cingunt. Multis hortato barbaros imperatore ut ab incepto desisterent neque sibi ipsis exitii causa essent, cum nihil proficeretur, Romani justa incensi ira oppugnationem aggressi sagittis murorum defensores abigunt, scalas muris opponunt; et quidam animosus miles dextra gladium tenens, lævaque scutum ad capitis defensionem elatum gestans, primus per scalam in murum evadit, scuto ictus amolens et ense obstantes arcens, itaque per propugnacula ascendens, dissipatis qui ibi erant hostibus, suis tutum muri conscendendi locum **396** præbet. Hunc alii post alios imitantur, eumque hoc modo complures murum jam tenerent, cuneo facto Seythas pellunt, itaque se de muris agunt præcipites. Aliis quoque diversis locis multi priores imitati per scalas in murum succedunt. Et Seythis trepidantibus quidam Romani hoste non animadvertente ad portas nullo negotio perveniunt, iisque apertis totum immittunt exercitum. Hoc modo urbe capta, Seythæ per angiporta diffugientes deprehensi interimuntur, mulieres et pueri captivi ducuntur. Capitur et cum conjuge et liberis Borises Bulgarorum rex, regni insigniæ adhuc gestans, et ad imperatorem adducitur. Cui se imperator admodum exhibuit humanum, regem Bulgarorum appellans, omnesque captivos Bulgaros libere quo quisque abire vellet

A εις τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδῖον παραγενόμενοι αἰφνιδίως μηδὲν προσδοκῶσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτουσι, καταλαμβάνουσι δὲ ἐξω τειχῶν τὴν ἐνόπλιον παιδείαν γυμναζομένους ἀνδρας εἰς ὀκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀριθμουμένους, οἵτινες ἐπὶ χρόνον τινὰ ἀντισχόντες, εἶτα καταπονηθέντες ἔφευγον· καὶ οἱ μὲν ἀκλεῶς ἀνηρέθησαν, οἱ δὲ εἰς τὴν πόλιν διασώζονται. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, οἱ ἔνδον ὄντες τῆς πόλεως Σκύθαι, τὴν ἀπρόοπτον ἐπέλευσιν αἰσθόμενοι τῶν Ῥωμαίων καὶ τὴν πρὸς τοὺς σφετέρους συμπλοκὴν, ἕκαστος ὡς ὁ κειρὸς ἐδίδου τὸ προστυχὸν λαμβάνοντες ὄπλον ἐξήεσαν εἰς βοήθειαν. Οὓς συναντώντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἀσύντακτον καὶ διεσπασμένην τὴν πορείαν ποιῶντας, ἔκτεινον. Διὸ μὲν δ' ἀντισχεῖν καὶ ἐπὶ μικρὸν χρόνον δυναθέντες κλίνουσιν εἰς φυγὴν. Προδραμόντων δὲ τῶν ἱππέων τῆς Ῥωμαίων φάλαγγος καὶ τὴν εἰς τὴν πόλιν φέρουσαν ἐπιτειχισάντων, ἀνὰ τὸ πεδῖον ἐσκεδασμένοι φεύγοντες καὶ καταλαμβανόμενοι ἀνηροῦντο, ὡς ἅπαντα τὰ ὀμαλὰ πληρωθῆναι νεκρῶν, ζωγρίας δὲ ἀλῶναι ἀριθμοῦ κρείττους. Σφάγαλλος δὲ ὁ πάσης τῆς ἐν Περσολάβῃ στρατιᾶς ἐξηγούμενος (ἐτάττετο δὲ δεῦτερος μετὰ τὸν Σφενδοσθλάβον ἐν Σκύθαις), καὶ περὶ αὐτῆς, ὡς εἶδος, δέσας τῆς πόλεως, τὰς πόλεις ἀποκλείσας καὶ μοχλοῖς ἐξασφαλίσάμενος ἀνεισιν εἰς τὸ τεῖχος, [P. 673] καὶ παντοίοις βέλεσι καὶ λίθοις τοὺς ἐπιόντας Ῥωμαίους ἠμόνετο. Νύξ μὲν οὖν ἐπιγενομένη διέλυσε τὴν πολιορκίαν, ἔωθεν δὲ ὁ πρόεδρος Βασίλειος ἀνεφάνη μετὰ τοῦ κατόπιν παντὸς πλήθους· καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ τούτου ἐλεύσει περιχαρῆς γενόμενος ἀνεισιν ἐπὶ τινος γειωλόφου, ὡς εἶη τοῖς Σκύθαις καταφανῆς, τὰ δὲ πλήθη εἰς ταυτὸ συνελθόντα ἐκόκλουν τὴν πόλιν. Ὡς δὲ πολλὰ τοῦ βασιλέως παρακαλοῦντος ἐνδοῦναι τῆς ἐνστάσεως καὶ μὴ ἄρδην ἀπολωλέναι, οὐκ ἐπέθοντο κατεῖναι τοῦ τεύχους, θυμοῦ δικαίου πλησθέντες οἱ Ῥωμαῖοι εἶχοντο τῆς πολιορκίας, τόξοις τε τοὺς ἄνωθεν εἴργοντες καὶ κλιμακας τοῖς τεύχεσι προσερείδοντες. Καὶ τις στρατιώτης γεννάδας, ξίφος τῇ δεξιᾷ κατέχων καὶ τῇ λαίᾳ ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς τὴν ἀσπίδα προβεβλημένος, πρῶτος διὰ μιᾶς τῶν κλιμάκων ἀναβρίχόμενος, καὶ τῇ μὲν ἀσπίδι τὰς βολὰς ἀποκρουόμενος, τῇ δὲ ξίφει τοὺς ἐπιόντας καὶ κωλύοντας ἀμυνόμενος, ἀνεισι διὰ τῶν ἐπάλλξεων, καὶ τοὺς ἐκεῖτε (26) πάντας διασκεδάσας ἄδειαν ἀνόδου τοῖς κατόπιν παρέσχετο· ὃν μιμησάμενος ἄλλος καὶ αὖ ἄλλος καὶ πολλοὶ ἕτεροι ἀνῆλθον. Καὶ συνασπισμοῦ γενομένου οἱ Σκύθαι κατισχυόμενοι ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν κατεκρήμνιζον. Πολλοὶ δὲ καὶ Ῥωμαῖοι κατὰ ζῆλον τῶν προ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(26) Librarius in margine hæc ascripsit: Θαυμάζω ἔπερ οὐκ ἦν τότε τοῖς βαρβάροις δόρυ στιβάρων, δι' οὗ τὸν τοιοῦτον ἀν' ἐκώλυσαν τῆς ἀναστάσεως. Quod videtur eo pertinere, quia sane dilulæ sunt hæc narrationes; et tanta facinora diligentius per circumstantias describenda sunt, ne signa potius videantur et ineptiæ. Nam quin sæpe unius hominis virtus contra multos hostes subsistat ac vindicat., non est dubium historica fide. Sed unum aliquem eo modo quo hic scribitur in murum evadere, multis desuper armatis hostibus videntibus,

videtur τῶν ἀδυνάτων. Nerissimile est quod Zonaram innuere apparet, eum loco aliquo defensoribus vacuo murum tenuisse, itemque alios; inde in propugnatores facto impetu, iis profligatis, reliquis ascendendi facultatem parasse. Non multo artificiosior est infra in Basilio de Ibatza excæcato narratio, ubi tanti facinoris auctor hostis potuit multitudinem hostilem armatam et frementem manus motu sedare et oratione demitigare, quæ ne magistratum quidem semel concitata audire solet. XYL.

τέρων καὶ ἐν διαφοραῖς τόποις διὰ κλιμάκων ἀνέβαινον εἰς τὸ τεῖχος. Καὶ τῶν Σκυθῶν θορυβουμένων ἔλαθόν τινες ἀμογητὶ πρὸς τὰς πύλας ἔλθειν, καὶ ταύτας ἀναπετάσαντες εἰσῆγον τὸ στράτευμα. Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πόλεως ἀλούσης οἱ μὲν Σκύθαι ἀνὰ τοὺς στενωποὺς φεύγοντες καὶ καταλάμβανόμενοι ἀνηροῦντο, γυναῖκες δὲ καὶ παιδία ἤχμαλωτίζοντο. Ἐάλω δὲ καὶ Βορίσης ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἅμα γυναῖκα καὶ τέκνοισι, ἔτι τὰ παράσημα φέρων τῆς βασιλείας, καὶ εἰς βασιλέα ἀπήχθη. Τούτῳ δὲ ὁ βασιλεὺς φιλανθρώπως ἐχρήσατο, αὐτὸν τε βασιλέα Βουλγάρων ἀποκαλῶν, καὶ πάντας τοὺς ἀλισκομένους Βουλγάρους ἀνέτους ἀφίεις καὶ ἐλευθέρους ὅπη καὶ βούλονται ἀπιέναι, οὐκ ἐπὶ δουλείᾳ φάσκων Βουλγάρων, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερίᾳ μᾶλλον ἀρῖξασθαι, ἵως δὲ μόνους γινώσκειν ἐχθροὺς καὶ τούτοις χρῆσθαι ὡς πολεμίοις.

Οἱ δὲ τῶν Σκυθῶν γενναϊότεροι ὀχύρωμά τι κατειληφότες ἐντὸς τῶν τῆς πόλεως βασιλείων, ὀκτακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν, ἐπὶ τινα χρόνον ἐλάνθανον, καὶ πολλοὺς τῶν καθ' ἱστορίαν ἐκεῖσε γενομένων ἢ σκύλων ἀρπαγὴν ἀσυμφανῶς κρατοῦντες ἀπέκτεινον. Οὐ γνωσθέντος τῷ βασιλεῖ στρατὸς ἐπ' αὐτοὺς ἐστέλλετο ἀξιόμαχος. Ὀκνηρῶς δὲ εἶχον οἱ πεμπόμενοι, καὶ τῆς πολιορκίας ἐδειλίων ἀποπειρᾶσθαι, οὐκ ἐπειδὴ τοὺς ἵως ἐφοβοῦντο, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τόπος ὀχυρὸς ἦν καὶ ἀνάλωτος. [P. 674] Καὶ τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς εὐχερῶς διελύσατο, τὰ ὄπλα λαθῶν καὶ πεζὸς ἔμπροσθεν τῶν ἄλλων προπορευόμενος· τοῦτο γὰρ ἰδόντες οἱ στρατιῶται ἀθρόοι τὰ ὄπλα λαβόντες ἔθεον, ἕκαστος τὸν βασιλέα προλαβεῖν ἐπειγόμενοι, καὶ μετὰ βοῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ τῷ φρουρίῳ προσβάλλουσιν· Ἐκθύμως δὲ τῶν ἵως ὑπομενοντίων τὴν πολιορκίαν, πῦρ εἰς πολλὰ μέρη ὑφάψαντες, οὕτω τοὺς ἀνθισταμένους κατηγωνίσαντο· μὴ στέγοντες γὰρ τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν χεῖρα, ἕκαστος ἑαυτὸν κρημνίζοντας ἀπεδίδρασκον· καὶ πολλοὶ μὲν ἀνήλιωντο τῷ πυρὶ, πολλοὶ δὲ κρημνιζόμενοι ἀπώλοντο, τοὺς δὲ λοιποὺς μάχαιρα καὶ ἀχμαλωσία διεδέξαντο. Καὶ ἡ μὲν πόλις τοῦτον ἔάλω τὸν τρόπον, ἐν δυσὶν ὄλαις ἡμέραις μὴ ἀντισχοῦσα· ταύτην δ' ἀλοῦσαν ἀνακτησάμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ φρουρὰν ἀξιόλογον ἐπιστήσας, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια θαψιλῶς παρασκευασάμενος, καὶ τὴν τῆς ἱουαννούπολιν μετονομάσας τὴν πόλιν, τῇ ἐπαύριον τῆς ἐπὶ τὸ Δορόστολον, ὃ καὶ Δρίστρα καλεῖται. εἶχετο, πυρείας.

Ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος τὴν τῆς Περσολάβας πυθόμενος ἄλωσιν εἰς ταραχὴν ἐνέπεσεν, ὡς εἶκος, οὐ μὴν γε καὶ τοῦ φρονήματος καθυφῆκεν, ἀλλὰ παραθάρβύνας τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ νῦν μᾶλλον ἀγαθοὺς ἀνδρας ἀναφανῆναι παρακαλέσας, τὰλλά τε ὡς ἐντὴν κατατησάμενος, καὶ πάντας οὓς εἶχεν ἐν ὑποψίᾳ τῶν Βουλγάρων ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἀνελών, ἔξεισι κατὰ Ῥωμαίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς ἐν τῇ παρόδῳ πόλεις ἐλών καὶ στρατηγούς αὐταῖς ἐπιστήσας, πολλὰ τε φρούρια καὶ πολιέματα ἐκπορθήσας καὶ τοῖς στρατιώταις εἰς ἀρπαγὴν δεδωκώς, εἶχετο τῆς ὁδοῦ. Τῶν δὲ σκοπῶν ἦκειν φρασάντων Σκύθας τινὰς, λαθὼν ἐπίλεκτον ἐκπέμπει. Θεόδω-

A permittens, non ad subigendos sed ad liberandos Bulgaros bellum se movisse dicens, solosque Rossos se hostium habere numero.

Interim Scytharum animosiores ad octo millia locum in regia munitum occupant, ibique aliquandiu latent, ac multos qui loci contemplandi aut spoliorum causa eo accederent, occulte arreptos interficiunt. Imperator re cognita exercitum adversus eos mittit. Qui cum animo langueret **397** et oppugnationem tentare non auderet, non hostium id metu, sed quod locus is munitus atque inexpugnabilis videbatur, imperator facile remedium adhibuit, ipse sumptis armis primus omnium pedes ad illum locum contendens. Id enim cum viderent milites, confertim arma rapiunt, et quivis imperatorem prævertere cupientes sublato clamore Rossos oppugnare aggrediuntur. Fortiter iis oppugnationem tolerantibus, multis locis ignem succendunt, itaque eos expugnant. Nam vim ignis non ferentes Rossi, neque Romanorum robori pares, per præcipitia sese dejicientes quiesque aufugiunt: multi eorum igni absumpti, multi præcipiti casu extincti, reliqui ferro occisi aut capti. Hoc modo intra biduum tota urbs capta. Refecit eam imperator, et a suo nomine Joannopolim denominavit; impositoque valido præsidio, rebus ad vitam necessariis abunde instruxit.

Inde festo Dominicæ Resurrectionis die acto, postridie ad Dorostolum, cui et Dristra nomen, iter ingreditur.

ἁγίας Ἀναστασίας (27) τελέσας ἑορτὴν, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ

At vero Sphendosthlabus, tametsi audita Persthlabæ expugnatione perturbatus laud injuria esset, infracto tamen animo suos cohortatus ut porro jam tanto se fortius gerant, constitutis etiam ut res ferebant reliquis, et quos suspectos habebat Bulgaros omnibus (erant autem trecenti **398** circiter) interfectis, adversum Romanos proficiscitur. Imperator institutum iter persequens urbes in eo sitas itinere capit, iisque præfectos constituit, et multis castellis atque oppidis evastatis ac præda militi concessa pergit. Ubi exploratores nuntiaverunt Scythas adventare, delectum exercitum præmittit, duce Theodoro a Mistheia; jubetque hostium mul-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(27) Quæ vox non integra est scripta; nota tamen S ostendit non ἀναστασίας, non ἀναστασίαν, sed ἀναστάσεως legi debere. Itaque accepi de Christi a mortuis resurrectione, eo facilius quod paulo post festus D. Georgio dies commemoratur, qui fere non multum abesse post Pascha solet. De

Anastasi et Anastasia Noster supra alicubi. XYL.— Ἀναστασίας templum ἀναστάσεως quoque miraculo famam accepit: hinc promiscua vocis utriusque usurpatio: hic pro Christi resurrectione sumitur. Vide auctorem in Valentiniano juniore p. 315. GOAR.

titudinem exquirere et sibi indicare, et si ita videatur commodum, levi prælio eorum vires tentare. Ipse cum instructo universo exercitu pone sequitur. Theodorus cum suis ubi ad hostes pervenit, dat in eos impetum. Rossi insidias subesse veriti progressu abstinent; multisque suorum ictis, quibusdam etiam dejectis, fuga in vicinos montes densosque et amplos saltus se dispergunt, ac per montana ad Dristram perfugiunt. Rossi fuere numero septem millia, Romani vero qui eos luderunt trecenti. Scythæ autem Sphendosthlabo conjuncti auctores ei fuerunt ut cum omnibus copiis (numerabantur autem trecenta triginta virorum millia) duodecim ante Dorostolum miliaribus castra poneret, ibique imperatoris adventum intrepide expectarunt. At Romanos recentibus victoriis elatos, et jamjam de summa rerum prælio decertatum iri sperantes, scientes insuper Deum se habere adiutorem, qui non **399** inferentibus sed passis injuriam operitulari soleret, non eos modo qui fortitudine aliis anteibant, sed jam et timidiores elacritas et audacia incessebat, ardentique pugnae desiderio agitantur. Ubi in conspectum mutuo venere exercitus, utroque imperatore suos dictis qualia præsentis rei accommodata erant animante atque instigante, ut classicum cecinit, magna cum vi parique elacritate concursus est. Primo conflictu Romani, vehementi facto impetu, multis dejectis hostium ordines labefaciunt. Neque tamen cedunt hostes, neque Romanis eos persequendi datur facultas, Scythis sese confirmantibus rursumque sublato clamore in Romanos irruentibus. Pugnatur aliquantisper æquo Marte. Jam autem ad vesperam inclinante die Romani sese cohortantes et veluti acuentes mutuis exhortationibus sinistrum Scytharum cornu premunt, et intolerabili vi ingruentes multos prosternunt. Cumque ad afflictam partem Scythæ coirent, suorum quosdam Romanus imperator suis auxilio mittit, ipseque subsequitur apertis cum imperii signis, equo calcaribus incitato, et hastam infensam ferens, suosque verbis exstimulat. Acerrime tunc pugnatum, et variis vicibus prælio mutato (duodecies **400** enim fuerunt inclinatas acies) vix tandem Rossi, desperata salute, inordinata fuga in campum se effundunt; eosque insecuti Romani multos perimunt. De Rossis cecidere multi, capti etiam plures: reliqui Dorostolum fuga evaserunt.

Ῥῶς ἐπὶ τὸ πεπονηκὸς, τῶν περὶ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰς ἐπικουρίαν ἐκπέμπει τινὰς, κατόπιν δὲ καὶ αὐτὸς εἶπετο ἀνακεκαλυμμένοις ταῖς παρασῆμοις τῆς βασιλείας, τὸ δόρυ διηγκωνισμένος, τὸν τε ἵππον κεντρύζων θαμὰ καὶ τῇ βοῇ διεγέρων τοὺς στρατιώτας. Ἀγῶνας δὲ καρτεροῦ συστάντος καὶ πολλὰς μετακλίσεις δεξαμένης τῆς μάχης (δυοκαίδεκα γὰρ φησι τροπὰς δεξασθαι τὸν ἀγῶνα), μόλις οἱ Ῥῶς ἀπειρηκότες πρὸς τοὺς κινδύνους ἀκόσμη φυγῇ πρὸς τὸ πεδῖον ἐσκλίναντο· οἷς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπόμενοι τοὺς καταλαμβανομένους ἀνήλισκον. Ἐπεσον οὖν πολλοὶ, καὶ πλείους ἐάλωσαν. Ὅσοι δὲ διαδρᾶναι τὸν κίνδυνον ἴσχυσαν, εἰς τὸ Δορόστολον διασώζονται.

Imperator ob impetratam victoriam sacrificio veneratus gloriosum martyrem Georgium (nam die hujus memorie consecrato cum hoste conflictum fuit) postridie ad Dorostolum ducit, ibique castris communis classem Romanam operitur: nam ante

Ἀρόν τε τὸν ἐκ Μισθίας αὐτῶν τῶ πληθὺ ἀρχηγὸν ἐπιστήσας προηγεῖσθαι ἐπέσκηψε τοῦ στρατοῦ, κατασκοπεῖν τε τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων καὶ αὐτῶ διδόναι γνῶσιν, εἰ προχωροῖη δὲ, καὶ διάπειραν τῆς αὐτῶν ἰσχύος ἀκροβηλισάμενον εἰληφέναι· αὐτὸς δὲ κατόπιν εἶπετο συντεταγμένος μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς. Οἱ σὺν τῶ Θεοδώρῳ γοῦν ἐπέειπερ εἰς χεῖρας ἤλθον τοῖς πολεμίοις, ἐμπέπτουσι τοῦτοις ῥαγδαῖοι. Οἱ δὲ Ῥῶς ἐνέδραν εὐλαβηθέντες πρόσω μὲν οὐκέτι ἔχώρουν, πολλῶν δὲ πληγέντων καὶ τινῶν δὲ πεσόντων ἐκκλίναντες εἰς τὰ πλησίον σκεδάννυνται ὄρη καὶ τὰς ἐκεῖσε νάπας βαθείας καὶ ἀμφιλαφεῖς τυγχανούσας, καὶ διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐπὶ τὴν Δρίστραν ἐπανασώζονται. Ἦσαν δὲ τὸ πλῆθος οὗτοι ἑπτακισχίλιοι, οἱ δὲ τοῦτοις συμπλακέντες καὶ τρεψάμενοι Ῥωμαῖοι τὸν ἀριθμὸν τριακόσιοι. Ἐνωθέντες δ' οἱ Σκύθαι τῶ Σφενδοσθλάδῳ, καὶ τοῦτον ἐκεῖθεν ἀναστήσαντες μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, πρὸ δώδεκα τοῦ Δορόστολου μιλίων ἀυλίζονται, εἰς τριακοσίας καὶ τριακόντα χιλιάδας ἀριθμούμενοι [P. 675] καὶ τὸν βασιλέα ἐπιόντα ἐκθύμως καὶ ῥωμαλέως ἐκδεχόμενοι. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ταῖς ἐξ ὑπογούου νίκαις γαυρούμενοι καὶ τὴν τὰ πάντα κρῖναι μέλλουσαν μάχην προσδεχόμενοι, εἰδότες δ' ὅτι καὶ Θεὸν σὺλλήπτωρα ἔξουσιν, οὐ τοῖς ἀδίκων χειρῶν ἔρχουσι φιλοῦντα, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις διὰ παντὸς ἐπαρήγειν, οὐ μόνον οἱ εὐψυχότεροι, ἤδη δὲ καὶ οἱ καταπλήγες καὶ μαλακοὶ τὰς ψυχὰς πρόθυμοι καὶ θαρράλεις ἐγίνοντο καὶ πρὸς τὴν συμπλοκὴν λίαν ἐσφάδαζον. Εἰς ὄψιν δὲ τῶν στρατευμάτων ἀλλήλοις γενομένων, καὶ λόγοις παρακλητικαῖς τοῦ τε βασιλέως καὶ τοῦ Σφενδοσθλάδου τοὺς οἰκείους ἐπιβρώσαντων καὶ τὰ τῶ καιρῶ πρόσφορα παρακελευσαμένων, ὡς αἱ σάλπιγγες τὸ ἐνωάλιον ἤχησαν, συρρήγνυται ἀλλήλοις τὰ πληθὴ τὴν αὐτὴν ἔχοντα προθυμίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην προσβολὴν οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ ῥύμης ἐπενεχθέντες σφοδρᾶς καὶ πολλοὺς καταλαβόντες τὰς βαρβαρικὰς τάξεις κατέσεισαν· οὐ μὴν γε καὶ ὑπαγωγῇ τῶν ἐναντίων ἐγένετο οὔτε τῶν Ῥωμαίων λαμπρὸς διωγμὸς, ἀλλ' ἐπιβρώσαντες πάλιν ἑαυτοὺς οἱ Σκύθαι αὐθις ἐπῆλθον μετ' ἀλαλαγμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις. Καὶ μέχρι μὲν τινος ἰσοπαλῆς ἦν ὁ ἀγὼν, ἤδη δὲ περὶ δαίλην ἀψίαν τῆς ἡμέρας οὔσης οἱ Ῥωμαῖοι παρακαλέσαντες ἀλλήλους καὶ τρόπον τινὰ στομώσαντες ταῖς παραινέσεσιν ἐπίβρισαν τῶ εὐωνύμῳ κέρατι τῶν Σκυθῶν, καὶ πολλοὺς τῶ ἀνυποστάτῳ κατέβαλον τῆς ὀρμῆς. Συνισταμένων δὲ τῶν

Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ ἐπινικία θύσας τῶ καλλινίκῳ μάρτυρι Γεωργίῳ (ἦν γὰρ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ μνήμης συρράξας τοῖς πολεμίοις) τῇ ἐπιούσῃ καὶ αὐτὸς τῆς πρὸς τὸ Δορόστολον ἤψατο, ἐκεῖσέ τε γενόμενος στρατοπεδεῖαν ἐπήξατο ὄχυράν. Οὐ μέντο

γε καὶ πολιορκίας ἤψατο, δεδιώς μὴ πως ἀφυλάκτου τοῦ ποταμοῦ τυγχάνοντος ἀποδράται μετὰ τῶν νηῶν δυνηθεῖεν οἱ Ῥῶς· ἀυλισάμενος δὲ προσέμενε τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον. Ἐν τῇ μετὰ δὲ ὁ Σφενδοσθλάβος οὐς κατεῖχε ζωγρίας Βουλγάρους, ἀμφὶ τὰς κ' χιλιάδας ἀριθμουμένους, σιδηροπέδαις καὶ ἄλλοις δασμοῖς ἠσφαλίσατο, ἐπανάστασιν φοβηθεὶς, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ἠύτρεπίζετο τῆς πολιορκίας. Ἡδὴ δὲ καὶ τοῦ στόλου καταλαβόντος ἐπεχείρει τῇ τειχομαχίᾳ ὁ βασιλεὺς, [P. 676] καὶ πολλάκις ἐπεκδραμόντας τοὺς Σκόθας ἐτρέψατο. Μιᾶ δὲ τῶν ἡμερῶν σκεδασθεῖσι τοῖς Ῥωμαίοις εἰς ἄριστον περὶ θελίην ὄψιν οἱ βάρβαροι, εἰς δύο διαιρεθέντες μέρη, ἵππεῖς καὶ πεζοὶ ἐκ πυλίδων δύο τῆς πόλεως, τῆς τε κατὰ ἀνατολάς, ἣν φρουρεῖν ἐτέτακτο Πέτρος ὁ στρατοπεδάρχης μετὰ Θρακῶν καὶ Μακεδόνων, καὶ τῆς πρὸς δύσιν, ὅπου Βάρδας ὁ Σκληρὸς μετὰ τῶν Ἐφῶν δυνάμεων τὴν φυλακὴν ἐπετέτραπτο, ἐξήλθον παραταξάμενοι τότε πρῶτον φανέντες ἔφιπποι· τὰς γὰρ προηγησάμενας μάχας πεζοὶ διηγωνίσαντο. Οὐς εὐρώστως οἱ Ῥωμαῖοι δεξάμενοι ἐκθύμως ἀμάχοντο· καὶ μέχρι πολλοῦ ἰσοτάλαντος ἦν ὁ ἀγὼν. Τέλος δὲ τῇ σφετέρᾳ ἀρετῇ Ῥωμαῖοι τρέπουσι τοὺς βαρβάρους καὶ πρὸς τεῖχος συγκλείουσι, πολλῶν κὰν τῇ ἀγῶνι τῷδε πεσόντων, καὶ μᾶλλον ἵππέων, μηδενὸς δὲ τῶν Ῥωμαίων τραυματισθέντος, ἀλλ' ἢ μόνων ἵππων πεσόντων τριῶν. Οὕτω δὲ θραυσθέντες οἱ βάρβαροι καὶ εἴσω τεῖχος συναλαθέντες νυκτὸς ἐπιγενομένης διενυκτέρευον ἄγρυπνοι, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας ἀπωλοφύροντο ἀγρίοις καὶ φρικώδεσιν ὄδυρμοῖς, ὡς δοκεῖν τοὺς ἀκούοντας Θηρίων εἶναι βρυχηθμούς καὶ ὠρυγὰς, ἀλλ' οὐ θρήνους ἀνθρώπων καὶ οἰμωγὰς. Ἡμέρας δὲ ἀρτί διαγελώσης πάντας τοὺς ἐν τισὶ φρουρίοις εἰς φυλακὴν ἐσκεδασμένους ἀνεκαλοῦντο ἐς τὸ Δορόστολον, καὶ ταχέως ἤκον μετακληθέντες. Καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ ἀνειληφῶς ὄλην τὴν δύναμιν ἤλθεν εἰς τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδίον, καὶ πρὸς πόλεμον ἠρέθειζε τοὺς βαρβάρους. Ἐπεὶ δὲ μὴ ἐξήεσαν, εἰς τὸ στρατόπεδον ὑποστρέψας ἠσυχίαν ἤγε. Καὶ προσήλθον αὐτῷ πρέσβεις ἐκ Κωνσταντείας καὶ τῶν ἄλλων φρουρίων τῶν πέραν Ἰδρυμένων τοῦ Ἰστρου, ἀμνηστίαν κακῶν αἰτούμενοι καὶ ἑαυτοὺς ἐγχειρίζοντες σὺν τοῖς ὀχυρώμασιν· οὐς προσηνῶς δεξάμενος ἀπέστειλε τοὺς παραληφόμενους τὰ φρούρια καὶ στρατιὰν ἀποχρῶσαν εἰς τὴν αὐτῶν φυλακὴν. Ἦδη δὲ ἐσπέρας καταλαβούσης τὰς πάσας πόλεις τῆς πόλεως ἀναπετάσαντες οἱ Ῥῶς, πολλῶν τῶν προτέρων πλείονες ὄντες, ἐπιπίπτουσι τοῖς Ῥωμαίοις ἀνελπύστως διὰ τὴν νύκτα διάγουσι· καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην συμβολὴν ἔδοξαν προτερῆσαι, μετὰ μικρὸν δὲ ὑπερέσχον Ῥωμαῖοι. Ὡς γὰρ συνέβη πεσεῖν τὸν Σφάγγελλον ἠρωϊκῶς ἀγωνιζόμενον, συνεχύθησαν τῇ τοῦ πεσόντος στερήσει καὶ τὰς ὀρμὰς ἐχαυνώθησαν. Ὁμῶς ἀνένδοτοι παρ' ὄλην τὴν νύκτα διέμειναν καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μέχρι σταθηρᾶς μεσημβρίας. Τότε δὴ τοῦ βασιλέως δύναμιν πεπομφότος ἐφ' ᾧ τοῖς βαρβάροις ἀποκλείσαι τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, γνόντες οἱ Ῥῶς ἐκλίναν εἰς φυγὴν, καὶ τὰς πρὸς τὴν πόλιν εἰσόδους ἐπιτετειχισμένας εὐρόντες ἔφευγον διὰ τοῦ πεδίου καὶ

A hujus adventum oppugnationem aggredi volebat, ne amne custodiæ vacuo navibus effugere Rossis liceret. Interim Sphendosthlabus Bulgaros quos captivos habebat, ad 20 millia numeratos compedibus ac vinculis constringit, metuens ne ii seditionem concilarent, et se ad tolerandam obsidionem parat. Imperator ubi classis appulit, oppugnare urbem incipit, et sæpe erumpentes urbe barbaros profligat. Quadam die sub vesperam Romanis ad cœnam dissipatis, barbari bipartito agmine equites et pedites (tum primum ii equites visi sunt, hactenus pedites tantum pugnaverant) duabus se urbis portis effundunt, quarum una versus orientem, quam custodire jussus erat Petrus castrorum præfectus cum Thracibus et Macedonibus; **401** altera occidentalis, ad quam in excubiis locatus erat Barda Sclerus cum Orientalibus copiis. Acriter dimicatum est, Romanis fortiter eos subsistentibus. Et tametsi aliquandiu dubia stetit victoria, tamen ad extremum Romani sua virtute barbaros fundunt, multisque occisis maxime de equitatu, in urbem reliquos compellunt. Romanorum sauciatus est nemo, neque nisi tres equi quidquam periit. Hoc pacto fracti barbari et intra muros coacti noctem istam insomnem exegerunt, et eos qui in pugna ceciderant, feris atque terribilibus ejulatibus deploraverunt, ut quicumque audirent, non hominum lamenta, sed ferarum rugitus et mugitus putaret sæ percipere. Sub auroram omnes qui hinc inde per castella præsidii causa erant, ad se Dorostolum evocant, iique præsto fuerunt. Imperator quoque totum exercitum in campum qui est ante urbem eduxit; et barbaros cum frustra ad pugnam provocasset, in castra reduxit, ac quievit. Ea die ad ipsum veniunt legati a Constantia, et aliis trans Istrum silis castellis, veniam petentes et se ac munitiones dedentes. Quibus benigne acceptis mittit qui castella recipiant, simulque præsidia, quibus ea asservari quirent. Vesperi jam facto Rossi **402** omnibus urbis portis apertis, numero admodum aucti, in Romanos ob noctem nihil tale suspicantes irruunt. Et quidem primo conflictu victores videbantur, paulatim tamen Romani superiores sunt facti. Nam ubi Sphagellus fortissime pugnans cecidit, eo amisso animi barbarorum languere cœperunt et remisit impetus. Per totam tamen noctem subsistunt, atque adeo D ad meridiem usque: tum demum animadvertentes ab imperatore missam esse exercitus partem quæ Rossos aditu in urbem excluderet, fugæ se dant, cumque vias in urbem ducentes invenirent obsesas, per campum fuga dispersi, ab insequentibus multi occiduntur. Ea quæ subsequuta proxime est nox, Sphendosthlabus urbis muros fossa profunda circumdabat, ne facile Romani cum impetu possent eos oppugnatam accedere; atque hoc modo urbe communita statuit obsidionem fortissime perferre. Quia autem plerique militum ejus ob vulnera male habebant, et jam consumptis alimentis penuria iminebat, cum importari aliunde quidquam Romani

non sinerent, observata nocte tenebrosa ac illuni, in quam imbres magni, grando terribilis fulguraque et tonitrua horrenda incidant, cum duobus vicorum millibus lintres conscendit et ad quærenda victui necessaria navigat. Cum collegissent prout quisque **403** nancisci poterat, frumentum, milium et alias ad vitam sustentandam facientes res, rursus adverso flumine Dorostolum vehuntur. Atque inter revehendum, cum in ripa fluminis viderent calones haud paucos, quorum alii equos rotabant, alii herbam aut ligna colligebant, navibus egressi et per silvam absque strepitu incedentes, eos nihil tale cogitantes subito adoriuntur, multisque interfectis, reliquos palatim in proxima nemora se abdere cogunt. Ipsi, suis lintribus rursus conscensis, secundo vento Dorostolum redeunt. Imperator, ut hoc percepit, molestissime tulit, et præfectos classis gravissime culpavit, quod barbaros Dorostolo avehi non sensissent, minatus etiam mortem, si quid præterea tale ipsis non observantibus fieret. Quo factum ut ii utramque fluminis ripam diligentissime posthac custodirent. Epimvero imperator cum 65 continuos dies urbem oppugnasset, eam posthac obsidione et fame statuit lentare. Ideo vias omnes fossis actis et præsiidiis additis munit, ne quis alimentorum potendorum causa exire urbe posset; ipseque in obsidione interim otio fruatur.

φερόμενοι πνεύματι πρὸς τὸ Δορόστολον φέρονται. Τοῦτο δὲ γνωσθέν εἰς μεγάλην ἀνίαν ἐμβάλλει τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ στόλου ἐν αἰτίᾳ μεγάλῃ ἔσχεν, ὅτι μὴ ἐπήσθοντο τοῦ ἐκ Δοροστόλου τῶν βαρβάρων ἀπόπλου· ἐπηπέλησε δὲ καὶ θάνατον αὐτοῖς, εἰ ἔτι ἀπαξ λάθῃ τοιοῦτόν τι γενέσθαι. Καὶ οἱ μὲν τὰς παρ' ἐκάτερα ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἐτήρουν ἐπιμελῶς, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐφ' ὅλας πέντε καὶ ἐξήκοντα ἡμέρας τῇ πολιορκίᾳ χρησάμενος, καὶ καθ' ἐκάστην πολεμῶν καὶ μὴ ἀνιεῖς, δέον ἐνόμισε διὰ προσεδρείας καὶ λιμοῦ ἀποπειρᾶσθαι τῆς πόλεως. Διὸ καὶ πάντοθεν τάρφαις τὰς ὁδοὺς ἀποκλείσας καὶ φύλκας ἐπιστήσας αὐταῖς, ὡς μή τις ἐξίῃ τὰ ἐπιτήδεια κομίσων, ἐκάθητο ἡμερῶν. Καὶ τὸ μὲν ἐν Δοροστόλῳ ἐφέρετο τῆδε.

Dum hæc ad Dorostolum geruntur, Leo europo- **C** lates et Nicephorus ejus filius, quos ante docuimus incolumibus oculis dimissos, tametsi **404** offodi eos sententia jussisset, rursus tyrannidem invadunt. Cumque multos urbis et regis custodes corrupissent, atque ex animi sententia viderentur sibi rem confecisse, conducta navi ex insula in quam relegati fuerant, ad continentem urbi e regione locatam debeuntur, juxta suburbium cui Pelamydium nomen, atque inde sub primum galli cantum Crolim accedunt. Sed Leo, rei navalis drungarius, cui una cum Basilio rectore palatii custodia commendata fuerat, ea de re a conscio consiliorum istorum quodam factus certior, manum mittit ad europalatum et filium ejus comprehendendos sufficientem; qui, hoc animo adverso, in Magnum Templum confugiunt: inde avulsi in Protam **D** insulam relegantur, atque ibi oculi eis effodiuntur.

καταλαμβανόμενοι ἀνηροῦντο. Ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος νυκτὸς ἐπιγενομένης διώρυγι βαθεῖα τὸ τῆς πόλεως ἐστεφάνωσε τεῖχος, [P. 677] ἵνα μὴ εὐχερῶς ἔχοιεν οἱ Ῥωμαῖοι μεθ' ὀρμῆς τῆς τῆς πόλεως τελεχῆι προσπαλάζειν. Καὶ οὕτω τὴν πόλιν ἀσφαλίσάμενος ἔγνω δεῖν εὐφροσύνην τὴν πολιορκίαν προσδέχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ τὸ πλεον τῆς στρατιᾶς διέκειγτο κακῶς ἀπὸ τῶν τραυμάτων, συνεπελάμβανε δὲ καὶ λιμὸς ἤδη τῶν ἀναγκαίων δαπανηθέντων αὐτοῖς, καὶ μηδ' ἐξωθεν τὰ πρὸς χρεῖαν συνεχωροῦντο αὐτοῖς εἰσκομίζεσθαι παρὰ τῶν Ῥωμαίων, νύκτα βαθεῖαν καὶ ἀσέληνον ἐπιτηρήσας ὁ Σφενδοσθλάβος, καθ' ἣν ὑετός τε βραχδαῖος ἐξ οὐρανοῦ κατηνέχθη καὶ χάλαζα φοβερά ἐπεβρόχθη καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ φρικωδέσταται. μονοξύλοις (28) ἐμβὰς μετὰ δισχιλίων ἀνδρῶν ἐξείσιν εἰς ἐπισιτισμόν. Συλλεξάμενοι δὲ ὄθεν εὐπόρηκεν ἕκαστος σῖτον καὶ κέγχρον καὶ εἴδη ἄλλα συνεκτικὰ τῆς ζωῆς, ἀνήγοντο διὰ τοῦ ποταμοῦ τοῖς μονοξύλοις εἰς τὸ Δορόστολον. Ἐν δὲ τῇ ἀναπλεῖν θεασάμενοι κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ θεράποντας οὐκ ὀλίγους τῶν στρατιωτῶν, τοὺς μὲν ἵππους ποτίζοντας, τοὺς δὲ γορτολογοῦντας, ἄλλους δὲ καὶ ξυλεύοντας, ἀποθάντες τῶν πλοίων διὰ τῆς ὕλης ἀφορητὴ βυθίζοντες ἀδοκῆτως ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐμπέπτουσιν αὐτοῖς, καὶ πολλοὺς μὲν τούτων ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπὶ τὰς πλησίον λόγχας σκεδασθῆναι ἠνάγκασαν. Αὐθις δ' εἰς τὰς σκάφας ἐμβάντες καὶ οὐρίῳ

Λέων δὲ ὁ κουροπαλάτης καὶ Νικηφόρος ὁ τούτου παῖς, δοκῆσαι μὲν, ὡς εἶπομεν ἔμπροσθεν, πηρωθέντες, ἔτι δ' ἀσινεῖς τὰς δράσεις ἔχοντες, εἰς τυραννίδα καὶ αὐθις παρεσκευάζοντο, πολλοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις φρουρῶν ὑποφείραντες. Καὶ ἐπεὶ τὰ κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἀπηρτίσθη, πλοῖον μισθωσάμενοι καὶ ἐν αὐτῷ ἐμβάντες ἀπαίρουσι τῆς νῆσου ἣν οἰκεῖν κατεκρηθησαν, καὶ πρὸς τὴν ἀντιπορθμον τῆς πόλεως ἤπειρον γίνονται κατὰ τὸ προἄστειον ὃ κατονομάζουσι Πηλαμύδιον, ἐκεῖθεν δὲ περὶ πρῶτας ἀλεκτρούνων ὥδᾳ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἔρχονται. Ἐνὸς δὲ τῶν συνιστῆρων δῆλον θεμένου τὸ ἔργον Λέοντι τῷ δρουγγαρίῳ τοῦ στόλου, τὴν φυλακὴν ἐπιτετραμμένην τῶν βασιλείων σὺν Βασιλείῳ τῷ βακτωρί, [P. 678] ὁ δὲ δόναμιν ἀξιόχρεων ἐπὶ κατασχέσει τοῦ κουροπαλάτου καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἐκπέμπει. Ὅπερ οὗτοι μαθόντες εἰς τὴν Μεγάλην καταφεύγουσιν Ἐκκλησίαν· ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπασθέντες εἰς τὴν Πρώτην νῆσον ἐξαπεστάλησαν, κάκεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξωρύχθησαν.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(28) Μονόξυλα lintres sunt, uno pinguioris arboris truncō excavati, ita leves ut etiam humeris transferantur. Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ῥωσίας ἐρχομέ-

νων Ῥῶς μετὰ τῶν μονοξύλων ἐν KII. Constantinus de Adm. imp. c. 9 diffuse. Goan.

σταντίνος. Σχῆμα μὲν οὐκ καὶ ὄνομα μόνον τοῖς βασιλεῦσι περιετέθειτο, ἡ δὲ μεταχείρησις τῶν πραγμάτων παρὰ τοῦ προέδρου ἐνεργεῖτο Βασιλείου διὰ τὸ νεάζον τῆς ἡλικίας τῶν βασιλέων καὶ ἀπαλὸν καὶ μίμω βεβηκὸς τοῦ φρονήματος. Ὅς ἅμα τε περιήλθεν εἰς τοὺς παῖδας τοῦ Ῥωμανοῦ τὸ κράτος, καὶ ἅμα ταχυδρόμους ἐκπέμφας ἄγει τὴν αὐτῶν μητέρα ἀπὸ τῆς ὑπερορίας εἰς τὰ βασίλεια. Δεδιωδὸς δὲ καὶ τὰς κατὰ τῆς βασιλείας ἐπαναστάσεις, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων Βάρδαν μάγιστρον τὸν Σκληρὸν, αἰεὶ τῇ βασιλείᾳ ἐφεδρεύοντα καὶ διὰ παντὸς τὴν ἀποστασίαν ὠδίνοντα (ἐάλω γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐπιβουλεύων, καὶ καταδικασθεὶς ἐξορυχθῆναι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξερρύσθη παρ' αὐτοῦ τῆς ποινῆς), τοῦτον μάλιστα δεδωκῶς πᾶσαν τρυκαῦτα τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν ἐγχειρισμένον καὶ ὄπη καὶ βούλοιο βῆδλιως ἄγοντα καὶ μετακυβεύοντα (τὴν γὰρ στρατηλάτης προεδόλημένος πάσης Ἀνατολῆς) συμφέρον εἶναι τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀσφαλὲς ἐνόμιτε τὸ πολὺ τῆς δυνάμειος ἀκρωτηριάσαι καὶ ἀσθενέστερον αὐτὸν ἀποφῆνασθαι πρὸς τὴν ὑποπτευομένην ἀποστασίαν. Καὶ γοῦν καὶ παραλύει τοῦτον τῆς τοῦ στρατηλάτου ἀρχῆς, δοῦκα δὲ ἀποδείκνυσι τῶν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ταγμάτων, ἐπαγρυπνεῖν κελεύσας τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν φυλάττοντα. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς Μιχαὴλ τὸν Βούρτζην ὑποπτον ὄντα ἐμηχανήσατο, διαστῆσαι τοῦτον τῆς τοῦ Σκληροῦ ἐταιρείας σπουδᾶσας (συνῆν γὰρ καὶ οὗτος αὐτῷ τάγματός τινος κατάρχων στρατιωτικοῦ). ὄνπερ τῶ τῶν μαγίστρων τιμήσας ἀξιώματι [P. 685] δοῦκα τῆς παρὰ τῷ Ὀρόντῃ Ἀντιοχείας προβάλλεται. Ἐφορον δὲ καὶ ἐπιστάτην τῶν ἰψῶν (34) ἀποδείκνυσι

πάντων ταγμάτων τὸν πατρίκιον Πέτρον τὸν τοῦ Φωκᾶ δοῦλον, στρατοπεδάρχην αὐτὸν ὀνομάσας, τομίαν μὲν ἄνθρωπον, δραστήριον δ' ἄλλως καὶ τὰ πολεμικὰ ἐμπειρότατον. Τοῦτο δὲ τὸν Σκληρὸν σφόδρα ἐλύπησεν, ὡς μηδὲ παρ' ἐκείνῳ δυνηθῆναι συγκαλύψαι τὴν ἀνίαν μεγαλοψύχως, ἀλλ' ἐπεγκαλέσαι ἀνδραγαθημάτων τε καὶ τροπαίων τοιαύτας ἀντιλαμβάνει τὰς ἀμοιβὰς, ἐπὶ τὸ χεῖρον προκόπτων, κἂν ὀλίγον ἢ οὐδὲν τῆ παρακοιμωμένῳ ἐμέλησεν, ἀγαπᾷ εἰπόντι τοῖς δεδομένοις καὶ μὴ ἐπέκεινα πολυπραγμανεῖν, εἰ μὴ που μέλλει ἀντὶ ἄρχοντος οἰκουρὸς ἕσεσθαι τῆς ἰδίας οἰκίας.

Τούτων δὲ οὕτως οἰκονομηθέντων τῶ παρακοιμωμένῳ ἀπάραις ὁ Βάρδας τῆς βασιλείας σὺν τάχει πολλῶν τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ καταλαμβάνει ἀρχὴν. Ἐν δὲ ταῖς προηγησάμεναις στρατηγίαις ἐμβριθῆς πολλάκις φανεῖς καὶ δραστήριος, καὶ ὑπὸ παντὸς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῦ στρατοῦ φιληθείς, καὶ πρὸς πολλοὺς οὖς ἐθαῖρει τὸ τῆς μελέτης παραγυμνῶσας μυστήριον, καὶ μᾶλλον τῶ τάγματι τῶν στρατηλατῶν (35), ἄρτι τε καιρὸν οἰηθείς ἐπιτηδειον εἰς τὸ ἀνακαλύψαι τὸ σπουδαζόμενον, μετὰ τῶν ἐπιτηδειῶν σκεψάμενος, τὴν ἐκ μακρῶν ὠδίνεν ἀποτίκει ἀποστασίαν, καὶ κατὰ τῶν βασιλέων καὶ τῶν ὁμοφύλων αἶρει τὰ ὄπλα. Εὐθύς οὖν

A præsidem interim administratio erat, iis adhuc et ætate et prudentia minoribus. Is præsces, simul atque ad hos adolescentes summa rerum devoluta est, matrem eorum celerè ab exsilio revocat. Sollicitus porro ne quis alius imperium invaderet, ac maxime omnium Bardam Sclerum 417 metuens (namque is ei semper inhiavorat, et Tzimisca imperanto tyrannidis attentatæ convictus oculis multatus fuisset, nisi eum ipse pœnæ eripuisset); hunc ergo maxime suspectum habens, ut cui tunc universæ copias commissæ essent, facileque eas qua vellet impellere posset, utpotè totius Orientis dux designatus, ex usu rei publicæ fore et ad imperium communiendum facturum judicavit, si ejus potentiam accideret ipsumque eo infirmiore ad res novas lentandus redigeret. Itaque ei Orientis præfecturam adimit ducemque constituit Mesopotamiæ, ac mandat ut diligenter adversus Saracenorum excursiones exuberet. Eodem modo Michaellem quoque Burtzam sibi suspectum tractat; quem ut a Duri (nam ei aderat cujusdam cohortis ductor) societate avellet, ad magistri evectum dignitatem ducem Antiochiæ ad Orontem silæ constituit. Inspectionem atque imperium in omnes orientales copias Petro deferri patrio, Phocæ olim famulo, eumque exercituum præfectum nominat; castratum quidem, sed strenuum cæteroqui et rei bellicæ peritissimum. Indigne autem id tulit Durus, adeo ut ne apud se quidem magno animo occultam retinere eam potuerit ægritudinem, sed invectus 418 verbis in auctorem contumeliosis sit, qui ipsum pro rerum præclare gestarum victoriarumque parlarum mercede ab equis (quod aiunt) ad asinos detruderet. Sed præsces ista vel parum vel nihil curavit, contentum eum esse jubens iis quæ dabantur neque ulterius quidquam tentare, nisi vellet amisso magistratu privatus in domum suam concludi.

καὶ προσονειδίσαι, εἰ ἀντὶ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένων ἀνδραγαθημάτων τε καὶ τροπαίων τοιαύτας ἀντιλαμβάνει τὰς ἀμοιβὰς, ἐπὶ τὸ χεῖρον προκόπτων, κἂν ὀλίγον ἢ οὐδὲν τῆ παρακοιμωμένῳ ἐμέλησεν, ἀγαπᾷ εἰπόντι τοῖς δεδομένοις καὶ μὴ ἐπέκεινα πολυπραγμανεῖν, εἰ μὴ που μέλλει ἀντὶ ἄρχοντος οἰκουρὸς ἕσεσθαι τῆς ἰδίας οἰκίας.

His ita a præside constitutis Bardas Durus celerime in suam provinciam proficiscitur. Et cum superioribus temporibus gestis magistratibus gravitatem atque efficacitatem suam sæpenumero declarasset, neque fere quisquam in exercitu eum non amaret, ad hæc jam ante haud paucis quibus fidebat arcanum suum perambages ostendisset propositum, præcipue ducibus militum, tunc se tempus ratus opportunum habere ejus vulgandi, re cum necessariis communicata, id quod diu parturierat imperii obtinendi studium tandem in lucem edit, armaque contra imperatores et populares suos capit. Illico Anthem, cognomine Alytam, ministrorum suorum

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(34) Qualem magistrum officiorum Orientis describit commentator Nolitæ imperii c. 62. GOAR.

(35) Quorum agmen viris bellica laude tam cla-

ris, generosis ac fortibus erat collectum, ut singuli quique στρατηλάται, militum magistri censerentur. GOAR.

maxime industrium, Cpolin mittit, qui filium Bardam Romanum tunc in urbe degentem ad se, modo id fieri posset, adduceret. Anthes cum eo venisset, omnia ne deprehenderetur commentus, sinistros de Duro rumores spargendo omni se suspitione ejus quod moliebatur liberavit: itaque nemine observante Romanum sufforatus ex urbe ad patrem perduxit. Tunc demum Duros in apertum protulit sua consilia, et diademate reliquisque imperii signis sumptis ab omni suo exercitu est salutatus imperator, primoque omnium ab Armeniis. Exinde ad cogendam pecuniam (neque enim illud Demosthenis ignorabat, sine hac nihil recte geri posse, præsertim vero cui de tanta re jacta esset alea) illico conversus, publicanos comprehendit, ab iisque pecuniam publicam extorsit; alios, qui divites putabantur, captos pecunia emunxit: quidam ultro, spe majora recipiendi, suas facultates ei obtulerunt. Ita exiguo temporis spatio ingentem vim pecuniæ cogit. Proinde in Mesopotamia castellum validum occupat, cui nomen Charpole; quod cum undique comunitivisset et præsidio sufficienti armasset, eo pecuniam congestam deponit; quod ipsum etiam rebus adversis ipsi pro portu (quod aiunt) in quem se tuto reciperet, fore sperabat. Quin et cum vicinis Saraceis data acceptaque fide pacta iniit, eaque nuptiis contractis firmavit, nempe cum amera Amidæ (ipsi Emet vocant) Apotulpho et amera Martyropolis (ea ipsis Mierpherkin dicitur) Apotagle; ab iisque cum pecuniæ multum tum Arabes equites trecentos auxiliares accepit. Fama hujus rei late dissipata confluerunt ad eum multi alii, qui rebus novis gaudebant. Jam æstas appetierat, cum Bardas cum omnibus suis copiis versus Cpolin iter instituit, plenus spei et tantum non in solio imperatoris sedere se existimans. Etenim animum illi addebat adque tantam rem molendam audaciorem reddebat monachi cujusdam vilæ probæ insomnium. Is per quietem visus sibi fuerat videre viros igneos, qui Bardam arreptum in sublimem quamdam adducerent speculam: ibi cum convenire mulierem quamdam humana specie grandiosem, quæ ei imperatorium præberet flagellum. Id flagellum imperii signum Bardas interpretabatur: scilicet nimirum eo ira Dei in Romanos notabatur.

ὀφηλοτάτην περιωπήν· ἐντοχεῖν δ' ἐν αὐτῇ γυναικὶ ἀνθρωπίνης ὄψεως στεφρότερα, καὶ τὴν μάστιγα (36), αὐτῷ ἐπιδοῦναι βασιλικήν. Ταύτην τὴν μάστιγα ὁ μὲν Βάρδας σύμβολον ἐλογίζετο βασιλείας, ἣν δὲ ἄρα ἢ πρὸς Ῥωμαίους ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

Allatus autem hujus rei Cpolin nuntius cum imperatores in magnam conjecit sollicitudinem, tum optimum atque cordatissimum quemque civium

A Ἄνθην τινὰ τοῦνομα, Ἄλυάτην τὴν προσηγορίαν, τὰ μάλιστα ὄντα ἀδτιῶ τῶν δραστηκιωτάτων ὑπηρετῶν, ἐς τὴν βασιλίδα πέμπει, ὅπως, εἰ δύναίτο, Ῥωμανὸν τὸν ἑαυτοῦ κλέψας υἱὸν (ἔτοχε γὰρ ἐνδημῶν τῇ βασιλευσίᾳ) πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται. Ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῇ πόλει, καὶ πάντα τρόπον λαθεῖν ἐπειγόμενος, φήμας οὐ καλὰς κατὰ τοῦ Σκληροῦ ἐνέσπειρε, δι' ᾧ λαθεῖν τε ἡδονήθη ἀνύποπτος φανείς καὶ τὸν Ῥωμανὸν ἀποκλέψας πρὸς τὸν Σκληρὸν ἀγαγεῖν. Ὁ Βάρδας δὲ τὸ βουλευθὲν εἰς τοῦμφανὲς ἡδὴ ἐκρίξας διὰ δὴμά τε περιβάλλεται καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας ἀναλαμβάνει παράσημα, καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ συνόντος στρατοῦ Ῥωμαίων ἀναγορεύεται βασιλεὺς, τῶν Ἀρμενίων καταρξάντων τῆς εὐφημίας. Ἐπεὶ δὲ τῶν τοιοῦτον ἀναδρίψαντι κύβον χρημάτων δεῖν πολλῶν ἠπίστατο, ὧν ἄνευ οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων, καθὰ πού φησιν ὁ ῥήτωρ, πρὸς συλλογὴν τούτων παραχρῆμα ἐτρέπετο, τοὺς τε τῶν δημοσίων πράκτορας φόρων κατέχων καὶ τὰ κοινὰ ἐξπραττόμενος χρήματα, καὶ τοὺς ἄλλως ὑπόνοιαν παρέχοντας πλούτου συλλαμβάνων τε καὶ τιμωρῶν, ἐνίων δὲ καὶ αἰθαίρετως προσαγόντων τὸν ἑαυτῶν βίον ἐλπίδι τοῦ ἀπολήψεσθαι μείζονα· καὶ οὕτως ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ πλῆθος χρημάτων συναγει πολύ. [P. 686] Φρούριόν τε κατασχὼν ἐρυμνὸν τὸ λεγόμενον Χάρποτε, ἐν Μεσοποταμίᾳ κείμενον, καὶ παντοίως ἀσφαλίσάμενος καὶ φυλακὴν ἐπιστήσας τὴν ἐξαρκούσαν, ἐν τούτῳ τὰ συναγόμενα ὁπερῆθει χρήματα, καὶ ὀρηκτῆριον ἐξ ἀποτυχίας καὶ λιμένα σωτηρίας ἔχειν ἐταμειύετο. Καὶ πρὸς τοὺς γειτονοῦντας Σαρακηνοὺς, τὸν τε τῆς Ἀμίδης ἀμυρῶν Ἀποτοῦλφ, ἧτις Ἐμετ καλεῖται, καὶ τὸν τῆς Μαρτυροπόλεως Ἀποτάγλε, ἦντινα Μιερφερκίν ὀνομάζουσι, πίστιες δοῦς καὶ λαθῶν, καὶ μετ' αὐτῶν κηδεύσας καὶ διὰ τοῦ κήδους τὰ τῆς φιλίας ἀσφαλίσάμενος, χρήματά τε λαμβάνει πολλὰ καὶ συμμαχικὸν Ἀράβας ἰππότας τ'. Τῆς φήμης δὲ πανταχοῦ διαδραμαούσης συνέρθεον πρὸς αὐτὸν ὀπήσοι νεωτέροις χαίρουσι πράγμασιν. Ἦδη δὲ τοῦ θέρους ἐπιγενομένου ἄρας παντὶ τῶν στρατῶ ἠπειγέτο πρὸς τὴν βασιλεύουσαν, μεστὸς ἐλπίδων καὶ μονοῦ τοῖς βασιλείοις καθῆσθαι δοκῶν. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐθράσυνεν αὐτὸν καὶ τολμηρότερον ἐτίθει πρὸς τὸ ἐγχείρημα μοναχοῦ τινος ἀρετῆς ἀντιποιουμένου ὄψις νυκτερινή. Ἐδόκει γὰρ οὗτος ἰδεῖν ἄνδρας πυρίνους, οἵτινες τὸν Βάρδαν λαθόντες ἀνάγουσιν εἰς τινα

D Ἄρτι δὲ τῆς φήμης καὶ τὴν βασιλίδα καταλαβοῦσης, οἱ βασιλεῖς τε ἐν ἀγωνίᾳ καθίσταντο, καὶ ἀθυμία κατέσχε τὸ νουνεχὲς τοῦ πολιτεύματος καὶ

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(36) Cui equisones flagellis imperatores instruit Xylander, Codinus duplici sceptro, cruce nimirum et ferula, c. 17, n. 35: Τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ κατέχει τὸν σταυρὸν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κατέχει νάρθηκα. Utraque sceptrum est, et ut loquitur Lexicon anonymum bibl. Reg. 930; σηκῆπτρον βασιλικὴ ῥάβδος· Symeon quidem Thessalonices metropolita crucem

ferre eis δειγμα τῆς εὐσεβείας κησερίτ, καὶ ἐπι ῥάβδον λαμβάνει, subdit ille, οὐ βαρεῖάν τινα καὶ σκληράν, ἀλλ' ἐλαφράν καὶ μαλακὴν. Διὰ τὸ παιδευτικὸν ἐν πραότητι καὶ μὴ ὀργίλον καὶ φθαρτικὸν, μηδὲ συντριβὸν καὶ ἀφανίζον. Estque illa βασιλικὴ μάστιξ Bardæ per somnum ostensa. GOAR.

ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸ ἀδόμενον λόγιον ἐπειπὼν, ὡς ἔθος Ῥωμαίοις τοὺς πολέμιους πλείον εὐεργεσίαις ἢ ὄπλοις νικᾶν, πάντα τὰ αἰτούμενα ἐβούλαυσε. Γενομένων δὲ τῶν σπονδῶν ὁ Σφενδοσθλάβος καὶ εἰς ἑψὶν ἔλθειν καὶ ὁμιλίαν τῷ βασιλεῖ ἐδείξθη. Ἐπινεύσαντος δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἀφίκετο. Καὶ συμμίζαντες ἀλλήλοισι, καὶ διαλεχθέντες περὶ ὧν ἂν ἐβούλοντο, ἀπὸ ἀλλήλων ἀπέστησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς αἰτήσαντος καὶ τοῦτο τοῦ Σφενδοσθλάβου, καὶ πρὸς Πατζινάκας διαπρεσβεύεται, εἰ βούλονται, φίλους αὐτοὺς καὶ συμμάχους ἀξιῶν ἔχειν, καὶ μὴ διαπερᾶν τὸν Ἰστρὸν καὶ τὰ Βουλγάρων ληΐζεσθαι, παραχωρῆσαι δὲ καὶ τοῖς Ῥώσι ἀκωλύτως διελθεῖν τὴν αὐτῶν γῆν καὶ οἴκαδε ἀπελθεῖν. Ἀπεπλήρου δὲ τὴν πρεσβείαν Θεόφιλος ὁ τῶν Εὐχαίτων ἀρχιερεὺς. Οἱ δὲ τὴν πρεσβείαν δεξάμενοι, τὴν διάβασιν μόνην ἀπαγορεύσαντες τῶν Ῥώσι, πρὸς τὰλλα σπονδὰς ἔθεντο. Τῶν δὲ Ῥώσι ἀποπλευσάντων, τῶν παρὰ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ φρουρίων καὶ πόλεων πρόνοιαν θέμενος ὁ βασιλεὺς καὶ φρουρὰν καταλιπὼν τὴν ἀρκοῦσαν εἰς ἡθῆ τὰ Ῥωμαίων ἀνέξουξεν. Ὦν δὲ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς συνόδου καὶ πάντες οἱ ἐν τέλει μετὰ παίωνων καὶ ἐπινικίων εὐφημιῶν ὑπεδέξαντο στεφανηροῦντας, τέθριππον ὄχημα λευκοπόλων ἔχοντες ἡτοιμασμένον πάνυ διαπρεπῶς, καὶ τούτου ἐπιβάντες ἀξιούντες θριαμβεῦσαι τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ μηδὲν σοβαρὸν ἐθέλων, ἀλλὰ μέτριον ἑαυτὸν ἐπιδεικνόμενος, τοὺς μὲν προσενεχθέντας ἀντιλήφει στεφάνους καὶ ἵππων λευκῶν τὸν θρίαμβον ἐξεπλήρωσεν, ἐν δὲ τῷ ὄχηματι τὰς Βουλγαρικὰς θεοὺς τῶν βασιλέων στολὰς καὶ ἀνωθεν τούτων εἰκόνα τῆς Θεομήτορος ὡς πολιούχου, προπορεύεσθαι ἑαυτοῦ διατάξατο. Ἐν δὲ τῷ

λεγομένῳ φόρῳ γενόμενος καὶ ἀποχρώντως εὐφημηθεὶς, καὶ τῇ Θεομήτορι καὶ τῷ ταύτης Υἱῷ τὰς ἐπινικίους εὐχαριστίας παρεσχηκώς, τὰ παράσημα τῆς Βουλγαρικῆς βασιλείας, ἐπ' ὄψει τῶν πολιτῶν τὸν Βορίσην ἀποδιδύσκει· [P. 68:] τὰ δὲ τὴν στέφανος ἐκ χρυσοῦ καὶ τιάρια νενησμένη, ἐκ βύσσου καὶ πέδιλα ἐρυθρά. Ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μεγάλην φοιτήσας Ἐκκλησίαν καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Βουλγαρικὸν στέφανον ἀνάθημα τὸ τῶν μαγίστρων ἀξίωμα, ἐπορεύθη εἰς τὰ βασίλεια. Ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος εἰς τὰ οἰκεῖα ἡθῆ ὑποστρέφων ἐν τῷ διεύει τὴν τῶν Πατζινάκων γῆν περιπίπτει αὐτόν, καὶ ἄρδην αὐτὸς τε καὶ τὸ συνὸν αὐτῶν ἀπόλλυται πλῆθος, μηνιῶντων αὐτῶ τῶς Πατζινάκων διὰ τὰς εἰς τοὺς Ῥωμαίους σπονδὰς.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χαριστήρια τῶν τροπαίων ἀποδίδους τῷ Σωτηρὶ Χριστῷ ναὸν ἀνωθεν τῆς ἀψίδος τῆς χαλκῆς ἀνυκοδόμησεν ἐκ καινῆς, μηδενὸς φεισάμενος τῶν εἰς πολυτέλειαν συντεινόντων καὶ κόσμον. Ἀφῆκε δὲ καὶ τοῖς ὑποφόροις πᾶσι τῶν ἑλλῶν θεμάτων τὸ λεγόμενον καπνικόν. Προσέταξε δὲ καὶ ἐν τῷ νομισματι καὶ ἐν τῷ ὄβολῳ εἰκόνα ἐγγράφεσθαι τοῦ Σωτῆρος, μὴ πρότερον τούτον γινομένου. Ἐγράφοντο δὲ καὶ γράμματα Ῥωμαϊστὶ (32) ἐν θατέρῳ μέρει ὡδὲ πη διεξιόντα· « Ἰησοῦς Χριστὸς Βασιλεὺς

hæc omnia imperator confirmavit, fatus illud decantatum, Romani moris esse hostem beneficio magis quam armis vincere. Pactis initis Sphendosthlabus etiam colloquium imperatoris petiit. Estque admissus, et collocutus de quibus volebat recessit. Ejus rogatu etiam imperator per legatos a Patzinacis petiit ut socii amicique Romanorum fiant, neque Istrum populanda Bulgarie causa transcant, utque Rossis per suam ditionem in patriam redeundi facultatem concedant. Obiit eam legationem Euchaitorum summus pontifex Theophilus. Patzinacæ reliqua pacti omnia, tantum Rossis per sua transitum denegarunt. Cum Rossii navibus suis avecti domum versus essent, imperator castellis et urbibus quæ ad ripas fluminis sunt communitis Cpolin rediit. Exceptit eum urbis patriarcha et pontificum ordo ac senatus cum prænitibus et lætis victoriae gratulationibus coronatum; et adduxerant quadrigas magnifice adornatas, quas quatuor albi equi traherent, 413 eoque invehi eum ac triumphare volebant. Sed imperator nihil insolens aut superbum admittens, moderate se gessit; sertisque quæ offerebantur acceptis albo equo triumphum duxit, quadrigis Bulgaricas regum vestes imposuit, supraque has imaginem Deiparæ, ut quæ tutelam urbis gereret, eamque se præcedere jussit. Ut in forum venit, gratulatoriarum jam salutarum acclamationum, acis pro parata victoria Deiparæ et ejus Filio gratis, in conspectu populi insignibus Bulgarici regni Borisem exiit (ea erant corona aurea, tænia byssina et calcei rubei), indeque ad Magnam progressus Templum coronam Bulgaricam Deo donarii loco suspendit. Borisem ad magistri dignationem evehit, atque ita in palatium revertitur. Cæterum Sphendosthlabus patriam repetens, dum per Patzinacas transit, insidiis jam ante paratis et ipsum exspectantibus illapsus cum suis ad interfectionem caditur: succensebant enim ei Patzinacæ ob ictum cum Romanis fœdus.

τῷ Θεῷ δεδωκώς, ἀναγαγὼν δὲ καὶ τὸν Βορίσην εἰς ἐνέδρας ἡδὴ προεπρεπισθεισῆσαι καὶ ὑποδεχομένας πλῆθος, μηνιῶντων αὐτῶ τῶς Πατζινάκων διὰ τὰς εἰς τοὺς Ῥωμαίους σπονδὰς.

Porro imperator ut gratias Christo Servatori referret, templum quod supra fornicem Chalces est, de novo edificavit, nulli sumptui parcens dum id quam ornatissimum faceret. Absolvit etiam subditos universos fumario tributo. Et edixit ut cum in aureo nummo tum in 414 obolo Servatoris insculperetur imago, quod antehac non fuerat receptum; et alteri parti inscribi jussit: « Jesus Christus rex regum. » Quod successores etiam observarunt. Basilio patriarchæ crimina quædam

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(32) Mihi nuper in Oriente degenti numisma hujusmodi æneum, in museum Thuanum deinde translatum, incidit in manus, cujus dictio quidam

Græca character autem Latinus, τὸ γράμματῳ Ῥωμαϊστὶ, hac figura cernuntur: Jesus Christus Basileus basileon. GOAR.

objecta, isque in concilio propterea depositus cum esset, Antonio Studilæ patriarchatus mandatus est.

Augusto mense, indictione tertia, cometa exstitit, quem a barbæ forma pogoniam vocant; et visus est usque ad octavum mensem indictionis quartæ. Is præmonstrabat imperatoris obitum et calamitates immedicabiles, quæ propter civilia bella Romanorum ditioni erant eventura.

Secundum hæc imperator expeditionem facit contra eas urbes quæ, uti docuimus, ab imperatore Nicephoro subactæ bello et Romanis stipendiariæ factæ defecerant; et Damascum usque profectus nonnullas verbis, quasdam bello et vi recuperat, et omnibus rite constitutis, iter domum versus instituit. Eo in itinere cum Anazarbam, Podandum et reliqua loca transiret, videretque obiter magnifica et fertilissima prædia, quæsiuit ex iis qui aderant quinam horum essent domini. Cumque responderetur omnia ea esse Basilii cubicularii intimi, partim nuper Romano imperio adjecta a Nicephoro imperatore, partim ab hoc, partim ab alio scholarum domestico, quædam ab ipso Tzimisca, atque ea omnia Basilio donata, nihil memoratu dignum videns relictum rei publicæ de tam multis ei acquisitis bonis, gravi correptus dolore et gemitu ex imo pectore ducto: « Proh indignam, vit, rem, comites, publicas insumi pecunias, Romanos exercitus æruinas exantlare, imperatores extra sui imperii fines labores tolerare, et tamen quidquid tot laboribus atque molestiis conficitur, id omne in unius venire spadonis possessionem.» Hunc imperatoris sermonem quidam ad Basilium detulit. Quo ille irritatus ex eo tempore occasionem quæsiuit imperatoris tollendi. Itaque cum qui minister a poculis imperatori erat, aliquando blanditiis et muneribus corrumpit, ejusque opera venenum non vehementissimi generis et quod statim necaret, sed quod sensim vires haurientis exstingueret, imperatori propinat. Quo is epoto paulatim contabescens et viribus deficiens, tandem etiam carbunculis per humeros exortis, multo per oculos effluente sanguine Cpolin reversus vivendi finem fecit, imperio Basilio et Constantino Romani filiiis relicto. Imperavit annos 6 totidemque menses et paulo amplius.

καὶ τῆς οἰκείας δυνάμειος ἀποπίπτων, τελευταῖον δὲ καὶ τοὺς ὤμους ἀνθρακιάσας, αἵματος πολλοῦ ῥυέντος αὐτῷ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, εἰς τελευτὴν ἐν τῇ οὐτόν τε μῆνας καὶ πρὸς, διαδόχους καταλιπὼν τῆς τοῦ Ῥωμανοῦ.

416 Anno mundi 5484, indictione quarta, mense Decembri, Basilius et Constantinus Romani filii imperium iniverunt. Annum ætatis vicesimum Basilius tum agebat: triennio junior erat Constantinus. Atque hi quidem nomen et figuram imperatorum gerebant: omnium rerum penes Basilium

βασιλέων. » Τοῦτο δὲ καὶ οἱ καθεξῆς ἐτήρησαν βασιλεῖς. Βασιλείου δὲ τοῦ πατριαρχοῦ ἐπ' αἰτίαις διαβληθέντος καὶ συνοδικῶς καθαιρεθέντος προεβλήθη πατριάρχης Ἀντώνιος ὁ Στουδίτης.

Ἀυγούστῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος γ', ἐφάνη καὶ κομήτης ὁ λεγόμενος πωγωνίας, καὶ ἐφαίνετο ἕως Ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος. Προεμήνυε δ' οὗτος τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον καὶ τὰς μελλούσας κατασχεῖν τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἀπαραμυθῆτους τύχας.

Τῶν δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου προσκτηθεισῶν πόλεων καὶ τῶν ὑπόφορων γενομένων Ῥωμαίοις, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἀραμέντων πτέρναν καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀποσεισαμένων ἐξουσίαν, ἔξισι κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς καὶ ἄπεισιν ἄχρι Δαμασκοῦ. Καὶ τὰς μὲν παιθοῖ καὶ λόγῳ, τὰς δὲ πολέμῳ καὶ βίᾳ ἀνακτησάμενος, καὶ πάντα κατὰ τὸ πρέπον καταστησάμενος, ἀνέζηυξε πρὸς τὴν βασιλίδα. Γενομένος δὲ κατὰ τὴν Ἀνάζαρβον, καὶ τὸν Ποδανδὸν καὶ τὰς λοιπὰς παροδεύιον χώρας, καὶ βλέπων τὰ ἐν ποσὶ, κτήσεις τε ὀρῶν πολυτελεῖς καὶ χωρία εὐφυῆ τε καὶ πάμπορα, διεπυθάνετο τοὺς παρευρημένους τίνος ἂν καὶ εἶεν αὐταί. Ὡς δ' ἐμάνθανε παρὰ τῶν ἐρωτωμένων ὅτι περ τοῦ παρικοιμωμένου εἰσὶ Βασιλείου πᾶσαι. αὕτη μὲν καὶ αὕτη Ῥωμαίοις προσκτηθεῖσαι ἔναγχος παρὰ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως, αὕτη δὲ παρὰ τοῦδε τοῦ δημοσίου τῶν σχολῶν, καὶ αὕτη παρὰ τοῦ δεῖνος, καὶ αὕτη καὶ αὕτη παρὰ σοῦ, καὶ τῇ Βασιλείῳ δεδώρηται, οὐδὲν δὲ ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον εἶδεν ὑπολειμμένον τῶν προσκτηθέντων τῇ δημοσίᾳ, γενόμενος περιαλγῆς καὶ βύθιον στενάξας, « Δεινὸν, ὦ παρόντες, ἔφη, εἰ τὰ δημόσια κτεναλίσκονται χρήματα καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ταλαιπωροῦνται [P. 684] στρατεύματα καὶ οἱ βασιλεῖς ὑπερορίους ἀναδέχονται κόπους, τὰ δὲ ἐκ τρυφῶν προσκτώμενα μόχθων καὶ κόπων ἐνὸς εὐνοῦχου (33) γίνονται κτήμα. » Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα, τῶν τις δὲ παρόντων τῇ Βασιλείῳ τὸν τοῦ βασιλέως λόγον διαπορημέυσας ἀνηρέθισε πρὸς ὀργὴν. Καὶ ἔκτοτε εὐκαιρίαν ἐζήτει τὸν βασιλίαν ἀποσκευάσασθαι. Θωπείαις οὖν ὑπελθὼν ποτε καὶ δώροισ ἐξαπατήσας τὸν ἐγγχεῖν εἰωθότα τὸν οἶνον τῇ βασιλεῖ, καὶ δηλητήριον κερασάμενος οὐ τῶν δραστηκιωτάτων καὶ ταχὺν ἐπιφερόντων τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ τῶν σχολαίως καὶ κατὰ μικρὸν ἀναλισκόντων τὴν τοῦ πεπωκότος δύναμιν, κεράνυσαι τῇ βασιλεῖ. Καὶ πῶν καὶ κατ' ὀλίγον νοσηλευόμενος

Τὸ μὲν οὖν Ἰωάννου τέλος τὸν εἰρημένον συνηέχθη τρόπον, τὸ δὲ τῆς βασιλείας κράτος εἰς Βασίλειον μετήχθη καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς υἱοὺς Ῥωμανοῦ, κατὰ τὸ ὑπὸ ἔτος, Ἰνδικτιῶνος δ', μηνὶ Δεκεμβρίῳ ὡς ὁ μὲν Βασίλειος τὸν κ' ἤνυε τῆς ἡλικίας χρόνον, ἔτσι δὲ τρισὶ τούτου νεώτερος ἦν ὁ Κων-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(33) Παρκοιμωμένου, de more eunuchi. GOAR.

μέχρις ἂν ὁ βασιλεὺς τὴν στενοχωρίαν φρασάμενος τοῦ τόπου, καὶ ἐκ τούτου κατανοήσας τοῖς Σκύθαις ἐπιγίνεσθαι τὴν καρτερίαν τῶν τοῦς Ῥωμαίους ἐστενοχωρῆσθαι καὶ μὴ ὄϊους εἶναι ἔργα πρέποντα τῆς ἑαυτῶν ἀλκῆς ἐπιδείκνυσθαι, ἐπέσκηψε τοῖς στρατηγοῖς εἶχειν εἰς τούπισω πρὸς τὸ πεδίον, καὶ τῆς πόλεως κέρρω ἀφίστασθαι δόκησιν φευγόντων παρέχοντας, μὴ μέντοι γε προτροπάδην, ἀλλ' ἡμέρα καὶ κατ' ὀλίγον εἰκοντας, κάπειδάν ἀποθεν τῆς πόλεως διώκοντας ἐκκαλέσονται, αἰφνίδιον παρενεγκόντας τοὺς χαλινούς ἐπιστρέφειν τοὺς ἵππους καὶ τούτοις συμπλέεσθαι. Καὶ οἱ μὲν ἐποιοῦν τὸ κελευσθὲν, οἱ δὲ Ῥῶς τὴν εἰς τούπισω ὑποχώρησιν τῶν Ῥωμαίων σὺν ἀλαλαγμῶ. Ὅς δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον ἐγένοντο τόπον οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπιστραφέντες προσήγγυνται τούτοις γενναίως, Ἐνταῦθα μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης συνέβη στρατηγὸν Θεόδωρον τὸν ἐκ Μισθίας τοῦ ἵππου αὐτοῦ λογχευθέντος πεσεῖν κατὰ γῆς. Περὶ τοῦτον ἄμιλλα ἐγένετο καρτερὰ, τῶν μὲν Ῥῶς ἀνελεῖσθαι, τῶν δὲ Ῥωμαίων ὅπως μὴ ἀφαιρεθεῖη φιλοτιμουμένων. Οὗτος γὰρ ὁ Θεόδωρος τοῦ ἵππου πεσῶν, ἕνα τινα τῶν Σκυθῶν τῆς ζώνης δραξάμενος καὶ τῆδε κάκεισε τῆ χειρὸς σθίνει κινῶν ὡς τι μικρὸν ἀσπίδίσκιον κοῦρον, τὰς κατ' αὐτοῦ πεμπομένας αἰχμάς ἀποκρούετο, καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὑπανεχώρει ὑπισθοκινήτηρ τῆ πορείᾳ. Ἐέλως ἐπιβρίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς τε Σκύθας ἀπόσταντο καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ κινδύνου ἐξέβύσαντο. Καὶ τὰ στρατεύματα διελύθησαν τελείως, μηδαμῶς ἔτι κρῖσιν τοῦ πολέμου λαθόντος.

Ὁ βασιλεὺς δὲ εὐψυχότερον νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον ὄρων ἀγωνιζομένους τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν τοῦ χρόνου τριβὴν βραρούμενος, νικτείρων δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίους ταλαιπωρουμένους καὶ τῶ πολέμῳ κακίως πύτχοντας, μονομαχίᾳ ἠθήθη κρίναι τὰ πράγματα. Καὶ δὴ διαπρεσθεύεται πρὸς τὸν Σφενδοσθλάβον, προκαλούμενος αὐτὸν εἰς μονομαχίαν, δεῖον εἶναι λέγων ἑνὸς ἀνδρὸς θανάτῳ κριθῆναι τὸ [P. 681] ἔργον ἢ κατασφάττεσθαι καὶ κατὰ μικρὸν δαπανᾶσθαι τὰ ἔθνη, καὶ τὸν νικήσαντα κύριον εἶναι τῶν ἄλλων. Οὗτος δὲ τὴν πρόκλησιν μὲν οὐκ ἐδέξατο, λόγους δ' ἐπαφῆκεν ὑπεροπτικούς, ὡς τὰ κατ' αὐτὸν ἄμεινον αὐτὸς τοῦ ἐχθροῦ σκοπήσει· αὐτὸς δὲ εἰ μὴ ζῆν ἔχει σχολήν, εἰσι μυρία ἄλλα θανάτου ὁδοί· τούτων ὅποιαν αἰρεῖται ἐλέσθω. Ταῦτα φρουζάμενος τῆς πολεμικῆς εἶχετο παρασκευῆς προσηυμότερον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν ἐκ προκλήσεως ἀπογναὺς ἀγῶνα, πᾶσι τρόποις ἐμηχανᾶτο τὴν εἰς τὴν πόλιν ἀποκλείσαι εἴσοδον τοῖς βαρβάροις, καὶ πρὸς τὸ ἔργον ἐκπέμπει Βάρδαν μάλιστα τὸν Σκληρὸν μετὰ τῶν ταγματῶν ὧν αὐτὸς ἐστρατήγει· τὸν δὲ πατρίκιον Ῥωμανὸν (30)

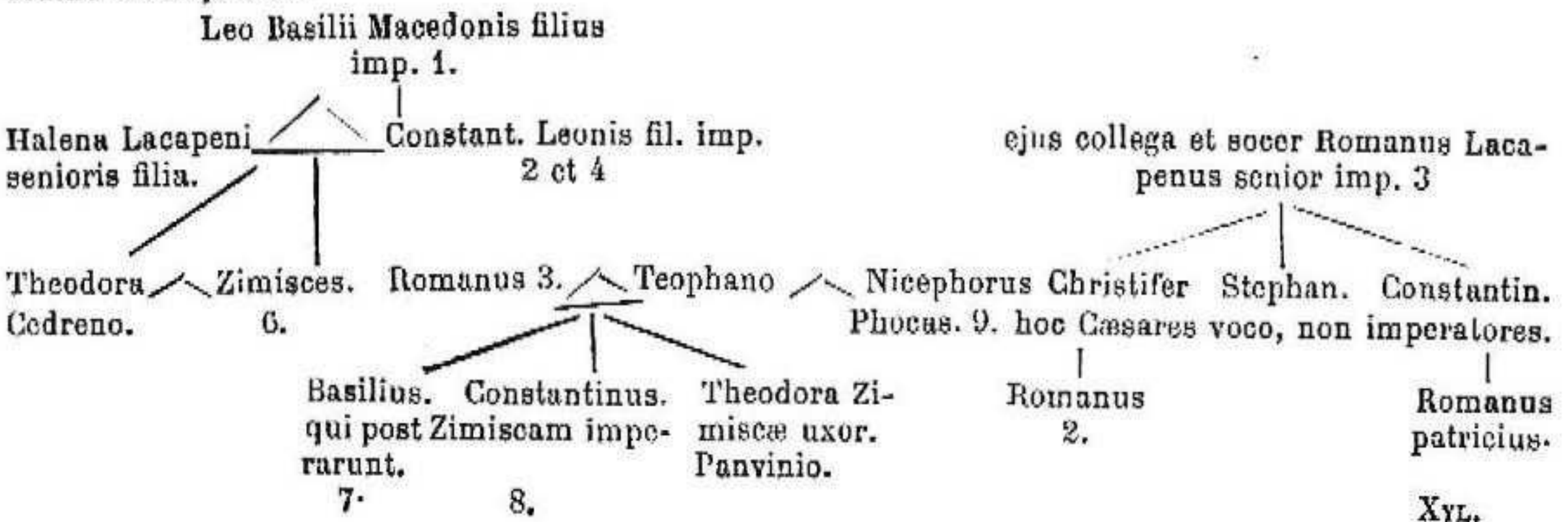
insequuntur. Romani, ut ad praescriptum locum est perventum, conversi fortiter hostem invadunt. Ibi praelio fervente, ductor Theodorus a Mistheia equo suo lancea confosso in terram cadit, et circa eum acre oritur certamen, Rossis interficere, Romanis servare satagentibus. Ipse ab equo collapsus Scytham quemdam cingulo arreptum huc illac peltæ instar observans, eo coniectas in se hastas executit, sensimque retro abiens ad suos revertitur, donec Romani Scythis vi repulsis eum periculo eripiunt. Id praelium diremptum est, incerta etiamnum victoria.

φυγὴν ὀηθέντες, ἀλλήλους παρακαλεσάμενοι εἶποντο τὸν τόπον οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπιστραφέντες προσήγγυνται τούτοις γενναίως, Ἐνταῦθα μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης συνέβη στρατηγὸν Θεόδωρον τὸν ἐκ Μισθίας τοῦ ἵππου αὐτοῦ λογχευθέντος πεσεῖν κατὰ γῆς. Περὶ τοῦτον ἄμιλλα ἐγένετο καρτερὰ, τῶν μὲν Ῥῶς ἀνελεῖσθαι, τῶν δὲ Ῥωμαίων ὅπως μὴ ἀφαιρεθεῖη φιλοτιμουμένων. Οὗτος γὰρ ὁ Θεόδωρος τοῦ ἵππου πεσῶν, ἕνα τινα τῶν Σκυθῶν τῆς ζώνης δραξάμενος καὶ τῆδε κάκεισε τῆ χειρὸς σθίνει κινῶν ὡς τι μικρὸν ἀσπίδίσκιον κοῦρον, τὰς κατ' αὐτοῦ πεμπομένας αἰχμάς ἀποκρούετο, καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὑπανεχώρει ὑπισθοκινήτηρ τῆ πορείᾳ. Ἐέλως ἐπιβρίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς τε Σκύθας ἀπόσταντο καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ κινδύνου ἐξέβύσαντο. Καὶ τὰ στρατεύματα διελύθησαν τελείως, μηδαμῶς ἔτι κρῖσιν τοῦ πολέμου λαθόντος.

At imperator animosius quam ante praeliari Scythas videns, tempusque teri ægre ferens, suorumque ærumnas ejus belli miserans, singulari pugna decernendum censet. Itaque Sphendosthlabum per legatos provocat et ostendit præstare unius hominis interitu rem decidi quam paulatim totas gentes perimi, ut victori in omnes paretur imperium. Barbarus conditionem oblatam repudiat, superbeque respondet melius quid sibi ex re sit, se quam hostem intelligere. Si Romano imperatori non vacet vivere, infinitas esse mortis vias : deligeret quam vellet. **110** Ipse ad bellum omni studio se parat. Singularis pugnae spe dimissa, imperator, omni modo id molitur, ut ingressu urbis barbaros arceat. At id negotii emittit Bardam Durum magistrum cum suis cohortibus. Romanum vero patricium, Constantini Cæsaris filium Romani senioris N. et Petrum exercitus præfectum cum suis copiis hostem invadere jussit; estque acerrime utrinque pugnatum, et varie nunc ad hos nunc ad alteros inclinata victoria diu anceps fuit. Ibi rursum amerae Creten-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(30) Hujus alii, quod sciam, non faciunt mentionem. In gratiam lectoris Constantinos et Romanos ordine hic exponam.

sis filius Anemas equo hac illac obverso et vehementer calcaribus incitato, audacter in ipsum fertur Sphendosthlabum, hostilique phalange divulsa gladium ei in medium caput infligit, eoque ictu equo dejicit : ne tamen interticeret, arma quibus lectus erat barbarus obstiterunt. Ipse circumventus, et multorum telis petitus fortissime pugnans, ipsorum etiam cum hostium admiratione interlicitur.

μετακινήσας καὶ σφυδρότερον μωπίσας, κατ' αὐτοῦ καὶ τὴν φάλαγγα διασχίσας τῶν δυσμενῶν παῖσι τούτου τῷ ξίφει κατὰ μέσην τὴν κεφαλὴν, καὶ καταβάλλει μὲν τοῦ ἵππου, οὐ μὴν γὰρ καὶ ἀναίρει ἐπαρκεσάντων τῶν ὕπλων ἃ ἐνεδέδωτο. Αὐτὸς μέντοι κυκλωθεὶς καὶ ὑπὸ πολλῶν βαλλόμενος ἀναίρεται, ἡρωϊκῶς καταστρέψας τὸν βίον, θαῦμα μέγα καὶ τοῖς ἀντιπάλοις γενόμενος.

Ferunt ea pugna divinitus quoque Romanis latum auxilium. Nam ab Austro obortam procellam in facies Scytharum ingruisse, eosque impedivisse ne suo arbitrato rem gererent. Et ab omni Romanorum exercitu conspectum fuisse virum albo equo vebentem, qui princeps pugnam obierit hostiumque ordines conturbaverit, nemini neque ante neque postmodo cognitum : eum aiebant fuisse Theodorum, unum de pulcherrimas consecutis victricias martyribus. Sane his semper auspiciis atque anlesignanis adversum hostes uti solebat imperator hic ; et quo die hæc pugna est pugnata, is festus fuit memoriæ illius Theodori exercituum ductoris. Sed et veneranda quædam mulier Cpoli fidem fecit id visum fuisse divinum. Ea enim pridie istius diei in somnis visa sibi fuerat adstare Deiparæ, et audire eam dicentem cuidam militi : « Domine Theodore, meus ille et tuus Joannes in periculo versatur : festina ad opem ei ferendam, » idque insomnium prima luce vicinis narraverat. Enimvero Scythæ eo prælio funduntur, cumque se portis interclusos a Barda sentirent, in campum fuga disperguntur, pereuntque innumerabiles partim a se invicem conculeati, partim a Romanis obtruncati, vulnerati pene omnes. Martyri Theodoro gratiam pro ope lata referens imperator, fanam in quo is humatus erat ad fundamenta usque demolitus, aliud magnificentissimum exstruxit, ac prædiis amplios habentibus redditus donavit : urbem in qua id erat, pro Euchaneia Theodoropolin nominavit.

Sphendosthlabus cum omnibus tentatis nihil successisset, nullam spem reliquam sibi videns, ad pacillationem animum adjecit, missisque legatis postulat ab imperatore se fide publica in numerum amicorum et sociorum Romani imperii recipi, sibi que cum suis redditum tutum concedi in patriam, et Scythis libere negotiandi causa in Romanorum ditionem venire permitti. Postulata

τὸν υἱὸν Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, τοῦ υἱοῦ τοῦ πρεσβυτέρου Ῥωμανοῦ, καὶ Πέτρον τὸν στρατοπεδάρχην, μεθ' ὧν ἐξήρχον δυνάμεων, προσάξει τοῖς πολεμίοις ἐπέτρεψεν. Οἱ δὲ προσβιχλόντες τοῖς Σκύθαις ἐμάχοντο καρτερῶς. Ἐκθύμως δὲ κάκεινων ὑποδεξαμένων πολλὰς τροπὰς καὶ μετακλίσεις συνέδη τὸν πόλεμον δεξασθαι, καὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἰσοτάλαντος ἦν ἡ μάχη. Ἐνταῦθα πάλιν ὁ τοῦ τῆς Κρήτης ἀμπερᾶ υἱὸς Ἀνεμάς, τῆδε κάκεισε τὸν ἵππον

τοῦ Σφενδοσθλάβου φέρεται μετὰ λήματος νεανικοῦ, κατὰ μέσην τὴν κεφαλὴν, καὶ καταβάλλει μὲν τοῦ ἵππου, οὐ μὴν γὰρ καὶ ἀναίρει ἐπαρκεσάντων τῶν ὕπλων ἃ ἐνεδέδωτο. Αὐτὸς μέντοι κυκλωθεὶς καὶ ὑπὸ πολλῶν βαλλόμενος ἀναίρεται, ἡρωϊκῶς καταστρέψας τὸν βίον, θαῦμα μέγα καὶ τοῖς ἀντιπάλοις γενόμενος.

λέγεται δὲ καὶ θειότερας τότε τυχεῖν τοὺς Ῥωμαίους ἐπικουρίας. Θέελλα γὰρ τις ἐκ Νότου κατὰ πρόσωπον ἀρθείσα Ἰστατο τῶν Σκυθῶν, μὴ συγχωροῦσα χρῆσθαι κατὰ τὴν μάχην τὰς προαιρέσεις. Καὶ τις ἀνὴρ ὄππο παντὶ τῷ στρατοπέδῳ Ῥωμαίων ἐφ' ἵππου λευκοῦ προαγωνιζόμενος καὶ τὰς τῶν πολεμίων κλονῶν καὶ διαταράσσων φάλαγγας, μηδενὶ πρότερον ἢ μετὰ ταῦτα γενόμενος γνῶριμος, ὃν ἔφασκον εἶναι τῶν καλλινίκων (31) μαρτύρων Θεόδωρον. Τούτοις δὲ προμάχοις αἰεὶ καὶ προβόλοις κατὰ τῶν πολεμίων ἐχρήτο ὁ βασιλεὺς καὶ γὰρ δὴ καὶ συνέτοχε τόνδε τὸν ἀγῶνα κατ' αὐτὴν συνενεχθῆναι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν εἰώθαμεν ἐορτάζειν τὴν μνήμην τοῦ στρατηλάτου. Καὶ γυνὴ δὲ τις ἐν Βυζαντίῳ σεμνὴ ὑπερτάτης δυνάμεως εἶναι τὸ φάσμα ἐπιστοῦτο, μῆ πρότερον τῆς συμπλοκῆς ἡμέρᾳ ὄναρ θεασαμένη, καὶ δόξασα τῇ θεοτόκῳ παρῖσθαι καὶ λεγούσης ἀκοῦσαι πρὸς τινα στρατιώτην· « Κύριε Θεόδωρε, ὁ ἐμεῖς καὶ σὸς Ἰωάννης περιστάσει συνέχεται, καὶ σπεῦσον εἰς τὴν αὐτοῦ βοήθειαν, » καὶ ἡλίου ἀνίσχοντος τοῖς γείτοσιν ἐξηγησαμένη. Καὶ τὰ μὲν ὁραθέντα ταῦτα, τρέπονται δὲ πάλιν οἱ Σκύθαι, καὶ ἀποκλεισμένους τὰς τῆς πόλεως εὐρόντες πύλας ὑπὸ τοῦ Σκληροῦ ἀνὰ τὸ πεδίον [P. 682] ἐσκεδάννυντο, καὶ ἀνηρέθησαν ὑπ' ἀλλήλων τε συμπατούμενοι καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων συγκοπτόμενοι ἀριθμοῦ κρείττους, τραυματίζασι δὲ ἐγένοντο σχεδὸν τι πάντες. Τὸν μάρτυρα δ' ὁ βασιλεὺς τιμῶν, καὶ τῆς ἐπικουρίας ἀποτιννὺς αὐτῷ τὰς ἀμοιβὰς, τὸν ναὸν ἐν ᾧ τὸ θεῖον αὐτοῦ ἀπόκειται σῶμα ἐκ βάθρων καταβαλῶν μέγαν τε καὶ κάλλιστον ὑκοδόμησε, μεγαλοπρεπεῖς αὐτῷ κτίσεις προσεφορίσας· ὃν καὶ ἀντὶ Εὐχανείας Θεοδώροπολιν κατωνόμασεν.

Ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος πᾶσαν μετελθὼν μηχανὴν καὶ διὰ πασῶν ἐλαττούμενος, ὡς ἐγνώ μηδεμίαν αὐτῷ ὑπολειφθαι ἐλπίδα, πρὸς συνθήκας ἀπέδλεψε. Πέμπει οὖν πρὸς βασιλέα πρεσβευτὰς πίστει ἐξαιτούμενος, ἐφ' ᾧ συμμάχοις καὶ φίλοις Ῥωμαίων καταλεγείσιν ἄσινῆς συγχωρηθῆ ἐπ' ἄκου ἀναχωρησῆ μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, ἀδεῶς τε τὸν βουλόμενον Σκύθην ἐμπορείας χάριν φοιτῆν. Δεξάμενος δὲ τὴν πρεσβερίαν

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(31) Geminum Theodorum præcipuo cultu venerantur Græci : στρατηλάτην unum, alium τύρωνα, ac utrumque in bellis defensorem propugnatorem.

que seu καλλινίκων invocabant, ac imagines in vellis pictas ferebant. Codin. c. 6, p. 22. GOAR.

Ἐφάνη δὲ καὶ κατ' ἐκείνο καιροῦ καὶ ἄλλο τι ὡς ἂν ἄξιον εἶναι διηγήσεως. Πινάκιον ἐκ λίθου Προικοννησίας ἐπὶ παραδείσου τινὸς τῶν συγκλητικῶν εὐρέθη ἀμελῶς ἐβρίμμενον, εἰκονισμένας ἔχον δύο ἀνθρώπων μορφὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, μίαν μὲν ἀνδρὸς, ἑτέραν δὲ γυναικὸς· ἐν δὲ τῷ μετώπῳ τῆς πινακίδος ἦν γεγραμμένον ἐπίγραμμα ὡδὲ πη διεξίον· Ἰωάννου καὶ Θεοδώρας τῶν φιλοχρίστων πολλὰ τὰ ἔτη. Ὅπερ τινὰς μὲν εἰς ἐκπλήξιν ἤγεν, ὅπως τὰ ἐνεστῶτα μάλα προεδήλοῦτο σαφῶς· τινὲς δὲ μὴ ἀπηλλάχθαι τὸ πρᾶγμα σκευωρίας καὶ μαγγανείας ἐνόμιζον, τὸν τοῦ παραδείσου δεσπότην διὰ τῆσδε τῆς μηχανῆς τὴν βασιλικὴν πρὸς ἑαυτὸν ἐκκαλεῖσθαι οἰηθέντες προσπάθειαν. Ἐῖτε δὲ οὕτως ἔχει, εἴτε ἐκείνως ἢ ἀλγῆσει, φραζεῖν οὐκ ἔχω.

Οἱ δὲ Σκύθαι ἐνδοθὲν τῷ λιμῷ πιεζόμενοι, ἐκτὸς ὑπὸ νῦν τειχομαχικῶν ἀργάνων κακούμενοι, καὶ κατ' ἐξάρητον ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ὃν ὁ μάλιστα Ἰωάννης ὁ Ῥωμανοῦ τοῦ Κουρκούα υἱὸς φυλάττειν ἐπέτακτο (τὸ γὰρ ἐκεῖσε πετροβόλον ὄργανον οὐ μικρῶς τοὺς ἐντὸς ἐπημάνετο), ἀποκρίναντές τινὰς τῶν ἀλκιμωτέρων ὀπλίτας ψιλοῖς ἐπιμεμιγμένους ἐπὶ το τοιοῦτον ἐκπέμπουσιν, ὄργανον, εἴ πως δυναθεῖεν αὐτὸ κατεργάσασθαι. Τοῦτο γνοὺς ὁ Κουρκούας, ὅτι κράτιστον ἦν περὶ αὐτὸν ἀναλαβόμενος, ἐβόηθει διὰ ταχείων. Ἐς μέσους δὲ τοὺς Σκύθας γενόμενος ἀκοντίῳ βληθέντος αὐτοῦ ἵππου καὶ σὺν αὐτῷ πεπρωκότος ἀναιρεῖται κρεουργηθεῖς. Οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ἐπιδραμόντες καὶ τοῖς Ῥῶς συμπλακέντες τὸ τε ὄργανον ἀβλαβῆς διατήρησαν καὶ τοὺς Σκύθας ὡσάμενοι συνέκλεισαν εἰς τὴν πόλιν. Ἰουλίου δὲ καταλαβόντος μηνός, καὶ εἰκοστῆν ἡμέραν ἄγοντος, ἐξῆλθον οἱ Ῥῶς παμπληθεῖς καὶ τοῖς Ῥωμαίοις συμπλακέντες ἐμάχοντο, παραθαβρύνοντα ἔχοντες καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀλείφοντα ἀνδρα τινὰ παρὰ Σκύθαις ἐπιστημύτατον, Ἰκμορα. μετὰ τοῦνομα Σφάγγελλον τὸν ἀναιρέθοντα τιμώμενον, οὔτε κατὰ συγγένειαν τὴν ἐξ αἵματος ἐν τοῖς μάλιστα ἀγόμενον παρ' αὐτοῖς οὔτε κατὰ συμπάθειαν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς ἀρετῆς παρὰ πᾶσι σεβόμενον. Τοῦτον ἰδὼν Ἀνεμᾶς ὁ τῶν Κρητῶν τοῦ βασιλέως (29) υἱὸς Κουρουπᾶ, εἰς ὧν τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων, αὐτὸν τε εὐψυχῶς ἀγωνιζόμενον καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς τοῦτο παρορμῶντα καὶ διεγείραντα καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων τάξεις διαταράσσοντα, μήτε πρὸς τὸ μέγεθος καταπλάγεις τοῦ ἀνδρὸς μήτε τὴν ἀλκὴν δευλιάσας, [P. 679] ἀλλὰ περικαρδίῳ θέρμῃ ληφθεὶς καὶ τὸν ἵππον τῆδε κάκεισε παρακινήσας, μεθ' ὀρμῆς ἀκατασχέτου τὸ παρηωρημένον τῷ μηρῷ αὐτοῦ ξίφος σπασάμενος ἵεται κατὰ τοῦ Σκύθου, καὶ παῖει τοῦτον τῷ φασγάνῳ κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου περὶ τὴν κλεῖδα, καὶ ἀποτέμνει τὸν αὐχένα, ὡς συμβῆναι τὴν κεφαλὴν σὺν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐκκοπεῖσθαι πεσεῖν εἰς τὸ ἔδαφος. Καὶ ὁ μὲν Σκύθης

Eodem tempore etiam aliud quidpiam accidit non indignum relatu. In pomario senatorii ejusdani viri inventa est tabella ex Proconnesio lapide, forte abjecta, in superficie expressas habens duas humanas figuras, unam maris, alteram feminae : in altera superficie scriptum erat : Diu vivant Joannes et Theodora Christi dediti. Fucruni qui eam tabellam magnopere admirarentur, qua praesens rerum conditio ita aperte explicaretur : alii non carere suco et impostura putarunt, atque hoc commento voluisse dominum pomarii se in gratiam imperatoris insinuare. Utrum vero aut falso sit creditum, nihil affirmo.

Interim Scythae intus fame pressi simul a machinis oppugnatoriis hostium non leviter laedebantur, praecipue eo loco qui Joanni magistro, Romani Curcuae filio, demandatus fuerat ; nam saxa torquens instrumentum ibi collocatum obsessis multa damna dabat. Itaque gravis armatura delectos milites velitibus permistos emittunt, si qua ii ratione eam machinam pessumdare possent. Id ubi intellexit Curcuus, robustissimis suorum assumptis celeriter ad eam defendendam se confert ; invecusque in medios Scythas ab equo missili icto ejicitur, atque a Scythis dilaniatus ferro interit. Reliqui Romani concursu facto et machinam integram conservant et Rossos in urbem compellunt. Die Julii mensis vicesima Rossi universi ad pugnam adversus Romanos exiverunt. Exhortabatur eos et ad fortitudinem excitabat Iemor, vir post Sphagellum apud Scythas primo loco, non quod vel familia ejus praecipua esset, vel favorem aliorum sibi aliunde conciliasset, sed solius virtutis ergo ab universis in honore habitus. Hunc commissa pugna Anemas, Cretensium amerae Basilii Curupae filius, unus imperatoris stipulatorum, 406 cernens forlitter pugnam obire ac reliquos excitare et Romanorum ordines conturbare, nihil vel vastitate corporis ejus vel robore deteritus, sanguine circa cor effervescente equum hac illac torquens, stricto qui ad femur pendebat gladio impetum in eum dat vehementissimum, tantumque in sinistram humerum juxta claviculam imponit vulnus, ut et collum abscinderet et cum dextra manu amputatum caput in solum decideret. Ipse illaesus ad suos rediit. Exclamatum ad hoc facinus promiscue, Romanis ob victoriam laetum clamorem attollentibus, Scythis autem confusum ejulantibus et vigorem suum dimittentibus. Tandem Romanis prementibus Rossi fugam faciunt, eaque cum dedecore in urbem evadunt. Multi eo die perierunt, partim ob locorum angustiam a se invicem

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(29) Aut Basilii cognomen est Curupas, et vox ἀμηρᾶ omissa. aut βασιλειος ameram denotat. Prius verum putio. Et postea ἀμηρᾶ de eodem additur, nomine omissa. XYL. — Omissis Xylandri conjecturis et corruptionibus hæc verba sic inter-

pretor : *Hunc cum vidisset Anemas regia Cretum stirpe satus, Curupæ filius, unus imperatoris satellitum.* Quid clarius ? nam paulo post Anemas hic, Cretensium amerae, non Basilii filius enuntiabitur. GOAR.

conculcati, partim a Romanis asseculis eos in fuga cæsi. Quod nisi nox ingruens Sphendosthlahum eripuisset, utique et ipse vivus in Romanorum venisset potestatem. Superstites a clade cum intra mœnia venissent, magno cum luctu ac planctu mortem Iemoris deploraverunt. Et Romani cum barbaris occisis spolia detraherent, inter cadavera etiam mulieres invenerunt virili habitu tectas, quæ inter maritos in Romanos pugnauerant.

ὅς αὐτὸς, εἰ μὴ γὰρ ἐπιγενομένη τοῦτον ἐρρύσατο. γενόμενοι, κωκυτὸν ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰκμορος θανάτῳ σκυλεύοντες οἱ Ῥωμαῖοι εὖρον καὶ γυναῖκας ἐν μετὰ τῶν ἀνδρῶν πρὸς Ῥωμαίους ἀγωνισάμενας.

407 Jam barbaris bello omnia erant adversa. Nam neque suppliciarum spes erat, cum et ipsorum gentiles procul abessent et finitimæ barbaræ gentes a Romanis sibi metuentes auxilia denegarent; et commicatus ipsos deficeret, quod Romana classe ripas accuratissime custodiente nihil eis poterat importari; eademque res obstaret quo minus lembis suis aufugere possent, cum interim Romanis quotidie veluti ex perenni fonte omnia affluerent bona, et subinde equestres terrestresque copiæ accederent. Itaque concilium cogunt. Ibi alii noctu fortim aufugiendum censebant, alii Romanorum fidem pacemque implorandam, atque ita (aliter enim non licere) domum redeundum: aliis aliud pro re nata videbatur. Omnium tamen eo tendebant sententiæ, belli finem esse faciendum. At Sphendosthlahus hortari ut adhuc semel cum Romanis congregi vellent, et vel fortitor pugnando eos devincere, vel si victoria potiri non daretur, gloriosam atque felicem mortem turpissimæ atque infamæ vitæ præferre. Qui enim vitam toleraturi essent fuga servatam, contemnentibus ipsos porro vicinis populis, quibus antea terrori fuissent? Ea sententia placuit, assensique sunt omnes, et polliciti extremum **408** se pro vita sua certamen summa vi obituros. Postridie ergo universi urbe exeunt, portasque claudunt, ne quis in urbem e fuga pervenire possit. Commisso prælio acriter pugnatur. Jam barbaris animose pugnantibus, Romani et gravis suæ armaturæ pondere et solis sereno meridie ardore ac siti languere incipiebant, cum imperator re animadversa succurrit cum suis, et hostium vehementiæ se obicit, utresque interim aqua et vino plenos afferri jubet. Inde quos æstus ac sitis allixerat recreati violento impetu in Scythas irruunt; hisque audacter subsistentibus, aliquandiu æquo Marte pugnatum est. Tandem imperator sentiens loci angustiam virtuti suorum obstare ac Scythis eo animos augeri, mandat ducibus ut retro in planitiem procul ab urbe abducant, fugientiumque speciem non effuse sed sensim cedendo præbeant, atque ubi hostem longe ab urbe avocarint, subito equis conversis aggrediantur. Jussa exsequuntur duces. Et Rossi cedentes Romanos fugere opinati, mutuo sese exhortati, magno cum fremitu eos **409**

ἔκειτο περῶν, ὁ δ' Ἀνεμάς ἀσινῆς ἐπανῆκεν εἰς τὸ στρατοπέδον. Ἦρθη ἐπὶ τῷ ἔργῳ φωνὴ παμμειγῆς, τῶν μὲν Ῥωμαίων ἀλαλαξάντων ἐπὶ τῇ νίκῃ, τῶν δὲ Σκυθῶν ἀσῆμως ὀλολυξάντων καὶ τῆς ἑαυτῶν ὑπενδόντων ἐνστάσεως. Ἐπιδρυσάντων δὲ τῶν Ῥωμαίων εἰς φυγὴν ἐγκεκλίκασι, καὶ ἀκλειῶς εἰς τὴν πόλιν ἐσωζοντο. Ἐπεσον δὲ πολλοὶ κατὰ τὴνδε τὴν ἡμέραν, ὑπὸ ἀλλήλων τε συμπατούμενοι διὰ τὴν στενοχωρίαν καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων σφαττόμενοι τῇ καταλαμβάνεσθαι. Μικροῦ δ' ἂν ἐάλω καὶ ὁ Σφενδοσθλά-
Οἱ δὲ τὸν κίνδυνον διαδράντες, ἐντὸς τοῦ περιβόλου μέγαν ἐκόψαντο. Τοὺς δὲ πεσόντας τῶν βαρβάρων, τοῖς ἀνηρημένοις κειμένας ἀνδρικῶς ἐσταλμένας καὶ

Ἐπεὶ δὲ τοῖς βαρβάροις κακῶς ἐφέρετο τὰ τοῦ πολέμου καὶ ξυμμαχίας ἦν ἐλπίς οὐδαμῶς (οἱ γὰρ δημοφύλοι ἦσαν μακρὰν, καὶ τὰ ἄλλα Βάρβαρα τῶν ἔθνῶν δαίταντα τοὺς Ῥωμαίους ἀπέπειναν τὴν βοήθειαν· ἐπελελοίπει δ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιπέθεια, καὶ οὐδαμῶθεν εἰσκομίσασθαι δυνατόν ἦν, τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου τὰς ὄχθας ἀκριβῶς τηροῦντος τοῦ ποταμοῦ· ἐπέρρει δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκάστης ἡμέρας ὡς ἕκ τινος ἀφρόνου πηγῆς πάντα τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἵππικαὶ καὶ πεζικαὶ δυνάμεις διὰ παντὸς προσετίθεντο· καὶ οὐδὲ τοῖς κελητίοις ἑαυτῶν ἐμβάντας ἀποδρᾶναι ἦν δυνατόν, τῶν διεξέδων, ὡς εἶπομεν, ἀκριβῶς φυλαττομένων), συμβουλήν συστησάμενοι οἱ μὲν νυκτὸς συνεβούλευον κλέψαι τὴν ἀναχώρησιν, ἄλλοι δὲ δεξιὰς καὶ πίστεις παρὰ Ῥωμαίων αἰτήσασθαι οἷα μὴ ἄλλως δυνατῆς οὔσης τῆς ὑποχωρήσεως, καὶ οὕτω πρὸς τὰ οἰκεία ἔπαραι. Καὶ ἄλλων ὡς πη ἐκάττω ὁ κενὸς ἐδίδου συμβούλευσάντων, πάντων δὲ καθάπαξ κατὰθέσθαι τὸν πόλεμον ἐπιθυμούντων, ὁ Σφενδοσθλάθος παρήκει μᾶλλον ἔτι ἅπαξ πολεμῆσαι Ῥωμαίοις, καὶ ἢ καλῶς ἀγωνισαμένους ἐπικρατεῖς τῶν ἐναντίων γενέσθαι, ἢ ἡττηθέντας αἰσχίστης ζωῆς καὶ ἐπονειδίστου εὐκλείᾳ καὶ μακάριον προτιμήσασθαι θάνατον· ἀβίωτον γὰρ ἔσται αὐτοῖς δρασμῶ τὴν σωτηρίαν πορισμῆσι, εἴπερ μέλλοιεν εὐκαταφρόνητοι ἔσεσθαι τοῖς γειτονοῦσιν ἔθνεσιν, ἃ τὸ προσθεῖν αὐτοὺς ἐθεδέσαν σφοδρῶς. [P. 680] Ἦρσαν ἡ τοῦ Σφενδοσθλάθου βουλή, καὶ κτεθέντο πάντες τὸν ὑπὲρ φυγῆς ἔσχατον ἀναδέχεσθαι κίνδυνον ταῖς ὄλαις δυνάμεσι. Τῇ γοῦν ἐπιούσῃ ἐξεληθόντες τοῦ ἄστεος πανδημαί, καὶ τὰς πόλεις ἀποκλείσαντες, ὡς μὴ τι δυνατόν εἴη τραπέντι διασώζεσθαι πρὸς τὴν πόλιν, συμβάλλουσι τοῖς Ῥωμαίοις. Ἀγῶνος δὲ καρτεροῦ συστάντος καὶ τῶν βαρβάρων εὐψύχως ἀγωνιζόμενων, τῷ ἡλίῳ καυσούμενοι οἱ Ῥωμαῖοι καὶ δίψει πονούμενοι ὡς πανοπλῆται (ἦν γὰρ καὶ σταθηρὰ μεσημβρία ἤρξαντο ἐνδιδόναι. Ὅπερ αἰσθόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ ταχέων μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐβόηθει, καὶ αὐτὸς μὲν τὴν ἀκμὴν ὑπεδέξατο τοῦ πολέμου, τῷ δὲ πεπονηκότι στρατεύματι ὑπὸ ἡλίου καὶ δίψης ἀσκούς οἴνου καὶ ὕδατος πλήρεις προσέταξε κομίζειν. Οἷς χρησάμενοι καὶ τὴν δίψαν καὶ τὸν τοῦ ἡλίου καύσωνα ἀποκρουσάμενοι καὶ ἑαυτοὺς ἀναλαβόντες μετὰ σφοδρότητος καὶ ῥύμης τοῖς Σκύθαις ἐπέβραξαν. Ἐκείνων δὲ γενναίως ὑποδεξαμένων ἦν ἡ μάχη ἰσοπαλῆς,

Θέαμα καὶ καταπληξίν τοῖς ὀρώσιν ἐπάγον ἀνδρῶν ἄ
 δύο μονομαχία ἐπ' εὐτολμία καὶ βίωμα ψυχῆς μέγα
 ὀρονοῦντων), ὑποστάντες ἀλλήλους συστάδην ἐμά-
 χοντο. Καὶ ὁ μὲν Σκληρὸς τοῦ ἵππου τοῦ Φωκά το
 δεξιὸν οὗς σὺν τῷ χαλινῷ παίσας ἀποκόπτει τῷ
 ξίφει. ὁ δὲ Φωκᾶς τῇ κορύνῃ πατάξας αὐτὸν κατὰ
 τῆς κεφαλῆς τοῦτον μὲν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ ἵππου
 βίπτει τῷ βάρει τῆς πληγῆς κατενεχθέντα, αὐτὸς δὲ
 τὸν ἵππον κεντρίσας καὶ τὰς τῶν ἐναντίων διατεμῶν
 φάλαγγας ἔξεισι, καὶ πρὸς τινα λόφην ἀνελθὼν τοὺς
 ἐκ τῆς τρυπῆς ἀνεκαλείτο. Οἱ δὲ περὶ τὸν Σκληρὸν
 κακῶς ἔχοντα τοῦτον ἐκ τῆς πληγῆς θιασάμενοι
 καὶ ἤδη λειποψυχοῦντα τῷ τραύματι ἐπὶ τινα πηγὴν
 ἄγουσι τὸν λύθρον ἀπονιφόμενον· ὑπώπτουον γὰρ
 καὶ τὸν Φωκᾶν τελείῃ ἤδη παραδοθῆναι ἀφανισμῷ.
 Τοῦ ἵππου δὲ ἀποσκιρτήσαντος καὶ τὸν κατέχοντα
 ἀποδράντος καὶ διὰ τῶν στρατευμάτων ἐπιθάτου
 χωρὶς θέοντος ἀτάκτῃ βίωμῃ, καὶ τῷ αἵματι πεφυρ-
 μένου (Αἰγύπτιον τὸν ἵππον ἐκάλουον), καὶ καταμα-
 θόντες οὐτινος ὁ ἵππος, καὶ νομίσαντες τὸν ἑαυτῶν
 ἄρχοντα πεπτωκέναι, ἀκόσμως τρέπονται πρὸς
 συγῆν, κρημνοῖς καὶ Ἄλυϊ τῇ ποταμῷ βίπτοῦντες
 ἑαυτοὺς καὶ ἀκλεῶς ἀπολλόμενοι, μηδενὸς ὄντος
 τοῦ διώκοντος. Τοῦτο κατιδὼν ὁ Φωκᾶς ἀπὸ τοῦ
 λόφου, καὶ θεῖον ἔργον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ ἦν
 εἰκὸς, ὑποτοπάσας, κάτεισι μετὰ τῶν συνόντων ἐπι-
 διώκων τοὺς φεύγοντας ἐπ' ἀλλήλων συμπαλουμένους καὶ ἀλκῆς ὄλως μὴ μεμνημένους, καὶ τοὺς μὲν ἀναι-
 ρῶν, τοὺς δὲ χειρούμενος. Ὁ δὲ Σκληρὸς μετ' ἀλίγην διασωθεὶς φεύγει πρὸς Μαρτυρόπολιν· ἐκεῖθεν δὲ πρὸς
 τὴν ἐκπέμπει τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον πρὸς Χοσρόην τὸν τῆς Βαβυλωνος ἄρχοντα, ἐπικουρίαν καὶ συμ-
 μαχίαν αὐτῶν. Παρέλκοντος δ' ἐκείνου καὶ μήτε τῇ δόσει συντιθεμένου μήτ' ἀπαναινομένου, καὶ τοῦ Κωνσταν-
 τίνου χροιοτριβοῦντος, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς ὁ Σκληρὸς μετὰ τῶν συνόντων ἀπάντων πρὸς Χοσρόην φοιτῆσαι.
 Τῆς δὲ τοῦ Σκληροῦ τρυπῆς ἀγγελθείσης τῷ βα-
 σιλεῖ διὰ γραμμάτων τοῦ Φωκά, καὶ τῆς εἰς βαβυ-
 λῶνα ἀναχωρήσεως, τοῦτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἀποδε-
 ξάμενος ἀξίως ἐτίμησε, πρὸς δὲ Χοσρόην τὸν τῆς
 βαβυλωνος ἀμερμουμένην πρεσβευτὴν ἐκπέμπει τὸν
 βέστην Νικηφόρον τὸν Οὐρανὸν, ἱκετεῖων μηδεμιᾶς
 ἐπιστροφῆς ἀξιῶσαι τὸν ἀποστάτην, μηδὲ θελήσαι
 παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ὑψιγόνοις φαῦλον, ἀμε-
 λήσας μὲν βασιλείῃς ἀδικουμένου βασιλεὺς καὶ αὐτὸς
 ὢν, [P. 694] προσθέμενος δὲ τυράννῃ ἀδίκῃ καὶ ἀπο-
 στάτῃ. Ἐνεχείρισε δὲ καὶ γράμματα βασιλικὰ
 ἐνσεσημασμένα, δι' ὧν συμπαθείας ἀπάσης κακῶν
 ἡξίου τὸν Σκληρὸν καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ, εἰ με-
 ταμαθόντες τὸ δέον τὸν τε ἑαυτῶν ἐπιγνώσι δεσπο-
 τὴν καὶ πρὸς τὰ οἰκεία ὑπονοστήσουσι. Διασωθέντος
 δὲ πρὸς Χοσρόην τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῶν βασιλικῶν
 φωραθέντων γραμμάτων, ὁ Χοσρόης καὶ τὸν πρε-
 σβευτὴν καὶ τὸν Σκληρὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ
 Ῥωμαίους ὑπονοήσας φρουρᾶ παραδίδωσι. Καὶ τού-
 τους μὲν εἶχεν ἡ φρουρᾶ, τῶν δὲ μὴ συνελθόντων
 ἀποστατῶν τῷ Σκληρῷ Λέων μὲν ὁ αἰχμάλωτος καὶ
 οἱ τοῦ δοῦκα Ἀνδρονίκου τοῦ Λυδοῦ παῖδες Χριστο-
 φόρος ὁ Ἐπεικτῆς καὶ Βάρδας ὁ Μογγός (ἔφθη γὰρ
 ἐκεῖνος ἀποθανεῖν) τὸ Ἄρμακούριον καὶ τὴν Πλα-
 τεῖαν πέτραν καὶ ἄλλα τινὰ φρούρια ἐφυμνὰ ἐν τῷ
 θέματι κείμενα τῶν Θρακησίων κατεσχητότεες ἀντεῖ-
 χον ἕως ὀγδόης ἰνδικτιῶνος, καὶ ἐπεκδρομὰς ἐκ
 τούτων ποιούμενοι τὰ βασιλείως ἐλύπουον· καὶ οὐ

A dextram una cum freno ense amputat, Pho as ca-
 put Duri clava ita ferit, ut is vi iclu prostratus collo
 equi incumberet: ipse ordinibus hostium perruptis
 citato equo evadit, et in tumulum quemdam eve-
 ctus suos e fuga colligit. Durum sui graviter ex iclu
 laborare jamque animo delinquere videntes, ad
 fontem quemdam adducunt cruoris eluendi causa:
 nam actum jam prorsus esse de Phoca putabant.
 Ibi cum equus Duri, Ægyptius nomine, ab eo qui
 ipsum tenebat, se avellisset, ac sine sosore per or-
 dines incerto impetu cruore oppletus discurreret,
 agnito eo milites Duri, suum imperatorem occu-
 huisse rati, fugam inordinatam faciunt, per præci-
 pitia sese et in Alyn amnem dejicientes **433** ac
 turpiter pereuntes, nemine insequente. Quod de
 colle videns Phocas, Deique hoc fieri, ut sane fie-
 bat, nulu sentiens, cum suis descendit et fugienti-
 bus instat, sese invicem conculcantibus et omnis
 defensionis oblitis, eorumque alios interficit, alios
 capit. Durus cum paucis elapsus Martyropolim con-
 fugit. Inde fratrem suum Constantinum ad Chosroen
 Babylonis principem mittit societatem et auxilia
 petitum. Cumque is moras neciens neque annueret
 neque denegaret quod petebatur, ideoque Constan-
 tinus diutius abesset, coactus ipse quoque cum
 omnibus suis eodem abit.

B
 C
 D
 Imperator Phocæ litteris de Duri clade et Baby-
 lonica profectioe certior factus, dignis honoribus
 Phocem remuneratus ad Chosroen Babylonis amer-
 mumnam litteras mittit, legato ad eam rem Besta
 Nicephoro, cui Uranus (id est Cælus) cognomen;
 ab eoque contendit ne quam perduellis rationem
 habeat, neque posteris mali exempli auctor esse
 velit, rex ipse regi injurias factas negligens, ty-
 ranno autem injusto et perduelli opitulans. Dat le-
 gato etiam litteras ab imperatore consignatas, qui-
 bus Durum et quos secum is habebat omnium
 peccatorum venia dignabatur, siquidem resipisce-
 rent ac suum dominum agnoscerent et domum
434 quisque suam se conferrent. Cum ad Chos-
 roen pervenisset Uranus litteræque imperatoris in-
 noluisent, Chosroes sinistra suspicans et legatum
 et Durum omnesque qui cum ipso erant Romanos
 in custodiam tradidit. De perduellis qui cum
 Duro eo non venerant, Leo captivus et Andronici
 Lydi duæ, qui jam e vivis excesserat, filii, Christi-
 fer Epeicta et Bardas Moncus, Armacurium, Latum
 saxum et alia munita castella in Thracensi provin-
 cia occuparunt; indeque factis eruptionibus, di-
 tionem imperatoris infestando usque ad indictio-
 nem 8 perseverarunt, neque finem ante lecerunt
 latrociniorum quam promissa ipsis per Nicepho-
 rum patricium Parsacutinum impunitate ad impe-
 ratorem transiverunt.

πρὶν ἐπαύσαντο τὰς χώρας λεηλατοῦντες, πρὶν ἂν κίου τοῦ Παρτακουτῆνοῦ τῆ βασιλεῖ προσεχώρησαν.

Cælerum Antonius patriarcha cum sacerdotio renuntiasset, Duro rebellionem movente, tum temporis mortuus est; creatusque patriarcha Nicolaus Chrysohergius, cum per 4 annos Ecclesia pastore caruisset. Sol etiam meridie defecit et stellæ conspectæ sunt. Simul atque diem extremum clausit Tzimiscas imperator, Bulgari defecerunt et imperium in se quatuor fratribus commiserunt, Davido, Mosi, Aaroni et Samuele, filius unius cui erat magna inter Bulgaros potentia comitis, a qua re et **435** Comitopuli appellabantur. Etenim de Petri gente reliquos mors abstulerat: Borises autem et Romanus hujus filii abducti, ut ante retulimus, in urbem ibi degebant, Borises magistri dignitate a Tzimisca ornatus, Romanus a Josepho cubiculario intimo castratus. Mortuo Tzimisca ex urbe profugerunt et in Bulgariam contenderunt. Ac Borisen quidem Romano habitu indutum, dum per silvam quamdam transit, Bulgarus quidam Romanum esse ratus interfecit. Romanus incolumis mansit, et aliquanto post in urbem rediit, ut suo loco dicetur. De quatuor autem istis fratribus Davidus quidem statim obiit, Moses autem Serras oppugnans saxo a muro iclus periit. Aaronem Romanis rebus, ut ferebatur, faventem frater Samuelus cum sobole interfecit, solo Bladosihlabo, qui etiam Joannes usurpatur, filio ejus erepto a Radomero Samueli filio, quem et Romanum vocant. Is Samuelus homo bellicosus ac quietis impatiens, nactus licentiam Romanis exercitibus bello adversus Durum occupatis, **436** totum Occidentem incursionibus vexavit, non Thraciam modo et Macedoniam ac Thessalonicæ propinqua, sed Thessaliam quoque, Græciam et Peloponnesum. Ac multa cepit castella, quorum præcipuum Larissa. Hujus incolas cum totis familiis in intimam transtulit Bulgariam et suorum militum tabulis inseripsit, eorumque opera contra Romanos usus est. Avexit etiam reliquias sancti Achillei, qui sedem Larissæ tenuerat imperante Constantino Magno, et majori simul et primæ synodo adfuerat cum Regino Scopelensi et Diodoro Triccensi, easque Prespæ, ubi regiam habebat suam, deposuit.

ραν, οὗ μόνον Θράκη καὶ Μακεδονίαν καὶ τὰ τῆ Θεσσαλονίκη πρόσχωρα, ἀλλὰ καὶ Θετταλίαν καὶ Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον· καὶ πολλὰ φρούρια παρεστήσατο, ὧν ἦν τὸ κορυφαῖον ἡ Λάρισα, ἧς τοὺς ἐποίκους μετόπισεν εἰς τὰ τῆς Βουλγαρίας ἐνδότερα πανεστίους, καὶ τοῖς καταλόγοις τῶν ἑαυτοῦ κατατάξας στρατιωτῶν συμμάχοις ἐχρήτη κατὰ Ῥωμαίων. Μετήγαγε δὲ καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀχιλλαίου, ἐπισκόπου Λαρίσσης χρηματίσαντος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου κἀν τῆ μεγάλῃ καὶ πρώτῃ συνόδῃ παρόντος σὺν Ῥηγίνῳ Σκοπέλων καὶ Διοδώρῳ Τρίκκης, καὶ εἰς Πρέσπαν ἀπέθετο, ἐνθα ἦσαν αὐτῶ τὰ βασίλεια.

Proinde Basilius imperator, ut primum Duri negotio se expediit, ulcisci Samueli maleficia cupiens, collectis Romanis exercitibus, in Bulgariam ipse ducere statuit, ne communicata quidem re cum Barda Phoca, scholarum eliamnum domestico, ut reliquis orientalibus ducibus. Ergo per Rhodopæ ac Euro flumini regiones propinquas Bulgariam

ἀμνηστίαν εἰληφότες κακίων διὰ Νικηφόρου πατρι-

A Τότε δὴ καὶ Ἀντώνιος ὁ πατριάρχης κατὰ τὴν τοῦ Σκληροῦ ἀποσταξάμενος ἀποστασίαν τῆ ἱερατεία, ἀπέβιο· καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης Νικόλαος ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Χρυσοβέργιος, τῆς Ἐκκλησίας ἀποιμάντου διατελεσάσης ἐπὶ ἔτη τέσσαρα πρὸς τῶ ἡμίσει. Ἐγένετο δὲ καὶ ἔκλειψις ἡλίου περὶ μέσην ἡμέραν, ὡς καὶ ἀστέρας φανῆναι. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἅμα τῆ τελευταῖ τῶ βασιλέως Ἰωάννου ἀποστατησάντων, ἄρχαι αὐτῶν προχειρίζονται τέσσαρες ἀδελφοί, Δαβὶδ, Μωϋσῆς, Ἀαρὼν καὶ Σαμουήλ, ἐνδὸς τῶν παρὰ Βουλγάρους μέγα δυναθέντων κομητας ὄντες παῖδες καὶ διὰ τοῦτο κομητόπουλοι κατονομαζόμενοι. Τῶν γὰρ κατὰ γένος προσηκόντων τῶ Πέρρη οἱ μὲν ἄλλοι θανάτῳ διεκόπησαν, Βορίσης δὲ καὶ Ῥωμανὸς οἱ τοῦτου υἱοὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσαχθέντες, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἔμενον ἐν αὐτῇ, ὁ μὲν μὰ γιστρος παρὰ τοῦ βασιλέως τιμηθεὶς Ἰωάννου ὁ δὲ Ῥωμανὸς ἐκτμηθεὶς τὰ παιδουργὰ μύρια παρὰ τοῦ παρακοιμωμένου πρότερον Ἰωσήφ. Καὶ ἐπεὶ συνέδη τὸν βασιλέα Ἰωάννην ἀποθανεῖν, ἐκεῖθεν ἀποδιδράσκουσι, καὶ τὴν Βουλγαρίαν φθάσαι ἠπειλόντο. Καὶ ὁ μὲν Βορίσης τόξῳ βληθεὶς ἐν τῷ διέναι κατὰ τινα λόχημην παρὰ τινος Βουλγάρου νομίσαντος αὐτὸν Ῥωμαῖον εἶναι (ἐνεδέδυτο γὰρ στολήν Ῥωμαϊκὴν) ἀπόλλυται, Ῥωμανὸς δὲ διασώζεται, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἐπάνεισι πάλιν εἰς τὴν βασιλίδα, ὡς ἐν τῶ ἰδίῳ τόπῳ λελλόζεται. Τούτων δὲ τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν Δαβὶδ μὲν εὐθὺς ἀπέβιο ἀναιρεθεὶς μέσον Καστορίας καὶ Πρέσπας καὶ τὰς λεγομένας Καλὰς δρυὸς παρὰ τινων Βλαχῶν ὀδιτῶν, Μωϋσῆς δὲ τὰς Σέρβας πολιορκῶν λίθῳ ἀπὸ τοῦ τείχους βληθεὶς ἐτελεύτησε· καὶ τὸν Ἀαρὼν δὲ τὰ Ῥωμαίων, ὡς λέγεται, φρονοῦντα ἢ τὴν ἀρχὴν εἰς ἑαυτὸν σφετεριζόμενον ἀνείλεν ὁ ἀδελφὸς Σαμουήλ παγγενεῖ, κατὰ τὴν ἰδ' τοῦ Ἰουλίου μηνός, ἐν τῆ τοποθεσίᾳ τῆς Ῥαμειτανίτζας, [P. 695] μόνου Βλαδοσθλάβου τοῦ καὶ Ἰωάννου διασωθέντος, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, παρὰ Ῥαδομηροῦ τοῦ καὶ Ῥωμανοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαμουήλ. Καὶ καθίσταται μόνάρχης Βουλγαρίας ἀπάσης ὁ Σαμουήλ. Οὗτος πολεμικὸς ἄνθρωπος ὧν καὶ μηδέποτε εἰδῶς ἤρημειν, τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ταῖς πρὸς τὸν Σκληρὸν μάχαις ἀσχολουμένων ἀδείας τυχῶν κατέδραμε πᾶσαν τὴν Ἑσπέ-

D Ἀμόνασθαι δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς τῶν εἰργασμένων γλιχόμενος, ἐπεὶ περ ἀπειτινάξατο τὰς περὶ τοῦ Σκληροῦ φροντίδας, τὰς Ῥωμαϊκὰς θηροῖσας δυνάμεις αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ εἰσβολὴν ἐν Βουλγαρίᾳ ἐδόκει ποιῆσασθαι, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν ἔτι τῶν σχολῶν δομestικὸν ὄντα καὶ τοὺς λοιποὺς ἐφους δυνάστας μηδ' ἀξιῶσας λόγου. Εἰσερχόμενος δὲ ἐν Βουλγαρίᾳ δι

τὴν ἡπειρον ἐτίθετο ἐπιμέλειαν. Καὶ δὲ Μανουὴλ πατριίκιον τὸν Ἐρωτικόν, ἐκ γένους τε ἄνδρα καὶ ἐπ' ἀρετῇ διαδόχον καὶ ἄνδρᾶ, φρουραῖν ἐκπέμπει τὴν Νίκαιαν. Μετὰ μικρὸν δὲ καταλαμβάνει καὶ ὁ Σκληρὸς, καὶ τὰ περίεξ τῆς Νικαίας πυρπολήσας χωρία τελευταῖον καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Νίκαιαν ἔρχεται, καὶ ἐλεπόλεσι καὶ μηχαναῖς ἐκπορθῆσαι ἡπίετο. Γενναίως δὲ τοῦ Μανουὴλ ὑποδεξαμένου τὴν πολιορκίαν καὶ τὰς προσαγομένας τῷ τεῖχει κλίμακας καὶ μηχανὰς σκευαστῶ πυρὶ πυρπολήσαντος, τὴν ἐκ πολιορκίας ἄλωτον ἀπογνοῦς ὁ Σκληρὸς ἐνδεία τῶν ἀναγκαίων ἠλπίζεν αἰρῆσαι τὴν πόλιν, Χρόνου δὲ τῇ πολιορκίᾳ τριβέντος πολλοῦ καὶ τῶν ἐνδον πιεζομένων τῇ σιτοδείᾳ, [P. 691] μὴ ἔχων ὁ τι καὶ δράσειεν ὁ Μανουὴλ μὴδ' ὄθεν εἰσκομίσεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, ἐπιμελῶς τοῦ Σκληροῦ τὰς εἰσόδους τηροῦντος, ἀπάτη τὸν Σκληρὸν ἔγνω περιελθεῖν. Ἀμέλει καὶ τοὺς τῆς Νικαίας σιτοβολῶνας ψάμμου λεληθότως πεπληρωκῶς, καὶ σῆψιν ἄνωθεν τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιχρώσας, ὡς κλέπτεσθαι τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων, τινὰς τῶν ἡλικιώτων ἀπὸ τῆς τῶν ἐναντίων μύρας προτκαλεσάμενος ἐδείκνυ τὰ ταμιεῖα, καὶ πρὸς τὸν Σκληρὸν ἐπαφίησιν, εἰπεῖν ἐπισκήψας, ὅτιπερ, τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ πολιορκίαν οὐ θέδοικα (ἀποχρώσας γὰρ ἔχω τροφὰς καὶ ἐπὶ δυσὶν ὄλοις ἔτεσι), πολιορκία δὲ ἄλλως ἢ πόλις ἀνάλωτος· τὰ σὰ δ' ἐγὼ φρονῶν ἔτοιμός εἰμι ὑπεκστῆναί σοι τῆς πόλεως, εἴ ἐμοί τε καὶ τοῖς μετ' ἐμοῦ δι' ἔρκων δόλης ἀπιέναι ὅπη δὴ καὶ αἰρούμεθα. Ἀσμένως δὲ τοῦ Βάρδα δεξαμένου τὸν λόγον καὶ πίστις παασχηκότας, τοὺς Νικαίαις ὁ Μανουὴλ εἰληφῶς καὶ τὸν ἀμφ' αὐτὸν στρατὸν μετὰ πάντων ὧν εἶχον, εἴσεισιν εἰς τὴν βεσιλεύουσαν. Τὴν Νίκαιαν δὲ παρεληφῶς ὁ Σκληρὸς, καὶ τὸ περὶ τὸν σῆψιν εὐρὸν βραχυόργημα ἠνιάθη μὲν ἐφ' οἷς ἐξηπάτητο, φρουρὰν δ' ὁμοῦς ἀφελὲς ἀξιόμαχον ἐν αὐτῇ, καὶ στρατηγὸν Πηγάσιόν τινα ἐν αὐτοῖς ἐπιστήσας, αὐτὸς τῶν ἐφεξῆς εἶχετο ἔργων.

Ὁ δὲ παρακοιμώμενος τοῖς ὄλοις ἀπορηθεὶς (ἤδη γὰρ ὁ Σκληρὸς ἐπλησιάζει τῇ βασιλίδι) μίαν ἐγνωκὴ βοήθειαν ἀποχρῶσαν, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν μεταπέμψασθαι τῆς ὑπερορίας, μόνον ἀξιόμαχον οἰηθεὶς τοῦτον ἀντίπαλον ἔσεσθαι τῷ Σκληρῷ. Λόγου δὲ ἠἴτον μεταπεμψάμενος καὶ ἔρκους ἀσφαλισάμενος, καὶ πλοῦτον παρεσχηκῶς δαψιλῇ καὶ τῷ τῶν μαγίστρων ἀξιόματι τιμήσας, δομέστικον προχειρίζεται τῶν σχολῶν καὶ κατὰ τοῦ Σκληροῦ ἀφίησιν. Ὁ δὲ τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀναδεξάμενος ἀγῶνα πρῶτον μὲν ἐπεχείρησεν ἀπὸ Θράκης περαιωθῆναι εἰς Ἀβυδὸν φυλάττοντος δὲ τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ χωρία Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σκληροῦ, ἀποκρουσθεὶς ἐκεῖθεν ἐπ' ἀνεῖσιν εἰς τὴν βασιλίδαν, ἐκεῖθεν τε πλοίου ἐπιβὰς καὶ τοὺς ἐναντίους λαθῶν πρὸς τὴν ἀντίπορθμον γίνεται γῆν, καὶ νυκτοπορίαις χρησάμενος ἀπεισιν εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖσέ τε Εὐσταθίῳ μαγίστρῳ τῷ Μαλεῖνῳ καὶ Μιχαὴλ μαγίστρῳ τῷ Βούρτζῃ συμμίσας (ἔφθασε γὰρ καὶ αὐτὰς ἐκ μετανοίας τὰ τοῦ βασιλέως πάλιν ἐλέσθαι) μετ' αὐτῶν πρὸς πόλεμον ἐξηρτύετο. Καὶ δὲ λαὸν ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου ἀθροίσας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς ἐσκεδασμένους ἀλίσας, πρὸς τὸ Ἀμῶριον γίνεται. Καὶ ὁ Σκληρὸς δὲ τὴν τούτου ἔξοδον ἀκηκῶς, καὶ νῦν πρῶτον οἰηθεὶς τὸν ἀγῶνα ἔσεσθαι αὐτῷ πρὸς ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ φέρειν εἰδόμενα γενναίως καὶ τακτικῶς τὰς πόλεμους στροφὰς, καὶ

custodiendam Nicæam. Paulo post ad eam urbem accedit Durus, et incendio evastata vicinia tandem ipsam quoque machinis adhibitis oppugnat. Et cum fortiter defenderet Manuelus, scalasque et machinas admotas igni artificioso cremaret, vi se urbem expugnare posse desperans Bardas, ob penuriam autem deditum iri tandem cogitans, diu obsidionem traxit. Oppidanis alimentorum defectu pressis, Manuelus quo se verteret nescius, cum Duro aditus urbis accurate custodiente inveni nihil posset, dolo circumvenire eum statuit. Grenaria Nicæas clam arena congesta implet, in superficie frumento contrata, ut arena visum falleret. Tum quemdam de hostibus captum eo adducit, et illa demonstrat, et ad Durum emittit, cum his mandatis, se plane ab obsidione penurie causa nihil sibi metuere, instructum etiam biennii integri alimentis : tum urbem ipsam vi nequaquam expugnari posse. Tamen quod ipsi bene vellet, urbe excedere paratum esse, si hoc obtineat ut juramento confirmet Durus se ipsi et suis liberam quo vellent abeundi dare potestatem. Libenter eam conditionem amplexo Duro, et fidem firmante, Manuelus cum Nicæensibus et suo exercitu omnibusque impedimentis Cpolinabit. Hoc pacto Nicæa potitus Durus, tametsi vaframentum illud de frumento deprehendens inoleste ferret, validum nihilominus urbi ei præsidium imponit, duce quodam Pegasio, et ipse reliqua persequitur negotia.

Enimvero præses Basilius rebus tantum non desperatis (cum jam ad ipsam urbem accederet Durus) unum hoc cogitavit præsidium superesse, si Bardas Phocas ab exilio revocaretur, quem solum censebat Duro recte opponi posse. Eum ergo dicto citius evocat, jurejurando ei cavens atque amplissimas conferens opes; ornatumque magistri dignitate domesticum scholarum facit et contra Durum emittit. Phocas summa sibi rerum credita primo e Thracia ad Abydum trajicere conatus est. Sed ea spe dejectus, quod Romanus Duri filius Hellepontum teneret, Cpolin rediit. Inde navigio consensu hostibus non animadvertentibus ad oppositam continentem trajecit, nocturnisque itineribus Cæsaream pervenit. Ibi se cum magistro Eustathio Maleino et Michaelo Burtza (nam et is mutata voluntate ad imperatoris partes redierat) conjunxit et bello gerendo paravit. Ergo coactis ut poterat militibus, collectisque iis quos fuga disperserat, ad Amorium accedit. Durus ubi Phocam ad bellum exiisse cognovit, nunc demum ratus sibi rem fore cum viro bellicoso et fortiter atque composito ferre vices belli gnaro, cum hactenus sibi objecti essent homunciones castrati, in thalamis versati et in umbra degere soliti, a Nicæa exercitum ad Amorium ducit. Ibi collatis signis pugnatum; et

Phocæ exorcitus, qui superioribus præliis victus audaciam animique vigorem dimiserat, pedem retulit, ac victoria penes Durum fuit. Neque tamen turpiter aut dissolutis ordinibus Phocæ milites cesserunt, sed lente et compositè, ita ut non præ metu sed jussu ducis cedere viderentur. Etenim Phocas militibus longa hosti dantibus et fugam parantibus, extremum claudens agmen irruentes propulsabat, neque eos cum impetu irruere cedentibus suis sinebat. Ibi Constantino ferunt Gabræ cum suis hostem insequenti conatum egregium animo incidisse, Phocæ capiendi, quam rem sibi summæ laudi fore speraret. Itaque equo calcaribus incitato acerrimo in hunc impetu invecum. Phocam eo conspecto et agnito leviter equum flexisse et se obvium tulisse; itaque clavam in galeam Constantini impigisse, ut is ob ictus intolerabilem vim statim animo delinquente ab eo decideret. Quem dum sui ommissa hostium persecutione stollunt atque curant, interim Phocam securiorem **431** jam factum, sed non laxatis equo habentis lente progressum, evasisse. Sic Phocas cum suis elapsus, occupato Charsiano et castris positis, de futuro cogitavit, interim multos ad se accedentes imperatoris nomine honoribus afficiens, suorumque alacritatem beneficiis excitans. Eum subsecutus Duros, castris ad Thermas imperatorias (loci hoc nomen est) localis, cognominem suum (utriusque enim Bardæ erat nomen) ad pugnam provocat. Quo alacriter assensiente rursus pugna committitur. Ac tametsi aliquandiu restitissent milites Phocæ, ipso undiquaque circumequitante et ferrea clava hostium dissipante ordines atque innumeras edente cædes, tamen fusi ad extremum fugam faciunt.

τῆς, καὶ τῶν συνόντων εὐεργεσίαις παραθερμαίνων τὰς προθυμίας. Ἐπόμενος δὲ τούτῳ καὶ ὁ Σκληρός, καὶ περὶ τινα τόπον Βασιλικῶν θέρμα καλυόμενον κατασκευώσας, εἰς μάχην τὴν ὑμῶνυμον ἐξεκαλεῖτο. Ἀσπασίως δὲ καὶ τούτου δεξαμένου τὴν πρόκλησιν αὐτίς ἑτέρα συνίσταται μάχη. Καὶ χρόνον μὲν τινα ἀντέσχον οἱ περὶ τὸν Φωκᾶν, αὐτοῦ τούτου παρῖππεύοντος ἀπανταχοῦ καὶ τῆ σιδηρᾶ κυρῆν τὰς τῶν ἐναντίων ῥηγνύοντος φάλαγγας καὶ μύριον ἐργαζομένου φόνον· ὁμοίως δὲ καὶ πάλιν νῦτα δεδιωκότες οἱ περὶ τοῦτον ἐτράπησαν.

Ab hoc prælio Phocas quanta fieri poterat celeritate in Iberiam abit, et a Davide ejus regionis principe suppetias petit, et impetrat sane haud exiguas. Erat enim Phocas amicitia junctus Davide ex eo tempore quo Chaldiæ dux fuerat. Cum his et suis quos ex fuga collegerat, ad Pancaliam (campus est latus ac rei equestri aptus, proxime Alyn flumen situs) ducit, ubi Duri castra erant. Rursus omni vi pugnatum. **432** Atque hic Phocas cernens suos paulatim succumbere atque ad fugam spectare, honestam mortem turpi atque infami vitæ præstare ratus, disjectis hostium ordinibus in ipsum vehementi impetu fertur Durum fortiter subsidentem, nemine militum opitulante, quod omnes certamine ducum decerni bellum cuperent. Et quidem pulcherrimum videbatur spectaculum, magnamque admirationem spectatoribus excitaturum, singulare certamen intueri duorum virorum audacia atque animi robore præstantissimorum. His ergo cominus duellum ineuntibus, Duros Phocæ equi aurem

A οὐχ ὡς τὸ πρότερον πρὸς ἀνδράρια ἐκτεταμημένα θλαμειόμενα καὶ σκιατραφῆ, ἄρας ἀπὸ Μικαίας πρὸς τὸ Ἀμῶριον ἄπεισι [P. 692] καὶ συναντήσας συμπλέκεται τῷ Φωκᾶ. Οὐκ ὑποστάντων δὲ τῶν περὶ τὸν Φωκᾶν διὰ τὸ ταῖς προηγησαμέναις ἤτταις χαυνωθῆναι τὸν τῆς ἀνδρίας αὐτοῖς καὶ τόλμης τόνον, ἐπικρατέστερος γίνεται ὁ Σκληρός. Οὐ μέντοι καὶ παντάπασιν ἐς ὑπαγωγὴν ἄκοσμον ἐσκεδάστο ἡ στρατιὰ τῆ Φωκᾶ, ἀλλ' ὑποκλίνασα μὲν ἐνέδωκε, σχολαίαν δὲ ἐποίητο τὴν ὑποχώρησιν, ὡς μὴ ὑπὸ δειλίας δοκεῖν ἐλαύνεσθαι, ἀλλ' ἐξ ἐπιτάγματος ὑπεῖκαιν στρατηγικοῦ μετ' εὐκοσμίας καὶ τάξεως. Καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦτα δόντας τοὺς στρατιώτας καὶ πρὸς φυγὴν ὠρμημένους, ὑπισθεν οὐραγῶν ὁ Φωκᾶς τοὺς ἐπιόντας ἠμόνετο καὶ οὐ μετὰ σφοδρότητας εἶα βίαις καὶ ῥύμης προσφέρεισθαι. Ἐνθα καὶ λέγεται Κωνσταντῖνον τὸν Γαβρᾶν μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὸ φεῦγον διώκοντα φιλοτιμίᾳ χρησάμενον ἀκαίρῳ, καὶ μεγάλην εὐκλείαν ἔξειν οὐθέντα εἰ αἰχμάλωτος ὑπ' αὐτοῦ γένοιτο ὁ Φωκᾶς, μυωπίσαντα τὸν φ' ἐπωχεῖτο ἵππον, μετὰ μεγίστης ὀρμῆς προσενεχθῆναι τῷ Φωκῆ. Ὅν οὗτος ἰδὼν καὶ ὅστις εἶη κατανοήσας, ἠρέμα τὸν ἵππον παρενεγκῶν καὶ ὑπαντιάσας παίει κορῶνῃ κατὰ τῆς κόρυθος. Καὶ ὁ μὲν λειποθυμήσας τῆ ἀνοποστάτῳ φορᾷ τῆς πληγῆς πίπτει παραυτίκα τοῦ ἵππου, ὁ δὲ Φωκᾶς ἀδείας μείζονος τυχὼν τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας εἶχετο, σχολῆ καὶ βάρη ἰῶν, ἀλλ' οὐκ ἀνειμένος τοῖς χαλινοῖς· οἱ γὰρ σὺν τῷ Γαβρᾶ τὸν οἰκείον πεπτωκότα θεασάμενοι στρατηγόν, καὶ ἐπιμέλειαν τούτου τιθέμενοι, ἀνῆκαν τὸν διωγμὸν. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἀμα

C τοῖς σὺν αὐτῷ τὸν λεγόμενον Χαρσιανὸν κατειληφώς κάκειις αὐλιστάμενος ἐσκόπει τὸ μέλλον, τιμαῖς τε ταῖς ἐκ βασιλείας δεξιούμενος πολλοὺς προσφοιτῶντων. Ἐπόμενος δὲ τούτῳ καὶ ὁ Σκληρός, καὶ περὶ τινα τόπον Βασιλικῶν θέρμα καλυόμενον κατασκευώσας, εἰς μάχην τὴν ὑμῶνυμον ἐξεκαλεῖτο. Ἀσπασίως δὲ καὶ τούτου δεξαμένου τὴν πρόκλησιν αὐτίς ἑτέρα συνίσταται μάχη. Καὶ χρόνον μὲν τινα ἀντέσχον οἱ περὶ τὸν Φωκᾶν, αὐτοῦ τούτου παρῖππεύοντος ἀπανταχοῦ καὶ τῆ σιδηρᾶ κυρῆν τὰς τῶν ἐναντίων ῥηγνύοντος φάλαγγας καὶ μύριον ἐργαζομένου φόνον· ὁμοίως δὲ καὶ πάλιν νῦτα δεδιωκότες οἱ περὶ τοῦτον ἐτράπησαν.

Ἐκείθεν οὖν ὁ Φωκᾶς, ὡς εἶχε, διὰ ταχέων ἀνεισιν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, καὶ Δαβὶδ τῷ τῶν Ἰβήρων ἄρχοντι προσελθὼν εἰς ἐπικουρίαν ἤτει στρατόν· τοῦ δὲ μετὰ προθυμίας ὑπηρετοῦντος (ἐπεφιλίωτο γὰρ τῷ Φωκᾶ ἐξ οὗ δοῦξ ἦν ἐν Χαλδίᾳ), λαὸν ἐκεῖθεν εἰληφώς οὐκ ὀλίγον, ἀθροίσας δὲ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐσκεδασμένους ὄντας ἐκ τῆς τροπῆς, κτείσειν εἰς Παγκάλειαν, ἐνθα στρατοπεδευσάμενος ἦν ὁ Σκληρός. Τόπος δὲ ἡ Παγκάλεια, πεδίον ἀναπεπταμένον τε καὶ ἱππύλατον, ἔγγιστά που τοῦ ποταμοῦ Ἄλυος κείμενον. Καὶ γίνεται πάλιν καρτερὸς ἀγὼν. Ἐνταῦθα τὸν ἑαυτοῦ λαὸν θεασάμενος ὁ Φωκᾶς κατὰ μικρὸν ἐνδιδόντα καὶ πρὸς φυγὴν βλέποντα, [P. 693] βέλτιον εἶναι κρίνας τὸν εὐκλεῆ θάνατον τῆς ἀγεννοῦς καὶ ἐπονειδίστου ζωῆς, τὰς τῶν ἐναντίων συγκόψας φάλαγγας πρὸς αὐτὸν μετὰ σφοδρότητος ἵεται τὸν Σκληρόν. Εὐρώστωις δὲ κάκεινου τὴν αὐτοῦ ὑποδεξαμένου ὀρμῆν, καὶ μηδενὸς τῶν στρατιωτῶν ἐπιβοηθοῦντος, ἀλλὰ τῷ τῶν ἀρχηγῶν ἀγῶνι κριθῆναι τὰ πράγματα βουλευομένων (καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐφαίνετο πάγκαλόν τι

ἐκόντων λαβῶν τῶν ἐντοπίων πλοῦτον συνέλεξεν οὐκ ὀλίγον. Αὕτη ἡ νίκη πολλοὺς τῶν τῷ βασιλεῖ προσκειμένων κατέσεισε καὶ αὐτομολῆσαι πρὸς τὸν Σκληρὸν ἠνάγκασεν· ὃ τε γὰρ Βούρτζης πρῶτος αὐτομολεῖ τῷ Σκληρῷ καὶ ὁ πατρίκιος Ἀνδρόνικος καὶ δοῦξ ὁ Αὐδὸς σὺν τοῖς υἱέσι· Καὶ Ἀτταλεῖς (40) δεσμὰ περιθέντες τῷ ναυάρχῳ τοῦ βασιλέως τῷ Κουρτίῳ Μιχαὴλ προσχωροῦσι μετὰ παντὸς τοῦ στόλου, στρατηγεῖν παρὰ τοῦ Σκληροῦ πεμφθέντι τῶν Κιβυρῶσιων (41).

Ὡν ἀγγελθέντων τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ παρακοιμωμένῳ, βουλῆς προτεθείσης ἔδοξε τῶν τῷ βασιλεῖ ὑπεικωμένων τινὰ ἰσοτύραννον εἰληφότα ἀρχὴν καὶ ἀνεύθυνον, καὶ ἐξουσίαν ἔχοντα τιμαῖς τε προβιβάζειν καὶ δώροις καταπλουτίζειν τοὺς προσχωροῦντας, χωρῆσαι κατὰ τοῦ τυράννου. Ἦρσεν ἡ γνώμη, καὶ πέμπεται Λέων ὁ τοῦ βασιλέως πρωτοβεστιαριος, σύμβουλον εἰληφῶς καὶ Ἰωάννην τινὰ πατρίκιον, ἄνδρα ἐπίσημον καὶ ἐπὶ λόγων ἔξει βεβοημένον, ἐξουσίαν ἐκ βασιλέως δεξάμενος (42) πάντα ἀδυστάκτως ποιεῖν ὅσα ἔξεισι βασιλεῖ. Ἐξελθὼν οὖν καὶ κατὰ τὸ τῆς Φρυγίας γενόμενος Κοτυαεῖον καὶ τῷ στρατοπεδάρχῳ ἐνωθεὶς Πέτρῳ ἐκεῖσε τὴν παρεμβολὴν ἐπέζητο, κατεσκηνομένου τοῦ Βάρδα τυγχάνοντος ἐν τῷ Διποτάμῳ (43)· χωρίον δὲ βασιλικὸν τὸ Διπόταμον, ὃ Μεσάνκτα κατονομάζουσι οἱ ἐγγύριοι. [P. 689] Λάθρα οὖν ὑποσχέσεισι δωρεῶν καὶ τιμῶν προβιβάσμοις ἐπειράτο διασύρειν τοὺς ἀποστάτας καὶ πρὸς ἐαυτὸν ἐπισπᾶσθαι καὶ εὖνους τιθέναι τῷ βασιλεῖ, ἐλάνθανε δὲ μᾶλλον ἐπιβρόννυς τὸ ἀντίπαλον, ἀσθενείας σημεῖον λογιζόμενον τὴν παράκλησιν. Ὅθεν καὶ ἀπογνοὺς, ἄρχε ἐκ Κοτυαεῖου καὶ τὸν Σκληρὸν νυκτὸς παρελάσας ἐχώρει πρὸς τὴν ἀνατολήν. Τοῦτο τὸ ἔργον λίαν τοὺς περὶ τὸν Σκληρὸν ἐδειμάτωσε, δεδιότας οὐ περὶ χρημάτων καὶ κτημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν τιμιωτάτων αὐτῶν. Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξομνύμενοι τὴν ἀποστασίαν τῷ πρωτοβεστιαρίῳ προσέββειον, ὡς κινδυνεύειν κονιορτοῦ δίκην διαλυθῆναι τὸ ἀποστατικόν. Ὅπερ ἵνα μὴ γένηται φοβηθεὶς ὁ Σκληρὸς τὸν μάγιστρον Μιχαὴλ τὸν Βούρτζην, ἄρτι, ὡς εἶπομεν, προσκεχωρηκότα αὐτῷ, καὶ Ῥωμανὸν πατρίκιον τὸν Ἰαπωνίτην μετ' εὐζώνου ἐκπέμπει στρατίας, ἐμπειδῶν ἵστασθαι τῷ πρωτοβεστιαρίῳ κελεύσας, ἐπιτιθεμένους ἐξ ἐφόδου, καὶ τὰς ἐκδρομὰς κωλύειν ὡς δύναμις, συμπλοκῆς δὲ καθολικῆς κατὰ τὸ ἐγγωροῦν φεῖδασθαι. Πλησιάζαντες δὲ τῷ βασιλικῷ στρατεύματι οἱ περὶ τὸν Βούρτζην ἠναγκάσθησαν καὶ ἄκοντες πολεμῆσαι παρὰ τὴν τοῦ Σκληροῦ παραγγελίαν, ἀπὸ τῆς αἰτίας. Σαρακηνοὶ ἐκ τῆς πρὸς Ἐβίαν Βερόλιας τὰ ἐτήσια τέλη Ῥωμαίοις κομίζοντες ἠγγέλλοντο πρὸς τὴν βασιλίδά ἀπιέναι, καὶ ὡς μέλλουσι κατὰ τινα ῥητὴν ἡμέραν διὰ μέσων ἵέναι τῶν στρατευμάτων. Καὶ ἐπειδὴ παρῆν ἡ κυρία καὶ ἐμελλον κατὰ τὸ λεγόμενον Ὁξύλιθον φρούριον οἱ Σαρα-

A His imperatori et cubiculario nuntialis, habito consilio decretum est ut quidam imperatoris familiarum, aequata ejus cum imperatore potestate, cum pleno imperio, et cui permissum esset honoribus ac muneribus ad se quos posset alliere, in tyrannum mitteretur. Mittitur ergo dictator Leo protovestiarius, addito ei consiliario Joanne quodam patricio, viro insigni et eloquentiae nobilis, data ab imperatore potestate omnia libere agendi quae ex usu imperatoris essent. Leo apud Cotyaeium Phrygiae cum Petro se conjunxit, ibique castra locat. Bardas eo tempore Dipotami commorabatur. Id est castrum imperatorium, Mesenacta ab incolis appellatum. Occulte autem Leo conatus munerum et honorum pollicitationibus perduelles a Barda avellere et sibi imperatorique eos conciliare, falsus est animi magisque hostes confirmavit, qui has ejus sollicitationes argumentum infirmitatis esse judicabant. Itaque Leo ista ratione se quicquam consecuturum desperans, castris motis noctu Durum transiit et versus orientem contendit. Id factum in maelum 425 ingentem conjecit eos qui cum Duro erant, quod jam non de pecunia et bonis suis tantum, sed etiam de charissimis venient in discrimen. Itaque multi ejurata perduellione ad protovestiarium se contulerunt; jamque in eo periculo Bardas erat ne ipsius copia pulveris instar dissiparentur. Id ergo ne fieret, Michaelum Burtzam magistrum, quem nuper ei accessisse docuimus, et Romanum patricium Taronitam cum expedito exercitu mittit, qui Leonis progressibus obstarent, cumque C subitis incursionibus vexarent et pabulationibus pro virili arcerent, omnino autem quantum ejus fieri posset, justam pugnam vitarent. Burtzas et qui cum eo erant, cum jam appropinquassent imperatorio exercitui, coacti sunt vel invitati contra Duri mandatum praelium inire. Nuntiabatur enim Saracenos annum ab orientali Berra tributum Romanis afferentes Cpolin ire, ac certo die per medios exercitus iis transeundum fore. Ut ea dies appetiit, Saracenis per castellum cui Oxylitho nomen transituris utrinque instructae sunt acies, et magno impetu animorum ad pugnam eductae, praemii loco victori proposito, quod Saraceni ferebant, auro. Conflictumque, et pulsus Burtzas, multis ab ejus parte

XYLANDRI ET GOARI NOTAE.

(40) Ab Attalia Pamphyliae urbe, sicut et Cibyra minoris Asiae, navali praelara. GOAR.

(41) Sic locus est confusus et mancus, ut quidem judico. Hoc ex sequentibus didici, hunc ipsum Curticem Duri classem duxisse, victumque ab imperatoriae duce Theodoro navali praelio fuisse. Sed Cibyratae an pro Duro steterint, an vero (quod putavi) ab imperatoris classe, cum ea ad Durum

transivisset, jusserit eos Duros oppugnari, non sum certus. XYL.

(42) Scribit interpretes δεξάμενος· retineo δεξάμενον. Ad Joannem enim auctor ipse retulit τὸ δεξάμενον, sicut et τὸ βεβοημένον. GOAR.

(43) Dipotamum videtur dictum, quod inter duo flumina, aut potius ad confluentes duorum amnium, situm esset. XYL.

occisiis, maxime Armenis : nam de his quoscunque comprehendere potuerunt Romani, 426 interfecere absque ulla miseratione, quod ii primi omnium se tyranno adjuxissent.

ὡσπερ τις ἀθλος ὁ παρὰ τῶν Σαρακηνῶν κομιζόμενος χρυσός. Καὶ ἐπεὶ περ ἤγγισαν, συμπεσόντες ἐμάχοντο. Τρέπεται γοῦν ὁ Βούρτζης, καὶ πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀπώλοντο, καὶ μᾶλλον τῶν Ἀρμενίων· πάντας γὰρ τοὺς ἀλόντας τῶν Ἀρμενίων ἀπέσφαπτον οἱ Ῥωμαῖοι, μὴ λαμβάνοντες οἶκτον διὰ τὸ πρώτους προσχωρήσαι τῷ ἀποστάτῃ.

Nuntio ejus eladis accepto, Bardas nulla interposita mora statim cum suo exercitu subsequitur, et cum ad locum cui Ragoos nomen pervenisset, ibi castra facit tempusque pugnae commodum expectat. Cunctantibus autem imperatoriis, et pugnae opportunitate extracta, multi a Barda ad Leonem defecerunt, jam clade superiori animis eorum nutantibus. Sed qui in exercitu Leonis erant rerum bellicarum imperitiores, ii animis recens parta victoria exsultantibus pugnam expetebant; natu grandioribus, et qui multis certaminibus exercitati essent, detrectantibus atque differentibus : cum Leo (verum enim illud tritum est : « Homines malis cito consiliis assentiunt ») junioribus obtemperans suos ad pugnam instructos dato tuba signo educit. Durus copiis suis in tres partes divisis medium agmen ipse ducit, dextram cornu fratri suo Constantino, sinistrum Constantino Gabræ committit. Ut concursus est et Bardæ cornibus præfecti equitem hosti immiserunt, Leonis milites impetum non sustinentes fugam faciunt, eorumque magna editur cædes. Interficiuntur Joannes patricius et Petrus castrorum præfectus 427 multique alii illustres viri. Leo protovestiarius vivus una cum aliis magistratum gerentibus viris in Duri potestatem venit. Atque hunc quidem Durus in custodiam dedit. Theodoro autem et Nicetæ Hagiozacharitis germanis fratribus in conspectu totius exercitus effodi oculos jubet, quod ii nimirum violato jurejurando, quo se ipsi obstrinxerant, ad Leonem transivissent.

ὀφθαλμοὺς ὡς παραβάτων τάχα τοὺς ὕρκους οὕς πρὸς αὐτὸν ἔθεντο καὶ τῷ πρωτοβεστιάριῳ προσχωρήσαντων.

Hæc victoria Bardæ rebus plurimam attulit incrementi, omnesque ad eum magni parvique deficiebant; imperatoris res una, eaque sacra anchora sustinebantur, divino nimirum auxilio. At cubicularius præses, quanquam et terrestribus negotiis curam impenderet, multo magis tamen maritimæ rei erat intentus. Nam hostilis classis præfectus Michaelus Curtices, omnes insulas depopulatus, jam ipsam quoque in Hellesponto sitam Abydum videbatur oppugnaturus. Itaque classem probe instruit, eamque contra Citruem emittit, præfecto Theodoro Garanteno patricio. Is Theodurus per fauces Hellesponti vectus apud Phocæam cum Curtica navalem conserit pugnam vehementem : ea victus Curtices classisque ejus disjecta, et Garanteno exinde mare obtinente res maritimæ quietæ fuerunt. Proinde terrestribus negotiis intentus præses Manuelum 428 Ecolicum, nobili genere ortum et virtute ac fortitudine clarum, emittit ad

ακηνοὶ διαβαινεῖν, καθοπλίσαντες οἱ περὶ τὸν Βούρτζην τοὺς ἀμφ' αὐτοὺς, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ τοῦ πρωτοβεστιάριου πεποιηκότες, μάλᾳ ὀρμητικῶς πρὸς τὴν μάχην ἐχώρουν· προὔκειτο γὰρ ἑκατέροις χρυσός. Καὶ ἐπεὶ περ ἤγγισαν, συμπεσόντες ἐμάχοντο. Τρέπεται γοῦν ὁ Βούρτζης, καὶ πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀπώλοντο, καὶ μᾶλλον τῶν Ἀρμενίων· πάντας γὰρ τοὺς ἀλόντας τῶν Ἀρμενίων ἀπέσφαπτον οἱ Ῥωμαῖοι, μὴ λαμβάνοντες οἶκτον διὰ τὸ πρώτους προσχωρήσαι τῷ ἀποστάτῃ.

Ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἔτιης ὁ Βάρδας καιρὸν ἀναβολῆς μὴ δεδιωκῶς, ἀγείρας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὑπήντα διὰ ταχέων, καὶ κατὰ τινα τόπον Ραγέας ὀνομαζόμενον γενόμενος στρατοπεδεύεται, ἐπιτήδειον μάχης καιρὸν ἐκζητῶν. Χρονοτριβοῦντων δὲ τῶν βασιλικῶν ταγμάτων ὁ τῆς μάχης καιρὸς παρετείνετο, καὶ πολλοὶ τῶν ἀποστατῶν τῆ προηγησαμένη ἔτιη σεσαλευμένοι τῷ πρωτοβεστιάριῳ προσέτρεχον. Ὅσον μὲν οὖν σφριγῶν ἦν ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπειροπόλεμον, τῆ ἕξ ὑπογύου γαυρούμενον νίκη ὄργα πρὸς συμπλοκὴν, οἱ γηραιότεροι δὲ καὶ κατηθλημένοι τοῖς ἀγῶσιν ἴκνουν καὶ ἀνεδύοντο τῇ μάχην [P. 690] Ἄλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν εἰπόντα, « Ταχεῖα πειθῶ τῶν κακῶν ἀκολουθεῖ, » πείθεται τοῖς νεωτέροις καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος, καὶ τὸ ἐνυάλιον σημήνας ἐξάγει τὰ στρατεύματα πρὸς τὴν μάχην. Καὶ ὁ Βάρδας δὲ τριχῆ διελὼν τὸν οἰκεῖον στρατὸν τὸ μὲν μέσον εἶχεν αὐτός, τοῦ δεξιοῦ δὲ κέρως Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφόν, τοῦ δ' εὐωνύμου Κωνσταντῖνον τὸν Ἰαθρᾶν ἀρχεῖν ἐπέστησε. Συμβολῆς δὲ γενομένης καὶ τῶν περὶ τὰ κέρατα στρατηγῶν τὴν ἵππων ἐπισσισάντων τοῖς ἐναντίοις, μὴ ἐνεγκόντες τὴν ῥύμην οἱ περὶ τὸν πρωτοβεστιάριον τρέπονται, καὶ γίνεται φόνος πολὺς. Ἐνταῦθα καὶ Ἰωάννης ἔπεσεν ὁ πατρικίος καὶ ὁ στρατοπεδάρχης Πέτρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν διαφανῶν. Ἐάλω δὲ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος μεθ' ἐτέρων ἀνδρῶν ἀρχικῶν. Τὸν μὲν οὖν πρωτοβεστιάριον φρουρεῖσθαι προσέταξε, Θεοδώρου δὲ καὶ Νικήτα τῶν αὐταδελφῶν τῶν Ἀγιοζαχαριτῶν ἐπ' ὄψει παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐξορῶνται τοὺς πρὸς αὐτὸν ἔθεντο καὶ τῷ πρωτοβεστιάριῳ προσχω-

Ἐκ ταύτης τῆς νίκης τὰ μὲν τοῦ Βάρδα ὑψοῦτο καὶ ἐπὶ μέγα ἤρετο, πάντων, ὡς εἰπεῖν, μικρῶν καὶ μεγάλων προσρυθσκομένων αὐτῷ, τὰ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ μιᾶς ἐσάλευεν, ἱερὰς μέντοι ἀγκύρας, τῆς τοῦ Θεοῦ βοήθειας. Ὁ δὲ παρακοιμώμενος ἐφρόντιζε μὲν καὶ τῶν κατὰ χέρσον, πλέον δ' ἡμερήμια τῶν κατὰ θάλατταν· ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ὁ τοῦ ἐναντίου κατάρχων στόλου, Μιχαὴλ ὁ Κουρτικίος, πᾶσαν μὲν νῆσον πεπορητικῶς, ἤδη δ' ἐπίδοξος ὢν καὶ τὴν ἐν Ἑλλησπόντι πολιορκεῖν Ἀβυδον. Οὐκοῦν καὶ στόλον ἐξαρτυσάμενος μάλᾳ καλῶς ἐκπέμπει κατὰ τοῦ Κουρτικίου, ναύαρχον ἔχοντα Θεόδωρον πατρικίον τὸν Καραντηνόν. Οὗτος δ' ἐκπλεύσας καὶ τὰ στενὰ διαβάς τοῦ Ἑλλησπόντου κατὰ Φώκαιαν τῷ Κουρτικίῳ προσρήγνυται, καὶ γενομένης καρτερᾶς ναυμαχίας οἱ περὶ τὸν Κουρτικίον τρέπονται καὶ σκεδάννυνται, καὶ λοιπὸν θαλασσοκρατήσαντος τοῦ Καραντηνοῦ τὴν ἐπεχειρίαν ἔσχε τὰ τῆς θαλάσσης. Ἢδη δὲ τῶν κατὰ θάλατταν ἐχόντων καλῶς ὁ παρακοιμώμενος τῶν κατὰ

ἀκέραιον, μόνους δὲ ἠύφρανε τοὺς ὅσοι ταῖς ἐναλλα-
γαῖς ἠδύονται τῶν πραγμάτων καὶ χαίρουσι ταῖς λεη-
λασίαις. Ταχύ τε οὖν γράμματα πρὸς τὸν στρατο-
πεδάρχην ἐγένοντο Πέτρον, καὶ ταχύ τὸ ὑγιαῖνον
τοῦ στρατοῦ μέρος ἠθροίζετο εἰς Καισάρειαν. Ἐν
ἡσπ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ὁ σύγκελλος (37) Στέφανος
καὶ τῆς Νικομηδείας πρόεδρος, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ
ἐπὶ σοφία καὶ ἀρετῇ διαβύητος καὶ πειθοῖ μαλάξει
ἱκανὸς γνώμην σκληρὰν καὶ ἀτίθασσον, πρέσβυς εἰς
τὸν Σκληρὸν ἀποστέλλεται, εἰ πῶς δυναθῆ πείσαι
τοῦτον ἀποθέσθαι τὰ ὄπλα. Ἄλλ' οὗτος πρὸς ἔν ἔχων
τὴν διάνοιαν τεταμένην, τὴν τῆς βασιλείας ὄρεξιν,
ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ πολλὰ εἰπόντα ἐπαγωγὰ καὶ
θελκτῆρια, λόγων μὲν πολλῶν οὐκ ἠξίωσεν, ἀνατείνας
δὲ τὸν δεξιὸν πόδα καὶ τὸ κοκκοβάφες δείξας πέδι-
λον, « Ἀδύνατόν, ὦ ἄνθρωπε, ἔφη, τὸν τοῦτο ἀπαξ
περιβαλλόμενον ἐπ' ὄψει πολλῶν ῥαδίως ἀποβαλεῖν. **B**
[P. 687] Φράσον τοίνυν τοῖς ἀποστείλασιν ὡς ἡ
ἔκοντί με παραδέξονται βασιλέα, ἢ καὶ μὴ βουλομέ-
νων πειράσομαι λαβεῖν τὴν ἀρχήν. » Ταῦτα εἰπὼν
καὶ προηεσμίαν ἡμέρας τεσσαράκοντα δεδωκὼς
ἀπαλλάττεσθαι κελεύει. Ἐπιναδραμόντος δὲ τοῦ
συγκέλλου καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀποκομίσαντος τοῦ
Σκληροῦ τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῶ τὴν βασιλείαν ἱσχύ-
νοντι βασιλεῖσι, γράμματα ἐφόρων πρὸς τὸν στρα-
τοπεδάρχην ἐμφυλίου μὲν μὴ κατάρχειν πολέμου,
τάς δὲ παρόδους τηρεῖν ἀσφαλῶς, καὶ ἢν τις ἐπίη
πολεμήσων, ἀμύνησθαι. Ὁ δὲ Σκληρὸς ἀπὼν πρὸς
Καισάρειαν προδρόμους ἀπέστειλε καὶ κατόπτας,
ἐφ' ᾧ κατασκοπεῖν, καὶ ὑπὲρ εἰσιν οἱ ἐναντίοι
μηνύειν, καὶ προομαλίζειν αὐτῷ τὴν ὁδόν. Ἐξαρχος
δὲ τῶν πεμφθέντων προέκριντο Ἄνθης ὁ Ἀλυάτης. **C**
Οἵτινες καταντήσαντες ἔν τινι στενοχωρίᾳ (Βούκου
λίθον τὸν τόπον κατονομάζουσι) καὶ μέρει τῆς
βασιλικῆς στρατιᾶς ἐντυχόντες ἄρχοντα ἐχούσης
Ἡύστάθιον μάξιτρον τὸν Μαλεῖνον, ἀπεπειρῶντο
τοῦ συναντήματος καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐποιῶντο.
Ἐπὶ τινὰ δὲ καιρὸν ἀκροβολιζομένων ἀλλήλοις τῶν
στρατευμάτων, καὶ μηδενὸς νῶτα διδόντος, ὁ Ἀλυά-

A gravi affectit mœrore : iis solis voluptati fuit qui
mutationibus rerum gaudent et raptò vivere amant.
Illico ad Petrum exercituum præfectum litteræ
mittuntur; et exercitus, quidquid adhuc in fide
permanserat, Cæsaream cogitur. Interim Stephanus
syncellus, Nicomedie præsul, vir sapientia atque
virtute præstans, et verbis emollire animum durum
atque indomitum gnarus, ad Bardam legatur, co-
naturus ei persuadere ut ab armis discedat. At enim
Durus unicæ imperii cupiditati animum intendens,
cum ad se profectum et multa ad persuadendum
421 idonea locutum longo responso non dignatus,
dextrum pedem proferens et coccinum ostendens
calcium : « Fieri non potest, inquit, Stephane, ut
hunc semel in conspectu multitudinis indulus facile
exuat. Significa ergo his qui te miserunt, vel sponte
me imperatorem agnoscant, vel invitis ipsis impe-
rium me mihi vindicare conaturum. » Hoc salus, et
quadraginta dierum terminum præscribens, eum
abire jubet. Reverso syncello, et imperatoribus ac
qui imperium administrabat præsidì Basilio Bardæ
responsum effato, litteris missis Petro mandatur
ne belli civilis initium ipse præbeat, sed itinera di-
ligenter custodiat et vim inferenti vi resistat. Du-
rus Cæsaream tendens speculatum quosdam præmit-
tit, qui sibi quo loco agerent hostes indicarent viam-
que aperirent. Dux eorum Anthes Alyata. Hi in qui-
busdam angustis (Buculibus, id est Buccis saxum,
ei loco nomen) incidunt in partem imperatorii exer-
citus, quam ducebat Eustathius magister Maleinus;
levique prælio commisso, cum aliquandiu pugnatum
esset ac neutri terga darent, Alyata ardore animi
victus ac se ipsum non continens, equo incitato in-
considerate in adversus irruit, nullaque re memo-
rabili gesta dejicitur. **422** Quos duxerat, ii in
vicinos saltus disperguntur. Tunc etiam indicatum
fuit Duro sodalitatis præfectum statuuisse ad impera-
torios transfugere exercitus. Quem is ad se vocatum
et objurgatum, nihilque præterea in eum statuens

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(37) Syncellum, sacerdotem, spiritus patrem, pa-
triarchæ socium ac contubernalem primis tempo-
ribus fuisse nota p. 1 manifestavit. Eundem deinde
annorum processu non cellæ modo et habitationis
consortem, sed et patriarchæ successorem desi-
gnatum prædicant exempla plurium a syncelli di-
gnitate ad patriarcharum sedem evektorum; ipse
auctor perspicuis verbis lætatur inferius p. 775.
Jam cum hic Stephanus nec throni successor fue-
rit, nec esset patriarchæ concellaneus, ut qui Ni-
comedie seu præsul pro solito resideret, qui syn-
celli nomen et dignitatem gerit? Honores immodice
semper ambierunt Græci, nec officii cujuscumque fun-
gentes ministerio, dignitatis nomen tribui sibi non
infrequenter cupiebant; unde magistrorum apud
eos, decrescante imperio, integræ cohortes, qui
vigente in tot negotiorum turbis unus erat, et apud
Codinum pluries repetita vox τὸ δὲ γε ὀφείκιον οὐκ
ἐνεργεῖται. Cum itaque vila functo patriarchæ sedis
successionem plures expelerent, plures quoque
syncelli titulo spem alere nitentur aut saltem
honoris vanam cupidinem. Hinc syncellorum exa-
mina, ac remotis a patriarchæ domo præsulibus,
qui nusquam sedis hæredes fuerunt, concessum
syncelli nomen : qui cum ab impositi nominis

exordio, in publicis Ecclesiæ conventibus, multos
annos patriarchæ precari soleret, ac in missarum
solemnitatibus ea verba sacris ex adytis pronun-
tiare, quibus ad orandum pro patriarcha populus
convocaretur, is ideo et sacerdos esse et patriarchæ
concelebrare tenebatur, ac ipse idem πρωτοσύγ-
κελλος erat in Magna Ecclesia, qui hujusmodi mu-
nus, velut syncellorum spectatissimus obiret, ac
D πατριαρχικὸς σύγκελλος audiebat, relictis in syn-
cellorum turba, cum nomen commune factum est,
cæteris, qui privatis in ecclesiis id exsequerentur
muneris. Adde et spirituales a confessionibus pa-
tres imperatorem ubique comitantes, ac in palatio
(cujus intimum et secretius cubiculum vocabatur
κελλίον ex Codino) commemorantes, ut ipsi *concella-
neos*, syncellorum appellatione ornatos. Testis est
Phranzes Joannis ad concilium Florentinum profi-
ciscentis describens comitalum. *Aderant ei*, inquit,
sacerdotes sui (a patriarchicis diversi) *et spiritualis
pater Gregorius, magnus protosyncellus*. Magnus hic,
ut a patriarchæ protosyncello alio distinctus. His
adde inferius legenda p. 723, ne plerisque syncelli
vox ignota dubium ingerat ex dictis non evolutum.
GOAR.

dimisit. Occulte tamen Saracenis militibus mercenariis re delecta eum interfecit: nam illum hi transuentem medio die circumfusi gladiis conciderunt.

λόγου διαπραξόμενος ἄξιον, πίπτει καιρίαν τυπεία, καὶ τὸ ἄμφ' αὐτὸν ἅπαν εἰς τὰς ἐγγίστα γάπας καὶ λόχμας διεσκεδάσθη. Διεμνήσθη δὲ τότε καὶ ὁ τοῦ Βάρδα ἐταιρειάρχης ὡς μέλλων αὐτομολεῖν τῷ τοῦ βασιλέως στρατῷ ὃν παρασησάμενος ὁ Σκληρὸς καὶ πρυσονειδίσας, καὶ μηδὲν πλέον φανερώς εἰς αὐτὸν δεδρακώς, ἀπέλυσε, λάθρα δὲ τοῖς μισθοφόροις Σαρακηνοῖς (38) μηνύσας ἀνεῖλεν· οὗτοι γὰρ διόντα τὸν ἄνδρα μεσουύτης ἡμέρας περιχυθέντες ταῖς μαχαίραις κατέκοψαν.

Cæterum ductores imperatorii exercitus cum jamjam adventurum Bardam putarent, opportuna itinerum occupant, universumque exercitum moventes castra ei opponunt, præoccupatis quibus ei veniendum erat itineribus. Quo cognito, Durus progredi non ausus, cunctando tempus terens exitum rei præstolabatur. Ad eum transfugit dux quidam Sachacius nomine, Brachamius cogomento. Is eum excitat et alacriorem reddit, hortatus ne tempus nullo fructu traheret, quod ea mora sui contemptum gigneret. Ejus consilium visum tempestivum, isque dux itineris designatus est. Et Durus cum exercitu tridui spatio Laparam pervenit. Ei loco ob pinguedinem et fertilitatem soli id nomen fuit; nunc Lycandum vocant: pars est Cappadochie. Petrus ea re cognita, ne præverteretur a Duro, nocturno itinere eodem venit. Cum essent castra castris opposita, aliquandiu uterque apertam pugnam detrectans victoriam arte sullurari intendunt. Callide tamen Petrum Bardas elusit. Multas instruxit cœnas, veluti exercitui epulum daturus; quo facto imperatorii decepti, eo die pugnam initurum minime opinantes, ipsi quoque convivia agitarunt. At Durus, qui suos ad pugnam instruxisset, deprehenso quid apud hostes fieret, subito tuba signo dato prandentes adortur hostes. Qui et ipsi, inopinata re non perterriti, correptis, ut cuique ea fors offerebat, armis, fortiter aliquantisper repugnarunt: sed ubi Phocas extentis cornibus eos circumvenire cœpit, ita ut in periculo essent ne ab hostibus concluderentur, cum etiam a tergo mercenarios immitteret, magna suorum cæde facta iugæ sedant. Primus omnium pedem retulit Antiochiæ dux Burtza, sive præ metu sive fraude: utrumque enim fertur. Castris etiam impedimentisque potius Barda immensas est ibi consecutus opes. Inde ad Tzamandum (urbs est Tzamandus sita in prærupto saxo, hominum divitiarumque abundans) perguit, eamque deditione capit, et haud parvas divitias colligit. Hæc ejus victoria multos imperatori fidem servantes concussit, utque ad Durum transirent effecit, quorum princeps fuit Burtza, tum Andronicus patricius ac dux, cognomine Lydus, cum filiis. Attaleenses quoque Michaelum Curticam classis imperatoris præfectum in vincula conjecerunt, et Duro cum universa classe accesserunt, jussique sunt illo ipso duce contra Cibyræotas bellum gerere.

XYLANDU ET GOARI NOTÆ.

(38) Pace cum illis composita inter ἐταιρείας, de quibus auctor loquitur annumeratis. GOAN.

(39) Sic noster codex habet perspicue. Apud Zonaram *Lipara* legitur, quæ vox multo est concin-

Α της μὴ περισχῶν ἑαυτὸν, περικαρδίῳ δὲ ζέσει ληφθεὶς, μυωπίσας τὸν ἵππον σὺν ἀλογίστῳ ῥύμῃ τοῖς ἐναντίοις προσρήγνυται. Μηδὲν δὲ ὅ τι καὶ

Οἱ δὲ τῶν βασιλικῶν κατάρχοντες στρατευμάτων τὴν τοῦ Σκληροῦ ὄσον αὐδέπω ἐπέλευσιν προσδοκῶντες, τὰ καιρία τῆς ὁδοῦ κρίνουσι προκαταλαθεῖν, καὶ ἄραντες παντὶ τῷ στρατεύματι στρατοπεδεύουσιν ἀπεναντίας ἐκείνῳ, προκαταλαθόντες ἃς ἐμελλε διαδεῖν ὁδοῦς. Ὅπερ μαθὼν ὁ Σκληρὸς νοθρὸς ἦν καὶ ὄκνει τὴν εἰς τὸ πρόσω πορείαν, μελλήσει δὲ τρίθων τὸν χρόνον ἐκαρσάσει τὸ μέλλον. Ἀνερεθίζει δὲ τοῦτον καὶ προθυμότερον ἀποδείκνυσιν αὐτόμολός τις ἐλθὼν στρατηγός, Σαχάκιος τοῦνομα, Βραχάμιος τὴν προσηγορίαν· παρηγγύησε γὰρ ἐλθὼν μὴ τηνάλλως τρίθειν τὸν χρόνον· καταφρόνησιν γὰρ ἔλεγεν ἐμποιεῖν τὴν τρίθην. Δόξας δὲ λέγειν εὐκαιρα ἡγεμῶν καὶ ὀδηγὸς ἀποδείκνυται τῆς ὁδοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο, οὗτος δὲ εἶπετο. Καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν καταλαμβάνει τὴν Λάπαρον (39)· τόπος δὲ οὗτος μέρος τῆς Καππαδοχίας, τὸ νῦν λεγόμενον Λυκανδὸν, διὰ τὸ λιπαρὸν καὶ πάμφορον οὕτω κατονομασθεῖς. Τοῦτο μαθὼν ὁ στρατοπεδάρχης, νυκτοπορίᾳ χρησάμενος δέει τοῦ μὴ ἀντιπαρελθεῖν τὸν Σκληρὸν, ἀντιστρατοπεδεύειν τοῖς ἐναντίοις. Καὶ μέχρι μὲν τινος ἀνεδύοντο, καὶ παρεῖλον τὴν εἰς τοῦμφανὲς συμπλοκὴν, [P. 688] καὶ κλέψαι τὴν νίκην διηγωνίζοντο. Κατεστρατήγησε δὲ τοὺς ἐναντίους ὁ Βάρδας, δεῖπνα πολλὰ παρασκευασάμενος ὡς τάχα τὸν οἰκεῖον ἐστίασων στρατὸν, καὶ οὕτω τοὺς πολεμίους ἐξαπατήσας, Ὑπολαβόντες γὰρ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μὴ κατάρξασθαι μάχης, αὐτὸν, καὶ αὐτοὶ πρὸς εὐωχίαν ἐτρέποντο· ὁ δὲ Σκληρὸς ὡς ἔγνω τοῦτο (εἶχε γὰρ καὶ πρὸς πόλεμον παρεσκευασμένα τὰ στρατεύματα), αἰφνίδιον τῇ σάλπιγγι σημήνας τὸ ἐνωάλιον ἐμπίπτει τοῖς πολεμίσις ἀριστοποιουμένοις. Οἱ δὲ, ὡς ἔτυχεν ἕκαστος, τὸ παρατυχὸν ἀναλαμβάνοντες ὄπλον τοὺς προσιόντας ἐδέχοντο, μὴ τῷ αἰφνιδίῳ καταπλαγέντες. Καὶ ἐπὶ χρόνον μὲν τινα εὐρώστως ἡμύνοντο· εἶτα ὑπεκρώσεις ποιησάμενος ὁ Βάρδας καὶ ἔνδον ἤδη συναπολαμβάνειν τοὺς πολεμίους φοβῶν, ἐπαφείς δὲ καὶ κατὰ νῶτα τοὺς μισθοφόρους, τρέπει τε εἰς φυγὴν καὶ πολλὴν ἐργάζεται φόνον, τοῦ δουκὸς Ἀντιοχείας τοῦ Βούρτζη πρῶτον ἐκκλίναντος, εἶτε διὰ δειλίαν εἴτε διὰ κακουργίαν· ἐλέγεται γὰρ ἄμφωτερα. Κατέσχε δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν σὺν τῇ ἀποσκευῇ, καὶ πλοῦτον ἐντεῦθεν περιεβάλετο ἄπειρον. Ἐκεῖθεν αὖθις ἐπὶ τὸ λεγόμενον ἔρχεται Τζαμανδόν. Πόλις δὲ ἡ Τζαμανδὸς ἐν ἀποκρήμνῳ πέτρᾳ κειμένη, πολυάνθρωπος καὶ πλοῦτῳ περιβριθής. Ἦντινα παρ'

nior, et cum etymo et cum lingua Græca magis consonat. Nisi forte Cappadoces dicebant λιπαρὸν, quod alii Græci λιπαρὸν. Sed et Lycandum per ἰωτὰ scribitur ibi, hic per ὤ ψιλόν. XYL.

τῆς παρὰ τῆ Ῥοδόπῃ καὶ τῆ ποταμῷ Ἐβρῶν, τὸν μάγιστρον Λέοντα τὸν Μελισσηνὸν κατόπιν εἶασε, τὰς δυσχωρίας φυλάττειν προσταξάς, αὐτὸς δὲ τὰ μεταξὺ Τριαδίτζης, ἧτις πάλαι Σαρδικὴ ἐπωνόμαστο, στενὰ διελθὼν καὶ τὰς λόχμας, καὶ ἐν τινὶ τόπῳ Στωπιωνίῳ λεγομένῳ γενόμενος, ἔθετο χάρακα, ἐκείσε τε διεννοεῖτο πῶς ἂν ἐπιχειρήσῃ τῆ πολιορκίᾳ τῆς Σαρδικῆς. Ἰκοῦετο δὲ καὶ ὁ Σαμουήλ τὰς κορυφὰς τῶν κύκλωθεν ὄρεων κατέχων (πρὸς φανεράν γὰρ συμπλοκὴν καὶ ἀγχιμάχον ἐδειλία) καὶ πάντοθεν ἐνεδρεύων, εἴ πως δυνηθεῖη βλάψαι τοὺς ἐναντίους. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο καὶ τοιοῦτος ἦν τῷ βασιλεῖ ὁ σκοπὸς, Στέφανος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς Δύσεως, ὃν διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας Κοντοστέρωνον (44) ἐπωνόμαζον, ἀπεχθίστατος ὢν Λέοντι τῷ Μελισσηνῷ πρόσσει νυκτὸς ἤδη καταλαβούσης τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναξουγνύειν ὡς τάχιστα παρεκάλει, τὰ ἄλλα λογιζόμενον δεύτερα, καὶ τὴν βασιλίδι καταλαβεῖν, ὡς τοῦ Μελισσηνοῦ ἐποφοβλημῶντος τῆ βασιλείᾳ κἀκεῖσε ἀπιόντος ἄρτι σὺν τάχει πολλῷ. Ἐθρόησεν ὁ λόγος τὸν βασιλέα, καὶ ἀναξουγνὴν εὐθέως ἐκήρυξεν. Ὁ δὲ Σαμουήλ τὴν ἀσύντακτον ἀναχώρησιν φυγὴν, ὡς εἰκὸς, εἶναι, ὑποτοπάσας, ἐπεισπεσὼν ἀθρόως μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ βοῆς τοὺς τε Ῥωμαίους κατέπληξε καὶ φυγεῖν ἤνάγκασε, καὶ τὸ στρατόπεδον κατέσχε, καὶ τῆς ἀποσκευῆς ἀπάσης ἐγένετο κύριος καὶ αὐτῆς τῆς βασιλικῆς σκηνῆς καὶ τῶν βασιλικῶν παρασῆμωνι. Μόλις δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ στενὰ διελθὼν εἰς Φιλιππούπολιν διασώζεται [P. 696] ἐν τῇ γενόμενος, καὶ τὸν Μελισσηνὸν ἀμετακίνητον εὐρῶν καὶ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ φυλακὴν ἐπιμελῶς τηροῦντα, τῷ Κοντοστεφάνῳ ἐλοιδορεῖτο ὡς ψευσαμένῳ καὶ παρατίῳ γεγονότι τοσοῦτου κακοῦ. Οὗτος δὲ μὴ ἐνεγκῶν πράως τὴν ἐπιτίμησιν, ἀλλ' ἐτι μᾶλλον τραχυνόμενος καὶ δίκαια συμβουλεῦσαι ἰσχυριζόμενος, ἤνάγκασε τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἀνάσχυτον ἰταμότητα ἀναπηδῆσαι τε τοῦ θρόνου, καὶ τῶν τριχῶν αὐτοῦ καὶ τῆς γενειάδος λαβόμενον κατασπάσαι εἰς γῆν.

Ἰνδικτιῶνος δὲ ιε', ἔτους ςυλδ', Ὀκτωβρίῳ μηνὶ ἐγένετο κλόνος μέγας, καὶ κατέπεσον οἰκίαι πολλαὶ καὶ ναοὶ καὶ μέρος τῆς σφαίρας (45) τῆς τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ὅπερ πάλιν ὁ βασιλεὺς φιλοτίμως ἐπηνωρθώσατο, δαπανήσας εἰς μόνας τὰς μηχανὰς τῆς ἀνόδου, δι' ὧν οἱ τεχνῖται ἰστάμενοι καὶ τὰς ὕλας ἀναγομένας δεχόμενοι ὑποκόδου τὸ πεπτωκός, χρυσίου κεντηνάρια δέκα.

Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων μεγιστάνες μηνιῶντες τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν Φωκᾶς Βάρδας καὶ τινες σὺν αὐτῷ ὅτιπερ εἰς Βουλγαρίαν ἐστρατεύσας ὅπερ εἶδεν αὐτοὺς, μετ' ἐν Καρὸς λογισάμενος μοίρα (46), ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλοι δι' ἄλλους προπηλακισμοὺς τε καὶ παροινίας, ὁ δὲ μάγιστρος Εὐστάθιος ὁ Μαλεῖνος διὰ τὸ ἀτίμως ἀπὸ τῆς εἰρημένης ἐστρατείας ἀποπεμφθῆναι, συναθροισθέντες ἐν τῷ Χαρσιανῷ κατὰ τὸν οἶκον τοῦ ῤηθέντος Μαλεῖνου, ἐ' τοῦ Αὐγούστου μηνός, τῆς ιε' Ἰνδικτιῶνος, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν ἀνει-

ingressus, magistrum Leonem Melissenum a tergo reliquit, qui angustias custodiret : ipse faucibus et silvis quæ sunt ad Triaditzam (olim hæc Sardica dicebatur) peregratis, in locum cui Stoponio nomen, castra ponit, ibique de oppugnanda Sardica cogitationes instituit. Audiebatur etiam **437** Samuelum montes qui circumjacent tenere, ab aperto prælio metu abhorrentem, et undique insidias hostis lædendi causa tendentem. Dum his intentus est imperator, Stephanus scholarum occidentalium domesticus, quem ob staturæ humilitatem Contostephani appellabant, Leoni Melisseno inimicissimus, nocte se juri intendente imperatorem adit, hortaturque ut, omnibus rebus posthabitis, motis castris Cpolin recurrat : Melissenum enim inhiare imperio, et ad urbem summa celeritate proficisci. Hoc sermone conturbatus imperator statim castra moveri jubet. At Samuelus incompositum hostium discesum pro fuga, ut par erat, habens subito in eos cum clamore ac strepitu irruit, territosque in fugam conjecit, castris eorum politur et impedimentis omnibus ipsisque adeo imperatoris insignibus. Imperator cum ægre per fauces Philippopolim pervenisset, inveniretque Melissenum in sua statione morantem, diligenter sibi demandatam obire custodiam, exprobrat mendacium Contostephano, quod tanti mali causa fuisset. Eumque non ferentem placide objurgationem, sed ferociter responsantem et contendentem se recte **438** consuluisse, impudenti hominis petulantia irritatus solio desiliens crinibus ac barba arripit et in terram prosternit.

παραιτίῳ γεγονότι τοσοῦτου κακοῦ. Οὗτος δὲ μὴ ἐνεγκῶν πράως τὴν ἐπιτίμησιν, ἀλλ' ἐτι μᾶλλον τραχυνόμενος καὶ δίκαια συμβουλεῦσαι ἰσχυριζόμενος, ἤνάγκασε τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἀνάσχυτον ἰταμότητα ἀναπηδῆσαι τε τοῦ θρόνου, καὶ τῶν τριχῶν αὐτοῦ καὶ τῆς γενειάδος λαβόμενον κατασπάσαι εἰς γῆν.

Indictione 15, anno mundi 6494, mense Octobri, terra vehementer concussa multæ domus atque templa corruerunt et pars sphaeræ Magnæ Dei ædis. Quam imperator magnifice refecit, impensis in solus machinas quibus fabri insistentes materiam sursum attractam excipiebant et operi adhibebant, centenariis auri decem.

Interim Romani imperii proceres imperatori succensentes, Phocas Bardas et quidam cum ipso, quod Bulgaricam instituens expeditionem ipsos sprevisset nulloque numero habuisset, alii alias ob contumelias, Eustathius magister Maleinus, quod ignominiose a dicta expeditione fuerat dimissus, Charsiani in domo Maleini coeuntes die Augusti 15, indictione 15, Bardam Phocam imperatorem designant diademateque et aliis imperii insignibus exornant. Simul nuntiabatur Durum e Syria

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(44) Κοντός enim Græcis *parvum, modicum, brevem* significat. GOAR.

(45) Trulli. GOAR.

(46) In margine est esse hoc proverbium. Sic autem de Agamemnone apud Homerum Achilles,

Τίω δὲ μιν ἐν καρὸς α'σῃ. Ubi quidam ἐγκαρὸς legunt ὄσῃ. Sed varias ejus dictionis expositiones huc afferre non libet, cum possint ex scholiasta et Eustathio ac aliis repeti. XYL.

adventare. Is enim a Chosroe, uti exposuimus, in carcerem compactus Babylone in custodia vixerat, omni cura corporis destitutus, carcerisque incommodis et custodum contumeliis divexatus. Subito ei affulsit fortuna propitia, ipsumque cum suis carcere eduxit. Quo autem modo vinculis liberatus in Romanas provincias incolumis pervenerit, jam nunc narrabimus.

Ἐξαίρῃ δ' ἐπέλαμψεν αὐτῷ τύχη λαμπρά, καὶ τῆς οὐκ ἐν τῷ τῶν δεσμῶν ἠλευθερώθη, καὶ ὅπως εἰς τὰ λόγος.

Persica gens regno a Saracenis exuta nunquam non iis irascebatur, taciteque cogitabat et occasionem dispiciebat eos deiciendi avitamque potentiam recuperandi. Erat inter eos quidam stirpe nobilissima ortus Inargus, et eloquentia et bellica re clarus atque strenuus. Is Chosroem sentiens dissolute atque inepte imperium gerere, jam nunc quæsitam diu opportunitatem Persis adesse ratus, universam Achæmonidarum gentem ad defectionem a Saracenis concitat, Turcarumque orientalium ad viginti millia mercede conducens, res Saracenorum agit atque fert, si quos cepisset, eos morte multans, ac ne pueris quidem parcens. Cum hoc Chosroes sæpe ipse, sæpe per duces suos præliatus semper succubuit. Desperata jam re, ac porro sentiens se arma contra Persas ferre non posse, cum sæpe concisi ipsius exercitus jam ne nomen quidem Persarum audire sustinerent, Romanorum, quos captivos detinebat, recordatur. Subitque ei prudenter admodum ratiocinari, nisi Sclerus illustrium unus esset ac summorum virorum et animi corporisque fortitudine præstans, nunquam cum profecto contra dominum suum insurrecturum, eumque in tantas angustias compulsurum, neque deinde exsuli et infelicem toleranti vitam tot tantosque viros imperatorium honorem habituros fuisse. Ergo re cum suo senatu communicata Durum et comites ejus e carcere educit omni que cura reficit, tandemque ab eo petit ut sibi in Persis debellandis operam navet. Simulante initio Durus id recusavit, causatus viros tanto tempore in custodia detentos carcerisque ærumnis attritos non posse arma ferre. Chosroes autem magis magisque instabat, flagitabatque ut pecuniam innumeram et exercitus numerosissimos splendideque instructos acciperet et bellum in Persas gereret, neque injuriarum meminisset et carceris molestiarum, quas ipse in posterum amplissimis meritis esset aboliturus. Tandem ergo Durus annuit et belli administrationem in se recipit. Neque vero Arabes aut Saracenos aut alios Chosroi subditos populos ducere sustinet, sed Syriacarum urbium perlustrari jubet carceres, et qui in iis detinebantur captivi Romani educi atque armari, hoc et nullo alio exercitu se rem contra Persas gesturum affirmans. Placuit consilium

Ἀπὸν βασιλέα, διάδημά τε περιθέντες αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας γνωρίσµατα. Τούτου δὲ ἀναγορευθέντος ἠγγέλλετο καὶ ὁ Σκληρὸς ἔκων ἀπὸ Συρίας. Καθειρθεὶς γὰρ, ὡς εἶπομεν, παρὰ τοῦ Χοσρόου μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐν Βαβυλῶνι ἔμμενη τηρούμενος ἐν τῇ φρουρᾷ, πάσης ἐπιμελείας ἐστερημένος καὶ τῇ ἐκ τῆς καθείρξεως κακουχίᾳ καὶ ταῖς τῶν φυλακτόντων παροινίαις τετραχωμένος· φυλακῆς ἐκβάλλεται σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν παραδόξως. Ῥωμαίων ἕθῃ διεσώθη καὶ ἐπανήλθεν, ἅπεισι λέξων ὁ

Τὸ τῶν Περσῶν γένος τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας ἀφαιρθεὶς ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἀεὶ μὲν ἐνεκότει τούτοις καὶ ἐνεδοµόχει, καὶ καιρὸν ἐζήτει καὶ μηχανὴν ὅπως τοὺς τὸ κράτος ἔχοντας κατασπάσῃ καὶ τὴν πάτριον πάλιν ἀναλάβῃ ἀρχὴν· ἦν δὲ τις ἐν αὐτοῖς ἀνὴρ ἐξ εὐγενοῦς σειρᾶς καταγόμενος. Ἰναργος τοῦνομα, λέγειν τε δεινὸς καὶ ἄλλως πολεμικὸς καὶ δραστήριος ἄνθρωπος. Οὗτος τὸν βασιλέα Χοσρόην κατανοήσας ἀνειμένως καὶ φαύλως ἄρχοντα, καὶ νῦν παρεῖναι ὃν ἐζήτουν οἱ Πέρσαι καιρὸν οἰηθεὶς, ἀνασείει τε τὸ γένος τῶν Ἀχαιμενιδῶν ἀπαν καὶ ἀπόστασιν κινεῖ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. Προσλαβόμενος δὲ καὶ μισθοφορικὸν ἀπὸ τῶν ἐφῶν Τούρκων (47) ἀμφὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας ἐδῆου καὶ κατέτρεχε τὰ Σαρακηνῶν, [P. 607] ἄρδην ἀναιρῶν τοὺς ἀλισκομένους καὶ μηδὲ παίδων φειδόμενος. Πρὸς τοῦτον ὁ Χοσρόης πολλάκις καὶ διὰ τῶν οἰκείων στρατηγῶν καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἀντιπαραταξάμενος ἐν πάσαις ταῖς μάχαις ἠττήθη. Ἀπογνοὺς οὖν λοιπὸν καὶ εἰδὼς μὴ ὄν ἱκανὸς ὄπλα ἀπὸ τοῦδε κινήσαι κατὰ Περσῶν, τῶν αὐτοῦ στρατευμάτων πολλάκις κατακοπέντων καὶ μηδ' ὄνομα στεγόντων ἀκοῦσαι Περσῶν, εἰς ἔννοιαν ἔρχεται τῶν ἐν τῇ φρουρᾷ Ῥωμαίων, ἐπιλογισάμενος λίαν, ἐμφρόνως ὡς εἰ μὴ τις τῶν ἐπισήμων ἦν καὶ ἐμφανῶν ὁ καθειργμένος καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα γενναίως ἔχων, οὐκ ἂν τοῦ οἰκείου δεσπότητος κατεξάνεσθαι καὶ ἐς τότε ἀνάγκης σιγήλασε τοῦτον, καὶ μετὰ ταῦτα φυγὰς καὶ βίον διαντλῶν ἀτυχῆ ὑπὸ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ὡς βασιλεὺς ἀνυμνεῖται. Κοινολογησάμενος μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γερούσιας ἐκβάλλει τε τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῆς φυλακῆς καὶ πάσης ἐπιμελείας καταξιοῖ, καὶ τελευταῖον τὴν περὶ τοῦ πολέμου προσφέρει ἀξίωσιν. Θρυπτομένου δὲ κατ' ἀρχὰς τοῦ Σκληροῦ, καὶ μετ' εἰρωνείας πῶς ἂν δυνηθεῖεν λέγοντος ὄπλα κινήσαι ἄνδρες ἐν τοσοῦτῳ καιρῷ καθειργμένοι καὶ κατακῆρως μετασχόντες τῶν ἐκ τῆς φρουρᾶς κακοπαθειῶν, ὁ Χοσρόης καὶ πάλιν ἐνέκειτο, καὶ χρήματα λαβεῖν αὐτὸν ἰκέτευεν ἀριθμοῦ διεκπίπτοντα καὶ στρατεύματα πλήθει τε ἅπειρα καὶ λαμπρὰ ταῖς παρασκευαίς, καὶ στρατηγῆσαι τὸν πόλεμον, καὶ μὴ μνησικαχῆσαι τῆς καθείρξεως, ὡς δυναμένου καὶ αὐτοῦ τοῖς μετὰ ταῦτα καλοῖς καὶ ταῖς φιλοφροσύναις ἐπηλυγάζαι τὰ προφθάσαντα κακὰ καὶ τὰς ἐκ τῆς φυλακῆς ἀηδίαις. Πείθεται τὸ τελευ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(47) Unde Turci redditi Orientales exponit auctor p. 768. GOAR.

ταῖον ὁ Σκληρὸς, καὶ ἐκτελέσειν ὑπέσχετο τὸ κεκελευσμένον. Στρατεύματα μέντοι λαβεῖν Ἀράβων ἢ Σαρακηνῶν ἢ ἑτέρων ἔθνῶν τῶν τῆς Χοσρόης ὑποκειμένων οὐδ' ὄλως ἠνέσχετο, τὰς δὲ φυλακὰς τῶν ἐν Συρίᾳ πόλεων ἀναστῆσαι ἠξίωσε, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς κρατούμενους Ῥωμαίους ἐξαγαγεῖν καὶ κατοπλίσαι, μενὰ τούτων καὶ οὐκ ἄλλως λέγειν εἶναι δυνατόν αὐτῷ τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας ἀναδίζασθαι πόλεμον. Ἐδέξατο ὁ Χοσρόης τὸν λόγον, καὶ αἱ φυλακαὶ ταχὺ ἀνεψύνοντο, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς ἠλευθεροῦντο Ῥωμαῖοι, καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ τούτων ἄνδρες ὁμοῦ τριπύλλιοι· οὗς εἰς βαλανεῖα ἐκδοὺς καὶ τὸν ἐκ τῆς καθ' εἰρήσεως ῥύπον ἀποκαθάρας, ἐσθῆτί τε καὶ περιδολαῖς καιναῖς ἀμφιάσας, καὶ ἐκάστῳ τὴν προσήκουσαν καὶ ἀρκούσαν δούς παντευχίαν, ὁδηγοὺς τῆς ὁδοῦ λαθῶν ἔξεισι μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν Περσῶν. Γενομένης δὲ ἀντιπαρατάξεως, καὶ μετὰ ῥύμης σφοδρῆς τῶν περὶ τὸν Σκληρὸν ἐπιθεμένων τοῖς Πέρσαις, ἐκεῖνοι τῷ ξένῳ τῆς καθοπλίσεως καὶ τῷ ἀγῆσει τῆς φωνῆς καὶ τῷ ἀγνώστῳ τῆς παρατάξεως, τὸ δὲ πλεόν καὶ τῇ βραγδαίᾳ φορᾷ καὶ ῥύμῃ τῶν Ῥωμαίων καταπλαγέντες τρέπονται κατὰ κράτος καὶ πίπτουσι πανσυδί, ὡς μηδ' ἄγγελον (τοῦτο δὲ τὸ τοῦ λόγου) περιλειφθῆναι τῆς συμφορᾶς, [P. 698] πεσόντος καὶ αὐτοῦ Ἰνάργου κατὰ τὴν προσβολήν. Λεῖαν δ' ὅτι πολλὴν περιθάλλομενοι καὶ ἵππους συχνοὺς οὐκέθ' ὑποστρέψαι πρὸς Χοσρόην ἔγνωσαν, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ Ῥωμαίους ἀγούσης ἀψάμενοι καὶ συντόνῳ χρησάμενοι τῇ ὁδοιπορίᾳ ἔλαθον διαδράντες καὶ εἰς τὰ σφέτερα ἦθη διασωθέντες. Ἄτερος δὲ λόγος ἔχει ὡς μετὰ τὴν κατὰ Περσῶν νίκην ἐπανελθόντας ἐδέξατο φιλοφρόνως αὐτοὺς ὁ Χοσρόης, καὶ ἐπεὶ μετ' ὀλίγον τὸ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἔφρασε τέλος, ἐπέσκηψε τῷ υἱῷ καὶ ὁμωνύμῳ καὶ μετ' αὐτὸν βασιλεῖ συμμαχίαν δοῦναι τοῖς Ῥωμαίοις καὶ οἴκαδε πέμψαι. Καὶ ὁ μὲν Σκληρὸς ἐνὶ τῶν εἰρημένων τρόπων τὴν Ῥωμαίων καταλαμβάνει γῆν, εὐρών Βάρδαν τὸν Φωκῆν ὡς βασιλέα ἀνευφημούμενον, καὶ αὐτὸς ὁμοίως παρὰ τῶν συνόντων ἀνευφημούμενος.

Ὅτῳ δὲ τὰ πράγματα εὐρηκῶς διακείμενα διάφορος ἦν καὶ ποικίλος ταῖς γνώμαις· ἐαυτὸν μὲν γὰρ ἀσθενέστατον ἔκρινεν εἰς τὸ καθ' ἑαυτὸν μόνον συνέχειν καὶ διακρατεῖν τὴν ἀποστασίαν· προσχωρῆσαι δὲ τῷ Φωκῆ ἢ τῷ βασιλεῖ λίαν ἀγεννὲς ἠήθη καὶ ἄνδρον. Πολλὰ γοῦν γνωματεύσας μετὰ τῶν συνόντων, τέλος τὸ μὲν μόνος ἀνευφημεῖσθαι ὡς βασιλεὺς παράβολον καὶ ἀλυσιτελὲς διὰ τὸ ἀδύνατον ἐλογίζετο, ἐνὶ δὲ προσφοιτῆσαι τῶν δυναστῶν καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονῆσαι κατεγίνωσκε διὰ τὸ τοῦ μέλλοντος ἀδῆλον. Ἐγὼ οὖν κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἄμφω προσκτεῖσθαι τὰς ἀρχάς, ἢ ἐξ ἀποτυχίας τὴν ἑτέραν ἔχη βοηθὸν καὶ συλλήπτορα. Γράμματα μὲν οὖν αὐτὸς ἐκπέμπει πρὸς τὸν Φωκῆν, κοινοπραγίαν ἐξαιτῶν καὶ τῆς βασιλείας διανομήν, εἰ καταγωνίσασθαι δυνηθεῖεν τὸν βασιλέα. Λάθρα δὲ Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν ἐκπέμπει πρὸς τὸν βασιλέα ὡς τάχα αὐτομολήσαντα, λίαν ἐντρεχῶς λογισάμενός τε καὶ κλίνας, ἢ εἰ μὲν ὁ Φωκῆς ὑπερέχη, αὐτὸς εἴη σωτὴρ τοῦ παιδός, εἰ δὲ ἐπικρατέστερα τὰ τοῦ βασιλέως ὑπάρξει, αὐτὸς δι' ἐκείνου παραιτηθεὶς τοῦ κινδύνου ῥυσθείη. Καὶ ὁ μὲν Ῥωμανὸς δόκησιν φυγῆς παρασχὼν ἄπεισι πρὸς τὸν βασιλέα· ὃν οὗτος φιλοφρόνως ἄγαν δεξάμενος καὶ περιχαρῶς μάξιτρόν τε εὐθὺς ἐτίμησε καὶ συμβούλῳ διὰ παντός ἐν τοῖς πολέμοις ἐχρήτη. Καὶ γὰρ δὴ μετὰ τὴν εἰς Συρίαν

Chosroi, moxque aperti carceres, educli Romani, atque hoc modo ad tria virorum millia collecta. Quod Durus in balnea misit, sordibusque et squalore in vinculis contracto ~~441~~ ablutis novis vestibus induit, armatosque ut cujusque rationes postulabant, duetoribus itineris adscitis, hunc exercitum in Persas ducit. Ubi adversis signis pugna inilata, Romani acrem impetum in Persas dant. Qui et ignoto armorum genere et insueta voce ac non ante visa ordinum ac pugnae ratione, praecipue vero violentia incursus perterriti, fusi et ad unum omnes caesi sunt, ne nuntio quidem, ut est in proverbio, cladis relicto. Ipse etiam Inargus in prima acie cecidit. Romani ingentem praedam et plurimos equos adepti nequaquam ad Chosroem revertendum sibi duxerunt, sed viam qua in Romanam ducit dictionem ingressi magnis itineribus clam Saracenae effugerunt, inque eam pervenerunt. Alius fertur sermo, Romanos victis Persis ad Chosroem rediisse et humaniter fuisse exceptos. Eum paulo post vita excedentem Chosroi filio et successori suo mandasse ut Romanos adhibito praesidio in patriam deducat. Sive hoc sive illo modo, in Romanos quidem fines pervenit Durus, cumque Bardam Phocam esse imperatorem designatum inveniret, ipse quoque a suis est salutatus imperator.

Cum autem in hunc rerum statum incidisset, in varias admodum partes animum cogitationibus distraxit. Nam se quidem solum ad obtinendum ~~442~~ imperium videbat nequaquam satis habere virium, et vel Phocae vel imperatori se adungere indignum judicabat effeminatique hominis facinus. Re diu multumque deliberata cum suis decrevit, si solus imperium sibi vindicaret, eum conatum, quia teneri propositum nullo modo posset, nimis temerarium inulilemque fore: tum rerum dubio exitu alteri se eorum penes quos summa erat conjungere, altero spreto, esse periculosum. Itaque sibi, quantum ejus fieri posset, utrumque conciliandum, ut alterutro successu carente apud alterum locum haberet et auxilium. Ergo litteris ad Phocam missis societatem cum eo imperatoris opprimendi imperiique partitionem secure inire significat. Occulte autem Romanum filium, simulato eum transfugisse, ad imperatorem mittit, callidissime hoc meditatus, ut sive Phocas vicisset, filio ipse veniam impetraret, sive imperatoris res prevaluissent, filii deprecatione periculum evitaret. Romanus ergo simulato perfugio ad imperatorem abit, ab eoque benignissime et cum gaudio acceptus, statim magisterii ad dignitatem evectus, apud eum in summo deinceps honore fuit habitusque in bellis consiliarius. Etenim

imperator Duro in Syriam profecto sollicitudine liberatus, cum rerum administrationi impensius sese daret, Basilium cubicularium, sentiens cum sua acta improbare et mussare atque haud dubie occasionem aliquando nactum facinus atrox contra se ausurum, aula dimoverat. 443 denique suæ se continere jussarat. Rursum videns hominem non quiescere, sed semper mala consilia meditari ac de pristina potentia recuperanda cogitare, in Stenum relegarat, ademptis etiam plerisque facultatibus : nam sumptibus suppeditantibus grave aliquod moliri posset flagitium. Proinde hujus consiliis destitutus, amicisque opus habens quorum fidei temporibus dubiis se crederet, vere tunc Romanum amplexus est, virum sciens esse versutum ac strenuum et bellica re præstantissimum.

Bardas vero Phocas ubi de reditu Duri cognovit, litteras ad eum mittit, hoc ipsum quod volebat Duros interposito etiam jurejurando offerentes. Promittebat autem, re ex animi sententia confecta, se Duro Antiochiæ, Phœniciæ, Cœlesyriæ, Palæstinæ et Mesopotamiæ imperium cessurum, sibi Cpoli et reliquis gentibus servatis. Lætus admodum has condiciones accepit Duros; jurejurandoque fidem adhibens, in Cappadociam ad Phocam abiit, ut quod de societate componenda reliquum erat perficeret. Is cum eum in passam illexisset, insignibus imperii exutum in castellum Tygoræum mittit, valida septum custodia. Inde partem exercitus Calocyro Delphinæ patricio tradit et ad Chrysopolin, quæ ab altera freti parte contra Cpolin sita est, mittit : ipse 444 cum reliquo Abydum petit, sperans hoc modo angustiis occupatis se Cpolitianos rerum necessariorum inopia subacturum. Imperator multis frustra hortatus Delphinam ut a Chrysopoli decederet neque castra e regione urbis haberet, noctu navibus adornatis Rossos imponit (nam ab iis suppetias impetraverat, quod sororem suam Annam Bladimero eorum principi matrimonio conjunxisset), cumque his non sentiente hoste freta trajecto, eos adortus nullo negotio opprimit. Delphinam in palo suffigit eo ipso loco, ubi tabernaculum is defixerat : fratrem Phocæ Nicephorum cæcum in custodiam dat, et reliquis captivis suo arbitrato punitis Cpolin redit.

ἄν ἐπὶ ξύλου κρεμᾶ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ἔνθα περὶ Φωκᾶ Νικηφόρον τὸν τυφλὸν φρουρᾶ παραδίδωσι, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἀλοῦσι πεινᾶς ἐπιθεῖς τὰς δοκούσας ὑπέστρεψεν εἰς τὴν βασιλίδα.

Interim Phocas Abydum summa opera oppugnabat, oppidanis fortiter se defendentibus : nam drungarius rei navalis Cyriacus præmissus erat, qui oppidanorum animos confirmaret. Paulo post trajecit ad Abydum Constantinus imperator, et subsequutus est statim frater ejus Basilius. His ita gestis, Phocas parte exercitus ad obsidionem Abydi relicta, cum reliqua parte imperatoribus occurrit. Jam ad pugnam considerendam nihil præter classicum requirebatur, cum Phocas honeste potius oppetendam mortem quam turpiter vivendum ratus, cum videret impe-

ἄ υποχώρησιν τοῦ Σκληροῦ τῶν φροντίδων ὁ βασιλεὺς ἀπαλλαγεῖς καὶ τῶν διουκῆσεων ἀπτόμενος ἀνδρικώτερον, ἐπεὶ ἔγνω τὸν παρακοιμώμενον, μὴ ἄρεσκόμενον τοῖς θρωμένοις, ἀλλ' ὑποτονθορῶζοντα καὶ δεινὰ δράσειν, εἰ καιροῦ λάβοιτο, ἐλπίζόμενον, τοῦτον μὲν κατάγει τῆς ἐξουσίας καὶ οἴκοι μένειν προστάττει, [P. 699] αὐτῷ δὲ μὴ ἔρεμοῦντα ὄρων ἀλλ' αἰεὶ μελετῶντα ἀλλόκοτα καὶ τὴν προτέραν ἀπειληφέναι σπεύδοντα ἐξουσίαν ὑπεράριον ἀνὰ τὸ στενὸν τίθησιν, ἀφελόμενος καὶ τὰ πλείω τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ὡς μὴ κεχορηγημένην ἔχων ὕλην φθασαί τι δρᾶσαι τῶν ἀνηκέστων· αὐτὸς δὲ τῆς ἐξ αὐτοῦ μονωθεῖς τυμβουλῆς, καὶ φίλων δεόμενος καὶ συνεργῶν ἐν ταῖς περιστάσεσι, τότε γνησίως τὸν Ῥωμαῖον προσεδέξατο, ἄνδρα εἰδὼς ἐντρεχῆ καὶ δραστήριον καὶ τὰ πολεμικὰ ἰκανώτατον.

B Βάρδας δὲ ὁ Φωκᾶς ὡς τὴν τοῦ Σκληροῦ ἐπάνοδον προσαγγελθεῖσαν ἐπυθετο, γράμματά τε ἐκπέμπει αὐτὰ ἐκεῖνα δηλοῦντα τὰ ἐκείνῳ πρὸς τρόπον, καὶ ὅρκους ἐπισταύτο τὰς ὑποσχέσεις, « Εἰ τῶν ἠλιπσιμένων τύχωμεν, λέγων, σὺ μὲν ἄρξεις Ἀντιοχείας καὶ Φοινίκης καὶ Κοίλης Συρίας καὶ Παλαιστίνης καὶ Μεσοποταμίας, ἐγὼ δὲ ἄρχων ἔσομαι τῆς βασιλίδος αὐτῆς καὶ τῶν ὑπολοίπων ἔθνων. » Δεξάμενος δὲ περιχαρῶς ὁ Σκληρὸς τοὺς λόγους, καὶ τοῖς ὅρκους θαρρῶντας, ἄπεισιν ἐν Καππαδοκίᾳ πρὸς τὸν Φωκᾶν ὡς ταχὺ πληρώσων τὴν κοινοπραγίαν. Ἐκεῖνος δὲ τοῦτον ἔνδον τῆς σαγήνης λαθῶν ἀπαμφένουσί τε τὰ τῆς βασιλείας παράστημα καὶ εἰς τὸ φρούριον τὸ Τυρροποιὸν ἐκπέμπει, φρουρᾶν οὐκ ἀγεννή περιστήσας αὐτῷ, αὐτὸς δὲ μέρος τοῦ στρατοῦ παρασχὼν Καλοκυρῷ πατρικίῳ τῷ Δελφινῷ ἐκπέμπει κατὰ τὴν ἀντίπορθμον τῇ βασιλίδι Χρυσόπολιν. Τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν τῆς στρατιᾶς ἄγων μεθ' ἐαυτοῦ κάτεισιν εἰς Ἄβυδον, ἐλπίσας οὕτω κατεχομένων τῶν στενῶν πεπεισμένους ἐνδεῖα παραστήσασθαι τοὺς πολίτας. Ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ παρακαλέσας τὸν Δελφινᾶν ἀπαναστῆναι τῆς Χρυσόπολεως καὶ μὴ ἀντιμέτωπον τῇ βασιλίδι ποιῆσθαι στρατοπεδεῖαν, ὡς οὐκ ἔπειθε, πλοῖα παρασκευάσας νυκτὸς καὶ τούτοις ἐμβιβάσας Ῥῶς (ἔτυχε γὰρ συμμαχίαν προσκαλεσάμενος ἐξ αὐτῶν, καὶ κηδεττὴν ποιησάμενος τὸν ἄρχοντα τούτων Βλαδιμηρόν ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀδελφῇ Ἄννη), περαιωθεῖς μετ' αὐτῶν ἀνοήτως ἐπιτίθεται τοῖς ἐχθροῖς καὶ ῥᾶρον χειροῦται. Τὸν μὲν οὖν Δελφινεῖχε τὴν σκηνὴν πεπηγμένην, τὸν δὲ ἀδελφὸν τοῦ

D Ὁ δὲ Φωκᾶς τὴν Ἄβυδον καταλαθὼν ἐπιμελῶς ἐπολιόρκει, Ῥωμαλέως ἐφίσταμένων καὶ τῶν ἔνδον τὴν πολιορκίαν, τοῦ δρουγγαρίου τῶν πλωτῶν Κυριακοῦ προεκπεμφθέντος παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἔνδον παραθαβρῶνοντος. Μετὰ μικρὸν δὲ ἐπεραιώθη καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφός, κατέπιν δ' ἀφίκετο καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς· ὧν περαιωθέντων ὁ Φωκᾶς μέρος μὲν τῆς στρατιᾶς προσεδρεύειν ἐπέταξε τῇ τῆς Ἄβύδου πολιορκίᾳ, αὐτὸς δὲ τοῖς λοιποῖς τοῦ στρατοῦ ἀνυπαρτάττεται τοῖς βασιλεῦσι [P. 700] Καὶ μελλούσης ἤδη ἀρχὴν λαμ-

βάνειν τῆς μάχης ὁ Φωκᾶς τοῦ ζῆν ἀγεννῶς τὸ γενναίως ἀποθανεῖν εὐγενῶς προκρίνας, τὸν βασιλέα θεασάμενος πόρρωθεν τῆδε κάκεισε καθιππαζόμενον καὶ τὰς τῶν οἰκείων διακοσμοῦντα τάξεις καὶ παραθαβρόνοντα, καὶ πρὸς ἑαυτὸν λογιζάμενος ὡς εἰ τούτου ἐπιτυχῆς γένηται, ῥῆθον ἂν καὶ τοὺς λοιποὺς καταγωνιεῖται, τὸν ἵππον μυωπίσας ῥαγδαίως ἔκετο κατ' αὐτοῦ, τὰς ἐναντίας φάλαγγας διακόπτων καὶ ἀνυπόστατος τοῖς πᾶσι φαινόμενος. Ἦδη δὲ τῷ βασιλεῖ προσεγγίζων εὐθὺς ὑπεστρέφει καὶ εἰς τινὰ λόφον ἄνεισι, καὶ τοῦ ἵππου ἀποβάς καὶ πρὸς γῆν ἔκτεινας ἑαυτὸν ἀπέλιπε τὴν ζωὴν, εἴτε παρά του τῶν στρατιωτῶν ἐν τῷ ἀτάκτως φέρεσθαι κειρίαν τυπεῖς, εἴτε καὶ ἄλλως ἀπὸ σωματικῆς ἀταξίας κατεργασθεῖς· πληγὴν μάντοι οὐδ' ἄλλως εὐρέθη ἐν τῷ σώματι ἔχων, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λέγων λόγος δηλητηρίῳ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι κρατεῖ. Φέρεται γὰρ ὅτι Συμεῶν ὁ πιστικώτατος τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δώροισι ὑπὸ βασιλέως ἀναπεισθεῖς, φαρμάκῳ τούτον ἀπέκτεινεν. Εἰώθει γὰρ ὁ Φωκᾶς ἐν τῷ πολέμῳ ὕδατος ψυχροῦ πρὸ τῆς συμπλοκῆς ἀπογεύεσθαι· ὃ καὶ ταύτῃ τῇ συμβολῇ ποιήσας ἔλαθε συγκαταπιὼν τῷ ὕδατι καὶ τὸ δηλητήριον. Ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ἐν τῷ λόφῳ κειμένου τοῦ Φωκᾶ ἦντο πάντες διὰ τινὰ σωματικὴν μαλακίαν ἀναπαύσει μικρᾷ ἑαυτὸν ἐκδεδωκένας· ὡς δὲ ἐχρόνιζε κείμενος καὶ προσελθὼν τις νεκρὸν αὐτὸν εὔρε καὶ ἀναυδὸν, καὶ διεγνώσθη τοῖς πᾶσιν ὁ τούτου θάνατος, οἱ μὲν ἀποστάται εὐθὺς εἰς φυγὴν ὤρμησαν, τὰ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπεβρώσθη στρατεύματα, καὶ ἐδίωκον ἀμεταστρεπτί, καὶ ζωγροῦνται μὲν Λέων καὶ Θεόγνωστος οἱ Μελισσηνοί, Θεοδύσιος ὁ Μεσανύκτης καὶ ἄλλοι πολλοί. Οὗς μεθ' ἑαυτοῦ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν εἰσαγαγὼν διὰ μέσης ἐθριάμβευσε τῆς ἀγορᾶς ἔνοις ἐφεζομένους, μόνου φεισάμενος Λέοντος τοῦ Μελισσηνοῦ. Λέγεται γὰρ οὗτος ἐπὶ τῆς παρατάξεως τῷ οἰκείῳ ἀδελφῷ Θεογνώστῳ, ἐπιχλευάζοντι τοὺς βασιλεῖς καὶ ὕβρεις ἀπρεπεῖς ἐς αὐτοὺς ἀποβρίπτοῦντι, ἐπιτιμῆσαι τε μετὰ δακρύων πολλὰ, καὶ παρακαλέσαι παύσασθαι τῆς ἀθυροστομίας καὶ μὴ ἀναιδῶς ἐνουβρίζειν εἰς τοὺς οἰκείους δεσπότας· ἐπεὶ δὲ μὴ ἔπειθε, καὶ τὸν σειρομάστην (48) ἔκτεινας δοῦναι τούτῳ πολλὰς, εἴστε καὶ τὸν βασιλέα θεωρὸν ὄντα τῶν γινομένων ἀνειπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας· « Ἴδετε, ὦ οὔτοι, ἀφ' ἐνὸς ξύλου καὶ σταυρὸν καὶ πτύον (49)· » Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν λέγεται τῷ Λέοντι συγχωρηθῆναι τὸν θρίαμβον.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(48) Σειρά est restis. Sed quid, sit *σειρομάστης* nescio. Pene scuticam converteram. XYL. — *Quid sit* *σειρομάστης*, docent Hesychius: εἶδος λόγχης, Suidas: εἶδος ἀκοντίου, Tzetzes: ἀκόντιον. Legitur num. 25 Phinees Israelitam scortumque turpiter copulatos *σειρομάστη* confecisse; pro quo Aquila ponit *κοιτόν*. Symmachus δόρυ, Vulgata *rugionem*. Lexicon anonymum alibi jam citatum εἶδος ἀκοντίου, λόγχης. GOAR.

(49) Quod de cruce et ventilabro dicitur quasi adagio, hunc suspicor habere sensum, quod crux apud istos rerum pretiosissima adeoque sanctissima res haberetur, ventilabrum vulgaris et vilis. Huic ergo maledicum, illi modestum comparabat fratres,

Aratorem eminus hinc inde obequitantem ordinesque suorum instruentem 445 et animos dictis roborantem, secum cogilans, siquidem hunc deiecisset, se reliquis facile victoriam crepturum, calcaribus adacto equo per adversos ordines tanto impetu in imperatorem fertur ut cum subsisti posse nemo putaret. Cum autem non procul jam ab imperatore abesset, subito conversus in quemdam tumulum evadit, ibique ab equo descendit, et humi exporrectus expirat. De morte ejus varia feruntur. Quidam, dum per hostes incomposito impetu ruit, letale vulnus accepisse putant, alii absque hoc ob corpus negligentius curatum periisse. Certe nullum plagæ signum in cadavere ejus exstitit; quo fit ut veneno exstinctum fuisse fama obtinuerit. Aiunt enim Simeonem, cui omnium famulorum maxime fidebat, ab imperatore muneribus corruptum aquam poturo cum prælium iniret (omnibus enim præliis consuevisse Phocam ante conflictum frigidam bibero) venenum letale injecisse, idque ab eo simul cum aqua haustum. Cum aliquandiu in tumulo isto jacuisset Phocas, universi pulabant eum ob corporis aliquem languorem quieti se aliquantulum dedisse. Sed cum diutius jaceret et aggressus quidam mortuum eum deprehendisset ac de morte ejus rumor increbuisse, statim ejus milites fugæ se dederunt; et imperatoris copiæ animis auctæ sunt. Inter captivos fuisse Leo Theognostusque Melissenî, Theodosius Mesanyctes, et alii multi, quos Basilius imperator secum in 449 urbem advectos per medium forum in triumpho duxit, asinis impositos. Solum in hac re eximium habuit Leonem Melissenum. Is etenim fertur, cum jam acies instruerentur, Theognostum fratrem suum subsannantem et turpibus maledictis insectantem imperatores lacrymans graviter objurgasse, et linguæ ista petulantia abstinere jussisse, neque ita impudenter dominis suis conviciari; cumque is non obtemperaret, seironasta intentato aliquot ei plagas imposuisse; atque ipsam imperatorem hæc spectantem præsentibus dixisse: « Videtisne ex eodem ligno crucem et ventilabrum? » Et hanc fuisse causam cur Leonem in triumpho non duceret.

quia et hæc ex eodem quoque ligno fieri posse nulla est religio, et nota valis divina sententia. XYL. — Sensum quidem, non verba *παρρημίας* Xylander assecutus est. Quid enim in *ventilabro* vile, aut quid a cruce sic alienum, ut eam de pretio sit sermo, extremum oppositum teneat? at tenebit certe, si germano in significato pro *ligneo batillo*, quo terra, rudera, sordes exportari vel moveri solent, sumatur. Sensum hunc jam ab antiquo habuisse testatur Euehologium in defunctorum officio, quo sacerdos terram injecturus cadaveri πτύον assumere et πτύον cam aspergere legitur. Πτυάριον et corruptius πτυάρι: moderni pronuntiant. Ita Lexicon anonymum bibl. Itæg. πτύον, πτυάριον. GOAR.

Enimvero Phoca Aprili mense mortuo, indictione secunda; anno ab origine rerum 6497, ejusque rebellionem compressa, Durus libertatem consecutus se ipsum recollectit, et pristinum conatum persequi coepit. Quod ubi resevit imperator, per litteras eum hortatur ut tandem Christiani sanguinis fundendi finem faciat homo et in judicio vitæ gestæ rationem redditurus: vel sero intelligat quid expediat, et magistratum sibi divinitus praelatum agnoscat. His litteris Durus emollitus, cum ei fide publica de impunitate cautum esset ac securitate, et europalata dignitas in ipsum collata, cum imperatore in gratiam rediit. Non tamen dignatus eum Deus est ut oculis suis imperatorem intueretur: nam in 447 illicere visus sensum amisit, cæcusque ad Basilium est introductus. Et is conspecto Duro dixisse fertur astantibus: « Quem ita metuebam ut contremiscerem, is aliorum manibus deductus venit. »

Civilium bellorum mole ac curis liberatus imperator de ulciscendo Samuele aliisque regulis consilia inquit; qui ipso rebellionibus occupato licentiam nacti haud exigua damna Romano imperio intulerant. Exit ergo in Thraciam et Macedoniam, et Thessalonicam descendit, gratias actum magno martyri Demetrio. Tum magistrum Gregorium Taronitam ibi cum valido præsidio reliquit ad reprimendas Samueli grassationes. Ipse Cypria reversus inde in Iberiam profisciscitur: nam ejus regionis europalates Davidus moriens imperatorem suarum possessionum heredem scripserat. Eo igitur profectus, constituta hereditate, et Georgio Davidi fratre eo adducto ut is se interiore Iberia contentum fore neque aliena invasurum promitteret, icto fœdere cum eo et accepto ejus filio obside, in Phœniciam pergit, secum ducens etiam suæ Iberiæ genere nobilissimos; quorum primari erant Pacurians, Phebdatos et Pheres fratres germani, quos etiam patricio honore decoravit. Postquam 448 in Phœniciam ventum est, Tripolis, Damasci, Tyri Berytique ameras (nam hi paulo ante ipso civili contra Phocam bello detento, invito fœdere contra Antiocheam arma tulerant, et Damianum patricium ejus urbis præfectum pugna congressum interfecerant, urbi que haud exiguum periculum objoerant) coegit Romanis parere. Et quantum ejus fieri poterat rebus istis in tutum reductis, acceptis etiam

obsidibus, redit Byzantium. λάζοντος, Δαμιανόν τε τὸν πατρικίον ὃς ἤρχεν Ἀντιοχείας πολέμῳ συμβαλόντα τούτοις ἀνεῖλον καὶ κίνδυνον οὐ μικρὸν τῇ πόλει ἐπέσειον) [P. 70:] ὡς ἐνῆν ἀσφαλίστατος μένειν τῇ δουλώσει Ῥωμαίων, καὶ ἄμην λαθὼν ἐπαναζευγνύει πρὸς τὸ Βυζάντιον.

In reditu eum per Cappadociam iter facientem

[P. 701] Ἄρτι δὲ τοῦ Φωκᾶ ἀποθανόντος κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα τῆς δευτέρας Ἰνδικτιῶνος τοῦ ςϞζ' ἔτους, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀποστασίας διαλυθείσης, ἀδείας λαθόμενος ὁ Σκληρὸς πάλιν ἀνελάμβανεν ἑαυτὸν καὶ τὴν προτέραν ἐσωμάσκει ἀποστασίαν. Ὅπερ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς γράμμασι παρήνει κόρον λαθεῖν τῆς τῶν Χριστιανῶν χύσεως αἱμάτων, ἄνθρωπον καὶ αὐτὸν ὄντα καὶ θάνατον προσδεχόμενον καὶ κρίσιν, καὶ ὑφέ ποτε μεταμαθεῖν τὸ συμφέρον, καὶ τὸν ἐκ θεοῦ δεδομένον ἄρχοντα ἐπιγνώσει. Τούτοις δὲ τοῖς γράμμασι μαλαχθεὶς ἐκεῖνος, καὶ πιστεῖς λαθὼν ὡς οὐδὲν ὑποστήσεται φλαῦρον, κατατίθεται τὰ ὅπλα καὶ τῷ βασιλεῖ σπένδεται, κουροπαλάτης τιμηθεὶς. Οὐ μέντοι γε καὶ ὀφθαλμοῖς τὸν βασιλέα θεάσασθαι ἤξιώθη: κατὰ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀορασίᾳ πληγεὶς τὴν ὁρατικὴν ἀπέβαλεν αἴσθησιν καὶ τυφλὸς εἰσῆχθη πρὸς βασιλέα. Ὅν χειραγωγούμενον ἐκεῖνος θεασάμενός φησι πρὸς τοὺς παρόντας: « Ὅν ἐφοβούμεν καὶ ἔτρεμον, χειραγωγούμενος ἔρχεται. »

Ἀπολυθεὶς δὲ τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ φροντίδων ὁ βασιλεὺς, πῶς ἂν διάθηται τὰ κατὰ τὸν Σαμουήλ ἐσχόπει καὶ τοὺς λοιποὺς τοπάρχας, οἵτινες ταῖς ἀποστασίαις ἐνασχολούμενου (50) ἀδείαν εἰληφότες οὐ μικρὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἐλόπησαν. Ἠξείσιν οὖν εἰς τὰ πῖ θράκης καὶ Μακεδονίας χωρία, καὶ κάτεσιν εἰς Θεσσαλονίκην, ἀποδώσω τὰ εὐχαριστήρια τῷ μεγαλομάρτυρι Δημητρίῳ: ἐκεῖσέ τε Γρηγόριον μάγιστρον τὸν Ταρωνίτην ἄρχειν λιπῶν, δοῦς αὐτῷ καὶ στρατὸν ἀξιόμαχον ἐφ' ἧ εἶργειν καὶ ἀνακόπτειν τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Σαμουήλ, αὐτὸς ὑποστρέψας κἄν τῇ βασιλίδι γενόμενος ἀνεισιν εἰς Ἰβηρίαν: ἤδη γὰρ καὶ ὁ κουροπαλάτης ἐτεθνήκει Δαβὶδ, κληρονόμον τῶν αὐτῷ προσηκόντων γράψας τὸν βασιλέα. Ἐκεῖσε δὲ γενόμενος, καὶ τὴν δοθείσαν αὐτῷ κληρονομίαν καταστησάμενος, καὶ τὸν τοῦ κουροπαλάτου Δαβὶδ (51) Γεώργιον τὸν τῆς ἐνδοτέρω Ἰβηρίας ἄρχοντα τοῖς οἰκείοις ἀκρεῖσθαι πείσας καὶ μὴ ἐπιβαίνειν τοῖς ἀλλοτρίοις, σπεισάμενός τε αὐτῷ καὶ ἄμην εἰληφὼς τὸν ταύτου υἱὸν, ἀπεισιν εἰς Φοινίκην, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἰβηρίᾳ κατὰ γένος πρωτεύοντας, ὧν ἦσαν κορυφαῖοι ὁ Πακουριάνος καὶ Φεβδάτος καὶ Φέρσης οἱ ἀδελφοί, οὓς καὶ εἰς τὸν τῶν πατρικίων ἀνεβίβασε θῶκον. Ἐν Φοινίᾳ δὲ γενόμενος, καὶ τὸν Τριπόλεως ἀμην καὶ τὸν Δαμασκῶ καὶ Τύρου καὶ Βηρύτου (οὗτοι γὰρ πρὸ ὀλίγου ὁμονοήσαντες καὶ ὅπλα κατὰ τῆς Ἀντιοχείας κινήσαντες, τοῦ βασιλέως τῷ πρὸς τὸν Φωκᾶν πολέμῳ σχολ

Διόντα δὲ τοῦτον ἐκ Καππαδοκίας Εὐστάθιδος μά-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(50) Hæc vox quantumlibet reclamante Xylandro retinenda, et versio hoc pacto corrigenda: qui rebellionibus assueti et exercitati, data occasione, etc. GOAR.

(51) Ἀδελφόν deest: sed et sensus hoc sugge-

rebat et habet Zonaras. Hoc ex loco apparet regulos istos, seu regionum Romanis vicinarum dominos, vocari europalatas, et supra quoque facta est alicubi Iberiæ europalata mentio. XYL.

παθεῖν φοβηθέντες καὶ τινες τῶν ἐκ τῆς Ἀδριανουπό-
λεως ἰλλούστριοι καὶ στρατηγικαῖς ἀρχαῖς διαπρέψαν-
τες διὰ τὸ ὑποπτεύεσθαι τῷ Σαμουήλ προσεβόησαν, ὁ
μὲν Κατάτζης πανοικί, μόνος δὲ Βασιλείος ὁ Γλαβᾶς
οὗ τὸν υἱὸν ὁ βασιλεὺς καθεῖρε καὶ ἐπὶ τρεῖς ἔτους
ἐνιαυτοὺς κατεῖχεν, εἶτα ἀπέλυσε. Τότε καὶ τῷ ἄρ-
χοντι Βενετίας γυναῖκα νόμιμον ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς
τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀργυροῦ, ἀδελφὴν δὲ Ῥωμανοῦ
τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, τὸ ἔθνος οὕτως ὑπο-
ποιούμενος. Ἐποιήσατο δὲ καὶ εἰσβολὴν ἐν Βουλ-
γαρίᾳ διὰ Φιλιππουπόλεως ὁ βασιλεὺς, ταύτην φρου-
ρεῖν τάξας τὸν πατρικίον Θεοδωροκάνον. Καὶ πολλὰ
τῶν ἐν Τριαδίτζῃ φρουρίων καταστρεψάμενος ἐπ-
ανῆλθεν εἰς Μοσυνόπολιν.

Τῷ δὲ 557 ἔτει, Ἰνδικτιῶνος ιγ, δύναμιν βρεΐαν
ἐκπέμψας ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν πέραν τοῦ Αἴμου
Βουλγαρικῶν κάστρων, ἀρχηγοὺς ἔχουσαν τὸν πατρι-
κίον Θεοδωροκάνον καὶ Νικηφόρον πρωτοσπαθᾶριον
τὸν Ξιφίαν, τὴν τε μεγάλην εἶπε Περσθλάβαν καὶ τὴν
μικρὰν καὶ τὴν Μλίσκοβαν, καὶ ἀσινῆς καὶ τροπαιούχος
ἡ Ῥωμαϊκὴ ὑπενόστησε δύναμις.

Τῷ δ' ἐπιόντι πάλιν ἔτει ἄπεισι κατὰ Βουλγάρων
ὁ βασιλεὺς διὰ Θεσσαλονίκης, καὶ προσεβόη αὐτῷ
Δοβρομηρὸς ὁ τῆς Βεβροβίας κατάρχων, παραδοὺς
καὶ τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ καὶ ἀνθύπατος τιμηθεῖς.
Ὁ δὲ τὰ Σέρβια φυλάττων Νικόλαος, ὃν Νικολιτζᾶν
ὑποκοριζόμενοι διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας ἐκάλουν,
ἐκθύμως ἀντεῖχε καὶ τὴν ἐπεντηνεγμένην αὐτῷ γεγη-
θῶτως ὑπέφερε πολιορκίαν. Φιλοτίμως δὲ τοῦ
βασιλέως χρησαμένου αὐτῇ ἐάλω τὸ φρούριον καὶ
αὐτὸς ὁ Νικολιτζᾶς καὶ μετοικίσας ἐκεῖθεν τοὺς
Βουλγάρους ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίους φυλάττειν ἐπ-
έστησε. Καὶ ταῦτα δράσας ἐπάνεισι πρὸς τὴν βασιλίδαν,
ἐπαγόμενος μὲθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Νικολιτζᾶν, ὃν καὶ
πατρικιότητι ἐτίμησεν. Ἄλλ' ἀθεθαίου γνώμης
οὗτος τυχὼν, ἐκεῖθεν ἀποδράς, ἔλαθεν ἀνασωθεὶς
πρὸς τὸν Σαμουήλ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐλθὼν ἐπολιόρκει
τὰ Σέρβια. Ἀλλὰ πάλιν ὁ βασιλεὺς ὄξυς ἐπιφανεὶς
τὴν τῆς πόλεως ἔλυσε πολιορκίαν, δρασμῶν χρησα-
μένου τοῦ Νικολιτζᾶ σὺν τῷ Σαμουήλ. Ἄλλ' οὐκ εἰς
τέλος διέδρα ὁ ἄπιστος· λόχῳ γάρ τινι Ῥωμαϊκῷ
περιπεσὼν συνελήφθη, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιος
ἀχθεὶς εἰς φυλακὴν ἐνεβλήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει
πεμφθεὶς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλθὼν εἰς Θεσσαλίαν τὰ ἐν
αὐτῇ φρούρια ἤδη παρὰ τοῦ Σαμουήλ κατασκαφέντα
ἀνωρθώσατο, καὶ τὰ παρὰ τῶν Βουλγάρων κατεχό-
μενα ἐκπολιορκήσας τοὺς μὲν [P. 705] Βουλγάρους
ἐς τὸν λεγόμενον μετόπισσε Βολερὸν, φρουρὰν δὲ ἐν
πᾶσι καταλιπὼν ἀξιόμαχον ἐπανῆλθεν εἰς τὰ λεγό-
μενα Βοδηνά· φρούριον δὲ τὰ Βοδηνά ἐπὶ πέτρας
ἀποτόμου κείμενον, δι' ἧς καταβρέει τὸ τῆς λίμνης
κάκεισε πάλιν ὑποδυόμενον. Καὶ ἐπεὶ μὴ ἐκουσίως παρεδίδοσαν ἑαυτοὺς οἱ ἔνδον, πολιορκία τοῦτο κατέσχε.
Καὶ τούτους ὁμοίως εἰς τὸν Βολερὸν ἀποικίσας, φρουρᾶ δὲ τοῦτο ὀχυρωσάμενος ἀξιολόγῳ, ἐπάνεισιν εἰς
Θεσσαλονίκην.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

ipse Noster subjunxit. XYL. — Ἰλλούστριοι *nobiles*
hic interpretor. Favet auctor subdens, ac στρα-
τηγικαῖς ἀρχαῖς διαπρέψαντας vocans hos *illustres*.
Suffragantur Basilic. Glossæ, quæ ἰλλούστριον seu

et qui gestis erant clari magistratibus, quod in 452
suspicionem et ipsi venissent, ad Samuelum sese
contulerunt, Batatzes cum tota familia, Basilius
Glabas solus. Cujus filium imperator per integrum
triennium in custodia detentum tandem dimisit.
Tunc etiam principi Venetiæ imperator nuptum
tradidit filiam Argyri, sororem ejus Romani qui
post imperio potitus est, hoc modo sibi gentem
devinciens Venetam. Per Philippopolin quoque im-
pressionem in Bulgariam fecit, custodia hujus urbis
commissa patricio Theodorocano; multisque Tri-
ditzæ eversis castellis Mosynopolin redit.

Anno mundi 5508, indictione 13, gravem exerci-
tum Basilius mittit adversus Bulgaria trans Æmum
castra, ducibus patricio Theodorocano et Nicephoro
protospathario Xiphia. Capta ab his major minor-
que Pershlaba atque Pliscoba, victorque domum
rediit Romanus exercitus.

Insequenti anno rursum imperator in Bulgariam
abit per Thessalonicam. Ibi se urbemque Berræam
ejus princeps Dobromerus dedit, et proconsulis
afficitur honore. At qui Servia præsidio tenebat
Nicolaus, quem diminutiva forma ob stature bre-
vitate Nicolitzam vocabant, oppugnato ab impe-
ratore castello fortiter ac alacriter resistebant, donec
453 ab imperatore vi castello expugnato simul et
ipse in ejus potestatem venit. Id castellum, trans-
latis alio Bulgaris, imperator Romano munit præ-
sidio; ac inde Cpolin redit, eo etiam Nicolitza abdu-
cto ac patricii honore ornato. Verum Nicolitzas
homo inconstans urbe profugit, furtimque ad Sa-
muelum elapsus cum eo Servia oppugnat. Quam
obsidionem celeriter superveniens imperator facile
discussit, Nicolao et Samuelo diffugientibus. Et Ni-
colitza a quodam Romanorum manipulo, in quem
inciderat, captus et in vinculis adductus, Cpolin
missus in carcerem conjicitur. Inde in Thessaliam
profectus imperator castella a Samuelo diruta refi-
cit, quæ a Bulgaris tenebantur expugnat, Bulga-
rosque Bolerum (loci hoc nomen) transfert, omnibus-
que castellis præsidio munitis ad Bodena pervenit.
Bodena castellum est saxo prærupto impositum,
per quod saxum aqua paludis Ostrobi occulte infra
terram defluit, indeque rursum emergit. Cumque
deditio non fieret, vi expugnat, Bulgaricum præsi-
dium Bolerum deportat, et castello præsidio valido
imposito Thessalonicam abit.

τοῦ Ὀστροβοῦ ὕδωρ, ὅπῃ γῆς κάτωθεν ῥέον ἀφανῶς
ἐγέννη exponunt. Confirmat Blastares, c. 17 τοῦ
A στοιχείου mulierem *nobilem* ἰλλουστρίαν appel-
lans: Ἡ δὲ ἰλλουστρία νομίμως ἔχουσα παῖδας καὶ
πορνογενεῖς. GOAR.

Qui prae fuerat ei castello Draxamus, vir bellicosus, ab imperatore **454** impetrat ut Thessalonicae sibi liceret degere; ibique uxorem ducit filiam primi peribatariorum aedis martyris Demetrii. Cumque his ea maritum patrem fecisset, ipse profugit. Deprehensus socero intercedente veniam impetravit. Et cum denuo profugisset, rursus eadē modo dimissus. Aliis autem duobus liberis procreatis, tertium ut profugit, captus inque palum suffixus est.

Interim Numerilae et Ataphitae Arabes cum Caesaryriam ipsamque etiam Africam graviter vexarent incursionibus, magistrum Nicephorum Uranum imperator praetorem Antiochiae mittit, succedere ei in praetura Thessalonicae jussu patricio Davido Ariana. Et Philippopolis praetura ob gravem aetatem resignante Theodoro cano, eam Nicophoro protospathario Xiphiae mandat. Uranus ut Antiochiam venit duobus aut tribus praeliis Cistrinitam Arabum ducem contudit, facileque persuasit ut is porro quiesceret, omniaque reddidit praecantissima.

στρατηγῶ καὶ τρεψάμενος ἐπεισεν ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ μετήγαγεν.

Anno insequenti, indictione decima quinta, Bidynam urbem obsidet, et octo menses oppugnatione tracta, eam vi capit. Dum haec agit imperator, Samuelus expeditos ducens Adrianopolitanos obiter adoritur, **455** die assumptioni Deiparæ festo, quo publica tam de more peragebatur solemnitas. Subito igitur irruens magna parva praeda discedit. Imperator Bidyna diligentissimo communita in urbem incolumis reditum instituit, obiter omnia Bulgarica castella vastans atque subigens. Sed cum ad urbem Scopias accederet, deprehendit trans Axiū flumen (nunc Bardarius appellabatur) Samuelum negligenter castra habere. Hic enim fretus amnis abundantia, et eum ob aquarum insolentem affluxum transiri non posse ratus, securus erat. At imperator per vadum a quodam suorum inventum copias traducit. Itaque re insperata consternatus Samuelus ita effuse fugit cum suis, ut nemo eorum hosti ictus unquam ostenderet. Ipsius tabernaculum totaque castra capta. Sed et urbem Scopias imperatori tradidit ei a Samuele praefectus Romanus, Petri Bulgarorum regis filius, Borisæ frater, Simeon etiam avi nomine appellatus. Quem ejus officii causa imperator patricium praepositumque designat, Abydoque praeficit.

ὁ δὲ Βορίσου ἀδελφός, Συμεῶν τῷ τοῦ πάππου ὀνόματι μετονομασθεὶς ὅν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος τῆς προαιρέσεως πατρικίῃν τε τιμῆ καὶ πραιπόσιτον, καὶ στρατηγῆν ἐκπέμπει Ἀβύδου.

Inde imperator ad Pernicum ducit, quod tuebatur

Ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς διαβάς ἔρχεται πρὸς τὸν Πέρ-

KYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(56) Hoc quid sit, nondum didici. Quid si aliquid praebendariorum, quos hodie vocant. simile fuit? Neque nescio b pro v poni solere, ut privatarum possis legere, quod tantundem mihi est notum. XYL. — Ut comitem privatarum rerum et peculiaris fisci imperator habebat, privati agrarii praefectum deinceps dictum, ita et ecclesiae suos curatores, defensores, aconomos, et, ut auctor loquitur, περιπα-

Ὁ δὲ τοῦ φρουρίου κταρχῶν Δραξάνος, ἀνὴρ πολεμιστῆς, ἤτησεν κατὰ τὴν Θεσσαλονικίαν οἰκῆσαι. Ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ἡρμόσατο γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ πρώτου τῶν περιπατριῶν (56) τοῦ ναοῦ τοῦ ἀλοφόρου Δημητρίου, καὶ παῖδας ἐν αὐτῆς ἔσχεν δύο. Ἔτα ἀποδράς ἐάλω, καὶ ἐντεύξει τοῦ κηδεστοῦ συνεχωρήθη. Καὶ δεύτερον ἀποδράς ὁμοίως ἀφείθη. Καὶ ἕτερα δὲ τέκνα δύο ποιήσας τὸ τρίτον ἀπέδρα, καὶ συλληφθεὶς ἀνεσκολοπίσθη.

Τῶν δὲ Νουμεριτῶν καὶ Ἀτζφριτῶν Ἀράβων δεινῶς τὴν τε Κολλὴν Συρίαν καὶ αὐτὴν κατατρεχόντων τὴν Ἀντιόχειαν, τὸν μάγιστρον Νικηφόρον τὸν Οὐρανὸν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντὰ Ἀντιόχειας (75) ἐκπέμπει, διάδοχον αὐτοῦ τῆς Θεσσαλονικῆς πεποιτηκῶς τὸν πατρίκιον Δαδὶδ τὸν Ἀριανίτην. Ἐν δὲ Φιλίππουπόλει τὴν πρωτοπαθῆριον Νικηφόρον τὸν Ξιφίαν στρατηγῆν ἔταξε, τοῦ Θεοδωροκάνου διὰ γῆρας παραιτησαμένου. Ὁ δὲ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Οὐρανὸς ἐν Ἀντιόχειᾳ γενόμενος καὶ δυοὶ καὶ τρισὶ μάχαις συμπλακείας Κιστρινήτη τῷ τῶν Ἀράβων τὰ πράγματα εἰς βαθεῖαν εἰρήνην καὶ γαληνιῶσαν

Ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος Ἰνδικτιῶνος ιε' ἐκστρατεύει κατὰ Βιδύνης, καὶ ἐφ' ὅλους ὀκτὼ μῆνας ἐμφιλοχωρήσας τῇ προσεδρείᾳ αἰρεῖ κατὰ κράτος τὴν πόλιν. Ἐν ᾧ δὲ τῇ πολιορκίᾳ οὗτος προσήδρευεν, ὁ Σαμουήλ εὐζώνῳ χρησάμενος ὁδοιπορίᾳ ἐπιτίθεται ἐξ ἐφόδου τῇ Ἀδριανουπόλει κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεράγνου Θεοτόκου (58), καὶ τὴν τε πανήγυριν, ἥτις εἰώθει ἑτησίως τελεῖσθαι δημοτελῆς, αἰρεῖ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν, καὶ λείαν πολλὴν ὑπερποιησάμενος ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν Βιδύνην μάλα καλῶς ὀχυρωσάμενος ἐπανῆλθεν ἀσινῆς εἰς τὴν βασιλίδαν, ἐν τῷ διέναι πάντα τὰ ἐν ποσὶ Βουλγαρικῆ φρούρια ἠγῶν καὶ καταστρεφόμενος. Τῇ πόλει δὲ τῶν Σκοπίων ἐγγίσας εὔρε πέραν Ἀξιου τοῦ ποταμοῦ, ὃν νῦν Βαρδῆριον ὀνομάζουσι, κατεσκηνωμένον ἀμερίμωτος τὸν Σαμουήλ. θαρρῶν γὰρ τῇ πλημμύρᾳ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὡς οὐ διαβατὸς τὸ νῦν ἔχον ἔσεται, ἠύλιζεντο ἀμελῶς. [P. 706] Τινὸς δὲ τῶν στρατιωτῶν πόρον εὐρόντος καὶ δι' αὐτοῦ τὸν βασιλέα διαβιβάσαντος, ὁ μὲν Σαμουήλ τῷ αἰφνιδίῳ καταπλαγείας ἔφυγεν ἀμεταστρεπτι, ἐλήφθη δι' ἧ τούτου σκηνῆ καὶ τὸ ἕλον στρατόπεδον. Ἐνεχείρισεν δὲ καὶ τὴν πόλιν τῶν Σκοπίων τῷ βασιλεῖ ὁ ταύτης ἄρχειν παρὰ τοῦ Σαμουήλ τεταγμένος Ῥω-

μανός, ὁ Πέτρου μὲν τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων

ρίου, gazophylacii praesides. GOAR.

(57) Prius douka vocaverat. GOAR.

(58) Κολλησις τῆς Θεοτόκου videtur esse Assumptio, nisi si quid aliud est: non enim habeo quod affirmem. Vide infra in Ibatzæ historia, quod ad hunc locum intelligendum faciat. Es war etwas unsern kirchweyhinen nit unehulich. XYL.

νικον, οὐ φύλαξ ἦν ὁ Κρακράς, ἀνὴρ ἄριστος τὰ πο-
λεμικά. Ἐν ᾧ χρόνον οὐκ ὀλίγον διατρίψας καὶ λαὸν
ἐν τῇ πολιορκίᾳ οὐκ ὀλίγον ἀποβαλὼν, ὡς ἔγνω
κρεῖττον ὑπάρχον πολιορκίας τὸ ἔρμα, καὶ οὐδ' ὁ
Κρακράς θωπεΐαις ἢ ἄλλαις ὑποσχέσεσιν ἐμαλάσ-
σεται καὶ ἐπαγγελίαις, μετέβη πρὸς Φιλιππούπολιν.
Ἐκεῖθεν τε ἀπάρας ἄπεισιν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἐπινεμήσει δόγμα ἐξέθετο, τὰς τῶν
ἀπολωλότων ταπεινῶν συντελείας τελεῖσθαι παρὰ τῶν
δυνατῶν. Κατωνομάσθη δὲ ἡ τοιαύτη σύνταξις ἁλ-
ληλέγγιον (59). Τοῦ πατριάρχου δὲ Σεργίου καὶ πολ-
λῶν ἀρχιερέων καὶ ἀσκητῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων
δεηθέντων ἐκκοπῆναι τὸ παράλογον ἄχθος τοῦτι, ὁ
βασίλευς οὐχ ὀπήκουσεν.

Ἐποδοῖ δὲ ἰνδικτιῶνι, ἐν ἔτει ςφρη', ὁ τῆς Αἰγύπτου
κατάρχων Ἀζίζιος διὰ μικρὰς αἰτίας καὶ μηδενὸς
λόγου προσκρούματα ἄξια τὰς πρὸς Ῥωμαίους λύ-
σας σπονδὰς, τὸν τε ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ τάφῳ
τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀνεγηγερίμενον πολυτελῶς θεῖον
ναὸν κατεστρέψατο, καὶ τὰ εὐαγγῆ ἐλυμήνατο μοναστή-
ρια, καὶ τοὺς ἐν τούτοις ἀσκουμένους ἀπανταχοῦ γῆς
ἐφυγάδευσεν.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει γέγονε χειμῶν ἐπαχθέστατος,
ὡς ἀποκρυσταλλωθῆναι πάντα ποταμὸν καὶ λίμνην
καὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν. Καὶ Ἰανουαρίῳ μηνὶ τῆς
αὐτῆς ἐπινεμήσεως γέγονε σεισμὸς φρικωδέστατος,
καὶ διεκράτησε κλονουμένη ἡ γῆ μέχρι τῆς θ' τοῦ
Μαρτίου μηνός· ἐν ταύτῃ δὲ περὶ δεκάτην ὥραν τῆς
ἡμέρας γέγονε βρασμὸς καὶ κλόνος φρικτὸς κατὰ τε
τὴν βασιλίδα καὶ ἐν τοῖς θέμασι, καὶ πεπτώκασιν αἱ
σφαῖραι τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα καὶ τῶν
Ἁγίων Πάντων ὡς ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἀνεκτέθησθε.
Ταῦτα δὲ προεμήνυε τὴν μετὰ ταῦτα γενομένην ἐν
Ἱταλίᾳ στάσιν. Δυνάστης γὰρ τις τῶν ἐποίκων τῆς
Βάρως, τοῦνομα Μέλης, παραθήξας τὸν ἐν Λογγι-
βαρδίᾳ λαὸν ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων εἴρει. Καὶ ὁ βασι-
λεὺς Βασίλειον ἐκπέμπει τὸν Ἀργυρὸν στρατηγὸν
ὄντα τῆς Σάμου, καὶ τὸν λεγόμενον Κοντολέοντα τῆς
Κεφαλληνίας στρατηγοῦντα, ἐπὶ τῷ καταστῆσαι Ῥω-
μαίοις τὰ πράγματα· [P. 707] ὅς ἀντιπαραταξόμενος ὁ
Μέλης δὲ καὶ ζωγρηθέντων, τῶν δὲ λοιπῶν τὴν διὰ φυγῆς
ἀσχήμονα προκρινάντων ζώην.

Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ διέλιπε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν
εἰσιὼν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ τὰ ἐν ποσὶ κείρων τε καὶ
δηῶν. Ὁ Σαμουὴλ δὲ μὴ δυνάμενος τῶν ὑπαίθρων
ἀντιποιεῖσθαι μηδὲ πρὸς ἐμφανῆ μάχην ἀντιστῆναι
τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ πάντοθεν θραυόμενος καὶ τὴν οἰ-
κίαν ἀκμήν ἀποβάλλων, ἔγνω τάφροις καὶ θρυγγοῖς
ἐπιτειχίσαι τούτῳ τὴν εἰς τὴν Βουλγαρίαν εἴσοδον.
Βιδῶς οὖν ὡς ἔθορ ἀεὶ τῷ βασιλεῖ διὰ τοῦ λεγομένου
Κλίμα Λόγγου καὶ τοῦ Κλειδίου ποιεῖσθαι τὰς δι-
ελεύσεις, ταύτην ἔγνω τὴν δυσχωρίαν ἐπιτειχίσαι καὶ
τῷ βασιλεῖ ἀποκλείσαι τὴν εἴσοδον. Φραγμὸν οὖν
δομησάμενος εἰς εὖρος πολὺ, καὶ φύλακας ἐν αὐτῷ

A Cracras, vir bello optimus. Ibi cum haud parum
temporis trivisset et in oppugnatione multos ami-
sisset, cum et castellum inexpugnabile sentiret, et
Cracram 456 neque blandiendo neque pollicitatio-
nibus subigere posset, ad Philippopolin transit, in-
deque in urbem revertitur.

Eadem indictione legem tulit ut pensionem quam
pauperes perditii debebant, divites persolverent. Id
vocabatur Allelengyum. Et patriarchas Sergio mul-
tisque aliis pontificibus ac monachis deprecantibus
ut absurdum hoc onus subditis demeret, non ob-
temperavit.

In dictione octava, anno mundi 6518, Ægypt
princeps Azizius ob levem causam et offensas ne
relati quidem dignas fœdere quod ei cum Romanis
erat rupto, et templum Hierosolymis ad sepulcrum
Christi sumptuosissime conditum evertit, et religio-
sa perdidit monasteria, et qui in iis piæ vitæ exer-
citationibus erant dediti, eos per omnes terras ex-
torros egit.

Anno insequenti hiems fuit gravissima, quæ om-
nes fluvios paludes ipsumque mare in glaciem cog-
git. Mense Januario ejusdem indictionis apprime
horrendus fuit terræ motus, qui duravit usque ad
nonum Martii diem. Ejus enim diei hora decima
fragor fuit et concussio terribilis et in urbe et in
provinciis; ac corruerunt sphæræ templi Sancto-
rum 40 et templi Omnium Sanctorum. Quas impera-
tor statim instauravit. Hæc fuerunt Italici motus
prævia indicia. Quidam enim vir potens, unus de
457 iis qui Barin incolebant, nomine Meles, con-
citatatis Longibardis arma contra Romanos movit.
Cuius imperator adversus hunc misisset Basi-
lium Argyrum Sami et Contoleonem Cephallenia
præfectos, Meles illustri eos prælio vicit, multis
cæsis, haud paucis captis, reliquis turpi vitam
tutatis.

Ὁ Μέλης τρέπει λαμπρῶς, πολλῶν πεπτωκότων, οὐκ

Porro Basilius imperator quatuordecim annis in Bulgariam
expeditionem faciebat et obviam quæque populabatur
ac vastabat. Ideo Samuelus castra sub dio locare
aut aperto prælio concurrere non audens, undique
attritis viribus amissoque vigore suo, statuit fossis
ac septis factis eum ingressu Bulgariæ excludere.
Et quia norat solere eum per Cimbam Longum et
Cleidium intrare, angustias illas septo late producto
munit atque intercipit, justoque firmat præsidio, et
sic imperatorem operitur. Postquam eo venit impe-
rator et intrare est conatus, fortiter eum arcuere
custodes, eos qui vi penetrare niterentur de superiore

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(59) In margine librarius ὡ τῆς θαυμαστῆς ἐπι-
νοίας! Quæ si recte habent quod ad scripturam,
mirari videtur exactionis tam subtilem rationem.
qua etiam pro iis satisfaceret qui paupertate extrema
et rebus perditis impedirentur aut etiam ita mortui
solvere nequirent. Sed Basilium hoc non invenisse,

ex Justiniani historia liquet. Ne eo quidem lecto-
rem defraudabo, quod adscribit mox, ubi depre-
catores pontificis repulsam passi dicuntur: 'Ἄλλ' ὁ
ἐμὸς βασιλεὺς Ἰσαάκιος ὁ ἄγγελος μηδενὸς παρα-
καλέσαντος πολλὰ τῶν παραλόγων βαρῶν τῆς Ῥω-
μαίων γῆς ἐξέτιναξεν. XYL.

oco ferientes atque vulnerantes. Ibi de transitu desperantem jam imperatorem Nicephorus Xiphias Philippopolis tum praefectus monet ut loco eo maneat, septumque illud oppugnare continenter pergat : se alio abiturum, operamque **458** daturum ut salutare aliquid conficiat. Hoc modo re composita, cum suis montem ad meridiem claustris iis objectum celsissimum, cui Balathistæ nomen, magnis itineribus circuit ; et 29 die Julii, indictione 12, de superiore loco subito ingenti cum strepitu Bulgaros a tergo adortur. Qui cum re insperata perterriti fugerent, imperator defensoribus vacuum septum diruit ac fugientes insequitur. Multi tum Bulgari occisi, multo plures capti. Ipse Samuelus ægre evasit filii opera, irruentes fortiter repellente patremque equo impositum in castellum Prilapum abducente. Captivis Bulgaris, qui fuisse ad 15 millia feruntur, oculos imperator eruit, singulisque centuriis unoculum praeficit, atque his ductoribus eos ad Samuelum mittit. Quos Samuelus isto numero atque ordine venire videns animi ad calamitatem eam fortiter ferendam non habuit satis, sed oborta vertigine exanimatus in terram corruit. Aqua autem et unguentis a presentibus utcumque recreatus, cum sese aliquantulum collegisset, frigida haustum petiit ; cumque bibisset, cardiagmo correptus biduo post obiit. Successit ei filius Gabrielus, qui et Romanus dicebatur, patre robustior ille, sed prudentia longe inferior, natus captiva **459** quadam Larissæa. Init decima quinta Septembris, indictione decima tertia. Cumque nondum integrum imperasset annum, venatum exiens interficitur a Joanne, qui et Bladisthlabus, filio Aaronis, quem ipse neci aliquando subtraxerat.

ψυχρόν. Λαβών δὲ καὶ πιών ἐλήφθη καρδιαγμῶν, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας θνήσκει. Παραλαμβάνει δὲ τὴν Βουλγάρων ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γαβριήλ ὁ καὶ Ῥωμανὸς, βίωμη μὲν καὶ ἰσχύϊ τοῦ πατρὸς ὑπερέχων, φρονήσει δὲ καὶ διανοίᾳ πολλῶν λιπόμενος, τεχθεὶς τῷ Σαμουήλ ἀπὸ τινος αἰχμαλώτιδος Λαρισσαίας. [P. 708] Ἦρξεν δὲ κατὰ τὴν ιε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐπινεμήσει ιγ'. Καὶ μηδ' ὄλον ἀποπληρώσας ἐνιαυτὸν σφάττεται, εἰς κωνηγάσιον ἐξελθὼν, παρὰ Ἰωάννου τοῦ καὶ Βλαδισθλάβου τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν, ὃν αὐτὸς θνήσκειν μέλλοντα τοῦ θανάτου ἀπελυτρώσατο.

Antequam hoc fieret, Theophylacto Botaneiatæ Thessalonicæ post Davidum Arianitam praefecto Samuelus Nestoritzam, unum de potentissimis Bulgaris, magno cum exercitu ad eam urbem misit. Quem Theophylactus, filio suo Michaelo comitatus, pugna congressus fudit magnaque praeda parva et multis captis, cum his ad imperatorem tunc septum in angustiis apud Chlidium oppugnantem venit. Imperator angustiis quo diximus modo superatis, ad Strumpitzam accedit ; et castello cui Matzucium nomen potitus, Strumpitzæ jam propinquantibus, Theophylactum Botoneiatam Thessalonicæ ducem colles ad Strumpitzam situs superare jubet et septa obvia incendere, sibi que hoc modo iter Thessalonicam ducens expedire. Proficientem praesidiarii

A ἀξιοπρεπεῖς ἐπιστήσας, προσέμενε τὸν βασιλέα. Ἀφικομένου δὲ καὶ τούτου καὶ ἀποπειρασαμένου τῆς εἰσόδου, ἐπεὶ περ ἀντείχον γενναίως οἱ φυλάσσοντες καὶ τοὺς βιαζομένους ἐξ ὑπερδέξιων ἀνηρουν βάλλοντες καὶ τιτρώσκοντες, καὶ ἤδη ἀπέγνωστο τῷ βασιλεῖ ἡ διάβασις, Νικηφόρος ὁ Ξιφίας τῆς Φιλιππουπόλεως τότε στρατηγῶν τῷ βασιλεῖ συνταξάμενος, καὶ αὐτὸν μὲν προσμένειν καὶ συνεχεῖς προσβολὰς τῷ δέματι ποιεῖσθαι παρεγγυήσας, αὐτὸς δὲ ἀπιέναι φήσας, εἴ πως δυναθεῖη λυσιτελὲς τι διαπραξάσθαι καὶ σωτήριον, τὸν περὶ αὐτὸν εἰληφῶς λαὸν ὑποστρέφει, καὶ περιοδεύσας τὸ πρὸς μεσημβρίαν κείμενον τοῦ κλειδίου ὑψηλότατον ὄρος, ὃ Βαλαθίσταν κατονομάζουσι, καὶ τραχυπορίαις καὶ ἀνοδίαις χρησάμενος, κθ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, ἐπινεμήσει ιβ'. ἄνωθεν ἐξαίφνης μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ δούπου κατὰ νότου γίνεται τῶν Βουλγάρων · οἱ δὲ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγέντες τρέπονται πρὸς φυγὴν. Καὶ ὁ βασιλεὺς μονωθὲν διαρρήξας τὸ τεῖχος ἐδίωκεν. Ἔπεσον οὖν πολλοί, καὶ πολλῶν πλείους ἐάλωσαν, μόλις τοῦ Σαμουήλ διαφυγεῖν δυναθέντος τὸν κίνδυνον συνεργίᾳ τοῦ ἰδίου υἱοῦ γενναίως τοὺς ἐπιόντας ὑποδεξαμένου, καὶ ἵππῳ τούτου ἐπιβιδάσαντος καὶ εἰς τὸ λεγόμενον Πρίλαπον τὸ φρούριον ἀπαγαγόντος. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἐαλωκότας τῶν Βουλγάρων ἀμφιτὰς ιε', ὡς φασιν, ὄντας χιλιάδας ἀπετόψλησε, καὶ ἐκάστην ἑκατοντάδα πεπηρωμένων ὑφ' ἑνὸς μονοφθάλμου ὀδηγεῖσθαι κελεύσας εἰς τὸν Σαμουήλ ἀπέπεμπε. Οὗς ἐκεῖνος ἀφικνουμένους κατ' ἀριθμὸν καὶ τάξιν θιῶμενος, καὶ τὸ πάθος οὐκ ἐνεγλῶν νεανικῶς καὶ εὐψύχως, λειποθυμία καὶ σκότῳ βάλλεται καὶ εἰς γῆν πίπτει· ὕδατι δὲ καὶ μύροις οἱ παρόντες τὴν πνοὴν αὐτοῦ ἀνακαλεσάμενοι ἀνενεγκεῖν μικρὸν πεποιήκασιν. Ἀνενεγκῶν δὲ ὕδωρ πιεῖν ἐπεζήτησε

δύο ἡμέρας θνήσκει. Παραλαμβάνει δὲ τὴν Βουλγάρων ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γαβριήλ ὁ καὶ Ῥωμανὸς, βίωμη μὲν καὶ ἰσχύϊ τοῦ πατρὸς ὑπερέχων, φρονήσει δὲ καὶ διανοίᾳ πολλῶν λιπόμενος, τεχθεὶς τῷ Σαμουήλ ἀπὸ τινος αἰχμαλώτιδος Λαρισσαίας. [P. 708] Ἦρξεν δὲ κατὰ τὴν ιε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐπινεμήσει ιγ'. Καὶ μηδ' ὄλον ἀποπληρώσας ἐνιαυτὸν σφάττεται, εἰς κωνηγάσιον ἐξελθὼν, παρὰ Ἰωάννου τοῦ καὶ Βλαδισθλάβου τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν, ὃν αὐτὸς θνήσκειν μέλλοντα τοῦ θανάτου ἀπελυτρώσατο.

πρὸ τοῦ δὲ ταῦτα γενέσθαι, Θεοφυλάκτου τοῦ Βοτανειάτου ἀρχεὶν Θεσσαλονίκης μετὰ τὸν Ἀριανίτην πεμφθέντος Δαβίδ ὁ Νεστορίτζης, εἰς τῶν παρὰ Βουλγάρους μέγα δυναμένων ὑπάρχων, μετὰ δυνάμεως ἀδράς κατὰ Θεσσαλονίκης ἐκπέμπεται παρὰ τοῦ Σαμουήλ · οἷς συναντήσας ὁ Θεοφύλακτος σὺν τῷ υἱῷ Μιχαήλ καὶ συμπλακεῖς τρέπει τε κατὰ κράτος, καὶ λείαν πολλὴν καὶ αἰχμαλώτους συχνούς προσλαβόμενος διακομίζει τῷ βασιλεῖ πολιορκοῦντι τὸ ἐν τῇ κλεισοῦρᾳ τοῦ Κλειδίου δέμα (60). Τὸ δέμα δὲ, ὡς εἴρηται, διαδὰς ὁ βασιλεὺς κατὰ Στρούμπιτζαν γίνεται. Καὶ παρεστήσατο μὲν φρούριον τὸ καλούμενον Ματζούκιον, τῇ Στρούμπιτζῃ δὲ προσεγγίζον, μετὰ δυνάμεως δ' ἐκπέμπει τὸν Βατανειάτην Θεοφύλακτον τὸν δοῦκα Θεσσαλονίκης, ὑπερβῆναι κελεύ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(60) Δέμα turris ἐν κλεισοῦρᾳ, in clusa sive muro inter duos montes asperos erecto, ad quam aditus hic passim dicitur κλειδίον. GOAR.

σας τοὺς ἐν Στρουμπίτζῃ βουνοὺς, καὶ τὰ ἐν ταῖς Α κατ' αὐτοὺς ὁδοῖς πυρπολῆσαι δέματα, καὶ εὐπόρευτον αὐτῷ θεῖναι τὴν πρὸς Θεσσαλονίκην ἄγουσαν ὁδόν. Ὁ δὲ ἀπελθὼν συνεχωρήθη μὲν ἐν τῇ εἰσιέναι παρὰ τῶν τοποφυλακούντων Βουλγάρων ἀνεμποδίστως διελθεῖν, μέλλων δὲ πρὸς τὸν βασιλέα πάλιν ὑποστρέφειν μετὰ τὸ τὰ προστεταγμένα πληρῶσαι περιπίπτει λόχοις ἐπ' αὐτῷ τούτῳ προσκαθημένοις καὶ ἐνεδρεύουσιν ἐν τινὶ ἐπιμήκει στενοχωρίᾳ ἐν ἣ εἰσελθὼν καὶ πάντοθεν περιστοιχισθεὶς καὶ ἀνωθεν ὑπὸ λίθων καὶ τῶν βαλλόμενος, μηδενὸς ἀμύνασθαι δυναμένου διὰ τὴν πύκνωσιν καὶ τὸ τῆς στενοχωρίας ἀδιεξόδευτον, αὐτὸς τε πίπτει, μηδὲ ταῖς οἰκείαις χερσὶ δυνήθεις χρῆσασθαι, καὶ πολὺ μέρος σὺν αὐτῷ ἀπώλετο τοῦ στρατοῦ. Ἄπερ μηνυθέντα τῷ βασιλεῖ πολλῆς αὐτὸν ἐνέπλησεν ἀθυμίας. Ὅθεν καὶ προσωτέρω χωρεῖν οὐκ ἔκρινεν, ἀλλ' ὑποστρέψας ἦλθεν εἰς τὰ Ζαγόρια, ἐνθα τὸ λίαν ὄχυρώτανον ἵδρυται φρούριον ὁ Μελένικος, ἐπὶ τινος πέτρας ἵδρυμένον κρημνοῖς καὶ φάραγγι βάθυτάταις πάντοθεν ἐστεφανωμένης· ἐν ᾗ οἱ τῆς περιχώρου πάντοθεν καταφυγόντες Βούλγαροι ὀλίγα τῶν Ῥωμαίων ἐφρόντιζον. Πρὸς οὓς ὁ βασιλεὺς Σέργιόν τινα ἔκτομλαν, ἕνα τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ Θαλαμηπόλιον, ἐκπέμπει, ἀνδρα φρενήρη τε καὶ δεινὸν εἰπεῖν, ἀποπειρώμενος τῆς γνώμης αὐτῶν. Οὗτος δ' ἐκείσε γενόμενος καὶ πολλαῖς χρησάμενος πιθανολογίαις μεταδιδάξαι ἴσχυος τοὺς ἀνθρώπους τὸ δέον, καὶ τὰ ὄπλα καταθεμένους παραδοῦναι τῷ βασιλεῖ ἑαυτοὺς καὶ τὸ φρούριον. Οὓς ἀποδειξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ φιλοφρονησάμενος ἀξιοπρεπῶς, καὶ φρουρᾶν τῷ φρουρίῳ τὴν ἀρκούσαν ἐγκατατάξας, μετέβη πρὸς Μοσυνούπολιν· ἐν ἣ διαγόντι τούτῳ καὶ ὁ τοῦ Σαμουὴλ ἀγγέλλεται θάνατος κατὰ τὴν κδ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. [P. 709] Καὶ εὐθὺς ὁ βασιλεὺς ἀπάρας ἐκ Μοσυνουπόλεως κάτεισιν εἰς Θεσσαλονίκην, κάκειθεν ἄπεισιν εἰς Πελαγονίαν, μηδὲν λυμαινόμενος τῶν ἐν ποσίν, ἀλλ' ἣ μόνον πυρπολῆσας τὰ ἐν Βουτελίῳ βασιλεία τοῦ Γαβριήλ, Πέμφας δὲ καὶ στρατιᾶν χειροῦται τὸ φρούριον Πριλάπου καὶ τοῦ Στυπείου. Ἐκεῖθεν καταλαμβάνει τὸν Ἰζερνᾶν λεγόμενον ποταμὸν, ὃν σχεδίαίς καὶ θυλάκοις πεφουσημένοις διαπεράσας ἐπάνεισιν εἰς τὰ Βοδηνά, κάκειθεν τῇ θ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἐαρος δ' ἐπιστάντος ὑπέστρεψε πάλιν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ τῷ φρουρίῳ τῶν Βοδηνῶν προσίσχει· ἔφθασαν γὰρ οὗτοι, τὴν πρὸς βασιλέα πίστιν ἀπαρνησάμενοι, ἄραι κατὰ Ῥωμαίων ὄπλα. Καρτερᾶν οὖν ἐνστησάμενος πολιορκίαν ἠνάγκασε πίστει λαβόντας ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαι τοὺς ἔνδον· οὓς πάλιν ἐν τῷ Βολερῳ μετοίκισας, καὶ ἕτερα φρούρια ἀνεγείρας δύο ἐν τῷ μέσῳ τῆς δυσχωρίας, ὧν τὸ μὲν Καρδίαν ὠνόμασε τὸ δ' ἕτερον ἅγιον Ἡλίαν, ὑπέστρεψεν εἰς Θεσσαλονίκην. Ἐν ἣ Ῥωμανὸς ὁ καὶ Γαβριήλ δια τινος Ῥωμαίου Χειροτμήτου δούλωσιν καὶ ὑποταγὴν ὑπισχνεῖται. Ὁ δὲ ὑποπτέυσας τὰ γράμματα, τὸν πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Ξιφίαν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Διογένην, μετὰ τὸν Βοτανειάτην στρατηγὸν γεγονότα Θεσσαλονίκης, μετὰ δυνάμειος ἐκπέμπει ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μογλένων. Ὡν τὴν πᾶσαν ληϊσαμένων ἐκείνην γῆν καὶ τὴν πόλιν πολιορκούντων ἔφθασε καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν παραδύοντα τῇ πόλει μεταχτεεύσας ποταμὸν, καὶ τὰ θεμέλια τῶν τειχῶν ὑπορύξας καὶ ξύλα καὶ εὐπρηστον ἄλλην ὕλην ὑποδαλὼν τοῖς ὀρύγμασι καὶ πῦρ ἐμβαλὼν, τῆς ὕλης

nihil obstantes ire quo volebat passi sunt. Sed cum mandatis peractis ad imperatorem redire vellet, in insidias ad huc ipsum collocatas in porrectis in longum angustis incidit, 460 circumventusque et desuper saxis telisque petitus, omni se defendendi præcepta facultate ob compressos in artum ordines et loci angustiam omni exitu carentis, cum magna sui exercitus parte perit. Imperator ea clade nuntiata maximum percepit dolorem, et progredi ulterius non ausus retro abiit ad Zagoria, ubi castellum erat Melenicus longe munitissimum, saxo impositum et præcipitiis vallibusque profundissimis cinctum. Eo ex vicinia passim confugerant Bulgari, Romanorum admodum securi. Ad eos imperator mittit Sergium spadonem, unum ex intimis suis cubiculi ministris, hominem cordatum ac facundum, qui ipsorum animos periclitaretur. Is multa suadendo atque probabiliter disserendo eos eo adduxit, ut rem recta via reputantes positis armis se et castellum imperatori dederent. Quos imperator humanissime excepit; et castello præsidio sufficienti imposito Mosynopolin rediit. Ibi ei moranti nuntius de obitu Samueli afferitur, vigesima quarta Octobris die. Exinde statim Mosynopoli Thessalonicam abit, atque hinc ad Pelagoniam usque proficiscitur nullo oium maleficio, nisi quod regiam Gabrieli Butelianam 461 incendit. Missis etiam militibus castella Prilapum et Stypeium capit. Inde ad fluvium Tzernam venit, eumque ratibus et utribus inflatis trajicit, ac Budena redit; et inde nona Januarii die Thessalonicam venit.

Initio veris rursus in Bulgariam it, ac Budenæ castellum (nam præsidium fide violata arma contra Romanos ceperat) magna vi obsidens, fide publica accepta se dedere præsidarios cogit, eosque Bolerum deportat. Tum in angustiarum medio duo castella ædificat, unum Cardiae, alterum sancti Eliæ nomine, et Thessalonicam redit. Hic degenti Gabrielus, qui et Romanus appellabatur, per quemdam Romanum Cheirotmetum (id nominis ab incisa manu est) promittit se ipsi servum atque subiectum fore. Sed imperator fallaces litteras esse suspicans, Xiphiam et Constantinum Diogenem, qui Bolaneiatæ in prætura Thessalonicensi successit, cum exercitu in regionem Moglenorum mittit; qui cum eam depopulati urbem obsiderent, supervenit ipse, et amnis, qui urbem allucebat, alveo adverso, suffossis murorum fundamentis, et interjecto cavernis ligno aliaque ignis capace materia, incendio muros evertit. Quo viso oppidani miserabiliter supplices facti se et munitionem 462 dederunt. Captus est ibi Domitianus Caucasianus, homo potens et Gabrieli consi-

liarius, et Moglenorum princeps Elitzes aliique procerum multi et manus haud parva militum. Armis ferendis idoneos Aspracaniam deportat imperator: colluviem reliquam diripi jubet, et castellum, cui Notia nomen, incendi, Moglenis vicinum.

τῆς ὁ ἀρχὼν Μογλένων, καὶ ἕτεροι δυνάσται πολλοὶ, καὶ λαὸς παλειμιστὴς οὐκ ὀλίγος. Τοὺς μὲν οὖν ὄπλα δυναμένους κινεῖν εἰς Ἀσπρακανίαν ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς, τὸν δὲ λοιπὸν συρφετιώδη λαὸν διαρπαγῆναι προσέταξεν, ἐμπρησθῆναι δὲ καὶ τὸ φρούριον. Ἐάλω καὶ ἕτερον φρούριον Ἐνώτια κεκλημένον γειτονοῦν τοῖς Μογλένοις.

Quinta die Cheirotmetus Romanus venit, famulos secum adducens Joannis Bladiethlabi, Aaronis filii, et litteras, quibus hic significabat se Gabrielo vitam eripuisse, nuncque ad se rediisse Bulgaricum imperium; promittebatque se servum et subditum imperatori fore. Iis perlectis imperator suam sententiam aurea bulla consignatam Joanni mittit. Paucisque post diebus Romanus redit, litteras Joannis et principum Bulgaricæ afferens, quibus ii se subditos imperatori fatebantur. Adjungit se etiam imperatori Caucasianus, Domitiani apud Moglenos capti frater, estque ab eo honorifice habitus. Cæterum imperator certior factus Joannem dolo ac fallaciter ista scripisse ac contraria suis promissis moliri, in Bulgariam revertitur; et Ostrobo Soscoque adjacente regione ac campestri Pelagonia depopulatis, quotquot Bulgares cepisset, eis oculos effodit. Et usque ad urbem Achridem, regionem Bulgaricæ, accedit. Qua **463** potitus, rebus omnibus recte constitutis, pergere et ad Dyrrachium proficisci intendit, quod ut ejus loci res ipsius præsentiam requirebant. Etenim quandiu Trymalia et viciniores Servie partes in potestate Bladimeri (gener is fuit Samueli) manserunt, hominis justis ac pacis et virtutis studiosi, pacatum fuerat Dyrrachium. At postquam Joannes Samuelum interfecit, deceptumque falsis juramentis Bladimerum et opera Davidi Bulgarorum archiepiscopi se dedentem paulo post perfide necavit, magnopere Dyrrachiana res concussa atque perturbata est, quod Joannes urbem eam identidem per duces suos, aliquando etiam præsens oppugnaret. Sed imperatoris institutum res haud parva impedit. Etenim ad Achridem proficiscens post se reliquit cum manu militum Georgium Conitziam et Orestam protospalharium captivum, jubens eos in campestris Pelagonicæ grassari. Eos universos Bulgari duce Ibatza, viro nobilissimo et spectatæ virtutis, in insidias attractos trucidarunt. Ejus cladis dolore concitus imperator in Pelagoniam revertitur, Ibatzamque persecutus Thessalonicam venit, indeque Mosynopolin, misso cum exercitu ad Strumpitzæ oppugnationem Davido Arianita. Is subito irruens castellum Thermilza cepit. Misit et alium exercitum in Triaditza **464** castella, duce Xiphia. Qui omnibus quæ sita erant in planitie subactis, castellum cui Boion nomen expugnavit.

δεδοκίμασμένον, ἀναίρουσι πάντας. Ὡν τῇ λύπῃ καὶ τὸν Ἰθάτζην καταδραμῶν καὶ διώξας ἀπῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ. Κάκειθεν διέβη εἰς Μοσυνοπούλιον, κατὰ Στρομπιτζῆς λαὸν πεπομφῶς ἡγεμόνα ἔχοντα τὸν πατρίκιον Δαβίδ τὸν Ἀριανίτην ὃς αἰφνιδίως ἐπιφανεὶς εἶλε τὸ φρούριον ὃ Θερμίτζα κατονομάζεται. Καὶ ἕτερον πάλιν λαὸν κατὰ τῶν ἐν Τριαδίτζῃ

καταπρησθείσης, κατέστρεψε τὸ τεῖχος. Ὅπερ ἰδόντες οἱ ἔνδον πρὸς Ἰκεσίαν μετ' ὀλοφυρμῶν ἐτρέποντο, καὶ ἑαυτοὺς παρεδίδουν σὺν τῷ φρουρίῳ. Ἐλήφθη μὲν οὖν Δομετιανὸς ὁ Καυκάνος, ἀνὴρ δυνάστης καὶ τῷ Γαβριὴλ συμπάρεδρος, καὶ Ἰλιτζῆς.

Ἡμέρα δὲ πέμπτη ἦκεν ὁ Χειρότμητος Ῥωμαῖος, ἔχων καὶ θεράποντος Ἰωάννου τοῦ καὶ Βλαδισθλάβου, υἱοῦ Ἀαρῶν, ἐπαγόμενος καὶ γράμματα δηλοῦντα φονευθῆναι ὑπ' αὐτοῦ τὸν Γαβριήλ ἐν τῷ Πेत्रиσκῳ καὶ τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν μετανεχθῆναι, ὀπισχνούμενά τε τὴν πρέπουσαν ὕποταγὴν καὶ δούλωσιν ἐνδείξασθαι πρὸς τὸν βασιλέα.

Ὅπερ ἀναγνοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ χρυσοβούλλοις γράμμασιν τὰ δοκοῦντα πιστωσάμενος, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἰωάννην. Καὶ μετ' ὀλίγας πάλιν ἡμέρας ἐπανῆκεν ὁ τετμημένος τὴν χεῖρα Ῥωμαῖος, γραφὰς κομίζων Ἰωάννου τε καὶ τῶν ἀρχόντων Βουλγαρίας ὀπηκόους ὁμολογούντων καὶ δούλους γενέσθαι τοῦ βασιλέως [P. 710] Προσερβρία δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ Καυκάνος ὁ ἀδελφὸς Δομετιανοῦ τοῦ ἐν Μογλένοις ἀλόντος· ὃν φιλοτιμησάμενος διὰ τιμῆς ἦγεν. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὸν Ἰωάννην δόλιφ καὶ περινοίᾳ γράψαντα τὰ γραφόμενα καὶ τάναντία ὧν ὀπισχναίτο διανοούμενον, ἐπανέστρεψε πάλιν πρὸς Βουλγαρίαν, καὶ λεηλατήσας τὴν περιχώρον, Ὀστροβοῦ καὶ τοῦ Σωσκοῦ καὶ τὴν πεδιάδα Πελαγονίας τοὺς ἀλισκομένους πάντας ἀπετύφλου Βουλγάρους. Ἄπεισιν οὖν ἄχρι τῆς πόλεως Ἀχρίδος, ἐν ἧ τὰ βασίλεια τῶν βασιλέων ἴδρυντο Βουλγαρίας· καὶ τὴν πόλιν παραλαβὼν καὶ πάντα καλῶς διαθεὶς ἔμελλε καὶ προσωτέρω βαδίζειν καὶ τῆς πρὸς τὸ Δυρράχιον ἄψασθαι· ἐδείτο γὰρ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ τὰ ἐκείσε. Ἔως μὲν γὰρ Τρομαλιᾶς καὶ τῶν ἀγγυότιω Σερβίας μερῶν ἤρχε Βλαδμηρὸς ὁ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Σαμουήλ κηδεστῆς, ἀνὴρ ἐπεικῆς καὶ εἰρηνικὸς καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενος, ἡρεμίαν εἶχε τὰ ἐν Δυρράχιῳ· ἐπειδὴ δὲ ὁ Γαβριήλ παρὰ τοῦ Ἰωάννου ἀπόλειτο, καὶ οὕτως παρασπονδηθεὶς καὶ τοῖς ὄρκοις πιστεύσας παρὰ τοῦ Ἰωάννου δοθείσιν αὐτῷ διὰ Δαβίδ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἑαυτὸν ἐνεχείρισε καὶ μετὰ μικρὸν ἀπεσφάγη, πολλὸν εἶχε τάραχον καὶ κλόνον τὰ ἐκείσε πράγματα, ἐγκειμένου καθ' ἑκάστην καὶ διὰ στρατηγῶν

πολλάκις τοῦ Ἰωάννου καὶ δι' ἑαυτοῦ πάλιν ἔλειν τὴν πόλιν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐβούλετο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν καὶ βοηθῆσαι, ἐκωλύθη δὲ δι' αἰτίαν οὐκ ἄλογον. Ἀπερχόμενος γὰρ πρὸς Ἀχρίδα κατέλειπε κατόπιν μετὰ πλήθους στρατιωτῶν Γεώργιον στρατηγὸν τὸν Γονιτζιάτην καὶ Ὀρέστην πρωτοσπαθάριον τὸν αἰχμάλωτον, κατατρέχειν κειύσας τὰ πεδία Πελαγονίας· οὓς ἐλλοχῆσαντες Βούλγαροι ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Ἰθάτζην, φανερώτατος ἀνδρα καὶ συγχυθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐπανέστρεψεν εἰς Πελαγονίαν, καὶ ἐκεῖθεν διέβη εἰς Μοσυνοπούλιον, κατὰ τὸν πατρίκιον Δαβίδ τὸν Ἀριανίτην ὃς αἰφνιδίως ἐπιφανεὶς εἶλε τὸ φρούριον ὃ Θερμίτζα κατονομάζεται. Καὶ ἕτερον πάλιν λαὸν κατὰ τῶν ἐν Τριαδίτζῃ

φρουρίων, ἑξαρχὸν ἔχοντα τὸν Ξιφίαν, ἐκπέμπει. Καὶ οὗτος δὲ τὰ ἐν τοῖς ὑπαίθεροις πάντα κατα-

στρεψάμενος εἶλε πολιορκίαν τὸ ἔρυμα ὃ Βοιῶν καλεῖται.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα τοῦ ροχδ' ἔτους, στόλον εἰς Χαζαρίαν (61) ἐκπέμπει, ἑξαρχὸν ἔχοντα τὸν Μογγόν, υἱὸν Ἀνδρονίκου δουκὸς τοῦ Λυδοῦ· καὶ τῇ συνεργίᾳ Σφέγγου τοῦ ἀδελφοῦ Βλαδιμηροῦ, τοῦ ἀδελφοῦ (62) τοῦ βασιλέως, ὑπέταξε τὴν χώραν, τοῦ ἄρχοντος αὐτῆς Γεωργίου τοῦ Τζούλου ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ συλληφθέντος. [P. 711] Τότε καὶ Σαναχηρείμ ὁ τῆς ἄνω Μηδίας ἄρχων, ἦν Ἀσπρακανίαν ὀνομάζουσι σήμερον, τῷ βασιλεῖ παγγενεὶ προσέδραμε, τὴν ὑπέικουσαν αὐτῷ παραδεδωκώς ἅπασαν χώραν, πατρικίους τιμηθεὶς καὶ στρατηγὸς Καππαδοκίας, καὶ κτήσεις ἀντιλαβὼν τὰςδε τὰς πόλεις, τὴν Σεβάστειαν, τὴν Λάρισσαν, τὴν Ἀδαρραν, καὶ ἄλλας κτήσεις πολλάς. Στενοχωρούμενος γὰρ οὗτος ὑπὸ τῶν προσαίτων Ἀγαρηνῶν καὶ μή οἷος ὢν ἀντέλκειν προσέδραμε τῷ βασιλεῖ, παραδοὺς τὴν ἑαυτοῦ χώραν. Ἦς ἄρχειν ἀποσταλεὶς Βασίλειος πατρικίος ὁ Ἀργυρὸς καὶ τοῖς ὄλοις πταίσας παραλύεται τῆς ἀρχῆς· καὶ διάδοχος αὐτοῦ πέμπεται Νικηφόρος πρωτοσπαθᾶριος ὁ Κομνηνός, ὃς κατὰ χώραν γενόμενος καὶ τὰ μὲν πειθοῖ τὰ δὲ βίαν χριόμενος ὑπήκουσεν τῷ βασιλεῖ τὴν χώραν ἐποίησε.

Τῷ δὲ ροχδ' ἔτει, Ἰνδικτιωνός εἰδ', ἀπάραι τῆς βασιλίδος ὁ βασιλεὺς ἀπεισιν εἰς Τριαδίτζαν. Καὶ τὸ φρούριον Πέρνικον περικαθίσας ἐπολιόρκει, τῶν ἔνδον τε καρτερώς καὶ ἐκθύμως ἀγωνιζομένων, καὶ πολλῶν Ῥωμαίων πιπτόντων. Ἐφ' ἧρας ὀγδοήκοντα καὶ ἡμέρας προσλιπαρήσας τῇ πολιορκίᾳ, ὡς ἔγνω ἀδυνατοῖς ἐπιχειρῶν, ἀπρακτὸς ὑπεχώρησε καὶ εἰς Μοσυνοῦπολιν ἀπῆλθεν. Ἐν τῇ τὸν λαὸν διαναπαύσας ἔαρος ἐπιστάντος ἄρας ἐκ Μοσυνοπόλεως εἴσεισιν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ περικαθίσας φρούριον τὸ λεγόμενον Λογγὸν εἶλε πολιορκίαν. Δαβίδ δὲ τὸν Ἀριανίτην καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Διογένην εἰς τὰς κατὰ Πελαγονίαν πεδιάδας ἐκπέμψας ζώων πολλῶν καὶ σίχμαλιῶτων ἐγένετο κύριος. Τὸ δὲ ληφθὲν φρούριον ἐμπρήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ τριχῆ τούτους ἀλόντας μερισάμενος, καὶ μίαν μὲν μερίδα τοῖς συμμαχοῦσι παρεσχηκώς Ῥώως, ἑτέραν δὲ Ῥωμαίοις, καὶ ἄλλην ἑαυτῷ παρακατασχὼν, ἐχώρει προσωτέρω. Καὶ μέχρι Καστορίας ἔλθων καὶ τῆς πόλεως ἀποπειραθεὶς, ὡς ἴσθητο ἀνεπιχειρήτην αὐτὴν οὖσαν, ὑπέστρεψεν· ἐδέξατο γὰρ καὶ γράμμα τοῦ στρατηγοῦντος ἐν τῷ Δοροστύλῳ Τζιτζικίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρικίου Θεοδᾶτη τοῦ Ἰβήρος, ὡς ὁ Κρακρᾶς λαὸν ὅτι πλεῖστον ἀθροίσας καὶ τῷ Ἰωάννῃ ἐνωθεὶς, προσλαβόμενοι δὲ καὶ Πατζινάκας, μέλλουσιν εἰσβολὴν κατὰ Ῥωμαίων ποιήσασθαι. Τούτῳ τῷ γράμματι θυρυθηθεὶς ἐπάνηει διὰ ταχείων. Ἐν τῷ παριέναι δὲ τὸ τε φρούριον εἶλε τὰ Βοσόγραδα καὶ ἐνέπρησε, καὶ τὴν Βέρροϊαν ἐπικτίσας, δηλώσας δὲ καὶ κατερεπώσας τὰ πέριξ Ὀστροβοῦ καὶ Μολισκοῦ, ἔστη τοῦ προσωτέρω ἵεναι· ἀπηγγέλη γὰρ αὐτῷ ὡς ἡ μελετιωμένη τῷ Κρακρᾶ καὶ τῷ Ἰωάννῃ κατὰ Ῥωμαίων

Imperator Cpolin reversus Januario mense, anno mundi 6524, classem in Chatzariam mittit, duce Mongo Andronici duce Lydi filio. Is adjuvante Sphengo fratre Bladimeri, ejus qui Basilii imperatoris sororem in matrimonio habebat, regionem eam subegit, principe ejus Georgio Szulo in primo conflictu capto. Tunc etiam Senacherimus, superioris Mediæ princeps, quam hodie Aspracaniam nominant, cum universa sua familia imperatori accessit, tradita ei sua ditione, quod vicinis Agarenis ipsum prementibus ad resistendum non satis haberet virium; estque factus patricius et Cappadociæ dux, recepitque suæ ditionis loco Sebasteam, Larissam, Maram urbes aliaque multa prædia. Aspracaniæ autem imperator præfecit Basilium patricium Argyrum; cui ob rem male gestam abrogatum imperium, et successor missus Nicephorus Commenus protospatharius, qui provinciam qua verbis qua vi usus imperatori subjecit.

Eodem anno, indictione 14, imperator urbe egressus in Triaditzam 465 venit, et castellum Pernicum obsidione eiuctum oppugnat. Dies autem octo cum ibi perseverasset, præsidiariis fortissime defendentibus multisque Romanis cadentibus, sentiens se quod conatus erat consequi non posse, re infecta discedit Mosynopolin. Ibi quiete reffectis copiis, appetente vere in Bulgariam intrat, et castellum Longum circumsessum expugnat; ac missis in campestria Pelagoniæ Davido Arianita ac Constantino Diogene multum pecoris atque hominum inde abigit. Incenso castello captivos in tres partes distribuit, quarum unam Rossis auxiliariis, alteram Romanis, tertiam sibi assignat. Progressus inde ad Castoriam usque, cum eam urbem tentasset ac inexpugnabilem sentiret, retro abduxit. Acceperat enim litteras a Tzitzicio Dorostoli præfecto, Theudatæ Iberi patricii filio, quibus indicabatur Cracram numerosissimo exercitu contracto se cum Joanne conjunxisse, eosque adscitis in societatem Patzinacis in Romanorum ditionem irrupturos. His litteris perturbatus illico convertit iter, inque transitu Bosograda castellum capit atque incendit, Berrœam reficit; eversisque circum Ostrobun et Moliscum sitis castellis subsistit, accepto nuntio Cracram et Joannis impressionem, 466 quam moliti erant, impeditam esse, Patzinacis eos auxilio frustratis. In reditu castellum expugnat Setænam, ubi arcem Samuelus habebat ac plurimum frumenti reposuerat: frumentum milites diripere jubet, cætera omnia cremat. Secundum hæc adversus Joannem non procul a se dissitum emittit cohortes scholarum

XVLANDRĪ ET GOARI NOTÆ.

(61) Versus Alanos et Tanain sitam. GOAN.

(62) Vox, ἀδελφοῦ mire obscurat locum. Ego ad historiam respiciens lucem adhibui. Loquitar de

Bladimero Rossico principe, qui, ut Cedrenus supra ostendit, Basilii imperatoris sororem uxorem habuit, XYL.

occidentalium et Thessalonicensium duce Constantino Diogene. His profectis insidias cum tenderet Joannes, imperator de suorum sollicitus salute, equo ante suos profectus idque unum fatus : « Si quis bellator est, me sequatur, » cursum contendit. Hoc ut comperere Joannis exploratores, territi in sua castra redierunt, nihil aliud vociferantes quam « Bezeite, Tsæsar. » Omnibus cum ipso Joanne incompromise fugientibus, Diogenes cum suis, animis receptis, eos insecuti magnam cædem peragunt, capiunt ducentos gravis armaturæ, et equos ac suppellectilem Joannis et ejus patrualem. Imperator his rebus gestis ad Bodena redit, indeque omnibus constitutis Byzantium, die nono mænsis Januarii, indicione decima quinta, anno mundi 6526.

τοῦτο ἐπέπλησαν, μηδὲν ἄλλο βοῶντες εἰ μὴ, « Βεζεΐτε (63), οἱ περὶ τὸν Διογένην ἀκόσμως σὺν τῷ Ἰωάννῃ, οἱ περὶ τὸν Διογένην ἀναηαβρήσαντες κατόπιν ἐδίωκον. Καὶ κτείνουσι μὲν πολλοὺς, συλλαμβάνουσι δὲ καὶ δισκοσίους πανοπλίτας καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὴν ἀποσκευὴν Ἰωάννου καὶ τὸ τοῦτου ἀνεψιόν. Ταῦτα δράσας ἐπάνεισι πρὸς τὰ Βοδηνά, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖσε καταστησάμενος ἐπαναζευγνύει πρὸς τὸ Βυζάντιον, κατὰ τὴν 9' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, τῆς 16' ἐπινημησίως, ἔτους 5995'.

Joannes licentiam consecutus ad oppugnandum Dyrrachium barbarico cum fastu proficiscitur, et inito prælio sternitur, incertum a quo, **467** cum imperasset Bulgaris annos 2, menses 5. Imperator a præfecto Dyrrachii Nicephoro patricio Pegonita certior de morte Joannis factus statim expeditionem facit. Cumque ad Andrianopolim venisset, occurrunt ei frater et filius famosi illius Cracæ, lætum ferentes nuntium, dedere se imperatori celebre illud Pernicum et alia 35 castella ; quibus cum dignos habuisset honores et Cracram ad patriciam extulisset dignitatem, Mosynopolim venit. Eodem venerunt et legati e Pelagonia et Morobisdo et Lipenio, urbes imperatori dedentes. Inde Serras proficiscitur. Eodemque venit Cracras cum iis qui 35 ista dedita castella obtinuerant, suntque honorifice excepti. Accessit etiam Dragomuzus Strumpitzam dedens, estque patricio honore affectus, secum adducens etiam Joannem Chaldie præfectum patricium, qui a Samuele captus in custodia 22 annos detentus fuerat. Simulatque Strumpitzæ imperator appropinquavit, ad eum venit Davidus Bulgariæ archiepiscopus cum litteris Mariæ morte Joannis viduæ, promittentis se, modo certa quædam postulata obtineret, Bulgaria cessuram. Occurrit etiam Bogdanus interiorum castellarum dominus ; atque ipse etiam patricio ornatur gradu, quod jam pridem rebus imperatoris favisset suumque socerum interfecisset. Inde Scopia abit, urbi que relinquens præfectum Davidum patricium Arianitam, **468** per castella Stypcium et Prosacum revertitur, congratulationibus et gratulationibus eum venerantibus subditis. Inde ad dextram partem inclinans Achridem ingreditur, ibique castra facit, omni populo cum pœanibus, plausu et faustis acclamationibus occur-

A ἔφοδος ἐνεποδίσθη, τῶν Πατζινάκων μὴ δόντων συμμάχιαν αὐτοῖς. Διὸ καὶ ὑποστρέψας πολιορκεῖ φρούριον ἄλλο τὴν Σέταιναν, ἔα ἢ βασιλεία ἦσαν τοῦ Σαμουήλ καὶ σῖτος ἀπέκειτο πολὺς, ὃν τῷ λαῷ διαρπάσαι κελεύσας τὰλλα πάντα κατέφλεξεν. [P. 712] Ἐξέπεμψε δὲ καὶ κατὰ Ἰωάννου τοῦ μακρὰν ἀπέχοντος τὸ τάγμα τῶν σχολῶν τῆς Δύσεως καὶ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἡγεμόνα ἔχοντα Κωνσταντῖνον τὸν Διογένην. Τοῦτοις ἀπιούσιν ἐνηδρευεν ὁ Ἰωάννης. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς καὶ μὴ τι πάθειεν φοβηθεῖς, παρὰ τοῦ λαοῦ ἐξιππασάμενος, καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπὶ ἄλλ' ἢ μόνον · « Ὅστις πολεμιστῆς ἀκολουθεῖτω μοι, » ἀπήει κατὰ σπουδὴν. Τοῦτο γνόντες ὡς τοῦ Ἰωάννου σκοποί μετὰ φόβου πρὸς τὸ τοῦ Ἰωάννου στρατόπεδον ἔρχονται, καὶ δειλίας καὶ παραχθῆς

B ἁδείας δὲ λαθόμενος ὁ Ἰωάννης ἀπεισι πολιορκήσων τὸ Δυρράχιον μετὰ φρουράματος καὶ ὄγκου βαρβαρικοῦ. Ἐνθα πολιορκίας συστάσης καὶ συμπλοκῆς γενομένης πίπτει, μηδενὸς ὄφλου γενομένου τοῦ καταβεύληκτός αὐτὸν. ἄρξας Βουλγάρων ἐπ' ἐνιαυτοῦ β' καὶ μῆνας 6'. Μηνυθέντος δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου διὰ τοῦ στρατηγούντος Δυρράχίου Νικήτα πατρικίου τοῦ Πηγωνίτου, ἔξεισι παραυτίκα ὁ βασιλεὺς. Γενομένη δ' αὐτῷ κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν ὑπαντῶσιν ὁ ἀδελφὸς τοῦ περιφήμου Κρακρά καὶ ὁ υἱὸς, προσχωρεῖν εὐαγγελιζόμενοι τὸ τε περίπυστον φρούριον τὸν Πέρινικον καὶ ἕτερα πέντε ἐπὶ τριάκοντα. Οὓς τιμήσας ἀξίως καὶ τὸν Κρακράν ἐς τὸν τῶν πατρικίων θρόνον ἀναβιβάσας ἦλθεν εἰς Μοσυνοπούλιν. Ἐνταῦθα δὲ καὶ πρέσβεις ἦκον ἐκ Ἡελαγονίης καὶ Μωροβίσδου καὶ Λιπενίου, παραδιδόντων τῷ βασιλεῖ τὰς πόλεις. Ἐκεῖθεν ἄρας ἦλθεν ἐν Σέρβαις, ἐν αἷς ἀώλειτο ὁ Κρακράς μετὰ τῶν ἀρχόντων τῶν προσρύντων ἐς κάστρων, καὶ καλῶς ὑπεδέχθη. Προσεβρῶν δὲ καὶ Δραγομουζος, τὰ ἐν τῇ Στρομπίτζῃ παρεσχηκῶς καὶ πατρικίως τιμηθεῖς, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν πατρικίον Ἰωάννην τὸν Χαλδίας, τότε τῆς χρονίης ἀπολυθέντα καθεῖρξεως · ἔτυχε γὰρ ἀλοὺς παρὰ τοῦ Σαμουήλ καὶ ἐπὶ εἴκοσι καὶ δύο χρόνους ὡν ἐν τῇ φυλακῇ. Ἄρτι δὲ τῇ Στρομπίτζῃ προσήγγισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἦκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Δαβίδ μετὰ γραμμάτων Μαρίας τῆς Ἰωάννου γυναικός, ὑπισχνουμένης ἐκστῆναι Βουλγαρίας, εἰ τεύξεται τῶν κατὰ σκοπόν. Ὑπήνητησε δὲ καὶ Βογδάνος ὁ τῶν ἐνδοτέρω κάστρων τοπάρχης, καὶ τιμᾶται καὶ αὐτός πατρικίως ὡς καὶ πάλαι τὰ βασιλέως φρονῶν καὶ τὸν ἑαυτοῦ πενθερὸν ἀνελῶν [P. 713] Ἐκεῖθεν ἀπεισιν εἰς τὰ Σκόπια, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα λιπὼν ἐν τῇ πόλει Δαβίδ πατρικίον τὸν Ἀριανίτην ὑπέστρεψε

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(63) Id vocabuli credo significare, fugite. Quod circumstantiæ arguunt aliquanto superius. XYL. —

Verbis Latinis, vel potius Italis, *Fugite, o Cæsar*, pronuntiatione Italis eisdem propria. GOAR.

διὰ τῶν φρουρίων Στυπείου τε καὶ Προσάκου, μετὰ Ἀλιπῶν καὶ ὕμνιον ἐφορηούμενος καὶ τιμώμενος. Δύθις δὲ πάλιν πρὸς τὰ δεξιὰ νενευκῶς ἀπεισιν εἰς Ἀχρίδας, κἀκεῖσε στρατοπεδεύσαν ἐπίβητο, τοῦ λαοῦ παντὸς μετὰ παιάνων καὶ κρότων καὶ εὐφημιῶν προσυπαντῶντος αὐτῷ· πόλις δὲ ἡ Ἀχρίς ἐπὶ λίμνῃ κειμένη ὑψηλοῦ, ἐγγιστα λίμνης μεγίστης, ἐξ ἧς ποιεῖται τὰς ἐκβολὰς ὁ Δρίνος ποταμὸς πρὸς ἄρκτον ἰών, εἴτα νεύων πρὸς δύσιν καὶ εἰσβάλλων εἰς τὸ Ἴόνιον περὶ τὸν Εἰλισσὸν τὸ φρούριον, μητρόπολις οὖσα (64) τῆς πάσης Βουλγαρίας, ἐν ἣ καὶ τὰ βασιλεία τῶν βασιλέων Ἰδρυτο Βουλγαρίας καὶ τὰ χρήματα ἀποτεθησαύριστο· ἄπερ ἀνοίξας ὁ βασιλεὺς εὖρε χρήματα πολλὰ καὶ στέμματα ἐκ μαργάρων καὶ χρουσοῦφαις ἐσθῆνας καὶ χρυσοῦ ἐπιστήμου κεντηνάρια ἑκατὸν, ἅτινα πάντα εἰς βόγας ἐκένωσε τῆς περὶ αὐτὸν στρατίας. Ἐπιστήσας οὖν ἄρχοντα τῆς πόλιως Εὐστάθιον πατρικίον τὸν Δαφνομήλην, καὶ φρουρὴν ἀξιόλογον αὐτῷ δοῦς, ἐξῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ ἀχθεῖσαν ὡς αὐτὸν ἐδέξατο τὴν γυναῖκα Ἰωάννου τοῦ καὶ Βλαδισθλάβου, σὺν τρισὶν υἱοῖς καὶ θυγατράσιν ἕξ ἐπαγομένην καὶ νοσογενῆ υἱὸν τοῦ Σαμουήλ καὶ δύο θυγατέρας Ῥαδομηροῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαμουήλ καὶ πέντε υἱούς, ὧν ὁ εἰς πεπῆρωτο τοῦς ἀφελμοὺς παρὰ τοῦ Ἰωάννου λωθήθεις, ὅτε τὸν Ῥαδομηρὸν τὸν υἱὸν Σαμουήλ σὺν τῇ αὐτοῦ γυναικὶ καὶ Βλαδιμηρὸν τὸν τούτου γαμβρὸν ἀνεῖλεν. Ἦσαν δὲ καὶ ἕτεροι τρεῖς υἱοὶ τῆς Μαρίας ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τεχθέντες, ἀλλ' ἐβόησαν ἀποδρᾶσαι εἰς τὸ ὄρος τὸν Τμῶρον, κορυφὴν ὑπάρχοντα τῶν Κεραυνίων ὄρων. Ἦν ἠπίως δεξιόμενος καὶ φιλοφρόνως φυλάττεσθαι προστάξας μετὰ τῶν ἄλλων. Προσηλθὼν δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ ἕτεροι μεγιστᾶνες τῶν Βουλγάρων, ὁ Νεστορίτζης, ὁ Ζαρίτζης καὶ ὁ νέος Δοβρομηρὸς, μετὰ τῶν οἰκείων ἕκαστος ταγματῶν καὶ ἐδέχθησαν εὐμενῶς καὶ βασιλικῶς ἐτιμῆθησαν. Τότε καὶ Προυσιανὸς καὶ οἱ τούτου δύο ἀδελφοί, οἱ τοῦ Βλαδισθλάβου παῖδες οἱ εἰς τὸν Τμῶρον φυγόντες, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ χρονία κακωθέντες πολιτορκία (στρατιῶται γὰρ προσταχθέν ἐκ βασιλέως προσεδρεύοντες ἐτήρουν τὰς καθόδους τοῦ ὄρους), διακηρυκούνται πρὸς τὸν ασιλέα πίστεις αἰτοῦντες καὶ ἑαυτοὺς ἐγγχειρίσαι ἐπαγγελλόμενοι. Καὶ πρὸς μὲν τούτους ὁ βασιλεὺς φιλανθρωπῶς ἔδωκεν ἀποκρίσεις, ἄρας δ' ἐξ Ἀχρίδος ἐρχεται εἰς τὴν λίμνην τὴν λεγομένην Πρέσπαν, ἐν τῇ διέναι τὸ μεταξὺ ὄρος φρούριον οἰκοδομήσας ἄνωθεν τούτου καὶ Βασιλίδα ἐπονομάσας, καὶ ἕτερον ἐν τῇ λεγθείσῃ λίμνη. Ἐκ δὲ Πρέσπης ἀπεισιν εἰς τὴν λεγομένην Διάβολιν, ἐν ἣ βήματος ἀρῆντος ὑψηλοῦ εἰσιόντας ἐδέξατο τοὺς περὶ τὸν Προυσιανὸν [P. 714] ἀδελφούς, καὶ λόγοις ἐπεικέσει καὶ φιλανθρωπῶς παραμυθησάμενος τοῦτον μὲν μάχιστον, τοὺς δὲ λοιποὺς πατρικίους ἐτίμησεν. ἤχθη δὲ καὶ ὁ Ἰθάτζης πεπρωμένος ἔχων τὰς ὕψεις. Ἀλλ' ἄξιον εἰπεῖν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτυφλώσεως· ἔχει γὰρ ἡδύ τι καὶ θαυμαστὸν ἢ διήγησις

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(64) Verba minime cohærent, et vix dubito quin locus sit mutilus. Quod de urbe dicit, eam ego Strumpitzam fuisse conjicio. Ionium autem puto vocare eam regionem quæ Adriatico immineret mari, ob vicinitatem. XVI. — Verba minime cohærent, inquit Xylander. Imo non cohæret interpreti auctori. Post hæc itaque verba πόλις δὲ Ἀχρίς subjiciatur parenthesis, cujus meta sit in his aliis

rente. Urbs est Achris in sublimi posita colle, roxime lacus maximum, unde Drinus fluvius versus septentriones effluit. Deinde versus occidentem deflectens in Ionium intravit, apud Hissum castellum, quæ urbs caput erat totius Bulgaricæ et regia regum Bulgaria, ibique eorum repositi thesauri. Quos imperator aperuit, magnamque pecuniæ vim invenit, et coronas ex unionibus consertas, auroque intextas vestes, atque auri centenaria 100, quæ is congiarii loco in milites suos erogavit. Ubi præfecit Eustathium patricium Daphnomelum, adjuncto valido præsidio; atque exiit in castra, excepitque ad se adductam Joannis Bludisthlabi viduam cum filiis tribus et sex filiabus: adducebat ea secum etiam spurium Samueli filium et duas filias Radomeri, filii Samueli, ac filios quinque, de quibus 469 unus oculis erat orbatus ab Joanne, quo is tempore Radomerum Samueli filium ejusque uxorem et generum Bludimerum interfecit. Habebat Maria ex Joanne etiam alios tres filios: sed ii in montem Tmorum, qui unus est de verticibus Ceraunicorum montium, confugerant. Imperator eam benigne et comiter exceptam cum reliquis asservari jussit. Adjunxerunt se imperatori præterea illi etiam Bulgarici proceres, Nestoritzes, Zaritzes et junior Dobromerus, quisque cum suis cohortibus, acceptique sunt comiter, et ab imperatore iis ut ipso dignum erat honos habitus. Quin et Prusianus Bladisthabii filius cum fratribus, quos in Tmorum effugisse docuimus, diuturna fracti obsidione (milites enim jussu imperatoris insederant montium descensus) ab imperatore caveri sibi petunt et deditiorem promittunt; quibus is humaniter respondit. Achride porro ad lacum Pespam iter faciens duo condit castella, unum in monte interjacente, quod Basilidem vocat, alterum in dicta palude. Prespa Diabolica petit, ibique erecto tribunali Prusianum cum fratribus accipit, orationeque plena humanitatis consolatus, cum magistri, reliquos 470 patricia dignatur excellentia. Adductus est etiam Ibatzes oculis spoliatus. Quos quo pacto remisit, referre operæ pretium est, cum ea narratio jucundum habeat quippiam et admirabile.

περὶ τὸ Εἰλισσὸν τὸ φρούριον· nihil tunc mutilum aut obscurum exstat, Πόλις δὲ Ἀχρίς μητρόπολις ἐστὶ τῆς πάσης Βουλγαρίας. Ipsa est nominatissima illa Justiniana prima, Justiniani patria, quæ ecclesiasticis quæ politicis supra plurimas urbes evecta. De qua Gregoras l. ii, ipse Justinianus Novella 2, Gujacijs ad eum, et Geographi omnes. GOAR.

Mortuo Bladisthlabo, cum uxor ab ea relicta, filii omnesque Bulgariae proceres imperatori deditionem fecissent, solus hic Ibatzes fugiens, occupato monte accessus habente difficillimos, arcem autem regiam perelegantem hortosque et alia oblectamenta præclara (Brochotum quidam, alii Pronistan vocant), solus Dei voluntati sese opponere, copiasque paulatim colligens rebellionem moliebatur, imperium Bulgaricum somnians. Haud exiguam id factum imperatori attulit molestiam: ideoque recto itinere omisso ad meridiem declinavit, Diabolinque se contulit, ut aut desistere ab armis scditiosum istum cogeret aut bello opprimeret. Ibi ergo degens aliquandiu Ibatzen per litteras hortatus est ne Bulgaria subacta solus ipse rebellare vellet, neve ea sibi polliceri vana spe quæ adipisci nequiret: cogitaret hunc sibi conatum male cessurum. Ad eas litteras Ibatzes ita rescripsit ut omnis generis usus prætextibus rem extraheret, imperatorque ab eo lactatus quinquaginta quinque dies contra animi sententiam Diaboli hæreret. At Achridis præfectus Daphnomelus certior factus imperatorem de opprimendo Ibatza esse sollicitum, instituto suo cum duobus quorum ei perspecta erat fides famulis communicato, opportunitatem venatus rem ita aggreditur. Solemne festum Assumptionis Mariæ Ibatzes publice celebrabat, vocabanturque ad convivium de more non vicini modo, sed et peregrini. Ad eam festivitatem Eustathius ultro proficiscitur. Cumque incidisset in custodes viarum, nuntiare Ibatzæ jubet nominatim se adesse et cupere cum ipso animum exhilarare. Miratus est Ibatzes hostem sua sponte venire ac se hostium manibus credere, venire tamen jussit, admissumque lætus excepit atque amplexus est. Finito hymno matutino, omnibusque aliis in sua dilapsis diversoria, Ibatzen Eustathius accedit, et quod haberet quæ seorsim cum ipso colloqueretur apprime necessaria ac ipsi utilia, petit ut reliqui interim secedant. Ibatzes dolum non sentiens, sibi que omnino persuadens Eustathium cum ipso velle societatem rebellionis coire, dimotis aliquantisper famulis manu cum apprehensum in pomarium quoddam abducit opacum arboribusque ita dense consitum ut ne vox quidem inde exaudiri posset. Ibi solum Ibatzam nactus Eustathius, homo manu promptus, in terram illico prosternit, genuque pectori ejus innixus vocem jacentis intercludit, duosque suos famulos celerrime subvenire jubet, qui, ut erat compositum, stantes et eventui intenti, simulatque domini vox auribus ipsorum allata est, accurrunt, Ibatzæ os veste injecta obturant, ne ad ejus clamorem confluenta multitudo conatus fieret irritus; et oculos ei exculpunt: cæcatum in aulam projiciunt extra paradisum, ipsi in sublime domus cœnaculum evadunt, strictisque gladiis exspectant hostium impetum. Cognito facinore ingens confluit multitudo. Alii strictos manibus gladios tenentes, alii hastas, arcus alii, nonnulli lapides, quidam ligna, aliqui faces

Μετὰ γὰρ τὸν τοῦ Ηλαδισθλάβου τοῦ καὶ Ἰωάννου θάνατον καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Μαρίας καὶ τῶν ταύτης παιδῶν προσχώρησιν καὶ τὴν τῶν ἄλλων δυναστῶν ἀπάσης Βουλγαρίας ὑπακοήν ὁ Ἰβάτζης οὗτος φυχὸν καὶ ἐν τινι δυσβάτῳ γυνόμενος ὕρει (Βροχωτὸς κλήσις αὐτῷ) βασιλεία τε ἔχοντι περικαλλῆ (Προνίσταν ταῦτα καλοῦσι) καὶ παραδείσους καὶ ἀπολαύσεις οὐκ ἀπρεπεῖς, ὑπεῖξαι τοῖς θελήμασιν οὐκ ἐβούλετο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δύναιμι ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν συνεγείρων ἀνεστάτου τὰ παρακείμενα καὶ ἀποστασίαν ἐμελέτα καὶ τὴν Βουλγαρικὴν ὠνειροπόλοι ἀρχήν. Τοῦτο οὐ μικρῶς ἐλύπει τὸν βασιλέα, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ κατ' εὐθείαν ἀφόμενος πορεύεσθαι ἀπέκλινε πρὸς μεσημβρίαν, καὶ κατὰ τὴν εἰρημένην ἐγένετο Διάβολιν, ὡς ἡ καταναγκάσων πάντως τὸν ἀποστάτην καταθεῖναι τὰ ὄπλα ἢ πολέμῳ τοῦτον κατεργασόμενος. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐν τῷ βῆθέντι τόπῳ φιλοχωρῶν γράμμασιν ἐνουθέτει τὸν Ἰβάτζην, μὴ τῆς Βουλγαρίας πάσης ὑποταγείσης μόνον ἀνταίρειν χεῖρας αὐτὸν μηδὲ φαντάζεσθαι τὰ ἀτέλεστα, γινώσκοντα ὡς οὐκ εἰς ὄνησιν αὐτῷ τὸ ἐγχείρημα τελευτήσει. Ὁ δὲ τὰ γράμματα δεχόμενος καὶ ἑτέροις ἀμειβόμενος, καὶ παντοίας προτιθεῖς ἀφορμὰς, παρεῖλκε καὶ ἀνεδύετο, ὡς ἀναγκασθῆναι τὸν βασιλέα ἐπὶ πάντε καὶ πεντήκοντα ἡμέρας ἐνδιατρίψαι τῷ τόπῳ, ταῖς ὑποσχέσεσι δελεαζόμενον. Ἐγνώσθη τὰ τοῦ πράγματος τῷ τῆς Ἀχρίδος ἄρχοντι Εὐσταθίῳ τῷ Δαφνομήλῃ, ὅτι μέλει τῷ βασιλεῖ ἡ τοῦ Ἰβάτζη καθάρσις. Καὶ δῆτα καιρὸν ἐπιτήδειον εὕρηκώς, καὶ δυσὶ θεράπουσι τῶν πιστικωτάτων κοινολογησάμενος καὶ τὸ βούλευμα φανερώσας, ἐγχείρει τῇ πράξει. Δημοτελῆς ἦγετο ἑορτῇ τῷ Ἰβάτζῃ, ἡ κοίμησις τῆς παναγίου καὶ Θεομήτορος. Κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν εἴωθει συγκαλεῖν εἰς εὐωχίαν οὐ τοὺς ἀγρογαίτοντας μόνον καὶ ἀγχιτέρμονας, ἀλλὰ καὶ τῶν ὡς ποδῶνιότατων πολλοὺς. Ἄπεισι γοῦν ὁ Εὐστάθιος αὐτόκλητος εἰς τὴν ἑορτήν, καὶ τοῖς φυλάττουσιν ἐντυχὼν τὰς διόδους ἀπαγγέλλειν ἐκέλευεν ὅστις εἴη, καὶ ὅτι πάρεστι τῷ ἄρχοντι συνευφρανθησόμενος. Ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων, ἐν θαύματι ὁ Ἰβάτζης ἐτίθει εἰς δυσμενῆς ἄνθρωπος ἀβήκετος ἦκει καὶ χερσὶν ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν πολεμίας. Ὅμως ἀφιέσθαι κελεύει, καὶ ἐλθόντα ἐδέξατό τε περιχαρῶς καὶ ἠπάσατο. Ἄρτι δὲ τελεσθέντος τοῦ εὐωχίου ὕμνου, καὶ παντῶν τῶν συνειλεγμένων εἰς τὰς ἰδίας σκεδασθέντων καταγωγὰς, ὁ Εὐστάθιος πρόσσει τῷ Ἰβάτζῃ, καὶ ἀξιοῖ τοὺς ἄλλους πρὸς μικρὸν ἐκστῆναι ὡς τάχα μέλλων αὐτὸς διαλεξέσθαι κατ' ἰδίαν περὶ τίνος ἀναγκαιοτάτου καὶ λυσιστελοῦντος αὐτῷ. [P. 725] Ὁ δὲ τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην μὴ κατανοήσας, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑπολαβὼν ὡς βούλεται καὶ αὐτὸς εἰς γενέσθαι τῶν συνιστῶντων αὐτῷ τὴν ἀποστασίαν, τοὺς θεράποντας μικρὸν ἀποστῆναι κελεύσας, τῆς χειρὸς ἐκείνου λαβόμενος ἐν τινι πικραδείῳ εἰσάγει συνηρεφεῖ δένδροις καὶ κοιλότητι ἔχοντι, ὡς μηδὲ φωνὴν ἐξηχεῖσθαι δύνασθαι διὰ τὴν συνδεδυμένην. Οὐ ἐντὸς γενόμενος ὁ Εὐστάθιος, καὶ μεμονωμένου λαομένου τοῦ Ἰβάτζου, εἰς γῆν τε αὐτὸν εὐθὺς καταβάλλει, καὶ

τῷ στήθει προσερείσας τὸ γόνα (ἦν γὰρ κατὰ χεῖρα γενναῖος) τοῦτον κατῆγγχε, καὶ τοῖς θυσὶν ὑπηρεταῖς ἐνεκελεύσατο βοτῆεῖν τὴν ταχίστην. Οἱ δὲ, καθάπερ συντεθειμένον ἦν, ἰστάμενοι καὶ παραδοκοῦντες τὸ μέλλον, ὡς ἤκουσαν τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου, ἔδραμόν τε εὐθέως, καὶ τὸν Ἰθάτζην περισχόντες καὶ τῆ χιτῶνι ἀποφράξαντες αὐτοῦ τὸ στόμα, ὡς μὴ βοήσας περιστήσῃ πλῆθος αὐτοῖς καὶ ἀπρακτον ἀποτελέσῃ τὸ ἔργον, ἀποτυφλοῦσι, τυφλωθέντα δὲ ἐκδάλλουσι τοῦ παραδείσου εἰς τὴν αὐλήν. Αὐτοὶ δὲ εἰς τι ὑπερφῶν οἴκημα ὄψηλόν ἀναδραμόντες καὶ τὰ ξίφη ἐλκύσαντες ἐξεδέχοντο τοὺς μέλλοντας προσιέναι. Γνωσθέντος δὲ τοῦ δράματος συνέβρει πλῆθος ἀμύθητον· οἱ μὲν γὰρ ξίφη κατέχοντες ἐν χερσίν, οἱ δὲ δόρατα, οἱ δὲ τόξα, οἱ δὲ λίθους, οἱ δὲ ξύλα, οἱ δὲ δαλούς καιομένους, ἄλλοι δὲ ὕλην ὑπρηστον, ἔθρον βοηδρομοῦντες καὶ κεκραγότες· « Σφαττέσθωσαν, καιέσθωσαν, μεληδὸν κατατεμένεσθωσαν, λίθοις καταχωννύσθωσαν οἱ παλαμναῖοι καὶ ἀλιτήριοι· μὴ τις φειδῶ γενέσθω τῶν ἀλαστοῶρων. » Συνδρομὴν δὲ θεασάμενος ὁ Εὐστάθιος, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπεγνωκῶς σωτηρίας, παρεκάλει τέως τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ μὴ μαλακισθῆναι, μηδ' ἑαυτοὺς προδοῦναι καὶ εἰς ἐξουσίαν πεσεῖν τῶν ζητούντων τὴν αὐτῶν ἀπίλειαν, καὶ παρ' ἐκείνων τὴν σωτηρίαν ἐκδέχεσθαι ἢ θάνατον οὐκτρὸν καὶ ἐπίωδονον. Πρὸς δὲ τὸ πλῆθος ἀπὸ τινος θυρίδος προκύψας καὶ τῆ χειρὶ κατασιγάσας τὸν ὄχλον τοιῶνδε λόγων ἀπήρξατο· « Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες οἱ συνειλεγμένοι, οὐδεμίαν τις προσπέκειτό μοι ἀπέχθεια πρὸς τὸν ὑμέτερον δυνάστην, καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ πάντες ἐρεῖτε, ἀκριδῶς εἰδότες ὡς Βούλγαρος μὲν αὐτός, Ῥωμαῖος δ' ἐγὼ, καὶ Ῥωμαῖος οὐ τῶν ἐπὶ Θράκης καὶ Μακεδονίας οἰκούντων, ἀλλ' ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἧτις ὅσον ἀπέχει ὑμῶν, ἴσασι οἱ γινώσκοντες. Ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς τῷ τοιοῦτῳ ἐπεχείρησα ἔργῳ οὐκ εἰκῆ καὶ μάτην, ἀλλὰ τις μὲ κατήπειξεν ἀνάγκη, λογιεῖσθε οἱ φρονιμώτεροι. Οὐ γὰρ ἂν οὕτω μανιωδῶς εἰς προῦπτον ἑμαυτὸν ἐνέβριψα κίνδυνον καὶ τῆς ἑμαυτοῦ ζωῆς κατεφρόνησα, εἰ μὴ τις ἦν ἄλλη αἰτία ἢ βιασαμένη με πρὸς τὴν πρᾶξιν ἐλθεῖν. Ἴστε οὖν ὡς τὸ γινόμενον ἔργον πρόσταγμα βασιλέως ἐστίν, ᾧ πειθαρχῶν ἐγὼ ὡς ὄργανον διηκόνησα. [P. 716] Καὶ νῦν εἰ βούλεσθὲ με διαχειρίσασθαι, ἰδοὺ ὑφ' ὑμῶν ἐγὼ περιελημμένος. Ἠλθὼν οὐκ εὐκόλως οὐδὲ ῥαδίως ἐγὼ ἀποθανοῦμαι, οὐδὲ καταθεῖς τὰ ὄπλα ἑμαυτὸν παραδώσω ὑμῖν ὡς βούλεσθε χρῆσθαι, ἀλλ' ἀγωνιοῦμαι περὶ τῆς οἰκείας ζωῆς, καὶ μέχρι θανάτου ἀμυνοῦμαι τοὺς ἐπιόντας ἅμα τοῖς σὺν ἐμοί. Εἰ δὲ καὶ θανούμεθα, ὑπερ ἀνάγκη παθεῖν τοὺς ὑπὸ πλειόνων περιστοιγισθέντας, εὐδαίμονα καὶ μακάριον τὸν θάνατον λογιζόμεθα, ἔχοντες καὶ τὸν μέλλοντα καὶ τὸ ἡμέτερον ἐκζητῆσαι καὶ ἐκδικῆσαι αἷμα, πρὸς ὃν βουλευσασθε εἰ δυνατόν ἄχρι πολλοῦ ἀνθίστασθαι. » Τούτων ἀκούσαντες οἱ συναθροισμένοι τῶν λόγων, καὶ τῷ ἐκ βασιλέως δέει καταπλαγέντες, κατὰ μικρὸν ὑποβρέοντες ἄλλοι ἀλλαγῆ διεσκεδάσθησαν, οἱ γηραιότεροι δὲ καὶ φρονιμώτεροι τὸν βασιλέα εὐφημήσαντες ὑπετάγησαν. Ὁ δ' Εὐστάθιος κατὰ πολλὴν ἄδειαν τὸν Ἰθάτζην εἰληφῶς τῷ βασιλεῖ διεκόμισεν. Ὅν οὕτως ἀποδεξάμενος τῆς ἀνδραγαθίας στρατηγόν τε εὐθὺς προῦδάλετο Δυρράχου καὶ τὴν ἅπασαν κινητὴν ὑπαρξίν ἐδώρησατο τοῦ Ἰθάτζου· τοῦτον δὲ παρέδωκεν φυλακῇ.

Τότε καὶ Νικολιτζᾶς ὁ πολλάκις ληφθεὶς καὶ τσαυτάκις ἀφεθεὶς, ἐν τισιν ὄρεσιν κρυπτόμενος, ὡς ἐπέμφθη δύναμις κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν οἱ συνόντων οἱ μὲν προσεχώρησαν ἑθελοντὶ, οἱ δὲ ἠλίσκοντο, αὐτόμολος κάτεισι νυκτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τῆ

ardentes, materiam alii ignis capacem, accurrebant opitulatum, vociferantes : « Jugulantor, cremantor, membratim conciduntor, lapidibus obruuntor scœlesti : nemo flagitiosis hisce parcat. » Concursum cernens Eustathius, tametsi de salute sua desperarat, tamen suos hortabatur ut animo essent forti, neque emollirentur aut se ipsos hostibus proderent iisque dederent qui ipsorum mortem desiderarent, neve ab iis salutem potius se consecuturos quam misere interfectum iri putarent. Ipse per fenestram quamdam ad turbam prospiciens, manusque motu silentium **473** conficiens, ita eam est affatus : « Nullas mihi, o multitudo, cum vestro principe privatim intercessisse inimicitias vel ipsi judicare potestis. Is enim Bulgarus est, ego Romanus, quod vobis est notissimum. Neque Romanus ego sum e Thracia aut Macedonia oriundus, sed ex Asia minore ; quæ quanto sit spatio a vestra patria dissita, periti norunt. Jam prudentiores id non difficulter judicabunt, non temere me aut frustra, sed necessitate aliqua compulsus hoc facinoris aggressus fuisse. Alioqui nunquam me in tam evidens periculum tam dementer conjecturus fueram. Proinde sciatis jussu imperatoris, quidquid ejus est, fuisse factum, et eum mearum manuum usum ministerio. Ergo si me vultis occidere, sane circumdatus in vestra sum potestate : neque tamen nullo negotio nos conficietis, neque armis depositis vestras nos tractandos commitemus libidini, sed ad extremum usque spiritum pro nostra vita propugnabimus. Quodsi interficiemur, quod fieri necesse est, cum tam pauci a tam multis circumclusi simus, mortem eam felicem deputabimus, eum habituri sanguinis nostri ultorem, cui num diu positis reluctari vobiscum reputate. » Hoc sermone audito, colluvies ista imperatoris terrore percussis paulatim alii aliorum dissipati diffluxere. Seniores ac **474** prudentia antecedentes, bene ominati imperatori, obedientiam promiserunt. Ita Eustathius nemine impediante Ibatzen ad imperatorem adduxit. Imperator Eustathium ob tam præclarum facinus collaudatum Dyrrachii præfectum constituit, et omnia mobilia Ibatzæ bona ei dono dedit, Ibatzam in custodiam tradidit.

Eodem tempore Nicolitzus etiam, toties captus totiesque dimissus, in montibus occultatus, cum adversus eum mitteretur cœhors, et qui cum ipso erant partim ultro ad Romanos transirent, partim caperentur, noctu sponte sua in castra Romanorum

venit, manumque pulsatis foribus se nominatim adesse indicavit, ac corpus suum in potestatem imperatoris dedere. Sed cum imperator suo conspectu non dignatus Thessalonicam custodiendum misit. Ipse rebus Dyrrachii, Colonicæ ac Dryinopolis suo arbitratu rectissime constitutis, et provinciis præsidio ducibusque munitis, permissoque ut captivi Romani, qui vellent, ibi manerent, reliqui ipsum sequerentur, Castoriam venit. Hic ad ipsum adductæ sunt duæ Samueli filia. Quæ cum viderent Mariam Joannis quondam uxorem imperatori aslare, impetum in eam fecerunt tanquam interfecturæ. Sed imperator earum ferociam sedavit, pollicitus amplissimas se ipsis opes largiturum. Mariam zonæ munere ornata cum filiis suis Cpolin misit.

475 Xiphisæ porro opera quæ erant in Serviis et Sosco castella omnia solo æquat, et in castellum Stagis venit. Ibi se ipsi offert Elemagus Belegradorum princeps, servili habitu, cum collegis suis. Imperator inde Athenas proficiscens, in itinere Zetunium transiens, ossa Bulgarorum contemplatus occisorum quo tempore Samuelum Nicophorus prælio fudit, admiratus est, ac nullo magis murum in Thermopylis exstructum (qui etiamnum Scelos vocatur) apud Ropenam ad deterrendos Bulgares. Ut Athenas venit, Deiparæ pro victoria gratias egit, templumque Ionariis splendidis ac magnificis exornavit. Hinc Cpolin rediit, invectusque est triumphans per magnas fores Auræ portæ, ornatus corona aurea superne cristata, præeuntibus Maria, Samueli filiabus et reliquis Bulgaris. Actum hoc indictione secunda, anno ab origine mundi 6527. Atque hoc modo prosequentibus cum victoriæ gratulantibus acclamationibus Magnum templum iit; cumque ibi carmine cantato Deo gratias pro tam felici successu egisset, in palatium abiit. Reversum victorem Sergius patriarcha prolixè oravit ut quod se facturum bello Bulgarico feliciter confecto promiserat, Allelengyum aboleret: sed nihil obtinuit. Atque is Sergius, cum per annos 20 Ecclesiam Dei moderatus esset, indictione **476** secunda, mense Julio, anno mundi 6527 ad Dominum emigravit. Suffectus est ei Eustathius, palatiæ ædis presbyterorum princeps.

ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν. Ὅς ἐπὶ εἴκοσιν ἔτους ἐνιαυτοὺς τὴν τοῦ Θεοῦ ποιμένας Ἐκκλησίαν Ἰουλίῳ μηνί, Ἰνδικτιῶνος β', ἐν ἔτει τῷ ςϞζ', πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε. καὶ προεβλήθη πατριάρχῃς Εὐστάθιος, πρῶτος ὢν τῶν πρεσβυτέρων τοῦ ἐν τοῖς βασιλείαις ναοῦ (66).

Subacta Bulgaria, imperatori se dedidit etiam contermina Chorbatorum gens et ejus principes, fratres duo; quibus imperator honores ac opes amplas tribuit. Solus adhuc imperium detrectabat Sermo Sirmi dominus Nestongi frater. Ad hunc Constantinus Diogenes limitum provincie præfectus legatum mittit, interposito jurejurando affirmans cupere se ipsum convenire ac de rebus ne-

A χειρὶ κρούσας τὴν θύραν προσήγγειλεν ἑαυτὸν ὅστις εἶη καὶ ὅτι παραδίδωσιν ἑκουσίως τὸ σῶμα τῷ βασιλεῖ. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὁ βασιλεὺς οὐδὲ ἰδεῖν ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰς Θεσσαλονίκην, ἐξέπεμψε φρουρεῖσθαι κελεύσας. Αὐτὸς δὲ τὰ τοῦ Δυρράχίου καὶ τῆς Κολωνείας καὶ Δρυϊνουπόλεως, ὡς πῆ ἐδόκει αὐτῷ βέλτιστα, καταστησάμενος, καὶ φύλακας τοῖς θέμασι καὶ στρατηγούς ἐπιστήσας, καὶ τῶν ἀχμαλώτων Ῥωμαίων τοὺς βουλομένους κατὰ γῶρην μένειν ἑάσας, τοὺς δὲ λοιπούς ἔπεισθαι πρυσιτάξας, ἦλθεν εἰς Καστορίαν. Ἐνθα προσήχθησαν αὐτῷ θυγατέρες δύο τοῦ Σαμουήλ, αἵτινες θεασάμενοι Μαρίαν τὴν Ἰωάννου γυναῖκα παρισταμένην τῷ βασιλεῖ, ἠρμήσαν κατ' αὐτῆς ὡς διαχειρισόμεναι. Ἀλλὰ ταύταις μὲν ὁ βασιλεὺς τὸν θυμὸν κατεκούμισεν, ὑποσχόμενος τιμῆσαι καὶ ὑπερπλουτίσαι αὐτάς, τὴν δὲ Μαρίαν τῷ τῆς ζωστῆς ἀξιωματικῷ τιμῆσας εἰς τὴν βασιλίδαν μετὰ τῶν υἱῶν ἐκπέμπει. Καθαίρει δὲ καὶ τὰ ἐν Σερβίαις καὶ τῷ Συσκῷ φρούρια πάντα διὰ τοῦ Ξιφίου, καὶ εἰς ἔδαφος καταστρέφει. Καὶ εἰς τὸ φρούριον Σταγοῦς ἔρχεται, ἔνθα κατέλαβεν ὁ τῶν Βελογράδων ἀρχὸν μετὰ δουλικῷ τοῦ σχήματος Ἐλεμάγος, μετὰ τῶν συναρχόντων αὐτοῦ· ἐκεῖθεν ἄρας ἄπεισιν εἰς Ἀθήνας. Ἐν δὲ τῷ διεῖναι τὸ Ζητούσιον τὰ ὀστά τῶν πεσόντων ἐκεῖσε Βουλγάρων, [P. 717] ὀπηνίκα ὁ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Οὐρανὸς τὸν Σαμουήλ ἐτρέψατο, θεασάμενος ἐθαύμασεν. Ὑπερηγάσθη δὲ καὶ τὸ ἐν Θερμοπύλαις γενόμενον τεῖχος, ὃ Σκέλος ἄρτι κατονομάζεται, εἰς ἀποτροπὴν τῶν Βουλγάρων παρὰ τοῦ Ῥουπένη. Καὶ ἐν Ἀθήναις γενόμενος καὶ τὰ τῆς νίκης εὐχαριστήρια τῇ Θεοτόκῳ δούς, καὶ ἀναθήμασι πολλοῖς λαμπροῖς καὶ πολυτελέσι κοσμήσας τὸν ναὸν, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Καὶ διὰ τῶν μεγάλων πυλῶν τῆς Χρυσῆς πόρτης στεφάνῳ χρυσῷ (65) λάβρον ἐρύπερθεν ἔχοντι ἐθριάμβευσεν ἐστεφανωμένος, προηγουμένης Μαρίας τῆς τοῦ Βλαδισθλάδου γυναίκος καὶ τῶν τοῦ Σαμουήλ θυγατέρων καὶ τῶν λοιπῶν Βουλγάρων. Ἰνδικτιῶν ἦν β', ἔτος ςϞζ'. Καὶ οὕτω μετὰ τροπαίων καὶ νίκης ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἰεκκλησίᾳ εἰσελθὼν, καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστηρίου ἄσας ψῆδός, ἀπῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια. Ὅν ὁ πατριάρχῃς Σέργιος μετὰ νίκης εἰσελθόντα πολλὰ κατελιπάρει σβίσαι τὸ ἀλληλέγγυον (ἦν γὰρ ὑποσχόμενος ποιῆσαι τοῦτο, εἰ τῶν Βουλγάρων ὑπερισχύσειεν),

Θεοῦ ποιμένας Ἐκκλησίαν Ἰουλίῳ μηνί, Ἰνδικτιῶνος β', ἐν ἔτει τῷ ςϞζ', πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε. καὶ προεβλήθη πατριάρχῃς Εὐστάθιος, πρῶτος ὢν τῶν πρεσβυτέρων τοῦ ἐν τοῖς βασιλείαις ναοῦ (66).

B Τῷ δὲ βασιλεῖ προσεβόησαν, τῆς Βουλγαρίας δουλωθείσης αὐτῷ, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη τῶν Χορδατῶν, ἄρχοντας ἔχοντες δύο ἀδελφοὺς, ὧν προσρυσέντων καὶ ἀξιώματα λαβόντων καὶ κτήσεις ἰκανὰς ὑπήκουσεν καὶ τὰ ἔθνη. Μόνος δὲ ὁ τοῦ Σιρμιού κρατῶν ἀδελφὸς τοῦ Νεστόγγου Σέρμων πειθῆσαι οὐκ ἠθέλει· πρὸς ὃν Κωνσταντῖνος ὁ Διογένης, τῶν ἐκεῖσε μερῶν ἀρχὸν, φίλιαν ὑποκρινόμενος προσέει-

XYLANDII ET GOARI NOTÆ.

(65) Corona ἢ τροπαιοῦχία est Codini, judice Coresio Chiensi, triumphantium imperatorum ornamentum. GOAR.

(66) Quem superius uictor πρωτοπαπᾶν τοῦ παλατίου vocavit; de quo jam abundo. GOAR.

τὴν ἐκπεμπει, δηλῶν μεθ' ἔρκων ἐπιθυμίαν ἔχειν ἐνωθῆναι αὐτῷ καὶ περὶ ἀναγκαίων κοινολογήσασθαι. Ἢ δὲ τις αὐτὸν ὑποτρέχει φόβος, τρεῖς ὑπηρέτας εἰληφέναι μόνους, καὶ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ συμμῖξαι αὐτῷ μετὰ τριῶν ὑπηρετῶν ὁμοίως ἀφίξεσθαι μέλλοντι. Πεισθεὶς οὖν ἐκεῖνος ἔρχεται πρὸς τὸν ποταμὸν καὶ τῷ Διογένηϊ ἐνοῦται. Ἐν ᾧ δὲ ἐμελλον διαλέγεσθαι, ὁ Διογένης ἐγκόλπιον φέρων μάχαιραν καὶ ταύτην αἰφνιδίως ἐλκόμενος παῖει τοῦτον κατὰ τῆς πλευρᾶς καὶ εὐθὺς ἀναίρει. Τῶν δὲ μετ' αὐτοῦ φυγῆ χρησαμένων, τοὺς πλησιάζοντας ὁ Διογένης συναθροίσας στρατοὺς μετὰ χειρὸς ἱκανῆς ἔρχεται πρὸς τὸ Σίρμιον, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ τεθνεώτος καταπληξάμενος καὶ ὑποσχέσει μεγάλας καταμαλάξας ἔπεισε προσχωρῆσαι καὶ τὸ Σίρμιον παραδῶναι τῷ βασιλεῖ. ἥτις καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον ἀνεπέμφθη, καὶ ἀνδρὶ συνεζεύχθη ἐνὶ τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων, καὶ ὁ Διογένης ἄρχειν ἐτάχθη τῆς νεοκτῆτου χώρας.

[P. 718] Ἀνεκλίπισε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἀγωγὸν Βούαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως, ὡς ἂν ἔχοιεν οἱ ἄστροι ἀφρονίαν ὕδατος. Γεωργίου δὲ τοῦ ἀρχοντος Ἀβασγίας (67) τὰς πρὸς Ῥωμαίους ἀθελήσαντος συνθήκας καὶ τὰ ὕμυρα κατατρέχοντος, ἔξεισι κατ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς πανσερατὶ, κατόπιν λιπῶν Νικηφόρον πατρίκιον (68) τὸν Ξιφίαν καὶ Νικηφόρον πατρίκιον τὸν υἱὸν Βάρδα τοῦ Φωκᾶ. Οἱ δὲ διὰ τὸ τῆς στρατείας ἀπολαλεῖσθαι δεινοπαθήσαντες οὐ μικρῶς, λαὸν ὡς ἔτυχεν ἠθροικότες ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας καὶ Ῥοδάντου καὶ τῶν πέριξ χωρίων, ἀποστασίαν κινουσιν. Ὅσπερ ἀγγελθέντος τῷ βασιλεῖ ταραχῆ, κατεῖχε τὴν παρεμβολὴν καὶ ἀγωνία, δεδοικυῖαν μή πως ἐν μέσῳ Ἀβασγῶν τε καὶ τῶν ἀποστατῶν συνειλημμένοι (διεδέδοτο γὰρ καὶ λόγος ὡς οἱ περὶ τὸν Ξιφίαν διεκηρυκέσαντο περὶ τούτου πρὸς τὸν ἀρχοντα Ἀβασγίας) ἀνήκεστον τι πάθωσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς γράμματα γράψας πρὸς τε τὸν Ξιφίαν καὶ τὸν Φωκᾶν ἐξέπεμψε, παραγγείλας τῷ λαβόντι σπουδάσαι πάντα τρόπον λαθεῖν καὶ ἐκάστῳ ἀσυγγνώστως δεδωκέναι τὸ γράμμα. Τοῦ δὲ ὡς ἐκλεύσθη ποιήσαντος καὶ τὰς ἐπιστολάς ἐγχειρίσαντος λεληθότως, ὁ μὲν Φωκᾶς εὐθὺς ἐπανέγνω γίνεσθαι αὐτοῦ τῷ Ξιφίᾳ, ἐκεῖνος δὲ τὴν αὐτοῦ ἀποκρύψας καὶ γράμμα δέξασθαι ὄλωσ' ἀπαρνησάμενος ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καλεῖ τοῦτον ἐπὶ κοινολογίαν, καὶ ἐλθόντα, λόχους ἔχων προευνεπισμένους, ἀποκτείνουσι. Καὶ ἡ ἐπισύστασις τῶν ἀποστατῶν εὐθὺς διεσκεδάσθη. Τοῦ δὲ θανάτου τοῦ Φωκᾶ γνωσθέντος τῷ βασιλεῖ πέμπεται Θεοφύλακτος ὁ Δαμιανοῦ τοῦ Δαλασσηνοῦ υἱός, καὶ τὸν Ξιφίαν συλλαβῶν ἐκπέμπει δέσμιον πρὸς τὴν βασιλίδαν πρὸς Ἰωάννην τὸν πρωτονοτάριον (69), ὃς ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Ἀντιγόνου (70) μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρει. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ τῶν ἀποστατῶν ἀπολυθεὶς δέουσι συμβάλλει τοῖς Ἀβασγοῖς, καὶ πολλοὶ πιπτοῦσι τῶν Ῥωμαίων. Ὅμως διελύθησαν ἄμφω τὰ στρατεύμα-

XYLANDRI ET GOARI NOTE.

(67) Provinciæ Scythicæ Asiaticæ, vicinæ Iberibus. GOAR.

(68) Decet aliquid, nempe Xiphias mentio, qui se socium perduellionis Phocæ dedit; quod sequentia docent. Alioquin oī δὲ et cætera pluralia ad unum Phocam referri non possunt. XVI.

cessariis colloqui. Quodsi ipse insidias vereretur subesse, tribus tantum famulis stipatum se ad ripam profluentis ibi amnis accessurum. Idem ipso quoque faceret. Obtemperat Sermo, atque hoc modo cum Diogene congregitur. Ibi cum jam collocaturi essent, Diogenes pugionem, quem in sinu abditum gestabat, subito in latus Sermonis adigit, eumque interficit: famuli fuga elabuntur. Diogenes vicinis exercitibus contractis valida cum manu ad Sirmium proficiscitur, viduæque exterritæ magnis insuper pollicitationibus persuadet ut se Sirmiumque imperatori traderet. Ea Byzantium missa ibi primario cuidam civium matrimonio copulata est: Diogenes recens captæ ditioni præfectus.

477 Aquæductum quoque Valentiniani imperatoris refecit Basilius, civibusque aquæ abundantiam paravit. Porro cum Georgius Abasgiæ dux violato quod ei cum Romanis erat fœdere vicina incursionibus vexaret, exercitum contra eum educit Basilius, domi relictis Nicephoro patricio, filio Bardæ Phocæ. At ii indignissime ferentes non se quoque una ad id bellum jussos ire, contracto e Cappadocia Rodanto et aliis vicinis regionibus utcunque exercitu rebellionem concitant. Ejus rei nuntius imperatori allatus exercitui magnam incussit sollicitudinem. Metuebant enim ne in medio inter Abasgos et perduelles (quippe scrobatur ea de re Xiphias cum principe Abasgorum per internuntios egisse) inclusi extrema pati cogerentur. Imperator ergo litteras et ad Xiphiam et ad Phocam mittit, ut qui perferebat mandans ut quam maxime alteri, altero ignoante, eas reddere curaret. Quod cum is effecisset, Phocas statim Xiphias ad se scriptas recitavit, Xiphias autem omnino ad se quicquam scriptum negans Phocam die quadam ad colloquium vocat, venientemque præparatis ad hoc insidiis necat. Hoc modo statim dissipata ea conjuratio. Et imperator de morte Phocæ factus certior Theophylactum Darniani Dalasseni filium mittit, qui captam Xiphiam Cpolin in vinculis 478 Byzantium ad Joannem ablegat protonotarium. Is cum rasam in Antigoni insula monachum facit. Imperator proinde metu rebellium liberatus cum Abasgis pugnam committit; et quamvis multi Romani occubuerunt, tamen incerta victoria discessum est. Alterum deinde prælium initum die Septembris undecima, indictione sexta, anno ab origine mundi 6531. In eo cadit Liparites, Georgii copiarum dux primarius, et cum eo validissima Abasgici exercitus pars. Georgius in montes Iberiæ interiores fuga

(69) Quem Notitia imperii *primicerium notariorum* vocat; de cujus officio, insignibus et privilegiis Pancirollus in Comm. GOAR.

(70) Juxta Cpolim inter Proten et Platen sita. GOAR.

elapsus paulo post missis legatis cum imperatore pacem componit, sedens ei sua, quantum ejus hoc imperator volebat, ditione, filiumque suum Panocratium dans obsidem. Quem imperator magistrum creavit, ac domum rediit. Qui se Xiphiae ac Phocæ seditionis socios præbuerant, eos bonis suis multatos in carcerem abdidit: solum patricium Phersam interfecit, qui et primus omnium se perduellibus adjunxerat, et quatuor curatores vicinorum principum necaverat, suaque manu spiloni eundam imperatorio caput amputaverat. Est et cubicularius quidam imperatoris Leonibus objectus, convictus quod imperatorem in Xiphiae gratiam conatus esset veneno tollere.

γειτόνων κουράτωρας ἀποκτείναντα, καὶ ἐκτομίαν ἐδόθη δὲ καὶ λέουσι βασιλικοῖς τις θαλαμηπόλος Βρῶμα, ἐλεγχθεὶς φαρμάκοις ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεὶ διὰ τὴν Ξιφίαν.

Mortua Anna imperatoris sorore in Rossia, defuncto jam ante Bladimero marito, Chrysochir quidam Bladimeri cognatus 800 viros adscivit, iisque in naves impositis Cpolin venit, stipendia se facere velle 479 simulans. Cum autem imperator eum positis armis petere si quid vellet juberet, non obtemperans Propontidem trajecit; cumque ad Abydum venisset, conserta navali pugna cum eo qui oram maritimam tuebatur, nullo negotio vicit ac Lemnum pervenit. Ibi Rossi a classe Cibyræotarum et Davido Achridensi Sami præfecto ac Nicophoro Cabasila duce Thessalonice per fraudem omnes sunt interfecti.

καὶ Νικηφόρου τοῦ Καβάσιλα δουκὸς ὄντος Θεσσαλονίκης (71) παρασπονδθέντες ἅπαντες κατεσφάγησαν.

Post hæc in Siciliam molitus expeditionem Basilus Orestam quemdam de fidissimis suis eunuchis præmittit cum magnis copiis. Ipse fato interceptus subsequi non valuit. Nam mense Decembri, indictione nona, anno 6534, subito correptus morbo decessit. Paucis ante mortem ejus diebus obit Eustathius patriarcha; in cujus locum imperator substituit Alexium monachum, Studiani collegii magistrum, qui ad ipsum invisendi 480 causa venerat, afferens secum caput Joannis baptistæ. Eum ergo cum per Joannem protonotarium, cujus opera in administrandis publicis negotiis utebatur, in solio patriarchæ collocasset, vespere exspiravit. Vixit annos 70, quos omnes regnavit. Solus autem summum imperium gessit annos 50. Fratrem imperii successorem instituit, ei que mandavit ut se in Joannis evangelistæ ac theologi fano sepeliret, apud Hebdomum. Idque is est exsecutus.

Constantinus imperio potitus, nactusque licentiam agendi quæ vellet, multa reipublicæ mala dedit. Quippe homo pravus studiis deditus, nihil eorum quæ officii erant vel agobat vel cogitabat, ludis autem equestribus et mimis ac scurris delæc-

Α τα, καὶ ἡ νίκη ἀμφίβολος ἦν. Μετὰ δὲ ταῦτα δευτέρως συμπλοκῆς γενομένης, τῇ ια' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, Ἰνδικτιῶνος ε', κατὰ τὸ, ρφα' ἔτος, πίπτει μὲν ὁ Νικηφόρος (οὗτος γὰρ ἦν ἀρχιστράτηγος τῷ Γεωργίῳ) καὶ σὺν αὐτῷ πᾶν τὸ κρατιστεῦον ἐν Ἀβασγοῖς, φεύγει δὲ καὶ ὁ Γεώργιος εἰς τὰ ἐνδότερα ὄρη τῆς Ἰβηρίας. Μετ' ὀλίγον δὲ διαπρεσβευσάμενος, καὶ τῷ βασιλεὶ ἐκστὰς χώρας ὀπίσθης ἐβούλετο, σπένδεται, ὄμηρον δούς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παγκράτιον ὃν μάγιστρον ποιήσας ὁ βασιλεὺς ὑπέστρεψε. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τῶν τῷ Ξιφίᾳ συναραμένων καὶ τῷ Φωκῇ τῶν ὑπαρχόντων γυμνώσας καθείρξε, μόνον δὲ τὸν πατρικίον Φέρσην ἀπέκτεινε, πρὸ πάντων τε προσρυέντα τοῖς ἀποστάταις, καὶ τέσσαρας ἀρχόντων τινὰ βασιλικὸν αὐτοχειρῶς [719] κατατομήσαντα.

Β Καὶ Ἄννης δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς ἐν Ῥωσίᾳ ἀποθανούσης, καὶ πρὸ αὐτῆς τοῦ ἀνδρός αὐτῆς Βλαδιμηροῦ, Χρυσόχειρ συγγενῆς τις ὢν τοῦ τελευτήσαντος, ἄνδρας ὀκτακοσίους προσεταιρισάμενος καὶ πλοίοις ἐμβιδάσας, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς τάχα μισθοφορήσων. Τοῦ δὲ βασιλέως καταθεῖναι τὰ ὅπλα κελεύοντος καὶ οὕτω ποιήσασθαι τὴν ἐντολίαν, μὴ θελήσας διήλθε τὴν Προποντίδα. Ἐν Ἀβύδῳ δὲ γενόμενος καὶ τῷ στρατηγούντι ταύτης συρράξας ληστεμαχοῦντι τῶν παραλίω, καὶ τοῦτον βλάβως καταστρεψάμενος, κατήλθεν εἰς Ἀθήμον. Ἐκεῖσε δὲ παρὰ τοῦ στόλου τοῦ Κιβυρραίωντων, καὶ Δαβὶδ τοῦ ἀπὸ Ἀχριδῶν στρατηγούντος Σάμου, καὶ παρασπονδθέντες ἅπαντες κατεσφάγησαν.

Βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκστρατεῦσαι κατὰ τῆς Σικελίας Ὀρέστην προέπεμψε μετὰ δυνάμειος ἄδράς, ἕνα ὄντα τῶν πιστοτάτων εὐνούχων, αὐτὸς δὲ ἐκωλύθη φθίσαντος τοῦ χρεῖων. Δεκεμβρίῳ γὰρ μηνὶ ιε', Ἰνδικτιῶνος θ', ἔτους ρφδ', αἰφνιδίῳ νόσῳ ληφθεὶς ἀπέβίω, πρὸ τινῶν ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς καὶ Εὐσταθίου τοῦ πατριάρχου ἀποθανόντος, οὐ διάδοχον ὁ βασιλεὺς ἐποίησατο Ἀλέξιον μοναχὸν καὶ καθηγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ πεφοιτηκότα μετὰ τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου. Ὅν καὶ πέμψας ἐνηρονίζει διὰ τοῦ πρωτονοταρίου Ἰωάννου, ᾧ συνεργῶν ἐχρήστο πρὸς τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν. Καὶ τῇ ἐσπέρᾳ ἐτελεύτησε, ζήσας μὲν ἔτη σ', καὶ τὰ πάντα βασιλεύσας, ἐπὶ χρόνους δὲ ν' τὴν αὐτοκράτορα διεύνας ἀρχήν. Ταφῆναι δὲ παρεκάλεσε τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν, ὃν καὶ διάδοχον κατέλιπε τῆς ἀρχῆς, ἐν τῷ κατὰ τὸ Ἐβδόμον ναῖρ τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολογοῦ ὁ δὲ καὶ γέγονεν.

Δ Ἀναζωσάμενος δὲ τὴν ἅπασαν δυναστείαν ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ πράττειν ὅ τι καὶ βούληται ἐξουσίαν λαβὼν, καὶ ταῖς ἐκδεδιχημέναις χαίρων τῶν πράξεων, πολλῶν κακῶν αἴτιος ὑπῆρξε τῷ πολιτεύματι, αὐτὸς μὲν πράττων οὐδὲν ἢ βουλευόμενος τῶν δεόν-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(71) His temporibus ducem habuit Thessalonica, et decrescens imperio augebantur dignitates. GOAR.

των, ἵπποδρομίαις δὲ χαίρων καὶ μίμοις καὶ γελοιοποιίαις, καὶ κώδοις καὶ κοττάδοις ἐννοκτερεῶν, ἄρχοντας καθιστὰς ἐν τοῖς πολιταρχαῖς καὶ στρατηγίαις οὐ τοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ τὸ δοκίμον ἐαυτῶν παρεχομένους, ἀλλ' οἰνόληπτα ἐκτεταμημένα ἀνδράποδα καὶ πάσης μιαρίας καὶ βδελυρίας ἐμπεπλησμένα, ἀνάγων αὐτοὺς εἰς τὰς τῶν ἀξιωματῶν ὑψηλυτάτας περιωπὰς, τοὺς δὲ γένει καὶ ἀρετῇ καὶ πείρᾳ προέχοντας παρατρέχων. Νικόλαον γὰρ τὸν πρῶτον τῶν αὐτοῦ θαλαμηπόλων δομέστικον προεβάλετο τῶν σχολῶν καὶ παρακοιμώμενον, [P. 720] Νικηφόρον δὲ τὸν μετ' ἐκεῖνον τὰ δευτερεῖα φέροντα πρωτοβεστιάριον, Συμεῶν δὲ τὸν κατὰ τὴν τάξιν τρίτον δρουγγάριον τῆς βίβλας, προέδρους τοὺς πάντας τιμήσας, Εὐστάθιο τε τὸν πολλοστὸν μετ' ἐκεῖνους μέγαν ἐταιρειάρχην. Προεβάλετο δὲ καὶ δοῦκα Ἀντιστοχίας εὐνοῦχόν τινα Σπονδύλην λεγόμενον, καὶ Ἰθέριας Νικήταν τὸν ἐκ Πισιδίας, καὶ ἄμφω ἐπιβήτους ἀνθρώπους καὶ πονηροὺς· οἵτινες ταραχῆς καὶ συγχύσεως τὰ πάντα πληρώσαντες μὲν κροῦ τὴν βασιλείαν ἀνέτρεψαν ἤδη καλῶς ἀγομένη ἀπὸ τε τῆς αὐτοκρατορίας Ῥωμανοῦ τοῦ τοῖν βασιλείου πατρὸς. Νικηφόρου δὲ καὶ Ἰωάννου καὶ Βασιλείου τῶν κατὰ διαδοχὰς δεξαμένων τὰ σκῆπτρα καὶ φυεράν καθισταμένην τοῖς πλησιάζουσιν ἔθνεσι. Καὶ οὐ μόνον ἀδιάφορον εἶχε τὴν γνώμην ἐν ταῖς τῶν ἀρχῶν προβουλαῖς, ὡς ἔτυχεν αὐτὰς καθιστὰς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀξιολογωτέρους καὶ δοκιμωτέρους ἐδίωκε διὰ παντός, τοῖς εὐδοκίμοις ἐπιβουλεύων. Ἀπετύφλωσε μὲν γὰρ καὶ Κωνσταντῖνον πατρίκιον τὸν υἱὸν Μιχαὴλ μαγίστρου τοῦ Βούρτζη, πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ προσκρούοντα καὶ τὰς ἀκολάστους αὐτῷ πράξεις Βασιλείῳ τῷ βασιλεῖ μνηύοντα, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους ἀνδρας ἀγαθοὺς ἠφάνισεν, ὡς προῶν ἐξείπη ὁ λόγος. Καὶ τὰ μὲν προοίμια τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ ταῦτα καὶ τοιαῦτα· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ποῖα ἂν καὶ κατ' ἀξίαν παραστήσειεν ἱστορία; Μόνιον γὰρ, ὡς ἐβρέθη, ἐξεχόμενος γελοιοποιῶν καὶ μίμων, καὶ περὶ τὰς ἵπποδρομίας εἴ περ τις ἄλλος κεχηνῶς, ἔργον μόνον ἀναγκαῖον ταύτας ἠγεῖτο, τὰ λοιπὰ μηδενοῦς ἀξίων λόγου, ἀλλὰ δεύτερα λογιζόμενος τῶν αὐτοῦ ἀκολάστων ἔργων. Νικηφόρον γὰρ τὸν Κομνηνόν, ἀνδρα συνετὸν καὶ ἐπ' ἀρετῇ καὶ ἀνδρίᾳ βεβοημένον, Μηδίας ἄρχοντα τῆς καὶ Ἀσπρακανίας, τὸν καὶ τὰ πρόσχωρα ὑποτάξαντα ἔθνη, δι' αἰτίαν μὲν εὐλογον οὐδεμίαν, τῆς δὲ ἀρετῆς φθονήσας ἀπετύφλωσεν. Ἐγκλημα τούτῳ καθοσιώσεως ἐπενεγκῶν. Οὗτος γὰρ πολλάκις συμπλεκόμενος τοῖς γείτοσιν ἐν Μηδίᾳ Σαρκεηνοῖς, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας μαλακίζομένους ὁρῶν καὶ τὰ νῶτα στέφοντας ἀκύνως καὶ φεύγοντας, καὶ τὰ μὲν ὀνειδίζων, τὰ δὲ καὶ παρακαλῶν μὴ οὕτω φεύγειν αἰσχυρῶς, ἀλλ' ἴστασθαι κατὰ τῶν ἀντιπάλων γενναίως, ἔπεισε συγκαταθίσθαι. Ὡς δὲ καὶ ἐνωμύτως τὴν κατάθεσιν βεβαιῶσαι οὗτος ἀπῆτει, ὅτι σὺν αὐτῷ θανοῦνται μαχόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἔγγραφον ἐκδεδώκασι γραμματεῖον, παλαμναιοτάταις ἀραις καὶ φρικωδεστάτοις ὄρκοις ἐμπεδωσάμενοι στήναι Ῥωμαλίως ἐν τῇ παρατάξει

Atabatur, potandoque noctes trahebat. Civiles ac bellicos magistratus non iis qui facto aut dicto virtutem suam testatam fecissent mandavit: sed praeteritis iis qui genere, virtute usque rerum pollebant, ad summas dignitates extulit mancipia ebriosa atque evirata omnibusque polluta flagitiis. Etenim Nicolaum, famulorum cubiculi principem, scholarum domesticum et accubitorem creavit, Nicephorum, ab eo proximum, protovestiarium, Simeonem, tertio loco habitum, drungarium vigiliæ; iisque omnibus honorem praesidis tribuit. **481** Eustathium, qui longo istos subsequabatur intervallo, magnæ soliditatis ducem constituit. Antiochiæ ducem fecit Spondylen quemdam eunuchum, et Iberiæ Nicetam e Pisidia oriundum, utrumque malitiæ infamis. Hi tumultibus omnia et confusione implentes everterunt propemodum imperium, quod jam inde a Romano hujus patre, sceptrum ordine gerentibus Nicephoro, Tzimisca et Basilio, floruerat ac terrori vicinis gentibus fuerat. Et vero Constantinus non modo absque indicio et temere magistratus legebat, sed et præstantissimum quemque vexabat ac non cessabat illustribus viris insidiari. Hoc modo Constantium patricium, magistri Michaeli Burtzæ filium, oculis privavit, offensus ab eo ante initum imperium, fratri Basilio turpia ipsius facta indicante. Et alios haud paucos præstantes viros e medio sustulit, ut suo loco dicetur. Talia ergo fuerunt imperii hujus initia. Quæ subsequuta sunt, quænam possit digne explicare narratio? Solis, uti monui, deditus scurris ac mimis et ludis, ut nemo unquam magis, equestribus captus, hos unice sibi curandos arbitrabatur, reliquorum, quod ea suis ineptiis ac libinibus posteriora ducebat, nullam habens rationem. Nicephorum Comnenum, virum prudentem **482** ac virtute et fortitudine inclytum, qui Aspræaniæ præfectus finitima subegerat, nullam ob justam causam, sed virtuti hominis invidens, majestatis reum fecit ac luminibus orbavit. Is enim Nicephorus sæpe cum vicinis in Media Saracenis congressus, cum videret suos milites hosti turpiter terga objicere, exprobrando eis mollitiem, hortandoque ne fuga turpi, sed fortiter pugnando se tuerentur, ad fortitudinem excitavit. Cumque ab iis etiam jurejurando sibi promitti posceret cum ipso ad mortem usque se in hostem pugnatos, scripto libello ad hoc se obligavere, in quo dirissimis scæse devotebant imprecationibus, nisi fortiter in pugna starent et ad mortem usque cum duce perseverarent. Hoc ubi rescivit Constantinus, illico magistratum Comneno abrogat, reductumque Cpolin in judicio conspirationis contra imperatorem accusat, damnatoque criminis oculos eruit. Bardæ etiam patricio, Bardæ magistro Phoca prognato, infensus ac nonnullis aliis, opera cujusdam domesticorum suorum calumniatorum dolum nectit, accusatosque insidiarum imperatori structurum statim oculis multat. Sub id tempus Naupactio præerat Georgius, quem ob animi inconstantiam

Ἐνάτη δὲ Νοεμβρίου μηνός, τῆς ιβ' ἐπινημέσεως, Ἄ εν ἔτει σφλζ', ἀφνιδίῳ νόσῳ ληθείς ὁ Κωνσταντῖνος καὶ παρὰ τῶν ἰατρῶν ἀπαγορευθεὶς ἐσκέπτετο τίνα ἂν καταλίποι διάδοχον τῆς βασιλείας. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ τὸν πατρικίον Κωνσταντῖνον τὸν Δαλασσηνὸν μεταστείλασθαι, κατὰ τὸν Ἀρμενιακὸν (75) ἐν τῇ ἰδίῳ οἴκῳ σχολάζοντα, γαμβρόν τε ποιήσασθαι ἐπὶ μιᾷ τῶν θυγατέρων καὶ ἀναγορευθῆναι βασιλέα. Καὶ δὴ πέμπεται ἄξων αὐτὸν εὐνοῦχος τις τῶν πιστικωτάτων, ὁ λεγόμενος Ἐργοδότης. Σπουδῇ δὲ τοῦ Συμεῖον φίλως διακειμένου πρὸς τὸν πατρικίον Ῥωμανὸν τὸν Ἀργυρὸν αὐτῇ μὲν παρωράθη ἡ γνώμη, καὶ στέλλεται τις τάχα ἐκ βασιλείως ἐν τὸν Δαλασσηνὸν, ἐκεῖσε προσμένειν καλεόντος αὐτὸν ὅπως ἂν ἡ γραφή καταλήφῃται, ἄγεται δὲ ὁ Ῥωμανὸς πρὸς τὰ βασιλεία· Ἀχθέντι δὲ δύο προτίθενται γινῶμαι, ἢ διαζυγῆναι τῆς νομίμου γυναικὸς τῇ βασιλείῳ τε θυγατρὶ συναφθῆναι καὶ βασιλέα ἀναγορευθῆναι, ἢ πηρωθῆναι τοὺς ἀφθαλμούς. Τοῦ δὲ ἰλιγγιῶντος καὶ ἀναδυσμένου πρὸς αὐτῶν ἑκάτερον, ἡ σύνοικος δεισασα περὶ τοῦ ἀνδρός, μή τι καὶ πάθη φλαῦρον, τὴν κοσμικὴν ἐκουσίως ἀπέθετο τρίχα, καὶ τῷ συζύγῳ πρὸς τῇ ὄψει ἐχαρίσατο καὶ τὴν βασιλείαν. Οὐσῶν δὲ τῷ Κωνσταντῖνῳ θυγατέρων τριῶν ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ πατρικίου Ἀλυπίου, ἦν ἔτι ζῶντος τοῦ Βασιλείου ἡρμόσατο, ἡ μὲν καθ' ἡλικίαν πρωτεύουσα Εὐδοκία ἀπεκείρατο, ἡ τρίτη δὲ Θεοδώρα ἀπηνήνατο συζυγῆναι τῷ Ῥωμανῷ, ἢ διὰ τὸ συγγενές, ὡς φασιν, ἢ διὰ τὸ ἔτι τὴν ἐκείνου σύζυγον ζῆν. Ἢ δὲ τῷ χρόνῳ δευτέρα Ζωὴ τὸν περὶ τῆς συνοικίας λόγον συνεθεθῆντα ἀσπασίως ἐδέξατο. Λύγου δὲ περὶ τῆς συγγενείας κινήοντος, καὶ τῆς Ἐκκλησίας σὺν τῷ πατριάρχῃ λυσάντων τὸ ὁμφίβολον, ἱερολογεῖται (76) ὁ Ῥωμανὸς τῇ Ζωῇ καὶ αὐτοκράτωρ ἀναγορευεῖται βασιλεύς. Καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας Κωνσταντῖνος ἀπέθανε, ζήσας μὲν τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ὁ ἔτη, ἐπὶ τρεῖς δὲ ἐνός ἡμέρας μηνός βεβασιλευκῶς (77).

Οὕτω δὲ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν τὸν τῆς πηρώσεως κίνδυνον διαδράς ὁ Ῥωμανὸς τὸ τῆς βασιλείας περιζώνοντι κράτος, καὶ βασιλεύς αὐτοκράτωρ ἅμα Ζωῇ τῇ τοῦ Κωνσταντῖνου ἀναγορευεῖται θυγατρὶ. Ἄμα τε οὖν ἐπὶ τὸν βασιλείον ἐκάθισε ἠρόνον, καὶ ἅμα προσιμίῳις ἀγαθοῖς καὶ ἐπισατηρίοις ἐπαινετοῖς ἐδεξιόυτο τοὺς ὑπὸ χεῖρα, ἀπὸ τῆς εὐσεβείας πρότερον ἀρξάμενος ἀγαθοεργεῖν. Ἐνδέουσαν γὰρ τὴν πρόσοδον τῆς Μεγάλῃς εἰδώς Ἐκκλησίας, ἀπεικονόμος ταύτης γενόμενος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, καὶ τῶν ἄλλων ὁπάσαις ὑπηρετῆσθαι ἔθος παρὰ τοῦ ταύτης κλήρου, ὀγδοήκοντα χρυσίου λίτρας ἀνὰ πᾶν ἔτος χορηγεῖσθαι τούτοις τετόπωκεν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου εἰς προσθήκην. Ἐξέκοψε δὲ καὶ τέλειον ἀπερρίζωσε τὰ ἀλληλέγγυον, [P. 723] ὅπερ ἐμελέτα μὲν ὁ Κωνσταντῖνος ποιῆσαι, οὐκ ἔφθασε δὲ. Ἐκένωσε δὲ καὶ τὰς φυλακὰς τῶν ἐγκαθειργμένων διὰ τινὰς εὐθύνας, τὰ μὲν δημόσια χρέα χαρίζόμενος, ἀποτινύς δὲ τὰ ἰδιωτικά. Ἀπελυτρώσατο δὲ καὶ

Nona Novembris die, indictione 13, anno mundi 6537, subito morbo correptus Constantinus et a medicis desperatus de instituendo imperii successore cogitavit. Placuitque accersere patricium Constantinum Dalassenum, qui tum domi suae in Armeniaco degebat, eique filiarum suarum unam nuptum dare, ac Caesarem designare. Mittitur ergo ad eum adducendum Ergodoles, eunuchorum fidissimus. Sed opera Simeonis, qui Romano Argyro patricio favebat, id consilii repudiatum fuit, moxque **485** ab imperatore missus qui Dalassenum eo loco ubi litteras accepisset subsistere juberet. Romanus in palatium adducitur, daturque ei optio, ut vel oculos sibi erui patiatur, vel dimissa sua legitima uxore filiam imperatoris ducat ac Caesar designatur. Hæsitante eo, uxor marito metuens, ultro comam posuit ac sæculo renuntiavit, viroque et oculos servavit et imperium paravit. Erant Constantino ex filia patricii tres filiae; quarum natu maxima Eudocia monachatum fuit amplexa, minima Theodora conjugium Romani aversata est, sive ob propinquitatem, ut ferebatur, generis, sive quod uxorem ejus sciret adhuc vivere. Media Zoe facile eum sibi dari maritum passa est. Disputatione autem de cognatione mota, res a patriarcha et ecclesiasticis discussa, et Romanus Zoe copulatus est, imperatorque declaratus. Triduo post Constantinus vivendi finem fecit, cum vixisset annos 70, triennium mense minus imperasset.

Romanus præter omnem spem atque expectationem oculorum amittendorum periculo evitato, imperator cum Zoe Augusta factus, initio imperii bonis ac laudabilibus orsis subditos deemerit est. Principium fecit beneficia in religionem. Cum enim sciret Magnæ Ecclesiæ redditus **486** non sufficere, ut qui superioribus temporibus dispensator fuisset ejus, et aliarum quibus hujus clerus de more inserviebat, 80 auri libras quotannis ex ærario imperatorio ei pendi jussit, decreto ea de re condito. Abolevit etiam Allelengium, quod Constantinus erat sublaturus, nisi mors eum antevertisset. Carceres quoque captivis ob certa crimina evacuavit; publica debita dimisit, privata persolvit. Redemit captivos ex Patzinacia. Fecit etiam tres syncellos metropolitæ, Cyriacum Ephesi, utpote consanguineum patriarchæ, Demetrium Cyzici, quem etiam antequam fieret imperator admodum dilexerat, et Michælum Euchaitarum, ut genere

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(75) Zonaras ἐν τῷ τῶν Ἀρμενιακῶν θέματι, in provincia Armeniaca, id est, in Armenia, quæ Romanis parebat. Atque sic etiam infra Ἀρμενιακὸν pro Armenia provincia ponitur, de peste, in Romano Argyro. Xyl.

(76) *Sacra nuptiali benedictione consociatur.* GOAR.
(77) De morte Constantini librarius non absurde ascripsit, ἐὺ ἐποίησας, Κωνσταντῖνε, τάχιστα ἐξ ἀνθρώπων γενόμενος· nam qui sic vivunt, non nisi summa dant reipublicæ mala. Xyl.

δάτου άνεψιοί, δεινῶς τυφθέντες καὶ διὰ μέσης τῆς λεωφόρου παραπεμφθέντες ἐξορίᾳ παρεπέμφθησαν. Κατηνέχθη δὲ καὶ Θεοδώρῃ τῶν ἀνακτόρων, καὶ εἰς τὸ λεγόμενον περιωρίσθη Περσίον (81).

Ὀκτωβρίου δὲ μηνὸς λα' χύσις ἀστέρος, ἐγένετο, ἔκ δὲ δυσμῶν πρὸς ἀνατολήν τὴν πορείαν ποιοῦντος. Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν πτώσις οὐ μικρὰ γέγονε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ἐν Συρίᾳ στρατηγούντος τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας Μιχαὴλ τοῦ Σπονδύλη. Ἐγένετο δὲ καὶ ὄμβρων ἐπίκλυσις, ἐπικρατήσασα ἕως τοῦ Μαρτίου μηνὸς, τῶν ποταμῶν ὑπερχυθέντων καὶ τῶν κοίλων πελαγισάντων, ὡς ἀποπνιγῆναι σχεδὸν πάντα τὰ ζῶα καὶ τοὺς καταβληθέντας καρπούς τῆ γῆ, καὶ διὰ τοῦτο λιμὸν κατὰ τὸν ἐπιόντα χρόνον ἐπακολουθῆσαι δεινόν. Βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸ γεγονός ἐν Συρίᾳ ἀτώχημα ἐξιάσασθαι, ὥρμητο κατὰ τῆς Βεβρόσιας ἐκστρατεῦσαι. Ἐκπέμπει γοῦν μετ' εὐζώνου δυνάμειος Κωνσταντίνου πατρίχιον τὸν Καραντηνὸν νὸν ἐπ' ἀδελφῇ τούτου γαμβρὸν, ἀπελθεῖν ἐπισκήψας καὶ κατασκοπῆσαι τὰς εἰσόδους καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν πημαίνεσθαι τοὺς ἐχθρούς, παρατάξειος δὲ καθολικῆς ἀπέχεσθαι μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Ἐν ὄσῳ δὲ ὁ στρατὸς αὐτῷ συνηθροίζετο, ὁ μὲν τῆς Ἀβασγίας ἀρχὼν Γεώργιος νόσῳ τελευτᾷ, ἡ δὲ τούτου σύνοικος πρέσβεις εἰς βασιλέα στείλασα μετὰ δώρων σπονδὰς τε εἰρηνικὰς ἐζητεῖ καὶ τῷ ταύτης υἱῷ Παγκρατίῳ τὴν συνοικήσουσαν. Ἦς τὴν πρεσβείαν ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὰς τε σπονδὰς ἐκύρωσε, καὶ Ἐλένην τὴν ἑαυτοῦ ἀνεψίαν, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ βασιλείου, νόμφην εἰς Ἀβασγίαν ἀπέστειλε, τὸν νυμφίον Παγκράτιον ἐς τῶν κουροκαλάτων ἀναθιβάσας τὸ ὕψος.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον γέγονέ τι τεράστιον ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων παρὰδοξον, περὶ τὰς ὀπώρας τοῦ ὄρους τοῦ Κουζτηνᾶ, ἐν ᾧ πηγὴ ἐστὶ καλλίστου καὶ δειδοῦς ὕδατος. Φωνὴ τις ἐξηκούετο οὐκτρὰ μετὰ ὄδυρμου καὶ οὐαὶ καὶ θρήνων παρεμφερῆς ὀλοφυρμῶν γυναικός. Καὶ οὐχ ἄπαξ ἢ δις τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ Μαρτίου μηνὸς ἄχρις Ἰουνίου αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἀπιόντων δὲ τινῶν ἐπὶ τῷ κατασκοπῆσαι τὸν τόπον ἔνθα ἡ φωνὴ ἐξηχεῖτο, ἀλλαχοῦ μετέπιπτεν ἡ ὀλολυγὴ. Τοῦτο δὲ, ὡς ἔνικε, προσημνυε τὴν φθάσασαν βρῆθῆναι ἀτυχίαν τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ. Τοῦ γὰρ βασιλέως Νικηφόρου τὰς πλείστας Συρίας καὶ Φοινίκης πόλεις παραστησαμένου, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Ἰωάννου τὰ ἐαλωκότα κρατουαμένου καὶ μέχρι Δαμασκοῦ τὴν ἐπικράτειαν παρατείναντος, ἐπεὶπερ ὁ μετ' αὐτοὺς Βασίλειος πρότερον μὲν ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων ἀσχολούμενος πολέμων, ὕστερον δὲ καὶ τοῖς κατὰ τοῦ Σαμουήλ ἐργοῖς προσλιπαρῶν [P. 725] οὐκ ἔσχεν εὐκαιρίαν καλῶς καὶ ὡς ἐνεδέχετο τὰ ἐν τῇ Ἐφ κατασφάλλασθαι, ἀλλ' ὅσον ἐν φαντασίᾳ γενόμενος ἐκέισε, καὶ ὡς ὁ καιρὸς ἀπῆται ταῦτα καταστησάμενος, εἶθ' ὑποστρέψας καὶ ἀσχολίαν ἑμμονον ἔχων καὶ φροντίδα τὸ τῶν Βουλγάρων ὑποτάξαι γένος, ἀφορμὴ γέγονε τοῦ τὸν ζυγὸν ἀπορρίψαι τὰς δυνατωτέρας τῶν πόλεων καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀναζητῆσαι ἐλευθερίαν. Ἀλλ' ἕως μὲν αὐτοῦ περιῆν, ἐμελετᾶτο μὲν ἡ ἀπόστασις, κρύβδην δὲ καὶ οὐ φανερώς. Τούτου δὲ τὸ χρεῶν ἀποτίσαντος, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἀμελῶς βασιλεύον-

Ultima Octobris die stella ab occasu versus ortum trajicere visa est. Eademque die classis Romana haud exiguam est passa cladem, Antiochiæ prætoræ Michaelo Spondila. Imbres quoque ingentes usque ad Martium mensem obtinuerunt, et annuum ac lacuum exundatione fere omnia animalia necta sunt, ac semina terræ commissa perierunt; ideoque insequenti anno [gravi est laboratum penuria. Cæterum imperator ut acceptam in Syria cladem exarciret, expeditionem ad Berrœam instituit; mittitque sororis suæ maritum Constantinum patricium Carantonum, eum levis armaturæ exercitu, speculari eum aditus et quantum Heri posset hostes infestare, prælio tamen usque ad suum adventum abstinere jubens. Dum autem milites coegit, interim Abasgiæ princeps Georgius ex morbo decedit. Uxor ejus legalis ad imperatorem donisque 489 missis fœderis renovationem et filio suo Panoratio conjugem petit. Cui assensus imperator fœdus firmat, Helenamque sui fratris filiam in Abasgiam nuptum milit, et Panoratium eucropalatae honore insignit.

ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὰς τε σπονδὰς ἐκύρωσε, καὶ αὐτοῦ βασιλείου, νόμφην εἰς Ἀβασγίαν ἀπέστειλε, τὸν νυμφίον Παγκράτιον ἐς τῶν κουροκαλάτων ἀναθιβάσας τὸ ὕψος.

Hoc tempore in Thracensi provincia prodigiosum quippiam accidit, apud radices montis Cuzenæ, ubi fons est aquæ limpidissimæ. Vox enim ibi quadam exaudita est miserabilis, ejulatibus et lamentis permixta, quasi gemebundæ mulieris; neque hoc semel aut iterum, sed noctes diesque continuo a mense Martio usque ad Junium. Cumque nonnulli accessissent speculatum locum unde vox edebatur, alio ejulatus isti transiverunt. Præmonstrabat autem, opinor, hoc portentum cladem Romanorum in Cælesyria acceptam. Etenim Nicephorus imperator urbes Syriæ ac Phœniciaæ plerasque ceperat et ab eo parla Tzimiscas successor confirmarat, imperiumque ad Damascum usque protulerat. Basilius autem, qui post hos imperavit, civilibus primum bellis occupatus, deinde totus bello Samuëlico intentus, non habuerat opportunitatem Orientis res constituendi, sed quasi per imaginationem eo interdum animum trajecerat, et utcumque 490 curatis iis totum se Bulgaricæ genti subigendæ dederat. Ea fuit occasio urbibus potentioribus Orientis jugum Romanum excutiendi suamque recuperandi libertatem. Sed cæ cum vivente adhuc Basilio defectionem occulte tantum molirentur, eo sublato et Constantino fratre imperium negligenter gerente, iisque modo quas ostendimus rebus dedito omnium aliorum secure repudiata cura, Saraceni licentiam adepti præsidia urbium expugnauerunt atque interfecerunt. Præ reliquis rem gessit Chalepi (ea est Berrhœa) præ-

μεταθεῖναι τὴν στρατοπέδειαν. Ἀλλὰ τοῦτον οἱ ἐν- εδρεύοντες καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ πεδία φυλάσσοντες Ἄραβες καιροσκοπήσαντες καὶ αἰφνίδιον ἐπιθέμενοι κατέσχον, τὸν δὲ μετ' αὐτοῦ λαὸν διεσκέδασαν. Ἐς τοσοῦτον δὲ προήλθον τόλμης καὶ ἀναιδείας ὥς ἀναφανδὸν ἐπικόπτειν Ῥωμαίοις τὴν γορτολογία καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀναγκαίων συλλογῆν. Πλέον δ' αὐτοὺς ἐκίσκουν ἐν τοῖς ὕδασι· πιεζόμενοι γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ τοῦτων ἵπποι καὶ τὰ ὑποζύγια, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ δίδους εἰς προφανῆ ἐαυτοὺς συνώθουν τὸν κίνδυνον, καὶ οἱ ἀλισκόμενοι προσαπώλοντο. Τότε δὴ καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Δαλασσηνὸς ἐκπεμφθεὶς ἀνακόψαι τοὺς ἐπεμβαίνοντας Ἄραβας καὶ ἀνδρικόν τι καὶ γενναῖον διαπράξασθαι, καὶ τοῦτοις συμπλακείας καὶ ἀκόσμως φυγῶν, μεγάλης ταραχῆς καὶ συγχύσεως τὰ Ῥωμαίων ἐνέπλησε καὶ τὸν βασιλέα αὐτόν· ἐπανεληθόντος γὰρ αὐτοῦ τεθορυβημένου καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν ταραχῆς ἐμφορίζοντος καὶ ἀκοσμίας, οὐκέτι τοῦ λοιποῦ μάχης λόγος ἐτόγγχανεν, ἀλλ' ἕκαστος, ὡς πῃ δυνατόν ἦν, τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἐπραγματεύετο. Βουλῆς οὖν προτεθείσης ἔδοξεν ἔωθεν διαλύσαντας τὴν τάφρον ἐπαναζευγνύειν εἰς Ἀντιόχειαν. Καὶ δὴ κατὰ τὴν δεκάτην τοῦ Αὐγουστοῦ μηνός, Ἰνδικτιῶνος ιγ', ἔτους ,σφλη', κατὰ τὰ βεβουλευμένα τὰς τῆς στρατοπέδου ἀνοίξαντες πόλις ἅπανταχῆ τῆς ἐπ' Ἀντιόχειαν εἶχοντο, οἱ πλείους μὲν κοιλιακῶ κατειργασμένοι νοσήματι, οἱ πλείους δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ δίδους κατειργασμένοι. Οἷς ἐξελθοῦσι τῆς παρεμβολῆς μετὰ ῥύμης οἱ Ἄραβες ἐπιτίθενται. [P. 727] Τὸν δὲ μηδ' ὄλωσ ὑποστάντιον τὴν ὄρμην γίνεται τροπή φρικωδεστάτη, καὶ οἱ μὲν ὑπ' ἀλλήλων ἐπατοῦντο καὶ διεφθίροντο, οἱ δὲ ζωγρίαὶ ἠλίσκοντο. Ἐνθα τι καὶ συνέθη χάριεν γενέσθαι· τῶν γὰρ στρατηγῶν, οἷς ἐπ' ἀνδρῖα μέγα ὄνομα ἦν, καὶ τῶν στρατιωτῶν μηδενὸς ὑποστῆναι τολμῶντων τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ἀγεννῶς ἀποδιδρασκόντων, εὐνοῦχός τις τῶν βασιλικῶν θαλαμηπύλων τὴν ἑαυτοῦ φερομένην ἰδίω ἀποσκευὴν καὶ τοὺς ὑπηρέτας, καὶ μὴ ἐνεγκῶν μετρίως τὸ πάθος, τὸν ἵππον τῆ δὲ κάκεισε συνταράξας ἔπεισι μετὰ σφοδρῆς ὄρμης κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τόξον ἐντεινας βέλλει μὲν ἕνα, τρέπει δὲ τοὺς ἄλλους, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἔλκων ὑπέστρεψε γεγενθῶς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐγγὺς ἔλθων τοῦ ἄλωνα περιτώζεται εἰς Ἀντιόχειαν, ἐκθύμῳς ἀγωνισαμένων τῶν βασιλικῶν ἑταίρων καὶ διατωσάντων ἑαυτοῦς τε καὶ τὸν βασιλέα.

Τότε δὲ Γεωργίου τοῦ Μανιάκη τοῦ θέματος στρατηγούουτος Τελούχ, Ἄραβες ὀκτακόσιοι μετὰ γαύρου τοῦ φρονήματος ὑποστρέψαντες ἀπὸ τῆς τροπῆς καὶ πρὸς αὐτὸν παραγενόμενοι εἶκον τὴν ταχίστην ἐκέλευον καὶ τὴν πόλιν καταλιπεῖν τοῦ βασιλέως ἐαλωκότος καὶ παντὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἄρδην ἀπολωλότος, καὶ μὴ ἑαυτὸν προφανεῖ κινδύνῳ ἐκδεδωκένει· ἡμέρας γὰρ διαλαμπούσης οὐκ ἔτρως αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀπολοῦνται περιστοιχισθέντες. Ὁ δὲ δέχεσθαι τάχα τὴν παραίνεσιν δόξας καὶ ποιήσειν τὸ κελευόμενον ὑποπτευθεὶς, σῖτά τε καὶ ποτὰ τοῦτοις ἀποχρώντως ἐκπέμφας διαναπαύειν ἐκέλευεν ἑαυτοῦς, ὡς ἅμα ἡμέρα αὐτὸς μὲν σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ ἀπαλλαγῆσεται, αὐτοὺς δὲ κυρίους καταστήσει τῆς πόλεως Τελούχ (82) καὶ πάντων τῶν

A interceptus, cohorsque ejus dissipata est. Quia etiam audacius atque petulantiae progressi sunt Arabes, ut palam pabulationibus Romanos arcerent aliarumque rerum necessariorum comportatione; ac maxime eos aqualura egredientes infestabant. Nam siti vexati Romani et equi eorum ac jumenta aquae parandae causa se in apertum dabant periculum, deprehensique interficiebantur. Quo tempore etiam Constantinus patricius Dalassenus missus ad reprimentum ingruentes Arabes ac fortiter rem gerendam, commissa pugna turpiter fugiens et cum trepidatione in castra reversus, tantum tumultum ac confusionem excitavit, ut jam nulla pugnae mentio fieret, sed quivis de salute sibi quocumque modo paranda cogitaret. Et concilio advocato placuit postridie castra movere atque Antiochiam abire. Ergo decima die Augusti, indictione decima tertia, anno mundi 6538, sicuti fuerat decretum, omnibus portis castrorum apertis Romani iter Antiochiam versus ingrediuntur, plerique caeliaco morbo vexati, pluresque siti confecti. In eos castris egressos Arabes impetum faciunt; quem nemo sustinuit, sed fugam facere periculosissimam, aliis captis, aliis a se invicem obtritis atque conculcatis. Accidit ibi quippiam non indignum relatu. Etenim ducibus, qui fortitudinis fama magnum habebant nomen, militibusque subsistere non audentibus, sed turpiter diffugientibus, eunuchus quidam de regis cubiculi ministris impedimenta servosque suos diripi videns, idque non ferens mediocriter, equo haec illae circumacto magno cum impetu in hostes fertur, arcumque tendens unum eorum dejecit, reliquos in fugam, vertit, receptisque suis rebus laetus revertitur. Imperator aegre Antiochiam pervenit; fuissetque ab hoste captus, nisi imperatorii sodales strenue pugnando se ipsumque eripuissent.

C

494 Sub id tempus provinciae Teluchae praerat Georgius Maniaces. Ad cum Arabes octingenti fugatis Romanis revertentes accesserunt, superbe ferocientes; jusscruntque eum, quando captus imperator et deletae Romanorum jam essent copiae, statim urbe abire neque se in certissimum discrimen dare; alioqui eum prima laeo circumdatum cum suis misere occisum iri. Georgius obtemperare se eis simulans, ut opinionem eam in barbarorum animis confirmaret, cibi potusque abundo eis ex urbe misit, quiete se eos jubens reficere, et significans mane se cum suis discessurum, ipsisque urbem Telucham et omnia Romanorum bona traditurum. Eis verbis ac facto Arabes decepti potationi se et ebrietati dederunt, noctemque eam

XYLANDRI ET GOARI NOTAE.

(82) Regio et urbs circa Taurum montem. Ortelius ex Curopalate. Goan,

securi absque omni cura exegerunt, certo sibi persuadentes postridie se omnibus potituros. Media nocte ebrios barbaros et secure dormientes adortur Manacius et internecone delet; camelis etiam potitur 280, onustis omnis generis orum Romanarum; naresque et aures occisorum amputans ad imperatorem adfert, qui jam a fuga in Cappadocia Phosæ domum venerat ibique morabatur. Ejus facinoris causa imperator Georgium inferioris Mediæ ducem fecit.

Καππαδοκίᾳ τῷ βασιλεῖ, ἤδη ἀπὸ τῆς φυγῆς κατειληφότε τὸν τοῦ Φωκᾶ οἶκον καὶ ἐν αὐτῷ διατρύβοντι. Ὅν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου ἀποδειξάμενος κατεπάνω τῆς κάτω Μηδίας ἀποδείκνυσιν.

495 Discedens autem Syria Simconem socii sui Constantini ministrum creat scholarum domesticum, Antiochiæ Nicetam a Mistheia præficit; atque his mandat ut in recipiendo Menico castello, quod a Musarapho erat conditum, omne studium collocent, itaque incursionibus Syriam liberent. Sed eos oppugnare id castellum incoite aggressos Musaraphus noctu eruptione facta turpiter inde repulit, machinis etiam crematis. Quam rei indignitatem non ferens imperator Theoclistum protospatharium, unum suorum fidelissimorum ministrorum magnamque tunc sodalitalis ducem, in Syriam cum magno ex Romanis aliisque gentibus collecto exercitu dictatorem mittit, jubetque eum se conjungere cum Pinzaracho Tripolis amera. Is enim Pinzarachus paulo ante ab Ægyptio amermumna desciverat, et adversus eum arma ceperat. Cumque contra se ab Ægyptio cum justo exercitu missum Turcum Tusberum copiarum ejus præfectum, seque imparem esse videret pugnae, ad imperatorem Romanum se recipiebat et societatem belli cum eo coire cupiebat. Ejus petitionem minime contemnendam ratus Romanus Theoclistum amplis cum copiis mittit, qui et cum Pinzaracho se conjungeret et obiter Menicum **496** castellum tentaret. Idque Theoclistus alacriter est exsecutus. Ac Tusber quidem subito ejus adventu ac multitudine perterritus domum rediit. Sed et Musaraphus hostium impressionem non sustinens Menico deserto fugit, ac deprehensus in moatibus apud Tripolin occisus est. Menicum a filio fratris Musaraphi deditum Theoclistus recipit, aliudque etiam castellum in prærupto situm saxo, nomine Argyrocastrum. His ita constitutis in urbem rediit, secum ducens Arachum Pinzarachi filium, quem imperator patricio honore ornavit. Subsecutus est etiam ipse Pinzarachus, deducente ac stipante eum præfecto Antiochiæ Niceta a Mistheia. Quem imperator benignissime exceptum donis et beneficiis haud vulgaribus demeritis, lætum domum dimisit.

A Ῥωμαϊκῶν χρημάτων. Οἱ δὲ τοῖς τε λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις φανακισθέντες, καὶ ὡς κῦριον τάχα ἀπολήψεσθαι τὰ πάντα ὑπεληφότες, πρὸς πότους καὶ μέθας ἐτρέπησαν καὶ ἐν πάσῃ ἀδείᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ διενυκτέρευον. Ὁ δὲ περὶ μέσας νύκτας οἰνωμένοι αὐτοῖς καὶ ἀφροντίστως κοιμωμένοις ἐπιτίθεται, καὶ τούτους μὲν πάντας ἀπέσφαξεν, ὑφείλετο δὲ καὶ διακυσίας ὀγδοήκοντα καμήλους πεφορτωμένας καὶ πλήρεις ἀγαθῶν παντοίων Ῥωμαϊκῶν. Τὰς δὲ βῆνας καὶ τὰ ἴωτα τῶν πεσόντων ἀποτεμῶν διεκόμισεν ἐν

Ἀπαίρων δὲ τῆς Συρίας δομέστικον μὲν τῶν σχολῶν ἀποδείκνυσι Συμεὼν τὸν τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου θεράποντα, ἡγεμόνα δὲ Ἀντιοχείας Νικήταν τὸν ἐκ Μισθίας (83). Τοῦτοις ἐνετείλατο κατὰ τὸ δυνατόν ἀποπειράσθαι τοῦ παρὰ τοῦ Μουσάραφ κτισθέντος φρουρίου, [P 728] ᾧ Μενίκος ὄνομα, εἴ πως δυναθεῖεν ἀπαλλάξαι Συρίαν τῶν ἐκ τοῦ Μουσάραφ ἐπιδρομῶν. Ἄφυῶς δὲ τούτων καὶ ἀμαθῶς ἐπιχειρησάντων τῇ πολιορκίᾳ νυκτὸς ὁ Μουσάραφ ὑπεκδραμῶν τοῦ φρουρίου τὰς τε ἐλεπόλεις ἐνέπρησε καὶ τούτους ἐκαῖθεν αἰσχρῶς ἀπέδιώξεν. Ὅπερ πηθόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ μὴ φέρων τὴν ὕβριν, θεόκτιστον πρωτοσπαθᾶριον, ἓνα τῶν πιστικωτάτων αὐτῷ ὑπάρχοντα διακόνων καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην τῷ τότε χρηματίζοντα, μετὰ δυνάμει ἀδράς Ῥωμαίων τε καὶ ἐθνικῶν κατὰ Συρίαν ἐκπέμπει, στρατηγὸν αὐτοκράτορα (84) τοῦτον προχειρισάμενος, καὶ ἐπισκήψας τῷ Τριπόλειως συμμίξει ἀμῆρᾳ Πινζαράχ καὶ μετ' αὐτοῦ τὰ τῶν Ἀράβων λυμαινεσθαι· ἔτυχε γὰρ οὗτος ὁ Πινζαράχ διὰ τι πρόσκρουμα πρὸ μικροῦ ἀποστατῆσαι τοῦ Αἰγυπτίων ἀμερμουμνῆ καὶ ὄπλα κινῆσαι κατ' αὐτοῦ. Καὶ τοῦ Αἰγυπτίου τὸν Τοῦρκον Τοῦσπερ, ἄρχοντα τυγχάνοντα τῶν αὐτοῦ τεγμάτων, μετὰ χειρὸς ἀξιολόγου ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ Πινζαράχ πεπομφότος, ὡς οὗτος ἦσθετο μὴ ἀξιόμαχος εἶναι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τῇ τῶν Αἰγυπτίων συμπλακῆναι δυνάμει, τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων προσβέβηται καὶ δμαιχιμίαν αἰτεῖ. Οὐ τὴν αἰτησιν μὴ παριδὼν ὁ Ῥωμανὸς τὸν θεόκτιστον μετὰ πλήθους ἀξιολόγου ἐξέπεμψε, συμμαχίαν τε παράσχειν τῷ Πινζαράχ κελεύσας, καὶ ἐκ παρόδου τοῦ φρουρίου Μενίκου ἀντιποιεῖσθαι· ὅς ἀπελθὼν καὶ συμμίξας τῷ Πινζαράχ ἔργου εἶχετο. Καὶ ὁ μὲν Αἰγυπτίων ἀρχιστράτηγος Τοῦσπερ τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐφόδου καὶ τῷ πλήθει καταπλαγείς οἴκαδε ὑπενόστησεν· οὐδὲ ἤνεγκε δὲ οὐδ' ὁ Μουσάραφ τὴν ἐπέλευσιν τῶν πολεμίων, ἀλλὰ τὸν Μενίκον ἀφείξ ἔφυγε καὶ περὶ τὰ ὄρια Τριπόλειως συσχεθεὶς ἀνηρέθη. Παρελήφασι δὲ οἱ περὶ τὸν θεόκτιστον αὐτὸ τε τὸ φρούριον τὸν Μενίκον, παραδοθὲν αὐτοῖς ὑπὸ ἀδελφοπαί-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(83) Galatiæ urbe. GOAR.

(84) *Exercitus imperatorem et summum ducem.* Synesius Orat. de Regno: Αυτοκράτορες εἶναι ποιεῖσθε. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὄνομα στρατηγίας ἐστὶ

πάντα ποιεῖν ὑποστάσης. Καὶ Ἰφικράτης καὶ Περικλῆς ἔπλεον Ἀθήνηθεν αὐτοκράτορες στρατηγοί. GOAR.

δος τοῦ Μουσάρῳ, καὶ ἕτερον φρούριον ἐπὶ τινος **A** Liberavit etiam Chærosphacum et suis red-ἀποτόμου κείμενον πέτρας, τὸ λεγόμενον Ἀργυρό- didit.
καστρον. Ταῦτα δὲ οὕτω καταστησάμενος ὁ Θεόκτιστος εἰσηλθὼν εἰς τὴν βασιλίδεα, ἐπαγόμενος μευ-ἐαυτοῦ καὶ Ἀλάχ τὸν τοῦ Πιτζαρχῶ υἱὸν, ὃν καὶ πατρικιότητος ὁ αὐτοκράτωρ ἤξιωσε. Κατόπιν δὲ ἦλθε καὶ ὁ Πιτζαρχῶ, πραεμπόμενος καὶ δορυφορούμενος παρὰ τοῦ χρηματίσαντος ἄρχοντος Ἀντιοχείας Νικητα τοῦ ἐκ Μισθίας ὃν ὁ βασιλεὺς φιλοφρόνως ἀποδεξάμενος καὶ δώροις καὶ εὐεργεσίαις δεξιωτά-μενος οὐ μικραῖς οἴκαδε χαίροντα ἐξαπέστειλεν. Ἐλυτρώσατο δὲ καὶ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Χοιρο-σφάκην καὶ τοῖς οὐκείοις ἀπέδωκε.

Τοῦ πρωτοσπαθαρίου δὲ Ὀρέστου, ὃν ὑπὸ βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐν Σικελίᾳ περιφθῆναι ὁ λόγος ἐδήλω-σεν ἄνωθεν, ἀπερίως ἔχοντας περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ ἀτέχνως ἐπιχειροῦντος τοῖς πράγμασιν, οἱ ἐκ Σικε-λείας Σαρρακηνοὶ καιροφυκκῆσαντες καὶ αἰφνίδιον ἐπιθέμενοι τοῖς Ῥωμαίοις, ἧδὴ καὶ κοιλιακῶ νοσή-ματι ἀπὸ τρυφῆς κατασχεθεῖσιν, ὄλεθρον οὐκ ὀλίγον εἰργάσαντο, Ἀνακτώμενος δὲ τὸ γεγονός ἀτύχημα ὁ βασιλεὺς δύναμιν ἀξιόμαχον [P. 729] ἐκ τε Ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας ἀθροίσας ἐν Ἰταλίᾳ ἐκπέμπει, καὶ οὐδὲν τι γενναῖον δράσαι ἴσχυσεν ἀφελεῖν καὶ κακότητι τοῦ στρατηγοῦ.

Τούτῳ τῷ ἔτει, σφλθ' τυγχάνοντι, Ἰνδικτιῶνος ιδ', καὶ ὁ Προυσιανὸς ἐκουσίως ἀποκείρεται μοναχός, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐκ Μαντινείου τῆς ἐν Βουκελλαρίῳ μονῆς εἰς Θρακησίους μεταδιδάχεται, καὶ Κων-σταντίνος πατρικίος ὁ Διαγένης ἐκδόληθείς τοῦ πύργου ἐν τῇ μονῇ τῶν Στουδίου ἀποκείρεται μοναχός. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὸν οἶκον τοῦ Τριακονταφύλλου ἐξωνησάμενος εἰς μοναστήριον μετεσκεύασεν ἐπὶ ὀνόματι τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, μη-δεμιάς πολυτελείας φεισάμενος, συντρέψας μόντοι τῇ προσφάσει ταύτῃ οὐ μικρῶς τὸ ὑπήκοον καὶ κακώσας ἐν τε ταῖς τῶν λίθων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν διακομιδαῖς. Καταλαμπρόνει δὲ καὶ τὰ κιονόκρανα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτοκου τῶν Βλαχερνῶν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ. Μέλλων δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπιποιεῖσθαι τῶν Βλαχερνῶν εὖρε κρεμαμένην εἰκόνα παλαιάν, ἣν ἀνακαίνισθη-ναι προσέταξεν. Ἐξαργυρωμένον δὲ τὸ τοῦ τοίχου χρῆμα (85) ἰδῶν καθαιρεθῆναι προσέταξε καὶ νέον γενέσθαι. Καθαιρεθέντος δὲ τοῦ χρῆματος εὗρέθη εἰκὼν ὀλογραφικῆ, σανίδιον ἐπιστήθιον κρατούσης τῆς Θεοτόκου τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ἀμόλυντος τῆσδε τῆς ἡμέρας, ἐτῶν διεληθόντων τριακοσίων.

Τῷ δὲ, σφμ' ἔτει, Ἰνδικτιῶνος ιε', μηνὶ Σεπτεμ-βρίῳ, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν μετὰ δώρων πολλῶν ὁ τοῦ Χαλεπίκου υἱὸς Ἄμερ, ἐξαιτῶν ἀνα-νεῶσαι τὴν εἰρήνην καὶ τοὺς προσθεν παρέχειν φό-ρους. Καὶ δὴ στέλλεται Θεοφύλακτος πρωτοσπαθα-ρίου ὁ Αθηναῖος, καὶ τὰς τε σπονδὰς ἐδέξαίωσε καὶ κοινοπραγίαν μετὰ τῶν Χαλεπιτῶν ἔθετο. Ζωὴ δὲ ἡ βασιλεῖς μετὰ τὴν ὑψωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ αἰφνίδιοι ἀπελοθῶσα εἰς τὸ Πέτριον τὴν ἐαυτῆς

B At in Sicilia Orestes protospatharius, quem eo præmiseum fuisse a Basilio diximus, rei bellicæ imperitus, cum negotium inepte esset aggressus, Saraceni capto tempore Romanos subito adorti, qui plerique luxuria culiacum morbum contra- xorant, haud exigua eos clade affecerunt. **497** Quam ut exsarciret imperator, ex Græcia et Macedonia collectum egregium exercitum in Italia misit; qui tamen ipse quoque nihil potuit præclarum efficere ob ducis inscitiam atque malitiam.

Hoc ipso anno mundi 6539, indictione 14, Pru- sianus pro monacho raditur, ejusque mater a Mantineo Bucellarii monasterio in Thraciam trans- fertur, et Constantinus patricius Diogenes, turri eductus monachi habitu in Studiaoum collegium detruditur. Romanus porro domum Triscontophylli emptam in monasterium convertit a Deipara de- nominatum, nullis parcens sumptibus, quanquam ejus ædificationis prætextu subditos haud medio- criter gravavit lapidum ac reliquæ materiæ conge- rende molestiis. Exornavit etiam capita columna- rum Magni Templi et Blachernensis auro atque argento. Cumque aram Blachernensis fani reficere vellet, veterem imaginem suspensam invenit eam- que renovari jussit. Cumque videret muri incrus- tationem argento lectam, jussit adimi et novam fieri. Tectorio opere amoto, inventa est imago, in tabella coloribus depicta, Deiparæ Christum ad pectus applicatum tenentis; quæ a Copronymo in istum usque diem per annos trecentos duraverat integra.

διαμείνασα ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κοπρωνύμου ἕως

498 Anno mundi 6540, indictione 15, mense Septembri, ad imperatorem Romanum multis cum donis venit Amer, Chalepi præfecti filius, fœdus pristinum renovari petens et antiquum tributum se persoluturum promittens. Ad eam rem consi- ciendam missus Theophylactus protospatharius Atheniensis fœdus sanxit, et cum Chalepensibus societatem composuit. Cæterum Zos Augusta post exaltationem crucis subito in Petrium ivit, soro-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(85) *Capita columnarum*, Locus est non summi momenti, et obscurus. Κιονόκρανα sic verti, capita columnarum, χρῆμα incrustationem seu tecto- rium opus, ὀλογραφικόν coloribus pictum. Neque vel nimis anxie sectatus sum vocum proprietatem, vel contendere velim me omnia esse assecutum. XYL.

— Τὸ τοῦ τοίχου χρῆμα interpretor *muri faciem bracteolis argenteis pictorio more linitam*, χρῆμα siquidem pictorum est, non argentariorum; nec quisquam argenteis laminis Blachernense templum circumvestitum memorat. GOAR.

τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναῖκος Ἑλένης ἀπαθανούσης μεγάλας διαδόσεις ὑπὲρ αὐτῆς ἐποιήσατο. Τούτῳ τῷ ἔτει κατὰ τὴν κη' τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς καὶ ἀστὴρ διῆξεν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν μετ' ἤχου καὶ κρόπου· ἐφαίνετο δὲ ἄχρι τῆς 14' Μαρτίου, τόξον ὑπερθεὶν ἔχων. Μαρτίῳ δὲ 5', ἡμέρᾳ γ', γέγονε σεισμός.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκδρομὴ Ἄφρων Σαρακηνῶν, πλοίων χιλίων, πολεμιστὰς ἔχοντα μυρίους, οἵτινες πολλὰ τὰς νήσους καὶ παραλίους ἐκάκωσαν. Ὡν μέρει τινὶ γομπλακεῖς Νικηφόρος ὁ Καρρανηθὸς ἐτρέψατο [P. 731] καὶ πεντακσίτους πεπεδημένους Σαρακηνούς τῷ Βασιλεῖ ἐξ-ἀπέστειλε. Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Γεώργιος πρωτοπαθῆριος ὁ Μανιάκης, ὁ Γουδελίου τοῦ Μανιάκη υἱός, τῶν παρεφρατιδίων στρατηγῶν πόλειον καὶ ἐν Σαμασάτοις τὰς οἰκῆσεις ἔχων τῆς παρὰ τῇ Ὀσροηνῇ πόλει ἀπεπειράθη Ἐδέσσης· ταύτης γὰρ τὴν ἐπιστάσιαν Σαλαμάνης ἔχων ὁ Τοῦρκος, παρὰ τοῦ ἀμηνρᾶ Μαρτυροπόλειος ἦτοι Μισφερκεῖμ ἐπιτετραμμένος αὐτῷ, καὶ δώροισι καὶ ὑποσχέσεσι καὶ τιμαῖς διαφθαρεῖς παραδίδωσι τῷ Μανιάκῃ, ἅωρὶ τῶν νυκτῶν, ὡς τρεῖς πύργους λίαν ἀχυρωτάτους κατασχὼν εὐθύγως τοὺς πολιορκοῦντας ἠμόνετο, βοήθειαν ἔξωθεν ἐπικαλούμενος. Ἀπομερμάνης δὲ ὁ τῶν Μισφερκεῖμ ἀμηνρᾶς, τὴν ἄλωσιν μαθὼν καὶ ἀξὺς ἐπιφανεῖς μετὰ δυνάμειος οὐκ ὀλίγης ἐπεχείρησε μὲν τῇ πολιορκίᾳ τῶν πύργων, γενναίως δὲ ὑποστάντος τοῦ Γεωργίου ἀποκρουσθεὶς καὶ μὴ ἔχων ὅ τι καὶ δράσειεν, ἀποκαίρας τὰ κάλλιστα τῶν οἰκημάτων καὶ διαφθείρας τὸν τῆς πόλεως κόσμον καὶ αὐτῆς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ καμύλοις ἐπιθεῖς τὰ κάλλιστα, καὶ τὰ περίλοιπα τῆς πόλεως πορὶ πυρᾶδος, ὑπεχώθησεν εἰς Μαρτυροπόλιν. Ἀδείας δὲ τυχὼν ὁ Μανιάκης, τὸν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως κείμενον φρούριον ἐν λοφῶδει πέτρᾳ κατασχὼν, δύναμιν τε ἔξωθεν προσκαλεσάμενος, ἀσφαλῶς τὴν πόλιν κατέσχεν. Βύρων δὲ καὶ τὴν ἰδιόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ Δεσπότη καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πρὸς Λύγαρον πεμφθεῖσαν, τῷ βασιλεῖ ἐν Βυζαντίῳ ἀπέστειλεν.

Ἄξιον δὲ τοῦ Αἰγυπτίου μανέντος καὶ πολλὰ κακὰ εἰς Χριστιανούς ἐνδείξαμένου, καταστρέψαντος δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶτα καὶ αὐτοῦ ἀΐσχιστα καταλύσαντος τὴν ζωὴν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀπὸ τινος Ῥωμαίας γυναῖκος αἰχμαλώτου τεχθεὶς αὐτῷ, ἐπέτρεψε τοῖς βουλομένοις οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν, ὃν ἀπαστείλας ὁ βασιλεὺς φιλοτίμως οἰκοδομησάτω ἡπειλάτω. Ἀλλὰ φθάσεν τὸ χρεὼν ἐνεπόδισε, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Μιχαὴλ ἐκπληρωτὴς τοῦ ἔργου ἐγένετο.

Καὶ ὁ μάγιστρος δὲ Βατίλειος, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ Σκληρὸς, παρὰ Κωνσταντίνου ἐκτυφλωθεὶς, ἄστατον γνώμην ἔχων καὶ ἄλλοπρόσαλλον, εἰ καὶ μάγιστρος ἐτετίμητο καὶ πολλῶν εὐεργεσιῶν ἠξίωτο παρὰ τοῦ Ῥωμανοῦ, ὅμως ἐπιβουλὴν μελετᾷ κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ φωραθεὶς τῆς πόλεως ἐκβάλλεται σὺν τῇ γυναίκῃ.

Ἀπέστειλε δὲ καὶ ἐξ Ἐδέσσης ὁ Μανιάκης τῷ βασιλεῖ ἐνιαύσιον φόρον, λίτρας πενήκοντα. Καὶ ὁ τῆς Τριπόλεως δὲ ἀμηνρᾶς ὁ Πινζαράχ, κατισχυόμενος παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, φυγὰς τὴν βασιλίδαν

uxoris Helenæ recens mortuæ magram elargitus est pecuniam. Eodem anno, die Februarii 28, stella a septentrione versus meridiem trajecit cum sonitu ac fragore; et visa est usque ad decimum quintum Martii, superne habens arcum. Martii die 5, quæ feria fuit tertia, terræ motus exstitit.

Per idem tempus Afri Saraceni cum mille navibus et innuineris classariis insulas orasque maritimas multas infestaverunt. Cum eorum parte congressus prælio Nicephorus Carantenus eos fudit, ac quingentos in compedibus ad imperatorem misit. Eodem anno Georgius protospatharius Maniacæ, Gudeli Maniacæ filius, præfectus urbium ad Euphratem sitarum, Samosalis degens, Edessam Osroenæ urbem tentavit, cui a Martyropolis (quæ et Mierpherkim) amera præfectus erat Salamanes Turcus. Atque hic donis ac pollicitationibus honorum corruptus Maniacæ intempesta nocte tres urbis ejus munitissimas turres tradidit; 501 quibus ille occupatis oppugnationem oppidanorum fortiter sustinuit et exterorum auxilia imploravit. Sed Apomermanes Martyropolis ameras re cognita illico cum haud parvo exercitu adfuit, turresque a Maniacæo occupatas oppugnavit: fortiter autem repulsus, cum nihil se efficere sentiret, pulcherrima quæque ædificia diripuit, omnemque Edesse ornatum ipsiusque etiam Magni templi perdidit; ac pretiosissimis quibusque rebus in camelos impositis et igni in reliqua urbis injecto Martyropolin reduxit. Liberatus oppugnatore Maniacæ arcem in medio urbis sitam in edita rupe occupavit, et ascitis aliunde auxiliis urbem totam tenuit. Inventam quoque manu Christi epistolam ad Augurum scriptam imperatori Byzantium transmisit.

Vita turpiter defuncto Azio Ægyptio, qui in Christianos sævierat templumque Christo Hierosolymis dedicatum everterat, filius ejus natus ex quadam Romana, captiva ejus, instaurationem liberam fecit. Ad eam rem suas misit imperator: sed eo morte prævento successor Michaelus opus absolvit.

Porro Basilius Durus, sororis imperatoris maritus, a Constantino 502 oculis privatus, quanquam ei magistri honore et multis a Romano affectus beneficiis, tamen homo inconstanti animo insidias imperatori struxit; quibus deprehensis urbe est cum uxore ejectus.

Ab Edessa Maniacæ imperatori pro annuo tributo misit quinquaginta libras. Et Pinzarachus Tripolis ameras, Ægyptiorum vim non perferens, Cpolin profugit. Quem imperator cum maximo

exercitu, addito sodalitalis duce Theoctisto, in Syriam misit. Emisit etiam Abydo cum classe protospatharium Tecnonem in Ægyptum, Nili ostia ipsamque Alexandriam per occasionem infestare jussum. Qui cum tenuisset cursum et ad ipsam Alexandriam delatus esset, plurimis hostium navibus prædæque maxima potitus domum incolumis rediit. Castellum quoque, cui nomen Pererin, Babylonii proximum, Alimus Saracenus ei præfectus Romano imperatori dedit, filiumque suum ad eum misit, sperans se patriciam dignitatem aliaque præmia reportaturum. Ac castellum quidem illud in suam potestatem accepit patricius Nicolaus Bulgarus, cognomento Chryselius. Sed Alimi filius cum venisset Byzantium nullaque ejus habitatio esset ratio, imperatore tunc in valetudine delento, iratus domum rediit, patrique ut suum castellum recuperare niteretur persuasit. 503 Ergo Alimus re cum vicinis Persis occulte composita noctu castellum occupavit, et sex millia Romanorum militum interfecit; quod accidit culpa atque incuria Chryselii, præsidii principis. Sed paulo post eo prætor missus patricius Niceta Pagonites cum Rossico et Romano exercitu castellum illud obsidione cinxit, constanterque oppugnando cepit, Alimumque et ejus filium necavit.

καὶ ἐπιμόνω χρησάμενος πολιορκίᾳ μετὰ Ῥώσ καὶ λοιπῆς ἕλλησ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως, τὸ τε φρούριον κατὰ κράτος εἶλε πολιορκίᾳ καὶ τὸν Ἀλεῖμ σὺν τῇ υἱᾷ ἀπέκτεινε.

Sub idem tempus Alda, Georgii Abasgorum reguli quondam uxor, gente Alana, imperatori se adjunxit; tradiditque Anacurphen arcem munilissimam. Cujus filium Demetrium magistri dignitate ornavit imperator. Aliud quoque de Saracenis tropæum statuit Carantenus prædatum egressis, victosque 600 ad imperatorem misit.

Hoc ipso mundi 6542 anno, die decima septima Februarii, terræmotus Syriæ urbem afflixit. Orestæ porro abrogatum imperium pedestribusque præfectus copiis Leo Opus, et in Italiam missus; classem ducere jussus Joannes, unus de cubiculariis Basilii imperatoris. Cum locustæ aliquandiu Orientales essent depastæ provincias, coacti sunt incolæ liberos suos divendere et in Thraciam migrare; quibus imperator terna in singulos nomismata largitus est, et domum redire jussit. 504 Interim locustas ventus vehemens corripuit inque Hellespontum abjecit, ubi in littus ejectæ arenam operuerunt. Refliccit hic imperator etiam aquæductus, quibus in urbem aqua deducitur, et iis imposita castella, item alendis ægrotis et pupillis destinatas domos, et quidquid terræmotu læsum fuerat. In summa, omnibus bonis operibus incubuit. Interim morbo lento correptus est, capitis et barbæ pilis delluentibus,

A κατέλαθεν· ὃν ὁ βασιλεὺς πάλιν μετὰ πλειστης δυνάμεως σὺν τῷ ἐταιρειάρχῃ Θεοκτίστῳ εἰς Συρίαν ἐκπέπομφεν. Ἐξέπεμψε δὲ καὶ μετὰ στόλου τὸν πρωτοσπαθᾶριον Τεκνόν τὸν ἐξ Ἀβύδου εἰς Αἴγυπτον, [P. 732] τὰ τοῦ Νείλου στόματα, ὅπη παρεῖκοι, κκιώσονται, καὶ αὐτὴν Ἀλεξάνδρειαν ὡς εὐθυπλοήσας καὶ μέχρις αὐτῆς ἐλάσας Ἀλεξανδρείας πλοιά τε πάμπλειστα ἐχειρώσατο καὶ λείαν ὅτι πολλὴν περιβαλόμενος ὑπέστρεψεν ἀσινῆς. Παρέδωκε δὲ καὶ τὸ φρούριον τὸ λεγόμενον Περκρὶν ὁ κατέχων αὐτὸ Σαρακηνὸς Ἀλεῖμ, ἔγγιστα Βαβυλῶνος διακείμενον, τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, ἐλπίσας πατρικιοτήτος τε καὶ πλείστιον ἄλλων ἀμειψῶν ἄξιωθῆναι, διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ποιησάμενος ἔντευξιν. Καὶ τὸ φρούριον μὲν παρελήφει ὁ πατρικιος Νικόλαος ὁ Βούλγαρος, ᾧ Χρυσήλιος τὸ ἐπώνυμον, ὁ δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ υἱὸς εἰσελθὼν ἐν τῷ Βυζαντίῳ καὶ διὰ τὸ τὸν βασιλέα συνέχεσθαι ἀρρώστηματι μηδεμιᾶς ταχῶν ἐπιστροφῆς καὶ μετὰ θυμοῦ ὑποστρέψας ἀνέκεισε τὸν γεννήσαντα ἀντιλαβῆσθαι τοῦ οὐκείου φρουρίου, ὅστις λάθρα τοῖς ὁμόροις Πέρσαις κοινυπραγῆσας νυκτός τε τὸ φρούριον ἀπέκλειψε καὶ ἑξακισχιλίους ἄνδρας Ῥωμαίους πολεμιστὰς ἀπέκτεινε ῥαστώνῃ καὶ ἀμελείᾳ τοῦ κατέχοντος τοῦ Χρυσήλιου. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ὁ πατρικιος Νικήτας ὁ Πηγονίτης (90) ἄρχειν ἐκεῖσε πεμφθεὶς

C Τότε δὲ καὶ Ἀλδῆ ἡ Γεωργίου τοῦ Ἀδαγοῦ γυνὴ τοῦ γένους οὔσα τῶν Ἀλανῶν, προσεβύβη τῷ βασιλεῖ, παραδοῦσα καὶ τὸ ὀχυρώτατον φρούριον τὴν Ἀνακουφῆν ἧς τὸν υἱὸν Δημήτριον ὁ βασιλεὺς τῶν τῶν μαγίστρων τετίμηκεν ἀξιώματι. Ἔστησε δὲ πάλιν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τρήπαιον ὁ Καραντηνὸς, ἐξεληθόντων ἐπὶ λεηλασίᾳ, καὶ δεσμίους ἑξακοσίους τῷ βασιλεῖ πέπομφε.

D Τούτῳ τῷ εἰρημῷ ἔτει, ἰζ' Φεβρουαρίου μηνός, σεισμοῦ γεγονότος κακῶς ἔπαθον αἱ ἐν Συρίᾳ πόλεις. Καὶ τοῦ Ὀρέστου δὲ παραλυθέντος τῆς ἀρχῆς Λέων μὲν ὁ λεγόμενος Ἄππος τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ κατάρχειν ἐκπέμπεσαι ἐν Ἰταλίᾳ, τοῦ δὲ πλωῖμου Ἰωάννης, εἰς ὧν τῶν θαλαμηπόλων Βασιλείου τοῦ βασιλέως. Ἦς δὲ ἀκρίδους ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὰ Ἐφῶ διαφθειρούσης θέματα ἠναγκάσθησαν οἱ ἔποικοι τούτων καὶ τὰ τέκνα πωλῆσαι καὶ ἐν Θράκῃ ἀποικισθῆναι· οἷς ἀνὰ τρία νομίσματα διδοῦς ἀπατιν ὁ βασιλεὺς ὑποστρέφειν οὐκ ἔδε παρσκευάσεν, ἕως ἡ ἀκρις ἀνέμψῃ ἀρθεῖσα βιαίῳ εἰς τὸ τῆς Ἑλλησπόντου πεσοῦσα διεφθάρη πέλαγος καὶ ἐκθρασθεῖσα πρὸς τὸν αἰγαλὸν τὴν παράλιον ψάμμον ἐκάλυψεν. (9) δὲ βασιλεὺς τοὺς τε τῶν ὑδάτων ὀλκούς (91) ἐπεμοιήσατο τοὺς τὸ ὕδωρ τῇ πόλει εἰσάγοντας, καὶ τὰς δεχομένους τοῦτο καστέλλους [P. 733] καὶ τὸ λωδοτροφεῖον (92) καὶ τὸ ὄρφανοτροφεῖον καὶ πάντας

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(90) *Cujus mentum latius*. GOAR.

(91) Ὀλκοὺς canales et aquarum longius deductarum subterraneos vel etiam erectos in aquæductibus tubos interpretor, καστέλλους ipsos aquæductum

arcus et pontes, quibus superlabitur. GOAR.

(92) Forte quæ vocamus leprosaria aut lazareta, in quibus leprosi aluntur: solet enim λώδην pro lepra usurpare κατ' ἐξοχὴν, ut alias monui. XYL.

τούς κακῶς παθόντας ξενίας ἀπὸ τοῦ σεισμοῦ, καὶ ἀπλῶς πάντων ἐπιμελείται τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Νίσση δὲ χρονίᾳ βιάλλεται καὶ τριχόρροι γένου τε καὶ τὴν κόμην, κατεργασθεὶς, ὡς φασιν, ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ μετὰ ταῦτα ὀρθαντροῦ. Οὗτος γὰρ ὁ Ἰωάννης καὶ πρὸ τῆς βασιλείας ὑπηρέτων τῷ Ῥωμανῷ, ἄρτι τοῦ κράτους ἐπιβάντος αὐτοῦ μεγάλην δύναμιν ἔσχεν. Ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἑτεροὶ ἀδελφοί, Μιχαὴλ, Νικήτας, Κωνσταντῖος τε καὶ Γεώργιος. Ἄλλ' οὗτος μὲν ὁ Ἰωάννης καὶ Κωνσταντῖος καὶ Γεώργιος ὑπῆρχον εὐνοῦχοι, ἀγροτικὴν μετιόντες τέχνην (93), ὁ δὲ Νικήτας εἶχε μὲν τὰ παιδαγωγία καὶ τὸν πρῶτον ἤδη ἐπὶ νῆει Ἰουλον, ὁ δὲ Μιχαὴλ τῆς ἀνδρικῆς ἤδη ἡλικίας ἀπτόμενος εὐπρεπέστατος ἦν τὴν ὄψιν. Ἄμρω δὲ τὴν ἀργυραμοιβικὴν μετέβησαν ἐπιστήμην καὶ τὰ ἀργύρια ἐκιδόθησκον. Τούτους οἰκειωθέντας ἅπαντας τῷ βασιλεῖ διὰ τοῦ Ἰωάννου ἢ τύχῃ, τὴν μέλλουσαν καταλύψεσθαι δυνατείαν αὐτοῦς ὑποδηλοῦσα, ἐπὶ μέγα διὰ παντός ἐξῆρε δυνάμει· οἷ τε γὰρ ἄλλοι ἐν διαφόροις ἀρχαῖς ἐξετάζοντο, καὶ ὁ Μιχαὴλ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν προῦδέβλητο τοῦ πανθέου (94). Πρὸς τοῦτον ἢ βασιλεὺς ἔρωτα δαιμονιώδη σχοῦσα καὶ μανικὸν, καὶ κρυφίως ἐντυχίας ποιηταμένη, σκοτίως ἐπεμίγνυτο. Διὸ καὶ, φασί, χρονίως φαρμάκοις κατεργασθεὶς ὁ βασιλεὺς θυμαλγέσει νότοις ἐσφακελίετο, καιρὸν ἐπιζητούσης τῆς βασιλείδος τοῦ τὸν βασιλέα μὲν ἀποσκευάσασθαι ἀνοπανοήτως, τὸν Μιχαὴλ δὲ εἰς τὸν βασιλείου θρόνον ἀναγαγεῖν. Ὅθεν καὶ φαρμάκοις, ὡς εἴρηται, οὐκ ὠκυμόροις, ἀλλὰ σχολαιότατον καὶ βραδὴν ἐπάγουσι θάνατον καταπραχθεὶς οἰκτρὸν καὶ ἐπώδυνον διέντυλει τὸν βίον, κλινοπετῆς ὢν καὶ ἄλη ψυχῇ τὸν θάνατον ἐκκαλούμενος. Διήρκεσεν οὖν ἄχρι τῆς ε' τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, τῆς β' Ἰνδικτιῶνος, τοῦ σφμβ' ἔτους. Τότε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας μεγάλης πέμπτῃς τὴν διανομήν (95) τῆς τῶν συγκλήτικῶν ποιητάμενος βόγας, καὶ ἐπιθυμήσας λούσασθαι κατὰ τὸ ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ βαλανείῳ καὶ εἰσελθὼν οἰκτρῶς ἀποπνίγεται ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Μιχαὴλ ἐν τῇ κολυμβίθρᾳ τοῦ λοτροῦ, βασιλεύσας ἐπ' ἔτη ε' καὶ μῆνας ε' (96). Καὶ τούτῃ τῇ νυκτὶ τῶν ἁγίων παθῶν φαλλομένων μηνύεται ὁ πατριάρχης Ἀλέξιος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τάχα ἀνελεῖν ἐν τοῖς ἀνακτοροῖς καὶ ἀνελεθὼν εὗρίσκει

veneno, ut aiunt, ab ei Joanne propinato, qui deinde pupillarum alumnus factus fuit. Is Joannes, cum etiam antequam imperator fieret Romano inserviisset, rerum eo potito plurimum nactus fuerat potentiae. Erant ei fratres Michaelus, Niceta, Constantinus et Georgius. Joannes, Constantinus ac Georgius spadones erant et circulatoriam exercebant artem. Niceta integro jam prima succrescebat lanugo, Michaelus virilem attigerat aetatem, formosissimus homo: uterque argentariam faciebat, et argentum adulterabant. Hi omnes in familiaritatem imperatoris opera Joannis pervenerant; eosque fortuna, ut de imperio quod in ipsos erat translatura praemoneret, ad magnam evexerat potentiam. Nam et reliqui diversos gessere magistratus, et Michaelum imperator Partheo praefecit. Hujus Michaeli diro atque insano amore imperatrix correpta arcanis colloquiis in 505 adulterii cum eo consuetudinem pervenerat; ulque hunc, Romanum absque ulla flagitii suspitione uncolita, imperatorem crearet, magnum venenis, non iis celerem adferentibus interitum, sed lentissimis, ita confecit ut is durissimis excarnificatus morbis miserandam toleraret atque traheret vitam, decumbens in lecto, nihilque aliud quam mortem optaret. Duravit usque ad 15 diem Aprilis indictionis secundae, anni 6542, quo die sanctae magnae quintae feriae erat solemnitas. Ibi Romanus cum senatoribus dona (rogam vocant) distribuisset, et se lavandi causa in magnum palatii balneum contulisset, misere suffocatus est in solio balnei a Michaelo et ejus sociis, cum imperasset annos 5, menses 6. Eadem nocte, cum sacra passio caneretur, patriarcha Alexius quasi ex hente Romano in palatium vocatur. Quo cum venisset mortuum Romanum invenit. Et Zoe auro triclinio exornato in suggesto sedens Michaelum producit et a patriarcha contendit ut hunc sibi maritum sacra comprecatione copulet. Allonito et voce oppressa haerenti Joannes ac Zoe 50 auri libras, totidemque clero largiuntur. Ita patriarchae persuasum ut matrimonium hoc consecraret. Hoc modo interfectus Romanus, in monasterio 506 spectatissimae a se condito sepelitur, ipso magnae Parasceves die.

μὲν νεκρὸν τὸν ἀνακτα Ῥωμανὸν, τοῦ χρυσοτρικλίου ἐξάγει τὸν Μιχαὴλ, καὶ τὸν πατριάρχην καταναγκάζει ἱερολογῆσαι τούτον αὐτῇ. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ ἐκθαμβηθεὶς ἴστατο ἐννεὸς καὶ πρὸς τὴν ἱερολογίαν ἐν-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(93) Non sane hoc intelligo. Nam Joannes hic cubicularius fuit, nisi ante fortassis circumforaneum quaestum fecit. XYL. — Circulatores vel circumitores medici, περιθεωταί, huc illuc curaturi, circumeursantes, serpentes et venena circumferentes, quibus omni morborum generi remedia, gurgulo verborum examine, se allaturos promittunt; a quibus imperatoris τριχόρροια. GOAR.

(94) Quod fuerit officium Panthei praefecto nescio. Templi alicujus custodia videtur. XYL. — Πανθεῶται militiae ministri, buccinatoribus juncti circa imperatoris mensam. Μάνθεον eorum turma apud anonymum Itigallii et Meursii. GOAR.

(95) Hanc donalivi seu stipendii distributionem, se praesente, propria imperatoris opera, solemn

apparatu, Palmarum pervigilio peractam describit Luitprandus l. vi. Balsamon de illa se nihil promeritum conqueritur opusculo l. vii Juris Graecoromani reperiendo. GOAR.

(96) Ad Romani mortem adnotavit librarius, Σημειῶσαι δὲ ἐνταῦθα καὶ τὸ τοῦ Θεολόγου λέγοντος, Πῶς γὰρ σώσει ἢ ἀλλοτρίᾳ, ἐν ἣ ἰδίᾳ ἀπόλεσεν; quod quo ipse retulerit aut quid hic faciat, non video. Nam Helena quidem extra culpam est, uxor Argyri; quae quantum in ipsa fuit, maritum ultro solvens conjugium servavit, oculosque et imperium is ei debebat. Sed in hoc Romano apparet quam Deo improbetur, cum ipsius constitutiones quocumque etiam praetextu necessitatis violantur. XYL.

εδαίαζεν. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης σὺν τῇ Ζωῇ πενήκοντα μὲν χρυσίου λίτρας τῷ πατριάρχῃ, πενήκοντα δὲ τῷ κληρῷ δοῦς ἔπεισεν ἱεροτελεστίας καταξιώσασθαι αὐτούς. [P. 734] Ἦν ῥηθὲντα δὲ τρόπον ἀναιρεθεὶς Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς θάπτεται ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ νεοεργηθείσῃ τῆς περιθλίπτου (97) μονῆ, κατ' αὐτὴν τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην παρασκευήν.

At vero Zoe cum in imperatorio solio Michaelum collocasset, sperabat se loco viri et imperatoris maucipium ac famulum habituram, ideoque paternis eunuchis in aulam adscitis rem graviter aggrediebatur. Sed perspicue ei omnia secus evenerunt. Etenim Joannes imperatoris frater, homo industrius atque efficax, simulatque in aulam venit, fratri suo metuens (movebatur enim Romani exemplo) et eunuchos Augustæ palatio ejecit et fidissimas ejus ancillas auovit, mulieres sibi genere propinquas custodiæ Zoes adhibuit, ut jam neque agere quidquam ea vel magnum vel parvum ipsius injussu posset et omnes ejus conatus impedirentur, ac ne in balneum quidem nisi ipsius permissu venire posset; omni que prorsus oblectatione spoliata fuit. Sic rebus in aula constitutis litteras per omnem imperii ditionem emittit, omnibusque significat Romanum debitum nature persolvisse, Michaelum imperatorem designatum illo adhuc vivente ac permittente, et Zoes matrimonio junctum. Ad hoc omnes sese inclinaverunt, faustisque omnibus novo imperatori sunt gratulati. Solus patricius Constantinus Dalassenus domi degens 507 non tulit mediocriter hunc nuntium, sed abominatus est, atque adeo miratus qua tandem ratione plebeius iste ac triobolaris homo omnibus aliis esset prælatus, cum exstarent plurimi præstantissimi ac familiis summis nati viri, ac dominus et imperator designatus, quod ut rescivit Joannes, tametsi, uti par erat, vehementer perturbabatur, tamen quomodo istum in suam alliceret nassam cogitavit. Mittitur ergo ad Dalasenum Ergodotes eunuchus, ad hujusmodi ministeria aptissimus, qui præstito acceptoque jurejurando eum ad imperatorem adduceret. Interea Joannes et senatum, primarios eorum ad sublimiores evchendo dignitates, suum facit, et muneribus ac largitionibus multitudinis benevolentiam cupiat, itaque omnes subditos sibi conciliat. Displacuisse autem hæc facta Deo satis ipsa exordia aperte docuerunt. Et enim undecima hora sanctæ et magnæ Dominicæ grando impetu intolerabili delata non frugiferas modo sterilesque arbores confregit, sed etiam domos dejecit et templa ac vegetes vitesque solo allisit. Itaque eo anno summa fuit sterilitas. Stella etiam Dominico qui Pascha insequitur die, hora noctis tertia, trajecit, fulgore suo luminibus omnium aliarum stellarum officiens, ita ut multi opinarentur solem oriri. Malus etiam daemon imperatorem 508 invasit, neque ante finem vitæ missum fecit. Qui specioso nomine malum id volebant velare, iusu-

XYLANDRI ET GOARI NOTE.

(97) Id vocabulum nisi est, quod non puto, proprium, deest nomen divæ in ejus honorem monasterium condiderit. Sed et infra in Galaphata est τῆς περιθλίπτου μονῆς, non procul a Sigmate. Cæterum Michaelus hic imperator Paphlago fuit; et in mar-

Ἡ Ζωὴ δὲ τὸν Μιχαὴλ ἐπὶ τὸν βασιλεῖον ἐνδρό-
 σατα θρόνον ἀνήψη μὲν ἀντὶ ἀνδρὸς καὶ βασιλέως
 δοῦλον καὶ διάκονον ἔξειν, καὶ ἤδη τοὺς πατέρας
 εὐνούχους εἰσαγαγούσα εἰς τὰ ἀνάκτορα γενναϊότε-
 ρον ἤπειτο τῶν πραγμάτων· ἀλλ' ἀπέστη πάντα
 τάκτῃ εἰς τοῦναντίον λαμπρίας. Ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως
 ἀδελφὸς Ἰωάννης, πρακτικὸς ἄνθρωπος ὢν καὶ δρα-
 στήριος, ἅμα τε ἐπέστη τῶν βασιλείων, καὶ δεδιὼς
 περὶ τοῦ ἀδελφοῦ (εἰδὼς γὰρ εἰς παράδειγμα τοῦ
 Ῥωμανοῦ) μή τι καὶ πάθῃ θεινόν, τοὺς μὲν εὐνού-
 χους τῆς βασιλίδος καταθιβάσει τοῦ παλατίου καὶ
 τὰς πιστικωτάτας τῶν θεραπευνίδων αὐτῇ ἀπο-
 σκουλίζειται, γυναῖκας δὲ τῶν κατὰ γένος αὐτῶν προ-
 ηκόντων φρουροὺς ἐπίστησι τῇ βασιλίδι καὶ φύλακας.
 Καὶ οὐδὲν μικρὸν ἢ μέγα ἦν ὁ μὴ μετὰ γνώμης αὐ-
 τοῦ διεπράττετο· περιπάτων τε γὰρ ἐκωλύετο καὶ
 βλαναίων οὐ μετέχευε μὴ αὐτοῦ ἐπιτρέψαντος, καὶ
 ὅπως περιήρητο αὐτῇ πᾶσα ψυχαγωγία. Πάντα δὲ τὰ
 ἐνδὸν καταστησάμενος γράμματα κατὰ πάσης ἐκ-
 πέμπει τῆς οἰκουμένης, γνωρίζοντα ταῖς πᾶσιν ὡς
 εἴη μὲν Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς τὸ φυσικὸν ἀποδοδικῶς
 χρέος, ἀνηγόρευται δὲ ὁ Μιχαὴλ βασιλεὺς ἐτι ζώντος
 ἐκείνου καὶ ἐπιτρέποντος, καὶ τῇ βασιλίδι συζεύ-
 γονται. Πρὸς ἅπαντας μὲν ὑπεκλίνοντο οἱ ἄλλοι,
 καὶ δι' εὐφρήμου φωνῆς τὸν νεὸν ἐμεγάλωνον βασιλέα·
 μόνος δὲ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Δαλασσηνὸς,
 οἰκασθε διατρίδων, οὐκ ἔνεγκε πράως τὴν ἀκοήν,
 ἀλλὰ καὶ ἀπεδυσπέτησε πρὸς τὰ φημιζόμενα, καὶ
 διὰ θαύματος ἤγε, πῶς πλείστων καγαθῶν ὄντων ἀν-
 δρῶν ἐξ οἴκων λαμπρῶν καὶ ἐπισήμου γένους, χυ-
 δαῖος καὶ τριωβολιμαῖος ἄνθρωπος τῶν ἄλλων προ-
 τετίμητο πάντων καὶ δεσπότης καὶ βασιλεὺς ἀνηγό-
 ρευτο. Τοῦτο δὲ πυθόμενος ὁ Ἰωάννης ἐπλήσθη
 μὲν, ὡς εἰκός, θυρόθου καὶ παραχῆς, ἐμελέτα δὲ
 καὶ ἐσκέπτετο πῶς ἂν καὶ τόνδε τὸν ἄνδρα ὑπὸ τὴν
 ἑαυτοῦ θείτο σαγήνην. Καὶ δὴ στέλλεται πρὸς αὐτὸν
 εἰς τῶν εὐνούχιων ὁ λεγόμενος Ἐργοδότης, ἐπιτή-
 δειος ὑπηρετῶν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἐφ' ᾧ ὄρκους δοῦναι
 τε καὶ λαθεῖν καὶ ἀγχαεῖν τὸν ἄνδρα ἐς βασιλέα.
 Καὶ ὁ μὲν ἔπεισεν ἐς τὸν Δαλασσηνὸν, ὁ Ἰωάννης δὲ
 τὴν τε σύγκλητον ὑπεποιεῖτο καὶ τὸ κοινόν, καὶ τὴν
 τῶν πολλῶν ἐπισπάτο εὐνοίαν, βθλοῖς μὲν αὐ τοὺς
 τῆς συγκλήτου προὔχοντας ἀξιωματῶν ὑψῶν, δω-
 ρεῶν δὲ διανομαῖς καὶ χάρισι μελισηόμενος τὸ κοινόν,
 καὶ καθάπαξ οἰκισόμενος τὸ ὑπὸ κείνου. Ὅτι δὲ μὴ
 ἄρεστά τὰ γεγονότα ἦν τῇ θεῷ, διεδείχθη τρανῶς
 ἐκ προσιμίων αὐτῶν [P. 735] κατὰ γὰρ τὴν ἐξ
 ὄραν τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Κυριακῆς γάλαζα κατ-
 ηνέχθη ἀφόρητος καὶ ῥαγδαία, ὡς συντριβῆναι μὴ
 μόνον τὰ εἰνδρα κάρπιμά τε καὶ ἄκαρπα, ἀλλὰ δῆτα

gine habet epitheta ἀργυροπράτου, quod significat argento venditum, et δαιμονίῳ κατόχου, qui a malo esset occupatus genio, ut postea Cedreus narrat. XYL.

καὶ οὐκ ἴσας καταπεσεῖν καὶ νεκρὸς καὶ τὰ λήϊα καὶ τὰς ἀμπέλους μέχρις ἐδάφους, ὡς ἐπισυμβῆναι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον παντοίων καρπῶν ἀφορίαν γενέσθαι. Γέγονε δὲ καὶ χύσις ἀστέρας κατὰ τὴν Κυριακὴν τὴν μετὰ τὸ Πάτχα, περὶ ὥραν τρίτην τῆς νυκτός, τῆ μαρμαρυγῆ τῆς λαμπρότητος τοῦ ἀστέρας πάντα καλλύψαντος, ὡς καὶ δόκησιν παρασχεῖν τοῖς πολλοῖς ἡλίου ἀνατολῆς. Ἐλήφθη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς δαιμονίῳ ὃ σεμνολογοῦντες οἱ περὶ τοῦτον μανικὸν ἀπεκάλουν νόσημα, καὶ παρέμεινε ἄχρι τέλους τῆς αὐτοῦ βιοτῆς, μήθ' ὑπὸ θείας δυνάμεως μήθ' ὑπὸ λατρῶν θεραπείαν λαθὼν, ἀλλ' ἐλεεινῶς κατατεινόμενος καὶ βασανιζόμενος.

Ἄρτι δὲ τοῦ Ἐργαδότη πρὸς τὸν Δαλασσαγιὸν ἀφικομένου, πιστεῦσαι μὲν οὗτος τοῖς ὅρκοις καὶ σὺν αὐτῷ ἀπελθεῖν οὐκ ἠθέλησεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ, τῶν τινὰ δὲ πέμψας πιστοτάτων αὐτῷ ὅρκους τε ἀπήτησε μείζονας τοῦ μή τι παθεῖν χαλεπὸν, καὶ ἀπελθεῖν ἐπηγγείλατο. Ἡέμισται τοίνυν Κωνσταντῖνος ὁ Φαγιτζης εὐνοῦχος, ἄνθρωπος Παρλαγιὸν καὶ συνίθης τῷ βασιλεῖ, τὰ τε τίμια ἐπαγόμενος ξύλα καὶ τὸ ἅγιον ἔκμαγεῖον καὶ τὴν πρὸς Λύγγρον ἰδιόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ὅς ἀπελθὼν, καὶ ὅρκους τῷ Κωνσταντίνῳ δοῦς καὶ λαθὼν, ἔρχεται μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐλθόντα δὲ τοῦτον φιλοφρόνως ὁ βασιλεὺς ὑπεδέξατο, καὶ ἀνθύπατον τιμήσας καὶ δούροις μεγίστοις δεξιωσάμενος ἀνέτως καὶ ἀδεῶς προσέταξε διαγείν ἐν τῷ ὄντι κατὰ τὰ Κόρου οἶκῳ αὐτοῦ.

Τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ἄλλο τι συνέβη ἀξιοφθγγητόν. Τῶν εἰς παραχειμασίαν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων διεσπαρμένων Βαράγγων (98) γυναῖκά τις ἐγγιωρίαν εὐρών ἐπ' ἐρημίας ἀπεπειρᾶτο τῆς σωφροσύνης αὐτῆς· ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε, καὶ βίαν ἤδη ἐπῆγεν, ἣ δὲ τὸν ἀκινάκην (99) σπασμένη τάνδρῳς παλεῖ κατὰ καρδίαν τὸν βάρβαρον καὶ εὐθὺς ἀναίρει. Τοῦ δὲ ἔργου διαδοθέντος ἐν τῇ περιχώρῳ συναθροισθέντες οἱ Βάραγγοι τὴν τε γυναῖκα στεφανοῦσι, διδόντες αὐτῇ καὶ τὴν ἅπασαν οὐσίαν τοῦ βιαστοῦ, κακείνων ἕταρον ῥίπτουσι κατὰ τὸν τῶν βιοθανάτων νόμον (1). Τὰ δὲ τῆς ἀκρίδος στρατόπεδα, ὡς ἤδη φθάσαντες εἴπομεν, κατὰ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ αἰγιαλίτιν φάμμον διαφθαρέντα αὐθις ἀνεφύη αὐτομάτως καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἑλλησπόντου πάλιν κατέμαρπτε, καὶ ἐπὶ τριετίαν ὄλην διετέλεσε κεραίζοντα τὸ θέμα τῶν Θρακησίων, καὶ ἐν Παργάμῳ γενόμενα διεφθάρη, θρασυμένου δὲ τινος πρότερον τῶν [P. 736] ὑπηρετουμένων τῷ ἐπισκόπῳ θέμα οὐκ ἔναρ ἀλλ' ὕπαρ (2). Ἐδόκει γὰρ ὄραν εὐνοῦχόν τινα λευχείμονα, ἐξαστράπτοντα τὴν μορφήν. Καὶ ὅς τριῶν παρακειμένων ἔμπροσθεν αὐτοῦ σάκκων λῦσαι προσετάχθη τὸν ἕνα καὶ κοινῶσαι, εἶτα τὸν δεύτερον καὶ ἐφεξῆς τὸν τρίτον. Τοῦ δὲ ὡς ἐκαλεύσθη ποιήσαντος, ὁ μὲν πρῶτος ὄφεις καὶ ἐχίδνας καὶ σκορπίους ἐξέβρασεν, ὁ δὲ δεύτερος φράνους καὶ ἀσπίδας καὶ βασιλίσκους καὶ κεράστας καὶ ἕτερα ἰοβάλα, ὁ δὲ τρίτος κανθάρους καὶ σκνίπας καὶ

Aniam animi appellabant: sane neque humanum neque divinum auxilium miserabilibus eum istis cruciatibus ac torturis eripuit.

Cæterum Dalassenus, Ergodata ad se veniente credere ejus jurejurando et una Byzantium venire noluit: sed quemdam suorum fidelissimum misit, per quem sanctioribus sibi juramentis caveri petebat, eoque facto venturum se promittebat. Mittitur igitur ad Dalassenum Constantinus Phagitzes eunuchus Papblago, familiaris imperatoris, secum ferens veneranda crucis ligna, et linteum Christi imaginem habens expressam, ac epistolam Servatoris manu ad Augurum scriptam, ac imaginem Deiparae. Is data acceptaque fide Dalassenum Cpolin secum perducit. Venientem imperator amice excepit, proconsulis honore dignatus est, ac donis amplissimis affecit, jussitque libere et absque metu in domo ipsius, quæ erat ad Cyri, degere.

Accidit eo tempore aliud quidpiam memoratu dignum. Barangorum per provinciam Thracensium in hiberna dispersorum quidam mulierem indignam solam nactus de stupro appellavit, ac recusantem inferre aggressus est. Ea barbarum correpto viri acinace in eor ferit ac statim 509 necat. Quod factum cum per viciniam innotuisset, coivere cæteri Barangi, et mulierem coronavere, omnibus etiam honis ejus qui ipsam voluerat violare donatam: ipsam autem insepultam abjecerunt, ut lex jubet eos qui sibi mortem consciverunt. Interim examina locustarum quæ per Hellesponti arenam in littore sitam dispersa periisse docuimus, sponte sua revixerunt et omnia Hellesponti infestarunt; cumque provinciam Thracensem per integrum triennium populata essent, apud Pergamum perierunt. Antequam id fieret, cuidam de ministris episcopi in somnium oblatum fuerat, prorsus rem ipsam representans. Visus erat sibi videre eunuchum quemdam albis vestibus amictum, forma effulgente, qui tribus ipsi apposisis saccis ordine eos juberetur aperire ac evacuare. Cumque id faceret, e primo vim serpentum, viperarum et scorpionum erupisse, ex altero rubetas, aspides, basiliscos, cerastas et alias venenatas bestias, ex tertio cantharides, culices, vespas aliaque aculeata animalia. Sibi cum ad spectaculum obmutuisset, splendidum istum virum

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(98) Ex Choniata apparet hos fuisse satellites seu stipatores imperatoris in bello, bipenniferos. Unde et qui fuerint noscitur se aut saltem explicari velle librarius ostendit initio Stratiotici, ubi eorum fuit mentio. Xyl.

(99) Suine marili an Barangi? Xyl.

(1) Verti, qui mortem sibi consciscunt, quod non puto omnibus violenta morte extinctis hanc fuisse conditionem impositam; sed ille sibi exitium asceverat. Xyl.

(2) Ex Homeri Odys. T, 549. Xyl.

proximo adstulisse, ac dixisse : « Hæc vobis accidere et evenient ob violata Dei mandata et impium facinus in imperatorem Romanum ejusque conjugem perpetratum. »

τὴν παράβασιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν καὶ τὸ γινόμενον ἀνάσσειον ἔργον εἰς τε τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ κόττην. » Καὶ ταῦτα μὲν συνηνέχθη τῆδε.

510 Cæterum Michaelo et a malo dæmone infestato et alioquin ignavo nomen et figura imperatoris aderant, rerum civilium bellicarumque administratio omnis in manu erat Joannis. Ille statim Nicetam fratrem suum Antiochiæ ducem designat; quem ad se venientem Antiocheni non admiserunt in urbem, metuentes ne is in ipsos gravius aliquid statueret, quod paulo ante Salibas quidam tributum exigere ab ipsis jussus cum asperius homines tractaret, a populo fuerat interfectus. Veniam tamen ejus facti impunitatemque jurejurando addito promittenti portas aperuerunt. Nicetas admissus et urbe potitus, nihil aut parum datam curans fidem, viros circiter centum capitibus truncavit et in palios suffixit; undecim porro viros primarios et opulentissimos ac genere illustres, quorum princeps Elpidius patricius, bonis eorum publicatis victos Byzantium misit; scripsitque Joanni fratri non ob cædem Salibæ, sed ob benevolentiam in Dalassenum, urbis ingressu se fuisse prohibitum. Hoc jam ante conceptam de Dalasseno suspicionem veluti scintillam quandam sopitam excitavit ignemque succendit. Illico igitur Dalassenus ad imperatorem adducitur, et tertia die Augusti, indictione **511** secunda, in Platam insulam relegatur; et gener ejus Constantinus Ducas in turrim quamdam conjicitur, quod vociferaretur injuste hæc fieri et violari jusjurandum ostenderet Deumque testaretur. Propter eundem etiam Gudelis Baiani, et Probatæ, virorum nobilium ac divitum, in Asia minori natorum, bona publicata et Constantino imperatoris fratri addicta sunt. Quin et Simeon protovestiarius, unus de ministris Constantini imperatoris, quod ista non probaret injuriamque fieri Dalasseno et infringi juramentum clamaret, aula et urbe ejectus, cum ad Olympum venisset, in monasterio a se condito monachus est factus.

καὶ ὁ λεγόμενος Προβατᾶς, δημοθείσης τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀφορισθείσης ἀδελφῷ. Τότε καὶ Συμεὼν πρωτοβυστιάρης, ὁ τῶν θεραπόντων τοῦ βασιλέως εἰς Κωνσταντίνου, ὅτι μὴ ἤρθετο τοῖς δρωμένοις, ἀλλὰ τὴν εἰς τὸν Δαλασσηνὸν ἀδικίαν ἐπεβοᾶτο καὶ τὴν τῶν ὅρκων ἀθέτησιν τῶν βασιλείων, διώκεται καὶ τῆς πόλεως, κἄν τῷ Ὀλύμπῳ γινόμενος τὴν κοσμικὴν ἀπέθετο τρίχα, καρεῖς ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ νεουργηθέντι μοναστηρίῳ.

Eodem anno per quadraginta dies terra concussa multi homines Hierosolymis perierunt, sanctorum ac ædium ruinis oppressi. Anno ab origine mundi 6543, indictione tertia, mense Septembri, ignea columna apparuit versus ortum, vertice ad meridiem inclinante. Per eos ipsos dies et Saraceni Myra ceperunt, et Berræenses Chalepitiæ præfectum ipsis ab imperatore missum expulerunt; et Pancratius Abasgus Romani imperatoris, nimirum patris uxoris suæ, ulciscendæ causa, pacem cum **512** Romanis factam rescidit, arcesque et castella

Ἀσφηκας καὶ τινὰ ἄλλα τῶν ὀπισθοκέντρων ζώων. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τῇ θεάματι ἴστατο ἐννεὸς, ὁ δὲ φαίδρὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐγγίστα παραστησάμενος αὐτὸν, « Ταῦτα, ἔφη, ἐπῆλθέ τε καὶ ἐλεύσεται ἐφ' ὑμᾶς διὰ ἀνάσσειον ἔργον εἰς τε τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν καὶ εἰς τὴν

Μιχαὴλ δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τε τῆς δαιμονίας νόσου εἰργόμενος, καὶ ἄλλως πρὸς μεταχείρησιν πραγμάτων νοθερὸς τις ὢν καὶ ἀμύθης, σχῆμα μὲν εἶχε τῆς βασιλείας καὶ ὄνομα, ἡ δὲ τῶν πραγμάτων ἐνέργεια ἅπασα πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν ἐν ταῖς χερσὶν ἦν τοῦ Ἰωάννου. Εὐθὺς οὖν προχειρίζεται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικήταν δοῦκα Ἀντιοχείας, ὃν ἀπελθόντα εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει οὐ συνεχώρησαν οἱ Ἀντιοχεῖς· πρὸ μικροῦ γὰρ φυρολόγος τις, Σαλίβας τὴν προσηγορίαν, τὰ κατ' αὐτοὺς ἐπιτετραμμένος καὶ βαρέως τοῖς ἀνθρώποις προσενηνεγμένος κτείνεται παρὰ τοῦ δήμου τῶν Ἀντιοχέων. Διὰ γοῦν τὸν τούτου φόνον, ἵνα μὴ τι καὶ ἀνήκεστον πάθωσιν, οἱ Ἀντιοχεῖς δεδιότες ἀπέκλεισαν τῇ Νικήτῃ τὴν εἴσοδον. Ὅρκους δὲ τούτου πιστωσαμένου ὡς ἀμνηστία κακῶν αὐτοῖς ἔσται καὶ οὐδὲν οὐδεὶς πείσεται ἄχαρι διὰ τὸν τοῦ Σαλίβα φόνον, συγχωροῦσι τὴν εἴσοδον. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπειλημμένος καὶ κύριος τῶν πραγμάτων γινόμενος, ὀλίγα ἢ οὐδὲν τῶν ὅρκων φροντίσας, ἀμφὶ μὲν τοὺς ἀνδρας ῥ' ἀπέκτειναν ἀποτεμών τε καὶ ἀνσκολοπίσας, ἑνδεκά δὲ τοὺς προύχοντας ζαπλοῦτους ἀνδρας καὶ γένοιτο περιφανεῖς δημεύσας, ὧν κορυφαῖος ἦν ὁ πατρίκιος Ἐλπίδιος, δεσμίους ἐκπέμπει πρὸς τὸ Βυζάντιον, γράψας τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ μὴ διὰ τὸν τοῦ Σαλίβα φόνον κωλυθῆναι αὐτῷ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, ἀλλὰ διὰ τὴν εἰς τὸν Δαλασσηνὸν εὐνοίαν. Τοῦτο τῆς προσηγορευμένης ὑπονοίας κατὰ τοῦ Δαλασσηνοῦ τῷ Ἰωάννῃ ζώπουρον ἐγεγόνει καὶ εἰς πυρσὸν ἀνήπτειτο. Καὶ εὐθὺς ἄγεται εἰς τὸν βασιλέα, καὶ κατὰ τὴν τρίτην τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς δευτέρης Ἰνδικτιῶνος ἐν τῇ νήσῳ Πλάτῃ περιορίζεται. Βάλλεται δὲ καὶ ἐν τινὶ πύργῳ ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Δοῦκας, ὅτι περ ἐπέβουατο τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν παράβασιν τῶν ὅρκων ἐξήλεγχε καὶ τὸν θεὸν ἐμαρτύρητο. Ἐπαθὸν δὲ δι' αὐτὸν καὶ ἀνδρες τρεῖς [P. 737] τῶν ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι, ὁ Γουδέλης, ὁ Βαϊανὸς καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, ἐπεβόησαν τῷ βασιλεῖ εἰς Κωνσταντίνου, ὅτι μὴ ἤρθετο τοῖς δρωμένοις, ἀλλὰ τὴν εἰς τὸν Δαλασσηνὸν ἀδικίαν ἐπεβοᾶτο καὶ τὴν τῶν ὅρκων ἀθέτησιν τῶν βασιλείων, διώκεται καὶ τῆς πόλεως, κἄν τῷ Ὀλύμπῳ γινόμενος τὴν κοσμικὴν ἀπέθετο τρίχα, καρεῖς ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ νεουργηθέντι μοναστηρίῳ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ σεισμοῦ γινόμενου κακῶς ἐπαθὸν τὰ Ἱεροσόλυμα, τεθνηκότων ἀνθρώπων πολλῶν ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν οἰκιῶν συμπτώμασι, σειομένης τῆς γῆς ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν. Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ τοῦ ρσφμγ' ἔτους, Ἰνδικτιῶνος γ', στῦλος πυρὸς ἐφαίνετο κατὰ τὴν Ἐφῶν, τὴν κορυφὴν κεκλιμένην φάλων πρὸς μεσημβρίαν. Καθ' ἃς ἡμέρας καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἤσαν τὰ Μύρα. Ἐξεδίωξαν δὲ καὶ οἱ Βερόουαῖοι οἱ καὶ Χαλεπίται τὸν παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθέντα αὐτοῖς ἀρμυστήν. Καὶ Παγκράτιος δὲ ὁ Ἀβασγός, Ῥωμανὸν τὸν βα-

σιλέα δῆθεν ἐκδικῶν ὡς θεῖον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὴν τε πρὸς Ῥωμαίους εἰρήνην ἀπέπατο καὶ τὰ πρῶην δοθέντα κάστρα (3) καὶ φρούρια ἅπαντα ἀνεκτίσαστο. Περαιωθέντες δὲ καὶ τὸν Ἰστρον οἱ Πατζινάκαι πᾶσαν ἐλπίσαντο τὴν Μυσίαν ἄχρι Θεσσαλονίκης, καὶ τὰ τῶν Ἄφρων πλοῖα τὰς Κυκλάδας οὐ μικρῶς ἐλυμήναντο. Ἐν οὐδεμίᾳ φροντίδι ἦν τῷ Ἰωάννῃ, μόνῃ δ' ἔμμονον ἀσχολίαν εἶχεν ὅπως ἂν ὁ Δαλαστῆνός ἀσφαλῶς τηροῖτο καὶ μὴ τὰς αὐτοῦ λαθοῖ διαδράς πλεκτάνας. Καὶ δῆτα μεταγαγὼν ἀπὸ τῆς νήσου Πλάτης αὐτὸν πόργῳ καθείργουσι ἀσφαλεῖ, ἐπιστήσας αὐτῷ φρουρὸς εὐκ ἀγενεῖς. Μεταστέλλεται δ' ἐξ Ἐδεσσης καὶ Γεώργιον πατρίκιον τὸν Μανιάκην, καὶ τοῦτον μὲν ἀρχεῖν ἐκπέμπει τῆς ἀνω Μηδίας καὶ τῆς Ἀσπρακανίας (4), ἐν Ἐδέστῃ δὲ πέμπει Αεοντα τὸν Ασπενδρηγόν. Ἐλκους δὲ διανοηθέντος τοῦ τοῦ ὀφθαλμοτρόφου στόμα καὶ πάσης ἱατρικῆς τέχνης ἀπειρηκυίας, ὄντιν αὐτῷ ἐπιστάς ὁ μέγας ἐν θαύμασι Νικόλαος ἦκειν ἐν Μύροις τῇ ταχίστην ἐκέλευεν ὡς ἐκεῖσε τευξόμενον θεραπείας. Ὁ δὲ θάπτων ἡ λόγος ἐκεῖσε φοιτήσας, καὶ μύροις καὶ ἄλλαις πολυτελείαις τὸν τοῦ μεγάλου θεῖον δεξιωσάμενος ναὸν, καὶ τείχει περικλείσας ὑχυρωτάτῳ τὴν τῶν Μυρέων μητρόπολιν, θεραπείας τυχὼν ἐκάνεισιν ὑγιῆς.

Νικήτα δὲ τοῦ στρατηγούτους ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας καταστρέψαντος τὴν Σωὴν, ἀτερως τῶν ἀδελφῶν ὁ Κωνσταντῖνος καθίσταται τούτου διάδοχος, καὶ Γεώργιος ὁ λοιπὸς πρωτοβεστιάριος γίνεται, τοῦ Συμεῶν, ὡς εἴπομεν, τὸ μοναδικὸν ἐνδουσαμένον σχῆμα. Ἐλευθεροῖ δὲ καὶ τοὺς καθειργμένους Ἀντιοχεῖς τῆς χρονίας καθείρξεως ὁ [P. 738] βασιλεὺς, ἀναγκῶν καὶ πρὸς τὸ τοῦ Καίσαρος περίοπτον ὕψος Μιχαὴλ τὸν τῆς ἐαυτοῦ ἀδελφῆς Μαρίας υἱόν. Ἀποκλαιόμενος δὲ καὶ τὴν εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἄχρι τέλους διετέλεσεν ἀμαρτίδα, τὸν θεὸν ἱλασκόμενος διὰ ἀγαθοεργιῶν καὶ τῶν εἰς τοὺς πένητας μεταδόσεων, μοναστήριά τε ἐκ καινῆς ἀνεγείρων καὶ μοναχοὺς ἐγκατοικίζων, καὶ ἄλλας πράξεις ἐπιτελιῶν οὐ μεμπτάς. Αὐταὶ δ' ὤνησαν ἀνύσιμοι, εἰ τὴν τε βασιλείαν ἀπέρριψε δι' ἣν τὰ τοσαῦτα κακὰ καὶ τὴν μοιχαλίδα ἀπίωσαστο, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀπεκλείετο τὴν ἀμαρτίαν. Τούτων δὲ μηδὲν πεπραχὼς, ἀλλ' ἐκεῖνα τε συνὼν καὶ τῆς βασιλείας ὀλοσχερῶς ἀντεχόμενος κακὰ τῶν δημοσίων καὶ κοινῶν τὰς δοκούσας εὐποιίας ἀποπληρῶν, εἶθ' ὑπολαμπάνων τυχεῖν ἀλλοτριῶν χρημάτων ὀνούμενον τὴν μετάνοιαν.

Τῷ δὲ ῥσμηγ' ἔτει, Ἰνδικτιῶνος γ', Μαίῳ μηνί, Ἄφροι καὶ Σικελοὶ καταδραμόντες τὰς Κυκλάδας καὶ τὰ τοῦ Θρακησίου παράλια τελευταῖον κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε φυλακτόντων, καὶ πεντακόσιοι μὲν ζῶντες ὡς βασιλέα ἔχθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀνεσκολοπίσθησαν ἐν τῇ παραλίᾳ ἀπὸ Ἀσπραμουτοῦ καὶ μέχρι Στραβίλου. Πέμπει δὲ καὶ πρεσβευτὴν ἐς Σικελίαν Ἰωάννην Γεώργιον τὸν Προβατᾶν, περὶ εἰρήνης διαλεξόμενον τῷ ταύτης ἀμνηρεύοντι.

A pridem iis concessa recuperavit; et Patzinacæ Istrum transgressi universam Mysiam usque Thessalonicam populati sunt; et Afrorum naves Cycladibus insulis non levia damna intulerunt. Nihil horum omnium curæ Joanni fuit, in id unum intento ut Dalasenum accurate custodiret, ne is se ipsius cassibus explicans subduceret. Itaque eum ab insula in Iurrim transfert, custodibusque strenuis asservandum mandat. Georgium quoque Maniacen avocavit Edessa, et præficit Mediæ superiori, quæ et Aspracania dicitur, misso Edessam Leone Lependreno. Cum autem ulcus orphanotrophi os depasceret et medici de ope ferenda desperassent, per insomnium ei visus magnus miraculorum effector Nicolaus monuit ut quamprimum Myra iret, ibi sanitatem recepturus. Celerrime igitur eo profectus, Nicolai clericos unguentis aliisque sumptuosis rebus demeritus, metropolin Myra muro validissimo cinxit, morboque solutus rediit.

Mortuo Niceta Antiochiæ in Syria præfecto, frater Constantinus sufficitur, et fratrum reliquus Georgius fit protovestiarius, Simeone, ut diximus, monasticam vitam ingresso. Diuturnis etiam carceribus imperator 513 Antiocheno semittit. Et Michaelum Mariæ sororis suæ filium ad Cæsaris culmen extollit. Ad finem usque vitæ deflevit peccatum in Romano necato suo, bonis operibus et liberalitate in pauperes, Deum placans, et monasteria nova condendo et monachos in ea imponendo aliisque factis laudabilibus. Et profuissent ea utique, si et imperium deposuisset, ubi quæ in ista prolapsus erat peccata, et adulteram repudiasset, ac privatus suum scelus deplorasset. Nunc ille nihil horum agens, sed et Zoes utens consuetudine, et imperium mordicus retinens, ac de publicis bonis ista quæ videbantur beneficia largiens, hocque modo tamen se veniam consecuturum sperans, stultum et injustum esse putavit Deum, ut qui aliena pecunia penitentiam redimi sineret.

συγχωρήσεως, ἀνόητον ἐλογίζετο τὸ θεῖον καὶ ἀδικον. Eo quem diximus anno, mense Maio, Afri et Siculi Cyclades oramque Thraciæ incursionibus vexantes, ab eorum locorum præfectis devicti sunt, et 500 vivi ad imperatorem perducti, reliquis ad palos suffixis ab Atramylis usque ad Strobolum. Misit etiam Joannes legatum Gregorium Probatam in Siciliam ad ejus insulæ ameram, de pace tractaturum. Qui dextre confecto negotio amerae filium ad imperatorem 514 adduxit. Eo-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(3) *Interpres arces; aptius urbes*: urbes enim auctor frequentissime vocat κάστρα. Sic Beneventum, Capuam, Barium in superioribus. GOAR.

(4) Sic supra aliquoties. Nam hic Βασπρακανία legitur, Baaspracania, mendoso nimirum alte-

rum. Certe in Monomacho et apud nostrum Baspracam, et apud Zonaram, a geminato, Baaspraca Media nominatur; et sic etiam in Cedreno deinceps legitur, ac Baaspracania. Orphanotrophus est Joannes imperatoris frater, sic et supra appellatus. XYL.

dem tempore hiatus in Bucellariis terræ motum subsequutus est, et quinque integra absorpsit oppidula, parumque abfuit quin eo etiam periret Nicephorus præses, eunuchus Constantini imperatoris, ibi tum degens. Is præter spem evitato periculo monachus factus est in Studiano monasterio.

Apolaphar Muchumetus Siciliæ præfectus, fœdere cum imperatore iclo, magisterio honoratur. Cumque cum froter APOCHAPSUS bello premeret, ad imperatoris auxilium confugit. Mittitur ergo Georgius Maniaces patricius cum exercitu imperator in Longibardiam, atque una classis præfectus Stephanus patricius, maritus sororis imperatoris. Cum autem Saraceni Afri et Siculi multis navigiis insulas oramque infestarent, Cibyræotarum dux Constantinus Chages classem eorum locorum in eos duxit ac fudit eos: 500 ad imperatorem captivis missis, reliquos in mare demersit. Orto deinde intolerabili gelu et Istro glacie durato, Patzinacæ eum transgressi Mysiam et Thraciam usque ad Macedoniam non leviter vexarunt. Locustæ quoque Thraciæ frugibus nocuerunt.

νάκαι περαιωθέντες ὡς μικρῶς τὴν Μυσίαν καὶ Θράκην μέχρι Μακεδονίας ἐκάκωσαν, Ἐπιγλυθε δὲ πάλιν ἀκρις ταῖς Θρακησίαις, [P. 739] καὶ κακῶς διέθετο τοὺς καρποὺς.

Anno ab origine mundi 6544, indictione quarta, verno tempore Patzinacæ ter impressionem fecerunt in Romanam ditionem, obviis 515 omnibus excisis, et quoscunque cepissent, nullius habitæ ælatis ratione, interfectis, ineffabilibus cruciatibus in captivos debacchati. Vivos quoque cepere quinque ductores, Joannem Dermocaitam, Bardam Petzem, Leonem Chalcobubam, Constantinum Pterotum et Michaelum Strabotricarem. Mortui sunt etiam Possorum principes Nosisthlabas et Hierosthlabus. Et Serbia, quæ morte Romani imperatoris jugum excusserat, rursus imperio conjuncta est. Amere Aegypti amermumua mortuæ, uxor ejus Christianæ religioni dedita cum lilio legatos de pace ad imperatorem mittit. Cujus is petitioni assentiens 30 annorum pacem composuit.

Indictione decima, mensis Decembris decima octava die, hora noctis quarta, anno mundi 6545, terræ motus tres exstiterunt, exigui duo, unus vehementis. Cum, ut diximus, Maniacæ successor Lependrenus Edeseam lueretur, Arabes qui per Mesopotamiam erant, inita societate urbem eam adorti oppugnaverunt; et vero cepissent, nisi Constantinus imperatoris frater, misso ab Antiochia satis valido auxilio, eam præter spem servasset. Quem imperator ob hoc facinus domesticum scholarum 516 Orientis creavit. Idem imperator Antonium quoque Pachem eunuchum sibi genere propinquum Nicomedie episcopum fecit, plane nihil episcopatu dignum habentem, et bovem (quod aiunt) infantie in lingua gestantem. Cum autem siccitas

ὅς ἀπελθὼν καὶ δεξιῶς διαλεχθεὶς, εἰληφῶς τὸν τοῦ ἀμηρᾶ υἱὸν ἤγαγεν εἰς τὸν βασιλεῖα. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον χάσματα γέγονεν ἐν Βουκελλαρίοις σεισμοῦ γεγονότος, καὶ κατεπόθησαν ὀλόκληρα χωρία πέντε. Ἐνθα συνέβη καὶ Νικηφόρον πρόεδρον τὸν Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως εὐνοῦχον διατρέποντα μικροῦ δεῖν κινδυνεύσαι, διαφυγόντα δὲ παρ' ἐλπίδα τὴν κίνδυνον ἀποκαρῆναι μοναχὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Σπουδίου.

Ἀπολάφαρ δὲ Μουχούμετ ὁ Σικελίας ἄρχων, ἀμαχιμὴν μετὰ τοῦ βασιλέως θέμενος, ἐτιμήθη μάγιστρος. Τοῦ δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀπόχαψ ἀντάραντος αὐτῷ κατισχυόμενος εἰς τὴν βασιλέως βοήθειαν καταφεύγει. Καὶ δὴ στέλλεται μετὰ δυνάμεως ἐν Λογγιῦαρδίᾳ Γεώργιος πατρίκιος ὁ Μανιάκης στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἄρχων τοῦ στόλου Στέφανος ὁ πατρίκιος ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως. Σαρακηνῶν δὲ Ἄφρων καὶ Σικελῶν μετὰ σκαφῶν οὐκ ὀλίγων ἐπιδραμόντων τὰς νήσους καὶ τὴν παράλιον, ὁ Κιβυρραίωντων στρατηγὸς Κωνσταντῖνος ὁ Χαγὲ συμπλακείς αὐτοῖς μετὰ τοῦ ἐγγωρρίου στόλου ἐτρέψατο κατὰ κράτος, καὶ πεντακοσίους μὲν αἰχμαλώτους πέμπει τῷ βασιλεῖ, τοὺς δὲ λοιποὺς κατεπόντισεν. Ἀφερῆτου δὲ παγετοῦ γενομένου καὶ τοῦ Ἰστρου κρυσταλλωθέντος οἱ Πατζινάκαι

τῷ ρεφμὲ' ἔτει, Ἰνδικτιῶνος ιδ', διὰ τοῦ ἕαρος τρεῖς εἰσβολὰς ποιησάμενοι οἱ Πατζινάκαι κατὰ Ῥωμαίων ἄρδην τὰ παρατυχόντα ἠφάνισαν, ἠδὲ τὸν τοὺς ἀλίσκομένους ἀναιροῦντες καὶ τιμωρίας τοὺς αἰχμαλώτους ὑποβάλλοντες ἀνεκδιηγήτοις. Εἶλον δὲ καὶ στρατηγὸς πέντε ζωγρίας, Ἰωάννην τὸν Δερμοκαίτην, Βάρδαν τὸν Πέττην, Λέοντα τὸν Χαλκοτούδην, Κωνσταντῖνον τὸν Ἡερωτὸν καὶ τὸν Στραβοτριχάτην Μιχαήλ. Ἐτελεύτησαν δὲ καὶ οἱ τῶν Ῥώϊς ἄρχοντες, Νοτισθαλάβος καὶ Ἱεροσθαλάβος, καὶ ἄρχειν προεκρήθη τῶν Ῥώϊς συγγενῆς τῶν τελευτησάντων Ζινισθαλάβος. Καὶ ἡ Σερβία Ῥωμαίων ἀρηνιάσασα μετὰ θάνατον Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως αὐθις ἐσπίασατο. Ἄμερ δὲ τοῦ τῆς Αἰγύπτου ἀμερμουμνῆ τελευτήσαντος, ἡ γυνὴ αὐτοῦ Χριστιανὴ οὕσα διαπρεσβεύεται ἅμα τῷ ὀλίῳ πρὸς βασιλεῖα περὶ εἰρήνης ἥτις ἀποδεξάμενος τὴν προαίρεσιν ὁ βασιλεὺς σπονδὰς τριακοντούταις ἔθετο περ' αὐτῆς.

Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος ιε' ἔτους ρεφμὲ', κατὰ τὴν ιη' τοῦ μηνός, περὶ τετάρτην ὥραν τῆς νυκτός, γέγονασι σεισμοὶ τρεῖς, δύο μικροὶ καὶ εἷς μέγας. Γεωργίου δὲ πατρικίου τοῦ Μανιάκη ἐξ Ἠδέσσης, ὡς εἶπομεν, μετατεθέντος καὶ τοῦ Λεπενδρηνοῦ ἐν αὐτῇ ἄρχειν ταχθέντος, οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν Ἀραβες κοινοπραγίαν θέμενοι ἐπήλθον τῇ Ἠδέσσει καὶ ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. Καὶ μικροῦ δεῖν ἐάλω, εἰ μὴ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς βοήθειαν ἀποχρῶσαν ἐξ Ἀντιοχείας πεπομφῶς ταύτην παρ' ἐλπίδας ἐρέβυσσατο ὃν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου ἀποδεξάμενος δομέστικον προβάλλεται τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς. Προχειρίζεται δὲ καὶ Νικομηδείας ἐπίσκοπος Ἀντώνιος ὁ Πάχης εὐνοῦχος, κατὰ γένος προσήκων τῷ βασιλεῖ, μηδὲν ἄξιον ἔχων ἐπι-

σκόπου. ἀλλὰ βούν ἀφωνίως ἐπὶ τῇ γλώσση φέρων. Ἀλύχμου δὲ γενομένου ὡς ἐπὶ μῆνας ὅλους ἕξ μὴ καταβρέχῃται ὕετον, λιτανείαν ἐποίησαντο οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, ὁ μὲν Ἰωάννης βασιλεύων τὸ ἅγιον μανδύλιον (5), ὁ μὲν γὰρ δομέστικος (6) τὴν πρὸς Ἀύγαρον ἐπιστολὴν (7) τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος τὰ ἅγια σπάργαναι καὶ περὶ ὁδοῦσαντες ἀπὸ τοῦ μεγάλου παλατίου ἀφίκοντο ἄχρι τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. Ἐποίησε δὲ καὶ ἑτέραν λιτὴν (8) ὁ πατριάρχης σὺν τῷ κλήρῳ. Οὐ μόνον δὲ οὐκ ἔβρεξεν, ἀλλὰ καὶ χάλαζα παμμεγέθους καταβρέχασα συνέτριψε τὰ δένδρα καὶ τοὺς κεράμους τῆς πόλεως. Σιτοδείας δὲ κατασχούσης τὴν πόλιν ἀποστείλας ὁ Ἰωάννης ἐξωνήσατο ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Ἑλλάδος σίτου χιλιάδας ρ', καὶ δι' αὐτῶν τοὺς πολίτας παρεμυθήσατο.

[P. 740] Ἦν δὲ Σικελία τῶν δύο ἀδελφῶν, ὡς ἐρηται, στασιαζόντων καὶ τοῦ Ἀπολάφαρ ὑπερισχόντος, ἕτερος τῶν ἀδελφῶν τὸν τῆς Ἀφρικῆς ἄμερα Οὔμερ εἰς συνεργίαν καλεῖ καὶ ὅς ὑπισχνεῖται συμμαχήσειν, εἰ κατάσχεσιν ἐν τῇ νήσῳ λάβῃ τινά. Πρόθύμως δὲ τοῦ Σικελοῦ κατανεύσαντος εἰς τοῦτο ἀφικνεῖται, καὶ συμπλακείς τῷ Ἀπολάφαρ ἐτι δυνάμειος τῆς μετὰ τοῦ πατρικίου Γεωργίου ὑστερούσης τοῦ Μανιάκη τῆς εἰς συμμαχίαν τούτου πεμφθείσης, τρέπεται τούτων κατὰ κράτος. Ὁ δὲ πρὸς τὸν ἄρχοντα Λογριβαρδίας καταφυγὼν Λέοντα τὸν Ὀπὸν ἤτει βοήθειαν καὶ ὅς ἦν εἶχε δύναμιν ἐκ τοῦ παρελόντος συναθροίσας περαιούται εἰς Σικελίαν, καὶ πολλάκις συμβαλὼν τῷ τῶν Ἀφρων ἀρχηγῷ καὶ ὑπερτερήσας ἀνέκοψε τούτον τῆς ἀσχέτου ἀρμῆς. Ἐῖτα μαθὼν ὡς οἱ ἀδελφοὶ σπένδονται καὶ μέλλουσιν ἐνωθέντες ἐπιθέσθαι Ῥωμαίοις, διαπεραιούται πάλιν εἰς Ἰταλίαν, ἀλχημαλώτων Ῥωμαίων ἐμὲρ τὰς εἰς χιλιάδας ἐν τοῖς πλοίοις συνεισεληθόντων αὐτῷ καὶ ἀπελθόντων εἰς Ἰταλίαν καὶ αὐθις οἴκαδε διαπερασαντων. Ἀδείας οὖν δραξάμενος ὁ Κερχηδόσιος ἐπέκειτο τῇ Σικελίᾳ καὶ κατὰ πολλὴν ἀδειαν αὐτὴν ἐκεράριζε. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Σικελίαν εἶχεν οὕτως.

Ἐκτόπως δὲ τοῦ Ἰωάννου τοῦ θρόνου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐρίωντος, κοινοπραγῆσαντες ὁ τῆς Κυζίκου Δημήτριος, Ἀντώνιος ὁ Νικομηδείας, ὁ τῆς Σίδης καὶ Ἀγκύρας οἱ αὐτάδελφοι σὺν ἄλλοις μητροπολίταις ἐδουλεύσαντο τοῦ θρόνου καταγαγεῖν τὸν Ἀλέξιον καὶ ἀντ' αὐτοῦ τὸν Ἰωάννην τῷ θρόνῳ ἐγκαταστήσαι. Πρὸς οὖν Ἀλέξιος ὁ πατριάρχης μετὰ τοῦ λοιποῦ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μηνύματα ἐκπέμπει, δηλοῦντα « Ἐπειδὴ, ὡς φατε, οὐ ψήφῳ ἀρχιερέων, ἀλλὰ προστάξει Βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐπέδην τοῦ θρόνου ἀκανονίστως, καθαιρεθήτωσαν οὐς ἐχειροτόνησα μητροπολίτας ἐπὶ ἑνδεκα πρὸς τῷ ἡμῖσι χρόνους τὴν Ἐκκλησίαν ἰθύνας, ἀναθεματισθήτωσαν δὲ καὶ οὐς ἔστεφα τρεῖς βασιλεῖς, καὶ ἐξίσταμαι τῷ βουλομένῳ τοῦ θρόνου. » Ταύτην δεξάμενοι τὴν ἀγγελίαν οἱ περὶ τὸν Δημήτριον, καὶ αἰσχρόνης καὶ δέους πληθύντες (ἦσαν γὰρ οἱ πλείους

fuisse magna et totis sex mensibus non potuisset, supplicatum est a fratribus imperatoris, gestantibus Joanne sacrum mandyllum sive linteum, magno domestico epistolam Christi ad Augurum, protovestiario Georgio sacras euniarum fascias; pedilesque processerunt a magno palatio usque ad fanum Deiparæ Blachernense. Aliud quoque supplicium a patriarcha peractum et clero. Sed non tantum non pluit, verum et grando iogens delata arbores comminuit et tegulas domorum urbis. Cum autem in urbe fame laboraretur, Joannes suis dimissis e Peloponneso et Græcia modiorum frumenti 100000 coemit, iisque miseriæ civium opem tulit.

In Sicilia duobus, uti dictum est, fratribus dissidentibus, Apolapharo superante, alter Africae ameram Umerum in auxilium vocat, quod is promisit ea conditione ut sibi aliqua in Sicilia assignaretur possessio. Atque hac conditione probata venit, et prælio vicit Apolapharum, quod nondum venerat eo cum auxiliaribus copiis Maniaces. Victus ad Leonem Opum Longibardiæ præsidem confugit, ab eoque auxilium petit. Leo copiis suis, quantum præsens tempus ferebat, contractis in Siciliam trajecit, ac sæpius cum Afro duce inita pugna superior discessit, ejusque vehementes retudit impetus. Postea cognito fratres pacem componere et insidiari Romanis, rursus in Italiam trajecit, abductis secum 45 millibus Romanorum captivis, qui deinde domum liberi redierunt. Carthaginensis Umerus metu hostium liberatus, Siciliam secure ac summam per licentiam vexavit.

Interim cum patriarchatus Cypolitani amor absurdus Joannem imperatoris fratrem cepisset, re communicata episcopi, Demetrius Cyzici, Antonius Nicomediæ, Sidæ et Ancyræ fratres germani, cum aliis metropolitibus consultarunt de Alexio delurbando eique sufficiendo Joanne. Ad eos Alexius et reliqua ecclesiæ pars litteras dant, hoc significantes : « Quando, ut vos dicitis, non suffragiis pontificum, sed jussu Basilii imperatoris ego hoc solium contra canones conscendi, agendum quos ego constitui metropolitibus jam per 11 annos ac anni seroissimum Ecclesiam gubernans. deponantur; anathema quoque obnoxiatur tribus imperatoribus quibus ego coronas imperii imposui. His factis cedo solium ei qui vult succedere. » Hoc accepto nuntio, Demetrius cum sociis metu pudoreque confusi, quod plerique ab ipso erant creati, nihil antiquius

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(5) Μανδύλιον, vulgo *sudarium mantile*. Ἅγιον ἐκρυφίον vocavit nuper auctor, p. 735. Lexicon anonymum bibl. Reg. : μανδύλιον χειρόμακτρον. GOAR.

(6) Primo hic in auctore legitur, sub quo milita-

bant et alii τῶν Ἀνατολικῶν, τῶν Δυτικῶν καὶ τῶν Θρακησίων. GOAR.

(7) Ἰδιόγραφον. Auctor ibid. GOAR.

(8) Xylander hæretice et ambigue *supplicium* : plane et catholice *processionem*. GOAR.

silentio et quiete habuerunt; et ipse Joannes cupiditatem soli patriarchæ in posterum dimisit.

Anno mundi 6546, indictione 6, die Novembris 2, terræmotus fuit circa horam dici decimam, duravitque usque ad Januarium mensem. Fame etiam laboratum est per Thraciam, Macedoniam, Strymonem, Thessalonicam, et usque Thessaliam. Conquerentibus autem Thessalonica clericis de Theophane metropolitâ, quod frumentum iis quod debebat non persolveret, imperator tam Thessalonica commorans hortatus episcopum est ne clericos iis quæ eis legitime debebantur defraudaret. Cumque is obstreperet neque obtemperare vellet, statuit imperator cum fraude circumvenire et avaritiam ejus compescere. Mittit igitur quemdam suorum ministrorum, mutuo sibi dari petens unum centenarium donec sibi aurum Byzantio afferretur. Interposito jurejurando negavit episcopus habere se ultra triginta libras. Eo submoto imperator thesauros ipsius excussit, invenitque auri centenaria triginta tria. De his persolvit clericis quæ a primo Theophanis archiepiscopatus anno in eum 519 usque diem debebantur omnia, reliqua inter pauperes dividit, et Theophanem ecclesia abactum in quoddam prædium deportat: episcopatum Prometheo committit, mandatque ut Theophani alimenta præbeat isque privatus vivat.

περιορίζει. Ἐπίστησι δὲ Προμηθεῖ τῇ μητροπόλει, παρ' ἑαυτὸν διάγειν.

Cum autem Pancralius Abasgiæ dominus vehementer urgeret Jasitam superiori Iberiæ principem, Joannes contra eum emittit Constantinum domesticum scholarum, fratrem suum, cum omnibus orientalibus copiis, pollicitus ei missurum se Dasselenum consiliarium ac collegam belli gerendi. Quod cum non fieret, re infecta domesticus discessit.

Cum autem purgans medicamentum accepturus esset Joannes, Zoe Augusta certior facta fidelissimi suorum eunuchorum Sguritzæ opera medicum non exiguis muneribus corrumpit, pollicita se eum ad vitæ summum splendorem et amplissimas divitias elaturam, si medicamento admisceat lethale venenum. Sed puer quidam medici famulus Joanni insidias detexit; iisque demonstratis medicus Antiochiam, quæ ei fuerat patria, relegatur, Constantinus Mucupela protospatharius, qui venenum miscuerat, urbe ejicitur, et de Augusta eo deteriores auctæ suspiciones.

520 Ut in Siciliam appulit Georgius Maniaces, qui eam tenebant fratres, pace facta inter se conati sunt eum insula pellere adscito ex Africa auxilio virorum 50000. Conflictum ad locum cui Remata nomen, et victi Carthaginenses, eorumque tanta edita strages ut sanguine annem præterfluen-

Α ὄπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες), ἠσπάζοντο σιωπῆν, καὶ λοιπὸν ὁ Ἰωάννης ἐπέσχε τὴν ἐπὶ τῇ κατασχέσει τοῦ θρόνου ὄρεξιν.

Τῷ δὲ ἡμέρᾳ 2, ἡμέρᾳ Νοεμβρίου β', γέγονε σεισμός περὶ ὥραν 1 τῆς ἡμέρας, καὶ διετέλεσεν ἡ γῆ σειομένη, ἄχρις ὅλου τοῦ Ἰαννουαρίου μηνός. Γέγονε δὲ καὶ λιμός κατὰ τε Θράκην καὶ Μακεδονίαν, Στρυμόνα καὶ Θεσσαλονίκην, καὶ μέχρι Θεσσαλίας. Καταδοησάντων δὲ τῶν κληρικῶν Θεσσαλονίκης Θεοφάνους τοῦ μητροπολίτου ὡς ἀποκρατοῦντος τὰς συνήθεις σιτήσεις αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς τῇ Θεσσαλονικῇ ἐνδιατρύθων λόγοις παραινετικοῖς ἐκέχρητο πρὸς αὐτὸν, καὶ παρήγει μὴ ἀποστερεῖν τὸν τῆς ἐκκλησίας λαὸν τῶν ἀπὸ νόμου σιτηρῶν. [P. 741] Τοῦ δὲ τραχυνομένου καὶ μὴ ὑπέκοντος, ἔγνω δεῖν ὁ βασιλεὺς ἀπάτη περιελθεῖν αὐτὸν καὶ κολάσαι τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ. Πέμπει οὖν τινα τῶν ὑπηρετούντων αὐτῷ, ἐξαιτῶν ἐκδανείσαι οἱ κεντηνάριον ἓν, μέχρις ἂν ἐκ Βυζαντίου χρυσίον διακομισθεῖη. Ὁ δὲ ἐνωμότως ἀπηρνήσατο μὴ ἔχειν πλὴν τριάκοντα λιτρῶν. Καὶ τοῦτον μὲν ἐκποδῶν μεθίστησιν ὁ βασιλεὺς, ἀποστείλας δὲ καὶ τὰ ταμειῖα αὐτοῦ διερευνησάμενος εὗρε χρυσίου κεντηνάρια τριάκοντα καὶ τρία· ἐξ ὧν δίδωσι μὲν τοῖς κληρικοῖς τὰ ὑφειλόμενα ἀπὸ πρώτου ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης τοῦ Θεοφάνους ἕως τῆς ἐνεστῶτης ὥρας, τὰ δὲ λοιπὰ πένησι διανέμει, καὶ τὸν μητροπολίτην ἐξωθεῖ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν τινὶ κτήματι οὗ καὶ οὗτος σιτηρῶν λαμβάνειν τετύπωτο καὶ καθ'

Γ Παγκρατίου δὲ τοῦ ἐξουσιαστοῦ Ἀβασγίας σφοδρῶς ἐπικειμένου τῷ κατεπάνω Ἰθηρίας τῷ Ἰασίτη, ὁ Ἰωάννης μετὰ τῶν ταγμάτων τῆς Ἑω πάντων τὸν δομέστικον Κωνσταντῖνον τῶν σχολῶν, τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, ἐκπέμπει, καθυποσχόμενος συνεκπέμψαι τούτῳ καὶ τὸν Δαλασσηνόν, ὡς ἂν ἔχη τοῦτον σύμβουλον καὶ παραστάτην ἐν τοῖς πολέμοις. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐποίησε, καὶ λοιπὸν ἀπρακτος ὁ δομέστικος ὑπενύστησε.

Μέλλοντος δὲ τοῦ Ἰωάννου καθαρσίου μετασχεῖν φαρμάκου, γνοῦσα τοῦτο Ζωὴ ἡ βασιλὶς διὰ τινος τῶν οἰκειοτάτων αὐτῇ εὐνούχων τοῦ λεγομένου Σγουρίτζη, δώροις ὑποφθεῖρει τὸν ἰατρὸν οὐκ ὀλίγοις, ὑποσχομένη ἐς βίου τε περιφάνειαν ἄξειν αὐτὸν καὶ πλοῦτος ὑπεροχὴν, εἰ κεράσει τῷ φαρμάκῳ καὶ δηλητήριον. Παιδαρίου δὲ τινος τῶν ὑπηρετούμενων τῷ ἰατρῷ μηνύσαντος τὸ σκευώρημα τῷ Ἰωάννῃ, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς ἐλεγχθείσης, ὁ μὲν ἰατρὸς εἰς Ἀντιόχειαν τὴν αὐτοῦ πατρίδα ἐξορίζεται, ὁ δὲ τὸ δηλητήριον συσκευασάμενος Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθᾶριος ὁ Μουκουπέλης ἐξωθεῖται τῆς πόλεως, καὶ ἡ βασιλὶς ἐν ὑποψίαις ἔκειτο μείζοντι.

Ἄρτι δὲ καὶ Γεωργίου πατρικίου τοῦ Μανιάκη τὴν Σικελίαν καταλαβόντος, οἱ ταύτης ἄρχοντες καὶ αὐτάδελφοι σπεισάμενοι πρὸς ἀλλήλους ἔσπευδον ἀπελάσαι τοῦτον τῆς νήσου. Διὸ καὶ συμμαχίαν ἐξ Ἀφρικῆς μετεπέμψαντο χιλιᾶδας πεντήκοντα· τῆς ἐλθοῦσης γίνεται συμβολὴ κραταιά· κατὰ τὰ λεγού-

μενα Ἰήματα, καὶ τρέπεται κατὰ κράτος τοὺς **A** tem inundaret. Post hæc urbes Siciliae 13 cepit Georgius, paulatimque procedens totam insulam subegit. Karχηδονίους δὲ Μανιάκης, τοσοῦτου γενομένου φόρου ὡς τὸν παραρρέοντα ποταμὸν πλημμυρῆσαι τῷ αἵματι. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς πόλεις Σικελικὰς ἦγ', καὶ κατὰ μικρὸν προῖων πᾶσαν ἐχειρώσατο τὴν νῆσον.

Τῷ δὲ ςφμζ' ἔτει, Ἰνδικτιῶνος ς', γέγονεν ἐπιβουλή κατὰ τῆς πόλεως Ἐδέσσης καὶ μικροῦ δεῖν ἐλλῶ, εἰ μὴ θεὸς διεσώσατο. Στρατηγῶντος γὰρ ἐν αὐτῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βαρασβατζῆ τοῦ Ἰβήρος, [π'. 742] ἄρχοντες τῶν Ἀράβων ιβ', ἵππεῖς ἔχοντες φ' καὶ καμήλους φ', κιβώτια φερούσας χίλια ἔνδοθεν ἔχοντα δισχιλίους ὀπλίτας, τὴν Ἐδέσσαν κατειλήφασιν, ψάλλοντες ὡς βασιλέα ἀπιέναι δῶρα κομίζοντες. Ἦν δὲ αὐτοῖς ἡ ὁρμὴ ἔνδον τῆς πόλεως εἰσαγαγεῖν τὰ κιβώτια καὶ νύκτωρ τοὺς ὀπλίτας ἐκβαλεῖν καὶ κατασχεῖν τὴν πόλιν. Ὁ δὲ στρατηγὸς τοὺς μὲν ἄρχοντας φιλοφρόνως ἐδίξαστο καὶ εἰστίας τοὺς δὲ ἵππεῖς καὶ τὴν ἀπρησκευτὴν ἔξωθεν διαιτάσθαι **B** cessisset ubi Saraceni commorabantur, quemdam eorum qui in arcis latebant audit ubinam essent quærentem (nam eorum linguam norat), statimque ad urbis præfectum accurrens 521 id nuntiat. Is in convivio relictis principibus cum suis armatis exit, direptisque arcis inventos Saracenos milites ad unum omnes una cum equitibus et agasonibus occidit. Inde in urbem reversus de principibus unum præcipuum, reliquis interfectis, manibus, auribus ac naso mutila, domumque regis nuntium eum mittit κρείττονα ἄγγελον τῶν γεγονότων ἐπ' οἴκου ἀπέστειλεν, ἀποτεμῶν χεῖρας αὐτῷ καὶ ὠτα καὶ ῥίνα.

Τῷ δὲ ςφμζ' ἔτει, Ἰνδικτιῶνος ς', ἐπιτείνων τὸ πρὸς τὸν Δαλασσηνὸν ἔχθρος ὁ Ἰωάννης ὑπερορίζει καὶ Θεοφάνην πατρίκιον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν πατρίκιον Ῥοιμανὸν, καὶ Ἀδριανὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς κατὰ γένος αὐτῷ ἐγγίζοντας· ἔσπευδε γὰρ ἄρδην **C** ἀφανίσαι τὸ γένος αὐτοῦ. Ποριμώτατος δὲ ὢν πρὸς ἦν ἂν τις εἴποι κακίαν, πᾶσαν ἐφεῦρεν ὁδὸν ἀδικίας, προσθεὶς ἐπέκεινεν τῶν δημοσίων τελεσμάτων διδύμην ἕκαστον τῶν χωρίων ὑπὲρ ἀερικῶ (9) κατὰ τὴν ποιότητα καὶ ἰσχὺν αὐτῶν, τῷ μὲν νομίσματα τέσσαρα, τῷ δὲ ἕξ ἄχρι τῶν εἴκοσι, καὶ ἄλλους πόρους αἰσχροῦς τοῦ κερδαλέου χάριν, οὓς καὶ καταλέγειν αἰσχύνῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατατεινόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος καὶ μὴ εὐρίσκων ἐλευθερίαν, ἐπεμψεν ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ἀνὰ νομίσματα δύο, τοῖς δὲ μοναχοῖς ἀνὰ νόμισμα ἓν. Ἐβάπτειζε (10) δὲ καὶ παῖδας ἀρτιγενεῖς, διδοὺς ἀνὰ νόμισμα ἓν καὶ μιλιάρισια τέσσαρα. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων ὦνησεν αὐτόν· μᾶλλον γὰρ ἐπετεινέτο τὸ κακὸν, συνεπιλαθομένης καὶ νόσου **D** ὕδρωπικῆς. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σεισμοὶ γέγοναν συνεχεῖς καὶ ὄμβρων ἐπίκλυσις σφοδρά. Ἐπεκράτησε δὲ καὶ ἐν τισὶ τῶν θεμάτων τὸ τῆς κυνάγχης νόσημα, ὡς ἀδυνατεῖν τοὺς ζῶντας ἐκφέρειν τοὺς τεθνεώτας.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(9) Quid sit ἀερικόν, quod ærarium, verbum de verbo, expressi, non assequor, et quid ponderis aut nomismatis hoc signum c denotet. XYL.

(10) Non, puto, baptizabat, sed de sacro fonte suscipiebat, quod pietatis non postremum opus judicabat, eoque se a Deo sanitatem redempturum.

Anno mundi 6547, indictione 7, Joannes aucto in Dalassenum odio Theophanem quoque patricium, fratrem ejus, et alterum ejus fratrem patricium, Romanum, et patruelem Adrianum reliquosque propinquos ejus relegat, totum ejus genus cupiense medio tollere. Ut autem erat ad omnem nequitiam callidissimus, ita injustas conquirendæ pecuniæ nullas inveniebat rationes. Nam ultra priora tribula, de quovis prædio ararii loco dari jussit pro ratione habitus 4 aut 6 et usque ad 20 nomismata, aliosque turpes quæstus reperit, indignos relatu. Interim imperator a dæmone tortus, cum non inveniret laxationem, in omnes provincias atque insulas misit presbyteriis singulis duo nomismata, monachis unum. Quin et recens natos infantes baptizabat, in singulos dans nummum unum et quatuor miliarisia. Sed nihil horum ei profuit; magisque intendebat se malum, accedente eliam hydrope. Eodem tempore 522 terræ motus fuere continui et vehementes imbrium inundationes. Et in quibusdam provinciis obtinuit angiræ caninæ morbus, ita ut vivi mortuis effereendis non sufficerent.

Id obiter notandum duxi, in hoc et sequenti valde multa esse non satis consentientia apud nostrum et Zonaram. Sed quia uterque jam in manibus est hominum, nostrum non est ea in has chartas ingerere. XYL.

Anno 6548, indictione 8, mensis Februarii 2, A
terribilis fuit terræmotus, et cum alia loca urbes-
que afflxit, tum Smyrnæ fuit miserabile specta-
culum, collapsis pulcherrimis ejus ædificiis, mul-
tis inhabitantium oppressis ruina.

Cæterum dux Carthaginensis resumptis viribus, exercituque multo quam anto majore contracto, cursum Siciliam petit et Maniacem expellere conatur; castrisque in supina quadam et aperta positis planitie, cui nomen Draginæ, de opportunitatibus rei gerendæ cogitat. Hoc cognito Maniaces suos ei obviam ducit, mandato prius Stephano patricio, sororis imperatoris marito et classis, ut diximus, præfecto, ut diligenter oram maritimam custodiat, ne commissa pugna fugatus Carthaginensis furtim domum possit perferre. Commissa pugna, ingens facta Carthaginensium strages, cæsique ultra 50000. Dux ipse e prælio elapsus ad littus pervenit, conscensoque lembo custodibus Stephani non animadvertentibus domum evasit. Argerrime hoc tulit Maniaces, Stephanumque 523 ad se venientem conviciis insectatus est, et seiromasta sublato aliquot in caput ejus plagas imposuit, socordem eum appellans et effeminatum ac imperatoris commodorum proditorem. At Stephanus contumeliam hanc non concoquens mox ad Orphanotrophon litteras dat, significans Maniacem res novas moliri adversus imperatorem. Itaque Maniaces statim captivus adducitur Byzantium, et in carcerem conjicitur cum Basilio patricio Theodorocano. Totum autem rei gerendæ imperium Stephano mandatur, ei que collega mittitur eunu- chus quidam Basilius præpositus Pediadites. Hi exigu- o temporis spatio rem totam pessumdederunt, per rapacitatem, ignaviam atque incuriam amissa Sicilia. Etenim Maniaces cum urbes Siciliæ caperet, arces in iis condiderat easque justis præsi- diis muniterat, ne oppidani eas per insidias recipere possent. Eo autem in vinculis, ut docuimus, Byzantium abducto, Siculi incuriæ ducum Romanorum insultantes, ascito a Carthaginensibus exercitu, expugnatis præsi- diis arces ceperunt urbesque omnes excepta Messana recuperarunt. Messanæ præerat Catacalo, cognomine Ambustus, protospatharius et dux Armeniacæ legionis, secum habens 300 equites et 500 pedites. Siculi proinde cupientes ne scintillam quidem Romanorum 524 in ea insula relinquere delitescerentem, omnibus qui arma ferre possent collectis, et auxiliis Carthaginensium haud exiguis, Messanam obsident. Per triduum portas clausas tenuit Catacalo, neque ullum suorum egredi passus est: coque timiditatis opinione de se in animis hostium excitavit. Ergo Saraceni secure palabant, ac dies noctesque vino, fistulis et cymbalis vacabant, itidem proxime insequente die se polituros urbe sperantes. Quarta die, qua de more Pentecoste celebratur, Ambustus securitatem et socordiam Saracenorum considerans, utque ii

Φεβρουαρίου δὲ μηνὸς β', Ἰνδικτιῶνος η', ἔτους ς' σφμη', γέγονε σεισμὸς φρικώδης, καὶ ἔπαθον μὲν καὶ ἄλλοι τόποι καὶ πόλεις, ἐγένετο δὲ ἡ Σμύρνα ἑλεεινὸν θέαμα, καταπεσόντων τῶν καλλίστων οἰκοδομημάτων αὐτῆς καὶ πολλοῦς τῶν οἰκητόρων ἀναλωσάντων.

[P. 743] Ἐν δὲ Σικελίᾳ ἀναλαβὼν πάλιν ἑαυτὸν ὁ Καρχηδόνιος, καὶ δύναντιν πολλῶ μείζονα τῆς προτέρας ἀθροίσας, ἔρχεται πρὸς Σικελίαν τὸν Μανιάκην ἐκεῖθεν ἐξωθήσων. Καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐν τινὶ πεδιάδι ὑπὲρ καὶ ἀναπεπταμένη (Δραγίνοι ἢ πεδιάς ἐκαλεῖτο) ἐκαιρουσκόπει τὸν πόλεμον. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Μανιάκης, ἄρας τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὑπαντιάζει, ἐπισκήψας πρότερον τῷ πατρικίῳ Στεφάνῳ τῷ τοῦ βασιλέως γαμβρῷ, τοῦ στόλου, ὡς εἴπομεν, ἄρχοντι, ἀσφαλῶς τηρεῖν τὴν παράλιον, μὴ πως πολέμου κροτηθέντος τραπέις ὁ Καρχηδόνιος λάθῃ διαδράς καὶ οἴκαδε παλινυστήσῃ. Καὶ δὴ συμβαλὼν τρέπεται τοῦτον ἀνὰ κράτος. Καὶ πίπτει μὲν τῶν Ἄφρων πλῆθος ὑπὲρ τὰς ν' χιλιάδας, αὐτὸς δὲ ὁ τούτων ἄρχων διαδράς τὸν κίνδυνον ἔρχεται ἐν τῷ αἰγιαλῷ καὶ κελητίῳ ἐπιθάς καὶ τὰς τοῦ Στεφάνου λαθῶν φυλακὰς ἀπέδρασε πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν. Ὅπερ μαθὼν ὁ Μανιάκης ἐν δεινῷ τε ἐκποιεῖτο, καὶ τὸν Στέφανον συμμίζαντα τούτῳ ὕβρεσι τε ἀτόποις κατέκλυσε καὶ τὸν σειρομάστην ἀνατείνας ἐκαιοσεν αὐτὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς οὐκ ὀλίγας, ῥάθυμον ἀπυκαλῶν καὶ ἀνανδρὸν καὶ τῶν τοῦ βασιλέως προδότην πραγμάτων. Ὁ δὲ μὴ ἐνεγκῶν μετρίως τὸν προπηλακισμόν καὶ τὴν ὕβριν γράμματα πέμπει ταχὺ πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφον, μινύοντα ὡς ἀπόστασιν εἴη μελετῶν ὁ Μανιάκης κατὰ τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς δεσμίος εἰς τὴν βασιλίδαν εἰσάγεται καὶ καθείργεται ἐν Βασιλείῳ πατρικίῳ τῷ Θεοδωροκάνῳ, ἡ δὲ πᾶσα τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαις ἐς τὸν Στέφανον μετατίθεται, συνεχπεμφθέντος αὐτῷ καὶ τινος εὐνοῦχου Βασιλείου πραιποσίτου τοῦ Πεδιαδίτου· οἵτινες οὐκ ἐν βραχεῖ τὰ πράγματα διεφθάρκασιν, αἰσχροκερδεῖα καὶ δειλίαι καὶ ῥαστώνη καταπροδόντες τὴν Σικελίαν. Ὁ γὰρ Μανιάκης αἰρῶν τὰς τῆς νήσου πόλεις ἀκροπόλεις ἐν αὐταῖς ἑκδοῖται καὶ φρουροὺς ἐφίστα τοὺς ἱκανοὺς, ἵνα μὴ οἱ ἐγγχώριοι δύνανται ἂν ἐξ ἐπιβουλής ἀνακτῶσθαι τὰς πόλεις· τούτου δὲ δεσμίος, ὡς εἴρηται, εἰς τὸ Βυζάντιον ἀναχθέντος, τῆς ὀλιγωρίας καὶ ῥαθυμίας τῶν ἀρχόντων καταδραμόντες οἱ ἐγγχώριοι, καὶ δύναντιν Καρχηδονίων προσεληφύτες, ἐπιτίθενται ταῖς πόλεσι, καὶ τὰς τε ἄκρας κατέκτασαν τῶν φρουρῶν κρατήσαντες, καὶ τὰς πόλεις πάσας ἐπανεσώσαντο πλὴν Μεσσήνης· ταύτην γὰρ ἔλαχε φρουρεῖν ὁ πρωτοσπαθᾶριος ὁ καὶ τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν Ἀρμενιακῶν, Κατακαλὼν ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Κεκαυμένος, τριακσίους ἰππότητας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πεντακσίους πεζοὺς. Σπεύδοντες οὖν οἱ νησιῶται μηδὲ ζώπυρον ὑπολειφθῆναι Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως ἐμφωλεῦσθαι τῇ νήσῳ, πάντα τὸν ὄπλον κινήσαι δυνάμενον ἀθροίσαντες καὶ συμμαχικὸν οὐκ ὀλίγον Καρχηδονίων, ἀπελθόντες ἐν Μεσσήνῃ τὴν πόλιν περιεστοίχισαν. Τοῦ δὲ κλείσαντος τὰς πόλεις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ

μηδενά προπηδῶν ἰώντος τῆς τάφρου, [744] ἀλλὰ δόκμισιν δειλίας παρσχηκός, καταφρονήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ ἀδεῶς τε ἐσκαδάννοντο καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐν πότοις καὶ αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις ᾄδον, ὡς τάχα τῆς πόλεως ἐς τὴν αὐρίων μελλούσης ἀλώσεσθαι. Ἡμέρῃ δὲ τετάρτῃ, καθ' ἣν εἰώθημεν ἐκτελεῖν τὴν Πεντηκοστήν, κατανοήσας ὁ Κεκαυμένος τὴν ἀμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ὅτι ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ διάγουσιν οὐδένα λόγον τῶν ἐντὸς τοῦ τείχους ποιούμενοι, τὸν ἑαυτοῦ παραθάρβυνας λαὸν καὶ τὴν ἀναίμακτον τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτέλλεσαι κελεύσας θυσίαν, καὶ τῶν θεῶν ἅμα πᾶσι μετ' ἐσχηκῶς μυστηρίων, περὶ ὧραν ἀρίστου τὰς τῆς πόλεως πύλας ἀναπετάσας προσρήγνυται μετὰ μεγίστης ῥύμης τοῖς ἐναντίοις μεθούσοι καὶ καρρηθάρουσι, αὐτὸς πρῶτος μετὰ τῶν πᾶν αὐτῷ ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἐξιπασάμενος Ἀπολάφαρ τοῦ τῆς νύκτος ἀρχοντος. Καὶ οὗτος μὲν εὐθὺς ἀναιρεῖται, ἀκροσφαλῆς ὑπὸ μέθης ὑπάρχων, διαρρήγνυται δὲ καὶ ἡ αὐτοῦ σκηνή· ἐπιπτον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τὰς σωρείας ὑπὸ μέθης σφαλλόμενοι, καὶ τῶ ἀπροσδοκῆτῳ τῆς ἐπιθέσεως μεθ' ὅλως πρὸς ἀλκὴν ἀποβλέψαι ἰσχύσαντες. Γίνεται οὖν τροπὴ ὅλου τοῦ στρατοπέδου, τῶν Σαρακηνῶν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων καὶ ἀναρουμένων, ὡς πληρωθῆναι νεκρῶν τὸ πεδῖον καὶ τὰς ἔγγιστα φάγαγγας καὶ τοὺς ποταμούς, ὡς ἐκ τοσοῦτων μυριάδων ὀλίγους πάνυ ἐν Πανόρμῳ διασωθῆναι. Ἐλήφθη δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον ἅκων, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ μαργάρων γένων καὶ πολυτελῶν λίθων, οὓς, ὡς λέγεται, μεδίμνοις οἱ στρατιῶται διαιμοιράσαντο. Καὶ οὕτω μὲν ἡ πᾶσα Σικελία δ' ὀλίγου χειρωθεῖσα παρὰ τοῦ Μανιάκη, ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀμελείᾳ καὶ κακότητι στρατηγῶν γέγονε πάλιν ὑπὸ Σαρακηνοῦς, μόνης τῆς Μεσσηνίας περιλειφθείσης καθ' ὃν τρόπον εἰρήκαμεν, τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Πεδιαδίτου φυγόντων ἐν Λογγιβαρδίᾳ. Καὶ τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ ἐφέρετο τάδε.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ τῇ Θεσσαλονίκῃ ὡς τὰ πολλὰ διέτριβε, προσλιπαρῶν τῷ τάφῳ τοῦ καλλινοῦ μάρτυρος Δημητρίου καὶ ἀπαλλαγὴν εὐρέσθαι τῆς νόσου γλιχόμενος. Καὶ ἤπειτο μὲν τῶν πραγμάτων οὐδ' ὀπισθεῖον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, ἐφέρετο δὲ ἡ διοίκησις καὶ τῶν κοινῶν μεταχειρίσις ὑπὸ Ἰωάννου· καὶ οὐδὲν εἶδος βέβηλον καὶ παράνομον ἐπινοίας παρεβέβη ὁ μὴ ἐξεῦρεν εἰς συντριμνὸν καὶ κάκωσιν τῶν ὑπὸ χεῖρα. Καταλέγειν δὲ ἕκαστον τούτων ἕθλος Ἡράκλειος. Καὶ διέκειντο πάντες ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς βαρείας ταύτης τυραννίδος ἀγόμενοι ἐπὶ πολὺ θεοκλυτοῦντες καὶ ἀπαλλαγὴν ἐξαιτούμενοι. Ἦσαι δὲ καὶ συνεχῶς ὁ θεὸς, καὶ δαίματα καὶ φόβητρα κατεῖχε τὴν οἰκουμένην, ἐν οὐρανῷ κομητῶν ἐπιτολαί, ἐν αἰερί ἀνεμοὶ καὶ ὕμβροι ῥυγδαῖοι, ἐν γῆ δὲ βρασμοὶ καὶ κλόνοι. Ταῦτα δὲ προσμήνυον, οἶμαι, τὴν μέλλουσαν ὅσον οὐδέπω γενέσθαι καταστροφὴν τῶν τυράννων.

[P. 745] Μαῆρ δὲ μηνὶ τοῦ Ἰσμη' ἔτους, Ἰνδικτιῶνος η', ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Μαρία, μήτηρ δὲ τοῦ Καίσαρος, ἀπεισιν ἐν Ἐφέσῳ εἰς προσκύνησιν τοῦ ἡγαπημένου. Καὶ ἐν τῷ θιεῖναι πολλὰ τῶν παραλόγως πραττομένων μαθοῦσα, ὑποσερέψασα εἰς τὸ βυζάντιον ἀπήγγειλε πάντα τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ, καὶ παρακάλει ἀναστολὴν τινα γενέσθαι τῆς πονηρίας· ὁ δὲ μετὰ γέλωτος αὐτὴν ἀπεπέμψατο, γυναικεῖα φρονεῖν εἰπὼν, καὶ ἀγνοεῖν ὅσον ἡ πολιτεία δεῖται Ῥωμαίων,

nullam eorum quos obsederant rationem ducerent, suorum animos oratione confirmavit. Mandatoque sacerdotibus ut rem sacram facerent, postquam ipse cum universis impertitus est sacrosanctis mysteriis, circa horam prandii apertis urbis portis in hostes summo cum impetu irruit, ebrios et crapula gravatos. Ipse Ambustus princeps cum suis eques ad tentorium Apolapharis insulae praefecti tendit, eumque vino captum statim interficiunt tentoriaque diripiunt. Sed et cumulatim cadunt reliqui Saraceni, et ob ebrietatem titubantes et ob improvisam rem de defensione nihil cogitantes. Igilur totis castris fugitur, ducibus Saracenorum se invicem obtinentibus atque interficientibus, et campus cadaveribus obtegitur, 525 ac propinqua convalles ac flumina replentur. Denique de tam multis millibus paucissimi Panormum fuga perveniunt. Capta sunt castra auro et argento unio-nibusque et gemmis refertissima, quas dimensos esse modis milites ferunt. Ita Sicilia brevi tempore a Maniace in Romanorum potestatem redacta, exiguo spatio ob ignaviam et incuriam ducum ad Saracenos rediit, sola Messana, quomodo diximus, Romanis servata. Caeterum Stephanus et Pediadites ex insula in Longibardiam profugerunt.

Interim Michaelus imperator plerumque Thessalonicæ degebat, ad Demetrii Martyris sepulcrum commorans, ab eoque morbi profligationem petens; neque ullius negotii, nisi summa compulsus necessitate, curam suscipiebat, omnium et totius rei publicæ administratione in Joannem incumbente. Nihil improbarum ac pessimarum fuit artium quod hic homo non excogitaret atque adhiberet ad pre-mendos vexandosque subditos. Et quidem omnia ejus flagitia referre Herculeæ fuerit ærumna. Per longum tempus attriti hac tyrannide homines auxilium Dei identidem et sublevationem poscebant. Sed et divinitus continentes terræ concussiones edebantur, ac terribilium ostentorum plenus erat mundus, in cælo cometis, in aere ventis atque vehementissimis imbribus, in 526 terra fragoribus ac tremoribus existantibus. Quæ, ut judico, portendebant statim tyrannos perituros.

Hoc ipso anno, indictione 8, mense Maio, soror imperatoris Maria, Casaris mater, Ephesum abiit adorandi Joannis evangelistæ causa, et cum in itinere multa vidisset improbe geri, reversa de iis omnibus ad fratrem Joannem retulit, hortataque est ut istas nequitias coerceret, quam ille irrisam dimisit, muliebriter sentire aiens, et nescire quam multa ad rempublicam Romanam requirerentur. Idem cum ad imperatorem Thessalonicæ, ut diximus,

degentem auri centenaria decem mitteret, navis turbine venti correpta Illyricis allisa est litteribus et perit: aurum princeps Serborum Stephanus, qui et Boisthlabus, abstulit. Is paulo ante ex urbe profugerat, et Serbiam occuparat pulso inde Theophilo Erotico. At enim Joannes magistratus venales prostituens, ac omni injustitie fræna laxans, innumeris calamitatibus orbem terrarum implevit, præfectis impune subditos expilantibus, et nemine prorsus in ea quæ agebantur, animadvertente.

Imperator autem Thessalonice de amisso auro certior factus, Stephanum per litteras monet ut sibi suum mittat neque ultro belli causam 527 præbeat. Hoc cum pro nihilo putaret Stephanus, Georgium Probatam spadonem cum exercitu adversus eum mittit imperator. Qui in Servia illapsus inconsiderate in locorum difficultates et invias convalles, toto exercitu amisso ægre evasit.

Hoc ipso anno et Bulgari defecerunt hac occasione: Petrus quidam Bulgarus, cognomento Deleanus, servus cujusdam Opolite, profugus ex urbe Bulgariam pervagando usque ad Morabum et Belogrados pervenit, quæ sunt castella Pannoniæ trans Istrum sita, Turcicæ vicina ditioni; et filium se Romani, nepotem Samueli jaclando gentem Bulgaricam concitavit, quæ non ita pridem cervicibus jugo subdiderat ac libertatem magno opere appetebat. Quo factum ut fidem homini haberent, cumque regem Bulgaricæ designarent, et per Naissum ac Scupias primariam Bulgaricæ urbem eum circumducerent, faustis acclamationibus regem celebrantes, et Romanos in quos incidissent crudeliter interficientes. Id ubi comperit Basilius Synademus Dyrrachii præfectus, celeriter ejus loci copias in Deleanum duxit, occurrendum ratus priusquam vires hoc incendium sumeret. Cum autem ad locum cui Debra nomen pervenisset, et dissensio ei quædam cum uno tribunorum militum Michaelo Dermocaita orta esset, apud imperatorem falso crimine affectatæ 528 tyrannidis accusatur, privatusque magistratu Thessalonice ducitur et in custodiam datur. Dermocaites (hic enim ei succedere jussus fuit) impetite ac male gerens magistratum exiguo tempore omnia vertit. Expilati enim ab eo injuste, suisque equis et curribus spoliati aliisque rebus quas caras habebant, omnibus, contra eum insurgunt. Atque is insidias sentiens sibi parari noctu effugit. Ipsi ergo sibi ab irato imperatore metuentes deficiunt palam, et quemdam de militibus prudentiæ ac fortitudinis notæ, Teichomerum nomine, imperatorem Bulgaricæ constituunt. Duæ jam erant Bulgarorum factio-

Α Ἐν Θεσσαλονίκῃ δὲ, ὡς εἴπομεν, τῷ βασιλεῖ διατριβάντι χρυσίου ὁ Ἰωάννης ἐπέμψε κεντηνάρια δέκα, ὑπὸ στροβίλων δὲ πνευμάτων ἀρπασθέν τὸ πλοῖον τοῖς Ἰλλυρικοῖς προσεῖράγη ἀγιαλοῖς καὶ συνετρέθη· τὸ δὲ χρυσίον ἀφείλετο Στέφανος ὁ καὶ Βοῖσθλάβος, ὁ τῶν Σέρβων ἀρχων, πρὸ μικροῦ τῆς πόλεως ἀποδράς καὶ τὸν τόπον τῶν Σέρβων κατεσχηκῶς, Θεόφιλον ἐκείθεν τὸν Ἑρωτικὸν ἀπελάσας. Ὁ δ' Ἰωάννης ὄνιον προτιθέμενος τὰς ἀρχάς, καὶ πᾶσι γαλινὸν ἐνδιδούς ἀδικίας, μυρίων συμφορῶν ἐνέπλησε τὴν οἰκουμένην, ἀδελῶς τῶν κριτῶν φορολογούτων τοὺς ἐγχωρίους, καὶ μηθενὸς ἐπιστροφὴν ὕλως τιθεμένου τῶν γινομένων.

Β Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ μαθὼν τὴν τοῦ χρυσίου ἀπώλειαν, γράφει τῷ Στεφάνῳ ἐκπεμψαί πρὸς αὐτὸν τὸ ἴδιον καὶ μὴ θελήσαι αὐθαίρετον ἀνελεῖσθαι πόλεμον. Τοῦ δὲ μηδεμίαν ποιησαμένου ἐπιστροφὴν, στρατὸν ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει κατ' αὐτοῦ, ἀρχόντα ἐκτομίαν Γεώργιον ἔχοντα τὸν Μροβατῶν. Ὁ δὲ τὸν τόπον καταλαβὼν, καὶ δυσχωρίαις καὶ φάραγξι καὶ δυσβάτοις ἀπερισκέπτως ἐμπεσὼν τόποις, τὸ τε στρατεύμα ὕλον ἀπώλεσε καὶ αὐτὸς δυσχερῶς διεσώθη.

Γ Τοῦτω τῷ ἔτει καὶ ἡ ἀνοστασία γέγονε Βουλγαρίας τοῦτον τὸν τρόπον· Πέτρος τις Βούλγαρος, Δαλεάνος τὴν προσηγορίαν, δοῦλος Βυζαντίου τινὸς ἀνδρὸς, ἀποδράς ἐκ τῆς πόλεως ἐπλανᾶτο ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ κατήνησεν ἄχρι Μωράβου καὶ Βελεγράδων (προῦρβια δὲ ταῦτα τῆς Ἡκνονίας κατὰ τὴν περσικὴν τοῦ Ἰστρου διακείμενα καὶ γειτονοῦντα τῷ κράτῃ (11) Τουρκίας). καὶ οὖν ἐαυτὸν ἐφήμιζε Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαμουήλ, καὶ τὸ γένος ἀνέσειε τῶν Βουλγάρων, πρὸ ολίγου τὸν τράχηλον ὑποβαλὼν τῇ δουλείᾳ καὶ λίαν ὀριγνώμενον ἐλευθερίας. Διὸ καὶ πιστεύσαντες τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις Βασιλέα τε αὐτὸν ἀναγορεύουσι Βουλγαρίας, καὶ ἄραντες ἐκεῖθεν διὰ τε Ναϊσσοῦ καὶ τῶν Σκουπίων, τῆς μητροπόλεως Βουλγαρίας, ἔεντο ἀνακηρύττοντες καὶ ἀνευφημοῦντες τοῦτον, καὶ πάντα τὸν πρερυρεθόντα Ῥωμαῖον ἀνηλεῶς καὶ ἀπανθρωπῶς ἀναίρουντες. Ὅπερ μαθὼν Βασίλειος ὁ Συναδηνός, στρατηγὸς Δυβράχλου τυγγάνιον, ἄρας τὰς ἐγχωρίους δυνάμεις ἔσπευδεν ἀπαντῆσαι τῷ Δαλεάνῳ πρὶν ἢ ἐπὶ μέγα ἀρθῆναι τὸ κακὸν καὶ πυρκαϊὴν ἀναφθῆναι. Γενόμενος δὲ κατὰ τὴν λεγομένην Δέρβην, καὶ προσκρούσας κατὰ τι μετὰ τινος τῶν ὑποστρατήγιον Μιχαήλ τοῦ Δερμοκαίτου, [746] διαβάλλεται ἐς βασιλέα ὡς μελετῶν τυραννίδα. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς παραλύεται τῆς ἀρχῆς καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀχθεῖς ἐν φυλακῇ Βάλλεται, στρατηγεῖν δ' ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεται ὁ Δερμοκαίτης, ὅς ἀπέριως καὶ ψεύδως διοικῶν τὴν ἀρχὴν ἐν βραχεί χρόνῳ τὰ πάντα ἀνέτρεψε. Πλεονεκτούμενοι γὰρ οἱ ὑπ' αὐτὸν καὶ ἀδικούμενοι, καὶ τοὺς ἐσωτῶς ἔππους καὶ τὰ ἄρματα (12) ἀθαιρούμενοι καὶ ἄλλο πᾶν ὑπερτὴν αὐτοῖς ἀξίον λόγου, κατεξάνιστανται τοῦ στρατηγοῦ. Ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ἤσθητο ἐπιβουλεύμενος, νυκτὸς

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(11) Xylander *ditioni*; verius *regi*: *erates* Bulgarica lingua *rex*. GOAR.

(12) *Arma* jam significat, non *currus*. GOAR.

διαλαθῶν ἔφυγαν· οἱ δὲ τῶν ἐκ βασιλείας δεῖσι βαλ-
 λόμενοι ἀποστασίαν τε μελετῶσι καὶ τινα τῶν συν-
 ὄντων αὐτοῖς στρατιωτῶν, Τειχομηρὸν τοῦνομα, ἐπ’
 ἀνδρία καὶ συνέσει μεμαρτυρημένον, βασιλέα προ-
 χειρίζονται Βουλγαρίας. Καὶ λοιπὸν γέγονασι δύο
 στάσεις Βουλγάρων, ἡ μὲν τὸν Δελεάνον ἀνευρη-
 μοῦσα, θατέρα δὲ τὸν Τειχομηρὸν. Ἄλλ’ ὁ Δελεάνος
 γράμματα φιλικὰ πρὸς τὸν Τειχομηρὸν γράψας καὶ
 ἐπὶ κοινοπραγίαν καλῶσας, ἔπεισεν ἔλθειν. Ἐπει δὲ
 ἠνώθη τὰ δύο συστήματα τῶν Βουλγάρων, συγκα-
 λεισάμενος ἅπαντας ὁ Δελεάνος παρεκάλει, εἰ μὲν
 πεπληροφόρηται ἀπὸ τοῦ Σαμουήλ ἔλκειν αὐτὸν τὴν
 σειρὰν καὶ ὑπ’ αὐτοῦ κίρουσνται βασιλεύεσθαι, ἐκπο-
 δὸν ποιήσασθαι τὸν Τειχομηρὸν, εἰ δ’ ἀπότροπον
 αὐτοῖς τοῦτο, αὐτὸν μὲν ἀποσκευάσασθαι, ἀρχεσθαι
 δὲ ὑπὸ τοῦ Τειχομηροῦ. « Δύο γὰρ, φησὶν, ἐριθακοὺς
 μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα εὐδοθηῖσεται
 ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν. » Ταῦτα δὲ εἰπόντος
 αὐτοῦ θόρυβός τε ἦρθη πολὺς, καὶ μόνον αὐτὸν
 βούλονται ἔχειν ἔφασαν αὐτοκράτορα ἀρχηγόν. Καὶ
 ἅμα τῇ βουλῇ λίθους ἄραντες λιθολευσταῦσαι τὸν
 ἀθλιὸν Τειχομηρὸν. Καὶ ὁ μὲν ὡς ἐν ὄνειρῳ δόξας
 ἀρξαι σὺν τῇ ἀρχῇ καταστρέφει καὶ τὴν ζωὴν, πᾶτα
 τὰς δυνάμεις ἄρας ἀπάσας ἀπῆει πρὸς Θεσσαλονίκην
 κατὰ τοῦ βασιλείως. Ὅπερ μνηθὼν ἐκεῖνος
 ἀσυντάκτως ἦρχετο εἰς τὸ Βυζάντιον, καταλιπὼν πᾶσαν
 τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὴν σκηνὴν καὶ ἕσσαν χρυ-
 σίον ἦν καὶ ἀργυρος καὶ ὑφάσματα, ἅπερ Κιθνοῦλα ὁ
 Ἰβάντζης, φκειωμένος ὢν τῷ βασιλεῖ, προσηχθεὶς
 ἀφελῆσθαι καὶ ἐπακολουθεῖν, ἀναλαβόμενος προσεχώρησε
 τῷ Δελεάνῳ μετὰ καὶ τινος Κοιτιονίτου, ἐνὸς τῶν
 Θελαμπόλων εὐνούχιων.

Γέγονε δὲ καὶ αὐχμὸς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὡς
 σχεδὸν ἀποξηρανθῆναι τὰς ἀφθόνους πηγὰς καὶ τοὺς
 ἀενάους ποταμούς. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐμπρησμὸς ἐν
 τῇ Ἐξαρτήσει, κατὰ τὴν ε’ τοῦ Αὐγούστου μηνός,
 καὶ ἐνεπρήσθησαν αἱ ἐκεῖσε ἱστάμεναι πᾶσαι τριήρεις
 μετὰ τῆς ἑαυτῶν παρασκευῆς.

Ὁ δὲ Δελεάνος ἀποσκευασάμενος, ὡς εἴπομεν, τὸν
 Τειχομηρὸν καὶ πάντων τῶν πραγμάτων κύριος
 καταστάς γενναίως ἐξηγεῖτο τῶν ἔργων. Καὶ πρό-
 τερον μὲν ἀποστείλας πλῆθος στρατηγῶν ἔχον τὸν
 λεγόμενον Κκυάνον εἶλε τὸ Δυρράχιον. Ἀπέ-
 στείλε δὲ καὶ στρατιάν ἑτέραν ἐν Ἑλλάδι, στρατη-
 γουμένην ὑπ’ Ἀνθίμου· ἧσιν ὑπαντιάσας ὁ Ἀλ-
 λακαστεὺς καὶ συμμίξας ἐν Θήβαις τρέπεται,
 καὶ ἀναιρεῖται πλῆθος τῶν Θεβαίων [P. 747] πολὺ.
 Τότε δὲ καὶ τὸ θέμα τῶν Νικοπολιτῶν, πλὴν Ναυ-
 πάκτου, προσεβόη Βουλγαροῖς δι’ αἰτίαν τὴν ῥηθή-
 σεσθαι μέλλουσαν. Βυζάντιος γὰρ τις ἄνθρωπος
 Ἰωάννης τοῦνομα, Κουτζομούτης (13) τὴν ἐπωνυμίαν,
 πρᾶκτωρ τῶν ἐκεῖσε δημοσίων φόρων πεμφθεὶς καὶ
 βαρέως προσενηνεγμένος τοῖς ἐγχωρίοις ἑαυτῷ τε
 ὄλεθρον προσεξένησε καὶ ἀποστάσεως αἰτίας γέγονε
 τοῖς Νικοπολίταις· μὴ φέροντες γὰρ τὴν αὐτοῦ
 πλεονεξίαν ἀπιστατοῦσι, καὶ αὐτὸν μὲν εἰς μέρη καὶ
 μέλη κατέτεμον, αὐτοὶ δὲ τὸν βασιλέα δυσφημή-
 σαντες Ῥωμαίων τοῖς Βουλγαροῖς προσέθεντο. Οἱ
 τούτου δὲ διὰ τὸ πρὸς τὸν Δελεάνον φίλτερον ἀρ-
 ηνίασαν καὶ τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγὸν ἀπέβριψαν ἕσσαν διὰ

nes, altera Deleanum, Teichomerum altera regem
 salutans. Ibi Deleanus Teichomerum per litteras
 ad societatem invitatum ad se pertrahit; cumque
 in unum coisissent copiae, in concionem universis
 advocatis postulat ut siquidem se a Samuele pro-
 gnatum certo crederent ac se regem habere vellent,
 Teichomerum amoveant: sin id non videretur, se
 abdicare et regnum Teichomero permittere: ut
 enim duos erithacos unum orbustum non ulit, sic
 unum regnum feliciter a duobus principibus admi-
 nistrari non posse. Haec eo fato grandis exoritur
 tumultus; vociferatique se soli Deleano regnum de-
 ferre, illico lapidibus miseram illum et regno quasi
 per insomnium **529** positum Teichomerum obruunt,
 Deleanus solus omnem nactus potestatem suas co-
 pias ad Thessalonicam contra imperatorem ducit.
 Sed hic incomposito argmine Byzantium abiit, om-
 nibus impedimentis, ac quidquid erat auri, argenti
 ac vestium, relictis. Atque ea Manuelus Ibatza im-
 peratoris domesticus secum auferre et sequi iussus,
 acceptis iis, cum Caetonita quodam eunucho cubi-
 culario ad Deleanum transit.

Tanta etiam siccitas eo tempore fuit ut juges
 fontes ac perennes fluvii ferme exaruerint. Fuit
 etiam incendium in Exartesi 6 die Augusti, omnes-
 que ibi stantes triremes cum suis armamentis
 conflagrarunt.

Cæterum Deleanus gnaviter rem gessit, missoque
 exercitu duce Caucano Dyrrachium cepit. Aliasque
 in Græciam copias misit ductore Anthimo, cui apud
 Thebas obviam factus Allacasseus multis Thebanis
 occisis pellitur. Tunc etiam provincia Nicopolitana,
 sola excepta Naupacto, ad Bulgaros descivit. Et
 enim Byzantinus quidam Joannes Catzomytes, **530**
 missus ad exigendum publicum tributum, cum ini-
 quius tractaret incolas, sibi ipsi exitium paravit et
 ipsis deficiendi occasionem praeiuit. Est enim ab
 ipsis ob intolerabilem avaritiam in frustra concisus;
 et Romanorum imperatorem detestantes, ejus iugo
 excusso, Bulgaris se conjunxerunt, non tam
 studio Deleani impulsî, quam odio orphanotrophî
 ob insaturabilem ejus in exactionibus avaritiam.
 Nam Basilius quidem imperator, quo tempore sub-
 egit Bulgaros, nihil prorsus immutaverat, sed omnia
 pristina conditione manere permisit, neque a
 Samuelli exactione aliam instituit. Ea autem fuerat
 ut quicumque Bulgarus jugum boum possidebat, is
 in publicum conferret unum frumenti, unum milii
 modium et vini urnam. Orphanotrophus ea in pe-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(13) Κουτζομούτης *simus*. GOAR.

cuniam mutarat. Quod moleste ferentes Nicopolitæ, A oblata occasione Deleani molu, Romano imperio rejecto ad suos gentiles redierant.

λήσαντος ἄλλως μηδὲ τὰ πράγματα μετακινῆσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς μένειαν καταστάσεως καὶ οὕτω διεξ-
άγεσθαι καθὼς πάλαι ὁ Σαμουὴλ διορίσθη, καὶ διδόναι τὸν ζεύγος βοῶν ἔχοντα Βούλγαρον εἰς τὸ κοι-
νὸν σίτου μῶδιον ἓνα καὶ κέγχρου τοσαύτον καὶ οἴνου στάμνον ἓνα, ὁ ὀρφανοτρόφος ἀντὶ τῶν εἰδῶν νομί-
σματα δίδοσθαι διορίσθη. Ὅπως μὴ εὐφρόως οἱ ἐγγιῶριοι φέροντες, εὐρόντες δὲ καὶ καιρὸν εὐκαιρὸν
τὴν τοῦ Δελεάνου ἐπιφάνειαν, τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀπεσεύσαντο ἡγεμονίαν καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἐπανέδρα-
μον ἔβησαν.

Hoc tempore adversus imperatorem conspiratum est, principibus facinoris Michaelo Cerulario et Joanne Macrempolita aliisque civium haud paucis. Illi relegati, bona eorum publicata. Sed et contra Constantinum magnum domesticum res novæ Mesanae tentatae. Indicio 531 rei delato, Michaelus Gabras, Theodosius Mesanicus multique alii centuriones excæcati, Gregorius autem patricius Taronita, qui auctor facinoris ferebatur, cruda pelle bovis totum corpus obductus, ut soli spiritui exitus et oculi aperti essent, ad orphanotrophum est missus.

ματος καλύψας ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ μόνος τῆς ἀναπνοῆς ἐπέστειλε.

Anno mundi 6549, indictione nona, mense Septembri, Alusianus patricius et Theodosiopolis prefectus, secundus Aaronis filius, subito ex urbe profugus ad Deleanum se contulit. Cum enim iniustitia accusatus esset, priusquam de causa cognosceretur, Joannes ab eo exegerat auri libras 50, ademeratque prædium quod synodis patrimonio in Charsiano habebat. Cumque multis apud imperatorem precibus non obtinisset ut sui haberetur ratio, desperatis suis rebus Armenio habitu sumpto, simulansque se Basilii Theodorocani famulum esse atque Thessalonicam ad imperatorem ire, clam omnibus aufugit, Ostrobomque pervenit, ubi tum cum omni exercitu castra Deleanus habebat. Magna hunc cum lætitia accepit Deleanus, metuens ne ad ipsum potius inclinarent Bulgari ut regio sanguine natum : 532 consortem, ut pra se ferebat, imperii ascivit, ac cum exercitu quadraginta millium ad oppugnandam Thessalonicam misit, cui tunc praerat Constantinus patricius, patruelis imperatoris. Eo profectus Alusianus urbem vallo cingit, ac machinis ad motis summa industria oppugnat. Sed cum per sex dies frustra oppugnasset, undique repulsus, spe expugnandæ abjecta, obsidione eam capere statuit. Oppidani quadam die ad sepulchrum martyris Demetrii accesserunt, supplicationeque per totam noctem tracta, usique unguento quod ex eo sepulchro scaturit, uno impetu apertis portis in Bulgares se miserunt, habentes secum legionem Magnanimorum; hostemque improvisa impressione perterritum in fugam conjecerunt, nemine subsistere aut se defendere auso. Ductor Romanæ aciei fuit martyr, iterque complanavit; quod Bulgari captivi juramento confirmarunt, dicentes vidisse se quo ignis exsiliens adversos cremaret hostes. Cocci-

τὴν τοῦ ὀρφανοτρόφου ἀπλησίαν καὶ πρὸς τὰς εἰσπράξεις ὑπερβολὴν. Βασιλείου γὰρ τοῦ βασιλέως, ὀπηνίκα Βουλγάρους ἐχειρῶσατο, μὴ νεοχημῶσαι θε-

ἔγενετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν μελέτη τυραννίδος κατὰ τοῦ βασιλέως, ἔξαρχον ἔχουσα Μιχαὴλ τὸν λεγόμενον Κηρουλάριον καὶ Ἰωάννην τὸν Μακρεμβολίτην καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους τῶν πολιτῶν, οἳ καὶ δημοθέτες ἐξωρίσθησαν. Καὶ ἑτέρα δὲ τις ἐπισύστασις γέγονε κατὰ Κωνσταντῖνου τοῦ μεγάλου δομεστίκου ἐν Μεσανάκτοις ἧς μηνυθείσας αὐτῷ Μιχαὴλ μὲν ὁ Γαβρὰς καὶ Θεοδοσίος ὁ Μεσανάκτης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ταγματικῶν ἀρχόντων ἐκπηροῦνται τοὺς ὀφθαλμούς, Γρηγόριον δὲ πατρίκιον τὸν Ταρωνίτην ἔξαρχον, ὡς ἐλέγετο, καὶ πρωτοουργὸν τῆς συστάσεως ὄντα ὡμῆ βύρση βοῦς διὰ παντὸς τοῦ σώ-
ξουδον ἀφείξαι καὶ τῆς ὕψεως, πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφον

Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος θ' τοῦ 748 ἔτους, Ἀλουσιάνος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς Θεοδοσιουπόλεως, ὁ τοῦ Ἀσρῶν δεύτερος υἱός, ἄρνω τῆς πόλεως ἀπυδρᾶς τῷ Δελεάνῳ προσέρχεται ἐξ αἰτίας τοιαύτης· Ἐν Θεοδοσιουπόλει καὶ γὰρ στρατηγῶν οὗτος καὶ ὡς ἀδικὸς κατηγορηθεὶς, πρὶν ἢ ἐξετάσει δοθῆναι τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα, ἀπῆρτήθη παρὰ τοῦ Ἰωάννου χρυσίου λίτρας ν', προσαφῆρέθη δὲ καὶ γυναικεῖον χωρίον, ὅπερ εἶχεν ἐν τῷ Χαρσιανῷ κάλλιστον. Δειθείς δὲ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως πολλὰ καὶ μὴ τυχὼν ἐπιστροφῆς, πάντοθεν ἀπογνοῦς, στολὴν λαθῶν Ἀρμενίων καὶ ὡς τάχα θεράπων τοῦ Θεοδοροκάου Βασιλείου ἐς τὴν βασιλέα ἐς Θεσσαλονίκην ἀπιῶν, λαθῶν ἅπαντας ἔφυγε καὶ ἐν Ὀστροβῷ διασώζεται, [P. 748] ἐκεῖσε πανουδὶ τοῦ Δελεάνου ἐστρατοπεδευμένου τυγχάνοντος. Τοῦτον περιχρῶς δεξιόμενος ὁ Δελεάνος (ἐδεδοίκει γὰρ μὴ πως προστεθῶσιν αὐτῷ μᾶλλον οἱ Βούλγαροι ὡς εἰς βασιλικὸν αἷμα τὴν ἀναφορὰν ἔχοντι) καὶ κοινωνῶν ὡς ἐδόκει τῆς βασιλείας παρεληφώς, στρατιάν αὐτῷ δίδωσι χιλιάδας τεσσαράκοντα, ἀπελθεῖν κελεύσας καὶ ἐκπολιωρῆσαι Θεσσαλονίκην· ἤρχε δὲ τότε τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ὁ τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸς Κωνσταντῖνος πατρίκιος. Ὃς ἀπελθὼν καὶ τάφρον περιβαλλόμενος ἐπιμελῶς εἶχετο τῆς πολιουρκίας. Ἐπὶ ἐξ δὲ ἡμέρας ἀποπειρασάμενος τῆς πόλεως ἐλεπόλεσι καὶ μηχαναῖς καὶ πάντοθεν ἀποκρουσθεῖς καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπειρηκῶς διὰ προσεδρείας ἐδόκει ἀνίστασθαι τὸ σπουδαζόμενον. Μιᾶ δὲ τῶν ἡμερῶν τῷ τάφῳ τοῦ μεγάλου μάρτυρος Δημητρίου προσελθόντες οἱ ἐπιχώριοι, καὶ πάννουχον ἐπιτελέσαντες δέησιν καὶ τῷ μύρῳ τῷ ἐκ τοῦ θείου τάφου βλύζοντι χρησάμενοι, ὡς ἐκ μιᾶς ὀρμῆς ἀναπετάσαντες τὰς πόλεις ἐξέρχονται κατὰ τῶν Βουλγάρων. Συντῆν δὲ τοῖς Θεσσαλονικεῦσι τὸ τάγμα τῶν Μεγαθύμων. Ἐξεληθόντες δὲ καὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπληξάμενοι

ἔγενετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν μελέτη τυραννίδος κατὰ τοῦ βασιλέως, ἔξαρχον ἔχουσα Μιχαὴλ τὸν λεγόμενον Κηρουλάριον καὶ Ἰωάννην τὸν Μακρεμβολίτην καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους τῶν πολιτῶν, οἳ καὶ δημοθέτες ἐξωρίσθησαν. Καὶ ἑτέρα δὲ τις ἐπισύστασις γέγονε κατὰ Κωνσταντῖνου τοῦ μεγάλου δομεστίκου ἐν Μεσανάκτοις ἧς μηνυθείσας αὐτῷ Μιχαὴλ μὲν ὁ Γαβρὰς καὶ Θεοδοσίος ὁ Μεσανάκτης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ταγματικῶν ἀρχόντων ἐκπηροῦνται τοὺς ὀφθαλμούς, Γρηγόριον δὲ πατρίκιον τὸν Ταρωνίτην ἔξαρχον, ὡς ἐλέγετο, καὶ πρωτοουργὸν τῆς συστάσεως ὄντα ὡμῆ βύρση βοῦς διὰ παντὸς τοῦ σώ-
ξουδον ἀφείξαι καὶ τῆς ὕψεως, πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφον

τρέπουσι τοὺς Βουλγάρους μετ' ὅλων πρὸς ἄμυναν ἢ ἀδὲ ἀπλῆς 15 millibus Bulgarorum, captivo
ἑλκὴν στήναι βουλευθέντας, τοῦ μάρτυρος προηγη-
ταμένου τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς καὶ τὴν παρεῖαν
προσμάλλζοντος, καθὼς ἐνωμότης διεθεβαίουσι οἱ αἰχμαλωτισθέντες Βούλγαροι, λέγοντες νσανίαν ἔφιππον ὄρῳ
προηγούμενον τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος, ἐξ οὗ πῦρ ἐξαλλόμενον ἐπυρπόλει τοὺς ἐναντίους Ἔπεσον οὖν πλείω
τῶν ἐ' χιλιάδων δοριάλωτοι δὲ ἐλήφθησαν οὐκ ἐλάττους τούτων. Οἱ δὲ λοιποὶ κίσχίστως σὺν τῷ Ἀλουσιάνῳ εἰς
τὸν Δελεάνον διασώζονται.

Τούτῳ τῷ ἔτει, ἐπινεμήσει θ', Ἰουνίου ε', παρὶ ὥραν
τῆς ἡμέρας κβ', γέγονε σεισμός.

Μετὰ δὲ τὴν τροπὴν ἐνωθέντες ὁ τε Δελεάνος καὶ
ὁ Ἀλουσιάνος ὑπενουῶντο ἀλλήλους, ὁ μὲν διὰ τὴν
ἤτταν ἀίσχυνόμενος, ὁ δὲ προδοσίαν ὑποπτύων, καὶ
ἐπεβούλευον ἀλλήλους καιροφυλακούντες. Σκευασά-
μενος οὖν ὁ Ἀλουσιάνος μετὰ τινῶν οἰκείων αὐτοῦ
κπ' ἄριστον ποιήσας καὶ εἰς εὐωχίαν καλέσας τῶν
Δελεάνον, κραιπαλοῦντα καὶ μεθύοντα κατασχῶν
ἀπετόφλωσεν, ὡς μετ' ἀσθησιν ὅλων τοῖς Βουλγά-
ροις δοθῆναι τοῦ γεγονότος καὶ φυγῶν ἔρχεται ἐν
Μοσυνοπόλει πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ τοῦτον μὲν ὁ
βασιλεὺς εἰς τὸ Βυζάντιον πρὸς τὸν ὄρφανοτρόφον
ἐκπέμπει, ἐς τὸ τῶν μαγίστρων ὕψος ἀναβιβάσας,
αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκ Μοσυνοπόλεως ἄπεισιν ἐν Θεσσαλο-
νίκῃ. Ἐκεῖθεν δὲ διαβάς εἴσεισιν ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ
τὸν Δελεάνον κατασχῶν ἐπεμφεν ἐν Θεσσαλονίκῃ,
αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ ἐνδότερα γενόμενος (ἔτι γὰρ
Μανουὴλ ὁ Ἰθάτζης δέμα ξύλινον κατασκευάσας
κατὰ τὸν Πρίλαπον ᾗτετο ἀπειρεξαι προσωτέρω χω-
ρεῖν τὴν βασιλικὴν στρατιάν καὶ τὰ ἐνδον κατέχειν)
ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκεῖσε γενόμενος λόγου θᾶπτον τὸ τε
ξύλινον τεῖχος διέρρηξε καὶ τὸ σύστημα τῶν Βουλγά-
ρων ἐκείδασε καὶ τὸν [P. 749] Ἰθάτζην κατέσχε.
Καὶ καταστησάμενος πάντα τὰ ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ
στρατηγούς ἐν τοῖς θέμασι τάξας, εἴσεισιν ἐν τῇ
Βασιλίδι, ἐπαγόμενος μετ' ἑαυτοῦ τὸν τε Δελεάνον
καὶ τὸν Ἰθάτζην. Τῇ δὲ κατεχούσῃ τοῦτον νόση
ἐντροχωθεῖς, καὶ πάντοθεν τῆς οἰκείας ἀπογνοὺς
σωτηρίας, ἀποκείρεται μοναχὸς παρὰ τοῦ μοναχοῦ
Κοσμᾶ τοῦ Τζιντζουλούκη, ὃς διὰ παντός συνῆν
αὐτῷ καὶ ἐνουθεῖται τὰ δέοντα. Δεκεμβρίου δὲ δεκάτη
τοῦ ρον' ἔτους, Ἰνδικτιώνος, ε', θνήσκει ἐν μετανοίᾳ
καὶ ἑξομολογήσει, τὴν εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἀμαρτάνδα ἀποκλειόμενος, βασιλεύσας ἐπὶ ἔτη ζ' καὶ μῆνας η',
ἀνὴρ τάλλα μὲν ἐπιεικὴς καὶ χρηστὸς καὶ εὐλαβὴς δόξας βιοῦν, πλὴν τοῦ εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἀμαρτήμα-
τος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο οἱ πολλοὶ τῷ ὄρφανοτρόφῳ προσάπτουσι.

Τοιοῦτῳ δὲ τέλει χρησαμένου τοῦ Μιχαὴλ τὸ πᾶν
κράτος περιέστη ὡς εἰς κληρονόμον τὴν Βασιλίδαν
Ζωὴν. Τοιγαροῦν καὶ νεανικώτερον ἤπτετο τῶν πρα-
γμάτων, συνεργούς ἔχουσα καὶ συλλήπτορας τοὺς τοῦ
πατρὸς εὐνούχους, οὓς ἀνωθεν ὁ λόγος πολλάκις
ἀπηριθμήσατο. Πλὴν οὐ παρέμεινεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ
φρονήματος, ἀλλ' ἀποβλέψασα πρὸς τὸν ὄγκον τῆς
βασιλείας, καὶ διαγνοῦσα ὡς οὐκ ἂν ποτε καθ' ἑαυ-
τὴν αὐτῇ δυναθείῃ ὄρθως τὰ κοινὰ διεξάγειν, καὶ
ἀλυσιτελὲς νομίσασα τὸ ἀδασίλευτον καὶ ἀναρχον τὴν
τηλικαύτην εἶναι ἀρχὴν, καὶ δέον εἶναι κρίνασα προ-
χειρίσασθαι βασιλέα τὸν δυνάμενον ἀντιλαμβάνεσθαι
τῶν πραγμάτων ἐν ταῖς συμβαινούσαις περιστάσεσι,
καὶ ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας περὶ τούτου διασκοπί-
σασα, τὸν τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸν καὶ ὁμώνυμον, τὸν
οἶδον τοῦ Στεφάνου τοῦ ἐν Σικελίᾳ τὰ πράγματα

Hoc ipso anno, die 10, hora diei 12, terræ motus
fuit.

Accepta autem clade conjuncti Deleanus et Alu-
sianus, alter de altero **533** sinistra suspicari cō-
perunt, hic ob rem male gestam pudore affectus,
ille prodicionem opinans intervenisse. Itaque insi-
dias invicem struebant et occasiones quærebant.
Tandem Alusianus re cum familiaribus quibusdam
suis communicata Deleanum ad convivium invitavit,
ibique crapula et ebrietate capto oculos cecidit, ne-
quine prorsus Bulgarorum id sentiente. Ipse Mosy-
nopolin ad imperatorem profugit. Hunc imperator
ad magistri dignitatem evectum Cpolin ad orphanotrophum amandat. Ipse per Thessalonicam in Bul-
gariam venit, comprehensumque Deleanum Thessa-
lonicam mittit. Inde ad interiora pergens septimum
lignum, quod Manuelus Ibatza apud Prilapum
fecerat, ut copias imperatoris progressu arceret et
ipse interiora obtineret, colerrius perripit, ac Bul-
garorum dissipata coitione Ibatzam cepit. Rebus
deinde Bulgariæ constitutis, ac provinciæ dato præ-
side, urbem ingressus est, secum ducens Deleanum
et Ibatzam. Post morbo suo prorsus confectus,
salute corporis omnino desperata, raditur et sit
monachus opera Cosmæ Tzintzulcæ monachi, qui
semper cum eo fuit et quantum opus erat præceptis
instruxit. Decembris 10 die, indictione 10, anno
mundi 6550, vita excessit, pœnitentia actu et pec-
cata sua pie confessus, ac lacrymis suum **534** in
Romanum imperatorem scelus prosecutus. Impera-
vit annos 7, menses 8, vir cœtera bonus ac probæ
vitæ, absque illud flagitium fuisset; quod tamen
ipsum nulli orphanotropho imputant.

Proinde Michaeli obitu summa rerum rediit ad
Zoen quasi jure hæreditario. Quapropter ea initio
acrius aliquando rebus se gubernandis dedit, adju-
toribus usa paternis eunuchis, quos supra aliquoties
commemoravimus. Neque tamen ad institutum
tenuit: sed molem imperii considerans et intelli-
gens se tantis rebus recte tractandis imparem, tum
damnosum fore sentiens si absque imperatore tan-
tum relinqueret imperium, simul videns alicui
imperium esse committendum, qui dubiis ac peri-
culosis rebus tutari rempublicam posset, integro
triduo in eam deliberationem insumpto, tandem in
filiis adoptat et Romanorum imperatorem desi-
gnat Michaelum imperatoris jam defuncti sororis
filium, et Stephani ejus qui in Sicilia rem perdidit,
jam tum Cæsarem, et opinione hominum indu-

strum atque dexteritate aliqua præditum, neque tamen antequam is se diris ipsum devovisset, nisi eam ad mortem usque pro domina et matre agnosceret, et pro sua voluntate quæ fieri vellet aut juberet ac sineret. Hoc pacto illa adoptivum filium diademate 535 imperatorio redimivit, prius tamen submoto orphanotropho et in monasterium Monobatarum relegato. Constantinum quoque domesticum scholarum magistratu privavit, et in abside, quæ ejus erat in Opsicio possessio, cum se continere jussit; eodemque modo Georgium quoque protovestiarium in sua bona, quæ in Paphlagonia is possidebat, inclusit. Qua hora Michaelus diademate est ornatus, oborta vertigine et tenebris parum absuit quin concideret, vixque est reffectus unguentis, aromatibus aliisque rebus odoratis. Sed et toto tempore quo is imperium tenuit (fuit hoc mensium 4) terræ motus durarunt. Enimvero coronatus a patriarcha, et imperator designatus, honorum collatione senatum ac largitionibus populum demeruit, et apud dominam deprecando obtinuit ut Constantinum sibi domesticum liceret ab exsilio revocare; quem et nobilissimi honore decoravit ac secum habuit. Cum autem videretur in tuto stare, subito corruit. Nam litteris orphanotrophi et consiliis domestici corruptus, hortantium ne Augustæ nimium fideret, sed caveret ne avunculi Michaeli imperatoris et Romani modo tractaretur, quos illa beneficiis sustulisset, suadentiumque ut eam quacunque ratione e medio tolleret, daretque operam ne anteverteret ipsa, 536 continuis eorum de eadem hac re exhortationibus eo tandem adactus est ut insidias matri Zoë pararet. Statuit primo civium animos tentare, ut si eos sibi favere intelligeret ac constanter in se esse propensos, rem aggrederetur, si secus eveniret, omitteret consilium. Ergo ad diem qui a Paschate proximus est Dominicus, populo publicum processum in Apostolorum ædem imperat, hoc modo civium in se animos exploraturus. Venit ergo coronatus cum senatu omnibus urbanis ad id spectaculum accurrentibus, et iis qui ad viam regiam habitabant, auream et argenteam suppellectilem ex ædibus demittentibus ac peplos et auro intextas vestes, inque faustis acclamationibus certatim ipsum etiam animorum suorum sensum effundere cupientibus. Iis miser iste inescatus, atque omnia a summa proficisci benevolentia D

A διαφθίραντος. Καίσαρα ὄντα καὶ δραστήριον δακονῶντα καὶ περὶ τὰ πράγματα δεξιόν, ὄρκους πρότερον φρικωδέστατοις καταλαβοῦσα ὡς κυρίαν αὐτὴν ἔξει διὰ βίου καὶ δέσποιναν καὶ μητέρα, πρᾶττουσαν ἄντι δὴ καὶ κελεύει ποιεῖν, εἰσποιητὸν προσλαμβάνει υἱὸν καὶ βασιλεῖα Ῥωμαίων ἀναγορεύει, τῷ βασιλικῷ ταινιώσασα διαδήματι, πρότερον ἐκποδῶν ποιησαμένη τὸν ὀρφανοτρόφον καὶ ἐς τὸ μοναστήριον τῶν Μονοβατῶν ἐξορίσασα, παραπλησίως καὶ Κωνσταντῖνον τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς ἀρχῆς παραλύσασα καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ὀφικίου κτήμασιν αὐτοῦ τῆς ἀφίδος τοῦτον περιορίσασα, ὡσαύτως καὶ Γεώργιον τὸν πρωτοβεστιάριον ἐν τοῖς κατὰ Παφλαγονίαν αὐτοῦ κτήμασι στείλασα. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀνεδεῖτο τῷ διαδήματι ὁ Μιχαήλ, σκοτώσει καὶ Ἰλίγγῳ ληθθεῖς ἐγγὺς ἦλθε τοῦ πεσεῖν. Μόλις δ' οὖν ἀνεκαλέσαντο τοῦτον μύροις καὶ ἀρώμασι καὶ λοιποῖς ἄλλοις εὐώδεσιν εἶδεν. Ἐκλονεῖτο δὲ καὶ ἡ γῆ παρ' ὅλους τοὺς τέσσαρας μῆνας τῆς βασιλείας αὐτοῦ. [P. 750] Τέως δὲ στεφθεῖς παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ βασιλεὺς καταστάς τιμαῖς καὶ ἀξιώμασι τὴν σύγκλητον καὶ διαιρεῶν διανομαῖς τὸ κοινὸν ἀνελάμβανεν. Ἐντεύξει δὲ τῇ πρὸς τὴν δέσποιναν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν δομέστικον μετακαλεσάμενος τῆς ὑπερορίας καὶ νοβελίσσιμον (14) τιμήσας εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. Δόξας δὲ ἐν βεβαίῳ ἐστάναι αἰφνίδιον ἔπεισε. Γράμμασι γὰρ τοῦ ὀρφανοτρόφου καὶ συμβουλίας τοῦ δομεστικού διαφθαρεῖς, λεγόντων μὴ πολλάκις πιστεύειν τῇ δεσποίνῃ, ἀλλὰ φυλάττεσθαι ταύτην, ἵνα μὴ παραπλήσια πάθῃ τῷ τε θεῷ αὐτοῦ καὶ βασιλεῖ Μιχαήλ καὶ τῷ πρὸ αὐτοῦ Ῥωμανῷ, γοηταίαις, ὡς ἔφασκον, καταργασθέντι, καὶ συμβουλευόντων, εἰ οἷόν τε ἐκποδῶν θέσθαι αὐτὴν καὶ σπεῦσαι μὴ προληφθῆναι, καὶ συνεχεῖς τὰς προσβολὰς περὶ τοῦ αὐτοῦ ποιούμενοι πράγματος ἀπακείσαι ἴσχυσαν ἐπιβουλήν κατ' αὐτῆς μελετήσαι. Ἔδοξεν οὖν ἀποπειραθῆναι τῶν πολιτῶν πρότερον, οἷαν ἔχουσι περὶ αὐτοῦ, γνώμην, καὶ εἰ μὲν χρηστὴν διάθεσιν φανῶσι φυλάττοντες εἰς αὐτὸν καὶ φιλίαν ὀρθῆν, τότε δὴ καὶ ἐγχειρήσαι τῇ μελέτῃ, εἰ δὲ τούναντίον, ἡσυχίαν ἔχειν. Τῷ Κυριακῇ οὖν τῇ μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα προέλευσιν δημοσίαν κηρύξας ἐν τῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ναῷ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποπειραθῆναι κρίνας τῆς γνώμης τῶν πολιτῶν, ἀπῆλθεν ἐστεφανωμένος μετὰ τῆς συγκλήτου, πάσης τῆς πόλεως ἀθροισθείσης εἰς τὴν θεάν, σκεύη χρύσεα καὶ ἀργύρεα τῶν τὴν λεωφόρον κατοικούντων ἀποκρεμνόντων καὶ πέπλους καὶ ἄλλα ὑφάσματα χρυσοῦφῃ, κὰν ταῖς εὐφημίαις προτεθυμημένων καὶ αὐτὰς, εἰ οἷόν τε, ἐκκενώσαι τὰς ψυχὰς. Οἷς δελεασθεῖς ὁ δαίμονος τῷ ἐξ εὐνοίας ὑπολαβεῖν ταῦτα γίνεσθαι, ὑποστρέψας ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ τῷ μὲν πατριάρχῃ μηνύει ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐν τῷ Στενῷ μονὴν αὐτοῦ καὶ προσδέχεσθαι αὐτὸν τῇ ἑπαύριον, δούς

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(14) Tres Constantini Magni tempore tituli fuere præcipui, Augusti, Cæsaris, Nobilissimi. Augustus imperator, Cæsar imperii successor, Nobilissimus Cæsarei nominis quandoque potiundi spe foveba-

tur; unde nonnisi ultimi imp. filii vel affines præcipui eo titulo leguntur imperio florente ornati. Plura de Nobilissimo Trivorius Observ. Apol. c. 16. GOAR.

αὐτῆ καὶ χρυσίου λίτρας τέσσαρας διὰ τὴν μέλλουσαν εἰς αὐτὸν γενέσθαι τάχα ὑποδοχὴν· νυκτὸς δὲ τὴν βασιλίδα κατασπᾶ τοῦ θρόνου καὶ περιορίζει εἰς Πρίγκιπον, ἀποκείρας τοῖς ἄγουσι κελεύσας αὐτὴν καὶ διακομίσαι τούτῳ τὰς τρίχας αὐτῆς. Καὶ οἱ μὲν πεμφοθέντες ἐποίησαν ὡς ἐκελεύσθησαν, ἔιοθεν δ' αὐτὸς ἀναφορὰν (15) γράψας καὶ τῆ τῆς πόλεως ἐπάρχῳ δοῦς ἀναγνῶναι ἐν τῆ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου φόρῳ τοῖς πολίταις ἐκέλευσεν· ἐδήλου δὲ ἡ ἀναφορὰ, ὅτι περ «Κακόνους ἡ Ζωὴ περὶ τὴν βασιλείαν μου φανεῖσα ἐξώρισται παρ' ἐμοῦ, συμφρονῶν δὲ ταύτῃ καὶ ὁ Ἀλέξιος ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας. Ὑμεῖς δὲ, ὁ ἐμὸς λαὸς, εἰ τὴν ἐμὴν εὐνοίαν διατηροίητε πρὸς ἐμὲ, μεγάλων τιμῶν καὶ ἀγαθῶν τεύξεσθε καὶ ζωὴν ἄλυπον καὶ καθαρὰν ζήσεσθε.» Ἀναγνόντος οὖν τοῦ ἐπάρχου τὴν ἀναφορὰν εἰς ἐπήκουον τοῦ λαοῦ, φωνή τις ἐξηκούσθη, μηδενὸς εὐρεθέντος τοῦ κερχγύτου, ὡς «Ὑμεῖς σταυροπάτην (16) [P. 751] καλασάτην βασιλέα οὐ θέλομεν, ἀλλὰ τὴν ἀρχέγονον καὶ κληρονόμον καὶ ἡμετέραν μητέρα Ζωὴν.» Καὶ εὐθὺς ὡς ἐκ μιᾶς φωνῆς ἄπας ὁ λαὸς ἐβόων· «Ἀνασκαφεῖν τὰ δοστᾶ (17) τοῦ καλασάτου.» Καὶ ἀναλαδόντες ἕκαστος λίθους καὶ βάθρα καὶ τὰ παρατυχόντα ξύλα τὸν μὲν ἐπαρχον (τὴν δὲ Ἀναστασίον πατριχίον ὁ τῆ πατρὶ τῆς Ζωῆς ὀπηρετησάμενος) μικροῦ δεῖν καὶ ἀπέκτειναν, εἰ μὴ φυγῆ γρησάμενος ἐπορίστατο τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν· αὐτοῖ δὲ εἰς τὴν Μεγάλην δραμόντες Ἐκκλησίαν (ἔτυχε γὰρ καὶ ὁ πατριάρχης τὴν αὐτοῦ ὑποστρωφὴν ὠνησάμενος, καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἐδυσφήμει, τὴν δὲ τῆς βασιλίσσης ἐζήτει ἀνακομιδὴν)· προτέδραμον τολύον πάντες οἱ τοῦ πατρὸς αὐτῆς εὐνοῦχοι καὶ Κωνσταντίνος πατριχίος ὁ Καβάσιλας καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος τῆς συγκλήτου, καὶ κοινῆ συμβουλῆ πέμφαντες ἄγουσι τὴν Θεοδώραν ἀπὸ τοῦ Ηετρίου εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ ἐνδύσαντες αὐτὴν ἀλουργίδα βασιλικὴν ἀνασσαν εὐφημοῦσι σὺν Ζωῇ τῇ ταύτης ἀδελφῇ. Καὶ ὀρμήσαντες πρὸς τὸ παλάτιον καταγαγεῖν ἠπείγοντο τῶν ἀνακτόρων τὸν Μιχαήλ. Ὁ δὲ πρὸς τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν κίνησιν ἀποδειλιάσας, εὐθὺς ἀποστειλάς ἤγαγε τὴν Ζωὴν ἐν τῆ παλατίῳ, καὶ ἀποδύσας αὐτὴν τὰ μοναχικὰ μετημύρισε βασιλικῶς περιδλήμασι. Προκύψας οὖν ἀπὸ τοῦ ἐν τῆ ἱπποδρομίῳ καθίσματος, καὶ δημηγορῆσαι πειραθεὶς πρὸς τὸν λαὸν ὅτι τε ἡ βασιλὶς ἤχθη καὶ ὅτι πάντα καλῶς ἔχει αὐτοῖς τὰ κατὰ σκοπὸν, οὐ συνεχωρήθη, ὕβρεσι τε πανταχόθεν

arent. Die facta relationem perscripsit, eamque urbis præfecto publice populo recitandam in Constantini Magni foro mandavit. Scripta fuit in hanc **537** sententiam: «Zoen, quam meo imperio malignam esse deprehenderam, relegavi. Alexium cum ea sentientem ecclesia amovi. Vos autem, subditi mei, si benevolentia erga me perstiteritis, magnos honores atque beneficia consequemini, vitamque tutam et placidam degetis.» Cum audiente populo recitasset hæc præfectus, vox quædam exstitit incerto auctore: «Nolumus stauropatam calaphatam imperatorem habere, sed parere Zoæ, cui a majoribus imperium debetur jure hæreditario, matri nostræ.» Statim quasi una voce ab omnibus acclamatum est: «Effodiantur ossa calaphatæ.» Et arreptis ut cuique sors offerebat lapidibus, subselliis atque lignis, præfectum urbis (erat hic Anastasius patricius, quondam Zoës patris minister) interfecerunt, nisi is fuga sibi salutem paravisset. Concursum fecere ad Magnum Templum, quo et patriarcha merentis aufugiendi licentiam se contulerat et detestabatur imperatorem, restituique Augustam cupiebat. Eodem accurrerunt omnes Zoës paterni eunuchi et Constantinus patricius Cabasilas, reliquaque senatorum multitudo; unanimoque consensu miserunt qui Theodoram a Petro in Magnum Templum adducerent. Ibi eam purpura Augustali indutam Augustam salutarunt cum Zoës sorore; impetuque ad palatium dato, Michaelum **538** inde pellere aggressi sunt. Hic fremitu populi et motu perterritus, illico misit qui Zoën in palatium adducerent, eique monachæ habitu dempto imperatorias vestes induit. Tum a cathedra quæ in circo est prospiciens, conatusque ad populum loqui et significare Zoën jam esse restitutam et se ipsorum postulatis assensurum, non obtinuit, omnibus in ipsum convicia lapidesque etiam de inferiori loco et sagittas conjicientibus. Itaque, re desperata, statuit in Studianum monasterium abire et ibi monachus fieri. Sed scholarum domesticus id non permisit, non ita facile dicens esse imperio decedendum, sed aut fortiter vincendum in eo defendendo, aut magno animo et ut imperatore dignum est occumbendum. Quæ sententia cum stare, omnes qui erant in palatio, ipse quantum ejus tempus ferebat, armavit, et nobilissimus omnes suos armatos domo avocavit.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(15) *Relationem* reddit interpres, quia dirigitur ad populum. Dicerem quoque *decretum*, ab imperatore editum. Aptius redditur *liber apologeticus et facti probula defensio*. GOAR.

(16) Unde ei hoc nominis fuerit, non assequor. Sonat quasi crucis conculcatorem. Sed an impius etiam habitus hic sit, non constat mihi. XYL. — Verbis fidem publice facturum τὰ τίμια ξύλα, *crucem venerandam*, tangit, privatim crucem aliquam ostentat, vel transversis indicibus eam efformat. et per eam jurans exosculatur. Scriptis quoque quidpiam firmans vel polliciturus, in chartæ vertice, seu sacramenti symbolum, eam apponit; de quo in su-

perioribus. Hinc *perjurus* quivis, fidem exarata vel facta cruce oppignorans, non fidem sed *crucem proculcare*, temnere, conspuere, seu σταυροπάτης censetur. Leo Grammaticus: Ἐξουθενώσεν τοὺς ἐπιόρκους καὶ σταυροπάτας. GOAR.

(17) Sæpe alias hæc imprecatio usurpata est de mortuis. Viventi enim qui effodiantur ossa? Sed nimirum abierat in usum ista imprecatio, ut de vivis quoque usurparetur; quo modo fatui nostrates multi ferramenta et instrumenta, alia re non succedente, aut læsi utcumque diris devovent imprecationibus, quæ in ea non magis competant, quam paupertas in saxum aut damnatio in fenum. XYL.

Et venerat forte tum nuper e Sicilia Catacalo Ambustus, rei ad Massenam feliciter gestæ nuntium afferens. Hoc imperator fretus præsidio fortiter rem gerere intendit. Cum autem populus in tres partes divisus esset, quorum pars e circo ingruerat, altera ad Excubita, tertia ad Tzycanisterium, imperatorii quoque tripartito vim distribuerunt, nullique civium occisi sunt, utpole qui nudi et inermes 539 lapidibus, lignis atque aliis id genus rebus correptis contra armatos depugnarent. Et aiunt ad tria virorum millia eo die (is fuit tertius antipaschalis dies) occisa fuisse. Tandem multitudine imperatorios urbani vicerunt, ac perruptis portis palatium ingressi aurum et quidquid in Secto erat rerum diripuerunt, publicas quoque tributorum labulas consciderunt, ipsumque imperatorem comprehendere conati sunt. Qui ut se superatum vidit, imperatoria oculoce cum Nobilissimo conscensa aliisque intimis, relicta in palatio Zou, quarta feria, summo mane, in Studii monasterium perfluit, et cum ipse tum Nobilissimus, monachi habitu se induit.

φασι γὰρ ὡς ἀπώλοντο κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν (ἦν δὲ ἡ τρίτη τοῦ ἀντίπασχα) ἄνδρες ἀμφὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας. Ἐτέλος ἴσχυσαν οἱ πολῖται τῇ πλήθει ὑπερτεροῦντες ἐπικρατέστεροι τῶν τοῦ βασιλέως γενέσθαι. Καὶ διαβρόήξαντες [P. 752] τὰς πύλας τοῦ παλατίου καὶ εἴσω γενόμενοι τὸ τε ἐναποκείμενον ἐν τῷ Σέκτῳ διαρπάζουσι χρυσίον καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη, διαβρόήσουσι δὲ καὶ τὰς δημοσίας ἀπογραφάς, καὶ τὸν βασιλέα συλλαβεῖν ἔσπευδον. Ὁ δὲ ἐπειπερ ἔγνω κατισχυόμενος, τῇ βασιλικῇ ἐπιθὰς δρόμῳ μετὰ τοῦ νωβελισσίου καὶ τινῶν ὀικειστῶν αὐτῷ, καταλιπὼν ἐν τῷ παλατίῳ τὴν Ζωὴν, ὤχετο φυγὰς εἰς τὴν μονὴν τῶν Στουδίου τῇ τετράδι πρωΐας, καὶ εὐθὺς ἠμφιάσατο τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα συνάμα τῷ θεῷ αὐτοῦ.

Hoc modo pugna, quæ hora secunda secundæ Antipaschalis diei coeperat, nocte finita est tertie diei. At vero Zoe rursus imperium adeptæ, de sorore Theodora submovenda cum cogitaret, multitudinis voluntati concessit, quæ hanc imperii consortem volebat esse. Itaque etiam Theodora a Magno Templo in palatium venit. Senatu etiam convocato, Zoe pro concione ad senatum primum, deinde ad populum quoque e loco conspicuo locuta, gratias, ut par erat, eis egit pro sua in ipsam benevolentia, se bene est precata: tum quid de imperatore fieri 540 vellent percontata est. Ibi vero omnes una voce exclamare: « Tollatur scelerosus, auferatur e medio flagitiosus, in palum suffigatur, in crucem agatur, excæcetur. » Ac Zoe qui quidem a supplicio abhorrebat et infelicem miserabatur; sed Theodora iræ plena, tuncque licentiam nacta, recens creato præfecto urbis (erat is Campanares) mandat ut statim eat Michaelo et Nobilissimo oculos effossum. Hunc ad Studianum monasterium euntem universa multitudo est comitata. Eorum adventu cognito hi in penetrabile fani Joannis Baptistæ confugiunt. Sed populus ira etiamnum ardens ob cives

Α πλυνόμενος καὶ λίθοις κάτωθεν καὶ τόξοις βαλλόμενος. Καὶ λοιπὸν ἀπογνοῦς ἐγνώκει εἰς τὸ μοναστήριον ἀπελθεῖν τῶν Στουδίου καὶ ἀποκείρασθαι. Ἄλλ' οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ δομῆστικὸς τῶν σχολῶν, εἰπὼν μὴ οὕτω βραδύως καταλιπεῖν τὴν ἀρχὴν καὶ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ γενναίως ἀντιστῆναι καὶ ἢ πάντως ὑπερισχῦσαι ἢ μεγαλοψύχως καὶ βασιλικῶς ὡς πρόπον ἐστὶν ἀποθανεῖν βασιλέα. Ταύτης δὲ τῆς γνώμης ἐπικρατησάσης, τοὺς ἐν τῷ παλατίῳ πάντας ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου καθοπλίτας αὐτὸς, καὶ ὁ νωβελισσῖμος δὲ πάντα τὸν ἑαυτοῦ λαὸν ἀπὸ τοῦ ἰδίου οἴκου μεταπεμφόμενος ἐναπλῶν (ἔτυχε δὲ ἐκ Σικελίας ἀρτιέλθων καὶ ὁ στρατηγὸς Κατακαλῶν ὁ Κεκαυμένος, τὰ ἐκ Μισσηνῆς εὐαγγέλια κομίσας) γενναίως ἀντεείχετο τῶν πραγμάτων. Τοῦ δὲ δήμου τριχῆ διαιρέθοντας, καὶ μέρους μὲν ἐν τῷ ἰππικῷ προσβαλόντος, ἑτέρου δὲ κατὰ τὰ ἐξκούβιτα (18), τοῦ δὲ λοιποῦ κατὰ τὸ τζυκανιστήριον, καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα εἰς τρία τὴν ἑαυτῶν διελόντες δύναμιν ἠμόνοντο κραταιῶς. Καὶ γίνεται φόβος πολὺς τῶν πολιτῶν οἷα γυμνῶν καὶ ἀόπλων πρὸς ἐνόπλους ἀγωνιζομένων μετὰ ξύλων καὶ λίθων καὶ τῶν παρατυχόντων εἰδῶν.

Καὶ ὁ μὲν πόλεμος, ἀρξάμενος ἀπὸ δευτέρας ὥρας τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ Ἀντίπασχα (19), ἔληξε νυκτὸς τῆς τρίτης ἡμέρας· ἡ δὲ Ζωὴ πάλιν ἐγκρατῆς γενομένη τῆς βασιλείας ἐβούλετο μὲν τὴν αὐτῆς ἀδελφὴν Θεοδώραν παρῴσασθαι, ἐκυλύθη δὲ παρὰ τοῦ πλήθους συμβασθεῖν αὐτῇ καὶ ταύτην αἰτήσαμένου. Ἔρχεται οὖν καὶ ἡ Θεοδώρα ἀπὸ τῆς Μεγάλης ἐξεληθούσα Ἐκκλησίας εἰς τὸ παλάτιον. Συνεθροισθείσης δὲ καὶ τῆς συγκλήτου, δημηγορήσασα ἡ Ζωὴ πρότερον μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον, εἶτα καὶ ἕκ τινος περιοπῆς πρὸς τὸ πλήθος, αὐτοῖς μὲν εὐχαριστίας, ὡς εἰκόσ, ἀπέδοτο καὶ εὐχὰς τῆς εἰς αὐτὴν εὐνοίας, τὴν περὶ τοῦ βασιλέως δὲ γνώμην ἐζήτησι, τί δεῖ γενέσθαι αὐτόν. Καὶ πάντες ὁμοφώνως ἀνέκραγον· « Αἶρε τὸν παλαμναῖον, ποίησον ἐκ μέσου τὸν ἀλιτήριον· ἀνασκολοπισθήτω, σταυρωθήτω, τυφλωθήτω. » Ἡ δὲ ὤκει πρὸς τὴν τιμιότητα καὶ συμπαθῆς τῷ δυστυχοῦντι ἐγένετο. Ἄλλ' ἡ Θεοδώρα ὀργῆς ὑποπληθεύσασα καὶ παρόρησίας τῇ νεωστὶ προβληθέντι ἐπάρχῳ (ἦν δὲ ὁ Καμπανάρης) καλεῖται μετὰ σπουδῆς ἀπελθεῖν καὶ ἐξορεύσθαι αὐτοῦ τε καὶ τοῦ θεῖου αὐτοῦ ὀφθαλμοῦς· ὅς ἐξελθὼν συνεπομένου αὐτῷ καὶ τοῦ δήμου παντός

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(18) *Locum et stationem palatii excubitorum.* Codinus de Orig. CP.: Ἐκτισσὶ τὰ παλάτια τῆς Χαλκῆς καὶ τῶν ἐξκούβιτων. Ἀλλοὶ ἰαμεν ἰρεας *excubias* τοῦ παλατίου, τὴν παλατίου παραφυλακὴν καὶ τάγμα τῶν ἐξκούβιτων, ut Rulfus et Constantinus scri-

bunt, significat; de quo nulla difficultas. GOAR.

(19) *Oppositus Paschæ dies et octavus Antipaschæ est, qui Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ, a lecto Evangelio, nobis Dominica in Albis. Ἡ τρίτη qui sequitur, Martis dies. GOAR.*

ἀπῆλθεν εἰς τὰ Στουδίου. Ὁ δὲ Μιχαὴλ καὶ ὁ τοῦτου θεῖος, ὡς ἤσθηοντο τὴν τοῦ λαοῦ παρουσίαν, ἐκ τοῖς ἀδύτοις τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου κατέφυγον. Ἀλλὰ φλεγμαίνων ἔτι τῷ θυμῷ διὰ τοὺς ἀναιρεθέντας ὁ δῆμος εἴσεισι πρὸς βίαν εἰς τὸν θεῖον ναόν, καὶ ἀφαρπάσαντες ἐκεῖθεν αὐτοὺς εἴλκον διὰ τῆς ἀγορᾶς ἀπὸ τῶν ποδῶν, καὶ ἄνωθεν τῆς Περιθλέπτου μονῆς ἐν τῷ τόπῳ τῆς καλουμένης Σίγματι ἀγαγόντες ἀποτυφλοῦσι καὶ ἄμφω, τοῦ Μιχαὴλ πολλὰ καθικετεύσαντος πρότερον τὸν ἑαυτοῦ τυφλωθῆναι θεῖον, ὡς πάντων τῶν γενομένων κακῶν καὶ πρωτουργὸν καὶ αἴτιον· ὃ καὶ ἐγένετο. Τυφλωθέντες οὖν ἐξορίζονται, ὁ μὲν Μιχαὴλ εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Ἐλεγκῶν εἰκάδι πρώτη μηνὸς Ἀπριλλίου, Ἰνδικτιῶνος ἑ' τοῦ ςψν' ἔτους, βασιλεύσας ἐπὶ μῆνας δ' καὶ ἡμέρας ε', οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ πάντες ἄλλος ἄλλαχῆ διεσπάρτησαν.

Ἰάλιν δὲ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν Ζωὴν μετακυλισθείσης, συμβάσιλεύουσιν ἔχουσιν, ὡς εἶπομεν, οὐχ ἑκοῦσαν καὶ τὴν ἀδελφὴν Θεοδώραν, τιμῶν μὲν ἡ σύγκλητος προβιβασμοῖς ἐγεραίρετο καὶ δωρεῶν διανομαῖς τὸ κοινόν, [P. 753] καὶ τὰ πράγματα προμηθείας τῆς ἐνδεχομένης ἐτύγγχανε, γραμμάτων ἀπανταχοῦ καὶ διαταγμάτων ἐκπεμπομένων, ἀπριάτην τε τὰς ἀρχὰς γίνεσθαι καὶ μὴ ὄντους ὡς πρότερον ὑπισχνουμένων, καὶ πᾶσαν ἀδικίαν ἐκ μέσου διοριζομένων ἐλαύνεσθαι. Τούτων δὲ καταστάτων ὡς τοῖς κρατοῦσιν ἐδόκει, ἤχθη καὶ ὁ νοθεύσιμος Κωνσταντῖνος ἀπὸ τῆς ὑπερορίας, καὶ περὶ τῶν δημοσίων ἀνακρινόμενος χρημάτων, τὰς ἀπειλὰς πτοηθεὶς, ὑπέδειξεν ἐν τῷ κατὰ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους οἶκῳ αὐτοῦ κεκρυμμένα ἐν τισὶ κινστέρνῃ χρυσίου κεντηνάρια ν' ἐπὶ τρισί. Καὶ ταῦτα μὲν διεκομίσθη τῇ βασιλίδι, ἐκεῖνον δ' αὖθις ἡ ὑπερορία ἐδέξατο. Προχειρίζεται δὲ ἡ βασιλὶς δομῆστικόν τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς Νικόλαον, πρόεδρον τὸν εὐνοῦχον τοῦ ἰδίου πατρὸς, καὶ δοῦκα τῆς Δύσεως Κωνσταντῖνον πατρίκιον τὸν Καβάσιλαν· τὸν δὲ πατρίκιον Γεώργιον τὸν Μανιάκην, ἤδη παρὰ τοῦ Μιχαὴλ φθάσαντα τῆς φρουρᾶς ἀπολυθῆναι, μάγιστρον τιμήσασα στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ταγμάτων ἐκπέμπει. Καὶ ταῦτα μὲν γέγονεν οὕτως. Βουλῆς δὲ προτεθείσης περὶ βασιλείας, καὶ δόξαν τοῖς πᾶσι βασιλέα προχειρισθῆναι καὶ τῇ Ζωῇ νομίμως συναφθῆναι, ἔσπευδε μὲν αὐτῇ Κωνσταντῖνον ἀγαγέσθαι τὸν κατεπάνω (20), ὃν δὲ καὶ Ἀργυροκλίνην, ἀφ' ἧς ὑπηρεσίας μετεχειρίσατο, ἀπεκάλουν· τὴν γὰρ ὁ ἀνὴρ εὐπρεπῆς τὴν ὄραν, ἐλέγετο δὲ καὶ λάθρα τῇ Ζωῇ πλησιάζειν. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἡ σύνοικος φαρμάκοις ἐξάγει τοῦ βίου, οὐκ ἐπειδὴ ἀποστέργως εἶχε πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμελλε τούτου ἔτι ζῶσα στερίσκεσθαι. Καὶ λοιπὸν ἀστοχῆσασα ἡ βασιλὶς τοῦ σκοποῦ, μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἐξορίας Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον, παρὰ τοῦ ὀρφανοτρόφου τὴν νῆσον Μιτυλήνην κατακριθέντα οἰκεῖν διὰ τὸ παρὰ πάντων φημίζεσθαι ὡς μέλλει κρατῆσαι τῆς βασι-

A interfectos vi eo irrumpit, indeque eos abreptos per forum pedibus trahunt usque ad locum cui Signa nomen, supra Periblepti silum monasterium, ibique utrique oculos eruunt, Michaelo multis precibus deposcente ut de avunculo priore loco sumeretur supplicium, ut qui auctor causaque omnium istorum fuisset malorum; quod et impetravit. Oculis amissis relegati sunt, Michaelus in monasterium Elegmorum, 21 die Aprilis, indictione 10 anni supra indicati. Imperavit menses 1 dies 5. Cognati ejus omnes alii alio dispersi sunt.

βασιλεύσας ἐπὶ μῆνας δ' καὶ ἡμέρας ε', οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ πάντες ἄλλος ἄλλαχῆ διεσπάρτησαν.

B Imperio Zoæ restitulo, quæ sororem Theodoram quantumvis invita, consortem habebat, statim et honorum gradibus senatorio ordini 541 et largitionibus et multitudini gratiæ sunt actæ, ac rei publicæ quanta omnino poterat cura gesta. Nam in omnes imperii partes litteræ et edicta dimittebantur, quæ et magistratus vendi, quod ante erat facilitatum, prohiberent, et omnia injustitiæ generum exterminari juberent. His ita ex Augustarum sententia constitutis, adductus etiam Nobilissimus ab exilio. Cumque de publicis interrogaretur pecuniis, minis perterritus demonstravit domi suæ, quæ erat prope sanum Apostolorum, abscondita auri centenaria quinquaginta tria in cisterna quadam. Ea pecunia Augustabus reddita Nobilissimus in exilium remissus. Deinde Augusta creavit domesticum scholarum Orientis Nicolaum præsidem, eunuchum sui patris, et ducem Occidentis Constantium patricium Cabasilam. Patricium autem Georgium Maniacem, quem jam ante Michaelus e custodia dimiserat, magistri honore ornavit et cum pleno imperio imperatorem exercitui in Italiam misit, Secundum hæc de imperatore creando cogitatum, placuitque omnibus ut imperator designaretur ac Zoæ legitimo conjugio copularetur. Ac cupiebat sane ipsa maritum habere Constantinum Catepano, quem et ab officio quod gesserat Argoclinam vocabant, quod et formosus erat et cum Zoæ occulte rem habere 542 dicebatur. Sed eum uxor veneno necavit, non quod ei infensa esset, sed quod se vivam eo privatum iri intelligebat. Zoæ hoc consilio ad irritum relapso Constantinum Monachum ab exilio revocat, quem orphanotrophes Mitylenam deportari jusserat, quod omnium rumore perhiberetur imperio potiturus. Hunc Zoæ, dum adhuc de altero illo Constantino ad imperii culmen cvebendo cogitaret, prætorem Græcorum designarat. Verum ut is veneno fuit sublatus, quod hic idem nomen gerebat, Augustæ commodus

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(20) Superiorem aut supra hæc vox significat; apparetque eum alicui rei aut provinciæ fuisse præfectum. Sed quid fuerit, in obscuro est. Ut et Argoclines, quale sit officii genus: altum lectum in voce invento, sed rem non assequor. Quid si fuit quoddam, ut aureum, ita argenteum triclinium, cujus

ille curator fuerit, ἀργυροκλίνης; Xyl. — Tori minister, sive tardius in lecto decubituro principii ministrans adductisque et expansis circumquaque strati cortinis eum obvelans, ἀργοκλίνης est, παρὰ τοῦ ἀργεῖν ἀμφὶ τὴν κλίνην. GOAR.

visus. Ergo adductus est ad templum principis exercituum, quod in Damocranea est Athyro proximum; missusque Stephanus Pergamenus, unus de cubiculariis Augustarum eunucho, qui cum privato habitu exutum imperatoria amitteret purpura et cececi impositum in palatium adduceret. Adducto Augusta Zoe nupsit, consecrante matrimonium primo Novæ Romæ presbytero, cui Stypes erat nomen, die Junii undecima anni ejus quæ supra indicavimus. Postridie coronatus est a patriarcha.

δρόμωνι ἐμβιβάσας ἄγει πρὸς τὰ βασίλεια. Ὥτινι ἀχθόντι συνάπτεται εἰς κοινωνίαν γάμου ἢ βασιλῆς, τῆς ἐκρολογίας γενομένης παρὰ τοῦ πρώτου τῶν πρεσβυτέρων τῆς Νέας (22), ὃς Στυπῆς ὠνομάζετο, ἰα' τότε τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἄγοντος, τοῦ ςον' ἔτους. Στέφεται δὲ τῆ ἐπαύριον παρὰ τοῦ πατριάρχου.

Monomachus accepto imperio, et senatorius viros, prout ejusque dignitas ierebat, ad sublimiores evexit honores, et pecuniæ distributione suam in populum liberalitatem declaravit. Emisit etiam decreta per omnes provincias, quæ et ipsum esse imperatorem factum indicarent, 543 et promitterent forte ut sub ipso omnia honesta vigerent omniaque flagitia excienderentur. Joannem quoque orphanotrophum cum omnibus quæ ipsius erant, a Monobatarum monasterio in Lesbum, et Michaelum ræcens imperio privatum in Chium, Constantinumque nobilissimum in Samum deportavit. Hoc usus exordio Monomachus indictione 10. Sexta porro Octobris die, indictione 11, anno mundi 6551, cometa apparuit, ab oriente ad occasum proficiscens, totoque illo mense fulsit. Is portendebat calamitates mundo eventuras. Cum enim Stephanus, qui et Boisthlabus, fuga, ut ante docuimus, ex urbe elapsus Illyricos occupasset montes, ac Triballos et Servos indeque viciniam Romanis subditam populationibus vexaret, Monomachus earum grassationum impatiens Michaelo patricio Anastasii logothetæ filio, tum Dyrrachii præfecto, mandat per litteras ut collectis et suis et aliis militibus, quotquot in vicinis ac Romanis subditis provinciis dispositi erant, una cum ordinum ductoribus in Triballos proficiscatur et Stephanum debellet. Is vero Michaelus rei bellicæ ignarissimus (quippe in umbra et inter delicias educatus) inepte et insecite rem aggressus magnam rei Romanæ calamitatem invexit. Contractis enim, ut jussus erat, copiis (ad sexaginta millia militum ex continebant) in Triballos duxit itineribus acclivibus, asperis, salebrosis ac ita angustis ut ne bini quidem simul ire equites possent, Servis, ut fertur, decita opera cedentibus ac intrare eum sinentibus, neque de reditu sollicitum neque justo præsidio angustias occupantem. Ita ingressus campestria direptionibus

λείας. Τοῦτον γὰρ, ὁπηνίκα τὸν ἕτερον ἐβουλεύετο Κωνσταντῖνον εἰς τὸν βασιλεῖον θρόνον ἀναγαγεῖν, δικαστὴν Ἑλλήνων (21) προσχειρίσατο· ἐπειδὴ δὲ κάκεινος, ὡς εἴπομεν, κατεργάσθη φαρμάκῳ, ὃ βῆθεις Μονομάχος καὶ τῆ θανόντι ὁμώνυμος πρὸς τρόπον ἐνολίσθη τῆ βασιλίδι. Πήχθη οὖν πρὸς τὸν ἀγγίστα τοῦ Ἀθύρου διακείμενον ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου τὸν ἐν Δαμοκρανεῖα καὶ πεμφθεὶς Στέφανος εἰς ὧν τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων τῆς βασιλίδος ὁ Περγαμηνὸς ἀποδιδύσκει μὲν αὐτὸν τὴν ἰδιωτικὴν στολὴν, ἀμφιέννυσι δὲ πορφυρίδα βασιλικὴν, καὶ

[P. 754] Καὶ ἤδη τῶν πηπέτρων γενόμενος ἐγκρατῆς πάντας μὲν τοὺς συγκλητικὸς βαθμοὺς ἀξιωματῶν κατὰ τὴν ἐκάστου προσέβασεν ἀξίον, καὶ χρυσίου δὲ διανομαῖς τὸ πλῆθος ἐφιλοτιμήσατο. Ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ἀναφράς ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι, τὴν τε ἀνάβρῃσιν αὐτοῦ δηλοῦσας, καὶ ὑπισχνουμένας παντὸς μὲν ἀγαθοῦ βλύσιν καὶ παύρῃσιν, πάσης δὲ κακίας ἀποτομήν. Μετεβίβασε δὲ καὶ Ἰωάννην τὸν ὄρφανοτρόφον μετὰ πάντων ὧν εἶχεν ἀπὸ τῆς μονῆς τῶν Μονοβατῶν εἰς τὴν νῆσον Δέσσον, καὶ Μιχαὴλ τὸν πρὸ τοῦ βασιλέως εἰς Χίον, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν νοβελίσσιμον εἰς Σάμον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράχθη ἐν προσιμίῳ τῆ Μονομάχῳ, κατὰ τὴν ἰ' Ἰνδικτιῶνα κατὰ δὲ τὴν ς' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, τῆς ἰα' Ἰνδικτιῶνος, τοῦ ςονα' ἔτους, ἐφάνη κομήτης ἀπὸ τῆς ἑω πρὸς τὴν δύσιν ποιούμενος τὴν πορείαν, καὶ ὠρᾶτο λάμπιον παρ' ὅλον τοῦτον τὸν μῆνα. Προεμήνυε δ' οὗτος τὰς μελλούσας ἐπισυμῆσεσθαι κοσμικὰς συμφορὰς. Στεφάνου γὰρ τοῦ καὶ Βοισθλάβου, ὡσπερ ἔμπροσθεν ἐρρήθη, ἀποδράντος ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου καὶ τὰ Ἰλλυρικὰ κατασχόντος ὕρη, καὶ Τριβαλλοῦς καὶ Σέρβους καὶ τὰ πρόσσικα γένη καὶ Ῥωμαίοις ὑπήκουα κατατρέχοντος καὶ ληϊζομένου, μὴ φέρων ὁ Μονομάχος τὰς ἐκείνου καταδραμὰς τῆ τότε ἄρχοντι τοῦ Δυρράχίου (τὴν δὲ Μιχαὴλ πατρίκιος, ὁ Ἀναστασίου τοῦ λογοθέτου υἱὸς) γράμμασιν ἐγκελεύεται τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀθροῖσαι τοῦ Δυρράχίου λαὸν στρατιωτικὸν, ἔτι δὲ καὶ τὰς στρατίας τῶν ἐγγιζόντων τούτῳ θεμάτων καὶ αὐτῶ ὑποκειμένων, καὶ συνάμα τοῖς ὑποστρατήγοις εἰς Τριβαλλοῦς ἀπελθεῖν καὶ καταπολεμῆσαι τὸν Στέφανον. Ὁ δὲ πολεμικῆς ἐπιστήμης ἀπέχων μακρὰν, οἷα σκιατραφῆς ἄνθρωπος καὶ ὑπαθείαις ἐντεθραμμένος, ἀφυῶς καὶ ἀτέχνως ἐπιχειρήσας τῶ ἔργῳ μεγάλης αἰτίας ἀτυχίας τῶ Ῥωμαίων ἐγένετο πολιτεύματι. Ἀθροίσας γὰρ ἄς προσετέτακτο δυνάμεις, οὕσας περὶ τὰς ἐξήκοντα χιλιάδας, εἴσειπεν εἰς Τριβαλλοῦς, διοδεύσας ὁδοῦς

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(21) Qui liles ortas inter Sarracenos aliosque septentrionales infideles judicaret, et de illis ex æquo et bono decerneret, in hoc a iudice castrensi discretus, quod hic Christianis imperatori militantibus, ille cunctis a Christi fide alienis jus diceret. Auctor unum memorat, alium Codinus, nempe quinquagesimum secundum inter officiales

recenset. GOAR.

(22) Xylander ridicule, et ut libet, ex capite sibi fingit in Nova Roma presbyteros. Sanctius itaque et verius: *Peracta nuptialis benedictionis solemnitate ab Ecclesiæ Novæ archipresbytero.* Erat autem ἡ Νέα Ecclesia in palatio a Basilio imperatore constructa, de qua auctor p. 588. GOAR.

άνάνταις καὶ τραχείας καὶ ἀπακρήμους καὶ στενο-
χώρους ὡς μὴ ἐν ταυτῷ δύνασθαι δύο ἱππότας
βαδίζειν, ἐνδόντος ἐξεπίτηδες, ὡς φασί, καὶ τῶν
Σέρβων καὶ συγχωρησάντων τὴν εἴσοδον, μήτε τῆς
ὀπιστροφῆς φροντίσας μήτε φυλακὴν ἐπιστήτας
ἀξιόμαχον ταῖς στενοχωρίαις. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εἰσ-
ελθὼν ἐδήου τὰς πεδιάδας καὶ ἐπυρπόλει, οἱ δὲ
Σέρβοι καταλαβόντες ἐφύλαττον τὰ στενά καὶ ἀπό-
κρημνα τῆς τρίβου, καὶ προσέμενον τὴν ὀπιστρο-
φὴν. Ὡς δὲ ἄλις τῷ Μιχαήλ ἐδόκει τὰ τῆς λεηλα-
σίας, καὶ λείαν πολλὴν καὶ αἰχμαλωσίαν περιεβά-
λετο, καὶ καιρὸς ἐφάνη ἀναζυγῆς, κὰν ταῖς στενο-
χωρίαις ὁδοιποροῦντες ἐγένοντο, τότε δὴ ἀφ' ὕψους
οἱ πολέμοι χέρμασι τε βάλλοντες καὶ τόξοις καὶ
παντοίοις ἐκησθλοῖς ὄργανοις καὶ λίθους ὑπερμεγέ-
θεις κυλίοντες ἀνήρουν, τῶν περὶ τὸν Μιχαήλ μήτε
χερσὶ μήθ' ὄπλοις χρήσασθαι δυναμένον, μήτ' ἀρε-
τῆς ὄλως ἐπιδειχασθαι ἔργον. [P. 756] Καὶ οἱ μὲν
αὐτόθι βαλλόμενοι ἐπιπτον, οἱ δὲ κατεκρημνίζοντο καὶ
καίμενας φάραγγας καὶ τοὺς βύακας καὶ βατὰς γενέσθαι τοῖς διώκουσιν. Ἐπεσον οὖν περὶ πρὸς τὰς μ' χιλιάδας,
ἀνηρέθησαν δὲ καὶ στρατηγοὶ ἑπτὰ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐν ταῖς λόγχαις καὶ ταῖς νάπαις καὶ ταῖς συναγκείαις κρυβέντες
τῶν ὀρέων, καὶ τοὺς τῶν ἐναντίων διαδράντες ὄφθαλμοὺς, καὶ διὰ τῶν κορυφῶν τούτων ἀναβρῆχόμενοι, νυκτὸς
δισσώθησαν πεζοὶ καὶ γυμνοὶ καὶ τοῖς ὄρωσι θάμα ἐλευθέρων καὶ ὀρήνων ἄξιον. Δισσώθη δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Μι-
χαήλ, τὴν ἴσῃν καὶ αὐτὸς περικείμενος τύχην.

Γεώργιος δὲ μάγιστρος ὁ Μανιάκης ἐν Ἰταλίᾳ,
ὡς εἴρηται, παρὰ Ζωῆς τῆς βασιλίδος πεμφθεὶς ἐφ'
ᾧ καταστήσασθαι τὰ ἐκεῖ (ἐνόσει γὰρ τὰ πάντα καὶ
κακῶς ἐφέρετο ἐπειρία καὶ φαυλότῃτι ἀρχηγῶν),
πρὸς ἀποστασίαν ἀπέιδεν. Ἄξιον δὲ εἰπεῖν ἐπιδρα-
μόντας καὶ τὰς αἰτίας εἰς ἀκριβῆ γινῶσιν τῶν τῷ
βιβλίῳ ἐντυγχανόντων. Ὅτε γὰρ οὗτος πρῶτον εἰς
Ἰταλίαν ἐπέμφθη παρὰ τοῦ βασιλέως Μιχαήλ συμ-
μαχήσων Ἀπολάφαρ Μαχαῦμετ τῷ τῆς Σικελίας
ἀρχοντι πελεμουμένῳ παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ καὶ
τῶν Ἄφρων, ἔτυχε προσεταιρισάμενος καὶ Φράγγου-
ρους πεντακοσίους ἀπὸ τῶν πέραν τῶν Ἄλπειων
Γαλλιῶν μεταπεμφθέντας καὶ ἀρχηγῶν ἔχοντας
Ἄρδουῖνον (23) τὴν κλήσιν, χώρας τινὸς ἀρχοντα
καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἀγόμενον, μεθ' ὧν τὰ τῶν Σαρακη-
νῶν εἰργάσατο τρόπαια. Ἐπεὶ δὲ οὗτος συκοφαντη-
θεὶς παρελύθη τῆς ἀρχῆς καὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσ-
αχθεὶς καθείρθη, καὶ ἀρχεῖν ἀντ' αὐτοῦ τῆς Ἰταλίας
ἐπέμφθη Μιχαήλ πρωτοσπαθᾶριος ὁ Δοκκιανὸς, ἀν-
επιτήδειος ἄνθρωπος καὶ πρὸς μεταχείρησιν πρα-
γματῶν οὐκ εὐφυῆς, οὐκ ἐδεήθη χρόνου συγγέαι καὶ
διαφθεῖραι τὰ πάντα. Μὴ παρέχων γὰρ κατὰ καιρὸν
τοῖς Φράγγοις τὸ αὐτοῖς παρεχόμενον ἐφ' ἕκαστον
μῆνα σιτηρέσιον, μᾶλλον δὲ, ὡς φασί, καὶ τὸν ἡγε-
μόνα τούτων, ἀφιγμένον ὡς αὐτῶν ἐφ' ᾧ παρακαλέ-
σαι ἠπίως χρῆσθαι τοῖς στρατιώταις καὶ μὴ ἀπο-
στερεῖν τούτους τοῦ τῶν πόρων μισθοῦ, ὕβρισας καὶ
μαστιγώσας ἀτίμως, ἠνάγκασε τοὺς ἀνθρώπους
ἀποστατῆσαι. Ὡν ὄπλα κεκινήκωτων δέον τὰς Ῥω-
μαϊκὰς ἀπάσας ἀθροῖσαι δυνάμεις καὶ τούτοις προσ-
μῖξαι, ὁ δὲ τοῦτο οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἐν εἰληφῶς
τάγμα τὸ τοῦ Ὀφικίου καὶ μέρος τῶν Θρακησίων,

A incendiisque vastabat. At Servi fauces itinerum ac
prærupta insidere et reditum ejus præstolari. Mi-
chaelus ut satis prædæ captivorumque partura
tempusque domum reducendi putavit, et in reditu
in angustias pervenit, ibi vero Servi de sublimio-
ribus locis Romanos saxis, lapidibus, sagittis, om-
nisque generis missilibus impetere, neque armis
neque manibus uti valentes, aut ullo modo reni-
gerere. Ita alii missilibus prosterni, alii per præ-
cipitia devolvi, miserabili clade, adeo ut adjacentes
convulles atque cavitates cadaveribus impletæ
persequentibus pervixæ essent. Perierunt ad 40 mil-
lia et 7 duces: reliqui per saltus ac silvas mon-
tium dissipati et conspectui hostium subducti in
cacumina evaserunt, 545 noctuque ad sua
pervenerunt, miserandum ac lacrymabile spectacu-
lum. Inter hos fuit etiam ipse Michaelus simili usus
fortuna.

B ἐλευθέρων ἀνηλίσκοντο, ὡς πληρωθῆναι νεκρῶν τὰς παρα-
καίμενας φάραγγας καὶ τοὺς βύακας καὶ βατὰς γενέσθαι τοῖς διώκουσιν. Ἐπεσον οὖν περὶ πρὸς τὰς μ' χιλιάδας,
ἀνηρέθησαν δὲ καὶ στρατηγοὶ ἑπτὰ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐν ταῖς λόγχαις καὶ ταῖς νάπαις καὶ ταῖς συναγκείαις κρυβέντες
τῶν ὀρέων, καὶ τοὺς τῶν ἐναντίων διαδράντες ὄφθαλμοὺς, καὶ διὰ τῶν κορυφῶν τούτων ἀναβρῆχόμενοι, νυκτὸς
δισσώθησαν πεζοὶ καὶ γυμνοὶ καὶ τοῖς ὄρωσι θάμα ἐλευθέρων καὶ ὀρήνων ἄξιον. Δισσώθη δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Μι-
χαήλ, τὴν ἴσῃν καὶ αὐτὸς περικείμενος τύχην.

C At in Italiam, ut demonstravimus, missus a Zoa
Georgius Maniaces magister, ut res ibi ducum
ignavia labefactatas constitueret, tyrannidem alie-
ctavit. Estque operæ pretium hujus facinoris cau-
sas perstringere. Quo tempore ab imperatore Mi-
chaelo in Italiam missus fuerat Maniaces, ut
Apolaphari Muchumeto Siciliæ principi a fratre
suo et Afris oppugnato auxilium ferret, socios
sibi asciverat 500 Francos, e Gallia transalpina
evocatos, ducem Arduino, cujusdam regionis domino
nemini subdito. His sociis sua de Saracenis statu-
erat tropæa. Postquam vero Maniaces per calum-
niam imperio privatus ac Byzantium in carcerem
abductus fuit, missusque ei successor Michaelus
protospatharius Doccanus, homo ineptus, nulla
mora interposita periit res Romana. Nam hic cum
Francis non præbuisset menstrua quæ accipere so-
lebant stipendia, eorumque insuper ducem, qui ad
ipsum venerat hortabaturque ut benigne milites
tractaret neque eos mercede laborum fraudaret,
546 per contumeliam flagris (ita enim fertur)
occidisset, coegit Francos a se deciscere. Cum-
que si arma movissent, et ipse cum omnibus Ro-
manis copiis eos deberet adoriri, unica Opsiciana
legione et parte Thracensium stipatus, cum iis
apud Cannas prope Aufidum fluvium, quo loco quon-
dam permulta Romanorum millia occidit Annibal,
confluxit, victusque amissa majore exercitus parte
Cannas turpiter evasit. Hac accepta clade, ne ictus
quidem, quod est de piscatore proverbium, sapuit,
neque omnibus copiis munitus hostem petiit, sed
temeritate nimirum ductus eos ipsos qui victi fue-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(23) Arduino Longobardo ducæ Normanni Apulia potiti sunt, eaque inter se divisa Græcorum amici nonnumquam effecti. Leo Ostiensis, II, 68. GOAR.

rant collegit; adjunctisque Pisidis et Lycaonibus qui fœderatorum legionem implent. Francos, quibus alia haud exigua auxilia ab Italis circa Padum flumen et ad Alpium radices habitantibus accesserant, apud Poras (id loci nomen est) adortus magna rursus pugna victus est. Michaelus imperator his cognitis imperium Doceano abrogat, mittitque pro eo in Italiam Bojannem, qui strenuus et bello egregius videbatur, et ab eo Bojanno ducibat genus qui a Basilio imperatore in Italiam missus totam Italiam ad Romanam neque in potentiam ejus redegerat. Verum is quoque cum eo venisset, et novum exercitum non haberet, sed jam ante victos cogere in hostem **547** ducere, qui regionem eam obtinebat ac ut propriam tutabatur, victus apud Monopolim in potestatem hostium vivus pervenit, iis quos ferrum non absumpserat, alio alias dissipatis in castella quæ Romanis adhuc favebant. Exinde Franci Italiam ut bello partem sibi vindicavere, incolis qua ultro se dedentibus qua vi subactis. Quatuor tantum urbes in Romanorum fide permanserunt, Brundisium, Hidrus, Tarentum et Baris. Michaelo imperatore mortuo et Calaphata ejus successore exturbato missus in Italiam, ut diximus, Maniaces, quanquam non esset satis justis copiis instructus, artibus tamen imperatoris tantum confecit, ut et Francos Italia pelleret apud Capuam, Beneventum ac Neapolim, et res mediocri in quiete ac securitate constitueret. Habebat hic Maniaces in provinciis Orientalibus possessiones, et vicinum Romanum Durum, cum quo exercuerat inimicitias: et eum aliquoties, nisi fuga sibi cavisset, interfectorus fuerat. Postquam vero imperio Romano politus est Monomachus, Durus quoque ad summam evectus fortunam (nam ab imperatore, qui sorore ejus pro pellice utebatur, magister et protospatharius factus erat) injuriarum Maniacis memor, abusus sua potentia **548** et Maniacis absentia, ditiori ejus multa intulit damna et thalamum ejus licenter polluit. De quibus Maniaces in Italia factus certior, magnas animo molestias irasque agitabat. Cumque opera Romani insuper factum esset ut magistratus ipsi abrogaretur, deploratis prorsus rebus (intelligebat enim reditum in urbem non bene sibi cessurum), concitatis atque corruptis Italicis copiis, cum jam desiderio in patriam redeundi milites arderent, arma contra imperatorem movet. Missum ergo sibi successorem Pardum protospatharium, hominem Byzantium, neque ullam ob præsantiam, sed quia octus erat imperatori, tantæ provinciæ præfectum, interfecit. Ipse diademate et reliquis imperii sumptis insignibus imperator salutatur, exercituque in naves imposito in Bulgariam trajicit. Imperator postquam de hoc rescivit, non leviter perturbatus, litteras ad eum mittit, in quibus ipsi et quos secum habebat impu-

A καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἐν Κάνναις περὶ τὸν Ἄμφιδον ποταμὸν, ἐνθα καὶ κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους Ἀννίβας τὰς πολλὰς τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων κατέκοψε μυριάδας, ἠττήθη, καὶ τὸ πλεόν ἀπίβαλα τῆς στρατιᾶς, ἀίσχιστως καὶ αὐτὸν ἐν Κάνναις διασωθεὶς. Οὕτω δὲ πληγεὶς οὐδὲ μετὰ τὴν πληγὴν, κατὰ τὸν ἐν παροιμίαις ἀλίαια, νοὺν ἔσχευ, οὐδ' ὀχυρώσας ἑαυτὸν πάση τῇ στρατιᾷ προσέβαλε τοῖς ἐχθροῖς, ἀλλ' ὑπὸ θράσους, ὡς ἔοικε, στρατηγούμενος αὐτοῦς τε τοὺς ἠττηθέντας πάλιν ἀναλαβὼν καὶ Πισσίδας καὶ Λυκάονας, οἵπερ ἀναπληροῦσι τὸ τάγμα τῶν φοιδεράτων (24), περὶ τὰς λεγομένας Ὑρας προσρήγνεται τοῖς ἐχθροῖς καὶ τρέπεται αἰθίς κατὰ κράτος, προσεταιρισμένων τῶν Φράγγων καὶ ἄλλο πλῆθος [P. 756] οὐκ ὀλίγον ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν τῶν περὶ τὸν Ἰάδον τὸν ποταμὸν καὶ τὰς ὑπωρείας οἰκούντων τῶν Ἀλπειῶν. Τοῦτο δὲ πηθόμενος ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, τοῦτον μὲν μετέστησε τῆς ἀρχῆς, ἐπεμφε δὲ τὸν Βοϊωάννην, δοκούντα πρακτικὸν ἄνδρα εἶναι καὶ ἐν πολέμοις εὐδόκιμον, καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀναφέροντα τὴν τοῦ γένους ἀναφορὰν τὸν ἐπὶ Βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐν Ἰταλίᾳ πεμφθέντα Βοϊωάννην, ὅς πάσαν τὴν Ἰταλίαν μέχρι Ῥώμης τότε τῷ βασιλεῖ παραστήσατο. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπεληθὼν κατὰ χώραν καὶ νεολῆ καὶ ἀκμαίαν δύναμιν μὴ λαβὼν, ἀλλ' ἀναγκασθεὶς μετὰ τῶν προητητημένων συμβῆλαι τοῖς ἐχθροῖς κατὰ τὴν Μονόπολιν ἤδη κραταιωθεῖσι καὶ τῆς χώρας ὡς ἰδίας ἀντεχομένοις, ἠττηθεὶς ἰάλω, καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατός, ὅσοι μὴ σιδήρου γεγονῆσι παρανάλωμα, ἄλλος ἄλλαχού διεσκεδάσθησαν, διασωθέντες ἐν τοῖς ἔτι τὰ Ῥωμαίων φρουροῖσι φρουροῖς. Καὶ λοιπὸν οἱ Φράγγοι τῆς Ἰταλίας ὡς δορυκτῆτος ἀντεποιοῦντο κτήματος, τῶν ἐγχωρίων ὧν μὲν ἐκουσίως, ὧν δὲ βία καὶ ἀνάγκη προσχωρούντων αὐτοῖς, πλὴν Βριντησίου καὶ Ἰδρουῦτος καὶ Τάραντός τε καὶ Βάρεως· αὗται γὰρ αἱ τέσσαρες πόλεις παρέμειναν πίστιν Ῥωμαίοις φυλάττουσαι. Μιχαὴλ δὲ τοῦ βασιλέως ἀποθανόντος καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν ἐξωσθέντος τῆς βασιλείας, ὁ Μανιάκης, ὡς ἄνωθεν ἐβρέθη, πεμφθεὶς εἰς Ἰταλίαν παρὰ τῆς Ζωῆς, εἰ καὶ μὴ δύναμιν ἀξιόχρεων εἶχεν, ὁμως μετὰ τῆς παρούσης στρατηγικῆς μηχαναῖς χρησάμενος ἐκδιώξει ἴσχυσε τοὺς Φράγγους τῆς Ἰταλίας περὶ Καπύην καὶ Βενεβενδῶν καὶ Νεάπολιν, καὶ μετρίαν κατάστασιν καὶ γαλήνην παρέσχε τοῖς πράγμασι. Οὗτος ὁ Μανιάκης κατὰ τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν τὰς οἰκῆσεις ἔχων καὶ Ῥωμανῶ τῷ Σκληρῶ γειτονῶν, διαφερόμενος πρὸς αὐτὸν πολλάκις ἐπεχειρήσεν ἀναλεῖν τοῦτον, εἰ μὴ φυγῇ τὴν ἑαυτοῦ ἐπορίσατο σωτηρίαν. Ἐπεὶ δὲ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐς Κωνσταντῖνον ἦλθε τὸν Μονομάχον καὶ ὁ Σκληρὸς ἐπὶ μέγα τύχης ἤρτο (ἐπαλλακίζετο γὰρ τῷ Μονομάχῳ ἢ τοῦ Σκληροῦ ἀδελφῷ) μάγιστρος τιμηθεὶς καὶ πρωτοστράτωρ, τῶν εἰς αὐτὸν μεμνημένους τοῦ Γεωργίου καταδρομῶν, καταχρώμενος τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τὴν ἀπουσίαν κατατρέχων τοῦ Μανιάκη, τὰ τε

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(24) Error tollendus, quo fœderati et fœderati iidem censentur. Hi ex omni extra natione, illi ex

subditis Pisidis et Lycaonibus, ut hic auctor enarrat. (1018.)

ἀνίκοντα αὐτῷ ἐδῆου καὶ ἕκαστα χωρία καὶ εἰς τὴν
 τοῦτου κοίτην ἀνέδην ἐξέβρισην. Ἄπειρ ἐκεῖνος ἐν
 Ἰταλίᾳ πυνθνήμενος ἤσχαλλε καὶ διεπρίετο τῷ
 θυμῷ. Ἄρει δὲ καὶ σπουδῇ τοῦ Ἰωμανοῦ παραλυ-
 θείς τῆς ἀρχῆς καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπεγνωκῶς (ἦδει γάρ
 ὡς οὐκ εἰς χρηστὸν αὐτῷ τέλος ἢ εἰς τὸ Βυζάντιον
 ἀφίξις τελευτήσεται) τὰς ἐν Ἰταλίᾳ δυνάμεις ἀνα-
 σείσας καὶ διαφθείρας, διψόντων τῶν στρατιωτῶν
 τὰς εὐκείας ἰδεῖν πατρίδας, ὄπλα κατὰ τοῦ βασιλέως
 κινεῖ. Καὶ τὸν μὲν πεμφθέντα διάδοχον αὐτοῦ (ἦν
 δὲ ὁ πρωτοσπαθάριος Πάρδας, [P. 757] ἀνὴρ Βυζάν-
 τιος, καὶ δι' ἄλλου μὲν οὐδὲν ἀγαθόν, ὅτι δὲ γνώριμος
 ἦν τῷ βασιλεῖ, τηλικαύτης χιώρας ἄρχειν πεμφθεὶς)
 ἀναίρει, αὐτὰς δὲ αὐτῷ διάδοχον περιθεὶς καὶ τὰ τῆς
 βασιλείας παράσημα ἀναλαθὼν ἀναγορεύεται βασι-
 λεύς, καὶ πλοίοις ἐμβιβάσας τὰς δυνάμεις περαιού-
 ται ἐν Βουλγαρίᾳ. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς παρα-
 χῆν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπέπεσε· καὶ γράμματα μὲν
 πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει παντὸς ἀπολύοντα φόβου τοῦ
 του καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παρακαλοῦντά τε ἀποθέσθαι
 τὰ ὄπλα, καὶ ὑπισχνούμενος πᾶσαν εὐεργεσίαν·
 ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἀτεγκτός ἦν καὶ οὐ μεθίετο τοῦ σκο-
 ποῦ, ἀγροχῶς καὶ αὐτὸς ἅς εἶχε δυνάμεις, καὶ στρατηγὸν
 αὐταῖς ἐπιστήσας αὐτοκράτορα τὸν Σεβαστο-
 φόρον (25) Στέφανον τὸν ἐν Δαμοκρανεῖα τῆς
 βασιλείας εὐαγγέλια τούτῳ διακομίσαντα, ἐκπέμπει
 κατὰ τοῦ ἀποστάτου. Καὶ συναντιῶσι τὰ στρατεύματα
 κατὰ τὸν λεγόμενον Ὀστροβὸν ἐν τῷ Μαρμαρίῳ,
 καὶ συμπλοκῆς γενομένης τρέπονται οἱ περὶ τὸν
 Στέφανον, αὐτοῦ τοῦ Μανιάκη προηγουμένου καὶ
 τὰς φάλαγγας διακόπτοντος. Καὶ αὐτὸν ὡς βασιλέα
 εὐφρόνουν. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐγένετο, αἰφνιδίως ἐκ
 τοῦ ἵππου πεσὼν οὗτος ἀπέθανε, μηδενὸς φωνέντος
 τοῦ τούτου τρώσαντος· εὐρέθη γάρ ἔχων κατὰ τοῦ
 στήθους καιρίαν πληγὴν. Τοῦτου δὲ γνωσθέντος
 τῷ ἐναντίῳ στρατεύματι, ἀποτέμνεται μὲν ἡ κεφαλὴ
 τοῦ Γεωργίου, συλλαμβάνονται δὲ καὶ πάντες οἱ
 αὐτῷ συνκράμενοι, ἅμα τῇ πτώσει τοῦ ἀρχηγοῦ
 τὰ ὄπλα ῥίψαντες καὶ ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαντες. Καὶ
 τῷ μὲν βασιλεῖ ἄγγελος ἐπέμφθη κομίζων τὰ
 εὐαγγέλια τῆς νίκης, εἴσεις δὲ μεθ' ἡμέρας τινὰς
 καὶ ὁ Στέφανος τὴν κεφαλὴν ἅγιον τοῦ
 Μανιάκη καὶ τοὺς κρατηθέντας ἐν τῷ
 πολέμῳ· καὶ διὰ μέσης τῆς πλατείας
 θριαμβεύσας προηγουμένης τῆς κεφαλῆς
 ἄνωθεν δόρατος, καὶ τῶν ἀποστατῶν
 ὄνοις ἐποχουμένων, αὐτὸς ὑπισθεν εἶπετο,
 ἵππῳ λευκῷ ἐφεζόμενος. Καὶ τὰ μὲν
 περὶ τὸν Μανιάκην τοιοῦτον εἴληφε τέλος.

Γέγονε δὲ τις καὶ ἄλλη ἀποστασία ἐν Κύπρῳ
 κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, πρωτουργὸν ἔχουσα
 Θεόφιλον τὸν Ἐρωτικόν· οὗτος γὰρ τῆς νήσου
 στρατηγὸν καὶ νεωτέρων ἀεὶ πραγμάτων
 ἐπιέμενος, ἐπιείπερ ἐπέθετο τὴν τοῦ
 Κελαφάτου καταστροφὴν καὶ τὴν κατασχούσαν
 τὰ πράγματα σύγχυσιν, καιρὸν εὐθετον
 εὐρεῖν οἴθησθαι πρὸς τὸ σπουδαζόμενον,
 τότε τὸ ἔθνος ἅπαν τῶν Κυπρίων
 ἀναπτει, καὶ τὸν δικαστὴν καὶ πράκτορα
 τῶν δημοσίων φόρων τὸν πρωτοσπαθάριον
 Θεοφύλακτον ὄνελεῖν παρασκευάζει,
 ἔγκλημα τούτῳ ἐπενεγκῶν ὡς
 βαρείας τὰς τῶν συντελεῶν ποιουμένων
 εἰσπράξεις. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτον οὐκ ἐδέξασε
 τῷ Μονομάχῳ μακροτέρας τριβῆς·
 χειροῦται γὰρ αὐτὸν ἐκπεμφθεὶς
 ὁ [τε] τοῦ στόλου κατάρχων Κωνσταντῖνος
 πατρίκιος ὁ Χαγὲ, τὸ ἔθνος ἅπαν τῶν
 Κυπρίων ὀποποιησάμενος, καὶ εἰς βασιλείαν
 ἄγει. Ἀχθέντα δὲ ἵπποδρομίας ἀγομένης
 θριαμβεύσας καὶ τῶν ὑπαρχόντων
 φιλώσας ἀπέλυσε.

[P. 758] Τῇ δὲ κ' τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, τῆς ια' Ἰνδικτιῶνος, κατέλυσε τὴν ζωὴν Ἀλέξιος ὁ πατριάρχ-

nitalem et multa beneficia pollicetur. Cum autem a proposito ille non dimoveretur, ipse quoque suis copias contrahit, et duce eas Stephano Sebastophoro (id est Augustifero), qui ipsi ad Damocraneam latum delati imperii nuntium attulerat, contra perduellem mittit. Concurrerunt adversi exercitus apud Ostrobam in Marmario, fusæque Stephani 549 copiae sunt, ipso Maniace primos ducente et hostium ordines disjiciente. Jamque universi eum imperatorem faustis omnibus salutabant, cum subito equo delapsus exspirat, non exstante vulneris auctore, quod in pectore letale acceperat. Quod simulatque innotuit imperatoriis, caput Maniaci amputatur; et qui ab ipsius partibus steterant, amisso duce, abjectis armis deditionem fecerunt. Confestim ad imperatorem nuntius victoriæ mittitur. Aliquot diebus post Stephanus in urbem redit, allerens caput Maniaci et bello victos, quos in triumpho duxit per mediam plateam, asinis insidentes, prælate in hasta capite Maniacis; et ipse albo equo vehens pompam est subsequutus.

B Sub idem tempus Theophilus Erolicus Cypri prætor, homo semper novandarum rerum cupidus, cognito Calaphatis exitu et rerum confusione, opportunum se tempus nactum ratus sui instituti conficiendi totum Cyprium populum concitat, instigatque ad necem Theophylacti protospatharii judicis ac publici tributi exactoris, sub prætextu nimii ab eo in exigendo adhibiti rigoris. Ad hunc opprimendum nihil opus fuit Monomacho 550 longiore mora. Nam classis ductor Constantinus Chages patricius Cypriis universis subactis eum cepit, et ad imperatorem adduxit. Adductum imperator stola muliebri induit, et ludis equestribus in Circo in triumpho duxit, spoliatumque suis facultatibus dimisit.

Θῆλον ὁ βασιλεὺς ἐνδύσας στολὴν καὶ ἐν τῷ ἵππικῷ φιλώσας ἀπέλυσε.

Vicesima die Februarii, indictione 11, Alexius patriarcha rebus humanis excedit. Ei sufficitur die

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(25) Imperii sibi delati nuntium σεβαστοφόρου nomine remunerabant Græci imperatores, quasi qui Augustini dignitatem obtulisset. Moris usum in Stephano manifestat auctor, et Σεβαστοφόρου appella-

tionis causam indicat eo quod τὰ τῆς βασιλείας εὐαγγέλια τούτῳ διακομίσαστο. Zonaras eo quod imperii insignibus illum ornasset. GOAR.

Annuntiationis festo Michaelus Cerularius, qui vixerat monachus ex quo eum orphanotrophus ob paratas insidias relegaverat. Indicatur etiam imperatori thesaurus auri reconditus in Alexii mansione, quem missis famulis recepit, ad centenaria viginti quinque. Eadem indictione, postridie Kalendas Maias, oculi effodiuntur orphanotropho in loco cui nomen Marycatis. Alii id inscio imperatore aiunt fuisse factum jussu Theodoræ: plerique omnes ipsius monachi mandato, ei ob relegationem irato. Mortuus est decima tertia die ejusdem mensis. Julio mense Stephanus Sebastophorus delatus est quod insidiatus esset imperatori volueritque imperium in Loonem patricium transferre et Melitenæ præfectum constituere filium Lampri. Ab Stephano quidem opibus suis multatus et monasticam vivere jussus et relegatus est. Lamprus, crudeliter tortus et per forum ludibrii causa in pompa ductus atque oculis orbatus, paulo post vita excessit.

551 Hac ipsa indictione, mense Junio, Rossica gens contra Romanum imperium insurrexit. Hactenus pacem amicitiamque cum Romanis Rossi coluerant, liberaque invicem fuerant commercia, et mercatores ultrò citroque commerciant. Tunc vero in urbe orta rixa cum quibusdam Scythis negotiatoribus, res ad manus venit, et est quidam de nobilioribus Scythis interfectus. Proinde ejus gentis regulus Bladimerus, homo iracundus atque animo inquieto, casum hunc sibi annuntiatum ægerrime terens, nulla interposita mora, ad arma vocatis subditis quot bello habiles erant, copiisque auxiliaribus ascitis haud exiguis a nationibus quæ Oceani insulas septentrionales inhabitabant, collecta ad hominum, ut ferunt, 100000 multitudine, eam usitatis apud ipsos navigiis (lintres nos vocamus, unica arbore cavata factæ) imponit, et adversus urbem tendit. Imperator, ejus conatu intellecto, legatis missis petit ut ab armis discedat, pollicitus se quidquid peccatum esset compensaturum, modo ne ipse levi de causa tot jam per annos coalitam pacem rumperet gentesque bello committeret. Cum autem barbarus litteris acceptis legatos ignominiose proturbaret, responsis superbis datis, imperator, desperata pace, ipse quoque se pro viribus bello parat. Scythicos negotiatores in urbe

552 degentes, nec non qui ut socii aderant, per provincias in custodiam dividit, ne quæ ab ipsis domi essent metuendæ insidiæ. Tum adornatis, quantum ejus præceps occasio rei ferebat, imperatoris triemibus aliisque levibus navigiis, et impositis in eos qui e militibus ea tempestate Byzantii agentibus legi poterant classiariis, ipse quoque conscensa celocæsua Barbaris occurrit in faucibus maris ad Pharum stationem habentibus, juxta per continentem comitante equitali haud exiguo. Instructa utrinque ad pugnam classe neutra pars prælium incipiebat, Scythis intra occupatum portum se continentibus, et Romanis eo-

A χης, καὶ ἀνάγεται εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, μοναχὸς ὢν ἐξ ὑπερ ὁ ὄρφανότροφος αὐτὸν διὰ τὴν ἐπιβουλήν ἐξώρισε. Προσαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ χρυσίον ἀποτεθησαυρισμένον ἐν τῇ τοῦ Ἀλεξίου μονῇ, καὶ πέμψας ἀνταλλάσσεται τοῦτο, εἰς κεντηνάρια ποσοῦμενον κέ. Μαΐου δὲ δευτέρας, τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος, ἐκτυφλοῦται καὶ ὁ ὄρφανότροφος ἐν τῇ λεγομένῃ χωρίῳ τῶν Μαρυκάτου, ὡς μὲν τινὲς φασιν, ὑπὸ Θεοδώρας, ἄκοντος τοῦ βασιλέως, ὡς δὲ ὁ τῶν πολλῶν κρατεῖ λόγος, παρ' αὐτοῦ τούτου ἐγνωτῶντος αὐτῇ διὰ τὰς ὑπερορίας, καὶ τῇ γ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀποθνήσκει. Ἰουλίου δὲ μηνί τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος κατηγορήθη καὶ Στέφανος ὁ Σεβαστοφόρος ὡς ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ καὶ βασιλέα βουλόμενος ποιῆσαι Λέοντα πατρικίον καὶ στρατηγὸν Μελιτηνῆς, τὸν υἱὸν τοῦ Λαμπροῦ· καὶ ὁ μὲν Στέφανος τῶν ὑπαρχόντων γυμνωθεὶς καὶ μοναχὸς ἀποκαρεῖς ἐξωρίσθη· ὁ δὲ Λαμπρὸς, ἀπηνῶς ἔτασθεις καὶ τὰς ὕψεις πηρωθεὶς καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πεμπευθεὶς, μετὰ μικρὸν ἀπέθανεν.

Ἐγένετο δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα τῆς αὐτῆς ἐπινεμήσεως καὶ ἡ τοῦ ἔθνους τῶν Ῥώων κίνησις κατὰ τῆς βασιλείδος. Οὗτοι γὰρ κοινοπραγοῦντες μέχρι τοῦδε Ῥωμαῖοι καὶ εἰρηνεύοντες μετ' αὐτῶν, ἀδέως τε ἀλλήλοις ἐπεμύοντο καὶ ἐμπόρους ἐς ἀλλήλους ἐπεμπον. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον φιλονεικίας γενομένης ἐν Βυζαντίῳ μετὰ τινῶν ἐμπόρων Σκυθῶν, συμπληγάδος τε ἐξ αὐτοῦ ἐπακολουθησάσης καὶ τινος Σκύθου φονευθέντος ἐπιφανοῦς, ὁ τότε κατάρχων τοῦ γένους τούτων Βλαδιμηρός, ἀνὴρ δραμητίας καὶ τὰ πολλὰ τῇ θυμῷ χαριζόμενος, πυθόμενος τὸ συμβᾶν καὶ δεινοπαθήσας καὶ μὴ δεῦς ἀναβολὴν ἢ καιρὸν τῷ κινήματι, τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀγείρας ἕσπον μάχιμον, προσεταιρισάμενος δὲ καὶ συμμαχικὸν οὐκ ὀλίγον ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐν ταῖς προσαρκτίοις τοῦ Ὠκεανοῦ νήσοις ἔθνῶν, καὶ πληθὸς ἀθροίσας, ὡς φασιν, περὶ τὰς ἑκατὸν γιλιάδας, καὶ πλοίοις ἐγχωρίοις τοῖς λεγομένοις μονοξύλοις ἐμβαλὼν κατὰ τῆς πόλεως ἐξορμᾷ. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς πέμπει μὲν πρεσβευτὰς, ἐξαιτῶν καταθέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ὑπισχνούμενος ἐξιάσασθαι εἴ τι θῆ καὶ γέγονεν ἄτοπον, καὶ μὴ διὰ μικρὸν ἐθελῆσαι πράγμα τὴν ἐκ μακροῦ παγιωθείσαν διαλύσαι εἴρηνην καὶ τὰ ἔθνη κατ' ἀλλήλων ἀνάψαι· ἐπεὶ δὲ δεξάμενος αὐτὸς τὰ γράμματα τοὺς τε πρέσβεις ἀτίμως ἐδίωξε καὶ ὑπερηφάνους καὶ σοφάρως ἀπέδωκεν ἀπολογίας, ἀπεινωκῶς ὁ βασιλεὺς τὴν εἰρήνην καὶ αὐτὸς ὡς ἐνῆν ἀντιπαρετάττετο. [P. 759] Καὶ τοὺς μὲν ἐνδημοῦντας τῇ βασιλείῳ ἐμπόρους τῶν Σκυθῶν, ἔτι δὲ καὶ τοὺς κατὰ συμμαχίαν παρόντας διασκορπίσας ἐν τοῖς θέμασι, καὶ ἀσφαλισάμενος ἵνα μὴ καὶ ἀπὸ τῶν ἐνδον ἐπιβουλή τις ἀνεγερθῇ, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ τὸ τοῦ ἔργου ὀξύρροπον, τὰς τε βασιλικὰς ἐξαρτύσας τριήρεις καὶ ἄλλας οὐκ ὀλίγας ἀπὸ τῶν εὐσταλῶν καὶ κούφων, καὶ λαοῦ πληρώσας ἀπὸ τῶν παρατυχόντων ἐν Βυζαντίῳ τότε στρατιωτῶν, καὶ αὐτῆς οὗτος τῇ βασιλικῇ ἐπιθὰς δρόμῳ ἐξείσι καὶ τοῖς Σκύθαις ἄπαντιάζει κατὰ τὸ τοῦ

Πόντου στόμα ἐν τῷ λεγομένῳ ναυλοχοῦσι Φάρῳ, παραπομένην ἔχων διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ ἱππικὴν στρατιάν οὐκ ὀλίγην. Ἔπει δὲ ἀντιμέτωποι ἔστησαν αἱ δυνάμεις, ἔργου μὲν οὐδέτερον μέρος ἤπειτα· οἳ τε γὰρ Σκύθαι ἐπὶ τοῦ λιμένου ἐνθα προσώρμον ἐστῶτες ἠσυχίαν ἔηγον, καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐκείνων προσμένων κίνησιν ἑκαρτέρει. Ἐπει δὲ ὁ καιρὸς ἐτρέψετο καὶ ἡ ὥρα ἦν πρὸς ὄψε, πρέσβεις ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐκπέμπει περὶ εἰρήνης, καὶ πάλιν ἀτίμως ἀποπέμπει τούτους ὁ βάρβαρος, μηνύσας, εἰ βούλεται τῷ βασιλεῖ καταθέσθαι τὰ ὄπλα, δοῦναι παντὶ τῷ ἐπομένῳ αὐτῷ στρατῷ ἀνὰ χρυσοῦ λίτρας τρεῖς. Ἀμνηχάνου δὲ φανείσης τῆς ἀπικρίσεως ἔγνω δεῖν ἔργου ἔχεσθαι. ὡς δ' ἐκείνοι ἀτρέμας εἶχον, μεταστειλάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν μάγιστρον Βασιλείου τὸν Θεόδωροκάνον τρεῖς εἰκηρένας προστάττει τριήρεις ὀρομάδας καὶ ἀπελθεῖν καὶ ἀποπειράσασθαι τῶν Σκυθῶν, εἴπερ δυνηθεῖται ἀκροβολιζόμενος πρὸς πόλεμον αὐτοὺς σπισπασσάσθαι. Ὁ δὲ τὰς τριήρεις εὐληφῶς καὶ πρὸς τοὺς Σκύθας γενόμενος οὐ δι' ἀκροβουλίσμου τῆς αὐτῶν ἀπειράτο γνώμης, ἀλλ' εἰς μέσους ἑαυτὸν ὠθήσας ἑπτὰ μὲν σκάφη τῷ σκευαστῷ καταφλέγει πυρὶ, τρία δὲ αὐτανδρα καταποντίζει. Χειροῦται δὲ καὶ ἐν αὐτῷ εἰσπηδήσας εἰς αὐτὸ, καὶ τῶν ἔνδον οὓς μὲν ἀποσφάξας, οὓς δὲ καὶ τροπιάσας, τὴν τύλμην καταπλαγέντας αὐτοῦ. Οἱ δὲ Σκύθαι, καὶ τὸν βασιλέα ἤδη ὄρωντες ἐρχόμενον σὺν παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ λογισάμενοι, ὅπερ ἦν εἰκὸς, εἰ τοιαῦτα πεπόνθασιν τρισὶ τριήρεσιν ἀντιστάντες πολεμούσαις, τί ἂν πάθειεν βιαζόμενοι παντὶ τῷ στόλῳ συμπλέκεσθαι, ἀπέβλεψαν πρὸς φυγὴν, καὶ εἰς τόπον ἀπορρίψαντες σκοπέλους ἔχοντα καὶ πέτραις ὑφάλους τὰ πλείω τῶν σκαφῶν ἀπέβάλοντο, ἐπιτιθεμένων τούτοις ἀπὸ τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν παραπορευομένων στρατιωτῶν καὶ ἀπολλόντων αὐτοὺς, ὡς εὖρεθῆναι μετὰ ταῦτα νεκροὺς ἐξῆμιμένους ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ἀμφὶ τὰς εἴ χιλιάδας. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς μετὰ τὴν τῶν Σκυθῶν ἤτταν ἐφ' ἑλκας δύο προσμείνας ἡμέρας, κατὰ τὴν τρίτην ὑπέστρεψεν εἰς τὴν βασιλίδα, δύο τάγματα καταλιπὼν καὶ τὰς λεγομένας ἑταιρείας, ὑφ' ἡγεμόνι ταττόμενα Νικολάφ τῷ παρακοιμωμένῳ [Ρ. 76υ] καὶ Βασιλείῳ μαγίστρῳ τῷ Θεόδωροκάνῳ, ἐφ' ᾧ τοὺς αἰγιαλοὺς ἐπισκοπεῖν καὶ παρατρέχειν καὶ φυλάττεσθαι, μή τις ἀπόβασις γένηται τῶν Βαρβάρων, τὸν δὲ πάντα στόλον κατὰ τὸν Φάρον προσμείνειν κελεύσας. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα διαπραξάμενος εἰσῆλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον, οἱ περὶ τὸν παρακοιμώμενον δὲ καὶ τὸν Θεόδωροκάνον τοὺς αἰγιαλοὺς περιόντες, ἐνθα μετὰ τὴν τροπὴν ἐξεβράσθη τὰ σώματα τῶν Βαρβάρων, πολλῆς λείας καὶ σκύλων ἐγένοντο κύριοι. Καὶ τριήρεις δὲ τέσσαρας ἐπὶ εἴκοσι τοῦ λοιποῦ διαίρεθεισαι στόλου εἶποντο φεύγουσι τοῖς Βαρβάροις· ἐν τινὶ δὲ κόλπῳ ναυλοχοῦντων αὐτῶν παρῆλθον αὐταὶ διώκουσαι. Καὶ γνόντες οἱ Σκύθαι τὴν ὀλιγότητα, καὶ ἀκριθῶς καταλαβόντες ὡς οὐ πλείους τῶν φαινομένων εἰσὶν, ὑπερκερώσεις ποιησάμενοι ἀπὸ τοῦ ἔνθεν κάκειθεν ἀκρωτηρίου καὶ συντόνῳ τῇ εἰρεσίᾳ χρώμενοι ἔσπευδον ἐγκολπώσασθαι τοὺς ἐναντίους. Οἱ δὲ

Λ **A** rum molum expectantibus. Cum tempus laceretur et ad vespertini dies inclinaret, rursum legatos de pace mittit imperator, eosque rursum contumeliose barbarus rejicit, non aliter se arma depositurum significans quam acceptis in singula suorum classiariorum capita tribus auri libris. Quod reprehensum cum videret summe absurdum, imperator pugna decernendum statuit. Barbarisque etiamnum quiescentibus, vocato ad se magistro Basilio Theodorocano mandat ut cum tribus velocibus triremibus levi pugna Scythas tentet atque ad prælium provocet. Basilius acceptis triremibus non levi prælio eorum animos explorat, sed in medios **553** hostes invehit septem naves artificioso igne cremat, tres cum ipsis vectoribus demergit, unaque potitur, in eam insiliens et classiarios partim cædens, partim audacia ipsius perterritos fugans. Scythæ cum universa classe accedere imperatorem videntes, atque id quod res erat cogitantes, cum ne trium quidem triremium sustinuisent impetum, quid eventurum esset si cum tota classe confligendum foret, fugam faciunt, et se in locum immittentes saxa ac scopulos sub mari delitescentes habentem plerasque naves perdidit. Sed et milites e continenti eos invadunt, magnamque stragem edunt. Sane cadaverum hostilium in littore inventa sunt postmodo quindecim circiter millia. Superatis hoc pacto Scythis, imperator totum biduum ibi locorum commoratus tertio die Byzantium rediit, duabus legionibus et quam vocant sodalitates relictis, ducibus Nicolao cubiculario et magistro Basilio Theodorocano mandato ut oram maritimam custodirent, neque exsecutionem facere Barbaros paterentur, utque tota classis apud Pharum in statione esset. Hi littora, ut jussi erant, circumveantes, qua cadavera Barbarorum æstus eiecerat, ingenti prædia ac spoliis potiti sunt. Verum viginti quatuor triemes Romanæ, **554** avulsæ ab reliqua classe, fugientes Barbaros insectæ eosque prætervectæ sunt, cum ii in quemdam portum naves subduxissent. Scythæ ergo paucitate hostilium navium cognita, compertoque non plures esse quam visæ erant, a promontoriis ab utraque parte sitis cornua extenderunt, et contenta usi remigatione circumvenire eas cœperunt. Romani priore labore remigandi insequendique defatigati, et multitudine hostilium navium perterriti, ad fugam inclinarunt. Cum autem barbaricæ naves fauces sinus circumdedissent et in altum exire non daretur, Constantinus patricius Caballarius Gibræotarum dux, cum sua et aliis decem triremibus fortiter in hostem pugnans, concisus est. Captæ a Barbaris quatuor triemes cum ipsis vectoribus, ipsaque etiam præloria navis. Homines in iis omnes interfecti. Reliquæ Romanorum naves in brevia, littora incommoda et saxa ejectæ ac contritæ sunt. Classarii alii in aqua perierunt, alii a Barbaris vel trucidati vel captivi abducti sunt. Superstites nudi, pediles-

Ἀβασγῶν ἀρχηγὸς ὄπλα κατὰ Ῥωμαίων ἐκίνησε, Α συμμαχῶν ἦν αὐτῷ καὶ Ἰωδανασίης ὁ τῆς τοῦ Ἀνίου κυριεύων χώρας. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, Βασίλειος ὁ βασιλεὺς ἀνελθὼν ἐν Ἰθηρίτζ παρατάξισιν ἠγωνίσαστο κατὰ τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦτον ἐτρέψατο καὶ συνέτριψε, φοβηθεὶς ὁ Ἰωδανασίης μὴ πως ὁ βασιλεὺς μηγιῶν διὰ τὴν συμμαχίαν ἀνήμεστόν τι ἐς αὐτὸν διαπραξῆται, τὰς κλεῖς τῆς πόλεως εἰληφῶς αὐτομολεῖ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἑαυτὸν ἐγχειρίζει ἐθελοντῆς καὶ τὰς κλεῖς παραδίδωσιν. Ὁ δὲ τῆς συνέσεως τοῦτον ἀποδεξάμενος μάλισταρον τε τιμᾷ καὶ ἀρχοντα διὰ βίου τοῦ Ἀνίου καὶ τῆς λεγομένης μεγάλης Ἀρμενίας προβάλλεται, ἔγγραφον ἀπαίτησας ἀπ' αὐτοῦ γραμματεῖον ὡς μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευταίην ἐπανήξει πᾶσα ἡ τοιαύτη ἀρχὴ εἰς τὸ δίκαιον αὐτοῦ καὶ μέρος ἔσται τῆς Ῥωμαικῆς. Ἐγένετο ταῦτα. Καὶ θνήσκει μὲν ὁ βασιλεὺς, θνήσκει δὲ μετὰ χρόνους ἰκανοὺς καὶ ὁ Ἰωδανασίης· καὶ θανόντος αὐτοῦ Κακίκιος ὁ τοῦτου υἱὸς διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν εἰρήνην μὲν διετῆρει πρὸς Ῥωμαίους καὶ ὁμισχυμίαν, κατεῖχε μὲντοι τὴν πατρίαν ἀρχὴν, [P. 762] καὶ ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις οὐκ ἠθέλην, ὡς τὸ πατρικὸν ἐβούλετο γραμματεῖον. Εὐρίων οὖν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τὸ γραμματεῖον ὁ Μονομάχος ἀπήτει καὶ τὸ Ἄνιον καὶ τὴν πᾶσαν μεγάλην Ἀρμενίαν ὡς Βασιλείου τοῦ βασιλέως διάδοχος. Τοῦ δὲ δοῦλον μὲν ἑαυτὸν ἀνομολογοῦντος Ῥωμαίων, ἀποστῆναι δὲ τῆς πατρίδος ἀρχῆς μὴ ἐθέλοντος (27), πολεμητέον ἐδόκει τῷ βασιλεῖ. Καὶ δὴ στρατὸν ἀγείρας καὶ Μιχαῖλ Βέστη (28) τῷ Ἰασίτῃ ἐγχειρίσας, ἄρχοντι φθάσαντι προβληθῆναι τῆς Ἰθηρίας, πολεμεῖν ἐπισκόπει τῷ Κακικίῳ· ὁ δὲ ἀπελθὼν, καθ' ὅσον οἶόν τ' ἦν, ἔσπευδεν ἐκπληροῦν τὰ προσταταγμένα. Ὅπερ γινούσ ὁ Κακίκιος, καὶ ὅτι ἀντὶ φίλου καὶ συμμάχου πολέμιος κέκριται, καὶ αὐτὸς τὰς αὐτοῦ δυνάμεις ἀγροχῶς κατὰ τὸ ἐγγυροῦν αὐτῷ τοὺς ἐπιόντας ἠμόνετο. Κακῶς δὲ φερομένων τῶν πραγμάτων τῷ Ἰασίτῃ, πέμπεται καὶ ὁ Νικόλαος πρόεδρος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν, ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παρακοιμώμενος, μετὰ βαρείας χειρὸς, ὥστε τῷ πλήθει καὶ τῇ δυνάμει κατεγωνίσασθαι τὸν Κακίκιον. Στέλλονται δὲ γράμματα τοῦ βασιλέως πρὸς Ἀπλησφάρην τὸν ἄρχοντα τοῦ Τιβίου καὶ τῆς περὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν Περσαρμενίας, παρακαλοῦντα τοῦτον κατὰ τὸ δυνατόνδροῦν τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν καὶ τὴν ὑποκειμένην χώραν τῷ Κακικίῳ. Ἀπελθὼν οὖν ὁ Νικόλαος ἐκεῖ-

habuerat Jobanesicam Anii dominum. Verum ubi Basilius imperator in Iberiam cum exercitu profectus Georgium prælio fregit, Jobanesices metuens ne ob belli societatem iratus imperator durius de se statueret, cum clavibus urbis ad eum transfugerat, seque et claves ei ultro dederat. Quam ejus calliditatem approbans Basilius, magistri honore ornatum Anii et Armeniæ quæ Magna dicitur præfectum cum usque ad vitæ ejus exitum constituerat, scripta cautione professum, mortuo ipso eam præfecturam ad suum dominum redituram partemque Romanæ ditionis futuram. Mortuo Basilio atque multis post annis Jobanesica, filius hujus Cacicus occupata præfectura pacem societatemque cum Romanis servavit, paternam interim ditionem retinens Romanis, quod scriptum jubebat, nequaquam reddidit. Monomachus pacti formula in archivo reperta, Anium universamque magnam Armeniam, ut Basili hæres reposcit. Cumque Cacicus servum quidem se profiteretur, præfecturam vero quam a patre acceperat restituere recusaret, bello suas res repetere imperator statuit. Proinde collectum exercitum Michaelo Bestæ Jasitæ, qui jam tum præfectus Iberiæ 558 erat designatus, tradit, mandatque ut Cacicio bellum faciat. Atque is in in provinciam profectus mandata imperatoris pro virili exsequitur. Cacicus se pro amico et socio Romanorum hostem judicatum sentiens, ipse etiam suis contractis copiis, se quantum res ferebant tueri intendit. Cum autem res Jasitæ male succederent, mittitur etiam Nicolaus præses scholarum domesticus, accubitor quondam Constantini imperatoris, cum grandi exercitu, ut vel multitudine opprimeretur Cacicus. Mittit etiam litteras imperator ad Aplespharium Tibii et quæ circa Araxen fluvium est Persarmeniæ præfectum, hortaturque eum ut, quantum possit, Magnam Armeniam et ditionem Cacicii infestet, Nicolaus ubi in provinciam pervenit, statim se rei gerendæ dat, litterasque imperatoris ad Aplespharium mittit, ipse una scribens, eumque donis et pollicitationibus ineditigans ut imperatoris voluntati morem gerat. Rescribit is ea conditione se id facturum, si imperator litteris ad se missis paciscatur se ipsi omnium quæcunque ipse Cacicio bellijure eripuisset firmam possessionem ac dominium concedere. Hanc conditionem imperator probavit, aureæque bulla id

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ

(27) Sententia videtur mutilata. Hæc autem fuit, Cacicium non detrectasse Romanis subditum esse, sed tamen paterna ditione sibi relicta id voluisse facere XYL. — Mutilus hic Xylandri, non litteræ sensus. Hujusmodi vero est: *At quantumvis se subditum (vassallum) profiteretur, cum eo tamen bello decernendum sibi statuit imperator.* Clarius legeret alius: *Τῷ δὲ δοῦλῳ μὲν ἀνομολογοῦντι πολεμητέον ἐδόκει τῷ βασιλεῖ, et quantumvis se subditum profertenti bellum indicendum censuit imperator.* GOAR.

(28) Bestes postea βεστάρχης dicitur, Bestarcha, ut epitheton sit fortassis ab aliquo officio ductum: nam Catacolo quoque Ambustus infra in bello Me-

dico Bestes vocatur. XYL. — Existimavi diutius, quod et alius cum Meursio placuit, vestiariorum præcipuum βεστάρχην vocari. At cum isidem Iasites nuper sildictus βέστης et ἄρχων τῆς Ἰθηρίας προβεβλημένος, ac infra p. 771, τῆς γῶρας, id est, Βασπρακανίους, ἄρχων Ἀζρῶν βέστης et confestim βέστης Κατακλῶν τοῦ Ἀνίου καὶ τῆς Ἰθηρίας κατάρχων legatur, relicta priorē sententia, Iberorum dialecto et more religionis principem βέστην nuncupari censui, prout legimus Bulgaros chaganum, Saraccenos ameram, Triballos cralem regulos suos vocitare. GOAR.

postulatum Aplespharii ratum se habere testatus est. Qua accepta Aplespharius statim rem aggressus multas **559** Cacicii arcesjæ munitiones expugnatas occupavit Cacicius a Romanis oppugnatus copiis et a Tibiano præfecto infestatus, rebus desperatis, cum Nicolao pacem facit, per eumque se et urbem Imperatori dedit. Ad quem profectus, ab eoque magisterii dignitate decoratus amplissimisque in Cappadocia ad Charsianumque et Licandrum prædiis donatus, vitam exinde pacatam ac tranquillam egit. Monomachus capti affibii præfecto castella et oppida ut partem Aniaxæ ditionis reposcens, cum ea Aplesphares sponte non dimitteret, sed aurea bulla peteretur, Nicolao præcipit ut cum Romano et Iberico exercitu et copiis Armeniæ Magnæ, quæ Cacicius duxerat, bellum ei faciat. Nicolaus contractis omnibus copiis Bestarcham Jasitam iis præficit et suum servum Constantium magistrum Alanum, eosque ad oppugnandum Tibium mittit. Erat Aplesphares homo, ut quisquam alius, bellicarum artium peritissimus, guarus rei gerendæ et consilia hostium eludere callidus. Is cum se pugnæ cum Romanis copiis committendæ imparem sentiret, intra muros se continet, amnemque alluentem avertit, ita ut omnem urbi vicinam planitiem in inundaret stagnoque et cum paludis morem **560** oppleret; et in vineis quæ circum urbem in orbem erant sitæ, sagittarios pedites abdit; et expectare signum quod ipse tuba daturus esset jubet: ita instructus adventum hostium operitur. Romanorum autem duces præ metu ac desperatione rerum urbi se inclusisse et campum aqua opplevisse Aplespharem opinati, promiscue et nullo ordine, alii equites alii ab equis digressi, ut cuique placebat, ad urbem occurrunt, primo scilicet aggressu eam capturi. Ubi in vias pervenire quæ per medias ducebant vineas, jamque urbi subiverunt, classicum Aplesphares canit. Et pedites ex insidiis coorti alii saxis Romanos impelunt, alii desuper de septis vinearum vulnerant, cum quidem Romanis sui defendendi omnis esset crepta facultas. Ingens tum clades accepta, et Romanorum innumerabilis cæsa multitudo, cum equi fugere non possent limo et lacunis impediti. Ægre elapsi Jasites et Constantinus Anium pervenerunt, Nicolaoque calamitatis nuntii fuerunt. De qua clade certior factus imperator Nicolaus et Jasitæ abrogat magistratum, loco Jasitæ ducem Iberiæ facit Ambustum, pro Nicolao imperatorem exercitumque creat Constantium magnæ soda-

υνοσ μὲν ἔργου εἶχετο, τὰ δὲ γράμματα πέμπει πρὸς τὸν Ἀπλησφάρην, γράψας καὶ αὐτὸς καὶ παροτρύνων καὶ δώροις καὶ ὑποσχέσασιν ἐρεθίσας ἐνεργοῦς θέσθαι τὰς βουλῆσεις τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ τὰ γράμματα δεξάμενος ἀμείβεται ἐπιτελῆ ποιῆσαι τὰ κελευσμένα, εἰ γράμμα πεμφθεῖη τούτῳ βασιλικὸν ἀσφάλειαν παρέχον αὐτῷ πάντα ἔχειν ἐν βεβαίῳ δεσποτικῶς τὰ φρούρια καὶ χωρία (9) ὅσα περ ἰσχύσει νόμῳ πολέμου κτήσασθαι ἀπὸ τῶν διαφερόντων τῷ Κακικίῳ. Ἐδέχθη τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς, καὶ χρυσοδοῦλλοις γραφαῖς ἐπιβεβαίῳ ἔσα ὁ Ἀπλησφάρης ἤτήσατο· καὶ δεξάμενος οὗτος τὸ γράμμα ἔργου ἤπτετο, καὶ πολλὰ τῶν τοῦ Κακικίου ἐκπολιορκήσας κατέσχευε ὀχυρώματα καὶ χωρία. Ὁ δὲ Κακίκιος ὑπὸ τε τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως πολεμούμενος ὑπὸ τε τοῦ ἄρχοντος τοῦ Τιβίου λεηλατούμενος, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπειγναικῶς, σπένδεται πρὸς τὸν παρακουιωμένον καὶ προσχωρεῖ τῷ βασιλεῖ δι' αὐτοῦ, παραδοὺς τὴν πόλιν. Καὶ ὁ μὲν ἐς τὸν βασιλέα ἔλθων καὶ μάγιστρος τιμηθεὶς, καὶ χωρία πολυπρότοδα κατὰ τε Καππαδοκίαν καὶ τὸν Χαρσιανὸν καὶ τὸν Λικανδρὸν εἰληφῶς, εἰρηνικὸν καὶ ἀτάραχον τὸν ἀπὸ τοῦ ἐξήσσε βίον· ὁ δὲ Μονομάχος τὰ ἐκπολιορκηθέντα φρούρια παρὰ τοῦ Τιβιώτου καὶ χωρία ὡς μέρη τοῦ Ἄνιου ἐπιζητῶν, [P. 763] ἐπεὶ ἐκὼν γε ἐκεῖνος οὐ μεθίετο τούτων, ἀλλ' ἀντείχετο τῆς χρυσοδοῦλλου γραφῆς, ἀναιρεῖται πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ πάλιν προστάττει τῷ παρακουιωμένῳ μετὰ γε τῆς Ῥωμαϊκῆς χειρὸς τοῦ τε Ἰβηρικῶν στρατοῦ καὶ τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀρμενίᾳ δυνάμεως, ἧς κατῆρχεν ὁ Ἀνιώτης, τῷ Ἀπλησφάρῃ πολεμεῖν. Πάσας οὖν οὗτος ἠθροικῶς τὰς δυνάμεις, καὶ ἄρχοντα αὐταῖς ἐπιστήσας Μιχαὴλ τὸν βεστάρχη τὸν Ἰασίτην καὶ τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον (30) Κωνσταντῖνον μάγιστρον τὸν Ἄλανόν, κατὰ τοῦ Τιβίου ἐκπέμπει. Ὁ δὲ Ἀπλησφάρης, στρατηγικώτατος ἄνθρωπος ὢν, εἴπερ τις ἄλλος, καὶ ἔργα πολεμικὰ καὶ βουλὰς ἐχθρῶν διασκεδάσαι δυνάμενος, πρὸς μὲν τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν εἰδῶς ἑαυτὸν μὴ ἀξιόχρεων οὐκ ἀντιπαρετάξατο, εἴσω δὲ τειχῶν συγκλείσας ἑαυτὸν καὶ τὸν παραρρέοντα μίνοχαστεύσας ποταμὸν, καὶ πᾶσαν ἐπικλύσας τὴν πεδιάδα καὶ ἀποτελματώσας πηλιώδη τε οὖσαν καὶ τεναγώδη, προσέμενε τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἐναντίων, παρασπίρας ἐν ταῖς κύκλωθεν τῆς πόλεως οὖσιν ἀμπελῶσι τυξήτας πεζοῦς, καὶ κρύπτεσθαι καὶ προσμένειν κελεύσας, ἄχρις ἂν αὐτὸς τῇ σάλπιγγι ἐπιτημῆνηται τὸ ἐνυάλιον. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἄρχοντες τὸν τε εἰς τὴν πόλιν συγκλεισμένων καὶ τὴν τῆς πεδιάδος ἐπικλύσιν δειλίας ἔργον καὶ ἀπογνώσεως κρίναντες, ἄτακτοι καὶ σποράδιον

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(29) *Pagos*. Χωρίον moderna lingua *pagus*. GOAR.
 (30) Servos fuisse magistros non credo. Legerem aliquid pro δοῦλον, fortasse ἀδελφόν aut tale quippiam: vero enim propius est fratrem quam servum Nicolai magistrum fuisse. XYL. — Auctoris cum sana retenta lectione, monendus Xylander, eundem qui magister est, esse posse servum. Annon dux in aliqua provincia regis subditus est et, ut aiunt, vasallus? Vox enim δοῦλος non inhonorarii sub-

diti significatu hic jacet. Ad rem postquam, Cacicius sese nuper imperatoris servum, id est subditum, fuit professus, at non alio proposito nisi ut in Anium Iberiamque perpetuum sibi vindicaret principatum. Isque Constantinus pariter, magistri dignitate in aula CP. provectus, simul potuit Alanie portionis ab imperatore renuntiari dominus, ac ut subditus seu vasallus sub eodem in bellis mereretur. GOAR.

ἄλλοι μὲν τοὺς ἵππους ἀποβάντες, ἄλλοι δὲ καὶ ἑφ-
 ιπποι, ὡς πῆ ἕκαστος ἐβόηετο, πρὸς τὴν πόλιν
 ἔτρεχον ὡς αὐτοβοεῖ ταύτην αἰρήσοντες. Ἐπεὶ δὲ
 ἔνδον ἐγένοντο τῶν ἐν μέσῳ τῶν ἀμπελώνων ὁδῶν
 καὶ ἄχοι τῆς πόλεως ἔφθασαν, τότε δὲ τῇ σάλπιγγι
 σημήνας ὁ Ἀπλησφάρης ἔργον ἐκέλευσεν ἔχεισθαι,
 καὶ ἐξαναστάντες ἀπὸ τῶν λόχων οἱ πεζοὶ οἱ μὲν
 τόξοις οἱ δὲ λίθοις ἐβαλλον, ἄλλοι δὲ ἐτίρωσκον
 ἀπὸ τῶν θρ. γγῶν, τῶν Ῥωμαίων κωλυομένων ὑπὸ
 τούτων τοὺς πολεμίους ἀμόνασθαι. Γίνεται οὖν
 τροπὴ μεγάλη, καὶ σφάζεται Ῥωμαίων ἀπέριον
 πλῆθος, φυγεῖν μὴ δυναμένων τῶν ἵππων, ἀλλ'
 ἐμπιπτόντων εἰς τὸν πηλὸν καὶ τὰ τέλματα. Μόλις
 οὖν σωθεὶς ὁ Ἰασίτης σὺν τῷ Κωνσταντίνῳ ἐν τῇ
 Ἀνίῳ αὐτάγγελοι τῆς συμφορᾶς τῷ Νικολάῳ γεγό-
 νασιν. Ἀγγελθέντος δὲ τοῦ συμβάντος ἀτυχήματος
 τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν Νικόλαος καὶ ὁ Ἰασίτης ἀφαι-
 ροῦνται τὰς ἀρχάς, προχειρίζονται δὲ ἀντὶ μὲν τοῦ
 Ἰασίτου δούξ Ἰθέριας ὁ Κεκαυμένος, ἀντὶ δὲ τοῦ
 Νικολάου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ
 τῆς μεγάλης ἑταιρείας ἀρχιόν, εὐνοῦχος ἄνθρωπος,
 ἐκ Σαρακηνῶν ἔλκων τὸ γένος καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπ-
 ηρετήσας πρὸ τῆς βασιλείας καὶ πίστιν τηρῶν ἐς
 αὐτὸν οἱ δὴ καὶ κατὰ χώραν γενομένοι καὶ τὰς δυ-
 νάμεις συνηθροικότες ἔργου εἶχοντο. Καὶ τῇ μὲν
 πόλει τοῦ Τιβίου, ἣτις ἐν τοῦ παντὸς ἔθνους μητρό-
 πολις, προσβάλεῖν οὐκ ἠθέλησαν, ἀποπειρῶνται δὲ
 [Ρ. 761] τῶν λοιπῶν φρουρίων τῶν ἑσα τῷ Ἀνίῳ
 ὑπόκειται. Καὶ αἰροῦσι μὲν τὴν Ἁγίαν Μαρίαν καὶ
 τὸ λεγόμενον Ἀμπιερ καὶ τὸν Ἁγιὸν Γρηγόριον, λίαν
 ἐρυμνά καὶ ἀπόκημνα ὀχυρώματι, τοῦ Ἀπλησφάρη
 πολλάκις ἐπιχειρήσαντος βοηθῆσαι αὐτοῖς πολιορ-
 κουμένοις, καὶ τσαυτάκις ἠττηθέντος. Ἐρχονται δὲ
 καὶ ἐπὶ τὸ φρούριον τὸ καλούμενον Χελιδόνιον, ἐπὶ
 βουνοῦ τε ἀποκρήμνου ἰδρυμένον καὶ οὐ πόρρω
 κείμενον τοῦ Τιβίου· καὶ κυκλωτάμενοι τοῦτο τὰ-
 φροις καὶ χάρξι διὰ προσεδρείας ἠπείγοντο παρα-
 στήσασθαι· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐσπάνιζον τῶν ἀναγκαίων
 οἱ εἶσω τοῦ τείχους, μὴ ψθάσαντες εἰσκομίσασθαι
 τὰ ἐπιτίμεια διὰ τὸ τῆς πρυσβόλης δξύρροπον. Καὶ
 πρεστέψαντο ἄν καὶ τοῦτο, εἰ μὴ αἰφνιδίως ἡ τοῦ
 πατρικίου Λέοντος τοῦ Τορνικίου ἐξ ἐσπέρας ἀνέφηθη
 ἀποστασία. Οὗτος γὰρ στρατηγῶν ἐν Ἰθέρια καὶ
 διαβληθεὶς ὡς τυραννιῶν τῆς τε ἀρχῆς παραστέλλε-
 ται καὶ μοναχὸς ἀποκείρεται καὶ εἰς τὴν πόλιν
 ἀχθεὶς οἴκοι μένειν ἐν Ἀδριανουπόλει προστάττεται.
 Μὴ ἐνεγκῶν δὲ εὐφόρως τὰ εἰς αὐτὸν γεγονότα ἀνια-
 ρῶ, λάθρα καὶ κατὰ μικρὸν τοὺς ἐν Ἀδριανουπόλει
 πρότερον ὑποποιεῖται στρατηγούς, ὅποσοι ἔτυχον
 ὄντες παρεωραμένοι καὶ ἄπρακτοι· διὰ δὲ τούτων
 καὶ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν ὑποφθείρας καὶ τοὺς ὄσοι
 τῶν Μακεδονικῶν ἤρχον ταγματῶν καὶ Θρακικῶν,
 καὶ τοὺς ὄσοι ἐσχόλαζον στρατιώτας καὶ τοὺς ὄσοι
 ταῖς λεηλασίαις καὶ ταῖς διαρπαγαῖς ἔχαιρον, καὶ
 χεῖρα ἱκανὴν συστησάμενος, ἀναγορεύεται βασιλεὺς,
 καὶ ἅπαντα τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀγείρας λαὸν δξὺς ἐπι-
 φαίνεται τῇ βασιλίδι, τοῦ βασιλέως μήτε ἱκανὸν λαὸν
 ἔχοντος πρὸς ἀντιπαράταξιν μήτε πιστεύοντος τοῖς
 πολίταις ὡς εὐνοίαν καὶ πίστιν φυλάξουσιν ἐς αὐτόν.

A litatis principem, eunuchum, a Saracenis oriundum,
 sibi fidum hominem, et cujus opera etiam ante-
 quam **561** ad imperium eveheretur usus fuerat.
 Illi autem provinciam ingressi collectisque exer-
 citibus ad rem gerendam conversi, urbem Tibium
 quæ erat ejus gentis metropolis, oppugnare
 incommodum rati, reliqua ad Anium perti-
 nentia castella tentant, capiuntque Sanctam Ma-
 riam, Ampierum, Sanctum Gregorium, admodum
 munitas et præruptis impositas saxis arces, Aple-
 sphario sæpe opem iis dum oppugnarentur ferre
 conato, semperque victo. Inde ad castellum Cheli-
 donium veniunt, situm in præcipiti colle haud
 longe a Tibio. Id cum vallo fossaque circumvenis-
 sent, obsidione capere intendunt, quod jam præ-
 sidiarios res ad victum necessariæ destituebant,
 subita obsidione præventos ne earum copiam im-
 portarent. Fuissentque eo potiti, nisi in Occidente
 repente patricii Leonis Tornicii exarsisset defectio,
 Is Leo cum Iberiam gubernaret affectatæ tyran-
 nidem accusatus, magistratu spoliatus rarusque
 vilam monasticam agere jussus erat. Non medio-
 criter autem ferens contumeliam, occulte ac pau-
 latim duces qui Adrianopoli erant corrupit, qui et
 ipsi contemptim ab imperatore habiti otio torpe-
 bant. Horum deinde et suorum necessariorum
 opera milites quoque sibi conciliat, qui otiosi **562**
 degebant, et quotquot prædis ac direptionibus de-
 lectabantur. Contractaque magna manu, imperator
 salutatus cum omnibus suis copiis actutum ad
 urbem proficiscitur. Imperator, qui neque ad re-
 sistendum satis habebat in promptu militum, ne-
 que civium erga se fidei ac benevolentie se com-
 mittere audebat, in Iberiam nuntium equis dispo-
 sitis mittit ad Constantinum, omissis quæ in mani-
 bus erant, celerrime ad Cpolin cum exercitu venire
 jubens. Is acceptis litteris, quanquam jamjam
 politurus Chelidonio videbatur, soluta obsidione
 cum Aplespharo pacem foedusque componit, jurato
 et diris etiam ni promissa impleret imprecationi-
 bus se devovente, se in fide imperatoris perman-
 surum neque quidquam contra Romanos moliturum.
 His ita actis, ad urbem cum exercitu festinat.
 Hoc modo Chelidonium liberatum. Ipse cum Ori-
 entales legiones totumque exercitum adduxisset,
 jussu imperatoris urbem intravit, exercitus parte
 in Thraciam transportata, ad Chrysopolin, quæ
 mari interfluente Cpoli opposita est, alia ad Aby-
 dum quæ in Hellesponto. Verum hæc postea tem-
 poris acta. Tornicius ante Constantini adventum
 mense Septembri, indictione prima, imperator, ut
 diximus, salutatus **563** dicto citius Cpolin obsidet,
 sperans se statim ea politurum, quod sciebat
 imperatorem militibus destitui. Igitur castris pro-
 xime monasterium Anargyrorum e regione Bla-
 chernærum fixis, primum verbis ac pollicitationi-
 bus animos civium tentat, deinde, nomine audiente
 ipsum, vim parat. Sed et imperator cives populum-
 que armat, iisque murorum defensionem commit-

tit; et milites qui tum aderant aliosque ipsius A jussu a principibus senatus armatos, qui ultra mille non erant, per portam Blachernensem educit atque adversos hosti constituit, vallo tantummodo interposito, quod impetum irruentium hostium remoraretur. Atqui intra portas se continere et de muris repellere ad orientes præstabat; et magister Argyrus Italus vehementer quiritabatur, ac imperatorem hortabatur ne se extra portas emitteret, neve cum favente multitudine et bellicis laboribus assueta congregaretur, ipse stipatus exigua manu tironum bellique imperitorum hominum. Ne quid tamen obtineret, Constantinus Leichudes effecit, auctor alterius consilii et in summa apud imperatorem auctoritate. Imperatore cum suis sub vesperam egresso, perduellis suos armat et in imperatorios magno cum impetu irruit, oculisque B momento perumprensus vallum eos pellit. Horum alii capti sunt, alii fugientes in fossam urbi circumdatam inciderunt et misere perierunt. Sed et cives de muris præcipiti fuga se proripuerunt. Profugere etiam portarum Blachernensium custodes, non objectis portarum valvis. Quod nisi Tornicius fato fuisset impeditus, potuerat absque ullo labore in urbem penetrare ac imperium occupare. Nunc ille cum usque ad fossam muro configuam pervenisset, ab insequendo destitit. Hoc animum imperatoris reddidit, ut et portas occuparent et murorum defensionem susciperent. Haud dobie tunc Deus imperatorem servavit, ne sagitta interficeretur, quæ in ipsum emissa in rotundum cujusdam simuli capitis tegmen est delata, quod et huic et imperatori salutare fuit. Ad hunc ergo modum urbs proxima periculo, at hoste tamén capta non est. Tornicius cum per aliquot dies in castris hæsisset, et ab ipso paulatim ad imperatorem deficeretur, veritus ne vel universi ab ipso transirent vel etiam comprehensum imperatori traderent, castris motis Arcadiopolin retro abiit, ibique cum Joanne Batalza castra posuit, Theodoro Strabomyta, Polyè Maria-noque Brana, Occidentalium legionum ducibus et sibi sanguine propinquis, ad Rædestum oppugnandam missis; quæ C urbs cum reliquæ omnes Macedonicæ atque Thracicæ urbes Tornicio accessissent, fidem una servabat opera episcopi et cujusdam in ea urbe summa potentia præditi Batalzæ, qui et ipse consanguineus erat Torniciû. Hi cum nihil efficerent aliquanto in ejus oppidi oppugnacione tracto tempore, ipse etiam Tornicius eo cunctas suas ducit copias. Cumque omni oppugnasset conatu et machinarum omne genus adhibuisset, oppidanis fortiter defendentibus, profligatus, soluto obsidio Arcadiopolin rediit. Interim Monomachus Orientales exercitus, qui jam a Chrysopoli et Abydo in Thraciam trajecerant, duce iis præfecto Michaelo iacita magistro emittit in re-

A Καὶ διὰ τοῦτο ἄγγελος εἰς τὸν Κωνσταντῖνον ἐν Ἰδηρίᾳ πέμπεται δημοσίως ἔπαχος ἵπποις μετὰ γραμμάτων βασιλικῶν κελυόντων τῶν ἐν χερσὶν ἀφόμενον ἔργων ἀφικέσθαι ὡς τάχος μετὰ τῶν δυνάμεων εἰς τὴν βασιλίδα. Δεξάμενος δ' οὕτως τὰ γράμματα, καίτοι ἐν χερσὶν ἔχων τὸ φρούριον, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν, σπένδεται δὲ τῷ Ἀπλησφάρῃ, ἀσφαλισάμενος αὐτὸν ἀραῖς καὶ ὄρκις ὡς εὖνοιαν διαφυλάξει τῷ βασιλεῖ καὶ οὐδέποτε μελετήσει φάυλον κατὰ Ῥωμαίων. Οὕτω δὲ πράξας καὶ τὰς δυνάμεις ἀναλαδῶν σπουδαίως ἠπείγετο πρὸς τὴν βασιλίδα. Καὶ τὸ μὲν Χαλιδόνιον τοῦτον τὸν τρόπον διαδιδράσκει τὴν ἄλωσιν· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μετὰ τῶν ἑφῶν ταγμάτων καὶ παντὸς τοῦ στρατοῦ κατεληθὼν αὐτὸς μὲν εἰσεῖσιν εἰς τὴν βασιλίδα, τὸ δὲ πλῆθος ἄπαν περαιοῦται προστάξει τοῦ βασιλέως εἰς Θράκην, τὸ μὲν κατὰ τὴν ἀντίπορθμον τῇ βασιλίδι Χρυσόπολιν (31), τὸ δὲ κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἑλλησπόντιῳ Ἄβυδον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον· πρὶν ἢ δὲ τὰς δυνάμεις ἐλθεῖν, ὁ Τορνίκιος κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, τῆς α' ἐπινεμήσεως, βασιλεὺς, ὡς ἐλέχθη, ἀνχρήθεις θᾶττον ἢ λόγος τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει, [P. 765] ἐλπίζων αὐτοῦσεῖ ταύτην αἰρήσειν διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν τὸν βασιλέα δυνάμεων. Καὶ χάχα πηξάμενος κατακτικρὸ τῶν Βλαχερνῶν, ἔγγιστα τῆς μονῆς τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων (32), πρῶτον λόγοις καὶ ὑποσχέσεσιν ἀπεπειράτο τῶν πολιτῶν, μηδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ ἤδη καὶ ἔργου ἤπτετο. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς διὰ τε τῶν πολιτῶν καὶ τῶν παρευρεθέντων κατὰ τύχην στρατιωτῶν ἀντιπαρετίττετο, τοὺς μὲν πολίτας καὶ τὸν δῆμον τάξας ἐπὶ τοῦ τείχους, τοὺς δὲ παρατυχόντας, στρατιώτας καὶ ἄλλους τινὰς ὅσους οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες κελύσει τοῦτου καθώπλισαν, μὴ πλέον τῶν χιλίων ὄντας. ἔξαγαγὼν τοῦ τείχους διὰ τῶν ἐν Βλαχέρναις πολλῶν ἀντιμετώπους ἔστησε τῷ τυράννῳ, τάφρον τινὰ προστησάμενος εἰς κώλυμα τῶν ἐπιόντων, δέον εἶσω πολλῶν ἐπέχειν καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι, πολλὰ τοῦ μαγίστρου Ἀργυροῦ τοῦ Ἰταλοῦ ποτινωμένου καὶ παρακαλοῦντος εἶσω μένειν καὶ μὴ ἐξάλλεσθαι, καὶ μὴ θέλειν λαῶν συμπλέκεσθαι μαινομένῳ καὶ ὀργῶντι καὶ στρατιωτικαῖς μελέταις ἐνηθλημένῳ μετὰ στρατιωτῶν ὀλιγοστίων καὶ λαοῦ νεαλοῦς καὶ ἀπειροπολέμου. Ἀλλὰ ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθεν· ἀντέκειτο γὰρ Κωνσταντῖνος ὁ τὴν ἐπινομίαν Λειχούδης, τὰ πρῶτα τότε παρὰ βασιλέως φέρων καὶ μέγα παρὰ τούτῳ δυνάμενος καὶ τῆς βουλῆς ταύτης ὑπάρχων πατήρ. Ἐξεκλιθέντων δὲ τούτων περὶ δαίτην ὀψίαν, ὡς ἔγνω ὁ τύραννος, τῆς ἀμφ' αὐτὸν καθωπλίσας δυνάμεις ἐπεισε μετὰ βόμης μεγάλης, καὶ θᾶττον ἢ λόγος τὴν τάφρον διατεμῶν τρίπεται τοὺς ἐνδον, ὧν οἱ μὲν ὀλίσκονται, οἱ δὲ φεύγοντες εἰς τὴν τῆς πόλεως τάφρον κατέπιπτον καὶ οἰκτρῶς ἀπώλοντο. Ἐφευγον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους κρημνιζόμενοι οἱ πολῖται, παραπλησίως καὶ οἱ πυλωροὶ τῶν ἐν Βλαχέρναις τειχῶν τὰς πόλεις

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(31) Turcis nunc *Scalari*. Male a quibusdam cum Chalcedone inferius sita confunditur. GOAR.

(32) Cosmæ et Damiani nulla spe mercedis medicam artem ex charitate obeuntium. GOAR.

ἀναπετάσαντες. Καὶ εἰ μὴ τόχῃ τις ἔσφηλε τῷ Τορ-
νικίῳ τὰ πράγματα, εἰσῆλθεν ἂν ἀλογοῖται καὶ κύ-
ριος τῶν ἀπάντων ἐγένετο. Ἄρτι δὲ διώξας ἄχρι
τῆς πρὸς τῷ τείχει τάφρου ἐπίσχε τὸν διωγμὸν,
καὶ πάλιν ἀναθάρσυσαντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα τὰς
τε πόλεις κατέσχον καὶ τῆς φυλακῆς ἐπεμελήθησαν
τῶν τειχῶν. Τότε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς μικροῦ ἂν ἀπ-
ολιώσει διὰ τόξου βληθεὶς, εἰ μὴ θεὸς προφανῶς διεσώ-
σατο, τοῦ ὄπισθου ἐνεχθέντος εἰς τινος θεράποντος
κάλυμμα στροβιλοειδὲς κεφαλῆς, ὅπερ καὶ τὸν
ἔχοντα καὶ τὸν βασιλέα διεσώσατο. Τοῦτον δὲ τὸν
τρόπον ἐγγὺς τοῦ ἀλῶναι ἡ πόλις ἔλθοῦσα διεσώθη.
Ὁ δὲ ἀποστάτης ἐπὶ τινος ἡμέρας προσμείνας ἐν
τῷ στρατοπέδῳ, ἐπειδὴ οἱ περὶ αὐτὸν κατὰ μικρὸν
ὑποφύοντες ἠτύμοιλον τῷ βασιλεῖ, προσηθείς μὴ
πως οἱ πάντες καταλιπόντες αὐτὸν οἰχθήσονται ἢ καὶ
κατασχόντες παραδῶσι τῷ βασιλεῖ, ἀναστάς ἐκείθεν
ὑπέστρεψεν ἐν Ἀρκαδιουπόλει. [P. 766] Καὶ αὐτὸς
μὲν σὺν Ἰωάννῃ τῷ Βατάτζῃ παρεμβολὴν πηξάμενος
ἐκεῖσε προσέμενε, Θεόδωρον δὲ τὸν τῆν ἐπωνυμίαν
Στραβομύτην (33) καὶ τὸν λεγόμενον Πολὺν καὶ Μα-
ριανὸν τὸν Βρανᾶν, ταγματίων ἀρχόντας θυτικῶν,
καθ' ἄματος κοινωνίαν αὐτῷ ἐγγίζοντας, πολιορκή-
ται ἐκπέμπει τὴν Παιδεπτὸν· ἔτιγον γὰρ αἱ μὲν
ἄλλαι Μακεδονικαὶ καὶ Θρακικαὶ πόλεις προσχωρή-
σασαι τούτῳ, αὕτη δὲ μόνη εὐνοίαν ἐτήρει τῷ βασιλεῖ
σπουδῆ τοῦ ταύτης ἀρχιερέως καὶ τινος ἐγχωρίου ду-
νάτου τοῦ λεγομένου Βατάτζῃ, συγγενοῦς ὄντος τοῦ
Τορνικίου. Ὡς δ' ἀπελθόντες ἐκεῖνοι καὶ χρονοτριβοῦν-
τες οὐδὲν ἤγνον, ἄρας καὶ αὐτὸς ἄπεισιν ἐκεῖσε μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ πᾶσαν προσβολὴν καὶ μηχαν-
νὴν ἐπαγαγὼν τῇ πόλει καὶ πάντοθεν ἀποκρουθεὶς εὐφύχως τῶν ἐνδοῶν ἀποκρουομένων τὰς μηχανὰς ὑπ-
ἔστρεψε πάλιν ἐν Ἀρκαδιουπόλει, λύσας τὴν πολιορκίαν. Ἄρτι δὲ καὶ τῶν Ἑφίων στρατευμάτων διαπεραιωθέν-
των ἐκ τε Χρυσουπόλεως καὶ Ἀβύδου πρὸς Θράκην, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ μάγιστρον
τὸν Ἰασίτην πέμπει κατὰ τῶν ἀποστατῶν. Ἀθροίσας δ' οὗτος ὅφ' ἐν τὰς δυνάμεις καὶ παραστρατοπεδεύσας
τοῖς ἀποστάταις μάχης μὲν οὐκ ἤρχεν, ἐκίδητο δὲ μᾶλλον τῶν ἀνηκόντων χωρίων τοῖς ἀποστάταις, καὶ τοῖς ἀλι-
σκεμένοις φιλελευθέρως ἐφέρετο, καὶ γράμματα λαθραῖως ἔπεμπε πρὸς αὐτοὺς ἀμνηστίαν ἐπαγγελλό-
μενος κακῶν καὶ ἀγαθῶν δαψίλειαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ χειμὼν ἐπέστη καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐσπάνιζον αὐτοὶ
τε οἱ ἀποστάται καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ οἱ ἵπποι, μὴ δυνάμενοι πρὸς τὸ ψῦχος καὶ τὸν λιμὸν καὶ τοὺς
ἐναντίους ἀντικαθίστασθαι, κατὰ μικρὸν προσεβύβυσκοντο τῷ μαγίστρῳ. Καὶ μέχρι μὲν τῶν ἀφα-
νῶν ἦν αὐτομολία καὶ οὐκ ἐπισήμων, ἐκαρτέρει καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐτρέφετο· ἐπεὶ δὲ Μαριανὸς ὁ Βρανᾶς
καὶ Πολὺς καὶ Θεόδωρος ὁ Στραβομύτης καὶ οἱ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Γλαβᾶ καὶ τινες ἄλλοι τῶν ἐπισήμων
ἄθροοι καταλιπόντες αὐτὸν προσεβύβυσσαν τῷ Ἰασίτῃ, φυγὼν μετὰ Ἰωάννου τοῦ Βατάτζῃ, ὅς δὴ
μετ' αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἀποστατῶν ἐτάττετο, ἐπέπερ ἄφουκτα ἦν, ἐν τινι κατέφυγεν ἐκκλη-
σίᾳ, καὶ ἡ ἐπισύστασις τῶν ἀποστατῶν ἐσκηδᾶσθη. Καὶ τούτους μὲν ὁ Ἰασίτης πέμψας κατέσχε καὶ
πρὸς τὸν βασιλέα πεπεδημένους εἰσάγει, τοῦ δὲ στρατοῦ ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπανήλαθε πατρίδα
καλεῖται τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν Τορνικίος καὶ ὁ Βατάτζῃς ἀποτυφλοῦνται κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἐορ-
τῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, δημεύονται δὲ καὶ ὅπσοι παρέμειναν ἕως τέλους εὖνοι τῷ τυραννή-
σαντι, ἀτίμως πρότερον περισχθέντες διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐξορία παραπευφθέντες. Καὶ ἡ μὲν ἀποστασία
τοιούτου ἔσχε τὸ τέλος, ἄρχεται δὲ λοιπὸν τὰ ἀπὸ τῶν Τούρκων κακά. Τίνες δὲ οἱ Τούρκοι, καὶ τίνα τρόπον
ἤρξαντο πολεμεῖν Ῥωμαίοις, ἀνωθεν ἀναλαβὼν διηγήσομαι.

[P. 767.] Τὸ τῶν Τούρκων ἔθνος γένος μὲν ἐστὶν Ὀ-
γγονικόν, οἰκεῖ δὲ τὰ προσάρκτια τῶν Κιννασίων
ἑοῶν πολυάνθρωπόν τε ὄν καὶ αὐτόνομον καὶ ὑπ'
οὐδένου ἔθνος ποτὲ δουλωθέν. Τῆς δὲ τῶν Περσῶν
ἀρχῆς εἰς Σαρακηνοὺς διαλυθείσης, καὶ τῆς τῶν

A belles. Hic contraclis omnibus in unum copiis
castra hostibus opponit, pugnaque abstinens ope-
ram dat ne eorum prædia maleficium patiantur,
captosque humaniter tractat, reliquis per litteras
occulte missas veniam delicti et omnium bonorum
copiam promittens. Jam et hiems appetebat, et
perduelles, cum et ipsi eorum jumenta alimen-
tis destituerentur, quia frigus, famem hostemque
simul sustinere non poterant, paulatim ad magi-
strum desciverunt. Tornicius vero, quamdiu ob-
scuri tantum deficiebant, utcumque duravit et spem
fovit. Cum autem Marianus Branas, Polys, Theo-
dorus Strahomyta **566** et Glabana familia aliiquo
illustres ipso deserto confertim ad Jasitam transi-
verunt, fugam ipsæ cum Joanne Batalza, qui ab eo in-
ter rebelles erat dignatione proximus, paravit. Cum-
que evadendi non suppeleret facultas, in templum
quoddam se recepere. Sic agmen perduellium est dis-
sipatum. Jasita eos missis famulis cepit et vinctos
ad imperatorem abduxit: milites jussu imperato-
ris in suam quisque patriam discesserunt. Tornicio
et Batalzæ oculi effossi pridie natalitiorum Chri-
sti. Eorum qui in benevolentia perduellis perstite-
rant bona publicata, prius ignominiose per forum
circumduktorum ac deinde relegatorum. Hunc
finem ille habuit motus. Jam quas a Turcis acce-
perimus calamitates referam, si prius quinam
fuerint Turci, et qua occasione bellum contra Ro-
manos gerere coeperint, expedivero.

B Turcorum gens Unnica fuit, habitans ad Caucasi
montis partes septentrionales, populosissima et
libera nulliusque unquam nationis dominium ex-
perta. Postquam Saraceni Persarum regno everso
non Persidem modo, Mediam, Babylonem et Assy-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(33) *Obtorto naso*. Facilia Græcis ex corporum defectibus cognomina. GOAN.

riam, sed et Ægyptum et Libyam et Europæ non exiguam partem subegerunt, ipsi inter se caperunt diversis temporibus varie dissentire. Ita unicum Saracenorum idque maximum imperium in multas est divisum partes, ut alius Hispaniæ jam, 567 alius Africæ, alius Ægypti, alius Babylonis, alius Persidis esset princeps. Tantum vero abfuit his ut inter se conveniret, ut inter vicinos etiam bella fuerint intestina. Proinde Persidis, Chorasmiorum, Oretanorum et Mediæ princeps Muchumetus, Imbraeli filius, Basilio imperii Romani clavum tenente, cum in bello quod adversus Indos atque Babylonios gerebat, rebus uteretur adversis, ex usu fore judicavit, si missis ad Turcorum principem legatis auxilium peteret. Mittit ergo ad eum legatos cum donis pretiosis, postulatque sibi auxilio mitti tria virorum millia. Turcus et allata dona gratissima habuit, et legati admodum comprobata petitione mittit ad Muchumetum tria, ut petiverat millia, duce Tragolipace Mucaleto, Miceeli filio. Enimvero hoc sperabat, si reprimere sui potuissent eos a quibus Saraceni invadebantur, facillime eos effecturos ut pons quo constratus Araxes erat, et qui ab utroque latere turribus excitatis ac præsidiiis impositis munitus Turcis inaccessam Persidem faciebat, præsidariis pulsus pervius Turcis postmodo fieret, itaque Persidis occupandæ sibi occasio daretur. Turcis mercenariis Muchumetus acceptis, iisque cum suo exercitu conjunctis, cum Arabum principe Pisasirio confligit, eumque nullo negotio superat, sagittarum coniectum non ferentibus Arabibus. Domum a victoria reversus, 568 eosdem Turcos voluit etiam in pugnam contra Indos, a quibus oppugnabatur, sibi adesse. Cumque petentibus ut domum sibi redire liceret et præsidium ab Araxis ponte abduceretur, vim etiam intentaret, Turci veriti majora pericula ab eo defecerunt, et in Carbonitidem solitudinem (neque enim tam pauci adversus tam multa depugnare audebant millia) se subdixerunt, indeque identidem erumpentes Saracenorum ditionem populati sunt. Iniquissime id ferens Muchumetus, ad 20 hominum millia adversum Turcos mittit, decem nobilissimos notæque fortitudinis ac prudentiæ duces Saracenos exercitui præficiens. Hi ad bellum profecti, intrare in desertum ob aquæ et alimentorum inopiam judicantes incommodum, proxime additum solitudinis Turcorum dux de adventu Saracenorum factus certior, re cum suis communicata, subito adoriri Saracenos ac Persas statuit; biduoque magis confectis spatiis, tertia nocte eos secure in tentoriis agentes nihilque mali exspectantes invadit atque illico profligat. Ibi curribus, equis, pecuniaque plurima politus, non jam ut fugitivus latrocinia exercere, sed palam exinde in 569 aperto castra habere. Et confluebant ad eum qui ob maleficia sup-

Σαρακηνῶν ἐπικρατείας μὴ μόνον Περσίδος καὶ Μηδίας, Βαβυλωνίας καὶ Ἀσσυρίων κυριευούσης, ἤδη δὲ καὶ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης καὶ μέρους οὐκ ὀλίγου τῆς Εὐρώπης, ἐπεὶ περ ἔτυχον ἐν διαφόροις καιροῖς ἀλλήλων καταστασιάσαντες καὶ ἡ μία καὶ μέγιστη ἀρχὴ αὐτῆ εἰς πολλὰ διηρέθη μέρη, καὶ ἄλλον μὲν ἀρχηγὸν εἶχεν ἡ Ἰσπανία, ἄλλον δὲ ἡ Αἰθιοπία, ἄλλον δὲ ἡ Αἴγυπτος, ἄλλον δὲ ἡ Βαβυλών, ἕτερον δὲ ἡ Περσία, καὶ πρὸς ἀλλήλους μὲν οὐχ ὀμονόουν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεπολέμουσι οἱ γειτονοῦντες, ἀρχηγὸς Περσίδος καὶ Χωρασμίων καὶ Ἰβηριανῶν καὶ Μηδίας ὑπάρχων Μουχοῦμετ κατὰ τοὺς χρόνους Βασιλείου τοῦ βασιλέως, ὁ τοῦ Ἰμβραήλ, καὶ πολεμῶν Ἰνδοῖς καὶ Βαβυλωνίοις καὶ κακῶς ἐν τῇ πολέμῳ φερόμενος, ἔγνω δεῖν πρὸς τὸν ἄρχοντα Τουρκίας προσεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἐκείθεν αἰτήσασθαι. Πέμπει γοῦν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν καὶ δῶρα πολυτελῆ, καὶ πεμφθῆναι οἱ ἐξαιτεῖ συμμαχίαν τὸν ἀριθμὸν τρισχιλίου. Ὁ δὲ δεξάμενος ἀσμενέστατα τὴν πρεσβείαν καὶ τοῖς πεμφθεῖσι δώροις ἠσθεὶς ἐκπέμπει πρὸς αὐτὸν τοὺς τρισχιλίους, ἀρχηγὸν ἔχοντας Τραγολιπάκην Μουκάλετ τὸν υἱὸν Μικεήλ, ἅμα καὶ ἐλπίσας ὡς εἶπερ οὗτοι δυνήθειεν ἀποκρούσασθαι τοὺς ἐπιεμβαίνοντας τοῖς Σαρακηνοῖς, ῥᾶστα τε τὴν τοῦ Ἀράξιδος ποταμοῦ γέφυραν τὴν κωλύουσαν Τούρκους εἰς Περσίδα ἵεναι ἅτε πεπυργωμένην οὖσαν ἔθεον κἀκείθεν καὶ φρουραῖς πάντοθεν φυλαττομένην βατὴν θήσουσι περιελόντες τὰς φρουράς, καὶ ὑποχείριον αὐτῷ ποιήσουσι τὴν τῶν Περσῶν χώραν. Ἀρικομένων τοίνυν τῶν μισθοφόρων, αὐτοῖς τε ἀναλαβόμενος ὁ Μουχοῦμετ καὶ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις προσβάλλει τῷ τῶν Ἀράξιων ἀρχοντι Πισασίρῳ, καὶ ῥᾶσιν αὐτὸν τρίπεται, μὴ ὑποστάντων τὰς τῶν τόξων βολὰς τῶν Ἀράξιων. Ὑποστρέψας δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἡπίεγοτο καὶ πρὸς τοὺς πολεμοῦντας Ἰνδοὺς διαγωνίσασθαι μετ' αὐτῶν. Ἐκείνων δὲ ἐξαιτουμένων εἰς τὴν ἑαυτῶν ὑποστρέψαι συγχωρηθῆναι, ἀνεθέσης αὐτοῖς τῆς ἐν τῇ γεφύρᾳ φυλακῆς τοῦ Ἀράξιδος, ἐπεὶ περ ἐκεῖνος ἐνέκειτο καὶ βίαν ἐπενεγκεῖν ἐβούλετο, δέξαντες οὗτοι μὴ καὶ πάθωσι τι δεινὸν, ἀποστατοῦσι. Καὶ τὴν Καρβωνίτιν ὑποδύντες ἔρημον διὰ τὸ μὴ θάρβεῖν ὀλίγους πρὸς τοσαύτας ἀντιπαρτάξασθαι μυριάδας, ἐκείθεν ἐκδρομὰς ποιοῦμενοι ἐδῆσαν καὶ ἔφερον τὰ Σαρακηνῶν. Δυσανασχετήτας οὖν ὁ Μουχοῦμετ ἐπὶ τοῖς γινόμενοις, στρατὸν ἀθροίσας ἀμφὶ τὰς κ' χιλιάδας ἐκπέμπει κατὰ τῶν Τούρκων, [P. 768] ἐπιστήσας αὐτοῖς δίκαια στρατηγούς ἀπὸ τῶν εὐγενεστῶτων καὶ συνετωτάτων καὶ ἐπ' ἀνδρεία μεμαρτυρημένων Σαρακηνῶν. Ἄραντες οὖν οὗτοι ἀπέρχοντο πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν ἔρημον διὰ νῆν τοῦ ὕδατος καὶ τῶν τραφῶν ἔνδειαν ἀλυσιτελεῖς ἐλογίζοντο, ἔγγιστα δὲ τοῦ στόματος τῆς ἐρήμου στρατοπεδεύσαντες διεσκοποῦντο τὸ ποιητέον. Ὁ δὲ Γαγγρολίπης (34) εἰς τὸ βάθος ἀδλιζόμενος τῆς ἐρήμου, ἐπεὶ περ ἔμαθε

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(34) Tragolipaces dicitur. Sed hoc non est inusitatum in hoc codice, idem vocabulum diverse scribi aliquanto inferius. Xyl.

τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκστρατείαν, ὃ τῶν Τούρκων ἀρχηγός, κοινολογησάμενος τοῖς μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπιθέσθαι νυκτὸς τοῖς Σαρακηνοῖς καὶ Πέρσαις συμφέρον εἶναι νομίσας, ταχυπορῶς χρησάμενος ἐν δυτὴν ἡμέραις ἐπιτίθεται τῇ τρίτῃ νυκτὸς αὐτοῖς ἀμερίμνος σκηνοῦμένοις καὶ μηδὲν προσδεχομένοις κακόν. Καὶ τούτους μὲν θάπτον τρέπεται λόγου, αὐτὸς δὲ ἀρμάτων καὶ ἵππων καὶ χρημάτων κυριεύσας πολλῶν οὐκέτι λοιπὸν ὡς φυγὰς καὶ ληϊότης κρυφίως ἐποιεῖτο τὰς ἐπιθέσεις, ἀλλὰ φανερώς ἀντεποιεῖτο τῶν ὑπαίθρων, προσρυϊσκημένων αὐτῷ καὶ τῶν ὅσοι διὰ κακουργίας τότε ἐθεδίεσαν θάνατον, καὶ δούλων καὶ τῶν χαϊρόντων ταῖς ἀρπαγαῖς, ὡς ἐν βραχεῖ τῷ χρόνῳ δύναμιν περὶ αὐτὸν ἀθροισθῆναι μεγίστην, περὶ ποῦ τὰς ἑξ ἑκατῶν χιλιάδας. Καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνον ἐφέρατο τῆδε· ὁ δὲ Μουχοῦμετ μὲν ἐνεργίῳ μετρίως τὴν γενομένην τροπὴν, ἀλλὰ βικρυθυμήσας τοὺς μὲν δέκα στρατηγούς ἀπετύφλωσε, τοὺς δὲ διαφυγόντας στρατιώτας τὸν κίνδυνον ὀριαμθεύσειν ἠπέλιξε γυναικίλους περιβεβλημένους στολὰς, αὐτὸς δὲ πρὸς ἀντιπαράταξιν καθωπλίετο. Οἱ δὲ προητηθέντες στρατιώται μαθόντες τὰς ἀπειλὰς προσχωροῦσι τῷ Ταγγρολίπῃ. Τυσάτης οὖν προσηγομένης αὐτῷ καὶ τηλικαύτης δυνάμεως, ἀγείρας ἅπαντα τὸν στρατὸν ἠπέλιγετο πρὸς τὸν Μουχοῦμετ, καθολικῇ μάχῃ σπεύδων κρίναι τὰ πράγματα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος καὶ Σαρακηνοὺς καθωπλίσεις καὶ Πέρσας καὶ Καθείρους καὶ Ἀραβίους, καὶ στρατὸν συστησάμενος περὶ ποῦ τὰς πεντακυσίας χιλιάδας καὶ ἐλέφαντας πυργυφόρους ἑκατὸν, καὶ πάντας τούτους ἀναλαβὼν, ὑπαντιάζει κατὰ τὸ λεγόμενον Ἀσπαχᾶν. Καὶ γενομένης μάχης φοβερωτάτης ἔπεσον μὲν ἐξ ἀμφοτέρων πολλοί· πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Μουχοῦμετ ἐξ ἑκπαζόμενος γὰρ ἀτάκτως ἐνθεν κἀκεῖθεν καὶ τὸν οἰκίον παραθαλάσσιον λαόν, τοῦ ἵππου συμπεσόντος αὐτῷ ἐκτραχηλισθῆναι ἀπέθανε. Τούτου δὲ πεσόντος τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὡμονόησε τοῖς ἐναντίοις, καὶ ὁ Ταγγρολίπῃς ὑπὸ πάντων ἀναγορεύεται βασιλεὺς τῆς Περσίδος. Ἀναρόηθεις δὲ κίμψας καθαιρεῖ τὴν ἐν τῇ γαφύρᾳ τοῦ Ἀρχέιδος φυλακὴν, καὶ ἄνετον δίδωσι τῷ βουλομένῳ τῶν Τούρκων τὴν ἐς τὴν Περσίδα πορείαν. Ἀπολυθῆντες δὲ οὗτοι εἰσέδραμον παμπληθεῖ, πλὴν τῶν ὅσοι τῆς ἑαυτῶν ἀντεποιούντο πατρίδος, καὶ καθελόντες Πέρσας καὶ Σαρακηνοὺς αὐτοὶ κύριοι τῆς Περσίδος ἐγένοντο, τὸν Ταγγρολίπῃκα σουλτάνον ἀνομάσαντες, τυτῆται παντοκράτορα καὶ βασιλεῖα βασιλείων· ὃς πάσας τὰς ἀρχὰς τοὺς ἐγγυρίους ἀφελόμενος εἰς Τούρκους μετήνεγκε [P. 769] καὶ τὴν Περσίδα πᾶσαν πρὸς αὐτοὺς διένειμεν, ἐς τὸ παντελὲς κατασπάσας καὶ ταπεινώσας τοὺς ἐγγυρίους.

Ἔς δὲ καλῶς ἔχειν ἐδίδκει τούτῳ τὰ πράγματα, C πρότερον μὲν τοῖς ομήροις δυνάσταις ἤρξατο πολεμεῖν, καὶ πρὸς μὲν τὸν Πισσασίριον τῆς Βαβυλωνίας ἀρχόντα αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ κρητάξατο, καὶ διαφόροις μάχαις τούτων ἠττήσας καὶ ἀνελὼν κύριος καὶ τῆς Βαβυλωνίαν χώρας ἐγένετο, πρὸς δὲ Καρθέσιον τὸν τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸν Κουτλουμουὺς ἐκπέμπει, υἱὸν ὄντα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ οἰκείου πατρὸς, χεῖρα βαρείαν δούς αὐτῷ ὡς ἀπελθὼν καὶ τοῖς Ἀραβῶν συμβαλὼν ἠττήθῃ καὶ αἰσχίστα ἐφυγεν. Ὑποστρέφων δὲ ἀπὸ τῆς τροπῆς, καὶ μέλλων διαδεῦν ἀπὸ τῆς Μηδίας ἦτο· τοῦ Βασπρακῆν (ἦρχε δὲ τότε τῆς τοιαύτης χώρας ἐκ βασιλείως πεμφθεὶς Στέφανος πατρίκιος ὁ Κωνσταντίνου τοῦ παραδυναστεύοντος (35) τῷ βασιλεῖ τῆς Λεικουδίας (36) υἱὸς) στέλλει πρὸς αὐτὸν

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(85) Dignitatis seu magistratus est nomen, quasi imperatoris vicarium designans et collegam, qui et rector dicebatur. Xyl.

placium moliebant, servi atque alii rapto vivere gaudentes. Denique brevi tempore copiae ipsius usque ad 50000 exereverunt. At Muchumetus ob cladem acceptam iratus decem istos ductores luminibus orbat, et qui evaserant milites, eos se muliebri indutos vestitu in triumpho ducturum minatur. Ipse ad bellum gerendum accingitur. Milites autem qui antea victi a Turcis fuerant, minis perceptis, ad Tangrolipacem transeunt. Is tanta accessione auctus cum omnibus suis copiis in Muchumetum it, ut collatis signis justo praelio rem decernat. Et Muchumetus armatis Saracenis, Persis, Caberis et Arabibus, exercitu quingentorum circiter millium contracto ac centum turrigeris elephantis, hosti apud locum cui Aspachan nomen occurrit. Ibi atroci conserta pugna multisque utrinque cadentibus, ipse etiam Muchumetus, dum hinc inde incautius obsequitat suosque verbis animat, equo collapsa, cervicem frangit ac moritur. Mortuo ipso, exercitus cum Turcis conspirat, et omnium voluntate Tangrolipaces Persiae rex declaratur. Regno accepto statim Turcis aditum in 570 Persidem aperit; atque hi confestim eo se contulerunt, exceptis quos patriae amor detinebat, oppressisque Persis ac Saracenis suam fecerunt Persidem, ac Tangrolipaci nomen sultani imposuerunt, qua voce summus imperator ac rex regum notatur. Is omnes magistratus ab incolis in suos transtulit, interque hos universam divisit Persidem, prorsus conculeatis indigenis.

Secundum haec sultanus regno, ut videbatur, praedare constituto, bello petere finitimos regulos instituit. Factaque in Pissasirium Babylonis ducem expeditione, diversis praeliis eum vincit atque intericit, et hoc modo Babylonica ditione potitur. Inde adversus Carbesium Arabum principem emitit magno cum exercitu Cutlumusum, patris sui fratre natum. Is, commisso cum Arabibus praelio, superatus turpiter fugit. Cuiusque in reditu esset per Mediam (hodie Baaspracan appellatur) iter facturus, ad ejus praefectum (is erat ab imperatore Romanorum eo missus, Stephanus patricius, Constantini, qui una cum imperatore administrabat rempublicam Leichudae filius) missis legatis libertatem sibi transitum permitti petit, jurejurando gra-

(86) Paulo supra Constantini Leichudae facta mentio, in Tornicii defectione: nunc cur tῆς articulus femininus sit additus nescio, nisi quod con-

vissimo interposito, pollicitus se **571** suosque absque maleficio transituros. At Stephanus eam petitionem a timiditate profectam opinatus, exercitu suæ provinciæ collecto, in Turcos tanquam hostes ducit. Gravissimum ea res dolorem Cutlumuso attulit, quippe ejus exercitus omnis, utpote ab adverso prælio rediens, pedester inermisque esset. Coactus tamen confligit, victoriamque obtinuit, capto cum multis aliis etiam ipso Stephano: quem et in reditu apud Tabrezium loci ejus domino vendidit. Cæterum ad sultanum reversus Cutlumusus de accepta clade se purgat, culpa in alios collata, polliceturque si rursus cum copiis adversus Carbesium mittatur, facile se Arabiam subacturum. Obiter etiam de Baaspracania refert, regionem esse fertilissimam et a mulieribus teneri, sic oblique notans milites, cum quibus dimicarat. Verum sultanus ei ob dedecus amissæ victoriæ iratus de comprehendendo occidendoque homine cogitabat; adversus autem Romanos arma movere formidabat, ipso nomine rerum præclare a tribus imperatoribus Nicophoro, Tzimisca et Basilio gestarum perterritus, suspicansque eandem esse etiamnum virtutem Romanorum atque potentiam. Dubitabat tamen incertusque animi deliberabat quid agendum **572** foret. Sed Cutlumusus insidias sentiens cum suis fugit; urbemque in Chorasmiis sitam, cui Pæsar nomen, munitissimam occupans sultano adversatur. Sultanus in præsentia eo omisso cum omnibus suis copiis contra Arabes proficiscitur, et ab iis ipse quoque profligatur. Reversus domum, dedecorisque et opprobriorum Cutlumusi impatiens, maxima cum parte exercitus Pasarem obsidet, ac diu sane patrialem suam oppugnat, fretum loci munitione et sæpe eruptione facta sultano haud levia damna dantem. Alium, autem exercitum emittit, circiter viginti milium contra Romanos, duce fratris sui filio Asane cognomine Surdo, mandatque ei ut celerrime pergat et rebus succedentibus Mediam subigat. Hæc ita tum in Perside acta.

τῷ οἰκείῳ ἀνεψιῷ, τῇ ὀχυρότητι τῆς πόλεως θαρβύοντι καὶ πολλάκις ἀναπεταννόντι τὰς πόλεις καὶ ἐξερχομένῳ καὶ οὐ μικρῶς τοὺς περὶ τὸν σουλτάνον βλάπτοντι. Κατὰ δὲ Ῥωμαίων δύναμιν ἐκπέμπει ἑτέραν, ἀμφὶ τὰς κ' χιλιάδας, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτῇ ἁδελφόπαιδα Ἀπὸν τὸν λεγόμενον κωφόν, ἐπισκήψας τὴν ταχίστην ἀφικέσθαι καὶ εἰ προχωροῦν προσκτῆσασθαι αὐτῷ τὴν Μηδίαν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο ἐν Περσίδι.

Pancretius porro Iberiæ regulus, homo impudicus, uxorem Liparitæ violavit. Erat is Liparites Horatii Liparitæ filius, ejus qui bello Bæilii imperatoris in Georgium Abasgorum ducem occisus fuit homo fortitudinis et prudentiæ nobilis, magnæque post Paneratum inter Iberos potentiae. Hic ergo injuriæ atrocitate concitatus arma contra Paneratum sumit, victumque prælio ad Caucasum et interiorem Abas-

πρεσβευτὰς, ἀξιώων συγχωρηθῆναι διελθεῖν ἀκωλύτως, ὑπισχνούμενος μεθ' ὕρκων φρικωδέστατων ἀψυστον καὶ ἀσινῆ δικτηρῆσαι τὴν χώραν. Ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις δεξάμενος καὶ τὴν παράκλησιν δειλίαν εἶναι ὑποτοπάζσας, τὸν ἐγγώριον ἀθροίσας στρατὸν ὡς εἰς πόλεμον ὑπαντιάζει τοῖς Τούρκοις. Ὁ δὲ Κουτλουμοὺς περιαλγῆς μὲν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἐγένετο (ἦν γὰρ ὁ κατ' αὐτὸν λαὸς ἄσπας, ὡς ἐκ τροπῆς ἐπανήκων, πεζὸς καὶ ἄσπλος), ὁμοίως δὲ καὶ ἄκων ἠναγκάσθη ἀντιπαρατάξασθαι. Καὶ συμβολῆς γενομένης τρέπονται οἱ περὶ τὸν Στέφανον, ἀλίσκονται δὲ καὶ αὐτὸς ἀχμῆλωτος σὺν ἄλλοις πολλοῖς. Καὶ τοῦτον μὲν διερχόμενος κατὰ τὸ Ταβρέζιον ἀπειμπολεῖ τῷ τοπάρχῃ τῆς χώρας, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν σουλτάνον ἐπανελθὼν καὶ περὶ τῆς τροπῆς ἀπολογούμενος μετετίθει τὰς αἰτίας εἰς ἄλλους, καὶ ἐπηγγέλλετο, εἰ αὐθις δύνωμιν λαδὼν ἐκατραπεύσει κατὰ τοῦ Καρβεσίου, ῥῆθον αὐτῷ παραστήσειν τὴν Ἀραβίαν. Ὡς ἐν παρόδῳ δὲ ἀφηγεῖτο καὶ περὶ τοῦ Βκασπρακάν, ὡς εἴη μὲν χώρα πάμφορος, κατέχεται δὲ ὑπὸ γυναικῶν, τοὺς πεπολεμηκότας πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ὑπαινιττόμενος. Ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ὁ σουλτάνος κατασχεῖν ἐμελέτα, διὰ τὸ ἀσχος μηνίσας τῆς ἡμετέρας, καὶ ἀποκτεῖναι, πρὸς δὲ Ῥωμαίους ὅπλα κινῆσαι ἀπεδειλίξαι, διὰ τῶν καὶ φρόντων ἐκ μόντης τῆς φύλης τὰ τῶν προηγησμένων τριῶν βασιλέων ἀνδραγαθήματα, Νικηφόρου, Ἰωάννου καὶ Βασιλείου, καὶ ὑποπεύων τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐτι καὶ δύναμιν προσεῖναι Ῥωμαίοις ὅμως ὁμψύροπος ἦν καὶ διχογνώμων, καὶ ἐμελέτα τὸ ποιητέον. Κουτλουμοὺς δὲ γνοὺς τὴν ἐπιβουλήν φεύγει μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ πόλιν ὀχυρωτάτην κατασχὼν ἐν Χωρασμίῳις κειμένην, ἧτις Πάσαρ ὀνόμασται, ἀντίπαλος γίνεται τῷ σουλτάνῳ. Ὁ δὲ τὸ νῦν ἔχον πρὸς τοῦτον μὲν διαπολεμεῖν οὐκ ἐδοκίμασε, [P. 770] πάντα δὲ τὰς ἐαυτοῦ δυνάμεις ἀθροίσας ἄπεισι κατὰ τῶν Ἀράβων, καὶ μάχης γενομένης πάλιν τρέπεται καὶ αὐτός. Ἐπανελθὼν δὲ ἀπὸ τῆς τροπῆς, καὶ μὴ φέρον τὴν αἰσχύνῃν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Κουτλουμοὺς ὄνειδος, αὐτὸς μὲν τὸ πλεῖστον πλῆθος ἀναλαδὼν ἄπεισιν εἰς τὸ Πάσαρ, καὶ διετέλεσε προσπολεμῶν μέχρι πολλοῦ

Παγκράτιος δὲ ὁ τῆς Ἰθέριας ἀρχηγὸς ἀκόλαστος ἄνθρωπος. ἔς τοῦ Λιπαρίτου τὴν κόλπην ἐξυβρίσας (ἦν δὲ ὁ Λιπαρίτης υἱὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Βασιλείου ἐν τῷ πρὸς τὸν Γεώργιον πολέμῳ ἀναρθεῖντος Ὀρατίου τοῦ Λιπαρίτου, ἐπὶ συνέσει τε καὶ ἀνδρίᾳ βεβοημένος καὶ μέγαλα μετὰ τὸν Παγκράτιον δυνάμενος ἐν τοῖς Ἰθέρσιν) ἠνάγκασε τοῦτον ἐπὶ τῷ γεγονότι δεινοπαθῆσαντα ὅπλα κατ' αὐτοῦ κινῆσαι.

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

jicio a prædio aliquo aut ditione sua id cum cognominis potuisse haberi. XVI. — Non a ditione vel prædio, sed a matre, ex qua quandoque, si spectatior sit et cominator, Græci filios appellant, Ste-

phanus hic dicitur Αειχουδίας υἱός· alias, juxta Xylandrum, prædii vel ditionis filius est asserendus. GOAR.

Καὶ πολέμῳ τούτῳ τρεψάμενος εἰς τὰ Καυκάσια καὶ τὴν ἔνδον ἀπιλαύνει Ἀθασγίαν, ἐν τοῖς βασιλείοις τε γινόμενος τῇ ἑαυτοῦ μίγνεται πρὸς βίαν δεσποίνῃ, τῇ μητρὶ τοῦ Παγκράτιου, καὶ τῶν ὄλων τῆς Ἰθρηίας πραγμάτων κύριος γίνεται. Γράμματά τε εἰς τὸν βασιλέα πέμπας φίλος καὶ σύμμαχος ἐξαιτεῖ γενέσθαι Ῥωμαίων· οὗ τὴν πρεσβείαν δεξάμενος αὐτὸς καινοπραγεῖται μετ' αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον καὶ ὁ Παγκράτιος διὰ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ καὶ Σουάνων καὶ Κόλχων ὁδοιπορήσας ἔρχεται εἰς Τραπεζοῦντα, καθεῖθεν ἀγγέλους ἐκπέμπει πρὸς βασιλέα, δηλοῦν ὡς ἔφασιν ἔχει εἰσελθεῖν ἐν τῇ βασιλίδι καὶ αὐτῷ ἐντυχεῖν. Πρωταρχεῖς οὖν εἰσεῖσι, καὶ τῷ βασιλεῖ ἐντυχῶν πρῶτον μὲν ἐνειδίξει πολλὰ ὅτιπερ, βασιλεὺς ὢν καὶ πρὸς ἀρχηγὸν οὐ μικρὰς χώρας τῆς Ἀθασγίας σπουδὰς ἔχων, ταύτας μὲν ἠθέτησε, προσέθετο δὲ ἀνδρὶ ἰδιώτῃ καὶ δοῦλῳ ἀποστάτῃ, ἔπειτα καὶ καταλλάξαι ἀλλήλους παρακαλεῖ. Ὁ δὲ καὶ γέγονε τῇ σπουδῇ τοῦ βασιλέως, σπεισάμενων ἀλλήλοις ὥστε τὸν μὲν Παγκράτιον κύριον εἶναι καὶ ἀρχηγὸν πάσης τῆς Ἰθρηίας καὶ Ἀθασγίας, αὐτὸν δὲ μέρους ἀρχόντα τῆς Μεσχίας διὰ βίου κύριον ἐκεῖνον ἔχειν καὶ βασιλέα. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀθασγίαν κατήντησεν εἰς τοῦτο.

Ἀσαν δὲ ὁ κατὰ Ῥωμαίων πεμφθεὶς παρὰ τοῦ σουλτάνου, παρελθὼν τὸ Ταβρέζιον καὶ τὸ λεγόμενον Γεφλίς ἦλθεν εἰς Βασπρακανίαν, πάντα κείρων καὶ πυρπολῶν καὶ τοὺς προσπίπτοντας ἀνιρῶν, καὶ μηδὲ τῆς παιδικῆς φειδόμενος ἡλικίας. [P. 771] Ὁ δὲ τῆς χώρας ἄρχων Ἀαρὼν Βέστης, ὁ τοῦ Βλαδισθλάδου υἱὸς καὶ τοῦ Προυσιάνου ἀδελφός, μὴ ἀξιόμαχον εἰδὼς ἑαυτὸν μηδὲ θυνάμενον ἀντιστῆναι πρὸς τὸσαύτην Τούρκων πληθὺν, γράμματα ἐκπέμπει πρὸς τὸν Βέστην κατακαλῶν τὸν Κεκαυμένον τὸν Ἀνίου καὶ τῆς Ἰθρηίας κατάρχοντα, καὶ ὁπόση δύναμις παρακαλεῖ βοηθεῖν. Ὁ δὲ τὰ γράμματα δεξάμενος, καὶ θάπτεται ἢ λόγος τὸν ἀμφ' αὐτὸν ἀγείρας λαὸν, ἅπεισι διὰ ταχείων καὶ ἐναῦται τῷ Ἀαρῶν. Καὶ συμβουλῆς προτεθείσης πότερον νυκτομαχίᾳ χρηστέον ἢ φανεράν μάχην ἀναδεκτέον, πρὸς οὐδέτερον ὁ Κεκαυμένος κατένευεν, ἐγνώκει δὲ τρόπον ἄλλον καταστρατηγήσασθαι τοὺς ἐχθρούς. Συνεβούλευε γὰρ τὴν παρεμβολὴν καταλιπόντας ὡς εἶχε μετὰ τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς, λόχους νυκτὸς ἐν ἐπικαιροτάτοις στῆσαι χωρίοις, καπειδὰν, οἱ Τούρκοι ἀφίκονται καὶ ἔρημον ἀνδρῶν εὐρόντες τὸν χάρακα πρὸς διαρπαγὰς τῶν ἔνδον χωρήσωσι, τότε δὴ τῆς ἐνέδρας ἀπαναστάντας ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. Καί γε οὐ διεψεύσθη τοῦ σκοποῦ. Ἔωθεν γὰρ ὁ Ἀσάν ἀναστὰς ἐκ τῆς οἰκείας παρεμβολῆς κατὰ τὸν Στράγγνα κειμένης ποταμὸν ἅπεισιν ὡς πρὸς πόλεμον· ὡς δὲ οὐδεὶς ὄψῃεν, ἐπλησίασε δὲ καὶ τῷ χάρακι τῶν Ῥωμαίων, καὶ οὔτε φυλακὴν εἶχεν οὔτε φωνὴ ἐξηκούετο, ἀλλὰ κενὸς ἦν πάσης δυνάμειος, τότε δὲ φυγεῖν ὀπινοήσας τοὺς Ῥωμαίους ῥήγνουσιν τε διὰ πολλῶν τόπων τὴν παρεμβολὴν καὶ διαρπαγὴν ποιῆσθαι τῶν λαφύρων κλεῦει. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι περὶ δεξιὰν ὄψιν ἀναστάντες τῶν λόχων, ἀσυντάκτοις συντεταγμένοι προσρήγνονται τοῖς Τούρκοις, καὶ παραχρῆμα τρέπουσι τὸ ἀνυπόστατον μὴ ἐνεγκόντας τῆς

A giam 573 compellit. Ipse regia occupata dominam suam Pancratii matrem vi stuprat, totaque Iberia potitur. Inde missis ad imperatorem litteris in amicitiam societatemque Romanorum recipi postulat; idque ab imperatore impetrat. Aliquanto post Pancratius per Phasidem fluvium, Suanos et Colchos iter faciens Trapezuntem pervenit, indeque missis pontifici imperatori significat cupere se Byzantium ire et cum ipso colloqui. Quod ubi permissum fuit, congressus cum imperatore multis ei verbis exprobrat, quod sceptrum ipse gerens sœdus, quod ei cum Abasgiæ ditionis haud exiguæ regulo fuerat, violasset, et cum privato ac servo perduelli coivisset societatem. Simul petit ut inter se et Liparitam transigat. Atque hoc imperator confecit, pactumque est ut Pancratius omnem Iberiam atque Abasgiam obtineat, Liparita autem parti Meschiæ per omnem vitam præsit ac Pancratium dominum regemque suum agnoscat. Hunc quidem exitum res Abasgica habuit.

B

Asan vero a sultano adversus Romanos missus, ultra Tabrezium et Tephlidem profectus in Baaspracaniam venit, proxima quæque populando atque incendio vastans, et obvios trucidans, ne puerili quidem parcens ælati. Præerat tum Baaspracaniæ Aaron Besta Bladisthlabi 574 filius, Prusiani frater. Qui cum sibi non satis esse ad tantam Turcorum multitudinem sustinendam virium sentiret, Catacalonem Bestam Ambustum Anii atque Iberiæ præfectum litteris missis hortatur ut sibi suppetias quamprimum ferat. Ambustus litteris acceptis, dicto citius suos excitat, cumque iis ad Aaronem se confert. Coniunctis copiis cum deliberaretur nocturne an aperto prælio cum Turcis esset pugnandum, neutrum Catacaloni probatum est, sed alia arte hostes circumveniendo duxit. Castra, inque iis tentoria, ut erant, ac jumenta et impedimenta omnia relinqui voluit, et insidias per noctem opportunissimis locis poni: tum Turcis advenientibus, et castrorum hominibus vacuorum direptioni intentis, prorumpendum ex insidiis et in eos faciendum impetum. Neque id eum consilium fefellit. Mane enim Asan e castris suis secundum Stragnam fluvium tanquam ad pugnam proficiscitur, cumque occurreret nemo, ubi ad castra Romanorum pervenit, ibique neque vox ulla audita fuit neque cuiusvis ullus visus, sed omnia in sua esse potestate putavit Romanosque fugisse credidit, multis locis castra perumpit diripique prædam jubet. At Romani sub vesperam ex insidiis progressi composito agmine, dissipatos Turcos adorientur, primoque congressu fundunt, 575 vehementiam sui impetus non sustinentes. Cadit inter primos pugnans Asan, et quicquid in eo exercitu forte fuit obtruncatur. Reliqui, pauci admodum ii atque nudi, per montes in Persarmeniæ urbes evadunt.

D

Ῥωμαϊκῆς ὁρμῆς. Πίπτει μὲν οὖν πρῶτος ὁ Ἀσάν ἐν

τοῖς πρώτοις ἀγωνιζόμενος, πίπτει δὲ καὶ ὅσον ἄλλοιμον τοῦ στρατοῦ. Οἱ δὲ περισωθέντες λίαν ὀλίγοι καὶ γυμνοὶ διὰ τῶν ὁρέων ἐς τὰς τῶν Περσαρμενίων διασώζονται πόλεις.

Ab his de accepta clade electus sultanus in pugnam devenit sollicitudinem. Et autem hanc calamitatem resarciret, e Turcis Gaberis et Liparitis delectum exercitum ad 100000 conducit, cuiusque duce Abramio Alimo, fratre ex altero parente suo, contra Romanos militat. Nuntiato barbarorum adventu, Aaron et Ambustus unitis rursum exercitiibus quid agendum sit consultant. Sententia Cateadonis erat cum presentibus occurrendum Turcis esse extra Romanos fines, ibique decertandum, cum adhuc major hostium pars equis careret, et reliqui etiam longo itinere essent defatigati, soleisque ferreis Turci carerent quibus ungulae armanur, Romani autem recenti victoria elati alacres essent, pugnamque expeterent. Contra Aaron pronuntiabat continendum exercitum, urbesque et castella muniendum atque omnia muris includendum: de re ad 576 imperatorem referendum, neque ejus injussu contra tantam multitudinem tam parvis copiis dimicandum. Hæc sententia vicit. Et profecti in Iberiam, in planitie quadam, quæ incolarum sermone Osurtru dicitur, castris sub dio positis quieverunt, omni prius agrosti turba mulieribus, pueris ac quæ pretiosa haberent, in munitiones inclusis. Et imperatorem cursori traditis litteris de adventu hostium certiores fecerunt. Imperator litteris lectis, ducibus istis mandat uti se contineant, donec Liparites cum Ibericis copiis ad ipsos perveniat. Et Lipariten per litteras hortatur ut siquidem sociossitamiasque Romanorum, absque ulla mora cum omnibus suis copiis se ducibus Romanis adjungat. Duces acceptis litteris quieverunt, uti erant jussi, et Lipariten exspectarunt. Atque is, imperatoris mandato percepto, suos per otium collegit atque armavit. Dum id sit ac tempus teritur, interim Abramius in Baaspracaniam venit; cognitoque Romanos, qui ibi fuerant collecti, suo adventu intellecto in Iberiam recessisse, præ metu id ab iis factum, quod erat probabile, ratus, posthabitis direptionibus eos est insecutus, cupiens prælio congregi 577 priusquam alie conducerentur copiae. Certiores hac de re facti duces imperatoris, ac veritatem vel invitæ cogere ante Liparitæ adventum pugnare, subduxerunt se in locum quemdam aditu difficilem, præcipitiis undique et convallibus cinctum, atque ibi quieverunt, et ad Lipariten scripserunt ut absque cunctatione veniat. Abramius Romanorum exercitum non essecutus ad Artze venit. Pagus erat is ingens ac multorum millium capax, magaque eo continebantur divitiæ. Habitabant enim ibi cum indigenæ mercatores, tum Syrorum Armeniorum et aliis ex nationibus multitudo haud

Α Ὁ δὲ σουλτάνος διὰ τῶν ἀποδράντων μεμαθηκώς τὸ συμβῆν ἀτύχημα εἰς μεγάλην ἐνέπεσον ἀγωνίαν, καὶ ἐν σπουδῇ ἐποίησεν ὅπως ἐν τὴν γενομένην ἐπανορθώσῃται ἀκληρίαν. Καὶ δὴ λαὸν ἐπιλεκτον συστήσας ἐκ τε Τούρκων καὶ Καθείρων καὶ Λιρινιτῶν περὶ τὰς ρ' χιλιάδας, καὶ Ἀδραμίην Ἀλεῖμ τῇ ἑτεροθαλεῖ ἀδελφῷ αὐτοῦ (37) παραδούς, ταύτας κατὰ Ῥωμαίων ἐκπέμπει. Ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἐφόδου, ἐνωθέντες πάλιν οἱ ἀνωθεν ῥηθέντες ἀρχοντες τῶν στρατευμάτων βουλὴν προετίθησαν καὶ διεσκοποῦντο τὸ πρακτέον. Καὶ τῷ μὲν κεκαυμένῳ ἐδόκει μετὰ τῆς παρούσης ἰσχυρίας ὑπαντῆσαι τοῖς Τούρκοις ἐξωθεν τῶν Ῥωμαϊκῶν ὄρων, κάκεισε διαγωνίσασθαι, ἔτι τῶν πλείονων ἀντιπύλιν ἀνίππων ὄντων καὶ τῆς ἄλλης ἰσχυρίας κεκμηκυίας ἀπὸ τῆς κλειστής ἐδοκίμορίας, ἐπιλελοιπότην δὲ καὶ σιδηρίων τοῖς Τούρκοις, οἷς τὰς χηλὰς τῶν ζώων εἰώθασιν [P. 773] περιστέλλειν ἐπηρμένιον δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ θαρσάλων ὄντων ἀπὸ τῆς προηγησαμένης νίκης, καὶ προθυμομένων συμμῆσαι τοῖς πολεμοῖς. Τούταντιον δὲ ὁ Ἀαρὼν ἀπεφαίνετο, ἐπέχων τὰς ἰσχυρίας, λέγων ὀχυρώσαι τε τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια καὶ εἶσω τειχῶν συγκλείεται τὰ πάντα, μηνύσαι τε τῷ βασιλεῖ καὶ μὴ ἄνευ γνώμης ἐκείνου μετὰ ἰσχυρίας μικρᾶς πρὸς τοσοῦτον πλῆθος πολεμῆσαι βαρβάρων. Οὕτω δὲ τῶν στρατηγῶν ἀποφηναμένων ἐνίκησεν ἡ τοῦ Ἀαρὼν γνώμη. Καὶ αὐτοὶ μὲν μετὰ τῆς στρατίας ἀπελθόντες ἐν Ἰβηρίᾳ κατὰ τινα πεδιάδα ἐγχωρίως Ὀσοῦρτρον λεγομένην ἔμενον ἡσυχάζοντες ἐν τοῖς ὑπαιθέροις, πάντα πρότερον τὸν ἀγρότην λαὸν καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ πᾶν ὃ τι τίμιον συγκλείσαντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν ἔγραψαν δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ διὰ ταχυδρόμου, δηλοποιήσαντες τὴν τῶν ἐναντίων ἐπέλευσιν. Δεξάμενος οὖν οὗτος τὰ γράμματα ἐκείνοισι μὲν ἐπέχειν ἐκέλευεν, ἕως ἄν ὁ Λιπαρίτης μετὰ τῆς τῶν Ἰβηρίων ἰσχυρίας ἐλθὼν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐνωθῇ στρατεύμασι πέμπει δὲ πρὸς ἐκεῖνον γράμματα διοριζόμενα τὴν ταχίστην, εἴπερ σύμμαχον ἑαυτὸν καὶ φίλον κρίνει Ῥωμαίων, ἀνεληφὸτα πάντα τὸν περὶ αὐτὸν λαὸν ἀφικέσθαι καὶ συμμῆσαι τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ῥωμαίων καὶ μετ' αὐτῶν διαπολεμῆσαι πρὸς τοὺς βαρβάρους. Οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ τὰ γράμματα δεξάμενοι τρέμουν ὡς ἐκελεύσθησαν, καὶ τὴν τοῦ Λιπαρίτου προσέμενον ἀφίξιν, ἐκεῖνος δὲ τὸ βασιλικὸν δεξάμενος πρόσταγμα τὸν ἑαυτοῦ μετὰ σχολῆς ἤθροισε καὶ καθώπλιζε λαόν. Ἐν ὅσῳ δὲ οὗτος τὰς οἰκείας συνεκρότει ἰσχυρίας καὶ ὁ χρόνος ἐτρέβετο, ὁ Ἀδράμιος τὴν Βασπρακανίαν κατεκλάβων, καὶ μαθὼν ὅτιπερ οἱ Ῥωμαῖοι ἐνταῦθα συνεληγμένοι ἄντες καὶ τὴν αὐτοῦ μαθόντες ἐπέλευσιν ὑπενόστησαν εἰς Ἰβηρίαν, δειλίαν ὑπερ ἢν εἶδος, τὸ πρᾶγμα ὑπονοήσας, παρ' οὐδὲν θέμενος καὶ λείαν καὶ

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ

(37) Incertum, uterinone an alia matre nato, quasi qui aliunde germinasset frater non germanus. Hoc enim sonat vox ἑτεροθαλής. Et tales Husculi

in horum scriptorum prælis non sunt insolentes, estque eadem vox apud Zonaram, et infra rursus de Alimi fratre. Xyl.

λαφυραγωγίαν, ἐδίωκεν ὀπισθεν αὐτῶν, ἐπειγόμενος ἄ
 συβράξαι τοῖς παροῦσι πρὸ τοῦ καὶ ἑτέραν συν-
 αθροισθῆναι δύναμιν. Ὅσοι μαθόντες οἱ στρατηγοὶ
 τῶν Ῥωμαίων, καὶ πτοηθέντες μὴ πως ἀναγκασθῶσι
 καὶ ἄκοντες πολεμῆσαι πρὸ τοῦ τὰ Λιπαρίτην κατα-
 λαθεῖν ὑποδύντες τινὰ θυχωρίαν ἀπόκρημνον καὶ
 φάραγξιν πάντοθεν κυκλουμένην ἡσύχαζον, γράψαντες
 πρὸς τὸν Λιπαρίτην ἤκειν καὶ μὴ βραδύνειν. Ὁ δὲ
 Ἀβράμιος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορικῶς στρατιᾶς ἔρχε-
 ται εἰς τὸ λεγόμενον Ἄρτζε, Κωμόπολις δὲ τὸ Ἄρτζε
 μυρίανδρος καὶ πολὺν πλοῦτον ἔχουσα· ὦκον γὰρ ἐν
 αὐτῇ Ἰθαγενεῖς τε ἔμποροι καὶ Σύρων καὶ Ἀρμενίων
 καὶ ἄλλων ἔθνῶν πλήρως οὐκ ὀλίγη· οἵτινες τῇ οὐκαὶ
 θαρσύνοντες πληθούσι οὐ κατεδέξαντο εἶσω τεῖχος γε-
 νέσθαι, καὶ ταῦτα τῆς Θεοδοσίουπόλεως ἐκ γειτόνιων
 κειμένης μεγίστης πόλεως καὶ τεῖχος ἐχούσης ἰσχυ-
 ρὸν καὶ ἀνάλωτον, πολλὰ τοῦ Κεκαυμένου διὰ γραμ-
 μάτων καὶ ἀπειλήσαντος καὶ παρακαλέσαντος. Κα-
 ταλαβόντων οὖν τῶν Τούρκων καὶ ἀπτομένων ἔργου,
 οἱ ἐν τῇ Ἄρτζε τὰς διόδους συγκλείσαντες καὶ ἐπὶ
 τῶν θυμάτων ἀναβάντες [P. 773] λίθοις καὶ ξύλοις
 καὶ τόξοις τοὺς ἐπιόντας ἡμόνοντο. Καὶ διετέλεσαν
 μαχόμενοι ἑφ' ὕλας ἡμέρας ἕξ. Ἀγγελθέντι δὲ τού-
 του τοῖς στρατηγοῖς, ὁ Κεκαυμένος πολὺς ἦν ἐγκεί-
 μενος καὶ παρακαλῶν ἀπελθεῖν καὶ συμβαλεῖν τοῖς
 Τούρκοις τὸν ναῦν ἔχουσι πρὸς τῇ πολιουρκίᾳ, καὶ μὴ
 καθῆσθαι τηνάλλως καὶ τρίθειν τὸν χρόνον, τὴν
 σκίνην προσμένοντας ἐπικουρίαν τὸν Λιπαρίτην,
 καὶ τὸν ἐπιτήδειον παρατρέχοντα βλέπειν καιρὸν, οὐ
 τυχεῖν πάλιν οὐ βράδιον. Ἀντιπίπτοντος δὲ τοῦ Ἀα-
 ρίων, καὶ μηδὲν τι διαπράξασθαι λέγοντος παρὰ τὸ
 βασιλικὸν βούλημα, ἡσύχίαν καὶ αὐτὸς ἤγειν. Ἀβράμιος δὲ μὴ κατὰ σκοπὸν χωροῦντων αὐτῶν τῶν πραγ-
 μάτων, μὴ δυνάμενος πολιουρκίᾳ τὴν κωμόπολιν παραστήσασθαι, ὑπεριδὼν καὶ πλοῦτον καὶ λείας, πῦρ
 ἐνεῖναι τοῖς δώμασιν ἐγκελεύεται, καὶ εὐθὺς οἱ Τούρκοι δαλοὺς αἶροντες καὶ ὕλην εὐπρηστον ἐξάπτουντες
 ἐρρίπτουν ἐν τοῖς δώμασιν· ἀναφθόντος δὲ τοῦ πυρὸς πανταχόθεν καὶ πυρκαϊᾶς μεγίστης ἀνεγερθείσης,
 οἱ Ἀρτζηνοὶ πρὸς τε τὸ πῦρ πρὸς τε τὰς ἐκ τῶν τόξων βολὰς μὴ δυνηθέντες ἀντέχειν ἐνέκλιναν εἰς
 φυγὴν. Καὶ λέγεται ἀπολέσθαι περὶ τὰς 97 χιλιάδας ἀνδρῶν, τῶν μὲν μαχαίρας τῶν δὲ πυρὸς παρανάλωμα γεγο-
 νότων· οὗτοι γὰρ ἐπεὶ κατισχυμένοι ἔγνωσαν ἀποσφάττεσθαι, γυναῖκας τε καὶ τέκνα ἑαυτῶν εἰς τὸ πῦρ ἀπερρίπ-
 τουν. Οὕτω τοῦ Ἄρτζε ληφθέντος, πολὺ χρυσίον εὐρῶν ὁ Ἀβράμιος καὶ ὄπλα καὶ ἄλλα τινὰ χρειώδη, ὅποσα μὴ
 τῇ πυρὶ κατέστησαν ἄχρηστα, περιβαλόμενος δὲ καὶ ἵππον οὐκ ὀλίγην καὶ ὀποζύγια, καὶ τὸν ἑαυτοῦ λαὸν καθο-
 πλίσας ὡς ἔδει, ὑπέστρεψεν ἀναζητῶν τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν.

Αὕτη δὲ καταλαβόντος ἤδη καὶ τοῦ Λιπαρίτου κα-
 ταβῆσα ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ὀχυρώματος ἔκειτο ἐν τῇ
 πεδιάδι κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ ἐνθαπερ
 ἰδρυται τὸ Καπετροῦ φρούριον, Ἐρχομένων οὖν τῶν
 Τούρκων σποράδην συνεβούλευε πάλιν ὁ Κεκαυμέ-
 νος συμβαλεῖν αὐτοῖς διεσπαρμένοις οὔσι καὶ ἀσυν-
 τάκτοις ἔτι. Ἄλλ' ὁ Λιπαρίτης οὐκ ἔθελε διὰ τὴν
 ἡμέραν· ἦν γὰρ σάββατον, ἠ' ἄγοντος τοῦ Σεπτεμ-
 βρίου, μηνός, τῆς β' ἐπινημεσίως (38), ἐν ταῖς ἀπο-
 φράσι δὲ τῶν ἡμερῶν τῇ Λιπαρίτῃ τὸ σάββατον
 ἐνομιζέτο, ὅπερ ἀποτροπιαζόμενος ἀνεδύετο πολεμεῖν.
 Καὶ τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἐν τούτοις, ὁ δὲ Ἀβράμιος

A modica. Atque ii numero freti intra muros se reci-
 pere noluerunt, cum quidem proxima esset Theo-
 dosiopolis urbs magna et muro cineta inexpugnabili
 Turcis eum pagum aggressis, Artzeni occlusis viis
 lecta conscenderunt, deque iis saxa, ligna et jacula
 in oppugnantes torserunt. Ita totos sex dies pugna-
 tum est. Rei nuntio ad Romanos allato, Ambustus
 multus erat in urgendo atque exhortando ut iretur
 ac cum Turcis oppugnationi intentis manus conse-
 reretur, neque tempus inutiliter lereretur desidendo
 et siculum illud praesidium Lipariten exspectando,
 eamque occasionem negligendo interim, qualem
 deinde haud facile essent adepturi. Repugnante
 tamen Arzene, nihilque se praeter imperatoris man-
 datum acturum affirmante, ipse etiam quievit.
 578 Abramius non ex animi sententia succedente
 negotio, cum vicum expugnare non posset, opibus
 praedaeque spreto ignem domibus injici jubet.
 Statim Turci facem materiamque ignis capacem in
 domos conjiciunt; et coorto undique incendio,
 Artzeni cum igni simul et hostibus resistere non
 possent, ad fugam inclinant. Ferunt periisse ibi
 hominum ad centum quadraginta millia, partim
 ferro caesorum, partim igni absumptorum. Cum enim
 capto vico de salute desperarent, multi se, uxores
 liberosque suos in ignem coniecerunt. Arize ad
 hunc modum potitus Alimus auri plurimum et
 aliqua utilia ferramenta invenit, quae ignis non cor-
 ruperat. Equos item multos et alia jumenta adeptus
 est; armatoque ut par erat suo exercitu, abduxit
 inde, Romanum quaerens exercitum.

C Romani autem, cum jam Liparites ad eos venis-
 set, a dicta munitione descenderant in planitiem,
 ad radices collis cui Capetrum castellum est imposi-
 tum. Adventantibus ergo Turcis dissipato agmine,
 rursus consuluit Ambustus ut in dispersos et nul-
 lis adhuc ordinibus instructis vagantes fieret
 impetus; sed Liparites a pugna abhorrebant,
 quod sabbatum inter dies atros atque infaustos
 haberet. Erat autem tum Sabbatum dies decima
 octava Septembris indictione secunda. Sed Abra-
 mius 579 ex praecursoribus intelligens quo loco
 Romani castra haberent utque quiescerent, con-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ

(38) Anno scilicet mundi 6557, siquidem indictio
 secundum annos mutatur, et quindecim annorum
 circuitu ad eundem reditur numerum. Constat au-
 tem indictionem undecimam fuisse annum, etc., 51,
 et duodecimam annum 52, ex superioribus, et quae

de Theodoræ imperio infra dicuntur, aliisque
 nullis. Ita Tornicii defectio, quae in primam in-
 dictionem dicta est incidisse, fuit anno 6556 se-
 cundum nostrum. Hoc rudiorum causa volui anno-
 tare. XYL.

posito ad pugnam agmine ad eos accessit. Quod A Romani videntes ipsi quoque inviti, ordines instruxerunt. Dextro cornu Ambustus, lævo Aaron præfectus: Liparites mediam ducebat aciem. Ambusto oppositus erat Abramius, Aaroni alter ducum Turcicorum Chorosantes, Liparitæ Aspan Selarius, Abramii ex altero duntaxat parentum frater, Prælium initum est solis jam imminente occasu; et cum Ambustus tum Aaron uterque sibi oppositos hostes fuissent, atque usque ad galli cantum persecuti sunt. Liparites autem palucelem suam occubuisse ægre ferens, dum impetum vehementiorem dat, equo suo occiso capitur. Romani a persecutione reversi ab equis descendunt, unaque voce Deo pro victoria agunt gratias, et cantant: « Quis Deus ita magnus atque Deus noster? » B Liparitamque expectant, quem et ipsum putant insequendis hostibus se dedisse. Cum autem nullus compareret, sollicitudo eos incessit, incertos quidnam ei evenisset. Hareritibus eis venit quidam qui sub Liparitam militaverat, eumque victum et captum 580 nuntiat, utque Abramius a fuga reversus et cum suo conjunctus fratre germano (nam Asan in pugna ceciderat) accelerato itinere, abducto secum Liparitam et captivis Iberis, redierint Castrocomium. Duces Romani ad eum obstupuerunt nuntium, nocteque ea insomni exacta, orta luce consultantur quid potissimum egerent; placuitque domum reverti. Itaque Aaron cum suo exercitu Ibanem rediit, quæ est Baspracaniæ metropolis: Catacalon suos Anium reduxit. Cæterum Abramius Liparitam capto contentus, et hujus successus causa hominum sese felicissimum deputans, omnibus aliis curis omissis, magnis itineribus ad Re quinque dierum spatium pervenit; atque inde discedens rei feliciter gestæ nuntios ad sultannum mittit, Liparitam captum indicantes. Sultannus simulata lætitia ob captum tantum virum, interim tantam fratri rei gerendæ felicitatem invideus, assidue de eo tollendo cogitavit ansamque captavit.

ρον πολυπραγμονήσας, ἀλλ' ἐπιτείνας τὴν ὁδοπορίαν, διὰ πέντε ἡμερῶν παραγίνεται εἰς τὸ λεγόμενον Ἰβάν, καθεῖθεν ἀπεισιν εἰς τὸν σουλτάνον προπέμφσας τὰ εὐαγγέλια καὶ τὴν τοῦ Λιπαρίτου μηνύσας κατάσχεσιν. Ὁ δὲ τῷ δοκεῖν μὲν ἠυφράνθη καὶ ἠγαλλιάσατο ἐπὶ τῇ ἀλώσει τοῦ Λιπαρίτου, ἐφθόνησε δὲ τῷ ἀδελφῆ τοιοῦτου καταξιώθεντι τοῦ εὐτυχήματος, καὶ διὰ παντὸς ἐμελέτα καὶ πρόφασιν ἐζήτει τοῦτον ποιήσασθαι ἐκποδῶν.

Imperator Liparitam captum esse audiens totus in hoc fuit ut eum liberaret. Misso itaque ad sultannum Georgio Droso, scriba Aeronis, cum muneribus pro redimendo eo preciosis, simul et hunc sibi reddi et pacem componi postulat. Sultannus acceptis legatis, ut magnificus 581 videretur potius rex quam qui bellum cauperaretur, pro dono imperatori mittit Liparitam; et quæ ejus redimendi causa imperator miserat, accipit quidem sed omnibus his Liparitam donat, hortatus ut ejus in posterum diei memoriam coleret, neque contra Turcas porro arma someret. Legatus sultani fuit ad imperatorem is quem ipsi Scriphum vocant;

διὰ τῶν προδρόμων μαθὼν ὅποι τε οἱ Ῥωμαῖνοι τὸλί- ζοντο καὶ ὅτι ἔρειμοῦσι, συντάξας τὰς ἐαυτοῦ δυνά- μεις ἤρχετο συντεταγμένος πρὸς μάχην. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀντίπαλος δύναμις ἰδοῦσα ἀκουσίως καὶ αὐτῇ ἀντικατετάτετο, τὸ μὲν δεξιὸν ἔχοντος κέρασ τοῦ κεκαυμένου, τοῦ δὲ Ἄαρὼν τὸ εὐνόμον, ἐν ταῖς μέσσις δὲ ὁ Λιπαρίτης ἐτάτετο. Ἦν δὲ καὶ ἡ ὄρα περὶ βουλυτον. Τῷ μὲν οὖν κεκαυμένῳ ἀντιμέτωπος ἦν ὁ Ἀβράμιος, τῷ δ' Ἄαρὼν Χωροσανίτης ἄτερος στρατηγός, καταντικρὺ δὲ τοῦ Λιπαρίτου Ἀσπὰμ Σελάριος ὁ τοῦ Ἀβραμίου ἑτεροθαλῆς ἀδελφός. [P. 774] Συμπλοκῆς δὲ γενομένης ὁ μὲν κεκαυμένος καὶ ὁ Ἄαρὼν τὰ κατ' αὐτοὺς ἐτρέψαντο κέρατα καὶ μέχρι φωνῆς ἀλεκτρούνων ἐδίωκον, ὁ δὲ Λιπαρίτης, πεσόντος αὐτῷ τοῦ ἀνεψιῦ δεινοπαθήσας καὶ μεθ' ὄρμης βιαίας ἐλάτας, τοῦ ἵππου αὐτοῦ τρωθέντος καὶ πεσόντος ἀλίσκεται. Καὶ ὁ μὲν ἦν ἐν τούτοις, οὐ δὲ Ῥωμαῖοι παθόντες ἐκ τῆς διώξεως καὶ τῶν ἵππων ἀποβάντες καὶ τῷ Θεῷ δόντες ὕμνους ἐπινικίους, ἐν μιᾷ φωνῇ βυήσαντες τὸ, « Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; » προσέμενον τὸν Λιπαρίτην, ἐκπίζοντες καὶ αὐτὸν διώκειν ὀπίσθεν τῶν ἐχθρῶν. Ἐπεὶ δὲ ἐφαίνετο οὐδαμοῦ, ἐν ἀμηχανίᾳ ἦσαν, διαποροῦντες ὁ τί καὶ γένοιτο. Οὕτω δὲ διαποροῦμένοις αὐτοῖς ἔρχεται τις στρατιώτης τῶν ὑπ' ἑκείνῳ ταττομένων, καὶ μηνύει τοῖς στρατηγοῖς τὴν ἐκείνου τροπὴν καὶ τὴν ἄλωσιν, καὶ ὅπως ὁ Ἀβράμιος ἐν τῆς φυγῆς ἐπανελθὼν καὶ τῷ οἰκείῳ ἐνωθεῖς ἀδελφῆ (ὁ γὰρ Ἀσάν ἔπεισεν ἐν τῷ πολέμῳ) ἀναλαθόντες τὸν Λιπαρίτην καὶ τοὺς ἄλλοντας τῶν Ἰβήρων ὑπενόστησαν εἰς τὸ λεγόμενον Κατρυκώριον, σπουδαίαν τὴν ὁδοπορίαν ποιοῦμενοι. Ἀπεπάγησαν πρὸς τὴν ἀκοίην οἱ ἄρχοντες τοῦ στρατοῦ. Ὅμως διανοικτερεύσαντες ἀγρυπνοὶ, ἐπέπερ ἡμέρα ἐπέλαμψε καὶ βουλὴ προετίθη καὶ τοῖς πᾶσι συμφέρον ἐνομίσθη ἕκαστον οἰκείῳ ἀπελθεῖν, ὁ μὲν Ἄαρὼν τὸν οἰκείον ἀνελγφῶς λαὸν ἀπεισιν εἰς τὸ Ἰβάν (μητρόπολις δὲ αὐτῆ τοῦ Βασπρακῶν), ὁ δὲ κεκαυμένος μετὰ τῶν ἰδίων ἐπανήλθεν εἰς τὸ Ἄνιον. Ὁ δὲ Ἀβράμιος τῇ τοῦ Λιπαρίτου ἀρκεσθεῖς ἀλώσει, καὶ ὀλβιώτερον ἑαυτὸν κρίνας παντὸς ἀνθρώπου διὰ τὸ παρὸν εὐτύχημα, μηδὲν ἑτερον τὸν μὲν οὖν Λιπαρίτην, ὡς ἐπέθετο τὴν τούτου κατάσχεσιν ὁ βασιλεὺς, ἕλος ἐγένετο ἀναρβύσασθαι, καὶ δῶρα πολυτελῆ καὶ λύτρα πέμψας τῷ σουλτάνῳ διὰ Γεωργίου τοῦ λεγομένου Δρόσου (ὑπογραμματοῦς δὲ ἦν ὁ Δρόσος τοῦ Ἄαρων) ἐξαιτεῖται τὴν ἐλευθερίαν καὶ σπονδὰς εἰρήνης. Ὁ δὲ σουλτάνος τὰς πρᾶσθείας δεξάμενος, καὶ μεγαλοπρεπῆς θέλων εἶναι βασιλεὺς μᾶλλον ἢ κάπηλος ἀνελεύθερος, ἀποδίδωσι τοῦτον δῶρον τῷ βασιλεῖ, λαθῶν μὲν τὰ λύτρα, πάντα δὲ τῷ Λιπαρίτῃ παρεσχηκῶς, καὶ μεμνήσθαι τῆς παρουσίας ἡμέρας διὰ παντὸς παρεγγυησάμενος, καὶ μηδέποτε ὀπλᾶ θελήσει τὸ ἀπὸ τοῦδε κινήσει κατὰ τῶν Τούρκων. [P. 775] Ἀνεπλήρωσε δ' αὐτῷ τὴν

πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβείαν ὁ λεγόμενος παρ' αὐτοῖς **A** σέριφος δύναιτο δὲ τοῦτο τὸ ὄνομα πρὸς τὸν παρ' αὐτοῖς χαλυφᾶν, ὅπερ ὁ παρ' ἡμῖν σύγκαιλος πρὸς τὸν πατριάρχην πάλαι ἐδύνατο· ἐκείνου γὰρ ἀποθανόντος αὐτὸς εὐθὺς εἰς τὸν ταύτου θρόνον ἐγκαθίστηται. Οὗτος τοίνυν ὁ σέριφος εἰσελθὼν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐς πρόσωπον ἔλθων τῷ βασιλεῖ καὶ ὁμιλίαν, πολλὰ τε μεγαλαυχήσας καὶ φρυαζόμενος, καὶ τελευταῖον ὑπόφορον θέσσει σπεύσας τὴν Ῥωμαίων τῷ ἑαυτοῦ σουλτάνῳ, ἕπει μὴ εὖρε τὸν βασιλέα ἐπικλινῆ, ἀπρακτος ὑπεχώρησε πρὸς τὸν πέμψαντα. Καὶ ὁ βασιλεὺς τὸ ἀπ' ἐκείνου ἐκδεχόμενος πόλεμον ἀπὸ τοῦ σουλτάνου, καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν, τὰ ὁμοροῦντα τῇ Περσῶν γῆ πέμψας κατησφαλίσατο. Ἦν ὃ δὲ ταῦτα ἐγένετο, καὶ ἡ

τῶν Πατζινάκων Σκυθικὸν ὑπάρχον, ἀπὸ **B** τῶν λεγομένων βασιλείων Σκυθῶν, μέγα τέ ἐστι καὶ πολυάνθρωπον, πρὸς ὃ οὐδὲ ἐν αὐτῷ καθ' ἑαυτὸ Σκυθικὸν γένος ἀντιστῆναι δύναιτο. Διήρηται δὲ εἰς τρισκαίδεκα γενεάς, αἵτινες καλοῦνται μὲν πᾶσαι τῷ κοινῷ ὀνόματι, ἔχουσι δὲ ἐκάστη καὶ ἴδιον ἀπὸ τοῦ αὐτῆς προγόνου καὶ ἀρχηγοῦ τὴν προσηγορίαν κληρωσαμένη. Νίμονται δὲ τὰς πέραν Ἰστροῦ ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους ποταμοῦ καὶ μέχρι Παννονίας ἠπλωμένας πεδιάδας, νομάδες τε ὄντες καὶ τὸν σκηνίτην διὰ παντὸς ἀσπιζόμενοι βίον. Τοῦτου τοῦ γένους ἀρχηγὸς ἦν τῷ τότε Τυράχ ὁ τοῦ Κιλτὲρ υἱός, εὐγενείας ἔχων ἐς τὸ ἀκρότατον, ἀμβλύς δὲ ἄλλως καὶ τὴν ἡσυχίαν φιλοῦν. Ἦν δὲ καὶ ἄλλος τις ἐν τῷ ἔθνει τὴν κλησιν Κεγένης, υἱὸς τοῦ Βαλτζάρ, τὸ μὲν γένος ἄσημος καὶ σχεδὸν ἀνόνητος, περὶ δὲ τὰ πολεμικὰ καὶ τὰς στρατηγίας κάρτα δραστηριώτατος, ὅς καὶ πολλάκις ἐπιόντας κατὰ τῶν Πατζινάκων τοὺς Οὐζοὺς (γένος δὲ Οὐννικὸν οἱ Οὐζοὶ) ὑποστὰς ἐτρέφατο καὶ ἀπώσατο, τοῦ Τυράχ οὐχ ὅπως ἀντεπεξελθεῖν μὴ θαρρήσαντος, ἀλλὰ καὶ καταδύοντας εἰς τὰ παρὰ τῷ Ἰστροῦ ἔλη καὶ τὰς λίμνας. Τὸν μὲν οὖν Τυράχ οἱ Πατζινάκαι ἐτίμων διὰ τὸ γένος, τὸν δὲ Κεγένη ἠσκάζοντο διαφρονῶντως διὰ τὸ τῆς ἀνδρίας ὑπερβάλλον καὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις δεινότητα. Ἀπερ' ἀκούων καὶ βλέπων ὁ Τυράχ ἐδάκνετο τὴν ψυχὴν, δεδιώς περὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τρόπον ἐζήτησε ὅπως ἂν τὸν Κεγένην ἀποσκευάσθαι. Ἐπίστησιν οὖν αὐτῷ λόχους πολλάκις, ἐγένοντο δὲ πάντες ἀργοί. Ἐπει δὲ πολλάκις ἐπιχειρήσας κρυφίως ἠστόχησεν, ἔγνω δεῖν μὴ διαμέλλειν, ἀλλ' ἐπιχειρεῖν φανερώς. Διὰ καὶ πλῆθος πέμψας καταλαβεῖν ἐκέλευσε τὸν ἄνδρα καὶ ἀνελεῖν. Ὁ δὲ **D** προγνοὺς τὴν ἐπιβουλὴν οὐγάς πρὸς τὰ ἔλη γίνεται τοῦ Βορυσθένους, καὶ οὕτω διαφυγγάνει τὸν ὄλεθρον. [P. 776] Ἐκεῖθεν δὲ κρυπτόμενος καὶ λάθρα πέμψων μηνύματα πρὸς τε τοὺς ἑαυτοῦ συγγενεῖς καὶ τὴν φυλὴν, ἠδυνήθη τὴν τε ἰδίαν γενεὴν ἀποστῆσαι τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας (ἦν δὲ ἡ Βελεμαρνίς) καὶ πρὸς ταύτην καὶ ἄλλην τὴν Παγουμανίδα· καὶ δύναμιν προσλαβόμενος ἀντιπαράταται μετὰ τῶν δύο γενεῶν πρὸς τὸν Τυράχ τὰς ἰα' ἔχοντα. Καὶ ἐπὶ πολλὰς μὲν ἀντισχῶν ὥρας, ὅμως ὑπὸ τοῦ πλῆθους καταπονθηθεὶς τρέπεται. Περιπλανώμενος δὲ ἐν τοῖς ἔλεσι καὶ σωτηρίαν

cujus ea est ad ipsorum Chalipham ratio, quæ antiquitus syncelli ad patriarcham : huic enim mortuo ille statim succedebat. Is ergo Seriphus Byzantium profectus et ad colloquium imperatoris admissus, cum multa alia superbe ac jactanter dixit, tum id quoque postulavit ut Romani se stipendiarios sultano facerent. Et cum videret imperatorem eo nequaquam inclinare, re infecta domum rediit. Exinde a sultano bellum expectans Monomachus operam dedit ut quæ finitima erant Persurum regno communiret. Interea temporis Patzinacæ etiam se commoverunt. Ea res hoc modo acta.

τῶν Πατζινάκων ἐπισυνέβη κίνησις· πῶς δὲ καὶ τίνα **C** Patzinacarum gens Scythica est, eorum Scytharum qui regi dicuntur, magna et populosa, et cui nulla alia gens Scythica resistere sola possit. Dividitur autem in tredecim tribus, quæ ut universæ commune Patzinacarum nomen usurpant, ita quævis a suo generis principe **582** atque auctore peculiarem sortita est appellationem. Incolunt trans Istrum planities a Borysthene fluvio ad Pannoniam usque porrectas, incertis errantes sedibus semperque in tabernaculis degentes. Huic genti tunc præerat Tyrachus Kilteri filius, homo nobilissimus, ceteroqui segnis et quietis amans. Erat in eadem gente etiam alius quidam Kegenes nomine, Baltzaris filius genere obscurissimo nullisque natalibus, sed bello ducendisque cohortibus longe præstantissimus : nam sæpius Uzos (gens ea Unica est) irruentes subsistens profligarat, Tyracho non modo contra eos exire non auro, sed etiam in lacus ac paludes Istro vicinas se subducente. Itaque Tyrachum quidem Patzinacæ ob generis nobilitatem venerabantur, Kegenem tamen mirifice amplectebantur ob fortitudinem insignem inque gerendis bellis strenuitatem. Hæc vero Tyrachi videntis ista atque inaudientis animum mordebant, de imperio suo solliciti, ita sane ut de tollendo Kegenes cogitaret. Cui cum sæpe occultas tendens insidias nihil proficeret, tandem aperte cum adoriri statuit, missaque turba hominem corripere interficique jubet. Sed Kegenes insidiis præcognitis ad paludes Borysthenicas profugit, itaque exitium evitavit. **583** Ibi occultatus, clam ad cognatos tribumque missis internuntiis, effecit ut et hæc a rege descisceret (vocabatur Belemarnis tribus) et alia etiam nomine Pagumanis. Exinde contractis copiis cum duabus tribubus adversus Tyrachum, cui 11 tribus aderant, pugnavit. Cumque per aliquot horas durasset, tandem multitudine oppressus fugatur. Vagans inde circum paludes, ac salutem quærens sibi suisque, unam hanc invenit rationem, si ad Romanum imperatorem transfugeret. Itaque profectus Dorostolum, quolatus ab insidiis esset, se et suos, qui erant ad 20 millia, in insulam quosdam fluvii exiguam includit, regionisque præfecto (is erat Michaelus

Anastasiū filius) significat quis esset et qua fortuna actus huc venisset; et se cupere in fidem imperatoris concedere, receptumque se rebus hujus magnopere commodaturum pollicetur. Praefectus cum extemplo rem ad imperatorem detulisset, ab eo jubetur statim Kegenem cum suo comitatu accipere, atque huic quidem necessaria praebere, ipsum autem Kegenem honorifico Byzantium mittere. Qui ut eo venit, benigne est splendideque exceptus, ac cum imperatore collocutus, se sanctum baptismum admissurum popularibusque idem ut faciant persuasurum promittens, ab imperatore patricio honore **584** ornatur; eique tres arces assignantur de iis quae ad ripam sunt Istri, multaque agri jugera; atque adeo in numerum amicorum sociorumque PR ascribitur, eam praecipue ob causam quod, uti pollicitus fuerat, et ipse baptizari voluit et qui cum ipso erant. Ea quoque in re usi sunt religiosi ejusdem monachi Euthymii opera, ad ipsos missi, qui ad Istrum amnem ejus sacramenti ceremonias administravit universosque baptizavit.

Ἰστρου εἰλήφει καὶ γῆς πολλὰ στάδια, καὶ τοῦ λοιποῦ τοῖς φίλοις ἐνεγράφη καὶ συμμάχοις Ῥωμαίων. Τὸ πλέον δ' ὅτι καὶ ὡς ὑπέσχετο ἀνεδέξατο τὸ ἅγιον βάπτισμα αὐτὸς τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Εὐθυμίου τινὸς εὐλαβοῦς μοναχοῦ περθέντος, τοῦ τὰ τοῦ θεοῦ λουτροῦ παρὰ τῷ Ἰστρῷ ποταμῷ ἐκτελέσαντος καὶ πᾶσι μεταδόντος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

Rebus in tuto constitutis Kegenes, cum jam contra subitos hostium impetus se munivisset, ad ulciscendum hostem se confert, Istroque transmissis nunc cum millibus, alias cum duobus millibus, et aliquando pluribus aliquando paucioribus ductis, impressionibus subitaneis Patzinacas Tyrachios graviter afflixit, viros, in quos incidisset, occidens, mulieres autem et pueros in servitutem abducens ac Romanis vendens. Tyrachus clandestinas has Kegenis impressiones non ferens ad imperatorem mittit legatos, qui haec proponerent: Imperatorem Romanum, cui cum gente Patzinacarum foedus esset, omnino non debuisse recipere eum qui ab ipsis descivisset; aut saltem recepto interdiceret, ne Istro trajecto amicos PR laederet. Proinde aut Kegenis compesceret excursiones, aut auxilium ei non praebat. Si secus faceret, sciret se **585** gravissimum contra se ac suos bellum concitare. Auditis imperator his postulatis cachinnum sustulit, quod ludibrium putaret, si ob Patzinacæ minas prodere cogeretur eum qui in fidem ipsius confugisset, aut eum ab ulciscenda injuria abstinere; legatosque re infecta dimittit. Simul litteras ad Michaelum dat, urbium Istro adjacentium praefectum, et ad Kegenum; iisque injungit ut ripas Istri accurate custodiant, ac si quis gravis exercitus apparet, id eibi per litteras indicent, ut de Occidentalibus etiam legionibus mittere possit qui ipsis conjuncti Patzinacas transitu Istri prohibeant. Mittit etiam triremes centum, quae Istri ripas legant et Patzinacas trajectu arceant. Cum legali irrita spe redissent, Tyrachus indignabatur ac fremebat, hiemisque adventum exoptabat. Sub

ζητῶν μίαν ἔγνω ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, τὴν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων καταφυγῆν. Διὸ καὶ πρὸς τὸ Δορόστολον ἀφικόμενος, καὶ ἐν τινὶ ποταμῷ νησίδι περικλείσας ἑαυτὸν διὰ τὸ ἀνεπιβούλευτον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ (ἦσαν δὲ ἀμφὶ τὰς κ' χιλιάδας), διαμνησεται τῷ τῆς γῶρας ἀρχοντι (ἦν δὲ Μιχαὴλ ὁ τοῦ Ἀναστασίου υἱὸς), καὶ γνωρίζει ὅστις τε εἴη καὶ οἷας διαδιδράσκων τύχας ἀφίεται, καὶ ὅτι αὐτόμολος βούλεται γενέσθαι τῷ βασιλεῖ, ὑπισχνούμενος δὲ καὶ εἰ προσδεχθεῖν, εἰς μεγάλην ὕνησιν ἔσεσθαι τοῖς τούτου πράγμασιν. Ὁ δὲ τὰ μηνύματα λόγου θαύτην πρὸς τὸν βασιλέα διαπορθμεύσας διὰ ταχέων κελεύεται τὸν ἄνδρα μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ προσδέξασθαι, καὶ τούτοις μὲν τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν, αὐτὸν δὲ ἐνδόξως εἰς τὸ Βυζάντιον πεπομφέναι. Καὶ ὁ μὲν ὡς ἐκελεύσθη διεπράξατο, ὁ δὲ Κεγένης εἰς τὴν βασιλίδαν σοιτήσας καὶ εἰς λόγους ἐλθὼν τῷ βασιλεῖ φιλοφρόνως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχθη, καὶ ὑποσχόμενος αὐτὸς τε τὸ ἅγιον δεξασθαι βάπτισμα, παραπεισαι δὲ καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι, εἰς πατρικιότητά τε ἀνήχθη, καὶ φρούρια τρία ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὄχθαις ἰδρυμένων τοῦ

γενόμενος δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, καὶ τὰς αἰψινδίδους ἐφόδους ἀσφαλίσάμενος, πρὸς ἄμυναν ἐτρέπετο τοῦ ἐχθροῦ, καὶ περαιούμενος τὸν Ἰστρον νῦν μὲν σὺν χιλίαις, εἶτα σὺν δισχιλίαις καὶ αὖ σὺν πλείοσιν ἤ ἐλάττωσι, καὶ ἐξ ἐφόδου προσιπίπτων, τὰ μέγιστα ἐκάκου καὶ ἐλυμαίνετο τοὺς περὶ τὸν Τυράχ Πατζινάκας, ἄνδρας μὲν τοὺς προσιπίπτοντας ἀναίρων, γυναῖκα δὲ καὶ παῖδας ἀνδραποδιζόμενος καὶ πωλῶν τοῖς Ῥωμαίοις. Ταύτας δὲ τὰς λαθραίας ἐπιθέσεις τοῦ Κεγένους μὴ φέρων ὁ Τυράχ διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσας ὡς ἔδει τὸν μέγαν βασιλέα, σπονδὰς ἔχοντα μετὰ τοῦ γένους τῶν Πατζινάκων, [P. 777] μηδὲ προσδέξασθαι ὄλωσ τὸν ἀποστάτην αὐτῶν, ἐπεὶ δὲ προσεδέξατο, κωλύειν μὴ διαπερᾶν καὶ τοὺς ὑποσπόνδους λυμαίνεσθαι· ἢ οὖν κωλυθήτω ὁ ἀνὴρ τὰ τοιαῦτα πράττειν, ἢ μηδεμίαν τυχέτω συμμαχίας, ἢ γινωσκέτω ὁ βασιλεὺς ὡς καθ' ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς ἑαυτοῦ γῶρας ἐφέλκεται βαρύτερον πόλεμον. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ μηνύματα τοῦ Τυράχ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς ἀγγελίας δεξάμενος πρὸς ταύτας μὲν καὶ ἐπεκάγχασεν, εἰ διὰ Πατζινάκου ἀπειλὰς προδότης γένοιτο τοῦ εἰς αὐτὸν προσφυγόντος, καὶ κωλύειν τοῦ μὴ κακοῦν τοὺς κακώσαντας, τοὺς δὲ πρεσβεύτας ἀπράκτους ἐξέπεμψε. Γράμματα δὲ πρὸς τε Μιχαὴλ τὸν ἀρχοντα τῶν παριστρίων πόλεων, ἔτι δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Κεγένην ἐκπέμπει, φυλάττειν ἀκριβῶς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ· εἰ δὲ τις ἐπὶ βαρεῖα δύναμις, γράμμασι μηνύειν, ἵνα καὶ ἀπὸ τῶν Δυτικῶν ταγμάτων ἐκπεμπόμενά τινα σὺν αὐτοῖς εἴργωσι τοῖς Πατζινάκαις τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν. Ἐπεμψε δὲ καὶ τριήρεις ἑκατὸν, ἐπισκήψας παρακλεῖν τὸν Ἰστρον καὶ πειρωμένους διακωλύειν τοὺς Πατζινά-

και περιῶν. Ἐπανηκόντων δ' ἀπράκτων τῶν αὐτοῦ πρέσβεων, ὁ Τυράχ ἐχαλέπαινε καὶ ὠργίζετο καὶ θάπταν ἤδρευτο καταλαβεῖν τὸν χειμῶνα. Ἦδη δὲ τῆς φθινοπωρινῆς ληγούσης ὥρας καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπιστάντος, τοῦ ἡλίου ὄντος ἐπὶ τὸν Αἰγυαίοντα, ἄνεμος ἐπνευσεν ἀπαρκτίως πολὺς, ὡς ἀποκρυσταλλωθῆναι μέχρι πεντεκαίδεκα πήχεων ἐς βάθος τὸν ποταμὸν. Πάσης οὖν φυλακῆς σχολασίας, δραξάμενος ἀδείας ἵς ἐπιτυχεῖν ἠύχετο ὁ Τυράχ διαπερᾶ τὸν Ἰστρον μετὰ πάντων τῶν Πατζινάκων, ὄντων, ὡς ἐλέγετο, χιλιάδων ἑκακοσίων, καὶ ἐς τὴν περσίαν ἰδρύετο, κείρων καὶ ἀφανίζων τὰ παραπίπτοντα. Γράμματα δὲ πρὸς τὸν βασιλέα ἐπέστελλετο βοηθεῖν δεόμενα τὴν ταχίστην. Ὁ δὲ μηδ' ἄλλα τὰ γράμματα ἀναγνούς τῇ δουκὶ Ἀδριανουπόλεως γράφει (ἦν δὲ Κωνσταντῖνος μάγιστρος ὁ Ἀριανίτης) τὰς Μακεδονικὰς εἰληφῶτι δυνάμεις, ἐτι δὲ καὶ πρὸς Βασίλειον Μοναχὸν τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας τὴν Βουλγαρικὴν εἰληφῶτα χεῖρα ἀφικέσθαι καὶ ἐνωθῆναι τῷ Μιχαήλ καὶ τῷ Κεγένῃ καὶ μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Πατζινάκας διαγωνίσασθαι. Ἴδν κατὰ τὸ βασιλικὸν ποιησάντων ἐπίταγμα καὶ πάντων ὅφ' ἐν γενομένων, ἀνπλαθῶν ὁ Κεγένης τὰς Ῥωμαϊκὰς φάλαγγας ἐν τοῖς ὑπαίθροις στρατοπεδεύεται, καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιῶν ἐξ ἐφόδου οὐ μικρὰ τοὺς Πατζινάκας ἐλύπει. Τούτοις γὰρ ἕνα τῆ τοῦ ποταμοῦ διαβάσει ἀφθονίαν ζώων εὐροῦσι πολλὴν καὶ οἴνου καὶ τῶν ἐκ μέλιτος κατασκευαζομένων πομάτων, ὧν οὐδὲ ἀκοὴν ἔσχον πώποτε, καὶ ἀνύδην τῶν τοιούτων ἐμφορουμένοις νόσος ἐσπίπτει κοιλιακὴν διάθεσιν ἔχουσα, καὶ ἀπόλλυντο ἑκάστης ἡμέρας ἀναρίθμητα πλήθη. [P. 778] Ὅπερ πυθόμενος ὁ Κεγένης διὰ τινος αὐτομόλου, καὶ καιρὸν ἐπιτήθειον κρίνας τοῦτον εἶναι τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθήσεσθαι, ὁπότε καὶ χειμῶνι καὶ νόσῳ πιέζονται, ἀναπέλας καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὀκνοῦντας καὶ δεδιότας πρὸς τασαύτας ἀντιπαρατάττεσθαι μυριάδας, προσρήγνυται τοῖς ἐχθροῖς. Οἱ δὲ τὴν ὀξεῖαν ἔλευσιν ἐκπλαγέντες καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἀποδειλιάσαντες, βίψαντες τὰ ὄπλα αὐτῶν τε ὁ Τυράχ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἑαυτοὺς ἐγχειρίζουσιν. Ὁ μὲν οὖν Κεγένης συνεβούλευε καὶ διεμαρτύρατο πάντας ἡβηθὸν ἀποσφάζαι, ἔλεγε δὲ καὶ παροιμίαν βάρβαρον μὲν, νοῦν δὲ πολὺν ἔχουσαν, ὡς Ἔτι χειμῶνος ὄντος δεῖ τὸν ὄφιν ἀποκτείνειν, ὁπηνίκα τὴν κέρκον κινεῖν οὐ δύναται· ὅπῃ ἡλίου γὰρ θλιφθεὶς κόπους ἡμῶν πρέξει καὶ πράγματα. Τοῦτο δὲ τοῖς ἄρχουσιν οὐκ ἔδόκει Ῥωμαίων, ἀλλὰ βαρβαρικὸν τὸ ἔργον καὶ ἀνόσιον ἐνόμιζετο καὶ Ῥωμαϊκῆς ἀνάξιον ἡμερότητας. Μᾶλλον μὲν οὖν συμφέρον ἐνόμιζον διασκεδάσαι τούτους ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Βουλγαρίας πεδιάσι καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ ἐγκατοικίσει καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιθεῖναι· ἔσσεσθαι γὰρ οὐκ εὐαρτίσθητον τὸν ἀπὸ τῶν τοιούτων δασμὸν· εἰ δεήσει δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ στρατοῦ πρὸς τε τοὺς Τούρκους καὶ πρὸς ἄλλα ἑτερόφυλα γένη, καθοπλιζέειν ἀπ' αὐτῶν. Πολλῶν οὖν λόγων ῥηθέντων ἐνίκησεν ἡ τῶν Ῥωμαίων γνώμη· καὶ ὁ μὲν Κεγένης ἄσους ἔλαθε ζωγρίας, πλὴν ὧν ἀπημπόληκε, τοὺς πάντας ἀποσφάζας ὑπενόστησεν

usum autumni, ac hieme incunte, cum jam sol ad Capricornum appulisset, ventus aparetias copiosus flavit Isterque in glaciem quindecim cubitos altam congelavit. Otiosa itaque omni custodia optatam Tyrachus nactus licentiam, Istrum cum omnibus Patzinacis, quorum multitudo octingentorum censebatur millium, transgressus, in ulteriorem se effudit ditionem, diripiens atque delens in quæ incidebat omnia. Mittuntur ergo ad imperatorem litteræ, quibus ad ferendam quamprimum opem incitabatur. Is vixitum perlectis litteris ad Adrianopolis **586** ducem Constantinum magistrum Arianitam scribit, ut Macedonicis cum copiis, et ad Basilium Monachum Bulgaricæ ducem, ut cum Bulgarico exercitu Michaelo ac Kegeni se conjungant et contra Patzinacas depugnent. Iique jussa statim sunt exsecuti. Conjunctis omnibus Romanorum copiis Kegenes eas eduxit, castrisque sub dio positis, quotidianis incursionibus Patzinacas haud leviter vexavit. Ii, amne trajecto, in pecudum, vini et potus e melle confecti maximam incidereant copiam, ne auditu quidem antea ipsis noti. Quibus cum affatim fruerentur, morbus eos cæliacus invasit, et quotidie moriebantur innumeri. De quo certior a transfuga quodam factus Kegenes, idque invadendi hostis opportunum tempus ratus, quo et hieme et morbo premebantur, pertractis in suam sententiam etiam Romanis, tergiversantibus non nihil et contra tantam multitudinem pugnare metuentibus, in Patzinacas impetum dat. Qui celeritate irruentium hostium perterriti et pugnam reformidantes abjectis armis sese Romanis dedunt, cum Tyrachus ipse et cæteri principes, tum reliqua etiam turba. Consulebat Kegenes, atque etiam obtestabatur uti ad unum omnes occiderentur hostes. Et adagium afferebat, barbarum quidem, sed valde argutum: anguem hieme esse necandum, **587** cum non potest caudam movere, ne solis calore reffectus molestiam laboremque ipsis creet. Romanis ductoribus id non probabatur, facinus hoc barbaricum fore et impium ac a Romana clementia alienum censentibus. Potius eos per desertas Bulgaricæ planities dispergendos, atque hinc inde dissipatis tribulum imponendum, Hoc modo et ingentem ab iis reditum rei Romanæ accessorum, et cum imperator militibus opus esset habiturus adversus Turcos aut alios barbaros, tunc eos armari posse. Re diu disputata vicit tandem Romanorum sententia. Sed Kegenes occisis quotquot ceperat Patzinacis, nisi quos vendidit, domum est reversus. Cæteram eorum multitudinem Bulgaricæ præfectus Basilius Monachus per campestria Sardicæ, Naisi et Eutzapeli distribuit, omnibus ademptis armis, ne quid moliri possent. Tyrachus et cum eo centum quadraginta viri ad imperatorem abducti sunt; atque ab hoc benigne accepti, baptizati maximisque honoribus affecti, vitam ibi jucundam egerunt.

οἰκάδε, τὰς δὲ τῶν Πατζινάκων μυριάδας ὁ τῆς

Βουλγαρίας παραλαβῶν ἄρχων Βασίλειος ὁ Μοναχὸς ἐγκαθιδρύει ἀνά τε τὰς πεδιάδας τῆς Σαρδικῆς τῆς Ναισσοῦ καὶ Εὐτζαπέλου διασπείρας πάντας καὶ πᾶν ὄπλον ἀφελόμενος διὰ τὸ ἀνεπιθύμητον. Ὁ δὲ Τυράχ καὶ σὺν αὐτῷ ἄνδρες ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα ἄγονται εἰς τὸν βασιλέα· οὓς φιλοφρόνως οὗτος ἀποδεξάμενος καὶ βαπτίσας καὶ μεγίστοις ἀξιώμασιν ἐπάρας ἐν εὐπαθείαις κατέειχεν.

At vero sultanus ob irritam legationem iratus, contractis e Perside et Babylonia copiis, bellum in Romanos movet. Id cum auditu perciperisset Monomachus, cum suas copias opponere hosti statuit tum 588 quíndecim millia Patzinacarum armat; iisque duces quatuor de Patzinacis Byzantii degentibus præficit, Sultanium, Selzen, Caraman et Catalimum, donatosque haud vulgariter et armis pulcherrimis ornatos Chrysopolin transmittit, addito qui eos in Iberiam duceret Constantino patricio Adrobalano. Mari trajecto Patzinacæ cum equos conscendissent et iter in Orientem ingressi usque ad Melitenam pervenissent, ubi ad Damatryn appropinquavere, subsistant et deliberationem (ipsi commentum vocant) instituunt. Erant qui procedendum putarent neque mandatis imperatoris in ipsius ditione repugnandum, cum et avulsi a suis essent, neque soli Romanorum possent resistere viribus, neque haberent arcem in quam se, si quid præter institutum forte eveniret, reciperent. Aliis videbatur occupandos esse aliquos Bithyniæ montes in iisque manendum, et si quis adoriretur, defendendum: non autem intrandum in Iberiam, regionem remotam atque alienam, atque ubi non hostes modo Romanorum, sed ipsos etiam Romanos hostes essent habituri. Solus Catalimus suavit revertendum esse et se cum popularibus conjungendum. Et quodam percontante quam ratione mare transiri posset, nihil aliud dixit quam quod se jussit sequi. Ergo Adrobalanum 589 interficere frustra conati (effugit enim in quodam apud Damatryn palatiorum solarium tribus fastigiis tectum) Catalimum sequuntur ad mare, non quidem sperantes eum navigia habere parata quibus mare trajicerent, sed hæsitantes ac videre cupientes quænam esset futura trajiciendi ratio. Ut ad litus ventum est, Catalimus hoc unum fatuus: « Qui se ipsum et universos Patzinacas vult esse salvos, me sequatur, » equo calcaribus incitato mare est ingressus. Quod alius rursumque alius imitatus, et tandem omnis Patzinacarum multitudo secuta est, quoniam ut erant armati, alii abjectis armis. Mare ergo tranant, et ad Sanctum Tarasium in oppositum litus evadunt, et magnis itineribus ad suos apud Triaditzam perveniunt, nemine obstare aut eos prohibere auso, cum subitus adventus ipsis transitum expediret. Conjuncti cum Patzinacis qui apud Triaditzam agebant, eos quosque qui aliis in regionibus morabantur sollicitant. Postquam universi in unum sunt collecti, correptis securibus ruralibus falcibusque et aliis ferramentis rusticis se armant, Philippopolinque profecti et Æmum transgressi ad flumen Osmum in campis Istro propinquis castra ponunt: solus Seltes in Lobitzo

Ὁ δὲ σουλτάνος τὴν τῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄπρακτον ὑποστροφὴν μὴ φέρων, τὰς ἐν Περσίδι πάσης δυνάμεις καὶ τὰς Βαβυλωνίους ὑφ' ἐν ἀθροίσας εἰσβολὴν ποιῆται κατὰ Ῥωμαίων. Τοῦτο δὲ προσκηκῶς ὁ Μονομάχος ἐσπευθε μὲν καὶ διὰ τῶν οἰκείων δυνάμεων ἀντιπαράταξιν στῆσαι τῷ πολέμῳ, ὄπλισε δὲ καὶ ἀπὸ τῶν Χατζινάκων χιλιάδας τε. Καὶ ἡγεμόνας τέσσαρας ἀπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Χατζινάκων αὐτοῖς ἐπιστήσας, τὸν Σουλτζοῦν, τὸν Σελτζε, τὸν Κραμᾶν καὶ τὸν Καταλείμ, δόμοις τε φιλοτιμησάμενος οὐ μικροῖς, καὶ ἄρματα κάλλιστα δοῦς καὶ ἵππους διαπρεπεῖς, περαιοὶ ἐν Χρυσουπόλει, δοῦς αὐτοῖς ὁδηγὸν τὸν ἀπάξαι μέλλοντα τούτους εἰς Ἰβηρίαν Κωνσταντῖνον τὸν πατρικίον, [P. 779] ᾧ Ἀδροβάλανος τὸ ἐπώνυμον. Περαιοθέντες δὲ οὗτοι καὶ τοὺς ἵππους ἀναβάντες καὶ τῆς πρὸς Ἀνατολὴν φερομένης ἀψάμενοι καὶ προελθόντες ἄχρι μελίων τινῶν καὶ τῷ λεγομένῳ Δαματρύϊ προσεγγίσαντες ἐπέσχον τὴν πορείαν, καὶ στάντες ἐπὶ τῆς ὁδοῦ συμβουλήν προετίθεσαν, ἥτις πρὸς αὐτοῖς κομίντων ὀνόμασται. Τισὶ μὲν οὖν ἐδόκει πορευτέα εἶναι καὶ μὴ ἀντιτάξιν ἐπὶ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως τοῖς βασιλικαῖς προσταγμάσι· τοῦ τε λοιποῦ ἔθνους κωχωρισμένοις καὶ μήτε καθ' ἑαυτοὺς ὑποστῆναι δυναμένοις τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν μήτε ὀρμητήριον ἔχουσι πρὸς τὴν τύχην ἀβούλητα· ἄλλοις πάλιν ἐδόκει, κατατρυφῶσιν ὄρη τινὰ τῆς Βιθυνίας, ἐν τούτοις παραμένειν καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι, ἀνελθεῖν δὲ μηδαμῶς εἰς Ἰβηρίαν, ἕως χώραν μακρὰν καὶ ἀλλόκοτον, ἐνθα μέλλουσι ἔξειν πολεμίουσ οὐ μόνον τοὺς ἐχθρούσ Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς Ῥωμαίους. Ὁ Καταλείμ δὲ μόνος γνώμην ἐδίδοι ὑποστρέψαι καὶ ἐνωθῆναι τοῖς συγγενέσιν. Εἰπόντος δὲ τινος· « Καὶ πῶς ἂν ἔσται περατὴ ἡ θάλασσα; » μηδὲν πλέον εἰπὼν ἔπεσθαι οἱ κελεύει. Τὸν μὲν οὖν Ἀδροβάλανον ὀρμήσαντες ἀποκτεῖναι οὐκ ἴσχυσαν (φυγὼν γὰρ διετώθη ἐν τινὶ τριωρόφῳ ὑπερίφῳ τῶν ἐν τῷ Δαματρύϊ παλατίῳ), τῷ Καταλείμ δὲ ἐπιόμενοι κατήρχοντο πρὸς τὴν θάλασσαν, οὐκ ἐλπίζοντες τάχα πλοῖα ἔχειν αὐτὸν ἠὲρεπισμένα τὰ βάρδια τούτοις μέλλοντα ποιῆσαι τὴν τῆς θαλάσσης περαιοσίαν, ἀλλὰ διαποροῦντες καὶ μαθεῖν ἐθέλοντες τίς ὁ τρόπος τῆς διαβάσεως. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀγίῳ ἐγένοντο, μηδὲν πλέον εἰπὼν ὁ Καταλείμ ἀλλ' ἢ μόνον, « Ἐπίσθω ὁ βουλόμενος αὐτὸν τε περιεῖναι καὶ πάντας τοὺς Χατζινάκας. » τὸν ἵππον μυωπίσας εἰσίσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτο καὶ ἄλλος ἰδὼν ἐποίησε, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἄλλος, καὶ οὕτως τὸ πλῆθος ἅπαν· καὶ διανηξάμενοι περαιοῦνται κατὰ τὸν Ἅγιον Τάρασον, οἱ μὲν αὐτοῖς ἄρμασιν, οἱ δὲ πρότερον τὰ ἄρματα ἀποβρίψαντες. Καὶ περαιοθέντες καὶ τὴν πορείαν ἐπιτείναντες ἴσχυσαν διασωθῆναι πρὸς τοὺς οἰκείους κατὰ τὴν Τριαδίτζαν,

μηδενὸς ἀντιστῆναι ἢ κωλύσαι τολμήσαντος· τὸ γὰρ αἰφνίδιον τῆς ἐφόδου εὐκόλον αὐτοῖς τὴν πορείαν εἰργάσατο. Ἐνωθέντες οὖν τοῖς ἐν Τριαδίτζῃ (39) Πατζινάκοις διακηρυκεύονται καὶ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις καθιδρυμένους. Γενόμενοι οὖν οἱ πάντες ἄθροισμα ἓν, καὶ ἀνθ' ὀπλων ἀξίνας γεωργικὰς καὶ δρέπανα καὶ ἄλλα σιδήρεια λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἀγρῶν καθοπλίζονται, καὶ ἐν Φιλιππουπόλει γενόμενοι καὶ τὸν Αἴμον διαβάντες τὸ μὲν πλῆθος ἔπαν περὶ τὸν λεγόμενον Ὅσμον πυταμὸν κατεσκήνωσεν ἐν τῇ παριστρίῳ πεδιάδι, μόνος δὲ ὁ Σελτὲ ἐν τῷ Λοβιτζῷ προσμαίνας διανεικώετο. [P. 780] Ἄρτι δὲ καὶ τὰς Μακεδονικὰς ἀθροίνας δυνάμεις ὁ Ἀριανίτης καταδιώκει ὄπισθεν αὐτῶν. Καὶ καταλαθὼν ἐν τῷ Λοβιτζῷ τὸν Σελτὲ κατεσκηνωμένον, τοῦτον μὲν κρητῆσαι οὐκ ἔσχυεν (ἔφθασε γὰρ διαδράς), τὴν δὲ πᾶσιν αὐτοῦ στρατοπεδείαν κατασχῶν ἐπέστρεψε. Καὶ τὰ μὲν τῆς Ἑσπίρας τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.

Ὁ δὲ σουλτάνος, ὡς εἶπομεν, βαρυθυμήσας διὰ τὴν τῶν αὐτοῦ καταφρόνησιν πρέσβειων καὶ τὴν τῶν θελημάτων ἀστοχίαν, ἄρας μετὰ πάσης αὐτοῦ τῆς δυνάμειος ἔξεισι κατὰ τῆς ὑπερκίου Ῥωμαίων καὶ κατελθὼν ἄχρι τοῦ λεγομένου Κωμιοῦ, καὶ μηδὲν ὅτι καὶ λόγου ἄξιον διαπράξασθαι δυνήθεϊς (ἔφθασαν γὰρ οἱ τῆς χώρας προασφαλίσασθαι ἑαυτοὺς τε καὶ τὰ αὐτοῖς ἀναγκαιότατα ἐν τοῖς φρουρίοις γέμει δὲ ἡ Ἰβηρία φρουρίων ἐρυμνοτάτων), προσωτέρω δὲ προῆλθαι μὴ θαρσύνεσθαι τῷ πυθέσθαι τὰς Ῥωμαϊκὰς ἐν Καισαρείᾳ δυνάμεις ἀθροίζεσθαι, ἐπέστρεψε τῇ θυμῷ φλεγμαίνων καὶ μέγα τι ζητῶν κατεργάξασθαι. Γενόμενος δὲ κατὰ τὸ Βασπρακκάν, καὶ παραπλησίως κάκει τὰ πάντα τευχήρη εὐρών, ἐπέδρασε ταῖς πολιορκίαις, καὶ ἀπεικείρετο πρότερον τοῦ λεγομένου Μαντζικιέρτε· πόλις δὲ τὸ Μαντζικιέρτε ἐν γῆ ὁμολῆ μὲν κειμένη, τείχεσι δὲ τρισὶ στεφανουμένη καὶ ὕδασι πολλοῖς ἔνδον κτάσσειτοσ πηγυμαίους· τότε δὲ καὶ ἔτυχεν ἀφρόνως εἰσκαμίσασα τὰ ἀνγκαιᾶ. Ταύτην οἰηθεὶς ὁ σουλτάνος βράδιως ἐκπολιορκῆσαι τῷ ἐν εὐεπιβουλεύτῳ ἰδρῦσθαι τόπων, χάρακα πεξάμενος ἔγγιστα ἐπεχειρεῖ πολιορκεῖν, καὶ διέμεινεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ταύτην ἀνευδότης πολιορκῶν, ποικίλαις ἐλεπόλεσι χρώμενος καὶ παντοίοις εἰδῶσι μηχανημάτων. Εὐρώστως δὲ τῶν ἔνδον ἀποκρουομένων τὰς πρωθυλάς ἐμπειρίᾳ καὶ συνέσει τοῦ στρατηγοῦ (τὴν δὲ Βασίλειος πατρικίος ὁ ἀπὸ Κάπης), ἐπέπερ ἔγνω ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν, ἐβουλεύσατο λῦσαι τὴν πολιορκίαν καὶ ὑποστρέψαι. Ἀνέκοψε δὲ τῆς ὁρμῆς αὐτὸν Ἀλκάν ὁ τῶν Χωρασμίων ἡγεμὸν, ἀτητάμενος μίαν ἔτι προσμαίνας ἡμέραν καὶ αὐτῷ ἐπιτρέψαι τὸν κατὰ τῆς πόλεως πόλεμον. Ἦσθεῖς δὲ τῷ αἰτήματι ἐπέσχε τὴν ἀναζυγήν. Ἔωθεν οὖν ὁ Ἀλκάν τὸν ἀμφ' αὐτὸν ἀθροίνας ἔπαντα λαὸν, καὶ θεωρῶν ἐπὶ τινος γεωλόφου κατὰ τὴν ἐρίαν στήσας πύλην τὸν σουλτάνον αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλοι τῶν Τούρκων ἦσαν ἐπιστημότατοι, τὰς ἐλεπόλεσι λαθῶν ἄπεισιν εἰς τὴν εἰρημένην πύλην· ἐκεῖσε γὰρ ἔδόκει τὰ τείχη τῆς πόλεως ταπεινότερά τε καὶ ἀσθενέστερα, καὶ ὁ τόπος ἀνάστημα ἔχων καὶ τῇ πολιορκίᾳ προσβουθῶν, ἀνωθεν διδοὺς βάλλεσθαι τοὺς ἔσω τοῦ τείχους ὑπὸ τῶν ἔσω. Διελθὼν οὖν διχῆ τὴν δύναμιν, καὶ τὴν μὲν στήσας ἐπὶ τοῦ ἀταστήματος ἐπιμόνῳ χρῆσθαι

A substiterat. 590 Interim Arianita Macedonicis exercitibus contractis, eos a tergo insequitur, cumque Seltes Lobitzo aufugisset, castris ejus potius domum revertitur.

Dum hæc in Occidente geruntur, sultanus ob contemptos suos legatos et consiliorum adversos eventus fremens cum omnibus suis copiis in Romanam ditionem intrat. Cum vero usque ad Comium pervenisset, nihilque memorabile agere potuisset, quod incolæ se et res necessarias castellis, qualia per Iberiam et plurima sunt et munitissima, mature incluserant, ulterius progredi non ausus, quia Romanas copias audiebat Cæsareæ colligi, rediit ira flagrans magnumque aliquod facinus edere cupiens. Postquam in Baaspracanium venit atque ibi etiam omnia muris defendi vidit, animum ad oppugnationes appellit, ac primo omnium Mantzikierte aggreditur. Urbs est Mantzikierte in planitie posita, triplici muro circumdata multisque intus fontibus irrigua: tum quoque rerum necessariorum juvexerant oppidani copiam. Hanc urbem se, quod locus eam adortu facilem faceret, non magno expugnaturum ratus negotio sultanus, vallo proxime defixo omnis generis machinis tentat, ac 591 per triginta dies absque ulla intermissione oppugnat. Præerat et urbi Basilius patricius a Capa, homo prudens ac peritus. Ejus industria factum ut qui in urbe erant, oppugnantes fortiter repellerent. Jam de re quam frustra sibi videbatur conatus omittenda et obsidione solvenda cogitantem sultanum Alcan Chorasmiorum dux rogat, ut adhuc unum diem perseveret sibi que oppugnationem mandet. Quod perlibenter concessit sultanus. Prima luce, Alcan omnibus suis collectis sultanum et illustrissimos Turcarum in tumulo quodam juxta portam orientalem spectandi causa collocat, atque ipse ad eam portam cum machinis subit. Videbatur enim eo loco murus urbis humilior ac infirmior, locusque oppositus aliquanto editior oppugnationem adjuvare, quia intra muros qui essent, desuper telis impeti ab oppugnantibus possent. Ergo in duas partes exercitum suum dividit, quarum una editiore illo loco staret continenterque sagittas ejacularetur: alteram lignibus, bidentibus aliisque rusticis instrumentis armatam lesas (tabernaculi genus est lesa, ex viminibus contextum ac superne corio bubulo inductum, quod a columnis sustinetur, quarum basibus rotæ sunt subjectæ) subire,

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(39) Olim Sardinæ. GOAN.

σιν καὶ ἄκοντα ἀνανεώσασθαι τὰς σπονδὰς καὶ δμη-
ρον δοῦναι Ἀρταξέρην τὸν υἱὸν Φατλοῦμ τοῦ οἰκείου
ἀδελφοῦ τοῦ τῆς Καντζακηνῶν κατάρχοντος γῆς·
ὃν εἰληφώς ὁ Νικηφόρος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν.

Οἱ Πατζινάκαι δὲ τὸν Αἴμον, ὡς εἴπομεν, διαθάν-
τες, καὶ τὴν μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Ἰστρου κατα-
σκοπήσαντες πεδιάδα τὴν διήκουσαν μέχρι θαλάσσης,
καὶ τόπον εὐρόντες νάπας καὶ ἄλση ἔχοντα καὶ
λόχμας παντοδαπὰς καὶ ὕδωρ καὶ νομάς (ἑκατὸν
βουνοὺς τὸν τόπον ὀνομάζουσιν οἱ ἐγγώριοι), ἐκεῖσε
ἐγκαθιδρύονται, καὶ ἐκδρομάς αὐτόθεν ποιοῦμενοι οὐ
μικρὰ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐλύπου. Ὁ δὲ βασιλεὺς
μεταπέμπεται τὸν Κεγένην ἐπὶ συμβουλῇ εἰς τὴν
βασιλίδαν· καὶ ὡς εἴσεισιν εὐθὺς μετὰ παντός τοῦ
οἰκείου στρατοῦ, καὶ κατασκηνοὶ κατὰ τὴν ἀφωρι-
σμένην πεδιάδα Βυζαντίοις εἰς πεδίον (Μαίτας ὁ
τόπος κατονομάζεται) σὺν ἅπαντι τῷ στρατῷ. Μήπω
δὲ ἐντυχὼν τῷ βασιλεῖ, μηδ' ὄτου μετεκλήθη χάριν
μαθῶν, ἐπιβουλεύεται ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὑπὸ Πατζινάκων
τριῶν μετὰ ξιφῶν ἐπελθόντων κοιμωμένων καὶ πλη-
γὰς ἐπενεγκόντων αὐτῷ, μὴ μέντοι καιρίας· γνω-
σθέντες γὰρ εὐθὺς ὑπὸ τῶν σωματοφυλακούντων τὰς
τε πληγὰς ἀσθενεῖς ἐπιφέρουσι, καὶ πρὸς φυγὴν
ὀρμήσαντες βυτηδρομήσαντος τοῦ πλήθους μετὰ Βαλ-
τζάρ υἱοῦ τοῦ Κεγένου ἀλίσκονται. Ἔωθεν οὖν ὁ
Βαλτζάρ ἐφ' ἀμάξης τετρατρόχου τὸν ἑαυτοῦ πατέρα
θεῖς, καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας ὀπίσθεν τῆς ἀμάξης
ἔλκων πεπεδημένους (οὐδὲν γὰρ εἰς αὐτοὺς διαπρά-
ξασθαι πλέον ἐτόλμησεν ἐπιβουωμένους τὸν βασιλέα),
ἀμα παντὶ ἐφίππε τῷ στρατῷ, αὐτὸς πεζὸς σὺν τῷ
ἀδελφῷ Γουλίμφ ἐπόμενος τῇ ἀμάξῃ ὑπὸ δυοῖν ἐλκο-
μένη ἵππων, ἔρχεται πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ κατὰ τὸ
ἵπποδρόμιον γενόμενος ταύτην μὲν ἴστησιν ἐκεῖσε,
αὐτὸς δὲ εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, τῆς φήμης προ-
δραμούσης καὶ προδοποιησάσης αὐτῷ τὴν εἴσαδον.
Ὅν εἰσαχθέντα ὁ βασιλεὺς ἐπήρετο διὰ τί μὴ εὐθὺς
τιμωρὸς ἐγένετο τῶν τοῦ πατρὸς φονέων· τοῦ δὲ
φήσαντος, Ὅτι περ τὸ σὸ, ἐπεκαλυῶντο συνεχῶς ὄνομα,
εἰς ὑποψίας ἀτόπους ἐπέπεσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ λόγου
θάττον ἐκπέμφας ἄγει τοὺς δεσμίους πρὸς ἑαυτὸν,
καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο δι' ἣν περ ἐπεχείρησαν τὸν
πατρικίον ἀνελεῖν. [P. 783] Τῶν δὲ φησάντων, Ὅτι περ
κακόνους ἦν τῇ βασιλείᾳ σου καὶ τῇ πόλει, ὄρθρου
μελειῶν εἰσελθεῖν καὶ πάντας μὲν κατασφάζει τοὺς
ἐνδον, λαφυραγωγῆσαι δὲ καὶ τὴν πόλιν καὶ πρὸς
τοὺς Πατζινάκας ἐπαναδραμεῖν, θέον ἐξετάσαι τὰ
λεχθέντα καὶ εὐρεῖν τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ τοῦτο μὲν
οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἀδεδούτοις πιστεύσας συκοφαν-
τίαις καὶ ἀσυστάτοις, τὸν μὲν Κεγένην ἄγει πρὸς τὰ
βασιλεια καὶ ἐν προσχήματι τάχα θεραπείας καὶ
ἰατρείας ἐν τῇ ἐλεφαντίνῃ καθιέργνυσι, τοὺς δὲ τού-
του υἱοὺς ἐν ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ τόπῳ δίστησιν ἀπ'
αὐτοῦ. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν Πατζινάκων βρώμασι καὶ
πόμασι παντοίοις πρὸς τὸ δοκεῖν εὐνοεῖν ἀνελάμβανε,
σπεύδων, εἰ οἶόν τε, τῶν ἀρμάτων τούτους ἀπογυ-
μῶσαι καὶ τῶν ἵππων καὶ κατασχεῖν καὶ φρουρῆσαι,
τοὺς ἐπιθεμένους τῇ φόνῳ ἀνέτως καὶ ἐλευθερίως,
ὅπη καὶ ὡς βούλονται, διάγειν κλεύσας. Καὶ ἐδόκει
μὲν ταῦτα διαπραξάμενος λανθάνειν, ἀλλὰ τὸν δῆμον

A sui, Cantzacenæ regionis principis. Cum hoc Nice-
phorus in urbem rediit.

Patzinacæ autem Hæmo, ut ostendimus, supe-
rato, planitiem quæ inter hunc et Istrum interjacet
ad mare usque porrecta speculati, cum invenissent
locum ibi saltus et lucos omnisque generis silvas
et aquam ac pascua habentem (incolæ locum Cen-
tum colles appellabant), in eo consederunt, atque
inde facilis excursionibus subditos Romanorum non
leviter vexarunt. Ergo Kegenes consultandi causa
ab imperatore evocatus cum omnibus suis copiis
ad urbem accedit, et castra facit in campo Byzan-
tiis designato, cui loco Maitas nomen est. Nondum
autem cum imperatore congressus, neque cur esset
vocatus sciens, hæc ipsa nocte insidiis Patzinacarum
trium petitur, qui strictis ensibus irruentes dor-
mienti vulnera imponunt, non tamen letbalia. Nam
a satellitibus statim cogniti ictus languidiores in-
ferunt: et fugæ se dantes accurrente opitulatum
multitudine cum Balzaro Kegenis filio capiuntur.
Mane Baltzar currui quatuor habenti rotas imponit
patrem, et percussores post eum vinctos trahit
(nihil enim amplius statuere de eis audebat, quod
imperatorem appellaesent), et omni suo cum exer-
citu equestri pedes **595** ipse cum fratre Gulino
curram a duobus tractum equis sequens urbem
intrat; cumque ad Circum pervenisset, curram ibi
sistens ad imperatorem se confert, quo jam ante
fama præcurrerat ipsisque aditum fecerat. Admis-
sum imperator percontatur cur non illico patris
percussores supplicio effecit. Respondet, Quia te
identidem nominatim invocabant. Hinc absurde
oborta Monomacho suspiciones, ac dicto citius
missi qui vinctos istos adducerent, causamque
exquirunt qua ad necem Kegenis patricii fuerint im-
pulsii. Illi hanc proferunt insidum imperio Roma-
no fuisse Kegenem atque urbi, et in animo ha-
buisse prima luce urbem ingredi, trucidatisque
omnibus qui intus essent, eam diripere, atque ad
Patzinacas reverti. Sic imperator cum inquirere in
dicta et veritatem perscrutari debebat, omnia ca-
cura fidem incertis et male cohærentibus calumniis
deferens, Kegenem in palatium introductum sub
curationis ac medicinæ specie in Elephantina inclu-
dit, filios ejus a se invicem divulsos diversis locis
collocat, simulataque benevolentia, multitudinem
Patzicarum recreans cibi ac potus omni genere,
id quærit ut si qua fieri possit ratione, armis eos
equisque nudatos in custodiam dedat. Percussori-
bus, ubicunque vellent libere degendi facultatem
concedit. **596** Et putabat sane non animadverti
quid ageret: sed Patzinacas tamen minime sefellit.
Nam nihil boni significari eo judicabant quod
ducem ipsorum detinebat ac quod filios ejus dis-
junxerat; et libertatem percussoribus permissam
pro aperto malevolentia signo habebant. Itaque
ea quæ mittebantur ab imperatore ætis gratiis et

suavia ei precantes accipiebant, proreusque pra se
 ferrebat omnia sibi probari. Sed nocte facta, no-
 mine suspicante, e castris discescerunt, ac conti-
 nenter per totam noctem facto itinere, tertio die
 Haemum transgressi reliquis se conjunxerunt Patzi-
 nacis. Cum omnes in unum coivissent, jamque
 etiam armorum satis magnam parassent copiam,
 Haemum transeunt, castrisque ad Aulam (id est,
 castellum in processu montis Hami, haud longo
 Adrianopoli situm) factis praedis agendis se-
 dant.

τζινάκων. Γενόμενοι γοῦν ἅπαντες ὄψ' ἐν, ἤδη δὲ
 Δῆμον, καὶ παρεμβολὴν μὲν πηγνύουσι κατὰ τὴν
 [κειμένην] τοῦ Αἴμου καὶ οὐ πᾶνυ πόρρω κείμενον

Quod ubi cognovit dux Occidentis Constantinus
 magister Ariandites, ipse quoque instructum exerci-
 tum Adrianopoli contra eos educit; et primo qui-
 dem in quosdam palantes incidens rem feliciter
 gerit, sed ad castellum deinde Dampolim occurrens
 multitudini hostium vincitur, multis Macedonibus
 ac Thracibus amissis. Ceciderunt etiam Theodorus
597 Strabomyta et Polys, illustri loco nati et ob
 violatam Tornicio fidem illustres. Magister Adria-
 nopolim reversus per litteras imperatorem de ac-
 cepta clade docet, monetque novo esse opus exer-
 citu; nam cum praesentibus copiis adversus tam
 numerosum hostium exercitum, cui ex jam terga
 obvertissent, nullo modo rem geri posse. Jam an-
 tequam litteras acciperet imperator, de jactura ea
 resciverat. Is Tyrachum et reliquos Patzinacarum
 principes, qui in urbe detinebantur, donis ac be-
 neficiis suos facit, juratosque se gentem suam
 placaturos emittit. Litteris porro missis omnes
 Orientales evocat legiones. Qui cum ab Abydo et
 Chrysopoli trajecissent, imperatorem eis praefecit
 Nicophorum rectorem, et contra Patzinacas emittit,
 simulque Catacalonem Orientis ducem designatum
 et Erbebium Francopullum, popularium tunc suo-
 rum ducem, adesse eos rectori ejusque obtempe-
 rare sententiae et mandatis jubens. Is exercitum
 trans Haemum per locum cui Ferrea nomen traducit,
 pergensque adversus Patzinacas, in loco quodam
 non procul a Centum Collibus sito (Diacene is ap-
 pellabatur) castra facit valloque munit. Cogitabat
 autem postridie relictis ibi impedimentis, et quae-
 cumque in exercitu erant supervacanea, cum expedi-
 dito exercitu ad hostem **598** accedere et pugnam
 conserere. Stulte enim sibi persuaserat primo eos
 impetu et profligatum iri; eaque cura ipsum ange-
 bat, ne quis fuga evaderet. Neque ipse tantum,
 sed etiam universus exercitus: afferbant enim
 secum et funes et lora, quibus captos devincirent.
 Hoc ipsis suspicionem movit, et quod initio factum

οὐκ ἔλαθε τῶν Πατζινάκων. Τὴν τε γὰρ τοῦ αὐτῶν
 καθηγεμόνος κατάσχεσιν καὶ τὴν τῶν ἐκείνου υἱῶν
 διάζευξιν οὐ χρηστὸν οἰωνὸν ἐλογίζοντο, καὶ σημεῖον
 κακονοίας προφανὲς ἐνόμιζεν τὴν τῶν ἐπιβούλων
 ἐλευθερίαν. Διὸ καὶ τὰ μὲν πεμφθέντα ἐδέξαντο
 μετ' εὐχαριστίας, καὶ τὸν βασιλέα εὐφύμησαν, καὶ
 δι' ὧν ἐποίουον ἀποδεχομένοις ἐφύκεσαν τὰ προχθέντα·
 νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, μηδενὸς ὑποτοπάζαντος
 ἄραντες ἐκ τῆς παρεμβολῆς καὶ συντόνῳ δι' ὕλης
 νυκτὸς χρησάμενοι τῇ ὁδοιπορίᾳ, τριταῖοι τὸν Αἴμον
 διαθάντες ἐνοῦνται καὶ αὐτοὶ τῷ πλήθει τῶν Πα-

καὶ ὄπλων ἀποχορῶντως ἠύπορηγότες διαπερῶσι τὸ-
 Αὐλὴν (φρούριον δὲ ἢ Αὐλὴ κατὰ τὰς ὑπωρείας
 Ἀδριανουπόλεως) καὶ πρὸς Λαηλασίαν καὶ Λαίαν τρέ-
 πονται.

B "Ὅπερ μαθὼν ὁ τῆς Δόσεως ἄρχων Κωνσταντῖνος
 μάγιστρος ὁ Ἀριανίτης, καὶ αὐτὸς παρεσκευασμέ-
 νας ἔχων τὰς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεις, ἄρας ἐξ Ἀδρι-
 νουπόλεως ἔρχεται κατ' αὐτῶν. Καὶ σποράσι μὲν
 τισιν ἐν τῷ ἀπιέναι περιτοχῶν εὐτόχησεν· εἶτα καὶ
 παρὰ τὸ λεγόμενον Δάμπολιν φρούριον συναντήσας
 τῷ πλήθει καὶ προσβαλὼν ἠττάται, πεσόντων ἐν τῷ
 πολέμῳ Μακεδόνων καὶ Θρακῶν οὐκ ὀλίγων, ἀναι-
 ρεθέντων δὲ καὶ Θεοδώρου τοῦ Στραβομότου καὶ τοῦ
 Πολῦ, ἀνδρῶν ἐκ γένους λαμπροῦ καὶ ἐπισήμων γε-
 νομένων ἐκ τῆς εἰς τὸν Τορνίκιον ἀπιστίας. Ὁ μὲν
 οὖν μάγιστρος ὑπέστρεψεν ἐν Ἀδριανουπόλει, τῷ
 βασιλεῖ δὲ διὰ γραμμάτων ἄγγελος τοῦ ἀτυχήματος
 γίνεται, δηλοῖ δὲ καὶ ὡς δεῖ στρατοῦ νεαλοῦς· μετὰ
 γὰρ τῶν παρόντων ἀδύνατον ἀντιπαρατάξασθαι πρὸς
 τοσαύτην πλῆθὸν ἤδη τὰ νῦστα τρεψάντων. [P. 784]

C Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ πρὸ τῶν ἐκείνου γραμμάτων τὸ
 συμβᾶν μὴ ἀγνοήσας, τὸν μὲν Τυράχ καὶ τοὺς ἐν τῇ
 πόλει κατεχομένους ἄρχοντας τῶν Πατζινάκων δω-
 ρεαῖς καὶ χάρισιν ὑποποιησάμενος ὑποσχόμενους
 μεθ' ὄρκων ἐξημερῶσαι τὸ γένος ἐκπέμπει, γράμ-
 μασι δὲ αὐτὸς τὰ Ἐῖρα ἅπαντα μεταπέμπεται τά-
 γματα. Ὡν ἐλθόντων καὶ διὰ τῆς Ἀβύδου περαιο-
 θέντων καὶ Χρυσουπόλεως στατηγὸν αὐτοκράτορα
 χειροτονήσας τὸν βράικτωρα Νικηφόρον ἐκπέμπει
 κατὰ τῶν Πατζινάκων. Συνεξέπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ
 Κατακαλὼν τὸν Κεκαυμένον, στρατηλάτην τῆς Ἀνα-
 τολῆς προβαλόμενος, καὶ Ἐρβέβιον τὸν Φραγγόπω-
 λον (40), ἄρχοντα τῷ τότε τῶν ὁμοειθῶν, κελεύσας
 συνεῖναι τῷ βράικτωρι καὶ τῆς αὐτοῦ γνώμης· ἔχεσθαι
 καὶ τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καὶ θελήμασι ἔπε-
 σθαι. Ὅς ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις καὶ τὸν Αἴμον
 διαπεραιωθείς διὰ τῆς λεγομένης Σιδηρᾶς ἀπῆει
 κατὰ τῶν Πατζινάκων· ἐλθὼν δὲ κατεσκήνωσεν ἐν
 τῷ χώρῳ οὐ μακρὰν ἀπέχοντι τῶν Ἐκατῶν βουνῶν,
 τῷ λεγομένῳ Διακενί. Κάκεισε χάρακα πηξάμενος
 ὄχυρόν τῃ ἐπαύριον ἐμελέτα τὴν μὲν ἀποσκευὴν
 ἐκαῖσε λιπεῖν καὶ τὰ περιττὰ τοῦ στρατοῦ, αὐτὸς δὲ εὐ-
 ζωνος ἀπελθεῖν καὶ συμμῖξαι τοῖς ἐναντίοις. Ὡστε γὰρ

XYLANDRI ET GOARI NOTAE.

(40) Sicut ante Bulgari comitopuli dicebantur,
 ita hunc ego a Francis oriundum fuisse colligo,
 Francigenam, qui fortassis cum turma aliqua Fran-
 corum equitum stipendia sub Monomacho fecerit,

ut supra Arduenus sub Michaelo. Et sane infra
 Franci dicuntur in Iberia militasse; et in Stratio-
 tico disertè ostenditur quis fuerit iste Erbebius.
 XYL.

αὐτοῦσσι ἀφρόνως τούτους αἰρήσειν, καὶ ἐδεδίει καὶ φροντίδα ἐτίθετο μὴ τις λαθῶν διαδράσει (41), καὶ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ σίμπας στρατός· ἐπιφέροντο γὰρ καὶ θαλάσσια καὶ λώρυγες πρὸς τὸ δεσμεῖν τοὺς ἀλισκομένους. Τοῦτο δὲ ἐδίδοι τούτοις ὀπνοεῖν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπιγενόμενον εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Κεγένουσι πτώμα. Ἀμέλει καὶ συναίσθησιν λαθόντων τῶν Πατζινάκων τῆς ἐπελευσεως τῶν Ῥωμαίων (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Τυράχ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπολυθέντες ἄρχοντες ἐνωθέντες ἦσαν αὐτοῖς καὶ τὰ συμφέροντα τούτοις ἐσπούδαζον, μακρὰ χαίρειν εἰπόντες ταῖς πρὸς τὸν Μονομάχον ὑποσχίσεσι) καὶ προδραμόντων τῶν ἀλκιμοτέρων, καὶ τοῦ Κεκαυμένου μέγιστον ἀναβοῶντος καὶ παρακαλοῦντος νῦν εἶναι καιρὸν συμπλοκῆς, ὀπηνίκα σποράδες εἰσὶ καὶ διεσπαρμένοι, καὶ μὴ περιμένειν τὸ ἅπαν ἄθροισμα, οὐκ ἐπὶ μὲν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ἐκείνου λόγους, ὁ δὲ βραϊκτωρ καὶ προφανῶς κατεγέλα, « Παῦσαι, λέγων, ὦ στρατηλάτα, καὶ ἐμοῦ στρατηγούντος αὐτὸς μὴ παρατραπήγει· οὐ γὰρ διεσπαρμένοις ἐπιθήσεσθαι τοῖς Πατζινάκοις, μὴ πως πτυρέντες ὑποδύσωνται τὰς λόχμας. Ἐμοὶ δὲ ἀκολουθοῦντες, ὡς τῶν, οὐ παρέποντα· θηρατικοὶ κύνες, οὔτινες βίηλατοῦντες ἐξάξουσιν αὐτοὺς τῶν καταρυγῶν. » Καὶ τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἦσαν ἐν τούτοις, οἱ δὲ πρόδρομοι τῶν Πατζινάκων πλυσίον γινόμενοι τῆς παρεμβολῆς τῶν Ῥωμαίων, μικρὸν ἐκκλίναντες, στρατοπεδεύουσι καὶ αὐτοί, καὶ τοῖς ὀπισθεν δηλοῦσιν ἦκειν τὴν ταχίστην. [P. 785] Πάντων δ' ἐλθόντων καὶ ἐνωθέντων, τῇ ἐπαύριον ἐξαγαγόντος τοῦ βραϊκτωρος τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἀντιπαρτάττονται καὶ αὐτοί, καὶ τοῖς ὀπισθεν ἐτι δηλοῦσιν ἦκειν τὴν ταχίστην. Πάντων δ' ἐλθόντων καὶ ἐνωθέντων, ὡς ἔφραμεν, ἐξαγαγόντος τοῦ βραϊκτωρος τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, εἶχε μὲν τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος αὐτὸς τὸ μέσον ὁ βραϊκτωρ, τοῦ δεξιῦ δὲ κέρκτος ἦρχεν ὁ Κεκαυμένος, θατέρου δὲ ὁ Φραγγόπουλος. Συμβολῆς δὲ γενομένης οὐκ ἔμενον οἱ Ῥωμαῖοι, τῶν στρατηγῶν πρώτων ἐκκλινάντων πρὸς τὴν φυγὴν. Αὐτοὶ μὲν γὰρ μηδὲ τὸν κτύπον, ὡς φασιν, τῶν ποδῶν τῶν ἵππων ἐνεγκόντες ἐτρέπησαν, μόνος δὲ ὁ Κεκαυμένος μετὰ τῶν ἑαυτοῦ σταδῶν θεραπεπόντων καὶ τινῶν συγγενῶν ἄλιγοστῶν, καὶ ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενος ἔπεσε μετὰ πάντων τῶν σὺν αὐτῷ. Τοῦτον μὲν οὖν οὐκ ἐτόλμησαν διώξει οἱ Πατζινάκοι ἐνίδρας πταθέντες, καὶ παρὰ τοῦτο ὁ σπρωθῆναι ἴσχυσαν ἀσινεῖς οἱ Ῥωμαῖοι· τέως δὲ τοὺς πεσόντας σκυλεύσαντες, καὶ πολλῶν ἄρμάτων γυμνοὶ κίριοι καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς παρεμβολῆς σὺν τῇ ἀποσκευῇ, κατασκηνοῦσιν ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν τάφρον. Καὶ τις δὲ Πατζινάκος τὴν εὐχὴν Γαλίνοσ, εἰδὼς τὸν Κεκαυμένον οἷός ἐστιν εἶναι ὅτι περ ἦρχε τῶν παρὰ τῷ Ἴστρω φρουρίων καὶ

A fuit erga se, et Kegenis casus. Ad extremum cum persensissent Patzinacæ adventum Romanorum (jam enim et Tyrach, et qui cum ipso erant principes, ab urbe dimissi cum ipsis sese conjunxerant, et quidquid eis expediret studiose curabant), omissis iis quæ Monomacho polliciti fuerant, et confluentibus fortioribus quibusque, se optime instruxerant; et Combusto clara voce exclamante et admonente nunc pugnae tempus esse, cum ipsi dispersi ac dissipati sunt, neque expectandum quoad omnes simul cogentur, laudabat reliqua Romanorum multitudo ejus consilium. At rector aperte irridebat. Desine, inquit, o ductor exercitus, et me exercitui imperante ne contra imperes: non enim dispersi Patzinacæ sunt invadendi, ne forte perturbati sylvas subeant. Me autem sequentes, o amice, non adsunt venatici canes, qui indagantes ipsos e locis, quo confugerint, educant. Et res Romanorum ita se habebant. Antesignani autem Patzinacarum 599 cum castris appropinquassent Romanorum, paulum deflectentes ipsi quoque castra locant, et sequentibus significant quam celerrime accedendum. Cumque omnes venissent et conjuncti essent, ac postridie rector Romanas copias eduxisset, ipsi quoque contra instructi in aciem procedunt. Obtinebat Romanae phalangis medium rector ipse, dextro cornu præerat Combustus, sinistro Francopolus, commissaque pugna profligantur Romani, cum primum duces ipsi in fugam versi essent. Qui ne pedum quidem equorum sonitum, ut aiunt, sustinentes fusi sunt et fugati: solus autem Combustus cum suis ministris et quibusdam paucis cognatis strenue decertans cum omnibus suis in prælio occubuit. Alios persequi non ausi sunt Patzinacæ, insidias veriti; et idcirco Romani servari potuerunt incolumes. Interim autem eos qui ceciderant prædati, armisque multis potiti et Romanorum impedimentis, tabernacula ponunt sub Romanorum vallum. Et quidam Patzinacus, Calinos nomine, qui noverat qualis esset Combustus ex quo ille præfuit oppidis ad Istrum sitis et gentes inter se libero commercio miscabantur, cum reperisset eum inter cadavera jacentem ac spoliaret, ubi conversum ipsum a facie agnovit et adhuc spirantem deprehendit, in equum imposuit: 600 jacebat enim mutus, quod lethales plagas accepisset, alteram in ea parte capitis quæ calvaria dicitur, nuda (quippe ejus galea deciderat), pertinentem a vertice ad supercilia; alteram in collo, ubi lingua radicem habet, usque ad os penetrantem: exsanguemque illum in suum tabernaculum adduxit. Quem cum diligenter et accurate curari studisset, ita servavit ut superesset. Et Patzinaca

XYLANDRI ET GOARI NOTIÆ.

(41) Hic in codice fere integra pagina erul vacua. Deest, ut conjicio, descriptio adversæ in Patzinacas pugnae Nicephori rectoris, et impressionis deinde Patzinacarum alicujus et ad ipsum usque Byzantium excursionis, nec non qua ratione Kegenes

urbe emissus fuerit. Sed hic Zonaras nos juvare non potest, ut certi aliquid sciamus, cum vix attigerit hanc tam longam et variam historiam XYL. — Lacunam supplevimus ex Scylitza. Goar.

qui ita facile invadentem exercitum propulsarent, libere deinde ac sine metu Romanorum regionem prædabantur. Imperator autem per eos qui fugerant de accepta clade certior factus, doluit ut par est. Sed rursus alias copias cogebat, et eas quæ superfueraut, studebatque insequenti anno acceptam cladem resarcire. Tertia autem indictione anni 6558 hetæriarcham Constantinum ducem cum summo imperio declaratum imperator in Patzinacas mittit. Assumptis copiis illis quæ nuper ex Oriente trajectæ fuerant, et coactis iis quæ ad Occidentem hiemabant, ad Adrianopolin proficiscitur; ibique constructo profundo vallo commorabatur cum optimatibus considerans et explorans unde ulterius progredi posset. Dum vero hæc ille, cogitaret, repente octava Junii mensis Patzinacæ superato Pæmo ad Adrianopolin accedunt. Quorum adventu per exploratores Constantino renuntiato, proposita est consultatio, utrum cum ipsis dimicandum **601** esset necne. Sed consultantibus optimatibus in tabernaculo hetæriarchæ, Samuel patricius Burtzes, vir superbus et audax, qui tunc pedestribus copiis præerat, cuique commissa erat omnis valli cura, haud expectato ducis signo, ordine relicto ac dissoluto vallo cum peditibus egressus in Patzinacas erumpit; qui cum violentam impressionem fecissent, laborare pedites ceperunt, et indecirco crebro mittens ad hetæriarcham Samuel petebat auxillum, ita ut coactus fuerit vel invitus dare belli signum. Igitur egresso omni exercitu ad eum locum qui Regia scatorigo dicitur, et universa conflata pugna, cum propter repentinum casum, et quod incompositæ essent acies Romanorum et ante victi pedites, confirmati ac mox essent Patzinacæ, Romani funduntur ac profligantur. Non tamen multa facta est ipsorum cædes, sed turpissime in vallam conclusi sunt; ceciditque Michael patricius Doceionus, et lethali plaga in visceribus accepta magister Constantinus Arianites tertia die mortuus est. Cecidere etiam alii quidam ignobiles, pauci tamen; sed reliquus omnis exercitus in vallam indecore conclusus obsideatur a Patzinacis, fossam lapidibus et ramis obruentibus, et vi vallam capere conantibus. Quod cito factum fuisset, et funditus omnis periisset exercitus Romanorum, nisi sagitta a catapultâ missa percussus Sulizus cum **602** equo simul trajectus fuisset, et maxime id conspicatos obstupescisset Patzinacus. Erupit etiam ex Adrianopoli Glabas Nicetas protospatharius, legatus legionis scholarum, auxilio. Quæcum videntes, et orizonti syncellum Basilium cum Bulgaricis copiis venturum (etenim ipse expectabatur) et veriti Patzinacæ dispersi alius alio fugientes recesserunt.

Πετώκασι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἀσήμεων ὀλιγοστίοι. Τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν στρατεύμα συγκλεισθὲν ἀγεννώως εἰς τὸν χάρακα ἐπολιορκεῖτο παρὰ τῶν Πατζινάκων, χωννόντων τὴν τάφρον λίθοις καὶ κλάδοις, καὶ πρὸς βίαν εἶναι ἐπιτιμωμένων τὸν χάρακα. Καὶ τίγα ἂν ἐγένετο τοῦτο, εἰ μὴ καταπολιτικῶ βίβλει βλῆθεῖς ὁ Σουλτζοῦς διαπεραιώθη σὶν τῇ ἵππῳ καὶ εἰς ἐκπληξιν μεγάλην ἤγαγε τοὺς Θεασχμένους Πατζινάκους. Ἐξήλθε δὲ καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως Νικήτας πρωτοσπαθᾶριος ὁ

A ἀνεμίγνοντι ἀλλήλοις τὰ γένη, εὐρών αὐτὸν ἐν ταῖς νεκροῖς καίμενον καὶ σκυλίῳν, ἐπεὶ περιστρέψας αὐτὸν εἰς τὸ ὑπτιον ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐγνώρισεν καὶ κατέλαβεν ἐπι ἐμπνέοντα, ἐπιθεὶς εἰς ἵππον (ἔκειτο γὰρ ἄφρονος διὰ τὸ καιρίας λαθεῖν πλῆγας, μίαν μὲν κατὰ γυμνοῦ τοῦ κρανίου, πετόντος τοῦ κράνου αὐτοῦ, διήκουσαν ἀπὸ κοροφῆς ἄχρι τῶν ὀφρύων, ἑτέραν δὲ ἀπὸ τοῦ τραχήλου, ἐνησπερ ἢ γλωττᾶ ἐρρίζωται, καὶ διατεμουῖσαν τὸν τράχηλον καὶ εἰς τὸ στόμα πεσοῦσαν, καὶ ἕξαιμος γινέσθαι) ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἐκταυῦ σκηνὴν, καὶ ἐπιμελείας καὶ φροντίδος ἀξιώσας περιεποίησε. Καὶ οἱ μὲν Πατζινάκοι οὕτω βραδύως τὴν ἐπελθοῦσαν ἀποσκευασάμενοι δύναμιν, ἀδελῶς τὸ ἀπὸ τοῦδε τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐλάτλωντο· ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τῶν φυγόντων μαθὼν τὸ ἀδύχημα ἤλγησε μὲν, ὡς εὖχος, ἔθροισεν δὲ καλὴν δύναμιν, ἀνελάμβανεν δὲ καὶ τὰς πεσοῦσας, καὶ εἰς τὸ ἐπιτὸν ἕως τὴν γωνομένην ἵσταν ἐπανορθώσασθαι ἐσπευδε. Τῆς δὲ τρίτης Ἰνδικτιῶνος ἐπιστάσης τοῦ σφηνῆ ἔτους, τὸν ἐταιρειάρχην Κωνσταντῖνον στρατηγὸν αὐτοκράτορα προχειρισάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει κατὰ τῶν Πατζινάκων. Καὶ ἔς, τὰς τε νεώστὶ περαιωθεῖσας ἐξ Ἐφέας δύναμεις ἀνεληφώς καὶ τὰς ἐν τῇ Πατῆρα παραχειμαζούσας ἀθροίσας, ἐν Ἀδριανουπόλει γίνεσθαι, [P. 786] κάκεισε χάρακα πηξάμενος βαθὴν ἔκειτο διασκοπούμενος μετὰ τῶν ἀρίστων πῶθεν ἂν ποιήσεται τὴν εἰς τὸ πρόσω πορείαν. Ἦν ὃ δὲ οὗτος διανοεῖτο, σφηνίδιον κατὰ τὴν ὁρμήν τοῦ Ἰουνίου μηνὸς οἱ Πατζινάκοι τὸν Λίμον διαδόντες ἐπιφαίνονται τῇ Ἀδριανουπόλει. Καὶ διὰ τῶν σκοπῶν μηνυθείσης τῇ Κωνσταντῖνῳ τῆς τούτων ἐφόδου, βουλὴ προσέθη εἰ πολεμητέον αὐτοῖς εἴτε μὴ. Ἀλλὰ τῶν ἀρίστων ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ ἐταιρειάρχου περὶ τῶν πρακτέων βουλευομένων, Σαμουήλ πατρικίος ὁ Βούρτζης, ἀνὴρ ἀσκήθης καὶ θρασὺς, ἄρχων τότε οὖν πεζικῶν ὑπάρχων δυνάμεων καὶ τὴν τοῦ χάρακος ἐπιστάσιαν πᾶσαν ἐπιτετραμμένος, μὴ προσδεξάμενος τὸ τοῦ ἀρχοντος σύνθημα, τὴν τάξιν λιπῶν καὶ διαλύσας τὸν χάρακα ἕξεισι μετὰ τῶν πεζῶν καὶ τοῖς Πατζινάκοις προσήγγυσται. Ὡν βραδύως ἐπιβρισάντων ἤρξαντο κἀμεῖν οἱ πεζοί. Λιὸ καὶ θαμὰ πέμπων πρὸς τὸν ἐταιρειάρχην ὁ Σαμουήλ ββήθειαν ἐξήτει, ὡς ἐπαναγκασθέντα τοῦτον καὶ ἀκούσιως δοῦναι τὸ σύνθημα τοῦ πολέμου. Ἐξεληθόντος οὖν παντὸς τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν λεγομένην βασιλικὴν Λιθίδα, καὶ καθολικῆς συμπελοκῆς κροτηθείσης, διὰ τὴν ἀσκήθην καὶ ἀσόντακτον καὶ τὸ προσηύθειαι τοῦδε πεζοῦς, ἀναθαρσῆσαι δὲ τοὺς Πατζινάκους, γίνεσθαι τροπὴ τῶν Ῥωμαίων, καὶ φόνος ἐγένετο αὐ πολλὸς αὐτῶν, συνεκλείσθησαν δὲ αἰσχίστως εἰς τὸν χάρακα. Ἐπεσέ τε Μιχαήλ πατρικίος ὁ Δοκειανός, ἔλαβε δὲ καιρίαν κατὰ τῶν σπλάγγων καὶ ὁ μάγιστρος Κωνσταντῖνος ὁ Ἀριανίτης, καὶ τριτάτος ἀπέθανε.

Γλαβίας, τοποτηρητής ἦν τοῦ τάγματος τῶν σχολῶν, εἰς βοήθειαν· καὶ ἰδόντες τοῦτον, καὶ προσδοκῆσαντες τὸν σύγκελλον Βασιλείον μετὰ τῶν Παυλαρικῶν ἀφικέσθαι δυνάμειον (προσεδοκᾶτο γὰρ καὶ οὗτος ἐλθεῖν) καὶ δειλιάσαντες οἱ Πατζινάκοι σποράδες ἄλλης ἄλλαχού φεύγοντες ἀπεχώρησαν, [καὶ πανσούδι ἦν ἀπολώλει ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατός (α)].

Ἐγένετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ τυραννίδος διαβολὴ κατὰ τινῶν ἀρχόντων πολιτῶν, ὧν ἕξαρχοι ἐτόγγανον Νικηφόρος καὶ Μιχαὴλ οἱ παῖδες τοῦ Ἰβήθου, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν εἰς τὸ αὐτὸ γένος ἀναφερόντων. Ἄλλ' οἱ μὲν ἄλλοι πάντες διεσώθησαν μόνος δὲ ὁ Νικηφόρος ἀνεξερευνητῶς κατακριθεὶς ἐξωρίσθη, τῆς οὐσίας αὐτοῦ πρότερον δημευθείσης.

[P. 787] Ὅπως δὲ τῶν Πατζινάκων ἐπικρατέστερα γένηται τὰ Ῥωμαίων ὁ βασιλεὺς φροντίζων, τὸν Κεγένην ἐξάγει τῆς φυλακῆς καὶ εἰς Πατζινάκους ἐκπέμπει, ὑποσχόμενον διατρέσαι τούτους καὶ εὖνους θείναι τῇ βασιλείῃ. Καὶ τὰ συμμαχικὰ πάντα συναθροίσας ὑφ' ἐν, Φράγγους φημί καὶ Βαράγγους, μεταπειψάμενος δὲ καὶ ἱπποτοξίτας ἀπὸ τε τῆς Τελούχ καὶ τοῦ Μαύρου ὄρους καὶ τοῦ Κερκάρου, περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἀνδράσιν ἐπισήμοις τῶν γενῶν ἕκαστον ἀναθεῖς, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡγεμόνα καταστήσας τὸν πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Βρυέννιον καὶ ἑηνάρχην τοῦτον κατονομάσας, τὰς ἐκδρομὰς ἐκπέμπει κωλύειν καὶ ἐπιχειρῶν τῶν Πατζινάκων· οὗτοι γὰρ μετὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει μάχην καταφρονήσαντες ὀλοσχερῶς τῶν Ῥωμαίων ἀδεύς τὴν τε Μακεδονίαν καὶ Θράκην ἐδήσαν καὶ ἐπυρπόλουσαν, ἀναιροῦντες ἀνόκτως καὶ αὐτὰ τὰ θελάζοντα νήπια, ὡς καὶ μίαν αὐτῶν μοῖραν ἄχρι τῶν Κατπύρτων (ἐγγιστα δὲ οἱ Καταπύρται τῆς βασιλίδος) ἐλθεῖν. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἡ καταστροφὴ ταχυτάτη ἐγένετο. Λαὸν γὰρ ὁ βασιλεὺς ὀπίσσω ἀπὸ τε τῶν ἐν τῇ ἀλύῃ φυλασσόντων καὶ τινῶν ἄλλων ἐκ τοῦ παρεῖκοντος εὐρεθέντων, καὶ Ἰωάννη πατρικίῳ ἐνὶ τῶν θαλαμηπόλων εὐνοούχῳ τῆς βασιλίδος Ζωῆς, ᾧ Φιλόσοφος τὸ ἐπώνυμον, ἐγχειρίσας, καταργήσατο βραδίως· νυκτὸς γὰρ οὗτος ἐπελθὼν καὶ μεθύνοντας καὶ κοιμωμένους πάντας εὐρῶν ἀπίσφαξε, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀμάξαις γεωργικαῖς ἐπιθεῖς κομίζει τῇ βασιλείῃ.

Ὁ μὲν οὖν Κεγένης ἐξελθὼν διαπρεσβεύεται τοῖς Πατζινάκαις, καὶ τούτων ὑποτιγόμενον μεθ' ὄρκου ποιήσας τὸ αὐτοῦ θέλημα, πιστεύσας τοῖς ὄρκοις καὶ ἀπελθὼν εὐθὺς ἀναίρειται, κατατμηθεὶς εἰς μικρὰ μέρη καὶ μόρια. Ὁ δὲ Βρυέννιος τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτῷ παραλαβὼν δυνάμεις καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει γενόμενος ἐφρόντιζε τῆς φυλακῆς τῶν χωρίων. Στέλλεται δὲ καὶ τοῦ παντὸς ἡγεμίον στρατοῦ Μιχαὴλ πατρίκιος ὁ Ἀκόλουθος (42), προσταχθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς καθολικῆς μὲν μάχης μὴ ἄπτεσθαι, ἔργειν δὲ καὶ ἀνακόπτειν τὰς ἐκδρομὰς. Ὅς ἐξελθὼν καὶ τῷ Βρυέννιῳ ἐνωθεὶς ἔργου ἤπειτο, καὶ πρότερον μὲν ἐν Γολῳῃ μιᾷ μοῖρᾳ τῶν Πατζινάκων περιτυχὼν καὶ ταύτην τρεψάμενος ἠπάνισεν, εἶτα πάλιν ἐν τῇ Τοπλιτζῷ (φρούριον δὲ οὗτος παρὰ τὸν Ἰβήρον κείμενον) ἑτέραν ἀπυσπάδα μοῖραν τῶν Πα-

A Hos item tempore affectatæ tyrannidis accusati sunt quidam cives, quorum principes erant Nicephorus et Michael, Euthymii filii, et alii quidam ad idem genus referentes originem. Sed alii omnes servati sunt, solus autem Nicephorus indicta causa condemnatus in exilium missus est, prius tamen ejus bonis publicatis.

Imperator autem id unum studens ut res Romanorum superiores essent, Kegehem e carcere eductum ad Patzinacas mittit, pollicitum eos ad imperatoris benevolentiam se tracturum; coactisque in unum sociis omnibus, Francis, inquam, et Barangis, accersitis autem et equitibus a Teluch et Mauro monte et Carcero, cum præfecisset viris illustribus ex singulis gentibus unum, omnibus autem ducem patricium **603** Nicophorum Bryennium, quem ethnarcham, id est gentium principem, appellavit, ad prohibendas et comprimendas excursiones Patzinacarum mittit. Hi enim post Adrianopolis pugnam omnino aspernati Romanos libere ac sine metu Macedoniam et Thraciam diripere, incendere, infantes, vel etiam læe sugentes, interficere, nulla misericordia moti, ita ut etiam pars ipsorum usque ad Galasyrtas qui proxime urbem sunt, venerit. Verum hi celerrime perierunt. Manu enim imperator hominum armata, collecta ex aulicis custodibus aliisque forte oblatis, et præficit Joannem patricium, cognomine Philosophum, unum de eunuchis cubiculariis Zosæ Augustæ: qui noctu eos ebrios omnes ac sopites nactus nullo negotio interfecit, et capita eorum curribus rusticis imposita ad imperatorem advexit.

Kegehes ergo egressus legatos ad Patzinacas mittit; qui cum jurejurando confirmassent se ipsius voluntati satisfacturum, credens juramento ad eos se confert, statimque interficitur, in multa minuta eorum isus frustra. Bryennius porro copias sibi commissas accipiens, ut Adrianopolin venit, custodiendis locis curam impendit. Mittitur etiam universi dux exercitus, Michaelus patricius Acoluthus; cui et ipsi mandatum fuit ut justo prælio **604** abstinens excursiones hostium reprimeret. Is cum Bryennio se conjunxisset, rem gerere incipit. Ac primum apud Goloam in cohortem Patzinacarum incidens eam delet. Deinde rursum ad Toplitzum, quod est castellum ad Hebrum situm, aliam cohortem Patzinacarum a reliquis avulsam nactus interficit. Exinde Patzinacæ ab hiis copiis sibi caventes populari

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(42) Codinus de Offic. c. 5: Ὁ ἀκόλουθος εὐρίσκειται μὲν ἑνοχος τῶν Βαράγγων, ἀκολουθεῖ δὲ τῇ

βασιλεῖ ἔμπροσθεν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἀκόλουθος λέγεται. GOAR.

(a) Quæ uncinis inclusimus, loco suo nota esse videntur, retrahendaque superius ante sex lineas, nempe post hæc verba καὶ τάχα ἂν ἐγένετο τοῦτο... Edit. Patrol.

regionem ad radices Hæmi sitam cassaverunt, omni impetu in Macedonia converso : in cujus agros grassabantur delecto robustissimorum exercitu, parati hostes ingruentes defendere. Bryennius et Michaelus his animadversis, noctu motis castris, ita ut nemo sentiret quorsum tenderent, magnis itineribus Chariopolin veniunt ; eoque cum exercitu ingressi opportunitatem rei gerendæ expectant. Patzinacæ prælis ex agris et suburbiis aculis sub vesperam reversi proxime Chariopolin, nescii prorsus in urbe hostilem esse exercitum, in castra sua se conferunt, secure inter fistulas et cymbala commessantes. Intendentibus se tenebris, Bryennius et Michaelus egressi eos sopitos stertentesque inveniunt et occisione delent. Hæc clades Patzinacas repressit, timoremque incussit, ut jam non effuse, ut ante, sed parcius prædas agerent, indictionibus quarta et quinta.

τὸν Μιχαήλ ἐξελεθόντες καὶ κοιμωμένους καὶ βίγγοντας τὸν Μιχαήλ ἐξελεθόντες καὶ κοιμωμένους καὶ βίγγοντας συστολήν καὶ θείλιαν ἐπέθηκε τοῖς Πατζινάκοις. Διὸ καὶ φειδοῦς ἐποιούοντο, κατὰ τε τὴν δ' καὶ ε' ἰνδικτιῶνα.

605 Per hoc ipsum tempus Romanus Boilas subito est ad summum evectus. Is cum in sodalitatibus mereret, homo lingua promptus ac pro urbano et faceto habitus, cum semel in conspectum imperatoris venisset, elegantissimas ex colloquio judicatus, nunquam ab eo deinde dimissus est, sed cum Monomachus et consiliarium porro et quavis in re ministrum habuit : paulatimque eo evexit ut primum in aula locum obtineret. Is ut erat homo versutus atque varius, diuturna imperii cupiditate laborans, quotquot senatorum apud imperatorem in indignatione erant, eorum arcano suo exposito animos tentabat. Ac quibus insidiæ probabantur, eos sensim ac placide sibi conjungebat juramentisque devinciebat : qui autem primo etiam auditu ab ea re abhorrebant, eorum probare se atque adeo mirari fidem erga imperatorem simulabat, seque tantum experiendi eorum animos causa ista locutum dicebat, jurabatque se eorum integritatem imperatori laudaturum. Cum multos civium corrupisset, jamque insidiaretur imperatori, res delecta est. Ac socii quidem conspirationis questione agitata multi sunt accepti, facultatibus suis spoliati et in exilium acti : Romanus impunis evasit. Nam cum eum imperator paululum modo aversatus fuisset, mox in pristinum restituit locum.

κατὰ μικρὸν γὰρ ἀποστραφέντος αὐτὸν τοῦ βασιλέως, πάλιν συσχιωρήθη καὶ τὴν προτέραν εἶχε κατάστασιν.
606 Porro sultanus cum, ut diximus, fratri suo Abramio succederet, residuas ejus vitæ deinceps struxit insidias. Quod sentiens Abramius ad Cutlaniusum aufugit, suum consobrini, et illo adjuvante bellum sultano facit, qui cum his congressus prælio apud Pasar victor Abramium comprehensum necavit. Cutlanus fugiens cum sex millibus et Melecho Abramii filio per legatos petit ab imperatore recipi in fidem societatemque Romanorum ; profectusque in Persarmeniam ad Carse responsum legatorum expectat. Interimque Carse oppugnans, dempla

Α τζινάκων εὐρων ἀπόλεπον. Ὅθεν εὐλαβηθέντες τὰς τοιαύτας οἱ Πατζινάκι δυνάμεις τὰ μὲν παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἴμου κείμενα χωρία ληΐζεσθαι ἀπέσχοντο, πᾶσαν δὲ τὴν ὄρμην ἐποίησαντο κατὰ Μακεδονίας. καὶ ὡς ὅσον ἦν ἀλκιμον διακριθέντες κατέτρεχον τὰ ἐν Μακεδονίᾳ χωρία, καὶ ἦν τις ἐπὶ πόλεμος, εὐρώστως αὐτὸν προσηΐεσθαι ἐμελέτων. Ὅπερ μαθόντες ὁ Βρυέννιος καὶ ὁ Μιχαήλ, [P. 788] ἄραντες νυκτὸς ὡς μηδὲνα συναίσθησιν λαβεῖν ὅποι ἀπίασι, καὶ συντόνῳ χρησάμενοι ἠδοιπορίᾳ ἔρχονται εἰς Χαριούπολιν, καὶ ἐν αὐτῇ εἰσελθόντες μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐξεδέχοντο τὸν καιρὸν. Οἱ δὲ Πατζινάκι τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ πρόσεται ληΐσάμενοι πάντα, καὶ περὶ βουλοτῶν ὑποστρέφαντες ἔγγιστα Χαριούπολεως, προστίθενται τῇ παρεμβολῇ, ἀγνοοῦντες ὅτι περ ἐπιχωριάζει στρατεύμα ἕλως ἐν αὐτῇ· διὸ καὶ ἀδειῶς ἔκειντο ἐν αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις κωμάζοντες. Νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης οἱ περὶ τὸν Βρυέννιον καὶ

εὐρόντες ἀναιροῦσι σύμπαντας. Τοῦτο δὲ τὸ ἀτύχημα τὰς ἐκδρομάς οὐκ ἀνέτιος ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ μετὰ

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἡ Ῥωμανοῦ τοῦ λεγομένου Βοίλα αἰφνίδιος γέγονεν αὐξήσις. Οὗτος γὰρ ἐν ταῖς ἑταιρείαις κατατεταγμένος καὶ τὴν γλωτταν ὕψους ὦν, καὶ δοκῶν κατὰ τοῦτο ἀστείος καὶ εὐτρέπελος, ἐπεὶ ποτε εἰς ὕψιν ἦλθε τῇ βασιλείᾳ καὶ ὁμιλήσας χαριέστατος ἔδοξε, τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀχώριστος ἦν αὐτοῦ διὰ παντός, καὶ τούτις ἔχρητο καὶ συμβούλιον καὶ διακόνιον καὶ ὑπουργίον πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν· ἐν κατὰ μικρὸν ταῖς τιμαῖς προβιβάσων εἰς μέγα ἐξῆρε καὶ ὕψωσεν, ὡς τὰ πρῶτα φέρειν ἐν βασιλείᾳ. Οὗτος ὁ ἀνὴρ εὐμήχανος ὦν καὶ ποικίλος, καὶ τῆς βασιλείας ἐρῶν αἰεὶ ποτε, ἀπειπεῖράτο τῶν ὅσοι τῶν συγκαλητικῶν προκεκρουκότες ἦσαν τῇ βασιλείᾳ, καὶ τὸ μυστήριον ἀνεκάλυψε. Καὶ τούτων ὁπόσοι μὲν ἔτυχον προσδεχόμενοι τοὺς λόγους τῆς ἐπιβουλῆς, ἡμέρα καὶ προσηνῶς ἀνελάμβανον καὶ ὀρκίως ἐξησφαλίζετο· τοὺς ὅσοι δὲ καὶ πρὸς μόνην ἀπεδυσπίτουσαν τὴν ἀκοήν, ἀποδέχεσθαι προσεποιεῖτο καὶ θαυμάζειν τῆς εἰς τὸν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τὰ λεχθέντα δοκιμασίας ἔλεγε βῆθῆναι χάριν, καὶ ὑπερλαλῆσαι τούτων ἐς τὸν βασιλέα ἐπώμνοντο. Τελευταίων δὲ πολλοὺς διασφείρας τῶν πολιτῶν καὶ ἐπιβουλὴν ἐξαρτίων ἐφωράθη. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες οἱ αὐτῷ συνομόσαντες κακῶς ἔπαθον ἐτασθέντες καὶ τῶν οἰκειῶν ὑπάρξεων γυμνωθέντες καὶ ὑπερρητίως παραπεμφθέντες, ὁ δὲ Ῥωμανός, οὐδὲν πέπονθε φάλλον·

Ὁ δὲ σουλτάνος ἐγκατῶν, ὡς ἐβῆθη, Ἀβραμίου τῷ ἀδελφῷ καὶ εἰς παντὸς ἐπιβουλεύων τῇ τούτου ζωῇ, ἐμελέτα διετηκῶς ἀνελεῖν αὐτόν. Ὅπερ παρὰ τοὺς ἐκεῖνος ἀπέδρα πρὸς Κουτλουμοὺς τὸν ἑαυτοῦ ἀνεψιόν, καὶ ἅμα ἐκεῖνον τὸν κατὰ τοῦ σουλτάνου ἀναδέχεται πόλεμον [P. 789] Οἷς συμβαλὸν κατὰ τὸ κεγόμενον Πάσαρ ἐκεῖνος τρέπεται, καὶ τὸν μὲν Ἀβραμίου ἀναιρεῖ κατασχεθέντα· ὁ δὲ Κουτλουμοὺς φυγὼν μετὰ χιλιάδων ε' καὶ Μέλεχ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀβραμίου διαπρεσβεύεται πρὸς βασιλέα, ἱκετικῶν προσδεχθῆναι καὶ σύμμαχος καὶ φίλος γενέσθαι.

Ῥωμαίων. Καὶ ἔλθων πρὸς τὴν Περσαρμενίαν καὶ τὸ λεγόμενον. Κάρσε προσέειπε τὰς τῆς πρεσβείας ἀποκρίσεις ἐν τῇ μετὰ δὲ πολιιορκήσας τὸ Κάρσε, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, παρελήθει τὴν πόλιν. Κατόπιν δὲ τούτου διώκων ὁ σουλτάνος ἔλθε μετὰ τῶν αὐτῶ δυνάμεων ἐν Ἰθέρια ὅπερ μαθὼν ὁ Κουτλουμοῦς ἔφυγε πρὸς τὰ Σαῦα καὶ τὴν Μύδαίμονα Ἀρχιδίαν. Ὁ δὲ σουλτάνος ἐν Ἰθέρια γενόμενος ἐλθίζετο τὰ παρατυγόντα καὶ ἐπορπόλει. διὸ καὶ κατὰ σπουδὴν ὁ βασιλεὺς τὸν Ἀκύλουθον Μιχαῆλ μεταπεμφόμενος ἐκ τῆς Ἑσπέρας ἐς Ἰθέριαν ἐκπέμπει ὅς ἐκεῖ γενόμενος καὶ τοὺς διασπορμένους ἐν τῇ Χαλδίᾳ καὶ Ἰθέρια Φράγγους καὶ Βαράγγους ἀγνοῶντως, κωλύειν ἠπείγετο τὸν ἐνόντα τρόπον τὰς ἐκδρομὰς τοῦ σουλτάνου. Ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ὑβρίαν ἔφαδον τούτου μαθὼν, καὶ ὅτι λαὸν ἀθροίσας σπεύδει τοῖσι συμπλέκεσθαι, ματὸς ἀδοξόν, καὶ ὅτι νικήσας μὲν δοῦλον ἔσται βασιλείῳς νενικηκώς, νικηθεὶς δὲ οὐ μικρὰν αἰσχύνην ἀποίσσεται, ἄρας παντὶ τῇ στρατῷ ἐνέζευξε πρὸς τὸ Ταβρέζιον.

Τότε δὲ καὶ Μιχαῆλ ὁ τοῦ Στεφάνου υἱὸς, καὶ Τριβαλλῶν καὶ Σέρβων μετὰ τὸν πατέρα καταστάς ἀρχηγός, σπένδεται τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ φίλοις τῶν Ῥωμαίων ἐγγράφεται, πρωτοπαθάρως τιμηθεὶς. Ἐπέμπετο δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ ἐξ Αἰγύπτου· παρὰ τοῦ ταύτης ἀρχηγού, ζῶον ἐλέφας καὶ καμηλοπάρδαλις. Βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τελείως ἀπόσασθαι τοὺς Πιτζινάκας, τὰς ὀθενδήποτε δυνάμεις ἀθροίσας ἐκ τῆς Ἑφρας καὶ τῆς Ἑσπέρας καὶ Μιχαῆλ παραδοὺς τῷ Ἀκολούθῳ, καὶ τὸν σύγκελλον δὲ Βασίλειον τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα ἀνειληφέναι κελεύσας, καὶ ἄμφω κατὰ τῶν Πατζινάκων ἐκπέμπει. Ὅπερ ἐκεῖνοι πυθόμενοι χάρακα ἐπέζησαν κατὰ τὴν μεγάλην Περισθλάβαν, τάφρι βαθεῖα καὶ σταυρώμασι ταύτην κατοχυρώσαντες. Ἀφικομένων οὖν τῶν Ῥωμαίων συγκλείσαντες ἑαυτοὺς ἐνδον τῆς τάφρου ἐπολιορκούντο. Ἐπεὶ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις τηνάλλως ὁ καιρὸς ἐτρέψετο, μηδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον διαπράττουσι, κατέσχε δὲ αὐτοὺς καὶ σπάνες τῶν ἀναγκαίων, βουλὴν προὔτίθεσαν περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ δόξαν ἅπασιν ὑποστρέψαι, ἀπὸ τῶν νυκτῶν σιγὴν παραγγείλαντες καὶ τὰς πόλεις ἀναπετάσαντες τῆς παρεμβολῆς ἐπεχώρουν. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔλαθε τὸν Τυράχ' ἀλλὰ μαθὼν ὡς βούλονται φεύγειν, λαὸν βεῖ πλείστον τοῦ χάρακος ἐξαγαγὼν ἐν ταῖς διόδοις ἐκπέμπει, [P. 790] ὅπουπερ ἔμελλον οἱ Ῥωμαῖοι διέρχεσθαι· αὐτὸς δὲ ἐξελθοῦσιν εὐθὺς ἐπιτίθεται. Καὶ γίνεται τροπὴ τῶν Ῥωμαίων φρικτῆ, καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν κατόπιν καταληκνόμενοι ἀπεσφάπτοντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν προκατειληφόντων τὰς δυσχωρίας εἰργόμενοι ἀνηλίσκοντο. Ἐπεσε οὖν πλῆθος πολὺ, πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σύγκελλος, οἱ δὲ λοιποὶ σὺν τῷ Μιχαῆλ ἐν Ἀδριανουπόλει διασώζονται. Περιαλγής οὖν ὁ βασιλεὺς γενόμενος ἐπὶ τῇ ἀτυχηματι τοὺς τε ἐκ τῆς τροπῆς διασωθέντας ἀνελάμβανε καὶ λαὸν ἕτερον ἐστρατολόγει καὶ μισθοφόρους συνέλαγε, καὶ ἀβίωτον ἡγεῖτο τὸν βίον, εἰ μὴ ἄρδην ἀφανίσαι τὸ γένος τῶν Πατζινάκων. Ἀλλ' ἐκεῖνοι δι' αὐτομόλου τοῦτο πυθόμενοι διαπρεσβεύονται πρὸς τὸν βασιλέα, εἰρήνην αἰτοῦντες. Καὶ προσδεξάμενος οὗτος τὴν πρεσβείαν σπένδεται μετ' αὐτῶν τριακοντούταις σπουδὰς θέμενος.

Μοναστήριον δὲ οἰκοδομῶν ὁ βασιλεὺς κατὰ τὰ

A arca, capit. Hunc a tergo insequens sultanus cum suis copiis in Iberiam venit; ideoque Cultumus ad Sabam et Felicem Arabiam fugit. Sultanus in Iberia obvia quæque populando atque incendiis vastat. Itaque celeriter imperator Michaelum Acolithum ex Occidente revocatum in Iberiam mittit. Qui cum eo venisset, collectis per Chaldiam ac Iberiam dispersis Francis ac Barangis compescere quocumque modo grassationes sultani conatur. Sultanus celeri hujus adventu cognito, sentiensque velle illum exercitu collecto secum pugna congregi, reputans id quod res erat, utrumque sibi ignominiosum fore, sive vinceret imperatoris minister, sive ab eo vinceretur, castris motis omni cum **607** exercitu suo ad Tabrezium abit.

λογισάμενος ἔπερ ἦν εἶκος, τὸ ἐκατέρωθεν τοῦ πράγματος ἐξέτασεν, καὶ ἔπειτα ἐκείνους ἀποπέμπει πρὸς τὸν βασιλέα, εἰρήνην αἰτοῦντες. Καὶ προσδεξάμενος οὗτος τὴν πρεσβείαν σπένδεται μετ' αὐτῶν τριακοντούταις σπουδὰς θέμενος.

B Hæc ipso tempore Michaelas Stephani filius, qui post patris mortem Triballorum ac Serborum principatum tenebat, cum imperatore foedus icit, protospatharii que decoratus honore in album sociorum ac amicorum imperii Romani ascribitur. Mittitur etiam Monomacho ab Aegypti principe elephas et camelopardalis. Secundum hæc imperator Patzinacas prorsus amoliri cupiens, omnes undique ex Oriente et Occidente copias conducit, iisque Michaelum Acolithum præficit: Basilium quoque syncellum Bulgaricos exercitus jubet excitare, et utrumque contra Patzinacas proficisci. Nuntiata iis hæc re, Patzinacæ ad magnam Peristhlabam castra locant, ea que vallo ac fossa communiunt profunda, et Romanis advenientibus in ea se includunt, obsidionemque perferunt. Romani, cum tempus in obsidione nullo fructu tereretur jamque etiam penuria laborare inciperent, consulant quidnam esset agendum. Placuit obsidionem solvere. Itaque imperator silentio intempesta nocte portis castrorum apertis discedunt. Neque hoc Tyrachum latuit, sed fugam eos moliri certior factus magnam multitudinem castris emissam vias insidere jubet qua Romani erant transituri, atque ipse egredientes statim adori- tur. **608** Atrox ibi Romanorum fuit clades, cum alii hostes a tergo insecuti necarent, alii ab iis qui vias occupaverant occiderentur. Cecidit magna multitudo, atque ipse etiam syncellus: reliqui cum Michaelo Adrianopolin pervenerunt. Monomachus ex hac calamitate ingentem cepit dolorem; et collectis qui evaserant militibus, novisque scriptis cohortibus, conductis etiam mercenariis, bellum reparavit, quod, nisi excidisset Patzinacas, vitam sibi acerbam ducebat. Patzinacæ e perfuga quodam eo de instituto facti certiores, missis legatis pacem ab imperatore petierunt. Quibus assensit, et inducias triennes pepigit.

Cæterum Monomachus monasterium condens in

Manganis, quæ vocantur, denominandum a martyre Georgio, productis modo ædificando modo diruendo iis quæ erant in arario omnibus. ad magnam pecuniæ indigentiam decidit. Ideoque varia admodum cauponandi genera reperit et absurdas commentitiasque exactiones. Nam publicos instituit procuratores, nefarios homines, quorum opera injustis rationibus pecuniam conficeret; et Ibericum exercitum, qui erat ad 5000, per Leonem Serblum dimisit, ac pro militibus redditus multos iis ex regionibus recepit, multasque alias injustas et memoratu indignas exactiones exegitavit. **609** Id quidem tacere non possum, hujus imperatoris luxuria ac libidine factum esse ut res Romana decresceret atque inde paulatim contabescens ad extremam deducta sit imbecillitatem. Nam dum inepte studet esse liberalis, ad extremum prodigalitatis est prolapsus. Neque tamen prorsus nihil boni fecit, sed feruntur quædam ipsius opera digna quæ in historiam referantur. Nam id quod dixi monasterium, et quæ in eo sunt ad senes, peregrinos mendicosque alendos ædificia, nonnullam merentur laudem. Ad id tempus tantum insignioribus solemnitatibus in magno Dei templo et in Sabbatis ac Dominicis diebus incruentum sacrificium peragebatur; reliquis diebus nequaquam: omittebatur enim ob redditum defectum. Hunc Monachus liberaliter supplevit, ut quotidie Missa celebraretur eo in templo; laudabili sane instituto, quod hodieque obtinet. Quin et vasa ad hoc pertinentia sacramentum ei templo dedicavit, aurea, pretiosisque ornata unionibus et gemmis, quæ magnitudine, pretio ac pulchritudine aliis antecellerent; multisque aliis donariis istud templum exornavit. τελεῖσθαι τὴν ἱερὰν παρεσκευασθε λειτουργίαν· ὅ καὶ κρατεῖ γινόμενον μέχρις ἡμῶν. Καὶ σκευὴ δὲ τὰ τῆ ἱερῆ ἀνειμένα σπονδείᾳ τῆ τοιαύτῃ ἀνήθητο ἐκκλησίᾳ, ἐκ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων μαργάρων καὶ λίθων κατασκευασμένα μακρῶ παραλάσαντα τὰ λοιπὰ μεγέθει καὶ κάλλει καὶ τιμαῖς. Καὶ λοιποῖς ἀλλοῖς κοιμηθῆσι οὐκ ὀλίγοις ταύτην ἐφαίδρυνε. Καὶ τὰ μὲν ἐκείνου ταῦτα.

Judictionibus septima et octava tanta fuit in urbe pestis ut mortuis efferendis viri non sufficerent. Et septimæ indictionis æstate magna vis grandinis **610** delata, multa animalia atque etiam homines interfecit. At imperator consueto podagræ morbo afflictus, cum decumberet in Maganorum monasterio a se recens condito, ac præterea aliud malum accessisset, jamque mors instare videretur, de successore ejus deliberatum est inter aulæ proceres. Hi erant Joannes logotheta, quem detruso Leichuda rerum administrandarum socium asciverat imperator, protonotarius dromi Constantinus, Basilus caniclei præfectus, et reliqui ejus necessarii. Omnibus visus est aptissimus Nicephorus Protenon (quasi primatem diceret), mittiturque ad eum cursor in Bulgariam, cui tum præerat provincia, qui ad urbem eum evocaret.

A λεγόμενα Μάγγανα ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου μεγάλου μάρτυρος Γεωργίου καὶ ἀφειδῶς τὰ δημόσια καταναλίσκων ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς χρήματα, νῦν μὲν οἰκοδομῶν, νῦν δὲ καταστρέφων, εἰς μεγάλην ἕλασεν ἔνδειαν, ὡς πᾶσιν ἐπινοῆσαι διὰ τοῦτο καπηλείαν καὶ ἀτόπους καὶ σεσορισμένους εἰσπράξεις ἐφευρηκέναι δημοσίους τε γὰρ προεχειρίζετο φροντιστὰς ἀσεβεῖς καὶ ἀλάστορας, καὶ δι' αὐτῶν χρήματα ἐξ ἀδικῶν πόρων συνήθριζε. Κατέλυσε δὲ καὶ τὸν Ἰβηρικὸν στρατὸν ἔμφι τὰς πεντήκοντα χιλιάδας ἀριθμούμενον διὰ Λέοντος τοῦ Σερβίου, καὶ ἀντὶ στρατιωτῶν φόρους πολλοὺς ἐπορίζετο ἀπὸ τῶν χωρίων ἐκείνων καὶ ἄλλας πλείους εἰσπράξεις ἐπινοήσατο πονηρὰς καὶ ἀθέτους, ὧς καὶ καταλέγειν αἰσχύνῃ. Ὁ δὲ εἰπεῖν ἐστὶν ἀναγκαῖον, τοῦτο δὲ λέξι, ὅτι περ ἐξ ἐκείνου τοῦ βασιλείου καὶ τῆς ἐκείνου ἀσωτίας καὶ σαλαζωνίας τὰ Ῥωμαίων ἤρξατο φθίνειν πράγματα, καὶ ἔκτοτε καὶ μέχρι τῆς δεῦρο κατὰ μικρὸν εἰς τὸ κατόπιν χωροῦντα ἐς παντελῆ κατήνησε τὴν ἀσθένειαν· τὸ γὰρ ἐλευθέριον ἀτέχνως διαόκων εἰς ἄκραν ἐληλάκει τὴν ἀσωτίαν. Οὐ μὲν γε καὶ παντάπασι πράξεων ἀγαθῶν ἐστέρητο, ἀλλὰ φέρονται καὶ τινὰ ἔργα αὐτοῦ ἱστορικῆς μνήμης ἐπέξια. Τὸ τε γὰρ ῥῆθὲν μοναστήριον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γηρώτροφείᾳ καὶ οἱ ξενῶνες καὶ τὰ πτωχοτροφεία ἐπαίων οὐκ ἀμοιροῦσι, καὶ τὸ γενόμενον ἔργον εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν ἐγκωμίων οὐκ ἀπολείπεται. Ὡς ἐκείνου γὰρ ἐν μόναις ταῖς ἐπισήμοις ἑορταῖς ἐν ταύτῃ, ἔτι δὲ καὶ τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς Κυριακαῖς ἡμέραις ἡ ἀναίμακτος τῷ Θεῷ ἐπιτελεῖτο ἱερωργία, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς οὐδαμῶς ἡμέραις.

C Τοῦτο δὲ ἐγένετο διὰ προσόδου ἔνδειαν, ἣν οὗτος δαφιλῶς ἀφορίσας [791] καὶ ἀποχρώντως καθ' ἐκάστην Ἐνέσκηψε δὲ καὶ λοιμικὴ νόσος τῇ βασιλίδι κατὰ τε τὴν ζ' καὶ ἠ' Ἰνδικτιῶνα, ὡς μὴ ἐξισχύειν τοὺς ζῶντας ἐκφέρειν τοὺς νεθνεῶτας. Ἠνέχθη δὲ κατὰ τὸ θέρος τῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος μέγιστόν τε χρῆμα γαλάζης καὶ πολλὰ ὑπ' αὐτοῦ οὐ ζῶα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποὶ διεφθάρησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατεχόμενος ὑπὸ τῆς συνήθους νόσου τῆς πυθάρης ἔκειτο ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ νεουργηθείσῃ μονῇ τῶν Μαγγάνων. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἕτερον ἐπηκολούθησε σύμπτωμα καὶ ἤδη ὁ θάνατος ἤγγιζεν, ἐσκέπτοντο οἱ τὰ πρῶτα ἐν βασιλείᾳ φέροντες, ὁ λογοθέτης Ἰωάννης, ὃν ὁ βασιλεὺς παραδυναστεύοντα εἶχε, παρωσάμενος τὸν Λευχούδη, ὁ πρωτονοτάριος τοῦ βρόμου ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου Βασίλειος, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἄλλως αὐτῷ προσφκειωμένοι, τίνα δὴ ἐς τὸν βασιλεῖον καθιέρωσαν ἄνθρωπον. Ἐδοξεν οὖν ἅπασιν ἐπιτέθειος εἰς τοῦτο Νικηφόρος ὁ Πρωτεύων (43). Καὶ δὴ πέμ-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(43) Qui et μέγας ἄρχων. Inter ἄρχοντας enim et κατάρχοντας, præsidēs rectoresque provinciarum, unus quispiam honoris gratia πρωτεύων seu μέγας

ἄρχων ab imperatore designatus salutabatur. Core-sius. GOAR.

πεται ταχυδρόμος ἐν Βουλγαρίᾳ, ἕξων αὐτὸν ἐκεί-
 θεν· ἔτυχε γὰρ τότε τὴν τῆς Βουλγαρίας περιζω-
 σμίνος ἀρχὴν. Ἀλλὰ τοῦτο γνόντες οἱ τῆ Θεοδώρα
 τῆ βασιλίδι ὑπηρετούμενοι (ἡ Ζωὴ γὰρ ἤδη προκα-
 ἔτρεψε τὴν ζωὴν), ὁ τε Νικήτας ὁ Ξυλινίτης, Θεό-
 δωρος καὶ Μανουὴλ, δρόμωνι αὐτὴν ἐμδιδάσαντες
 ἄγουσιν εἰς τὰ τοῦ μεγάλου παλατίου ἀνάκτορα καὶ
 αὐτοκράτορα ἀναγορεύουσι. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς
 ἀποθανὼν κατὰ τὴν α' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, τῆς
 η' Ἰνδικτιῶνος, τοῦ ρξξγ' ἔτους, ἐν τοῖς Μαγγάνοις ταφῆς ἔτυχε τῆς τοχούσης, οἱ δὲ περὶ τὴν βασιλίδι
 πέμφαντες ἐπέσχον τὸν Πρωτεύοντα ἐν Θεσσαλονίκῃ, κάκειθεν ἀπέγουσιν εἰς τὸ Θρακῆσιον ἐν τῇ μονῇ τοῦ
 Κουζηνου, κάκεισε περιορίζουσι.

Τὴν προγονικὴν δὲ παραλαβοῦσα βασιλείαν ἡ Θεο-
 δώρα εὐθὺς μὲν μέτεισι τοὺς υἱοὺς βασιλευσάτω τὸν
 Πρωτεύοντα ἐβουλεύσαντο, τὸν ὑπαρχόντων φιλιώ-
 σασα καὶ ὑπερορίσασα. Προβιάζει δὲ καὶ τοὺς εὐ-
 νούχους αὐτῆς ἀπαντας εἰς τὰς μεγίστας ἀρχάς,
 δομίστικον μὲν τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς τὸν Θεό-
 δωρον προβαλομένη, καὶ εἰς τὴν Ἐφῆν ἐκπέμφασα
 ἐφ' ᾧ τὰς ἐκδρομὰς τῶν Τούρκων κωλύειν, τὸν μά-
 γιστρον Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνὸν μετακινήσασα τῆς
 στρατοπεδαρχίας. Ἔτυχε γὰρ ὁ Μονομάχος διαπε-
 ραιωσάμενος πάσας ἐν Ἑφῆ τὰς Μακεδονικὰς δυνά-
 μεις, ἀρχηγὸς ἐχούσας ἀπαντας Μακεδόνας, ὧν
 εἷς ἦν καὶ ὁ Βρυέννιος· ἐφέρετο γὰρ ἐν Τούρκοις
 λόγος ὡς εἶη πεπρωμένον καταστραφῆναι τὸ Τούρ-
 κων γένος ὑπὸ τοιαύτης δυνάμεως ὅποσον ὁ Μακεδὼν
 Ἀλέξανδρος ἔχων κατεστρέψατο Πέρσας. Προεβάλετο
 δὲ καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου τὸν Νικήταν, καὶ
 δρουγγάριον τῆς βίβλας τὸν Μανουὴλ. [P. 702]
 Προσελάβετο δὲ διὰ πολυπειρίαν εἰς τὸ τὰ κοινὰ διοι-
 κεῖν τὸν σύγκελλον Λέοντα τὸν λεγόμενον Στραβο-
 σπόνδυλον, τὸν πάλαι τῆ βασιλεῖ Μιχαὴλ ὑπουργή-
 σαντα. Καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως ἐφέρετο τῆδε, ὁ δὲ
 Βρυέννιος τὸν τοῦ βασιλέως ἐνωτισθεὶς θάνατον,
 ἄρας μετὰ τῶν Μακεδόνων, κάτεισιν ἐν Χρυσουπό-
 λει. Καὶ τοῦτον μὲν ἡ βασιλὶς, ὅτι ἀσυντάκτως ὑπ-
 εχώρησε, κατασχοῦσα δημεύει καὶ εἰς ἐξορίαν ἐκ-
 πέμπει, τὸν δὲ λαὸν ὑποστρέψαι εἰς τοῦπίσω παρασκευάζει. Ὅλην οὖν τὴν θ' Ἰνδικτιῶνα τοῦ ρξξδ
 ἔτους βιώσασα ἡ βασιλὶς, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου μηνός τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος εἰλεῶ νοσήματι
 περιπεσοῦσα ἀπέθανεν.

Οἱ δὲ ταύτης εὐνοῦχοι σὺν τῇ συγκέλλῳ Λέοντι
 ἀναβιάζουσιν εἰς τὸν τῆς βασιλίδος θρόνον, εἰ ψυ-
 χορῶραγούσης ἐκείνης. Μιχαὴλ πατρικίον τὸν Στρα-
 τιωτικόν, ἄνθρωπον ἐκ Βυζαντίου μὲν ὀρμώμενον,
 ἀφελῆ δὲ καὶ ἀποίκιον καὶ μόνους τοῖς στρατιωτι-
 κοῖς ἐκ παίδων ἀπατχοληθέντα καὶ πλέον ἄλλο εἶδόςτα
 μηδὲν, καὶ ἤδη παρηγηκότα καὶ τῆς πρεσβυτικῆς
 ἀψάμενον ἡλικίας, ἥτινι συμφέρειν τὴν ἀπραγμο-
 σύνην Ἀρχίλοχος ὁ ποιητὴς ἀπεώληατο. Τοῦτο δὲ
 πεποιήασιν, ἵνα σχῆμα μόνον καὶ ὄνομα αὐτὸς ἔχη
 τῆς βασιλείας, αὐτοὶ δὲ διεξάγωσιν ὡς βούλονται τὰ
 κοινὰ καὶ πάντων τογχάνωσι κύριοι, ἐπομοσαμένου
 πρότερον καὶ αὐτοῦ μηδὲν τι πράξαι ποτε τῆς ἐκεί-
 νων δίχα γνώμης τε καὶ θελήσεως.

Ἀναρρήθοντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ αὐτοκράτορος κατὰ
 τὴν λ' ἡμέραν τοῦ Αὐγούστου μηνός, τῆς θ' ἐπινε-
 μήσεως, Θεοδόσιος πρόεδρος ὁ τοῦ πατραδέλφου τοῦ
 βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου υἱός, πυθό-

A Quod ibi compererunt Augustæ Theodoræ (nam
 Zoe jam tum obierat) administri Nicetas Xyliniola,
 Theodorus et Manuelus, celoci eam impositam in
 magni palatii regiam deducunt et Augustam de-
 clarant. Monomachus ergo cum diem suum obiis-
 set, in Manganis magnificè sepultus est. Augusta
 autem misit qui Proteuentem Thessalonicae deti-
 nerent: inde in monasterium Cuzeni eum abdu-
 cunt in Thracensi, atque eo relegant.

Theodora avito imperio potita statim eos ulci-
 scitur qui imperium in **611** Nicephorum volue-
 rant transferre, fortunis eos suis nullans et re-
 legans. Eunuchis autem suis præcipuos magistratus
 commendat. Domesticum Orientis scholarum creat
 Theodorum, et in Orientem ad grassationes Tur-
 corum cohibendas mittit, præfectura castrorum
 adempta magistro Isaacio Commeno. Etenim Mo-
 nomachus omnes Macedonicas legiones in Orientem
 trajecerat, ducibus omnibus Macedonibus, e qui-
 bus fuit etiam Bryennius: nam inter Turcos
 ferebatur rumor esse in fatis, ut gens Turcica
 a tali operimatur exercitu quali usus Alexander
 Macedo Persas subegit. Eadem dromi legothetam
 fecit Nicetam, et drungarium vigilæ Manuclum.
 Et ob rei publicæ administrandæ peritiam ascivit
 Leonem Strabospondylum, qui olim Michaelo im-
 peratori minister fuerat. At Bryennius Monomachi
 mortis nuntio accepto, cum Macedonibus Chryso-
 polin profectus est. Quem Augusta, quod injussu
 ipsius discessisset, captum facultatibus suis spo-
 liavit et relegavit: milites, unde venerant, redire
 jussit. Cum ergo totam indictionem nonam, id est
 annum mundi 6564 vixisset **612** Theodora, sub
 exitum Augusti mensis ejusdem anni tenuis in-
 testini morbo necata est.

Eunuchi autem ipsius et Leo syncellus impera-
 torem declarant, ipsa etiamnum animam agente,
 Michaelum Stratioticum, hominem Byzantii natum,
 simplicem atque innocuum, et a puero in bellis
 tantum versatum, nulliusque præterea rei gnarum,
 jamque ætate ad senectam provector, cui olim
 optime congruere Archilocus pronuntiavit. Id
 autem eo consilio fecerunt, ut illo nomen et spe-
 ciem imperii gerente ipse suo arbitrato rem pu-
 blicam administrarent omniumque potestatem pe-
 nes se haberent, jurato prius isto nihil se ipsis
 nesciis aut nolentibus acturum.

Declaratus est Michaelus imperator ultima Au-
 gusti die, indictione nona. Quod ubi comperit
 Theodosius præses, patruo Monomachi natus,
 ægerrime tulit. Et non considerata rei quam

aggrediebatur difficultate, et in quantum se ipsum discrimen adduceret, collectis vernis suis et servis atque ministris, multisque etiam vicinorum et familiarium, qui animo erant leviori, vespertino crepusculo ab ædibus suis (ææ erant **613** ad Leomacellium, quod populi macellum licet interpretari) per plateas palatium versus processit, vociferans extremam sibi injuriam fieri, de quo ea obviis quibusdam conquestus, quod sibi sanguine defunctum imperatorem proxime attingenti imperium hæreditatis jure ad se devolutum eriperetur. Cum ad prætorium pervenisset, custodiæ perruptis portis captivos emisit, sperans nimirum eorum auxilio se aliquid præclari effecturum. Idemque in Chalce fecit. Eunuchi in palatio seditione annuntiata celeriter palatii custodes milites cum Romanos tum Barangos mercenarios armant. Mox etiam tricenarium imperatoriarum ministri instruuntur, colligiturque ita agmen haud exiguum, quod contra Theodosium mitteretur. Is ubi hoc percepit, ommissa ad palatium via ad Magnum Dei Templum desecit, sperans se eo ingressum a patriarcha et clero acceptum iri, plurimosque concurrentes qui ipsum imperatorem salutarent. Verum ei plane diversum evenit: nam venienti patriarcha et clerus templi fores obdiderunt: neque aderant usquam ii qui ad tales res utpote ipsis gratas concurrere solebant; et qui ipsum eo usque comitati **614** fuerant, missum contra iri exercitum audientes, paulatim dilapsi sunt. Tandem ab omnibus desertus, miserabilis supplex cum filio ad templum consedit, statimque ex eo abreptus Pergamum soli vertendi causa coactus est ire. Eodem modo puniti etiam præstantiores alii, qui se ipsi adjunxerant.

τρέχοντες ἦσαν οὐδαμοῦ, καὶ οἱ παρεπόμενοι ταυτῆ πέμπεσθαι δύναμιν κατ' αὐτῶν, κατὰ μικρὸν ὑποβρέοντες ἐσκεδάσθησαν, καὶ λοιπὸν ἔρημος πάντων καταλειφθεὶς ἐκέτης ἐλεεινὸς μετὰ τοῦ παιδὸς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καθίζει· ὃν εὐθὺς ἀποστείλαντες ἐξήγουσι τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐξορίζουσιν ἐν Περγᾶμι. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ἐμφανεστέρους τῶν αὐτῷ συναπαχθέντων ἐποίησαν. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ὁ Μιχαὴλ ἐναμφισβητήτως ἀνηγορεύετο αὐτοκράτωρ.

Stratioticus nemine repugnante jam imperio potitus delectos senatores, quemque ad majorem extollendo dignitatem, populum beneficiorum pollicitationibus, demeruit. Cum autem esset admodum senex multa que antiqua recordaretur, multas veterum consuetudinum reducere intendit, nihil vel imperio vel rei publicæ profuturas. Quorum fuit, quod prætorium expurgari jussit, quod factum jocose subsannantes cives dicebant quærere eum taxillum suum quem aliquando ludens ibi perdiderat, ideoque averrere pulverem; quod civium capita non litteris, ut nunc, sed byssinis pileis, magnis lineis purpureis intertextis, tegi voluit; quod

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(44) Locus est in quinta urbis regione. Censet Paucirollus esse castra prætoriana, in quibus quia luserat forsam Michael, ad illud alluserunt cives. GOAR.

Α μενος τὴν ἀνάρρησιν καὶ δεινοπαθήσας, καὶ μὴ βου^τλευσάμενος μηδὲ λογισάμενος τὴν τοῦ ἔργου δυσχέρειαν καὶ ἀπότηξιν, μηδ' οἷον κύβον μέλλει ἀναρριπτεῖν, ἀνειληφώς τοὺς αἰκογενεῖς καὶ δούλους καὶ τοὺς ἄλλως ὑπηρετούμενους αὐτῷ, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν γειτόνων καὶ τινὰς τῶν συνήθων, ἕτοιμὸν ἦσαν τὰς φρένας κουφότεροι, ἄρας περὶ δειλήν ὄψιν ἐν τῆς οἰκίας (κεῖται δὲ αὕτη περὶ τὸ λεγόμενον Λεωμακέλλιον) προῆει διὰ τῆς πλατείας ὡς εἰς τὸ παλάτιον, ἀγανακτῶν καὶ δυσχεραίνων, καὶ τὴν ἀδικίαν ὡς ἂν τὰ ἔσχατα ἠδικημένος πρὸς τοὺς παρατυχόντας ἐπιθυόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀνακαλούμενος ὡς κληρονομιαῖον τάχα κτῆμα καὶ αὐτῷ προσήκον ὡς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐγγύτατα ἔχοντι αἵματος πρὸς τὸν ἀπελθόντα βασιλέα. Ὡς δὲ ἐγένετο κατὰ τὸ πραιτώριον, διαρρήξας τὰς πόλεις τῆς φυλακῆς ἐξάγει τοὺς καθειργημένους, ἐλπίσας αἶμα δι' αὐτῶν μέγα τι διαπράξασθαι καὶ γενναῖον. Τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν Χαλκῇ φθάσας ἐποίησε. Ἀλλὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις γνωσθεῖσιν εὐνοούχοις, ταχὺ μὲν οἱ φυλάσσοντες ἐν τῇ παλατίῳ στρατιῶται Ῥωμαῖοί τε καὶ Βάραγγοι (γένος δὲ Κελτικὸν οἱ Βάραγγοι μισθοφοροῦντες Ῥωμαίοις) κασοπλίζονται, ταχὺ δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς βασιλικαῖς ὑπηρετοῦντες τριήρεσιν ἠγείροντο. Καὶ χεῖρ ἱκανή [P. 793] συγκηροῖσθη καὶ κατὰ τοῦ Θεοδοσίου ἐμελλε πέμπεσθαι. Ὁ δὲ τοῦτο πυθόμενος, ἐκκλίνας τοῦ πρὸς τὸ παλάτιον ἀπέλθαι, ὑπιστρέφει πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν· ἔλπισε γὰρ ὡς εἰσελθόντα τοῦτον ἐν αὐτῇ ὁ πατριάρχης τε καὶ ὁ κληρὸς προσδέξεται, καὶ λαὸς ἀθροισθήσεται πλείστος, καὶ βασιλέα ἀναγορεύσουσι. Ταῦτα δὲ πάντα αὐτῷ εἰς τὸναντίον ἀπέστη. Ὁ τε γὰρ πατριάρχης καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας κληρὸς ἐρχομένῳ τὰς ταύτης ἀποκλείουσι πόλεις, καὶ οἱ συνήθως ἐν τοῖς τοιαύτοις χαίροντες καὶ συν- μέχρως ἐκείνου τοῦ τόπου, μαθόντες τὴν μέλλουσαν

Προλαβῶν δὲ τὰς ἐνάς τῆς βασιλείας πάντας μὲν τοὺς λογάδας τῆς συγκλήτου εἰς βαθμοὺς ἀξιωματῶν ὑψηλοτέρους ἀνήγαγε, καὶ τὸν ὄψιμον ὑποσχέσσειν ὑπεποιεῖτο πολλῶν ἀγαθῶν· ὡς ὢν δὲ κάρτα γέρον καὶ πολλῶν μεμνημένος ἀρχαίων, ἐπιβάλλεται καὶ πολλὰ τῶν παλαιῶν σχολάσαντα ἐθίμων ἐπανακτῆσασθαι, μηδὲν πρὸς λυσιτέλειαν συντελοῦντα τῆς βασιλείας ἢ τοῦ κοινοῦ. Τὸ τε γὰρ λεγόμενον στρατήγιον (44) ἀνακαθαίρεσθαι ἐκέλευσε, πρὸς ὑπερἀποσκιώπτοντες οἱ πολῖται ἔφασκον ὡς τὸν οἰκίον ἀστράγαλον ἀναζητῶν, ὃν ἐκεῖσε παίζων ἀπώλεσεν, ἐκκαθαίρει τὸν χοῦν· καὶ τὰς τῶν πολιτῶν κεφαλὰς σκίπτει μὴ δι' ἀγραμμάτων (45), ὡς νῦν, ἀλλὰ

(45) Hunc locum non intelligo eliamnntw, neque eo interpretando vel me verum attigisse vel quemquam falsum volo. ΧΥΛ. — Γράμμα capitis tegimen, formam pilei vel galeri una ratione caput obum-

διὰ μεγαλογράμμων θρονίων ἐκ βυσσοῦ πορφύρας ἐξοφισμένων· καὶ δημοσίους φρονιστάς οὐ συγκλητικούς προεβάλλετο, ἀλλὰ τινὰς τῶν ἐν ἐκάστῳ ἀρχεῖῳ ἐναξηθέντων ταχυγράφων (46). Καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν τὸ καθ' ἕκαστον καταλέγειν θελήσας προσκρηθῆς γενήσομαι τοῖς ἀκροαταῖς. Ἐπεὶ δὲ ὁ καιρὸς ἐπίστη τῆς βασιλικῆς φιλοτιμίας, ἦν διανέμειν ἐτησίως κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα (47) πρὸς τὴν σύγκλητον εἰώθασιν οἱ βασιλεῖς, καὶ πάντες εἰσῆλθον οἱ τοῦ στρατοῦ ἡγούμενοι καὶ γένοι· καὶ ἀνδρῖα ὀνομασμένοι. — ἦσαν δὲ ὁ τε μάγιστρος Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός καὶ ὁ μάγιστρος Κατακαλῶν ὁ Κεκαυμένος (οὗξ δὲ οὗτος ἦν Ἀντιοχεύς, καὶ παραλυθὲντα τοῦτον τῆς ἀρχῆς διεδέξατο Μιχαὴλ ὁ τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸς ὃν ὄμα τῆ ἀνκρίσει Οὐρανὸν (48) κατονομάσας ὡς δὴθεν εἰς τὸν παλαιὸν Οὐρανὸν ἀναφέροντα τὸ γένος, καὶ μάγιστρον Ἀντιοχείας, ὡσπερ ἦν ἐκεῖνος, τιμήσας διάδοχον ἐκπέμπει τῷ Κεκαυμένῳ). Μιχαὴλ τε βεστάρχης ὁ Βούρτζης, Κωνσταντῖνος καὶ Ἰωάννης οἱ ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἐφίων τοῦ δουκὸς καταγόμενοι, καὶ οἱ λοιποὶ λογάδες τῶν ἀρχόντων· [P. 794] συνέδραμον δὲ πάντες, ἵνα καὶ τὸν νέον βασιλέα θεάσωνται καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τύχῃσι φιλοτιμιῶν· διεδοθη γὰρ πρὸς ἅπαντας τὸ προσηκόν ἐκείνου καὶ πρὸς τὰς εὐεργεσίας μεγαλοπρεπὲς τε καὶ ἐλευθέρων· ἐς λόγους δ' ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς τῆ Κομνηνῆ καὶ τῷ Κεκαυμένῳ, καὶ ἐπαινέσας μὲν αὐτοὺς καὶ στρατηγούς γενναίους καὶ ἀγαθοὺς ὀνομάσας, καὶ μᾶλλον τὸν Κεκαυμένον ὡς μὴ ἐκ πατέρων μηδ' ἐκ προσπαθείας τινός, ἀλλ' ἐξ οἰκείων ἀναγαθημάτων πρὸς ἦν ἐκέκτητο τοῦ ἀξιώματος ἀναχθέντα καθέδραν, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν εὐγενῶν ποιήσας, μηδενὸς δὲ θελήσας ἐκπληρῶσαι βούλησιν, μηδ' εἰς τὸ τῶν προέδρων ἀξίωμα τὸν Κομνηνὸν καὶ τὸν Κεκαυμένον, ὡς ἤτοῦντο, ἀναγγεῖν ἀποπεμφόμενος, ἅπαντας ἤρῃσεν κατ' αὐτοῦ. Καὶ πρὸς

τὸν δὲ Βρυέννιον τῆς ὑπερορίας μεταπεμφόμενος καὶ ἀρχεῖν τάξας Καππαδοκῶν στρατηγὸν αὐτοκρά-

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

brantem habuisse non suspicor, quin potius *fasciam* vel *lenciam* fuisse pro uniuscujusque libito contortam, ad Turcici tegminis instar: linea enim fuit, ut auctor suggerit, et quia variis coloribus depicta, γράμματος obtinuit nomen; quæ vero bysso, lineis purpureis varia texebatur, μεγαλόγραμμα, imperatoris jussu, vocata fuit. Vestium porro γράμματα dicunt Græci quamlibet in eis colorum florum, stellarum et figurarum varietatem. Lexicon anonimum sæpius laudatum v. Τριδωνοφόρος· Ὁ φορβῶν πολλὰν ἔχουσαν σημεῖα ὡς γράμματα. GOAR. — Μεγαλόγραμμα legit Salmasius ad Vopiscum p. 406 col. 2 post Meursium in Glossar. in μάργελλον. FABROTUS.

(46) Scribis vel eibus puto respondere nostros librarios XYL.

(47) A describendis Luitprandi l. vi, calamum continere nequeo: *In ea*, inquit, *quæ est ante βασιφόρον, quod nos Palmorum ramos dicimus, hebdomade, tam in militibus quam in diversis constitutis officiis numismatum aureorum erogationem* (unde nomen *φόρα*), *prout cuiusque meretur officium, imperator facit; cui erogationi quia me interesse voluit, me venire precepit. Erat apposita decem cubitorum longitudinis ac quatuor latitudinis mensa quæ numismata loculis congregata, prout cuique dabatur, numeris extrinsecus in*

procuratores publicos non ex senatu delegit, sed alios scribarum e numero velocium, in singulis archivis educatorum. Quæ si omnia velim recitare, salicetatem auditoribus attulero. Postquam tempus appetit imperatoria largitionis, quam exercere in senatum imperatores quolanis 615 festo Paschalis tempore consueverant, ingressi sunt ad eum omnes exercituum duces, generis nobilitate et fortitudine illustres. Hi erant magister Isaacius Comnenus, magister Cataculo Ambustus (huic cum esset dux Antiochiæ, magistratum abrogarat stratioticus, et Michaelum patrualem suum in ejus locum suffecerat; quem, ut primum imperator factus fuit, Uranum denominaverat veluti ab antiquo illo Urano genus ducentem), Michaelus Bestarches Burtza, Constantinus et Joannes, genus a duce orientalium trahentes, alique multi ducum lectissimi. Omnes autem concurrebant, ut novum viderent imperatorem et ejus beneficentia fruerentur: nam ejus liberalitas atque magnificentia passim fuerat celebrata. Imperator cum Comneno et Ambusto colloquens eos laudavit, bonos fortesque duces appellans, maxime Ambustum, qui non parentum nobilitate aut favore adjunctus aliquo, sed suis præclaris factis ad tantam dignitatem conscendisset. Eodem modo alios quoque nobiles tractavit, nullius interim voluntati morem gerens, neque præsidum petentes dignitatem Comnenum ac Ambustum voti compotes, sed omnium petitiones 616 irritas reddens, et eo ipso adversum se irritans eorum animos. Atque hoc modo orientales

ductores tractavit. Brevitatem autem ab exilio revocavit ac Cappadocibus præfecit, plenoque cum imperio

capadocibus præfecit, plenoque cum imperio

loculis scriptis retinebat. Ingrediebantur denique ad imperatorem non confuse, sed ordinalim secundum vocantis vocem, quæ scripta virorum nomina secundum officii dignitatem recitabat. Quorum primus vocatus est rector domus, cui non in manibus, sed in humeris posita sunt numismata cum scaramangis (lunicis) quatuor. Post quem (domesticus scholarum et λογαριαστής τῆς πλοίας (τῶν πλωτῶν) sunt vocati, quorum alter militibus, al,er navigantibus præerat. Hi itaque parvi numeri, quia dignitas parva erat, numismata et scaramanga suscipientes præ multitudine non jam in humeris portaverunt, sed adjunctibus aliis post se cum labore traxerunt. Post hos admissi sunt magistri numero 24, quibus erogatae sunt numismatum aureorum libræ unicuique secundum eundem numerum 24, viginti quatuor cum scaramangis. Patriciorum deinde ordo hos pone est secutus, eo 12 numismatum libris cum scaramanga una donatus, Turba post hos immensa vocatur protospalthariorum, candidatorum et id genus clientum. De accipiendo annuo donativo scribit Romanorum more Theodoricus rex apud Cassiodorum Var. 5, Ep. 26 et 27. Antiquatum suo tempore deplorat Balsamon Juris Græcor. l. vii, p. 471. GOAR.

(48) Uranî cognomen etiam supra habitum. XYL.

Macedonicis legionibus præpositum in Turcos emisit. Etenim Turcus quidam, Samuchus nomine, obscuris natalibus, sed bello egregius, sub sultano militans cum is alternam in Romanos impressionem fecit, eo in Persidem reverso cum tribus millibus locum tenuit, atque hinc inde vagans in planis atque humilibus majoris Armeniæ locis subitis incursionibus ditionem Romanam vexabat. Sed huius quidem animum non placavit homo blandiendi ac comitate demulcendi eos qui atrocibus affecti injuriis occultam in animo iram gerunt ignarissimus. Magnopere enim obsecrante Byrennio ut bona etiam sibi sua; quæ ipsi Theodora eripuerat, redderentur, non assensit; ac urgentem vehementius, vulgare illud et protritum fatum, confecto opere domum esse exigendam mercedem, dimisit. Bryennius hoc modo spreus discessit animo exasperato, vindictæ occasionem expectaturus.

μῶδες τοῦτο καὶ κατήμαξενόμενον εἰπόντων μόνον, « Δεικνύων ἔργα ἀπίστευτον μισθῶς, » ἀπεπέμψατο. Οὕτω δὲ παραρθεὶς καὶ ὁ Βρυέννιος ἀπῆκε δεινὰ στρέφων ἐν

Eundem se imperator gessit erga Erbebius Francopullum, qui vir in Sicilia Maniacæ in bello socius fuerat, ac præclara statuerat tropæa, 617 et exinde in eum usque diem rei Romanæ stulduerat. Hunc enim precibus a se contendentem ut magistræ honore ornaretur, non modo non est dignatus assensu, sed etiam subsannatum vario nasoque suspensum dimisit: adeo inhumanus erat et in congressibus difficilis. Erbebius, quippe barbarus et iræ impotens, non moderate tulit eam contumeliam; ignarusque eorum quæ Romani machinabantur, de vindicta cogitavit; comitatuque domum abeundi ab imperatore impetrato in Orientem transit, ac domum suam Dabaratham in Armeniaca sitam provincia se contulit; et re eum quibusdam Francis communicata, ibi in hiberna divisit, 300 eorum corruptis in Mediam abiit iis comitatus, et cum Samucho tunc ibidem degente belli in Romanos gerendi societatem coit. Ea societas cum aliquandiu durasset, offensæ inter Francos et Turcos incidere, ac nationes invicem sibi insidiari cœperunt. Ac Samuchus quidem pactis se stare simulabat, Erbebius vero semper in suspicionibus erat, subitumque Turcorum aliquem in se impetum expectabat; ideoque suos hortabatur ne secure, sed armati semper dormirent. Interim tamen Samucho nullum præbebat suarum cogitationum indicium. 618 Tandem Samuchi insidiæ eruperunt, Et quadam die omnibus suis Turcis armatis prædentes Francos adoritur; quorum hi adventum sentientes, statim in equos, quos ducis jussu semper paratos habebant, insiliunt, et Turcis occurrunt; prælioque acris factis, Turci cum aliquandiu resistissent, pelluntur, majorque eorum pars occisa, reliqui pedites nudique in urbem Chleat fuga evadunt. Erbebius a persecutione hostium revertens cum suis suadebat ut in castra se reciperent. Verum ii urgebant ut in eandem urbem (nam cum ejus amera societas ac pa-

ταρὰ προχειρίζεται τῶν Μακεδονικῶν τετρατάτων καὶ κατὰ Τουρκῶν ἐκπέμπει. Τουρκὸς γὰρ τις τὴν κλησιν Σαμουχ, τὸ γένος οὐκ ἐπίσημος, πρὸς δὲ τὰ πολεμικὰ γενναῖος καὶ ἐνεργὴς, τῷ σουλτάνῳ συστρατευσάμενος ὁπληκτικὰ τὴν δευτέραν ἐισβολὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐποίησεν, ἐκεῖνου ὑποστρέψαντος ἐν Περσίᾳ αὐτὸς τῷ τόπῳ παρέμεινε μετὰ τρισχιλίων ἀνδρῶν, καὶ περιπλανώμενος ἐν ταῖς πεδιάσι καὶ τοῖς ὑπῆλοις τόποις τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, καὶ αἰφνιδίως ποιούμενος ἐκδρομὰς, κακῶς διετίθει τὰ Ῥωμαίων καὶ ἐληθίζετο. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτον θεραπεύσκει ὁ βασιλεὺς. Ἦν γὰρ ἀφύεστατος εἰς τὸ θεωπεύσαι καὶ καταδημαγωγῆσαι ἀνθρώπους περιυδρισθέντας καὶ λαυθάνοντα κότον ἐν τῇ ψυχῇ περιφέροντας. Τοῦ γὰρ Βρυεννίου λιπαρῶς ἔκτενοντος ἀποδοθῆναι οἱ καὶ τὰ χρήματα ὅποσα ἀφείλετο ἀπ' αὐτοῦ Θεοδώρῳ ἡ βασιλῆς, οὐκ ἐπήκουσεν, ἀλλ' ἐκτενωτὶς θεωποῦντα περὶ τοῦτου καὶ ἐκτεῦντα, τὸ δὲ ἐαυτῷ καὶ καιρὸν ζητῶν ἐκδικήσεως.

Παρακλησίως δὲ διετίθη καὶ πρὸς Ἑρβέβιον τὸν Φραγγόπολλον, ἀνδρα συστρατευσάμενον τε τῷ Μανιάκῃ ἐν Σικελίᾳ καὶ μεγάλα τρόπαια στήσαντα καὶ ἀπ' ἐκεῖτου καὶ ἕως τούτου Ῥωμαίοις εὖνουν φαινόμενον. Παρακαλοῦντα γὰρ καὶ αὐτὸν καὶ ἐκτεῦντα τῆς τῶν μαγίστρων τιμῆς τυχεῖν οὐ μόνον οὐκ ἤξιώσε λόγου, ἀλλὰ καὶ πολλὰ χλευάσεις καὶ μυκτηρίσια ἀπεπέμψατο. Καὶ οὕτως ἦν ἀφύετος καὶ δυσπρόσοδος περὶ τῆς ἐντεῦξείας. Ὁ δὲ Ἑρβέβιος, οἷα Βάρβαρος καὶ τὴν ὀργὴν ἀκατάσχετος, οὐ μετρίως ἐνεγκίων τὴν ὕβριν, ἀγνοῶν δὲ καὶ τὴν μελετωμένην παρὰ τῶν [P. 795] Ῥωμαίων συσκευὴν, οὐκ ἐκαρτέρησεν, ἀλλὰ σπουδάζων ἀμόνασθαι τὸν ὑδριστήν, ἐξαιτησάμενος ἐπ' οἴκου πορευθῆναι καὶ ἀφεθεῖς, τῷ βασιλεῖ προσειπὼν τὰ ἐξιτήρια, ἐξῆλθεν εὐθὺς, καὶ πρὸς τὴν Ἐβίαν περαιωθεὶς ἀνῆλθεν ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀρμενικὸν οἰκίᾳ αὐτοῦ, τῇ Δαβαράμῃ. Καὶ κοινολογησάμενός τιςι τῶν Φραγγῶν ἐκεῖσε τότε δισσπαρμένοις οὗτιν εἰς παραχειμασίαν, καὶ τριακοσίους ἀνδρας ἐκ τούτων ὑποφθείρας, ἀπῆρεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀνεληθὼν ἐν Μηδίᾳ κοινοπραγεῖ τῷ Σαμουχ, ἐκεῖσε ἐνδιατρίβοντι, ὥστε πολεμεῖν Ῥωμαίοις. Καὶ χρόνον μὲν τινα ἀσάλευτος ἔμεινεν ἡ ὁμολογία· προσκρούσματος δὲ τινος μεταξὺ τῶν Φραγγῶν γενομένου καὶ Τουρκῶν, καὶ ἐκ τούτου ἐπιβουλευόντων ἀλλήλοις τῶν γενῶν, ὁ μὲν Σαμουχ προσεποιεῖτο τηρεῖν τὰ συντεθειμένα, ὁ δὲ Ἑρβέβιος διὰ παντός ἦν ἐν ὑπονείαις καὶ αἰφνιδίως προπεδόκα ἐπιθεῖσιν, καὶ τοὺς Φραγγῶν παρεκάλε: μὴ ἀνέτως, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὅπλων καθεῦθεν. Τοῦτο δὲ ἐποίησε κρυφίως, μηδεμίαν συναίσθησιν διδοὺς τῷ Σαμουχ, ἕως ἐκεῖνος λαυθάνειν οἰηθεὶς ἀνακαλύπτει τὸ βούλευμα, καὶ περὶ μίαν ἡμέραν ἐξοπλίσας πάντας οὓς εἶχε Τουρκῶν ἐπιτίθεται ἀριστοποιουμένοις τοῖς Φραγγῶσι. Οἱ δὲ κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ στρατηγοῦ τοὺς ἵππους ἐν τοῖς χαλινοῖς ἔχοντες, ὡς ἤσθοντο τὴν ἐπελευσιν τῶν Τουρκῶν, ταχεῖς τε ἐποχοὶ γίνονται καὶ ἐρχομένοις τούτοις προσανπαντώσι. Καὶ γίνεται μάχη καρτερὰ, καὶ πρὸς μικρὸν ἀντισχόντες οἱ Τουρκῶν τρέπονται. Καὶ

πίπτουσι μὲν οἱ πλείους, οἱ δὲ λοιποὶ διασώθησαν πρὸς τὸ Χλέατ πεζοὶ καὶ γυμνοί. Ὁ δὲ Ἐρβέβιος ὑποστρέφας ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ μετὰ τῶν Φράγγων κατασηκνῶσαι ἐν τῇ παρεμβολῇ συνεβούλευεν. Ἰνέκωντο δὲ οἱ Φράγγοι ἀνάγκάζοντες εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει τοῦ Χλέατ, κοινοπραγίαν ἔχοντες καὶ ὄρκους μετὰ τοῦ ἀμηνεύοντος ἐν αὐτῇ, εὐπαθείας τε τινος καὶ λουτροῦ μετασχεῖν καὶ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου ἀποπλύνασθαι λύθρον. Ὁ δὲ πολὺς ἦν ἐγκείμενος καὶ καθικετεύων τὸν τοιοῦτον ἀποτινάξασθαι λογισμὸν καὶ μὴ πᾶν τι πιστεύειν ὄρκῳ ἄλλοπίστων καὶ ἄλλοφύλων ἀνθρώπων, καὶ εὐσεθεῖν ἀναπεισμένων εἰ θανάτου πολλοῖς Χριστιανοῖς αἴτιοι γένοιτο. Ὡς δὲ λέγων οὐδένα τὸν προσέχοντα εἶχεν, ἀλλὰ πάντες μιᾶς γενόμενοι γνώμης ἀπαραίτητον τὴν εἴσοδον ἐλογίζοντο, ἄρας καὶ αὐτὸς εἴσεισι σὺν αὐτοῖς, πολλὰ πρότερον θεοκλυτήσας καὶ διαμαρτυράμενας καὶ παραγγείλας διὰ παντός προσέχειν καὶ ἐν χερσὶν κατέχειν τὰ ὄπλα. Εἰσελθόντες οὖν οἱ Φράγγοι, καὶ τῶν τοῦ στρατηγοῦ παραγγελμάτων καταφρονήσαντες, ἐν λουτροῖς καὶ πότοις καὶ εὐωχίαις ἦσαν. Ὁ δὲ ἀμηνεύς Ἀπονάσαρ ἄμα τῷ Σαμουχ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει Σαρακηνοῖς βουλευσάμενος, καὶ παραγγείλας τοῖς ξενοδόχοις, ὅτε τὸ σύνθημα δοθῆ, κατέχειν τοὺς ἐπιξενωθέντας καὶ δεσμεῖν ἦ, τοῦτου φαινομένου ἀδυνατοῦ, ἀποσφάττειν, τῶς μὲν ἤρῳμαι ἐπεὶ δὲ ἄλλος εἶχε τοῖς Φράγγοις ἡ ἡδουπάθεια [P. 796] καὶ πρὸς οἱ μὲν τῶν Φράγγων εὐθὺς ἀποσφάττονται, οἱ δὲ κατεσχέθησαν, τινὲς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους βίπτοντες ἑαυτοὺς ἔξω διασωθῆναι ἔσχυσαν. Ἐάλω δὲ καὶ ὁ Ἐρβέβιος καὶ πεδηθεὶς ἐφυλάττετο. Ὁ δὲ ἀμηνεύς διαπραξάμενος ταῦτα διακηρυκτέα πρὸς τὸν βασιλέα ὡς τάχα εὐνοῦς [ῶν] αὐτῷ καθεστῶς καὶ τοὺς ἐπιβουλεύοντας τοῖς αὐτοῦ πράγμασι διασθείρας καὶ τὸν τοῦτων ἀρχηγὸν κατασχών. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Φραγγόπωλον συνηγήθη ὡδε.

Οἱ δὲ τῆς Ἐφῆς στρατηγοὶ ἀποπεμφθέντες, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, παρὰ τοῦ βασιλέως δευτέραν ἔγνωσαν πείραν προσαγαγεῖν, καὶ δὴ τῇ πρωτοσυγγέλλῳ λέοντι τῷ Στραβόσπονδύλῳ προσελθόντες τὰ κοινὰ διοικοῦντι τῷ τότε μεσίτην ἐς τὸν βασιλέα τοῦτον προῦδᾶλλοντο, καὶ μὴ παρὰ τοὺς ἄλλους περιορῆσαι ἰκέτευσον μηδ' ἀτίμως ἀπορρίφθηναι, καὶ ἄλλα προῦδᾶλλόμενοι δίκαια, τελευταῖον δὲ ἐπαγαγόντες μηδ' ἄξιον εἶναι τοὺς μὲν πολίτας τῶν βασιλικῶν εὐμοιρῆσαι τιμῶν, μήτε παρ' ἑπαλξίν στάντας μήτε πρὸς πολεμίους διαγωνισαμένους ποτὲ, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐκ παίδων προπολεμοῦντας καὶ ἀγρυπνοῦντας, ἵν' ἀδεῶς οὗτοι καθεύδοιεν, παρυραθῆναι καὶ τῆς βασιλικῆς φιλοτιμίης διεκπεσεῖν. Ἄλλ' οὗτος, στυφνὸς ἦν καὶ δυσπρόσιτος, οὐ μόνον οὐκ ἐδέξατο ἡπίως τὴν προσαγομένην ἰκείαν, ἀλλὰ καὶ μεθ' ὑβρίων ἀπεπέμψατο τοὺς ἰκέτας, ἐκφαυλίσας οὐκ ὀλίγα καὶ ἐς ἕκαστον τῶν ἀνδρῶν. Οἱ δὲ καὶ δεύτερον ἤδη παρηνημένοι, πᾶσαν ἐλπίδα ἀποσεισάμενοι ἐσφάδαζον καὶ διεπρίοντο τῷ θυμῷ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, ὡς πρὸς ἕκαστος ἔτυχεν, ἐν ταῖς ὀμιλίαις ὑποτονθορῶζοντες ἐλοιδοροῦντο τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ πρᾶως ἐνεγκεῖν ἕκαστον παρεκάλουν ἐκάστην παροινίαν, ἀλλὰ διαναστῆναι παρώρμουν πρὸς δικαίαν ἐκδίλησιν. Ἐπειτα καὶ ὑφ' ἐν ἐν τῇ Μεγάλῃ γενόμενοι Ἐκκλησία, καὶ ὄρκους δόντες καὶ λαθόντες μὴ σιωπῆσαι μηδ' ἀνασχέσθαι, ἀλλὰ τοὺς ἐνυδρίσαντας τιμωρήσασθαι,

Actum ipsis intercedebat) intrarent, in qua recreare se in balneo cruorem belli abluere possent. Vehementer instabat contra Erbebius, atque obsecrabat ut hanc cupiditatem deponerent, neve nihilium fiderent jurijurando hominum diversæ religionis ac nationis, et quibus persuasum esset se piissime agere si multos Christianos interimerent. Sed cum, omnibus in eadem sententia manentibus, surdo fabulam narraret, tandem cum ipsis in urbem ingreditur, multis eos obtestatus ut sibi nunquam non caverent semperque arma ad manus haberent. Sed Franci Chleat ingressi, posthabitis Erbebi monitis ad lavacra, pocula et convivia se contulere. Interim urbis ameras Aponasar, eo cum Samicho et Saracenis ibi degentibus **619** communicata, hospites peregrinorum mandat ut dato signo hospites suos comprehendant ac vinciant, aut si id fieri non possit, occidant. Postquam Franci deliciarum saturi somno se dederunt, signum datur, et eorum alii statim occiduntur alii capiuntur, quidam etiam de muris foras desilientes evaserunt, Erbebius captus est et in vinculis asservatus. His ita actis, ameras imperatori per internuntios significat se ei favere, et qui ipsius rebus insidiati fuissent, eos se perdidisse, ducemque horum captum detinere.

ἄπνοος ἐτράπησαν, οὗτος τὸ σύνθημα ἐπιτίθεται. Καὶ οἱ μὲν τῶν Φράγγων εὐθὺς ἀποσφάττονται, οἱ δὲ κατεσχέθησαν, τινὲς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους βίπτοντες ἑαυτοὺς ἔξω διασωθῆναι ἔσχυσαν. Ἐάλω δὲ καὶ ὁ Ἐρβέβιος καὶ πεδηθεὶς ἐφυλάττετο. Ὁ δὲ ἀμηνεύς διαπραξάμενος ταῦτα διακηρυκτέα πρὸς τὸν βασιλέα ὡς τάχα εὐνοῦς [ῶν] αὐτῷ καθεστῶς καὶ τοὺς ἐπιβουλεύοντας τοῖς αὐτοῦ πράγμασι διασθείρας καὶ τὸν τοῦτων ἀρχηγὸν κατασχών. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Φραγγόπωλον συνηγήθη ὡδε.

Cæterum Orientis duces hoc quo docuimus modo dimissi ab imperatore denuo tentandam rem statuerunt. Itaque se ad primarium syncellum Leonem Strabospondylum conferunt, tunc reipublicæ gubernatorem, eoque apud imperatorem intercessore utuntur, atque orant ne ipseos ita neglectos atque ignominiose abjectos imperator velit. Multisque adductis argumentis, id quoque ad extremum proponunt, indignum videri cives ab imperatore honores consequi, cum ii neque propugnacula tutati neque cum hoste congressi unquam sint, se vero, qui ab incunte ætate pro ipsis propugnaverint et excubarint, ut secure alii dormire possent, præteriri neque ex imperatoris benignitate ullum percipere fructum. Verum imperator, morosus homo adituque difficilis, **620** non modo non audit benigne eam deprecationem, sed supplices etiam contumeliose dimisit, singulos verbis insectatus. At vero hi denuo ignominie superbe affecti, omni excussa spe fremere animoque excandescere. Ac principio quidem pro se quisque susurris imperatori conviciari, alterque alterum hortari ne contumeliam istam leviter ferat, sed ad justam vindictam sese paret. Post in unum collecti cœlum in Magno Templo, dictis ultro citroque sacramentis non silentio et otiose tantam perferre indignitatem, sed injurias ulcisci aversati, sunt, adamantini-

nisque, quod aiunt, vinculis conspirationem roborarunt. Ambusti sententia erat Bryennium quoque in societatem asciscendum, qui ad hoc institutum plurimum afferre momenti posset, numeroso præfectus exercitui Macedonico. Atque is tentatus facillime assensit. Proinde in deliberationem venit cui imperium, re ex animi sententia succedente, deferretur. Idem prorsus omnibus conjuratis visum, Ambusto id deberi, cætere, fortitudine et peritia cæteris præstanti. Verum hic onus illud exequere cupiens, compendio verborum multitudinem sustulit. Surgens enim illico Romanorum imperatorem designavit magistrum Isaacium Comnenum, auctorque reliquis fuit idem ut facerent. Hoc modo cum se mutuo devinxissent, ac quantum res ferebat institutum **621** roborassent, accepto ab imperatore commoatu domum quivis suam, ut putabatur, discesserunt.

Jam et Bryennius rebus suis ex arbitrio imperatoris constitutis in Orientem abibat. Comitabatur cum patricius Joannes Opsaras, missus ab imperatore cum auro, ut militibus stipendia numeraret. Cum pervenissent in supinam quamdam planitiem in Orientali provincia, Cappadocibus Bryennius pendere cœpit quæ ex liberalitate imperatoris debebantur. Ibi cum plura dari juberet quam imperator mandaverat, adversarium habuit Opsaram, non audere se dicentem quidquam addere injussu imperatoris. Cumque Bryennius eum quiescere et omnis verbis suum mandatum exsequi juberet, ac Opsaras ferocius repugnaret, ira inflammatus Bryennius a sella prosiluit et Opsaram pugnis occidit, tandemque crinibus et barba correptum humi prostravit, et vinculis injectis in suo tentorio asservavit. Ipse aurum imperatorium accepit ac stipendia distribuit, augens ea pro suo arbitrio. In propinquo castra tum forte habebat Lycanthes patricius, Lycaonibus et Pisidis præfectus. Is de male tractato Opsara nuntio accepto, suspicatus, id quod probabile erat, rem eam ad tyrannidis affectationem spectare, ignarus quippe consilii a ducibus orientalibus initi, duas orientales legiones **622** armat, Michaelumque imperatorem celebrans tentorium Bryennii capit, Bryennium vincit, eumque in potestatem Opsaræ vinculis soluto dedit. Hic eum nactus licentiam Bryennio statim oculos effodit, et vinctum ad imperatorem mittit, defectionem ab eo tentatam simul exponens. Ipse eo loci commoratur, scilicet ut reliquam distributionem conficeret. Has suæ temeritatis ac pertinaciæ, ne dicam stoliditatis, pœnas dedit Bryennius. At principes viri qui in orientali provincia habitabant, præses Romanus Durus (nam et is conjurationis erat socius), Burtza, Botaneiates, Basillii Argyri filii, et reliqui, cum hactenus se continuissent et defectionis initium aliunde expectassent, postquam inaudiverunt in quam se sua vancordia conjecisset calamitatem Bryennius, callide reputantes eum quæstione ad-

δεσμοῖς, ὃ φασιν, ἀδαμαντίνος ἠσφαλίσαντο τὴν ἐπιβουλὴν. Τῷ δὲ κεκαυμένῳ ἐδόκει καὶ τὸν Βρυέννιον προσλαβέσθαι συνωμότην, λαοῦ τε πολλοῦ ἄρχοιν τεταγμένον τῶν Μακεδονικῶν ταγμάτων καὶ μέγα μέρος εἶσθαι μέλλοντα τοῦ σπουδάσματος. Ὡς δὲ καὶ οὕτως, πείρας αὐτῷ προσενεχθείσης, ταχέως ὑπήκουσε, λοιπὸν τίνα διασκοποῦντο εἰς ἔργον προχωροῦντος αὐτῶν τοῦ βουλευµατος ἀνειπεῖν βασιλέα. Καὶ πᾶσιν ἀπλῶς ἐφαίνετο τοῖς συνωμόταις ὡς καὶ γῆρα καὶ ἀνδρίᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ τῶν ἄλλων προύχων ὁ κεκαυµένος ἄξιός εἰς τοῦτο. Ὁ δὲ αὐτῷ ἑαυτοῦ τὸ βᾶρος ἀποσείσασθαι σπεύδων συντόμῳ λόγῳ διέλυσε τὰς πολυλογίας· ἀναστὰς γὰρ εὐθέως βασιλέα Ῥωμαίων ἀνεῖπε τὸν µάγιστρον Ἰσαάκιον τὸν Κορνηγιόν, [Ρ. 797] τοῦτο δὲ αὐτὸ ποιῆσαι καὶ τοὺς λοιποὺς παρεσκεύασεν. Οὗτοι δὲ καταδεσµήσαντες ἀλλήλους, καὶ τὴν βουλὴν ὡς ἐντὴν ἀσφαλισάμενοι, καὶ τῷ βασιλεῖ προσειπόντες τὰ ἐξιτήρια, ἕκαστος ἄκαθε τῷ δοκεῖν ἀπεφοίτησεν.

Ἄρτι δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος τῶν πραγμάτων αὐτῷ καθισταμένων ὡς πη, ἐδόκει τῷ βασιλεῖ, διαπερᾶ πρὸς τὴν Ἔω, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν πατρίκιον Ἰωάννην τὸν Ὀψαρᾶν, ἀπεσταλµένον ἐκ βασιλείως μετὰ χρυσίου ἐφ' ἧ τοῖς στρατιώταις διανεμηθῆναι τὸ σιτηρέσιον. Γενόμενος δὲ κατὰ τινὰ τρόπον ἠπλωµένον καὶ ὑπτιον ἐν τῷ θέµατι τῶν Ἀνατολικῶν τοῖς Καππαδόκαις διένειµε τὴν φιλοφροσύνην. Ἰκαυξίων δὲ τὰς δόσεις, καὶ πλείω τῶν τεταγµένων παρέχειν κελεύων, ἀντιπίπτοντα εἶχε τὸν Ὀψαρᾶν καὶ μὴ ὑπακούοντα· ἔφασκε γὰρ οὗτος μὴ τολµᾶν προσθήκας δίδόναι τοῖς στρατιώταις, μηδὲν τοῦ βασιλέως περὶ τούτου προστάξαντος. Τοῦ δὲ Βρυεννίου ἀτρέμας ἔχειν εἰπόντος καὶ ποιεῖν σιωπῇ τὸ κεκελευσµένον παρεγγυήσαντος, ἀντιτείνοντος δὲ τοῦ Ὀψαρᾶ καὶ θρασυνοµένου, ἀναφθεῖς ἐκεῖνος τῷ θυμῷ τοῦ θρόνου τε ἀνίσταται καὶ κονδύλους τούτῳ προστρέβει· τελευταῖον δὲ καὶ τῶν τριχῶν καὶ τῆς γενειᾶδος ἀψάµανος καταβάλλει τούτον εἰς γῆν, καὶ δεσµὰ περιθεὶς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐφροῦρει σκηνῇ, αὐτὸς δὲ τὸ βασιλικὸν χρυσίον ἀνεληφώς ἐποσεῖτο τὴν διανοµὴν ὡς ἡβούλετο μεθ' ὑπεροχῶν. Ἔτυχε δὲ τότε παραστρατοπεδύων ἐγγύς ὁ πατρίκιος Λυκάνθης, καὶ τῶν Πισιδῶν καὶ Λυκαόνων ἡγούµενος. Οὗτος τὰ εἰς τὸν Ὀψαρᾶν συµβεβηκότα ἀκουτισθεὶς, καὶ τυραννίδος ἐπιθεσιν, ὡσπερ ἦν εἰκὸς, τὴν πράξιν ὑπολαβὼν (ἦν γὰρ τῶν τοῖς ἐφοῖς ἄρχουσι βεβουλευµένων ἀµύητος), καθοπλίσας τὰ δύο τῶν Ἀνατολικῶν τάγματα ἐπιτίθεται τῇ σκηνῇ τοῦ Βρυεννίου, αὐτοκράτορα τὸν Μιχαὴλ εὐφρηµῶν. Καὶ τούτον μὲν δεσµεῖ κατασχὼν, ἀπολύει δὲ καὶ τὸν Ὀψαρᾶν τῶν δεσµῶν, καὶ τὸν Βρυέννιον αὐτῷ παραδοὺς οὕτως ὡς εἶχε κλοῖων, χρῆσθαι τούτῳ κελεύει ὡς βούλεται. Ὁ δὲ ἀνεθεὶς τῆς πέθης καὶ πράττειν ὃ θέλει κύριος γεγονώς τοῦ μὲν Βρυεννίου εὐθέως ἐξορύττει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐς βασιλέα τούτον δεσµώτην ἐκπέµπει, μηνύσας καὶ τὴν τολμηθεῖσαν ἀποστασίαν· ὃ δὲ προσέμενε τῷ τόπῳ ὡς τάχα τὴν εἰς τὸν λοιπὸν λαὸν διενεργήσων διανοµὴν. Καὶ ὁ μὲν Βρυέννιος τοιαύτας ἀπέδωκε δίκας τῆς ἑαυτοῦ προπετείας καὶ ἀσθαδείας, ἵνα μὴ

λέγωμεν ἀνοίας· οἱ δὲ κατὰ τὸ θέμα τῶν Ἀντολικῶν τὰς οὐκίσεις ἔχοντες ἄρχοντες, ὁ πρόεδρος Ῥωμανὸς ὁ Σκληρὸς (ἦν γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἔξω τῶν ὁμιωμοκότων), ὁ Βούρτζης, ὁ Βοτανειάτης, οἱ Βασιλείου τοῦ Ἀργυροῦ παῖδες καὶ ὁ λοιπὸς ὄμιλος, τέως μὲν ἦσαν ἡρεμῶντες καὶ ἀρχὴν ἀποστασίας ἀλλοχρόθεν προσμένοντες· ἐπεὶ δὲ ἐπέθοντο τὰ κατὰ τὸν Βρυεννιον, [P. 798] καὶ οἷαις ἑαυτὸν οὕτως φρενοβλαβῶς καθυπέβαλε τύχαις, ἐντρεχῶς λυγισάμενος ὡς ἐταξόμενος οὕτως ἀποφύγει τὴν συνωμοσίαν καὶ οὐκ εἰς καλὸν τοῖς συνωμόταις τὸ τέλος ἐπενεχθήσεται, ἄρξιντες ἅπαντες ἀπέρχονται ἐν Μαφλαγονίᾳ κατὰ τὴν Κασταμόν· οἶκος δὲ ἡ Κασταμὼν τοῦ Ἰσαακίου μαγίστρου τοῦ Κομνηνοῦ. Καταλαβόντες δὲ καὶ αὐτὸν ἡρεμοῦντα ἔτι ἀνιστῶσι καὶ ἄκοντα, καὶ ἔρχονται μετ' αὐτοῦ κατὰ τινὰ τόπον ὁμαλὸν καὶ πλάτος ἱκανὸν ἔχοντα· Γουνάρια ὁ τόπος κατονομάζεται. Κἀκεῖσε τοὺς πλησιχώρους ἀθροίσαντες στρατιώτας, καὶ τοὺς ὅσοι πυθόμενοι τὴν κίνησιν ἐθέλονται παρεγένοντο, μετὰ πάντων αὐτῶν ἀναγορευοῦσι τοῦτον αὐτοκράτορα βασιλέα Ῥωμαίων, ὁ γόνην ἔχοντος τότε τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, τῆς Ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξῆς ἔτους.

Ἀναγορευθεὶς δὲ βασιλεὺς, στρατοπεδεῖαν ὀχυρὰν περὶ ἄμενος, προσέμενε τῇ πόσει, ἐκδεχόμενος ἀθροισθῆναι καὶ τοὺς λοιποὺς, ὁπόσοι μετασχῆκασιν τῆς συνωμοσίας. Πλείον δὲ αὐτὸν κερτερεῖν ἀνέπειθε καὶ μὴ προεξάλλεσθαι ἢ τοῦ Κεκυμένου βραδύτης· διασκοπούμενον γὰρ αὐτῷ καὶ τὸ αἴτιον ζητοῦντι τῆς βραδυτητος ἀγγελός τις ἐκ τῆς Ἐφῆς ἐλθὼν ἀπήγγειλεν ὡς μεταμεληθεὶς ἐκείνος τῶν τε δοθέντων ὅρκων ἠλόγησε καὶ τὰ βασιλείως φροεῖ καὶ λαὸν ἀθροίζει ἐφ' ᾧ τοῖς ἀνταίρουσιν ἐπιθήσεσθαι. Αὕτη δὲ ἡ ἀγγελία οὐκ εἰς μικρὰν ἀγωνίαν καὶ ταρχῆν ἐπέβαλε τοὺς περὶ τὸν Κομνηνὸν, εἰ μέλλοιεν ἔξειν τοιοῦτον ἐχθρὸν κατὰ νώτων· διὸ καὶ ἐκαρτέρουν ἐν τῷ χάρακι μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν ὀριγνῶμενοι. Ἄλλ' οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτοις, ὁ δὲ Κεκυμένος ἔμεινε τὴν οἰκίαν γνώμην φυλάττων τοῖς συνωμόταις ἐπέχε δὲ ἑαυτὸν καὶ ἐβράδυνε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ὅτε τῆς βασιλίδος ἐξεληθὼν ἀπενόσσει ἐπ' οἴκου, γενόμενος ἐν Νικομηδείᾳ καὶ ταχυδρόμῳ συναντήσας βασιλικῶν μηνύει δι' αὐτοῦ τῇ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου Νικήτα τῷ Ξυλινῇ, δι' ἀφελῶν καὶ στρατιωτικῶν ῥημάτων· « Ἔς οἶδα, ὦ ἀδελφε, ὁ σὺς κύριος καὶ βασιλεὺς παρ' οὐδὲν λογισάμενος τὸν Κομνηνὸν καὶ ἐμὲ, καὶ τὰς δεήσεις ἡμῶν ἀποπεμψάμενος, ἀτίμως ἐπ' οἴκου ἀπέπεμψεν. Ἄλλ' ἴσθι ὅτι ἡμεῖς ἀπιμεν, Ὁ δὲ ἅμα σοί, εἰ ἀπαρέσκευθε τῇ ἡμετέρᾳ ὑποχωρήσει, ὑποστρέψαι καὶ ἄκοντας εἰς τὸπίσω παρασκευάσατε, ἀποστειλάντες δύναμιν. Καὶ ταῦτα μὲν εἰπὼν τῷ ταχυδρόμῳ τῆς πορείας συντονιώτερον ἔχευ· ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἄρτι γένοιτο καὶ ὁ Κομνηνὸς ἡράξει ὡς τάχα μηδὲν μετέχων τοῦ ἔργου, εἰς ὁρῶδιαν ἐπέπιπτε, καὶ δείματα αὐτὸν ἐτάραττε δεδιότα μὴ πως ὁ Κομνηνὸς καὶ οἱ τῆς συνωμοσίας μίτοχοι ἑτέρου γενόμενοι σκοποῦ σιγῇ βουληθῶσι καλύψαι τὴν ἐπιβουλήν, καὶ μόνος αὐτὸς εὐθύνως κομισθῆται τῆς ἀποστασίας ὡς ἤδη καταφανῆ ἑαυτὸν θεῖς διὰ τοῦ μηνύματος. Καὶ ἐτκέπτετο καὶ ἐμελέτα πῶς καὶ τίνᾳ τρόπῳ ἑαυτῷ περιποιήσεται τὴν ἀφάλειαν· [P. 799] οὔτε γὰρ δύναμιν προηυρεπιτιμίνην ἔχεν, οὔτε ἡ προσοῦσα ἱκανὴ ἐδόκει ἀντιπαρατάττεσθαι βασιλεῖ Ῥωμαίων, τὸ πλεον δ' ὅτι μὴδὲ κοινολογησάμενος τοῖς ἐπιχωρίοις στρατεύμα-

hibita conspirationem indicaturum et rem ejus sociis male cessuram, universi in Paphlagoniam Castamonem (sic appellabatur domus Isaacii Comneni) se conferunt; cumque ipsum quoque adhuc quiescentem deprehenderent, excitant vel invitum, ac cum eo veniunt ad Gunaria, qui est locus planus atque amplus. Eo convocatis qui in vicinia erant 623 militibus, etiam sponte sua multis eo cognitores novae agitari confluentibus, omnium consensu Isaacium Comnenum imperatorem salutant, die 8 Judii mensis, indictione 10, anno mundi 6565.

Imperator creatus castris communilis eo loco permansit, reliquorum etiam conjurationis popularium expectans adventum. Ne autem citius prosiliret, sed moram perferret, maxime cum tarditas Ambusti movit. Cujus de causa cum secum disputaret, venit quidam ex Oriente nuntius, indicans eum mutata sententia et jurejurando spreto, stratiotici rebus studere, exercitumque contrahere ad debellandum adversarios. Hæc res non levem sollicitudinem atque perturbationem attulit Comneno, talem hostem a tergo habere intelligenti fore periculosissimum. Itaque se castris continuit, dum certi aliquid cognosceret. Cæterum Ambusto, tametsi in eadem sententia perstabat, causa cunctandi hæc fuit. Quo tempore Byzantio domum proficiscebatur, Nicomediæ in cursorem imperatorium inciderat, atque hunc Nicetæ Xylinitæ dromi logothetæ simplicibus ac militaribus verbis hæc jussit indicare: « Quantum video, frater, dominus laus imperator Comnenum et me pro nihilo putavit, 624 nostrisque petitionibus contumeliose rejectis domum nos dimisit. Scito ergo nos abire. Ille autem et tu, si improbatis nostram discessum, nos missis copiis vel invitos retrahito. » Hæc cum dixisset tabellario, iter institutum intentius est prosecutus. Postquam domum venit et Comnenum quiescere sensit, perinde ac si nihil ei cum hoc negotio rei esset, haud leviter vereri ac metuere cepit ne Comnenus et reliqui mutata sententia silentio suppressere vellent conjurationem, itaque ipse solus defectionis pœnas lueret, ut qui se ipsum jam isto ad logothetam mandato prodidisset. Itaque circumspiciebat ac meditabatur quoniam modo se ipsum tutum redderet. Nam neque paratum habebat exercitum; et quos secum habebat, non videbantur sufficere ad bellum contra imperatorem gerendum, maxime quod cum exercitibus istarum regionum nondum collocutus fuerat, neque constabat utrum ei se illi essent daturi. Eapropter cessabat, et iis qui non satis consilia ipsius assequabantur, tergiversari videbatur. Et erant iis locis in hibernis duæ Francicæ legiones ac una Ros-

sica : de quibus magna eum tenebat sollicitudo, ne his conjuratio suboleret ab iisque comprehensus imperatori mitteretur. Hæc ergo omnia Ambustus metuens, tantisper dum se in tuto collocasset, **625** rem differebat. Jam autem negotium aggressurus primo omnium conspirationem famulis cognatisque suis detegit ; et jam agnime virorum circiter mille stipatus, exinde etiam eorum animos quibus minus certo fidebat tentavit, singulatim principio nobiliores ejus loci periclitans, deinde paulatim fortiores ac bellicosiores. Quibus in suam sententiam pertractis, postea multitudinem quoque sibi conciliare aggressus est. Etenim litteras finxit quibus ab imperatore juberetur, acceptis tribus sociorum et duabus Coloniensium ac Chaldorum legionibus, adversus Samuebum proficisci. Has quinque legiones in campum ad Nicopolin convenire jussit, atque hac est usus in iis sibi obstringendis arte. Singulis diebus adnumium lingens summo mane eques exibat ; ac procul ab aliis subsistens primo ducem ad se vocabat, eique suo instituto exposito ostendebat aut moriendum aut assentiendum esse, deinde singulatim ordines eodem modo ac conditione ; atque hoc pacto omnes etiam invitos ad sacramentum dicendum sibi adiegit. Primo Romanas legiones duas, deinde domesticas, postea etiam peregrinas tentavit. Quibus ipsis quoque facile percussis juramentoque obstrictis, jam metu vacuus, collectis **626** Sebastenis, Melitenis, Tephricanis reliquisque Armeniis ducibus ac militibus, iter est ingressus, nuntio ad Comnenum præmisso, sua se recte composuisse, jamque cum validis copiis adventare. His auditis Comnenus, qui hactenus timidus fuerat atque pavidus, animum recepit hoc viso estque factus audacior : adventum tamen Ambusti exspectavit. Is in itinere Armeniacam etiam legionem, quamquam nolentem, sui juris fecit, provinciæ principibus partim ultro se ei adjungentibus, partim hoc ut facerent coactis. Atque itineribus magnis ad Comnenum venit. Comnenus omnia jam sua extra periculum esse arbitrans, uxorem et thesaurum Joanni fratri suo germano tradit, pemolissamque amandat, quod est rupi insitum castellum ad ripam Italia Fuvii. Ipse cum universo exercitu Sangarium amnem transgressus, faustis acclamationibus et gratulationibus celebratus, lento incessu ad Nicæam tendit. Nove-

Α σιν ἦν, μηδὲ πληροφορίαν ἐσχηκώς εἰ προσδεχθήσεται. Καὶ διὰ τοῦτο ἔργει, καὶ ἀναδύεσθαι ἐδόκει τοῖς μὴ καλῶς ἐσοχασμένοις τῶν κατ' αὐτόν. Ἐτιχον γὰρ τῷ τότε καιρῷ δύο τάγματα Φραγγικὰ καὶ Ῥωσικὸν ἐν ἐπιχειροῦντα τῇ τέτρω πρὸς παραχειμασίαν· περὶ ὧν πλέον ἐφρόντιζεν, ἵνα μὴ συναίσθησεως γενομένης συλλληφθεῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκπορευθῆν τῷ βασιλεῖ. Ταῦτα πάντα δεδουκῶς ἐπέειχεν αὐτὸν μέχρις ἂν ἀσφάλειαν περιποιήσεται ἑαυτῷ. Ἦδη δὲ μὲλλον ἐπιχειρεῖν τῷ ἔργῳ, καὶ ἑαυτοῦ θεράπουσι καὶ συγγενέσι πρότερον τὴν ἐπιβουλὴν ἀνὰ καλύψας καὶ ἤδη χεῖρα περὶ αὐτὸν συστητάμενος ἀνδρῶν χιλίων, λοιπὸν καὶ τῶν οὐ πάνυ βεβαίων ἀποπειρᾶσθαι ἤρξατο, καθ' ἓνα μὲν πρότερον τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ τόπου ἀπτόμενος, εἶτα καὶ κατὰ μικρὸν τῶν γενναιοτέρων καὶ τῶν στρατιωτικοτέρων ἀποπειρώμενος. Ἐπεὶ δὲ ἤδυνήθη τάως τοῖς ἐπιστημοτέροις πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσασθαι, λοιπὸν ἤρξατο καὶ τοῖς πλήθεσι παρέχειν πείραν· γράμματα γὰρ πλασάμενος βασιλικὰ ὡς εἴη προστεταγμένον αὐτῷ ἀνεληφότι· τὰ τῶν συμμάχων τρία τάγματα καὶ τοὺς δύο τῶν τε Κορωνιαστῶν καὶ τῶν Χαλδίων ἀνελεῖν κατὰ τοῦ Σαμουχ, καὶ τὰ πέντε ταῦτα κατὰ τὴν πεδιάδα τῆς Νικοπόλεως ἀθροισθῆναι κελεύσας, οὕτω τὴν πείραν προσέλαβεν· ἐπ' ἑκάστη γὰρ ἡμέρᾳ ἀθροῦμιον (49) πλαττόμενος, προΐθην ἐξικπαζόμενος καὶ πόρρω τῶν ἄλλων ἀφιστῶν, πρῶτον μὲν ἐκάλει τὸν ἡγεμόνα καὶ τὴν βουλὴν ἀνεκάλυπτεν, ὡς ἀνάγκη τοῖν δυοῖν θάτερον πράξαι, ἢ συνθέσθαι τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις ἢ τῆς κεφαλῆς ἀφαίρειν ὑποστήσισθαι, εἶτα τάξιν μίαν ἐκάλει καὶ πάλιν ἄλλην, καὶ τὸν ἴσον τρόπον ποιοῦν πάντας καὶ ἄκοντας ὄρκισε. Καὶ πρῶτον μὲν ὑπηγάγετο τὰ δύο Ῥωμαϊκὰ τάγματα, μετ' ἐκεῖνα δὲ καὶ τοὺς οἰκείους (50), εἶπειτα καὶ τοῖς ἐξ ἔθνῶν προτήγαγε τὰς προσβολάς. Ῥαδίως δὲ τούτους καταπληξάμενος καὶ ὄρκῳ ἐμπεδωσάμενος καὶ ἤδη ἐν τῷ ἀρόθῳ γενόμενος, τοὺς Σεβαστηνοὺς καὶ τοὺς Μελιτηνοὺς καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τεφρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρμενίων ἄρχοντας καὶ στρατιώτας συναθροίσας ἤψατο τῆς πορείας, προάγγελον στείλας πρὸς τὸν Κομνηνόν, ὡς εἴη τε κατ' αὐτόν εὐ διαθεῖς, καὶ ὡς ἤδη κάτεισι μετὰ βραχείας δυνάμεως· Αὗται δὲ αἱ ἀγγελίαι θυμηδίας τε καὶ λήμματος ἐμπιπλώσι τὸν Κομνηνόν, καὶ ἕως ἐκείνου ἀτολμώτατος καὶ κατεπτηχῶς ὑπάρχων τολμηρότερος ἀπ' ἐκείνου καὶ θαρσάλειότερος γίνεται. Ὅμως προσέμενε τὴν ἐκείνου παρουσίαν. Ὁ

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(49) Quid hoc vocabuli sit, quidve rei significet, nondum didici. XYL. Ἀθροῦμιον *descriptio militum* a tribunis, exercitus duce, vel quandoque ab ipso imperatore facienda : illi vero ex officio attendebat ὁ μέγας ἀθροῦμιστής, *magnus adnumerator*, cujus per se vices hic exsequitur imperator. GOAR.

(50) Forte qui ex ea provincia scripti militabant. Peregrinas autem intelligo Gallicas duas et Rossicam ; ipse ἐξ ἔθνῶν vocat. Quod paulo est sequitur, antequam Comnenianum cum imperatoris pugnarent, mutua inter eos fuisse agitata colloquia et alteros ab alteris vicissim ad defectionem sollicitatos, non absurde adnotavit librarius, alienum

esse hoc a congressibus militum. Verba ejus sunt : Ἀνοίχαια ταῦτα ταῖς τῶν στρατιωτῶν συντυχίαις. Et sane videntur multo justius talia reprehendi quam Glauci cum Diomede colloquium illud. Sed nos hic adnotandi finem facimus. Cætera ex lectione et comparatione aliorum scriptorum reputat lector : nos enim neque volumus neque potuimus omnia persequi. Et quæ præterea de rebus imperii Cypriani habemus, suo tempore (Deo volente) divulgabimus, ut doctioribus simul atque indoctioribus laborem ista conquiriti scrutandi que minuamus, ac nonnulla etiam quæ adhuc nos fugerunt venati proponamus. XYL.

δὲ ἐν τῇ κατιέναι καὶ τὸ τάγμα τῶν Ἀρμενιακῶν καὶ ἀκον ὑπαγαγόμενος καὶ τοὺς τοῦ θέματος κορυφαίους, οὓς μὲν ἐκόντας οὓς δὲ ἄκοντας, καὶ τὴν παρεῖν ἐπιτείνας, ἔλθων ἐνοῦται τῷ Κομνηνῷ. Τότε οὖν ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀσφαλεῖ τὰ κατ' αὐτὸν εἶναι νομίσας, [P. 800] τὴν μὲν γυναῖκα καὶ ὃν εἶχε πλουτοῦν Ἰωάννη τῷ αὐταδέλφῳ παραδοὺς ἐκπέμπει πρὸς τὸ φρούριον τὴν Πημόλισσαν (πέτρα δὲ ἡ Πημόλισσα παρὰ τὸ χεῖλος κειμένη τοῦ Ἄλυσος ποταμοῦ), αὐτὸς δὲ ἄρας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν Σαγγάριον περαιωθεὶς ποταμὸν, ἀπήρχετο σχολῇ καὶ βάρην πρὸς Νίκαιαν, ὑμνούμενός τε καὶ ἀνευφημούμενος· ἐγνώκει γὰρ ταύτην παραστησάμενος ὀρητήριον ἔχειν πρὸς τὰ τῆς τύχης ἀβούλητα καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ πρόσω χωρεῖν. Ἐδίδου δὲ καὶ καιρὸν ἀναχωρήσειως τοῖς στρατεύμασι καὶ τοῖς στρατηγοῖς ταῖς ὅποι· πίστιν ἐτήρουν τῷ βασιλεῖ. Καὶ γὰρ δὴ καὶ μαθόντες οὗτοι τὴν πρὸς Νίκαιαν ἔλευσιν αὐτοῦ ὑπεχώρου ἵρεμα καὶ διελύοντο, οἱ μὲν στρατιῶται οὐκ ἄρα ἐκαστος ἀπὸ τῶν οἰα περὶ γυναικὸς καὶ παίδων καὶ τῶν ἄλλων δεδιὼς ἀναγκαιοτάτων· οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπήεσαν πρὸς βασιλέα, ἄγγελοι τῆς ἀφίξεως τοῦ Κομνηνοῦ τούτῳ γινόμενοι. Ἦσαν δὲ Λυκάνθης τε ὁ τῶν Ἀνατολικῶν κατὰσχων ταγμάτων, Θεοφύλακτος ὁ Μανιάκης καὶ Πυρόμιος ἢ Ἰῶηρ τῆς φαλαγγος τῶν Χαρσιανιτῶν ἡγεμονεύοντες, καὶ ἄλλοι πολλοὶ οὐ λίαν ἔχοντες τὸ ἐπίσημον.

Ἦδη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς γνωσθεῖσης αὐτῷ τῆς ἀποστασίας, καὶ ὅτι περ ἡ πᾶσα ἐφ' ἑαυτὴν Ῥωμαϊκὴ χεὶρ πλὴν ὀλίγων κελίηται κατ' αὐτοῦ, πρόσθεις μὲν περὶ εἰρήνης οὐκ ἐδοκίμαζε πέμπειν, ἀρχὴν δὲ τῆς ἀποστασίας ἔτι ἐχούσης καὶ φλογμονὴν τῶν πραγμάτων ἠδ' ἐπιπέζου καὶ αὐτὸς, καὶ πρὸς ἀντιπαράταξιν τὸν ἐνόντα τρόπον ὀπλίζουτο. Μεταστελλόμενος γὰρ τὰς δουτικὰς ἀπάσας δυνάμεις, καὶ ἀρχαίαν τούτων ἀπὸ τῶν Μακεδόνων τάξιν τοὺς ἐκ γένους λαμπροῦ καὶ ἐκ προηγησαμένων ἀριστευμάτων εὐδοκίμους φωνόντας, ἀξιόμασί τε καὶ δώροις καὶ διανομαῖς χρημάτων ἀφθόνως φιλοφρονησάμενος καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς στρατιώτας, τὰ παραπλήσια δὲ ποιήσας καὶ πρὸς τὰ μὴ συναπαχθέντα ἐφ' ἑαυτὴν τάγματα τῷ Κομνηνῷ ἤτοι τοὺς ἀνατολικούς καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Χαρσιανοῦ, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀρχοντα αὐτῷ προβαλομένους τὸν δομέστικον τῆς Ἀνατολῆς Θεόδωρον, τὸν τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας εὐνοῦχον, παραδοὺς αὐτῷ καὶ συνάρχοντα καὶ σύμβουλον, ὡς ἂν ἐν πολλοῖς ἀγωνίσμασι κατηθλημένον ἄνδρα καὶ ἀδελφὸν ὑπάρχοντα τῆς γυναικὸς τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν μάγιστρον Ἀαρὼν, καὶ Δούκαν, ἐκπέμπει πρὸς ἀντιπαράταξιν τῷ Κομνηνῷ. Ἀναλαθόντες οὖν οὗτοι οἱ δύο τὰς εἰρημένους δυνάμεις, καὶ διὰ τῆς ἀντιπέρου τῆς πόλεως Χρυσουπόλεως περαιωθέντες, ἀπῆλθον ἐν Νικομηδείᾳ. Ἐκεῖσε τε γενόμενοι πύμψαντες καθαιρούσαι τὴν τοῦ Σαγγάριου ποταμοῦ γέφυραν, ὅπως μὴ εὐκολοῦς εἴη τῷ Κομνηνῷ ἢ εἰς αὐτὸς ἔφοδος, ἀλλὰ διὰ περιόδου γινόμενῃ μὴ λανθάνῃ. Ἐκεῖθεν τε ἀπαναστάντες ἀνῆλθον εἰς τὸ ὄρος τὸν Σόφωνα, κάκεισε στρατοπεδεῖν πηξάμενοι ὄχυράν τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύνοντο.

Ὡς δὲ ὁ Κομνηνὸς δὲ ἀπανταχοῦ σκοποῦς ἐκπέμπων καὶ κατοπτῆρας, [P. 801] ὥστε μηδὲν τῶν γινόμενων ἀγνοηθῆναι αὐτῷ, ἐπέπερ ἔμαθε τὰς ἀκρωρείας τοῦ Σόφωνος ἤδη κατασχεῖν τοὺς περὶ τὸν δομέστικον, καὶ αὐτὸς ταχυπορήσας καταλαμβάνει τὴν Νίκαιαν. Καὶ ταύτης ἐξ ἐφόδου κύριος γεγονώς, καὶ ὅτι περ εἶχε χρήματα ἐν αὐτῇ ἀποθεῖς καὶ τὰ περιττὰ τῆς ἀποσκευῆς, καὶ ἀσφαλισάμενος, πύμψεται παρεμβολὴν κατὰ τὸ ἀρκυῖον μέρος τῆς πόλεως Νικαίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων δώδεκα, κάκεισε ἀσπίζονται. Ἐξερχόμενοι οὖν ἀπ' ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων ἐπ' ἄσπετον ὄριον οἱ τε τοῦ Κομνηνοῦ στρατιῶται

A rat enim, si hac urbe potiretur, se ad incerta fortunæ ea pro receptaculo uti posse; et tempus concedebat exercitibus ac ducibus imperatori adhuc fidem servantibus ea urbe excedendi. Etenim cogito adventu Comneni, qui Nicææ 627 erant duces atque milites, urbe relicta, milites dilapsi domum quisquis suam se receperunt, de uxoribus, liberis aliisque charissimis rebus solliciti; duces ad imperatorem discesserunt, nuntium ei de adventu Comneni afferentes. Hi erant Lychantes orientalium dux copiarum, Theophylactus Maniaces et Phymius Iberus, Charsianitarum phalangis duces, nullique alii non admodum illustres.

B Imperator, ut de ea defectione rescivit ac contra se fere omnes Romanorum copias coortas audivit, legatos de pace mittere noluit, initio rerum novarum adhuc omnibus flagrantibus. Itaque ut res in presentia ferebant, ipse quoque ad bellum se parat. Omnes occidentales copias evocat, iisque Macedones duces præficit, genere et rebus gestis illustres; et cum duces, tum milites honoribus ac largitionibus et congiario demeretur. Eodem modo tractat etiam orientales exercitus, qui ad Comnenum non defecerant, et Charsianos; iisque imperatorem præficit domesticum Orientis Theodorum, Theodora Augustæ eunuchum, 628 adjuncto ei collega ac consiliario Aaronem Duce magistro, fratre uxoris Comneni, viro multis certaminibus exercitatio. Hos ergo duos cum copiis mittit adversus Comnenum, iique a Chrysopoli trajecerunt et Nicomediam venerunt, inde missis qui Sangarii pontem dejiciant, ne facile accedere possent Comnenus, sed circuitu uti coactus non falleret. Hinc ad Sophonem montem progrediuntur, ac positis ibi munitisque castris bello se parant.

C Comnenus autem, qui in omnes partes dimissis exploratoribus nihil eorum quæ fiebant ignorabat, cum renuntiaretur domesticum cum suis jam radices Sophonis occupasse, celeriter profectus Nicæam primo aditu occupat, ibique depositis opibus suis atque superfluis impedimentis, urbe ea præsidio munita, castra metatus est ad septentrionalem Nicææ partem, 12 fere ab urbe stadiis. Cum ab utraque parte milites e castris pabulatum processissent alterique in alteros incidissent, ut erant gentiles cognati amicique inter se, hortati sunt imperatori Comnenios ut ad

629 imperatorem a Comneno deficerent tyranno ac perduelle, neque ob unius hominis cupiditatem eo se darent ubi paulo post exauctorati ac fortunis eversi, etiam de amittendis oculis essent periclitaturi. Contra Comnenii imperatoris suadebant ut ab eo qui nomen solum imperatoris gereret, homo aliqui putidus et delirus senex atque inutilis, et qui a spadonibus regeretur, transirent ad Comnenum, virum bello clarum et gestis imperiis illustrem; ob quæ universa Romanorum vis in ipsum, veluti a circulo ad unum punctum omnes lineæ unanimi et constanti voluntate confluiscent. Neutri tamen alteros permoverunt. Atque fiebat hoc dedita opera utrinque ducibus eos militibus qui ad talia colloquia tractanda erant idonei, ut oratione ad se alteros attraherent. Tentatis alii quandiu utrinque animis, et nemine assentiente, Comnenus interim suos quam parcissime lignatum pabulatumque ire jubet, neque procul a castris discedere. Hoc domesticus et præcipue Macedones præ metu fieri opinati prælio decernendum statuunt. Quibus cum reliqui vel inviti obtemperarent, castra imperatorii transferunt ad Petroam, qui locus a **630** castris hostium aberat 15 fere stadiis. Cum adversi exercitus ita in propinquo essent et a ducibus pugnandi facultatem poscerent, Comnenus suis obsequens educit aciemque instruit, et sinistro cornu Ambustum, dextro Romanum Durum præficit, ipse medium tuens. Domesticus quoque et Aaron passi sunt persuaderi sibi ut ad pugnam prodirent aciemque aciei hostium opponerent. Dextrum cornu tenuit Basilus Trachaniota, Occidentis tum ductor, omniumque Macedonum genere, prudentia ac peritia excellentissimus, auctoritateque primus. Sinistram Aaroni mandatum fuit, ducibus Lycantha Pnyemio et Randolpho patricio Franco. Commissum est prælium in loco qui Ades, id est orcus, nominatur ab incolis. Ibi Aaron dextrum cornu hostium pellit, fusosque ad castra usque persequitur, capto Romano Duro. Quod nisi cum nimia cautio a diripiendis castris hostium abstinuisset, utique integra fuisset potius victoria, jam Comneno etiam concusso et fuga Nicæam petere cogitante. At Ambustus fuscis qui ipsi erant oppositi, ab insequendo **631** nequaquam destitit, sed ad castra hostilia usque delatus per rupto vallo penetravit, tentoria direpta gladiis discidit, et in terram dejecit. Id eminus conspectum (erant enim castra loco edito) Comnenum cum suis audacia implevit, et qui ab Aarone stabant, metu. Itaque et illi clamorem sustulerunt alacres et hi fugam fecerunt. Cecidit in pugna a parte imperatoris magna multitudo, Macedonum præsertim, non milites modo sed duces etiam, Maurocatralo, Pnyemius Catzamantes alique non pauci. Capti multo plures.

A καὶ οἱ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, καὶ ἀλλήλους ἐπιμιγνόμενοι οἷα ὁμόφυλοι καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι, προετρέποντο ἀλλήλους, οἱ μὲν τὰ βασιλείως φρονούντες τὸν Κομνηνὸν καταλιπεῖν παρακαλοῦντες, τὸν τύραννον ἄνδρα καὶ ἀποστάτην, καὶ τῷ βασιλεῖ προσχωρῆσαι, καὶ μὴ δι' ἐπιθυμίαν καὶ ὄρεξιν ἐνὸς ἀνδρός ἐς τοσοῦτον κίνδυνον ἔλθειν ὥστε μετὰ μικρὸν μὴ μόνον ἐκπεῖσιν στρατιᾶς καὶ περιουσίας ὑποστῆναι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ γλυκύτερον ἀποβαλεῖν κινδυνεῦσαι τῶν ὀφθαλμῶν φέγγος, ἐκείνων δὲ πάλιν καταλιπεῖν παρακαλοῦντων τὸν βασιλέα, ὄνομα μόνον ἔχοντα βασιλείως, τὰλλα ἄνδρα σαπρὸν καὶ κρονόληρον (51) καὶ ἀχρεῖον, ὑπὸ εὐνούχων ἀρχήμενον, καὶ προσρυῆναι τῷ Κομνηνῷ, ἀνδρὶ κατὰ χεῖρα γενναίῳ καὶ λαμπρῷ καὶ διαφανεῖ τοῖς προηγησαμένοις στρατηγήμασιν, ἐφ' ᾗ πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἰσχύς ὡσπερ ἐκ κύκλου γραμμαὶ πρὸς αὐτὸν ὡς εἰς τι σημεῖον νενεύκασιν ἐν ἴσῳ καὶ ἀπαραλλάκτῳ βουλήματι. Ἄλλα ταῦτα λέγοντες οὐκ ἐπειθον ἀλλήλους. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐξελπίτηδες, τῶν ἀρχηγῶν ἐκατέρων τῶν στρατευμάτων κεμπόντων τινὰς τῶν ἐπιτηδείων εἰς τὸ προδιαλέγεσθαι τοῖς τοῦ ἀντιπάλου στρατεύματος στρατιώταις καὶ κηρόσον ὅσον τε τοὺς πειθόμενους ἐφέλεκτο. Ὡς δὲ ἐπὶ χρόνον τινὰ τὴν διαπειραν ἐποιούντο καὶ οὐδεὶς προσεῖχε τοῖς λεγομένοις τὸν νοῦν, μετὰ πλείστους δὲ φειδοῦς καὶ ὁ Κομνηνὸς τὰς ξυλίας καὶ τὰς χαρτολογίας ποιῆσθαι παρηγγύα καὶ μὴ πόρρω τῆς στρατοπέδου ἀφίστασθαι, τότε δὴ οἱ περὶ τὸν δομέστικον, καὶ μᾶλλον οἱ Μακεδόνες, ὑπόπτωσιν καὶ δειλίαν εἶναι τὴν ὀπιστολήν οἰηθέντες πολημητέον εἶναι ἐδάκον. Οἷς καὶ ἄκοντες πεισθέντες στρατοπεδεύονται κατὰ τὸν λεγόμενον Πετρόην, οὐ πᾶν πόρρω κείμενον τῆς ἐναντίας παρεμβολῆς, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ σταδίων πεντεκαίδεκα. Οὕτω δὲ τῶν δυνάμεων ἔγγιστα γενομένων ἀλλήλαις, καὶ τοὺς στρατηγούς βιαζομένων ἐξάγειν καὶ μὴ κωλύειν, ἀναπειθεται μὲν ὁ Κομνηνὸς καὶ τὰς οἰκίας ἐκβάλλει φάλαγγας καὶ πρὸς παράταξιν ἵστησι, τοῦ μὲν εὐώνου κέρως κατάρχειν προχειρίσας τὸν Κεκαυμένον, τὸ δεξιὸν ἔχοντος Ῥωμανοῦ τοῦ Σκληροῦ, αὐτὸς δὲ ἐν μέσοις ἐτάττετο, ἀναπειθεται δὲ καὶ ὁ δομέστικος σὺν τῷ Ἀαρῶν, καὶ τὸν οἰκίον ἐξαγαγὼν λαὸν ἀντιμέτωπον ἵστησι τοῖς ἐναντίοις. Τοῦ μὲν οὖν δεξιοῦ κέρως ἀρχὼν ἦν Βασίλειος ὁ Ταρχανιώτης, στρατηλάτης τότε τυγχάνων τῆς Δύσεως καὶ πάντων τῶν Μακεδόνων ὢν ἐξοχώτατος οἷς καὶ γένοι

B καὶ φρονήσει καὶ ἐμπείρῳ [P. 802] διαπρεπέστατος· τὸ δὲ εὐώνου ἐγκεχειρίστα ὁ μάγιστρος Ἀαρῶν, ἔχων στρατηγούς τὸν Λυκάνθη καὶ τὸν Πνυμίον καὶ Ῥανδοῦλφον πατρίκον τὸν Φράγγον. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον γενομένης τῆς παρατάξεως κατὰ τινὰ τόπον Ἄδην παρὰ τῶν ἐγχιωρίων ὀνομαζόμενον, ὡς ἐδόθη τὸ τοῦ πολέμου σύνθημα καὶ προσέβραξαν ἀλλήλαις αἱ δυνάμεις, τρέπεται μὲν ὁ Ἀαρῶν τὸ δεξιὸν μέρος καὶ μέχρις αὐτοῦ διώκει τοῦ χάρακος, τάχα ἂν ἀπηνέγκτο καθαρὰν τὴν νίκην, εἰ μὴ λίαν

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(51) Κρονόληρον, *delirum*, quasi diceret cerebro vel ratione delira senem. Τὸν κρονόληρον ad Xylandrum remitto. — GOAR.

ἐγένετο εὐλαβῆς καὶ τοῦ σκυλευσθαι ἀπέσχετο τὴν παρεμβολήν, ἤδη καὶ τοῦ Κομνηνοῦ κατασεισθέντος καὶ φυγεῖν εἰς Νίκαιαν ἀποβλέπωντος. Ὁ δὲ κεκαυμένος τὸ κατ' αὐτὸν τρεψόμενος ἀκριβῶς οὐκ ἐπέσχε τὴν δίωξιν, ἀλλ' ἄχρις αὐτοῦ τοῦ χάρακος φθάσας αὐτὸν τε βήγνυσι, καὶ εἰσοι γινόμενος καὶ τὰς σιγὰς διασπάσας καὶ τοῖς ξίφεσι ταύτας κατατεμὼν εἰς γῆν ἐβύβην. Ὅπερ Θεοφάνης τοῖς πόρρω (ἔκειτο γὰρ ἡ παρεμβολὴ ἐπὶ τόπου διαρμα ἔχοντος) θέρσας μὲν ἐνέβαλε τοῖς ἀμφὶ τὸν Κομνηνὸν, δειλίαν δὲ ταῖς περὶ τὸν Ἀγρόν· πεσυλημένον γὰρ ἰδόντες τὸν χάρακα οἱ μὲν ἀνηλάλαξαν, οἱ δὲ πρὸς φυγὴν ὄρμησαν. καὶ πίπτει μὲν ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ βασιλέως λαὸς πολὺς, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ Μακεδόνας, οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ στρατηγοὶ πολλοὶ, ὁ Μαυροκατακκλῶν, ὁ Ηνωμίος, ὁ Κατζαμυόντης καὶ ἄλλοι οὐκ ἥλίγοι, ἐάλωσαν δὲ καὶ πολλῶν κλείους τῶν ἀνακρεθέντων.

Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ φασὶν, ὅτι τῶν περὶ τὸν βασιλέα τραπέζων Ῥανδούλφος ὁ Φράγγος ἐς μέσους περιπλανώμενος τοὺς τε φεύγοντας καὶ τοὺς διώκοντας ἐξήτει συμπλακῆναι τινι τῶν ὀνομαστῶν. Ἐπεὶ δὲ μάθοι ὡς Νικηφόρος δίδασιν ὁ Βοτανειάτης, τοὺς ἄλλους καταλιπὼν ἀπήγει πρὸς ἐκεῖνον, πόρρωθεν κράζων καὶ μένειν παρεγγυώμενος, θηλιῶν καὶ τοῦνομα ὅστις εἶη καὶ ἐφ' ἣ προσκαλεῖται. Ὅπερ γινώσκων ὁ Βοτανειάτης ἴσθησι τὸν δρόμον, καὶ ἐγγίσαντι τῷ Ῥανδούλφῳ προσβήνεται, καὶ παῖει μὲν ἐκεῖνος τῷ ξίφει τὴν ἀσπίδα τοῦ Ῥανδούλφου καὶ τέμνει διχῆ, παῖει δὲ ὁ Ῥανδούλφος αὐτὸν κατὰ τῆς κόρυθος, διολισθησάν δὲ τὸ ξίφος οὐκ ἔβλαψε· διὸ καὶ συνδραμόντες πρὸς τὸν Βοτανειάτην ἕτεροι χειροῦνται ζωγρίαν τὸν ἄνδρα καὶ ἐς τὸν Κομνηνὸν ἀπάγουσιν. Ἐπεσον δὲ καὶ τῶν ἐκ τοῦ Κομνηνοῦ στρατηγῶς εἰς, Λέων ὁ Ἀντιόχος, καὶ στρατιῶται τινες.

Γενομένης δὲ τῆς ἤττης καὶ τῶν ἐκ τῆς τριτῆς καὶ τοῦ πολέμου διασωθέντων ἐς τὸν βασιλέα ἐλθόντων ἅμα τῷ δουρεστικῷ καὶ τῷ Ἀαρῶν, αὐτὸς μὲν ἀπεγνώκει τὰ πράγματα καὶ ἤδη προσδόκιμος ἦν τῶν πάντων ἀφέμενος καταφυγὴν καὶ σωτηρίαν ζητεῖν· ἀλλ' οἱ περὶ αὐτὸν οὐ συνεχώρησαν τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ μένειν παρεκάλουν καὶ τελευτῆν εὐγενῶς, εἰ δεήσει, περὶ τῆς βασιλείας. Ἡλθον μὲν οὖν στρατολογήειν καὶ πρὸς δευτέρας ἀντιπαρατάξεις χωρεῖν ὄχληρόν καὶ ἀσύμφορον [P. 303, ἐνομιζέτω, ἦμεν δὲ περιέτεσθαι, εἰ τὴν τῶν πολιτῶν εἰνοιαν ἐπισπάσοι· ὅθεν καὶ τούτους περιεῖπε, καὶ δώροισιν συνεῖχε καὶ φιλοτιμήμασιν. Ὁ δὲ Κομνηνὸς τὰ ἐναντία θρασείας στρατεύματα καὶ διασκεδάσας, ἀπαναστάς ἐν Νικαίᾳς τριταῖος εἰς Νικομήδειαν ἔρχεται· Ἐκεῖσε δὲ αὐτῷ γενομένῳ φθάνουσι καὶ πρεσβυτάτι βασιλέως, ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Λευχοῦδης, ὁ πρόεδρος Θεόδωρος ὁ Ἀλωπός, Κωνσταντῖνος ὁ Ψελλός· ὁ τῶν φιλοσόφων ἕπατος (52). Οὗτοι γὰρ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ καὶ λόγῳ δυνάμει τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνθρώπων διαφέρουσι δοκοῦντες, καὶ ἀσυγκρίτως ὁ Ψελλός, ἐξελέγησαν εἰς τὸ πρεσβεῦσαι· καὶ προσεδόκησεν ὁ βασιλεὺς μεγάλα καταπράξασθαι διὰ τῆς ἐκείνων εὐπρομίης καὶ χάριτος. Ἐπισχεῖτο δὲ ἡ πρεσβεία καταθέμενον τὰ ὅπλα τὸν Κομνηνὸν αὐτὸν μὲν υλοποιηθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ Καίσαρα ἀναρῆθῆναι, πᾶσι δὲ

A In hoc praelio ferunt, pulsis imperatoris, Randulphum Francum inter medios fugientes persequentesque oberrantem cum celebri aliquo cupivisse congredi. Atque ubi sentiret Nicephorum Botaniatem ea transire, reliquis omissis in illum contendisse, ensis vociferantem utque maneret hortantem, et quis ipse esset nominatim exprimentem, et ad quam rem provocaret. Quod Botaniatem animadvertentem inhibito cursu cum Randulpho manum conseruisse, secutumque ejus gladio dissecuisse; Randulphum ensem in Botaniate galeam impagisse, ictuque eum delapsum irrito. Atque ita factum ut alii ad Botaniatem accurrerent, captumque Randulphum ad Comnenum abducerent. A Comneno unus occubuit ductor Leo Antiochus, et milites aliquot.

B

Accepta hac clade, et iis qui ex adverso praelio evaserant ad imperatorem reversis cum domestico et Aaronne, imperator de summa rerum desperavit; paratusque erat refugium aliquod et salutem querere, imperio dimisso, si familiares hoc passi essent. Qui hortati sunt ut perduraret, ac si ita ferret casus, propugnans pro imperio genere potius moreretur. Enimvero novos contrahere exercitus ac de novo pugnae aleam tentare videbatur molestum ac inutile. Superaturum se sperabat imperator, si civium benevolentiam sibi parasset. Itaque modo hos modo illos demerebatur donis atque imperibus. Comnenus autem, fractis dissipatisque hostium viribus, a Nicæa movit, tertioque die Nicomediam venit. Hi si occurrerunt legati imperatoris, praeses Constantinus Leichudes, praeses Thidorus Alopis, Constantius Psellus philosophorum princeps. Etenim hi tres viri sapientia et laetitia omnium qui tunc vivebant primi habiti, et quidem extra comparationis sortem Psellus, ad eam legationem fuerant delecti, quod imperator eorum eloquentia et gratia se maxima consecuturum sperabat. Legati promittebant Comnenum, si ab armis discessisset, adoptatum ab imperatore ac Caesarem designatum iri; et omnibus qui ipsius seculi essent partes, impunitatem oblivionemque injuriarum promittebant

C

XYLANDRI ET GOARI NOTAE.

(52) Non ex merito solum, sed ex officio tam exquisitum Pselli nomen, quo τῶν φιλοσόφων ἕπατος, hoc est ὑπέρατος, dicitur; quanquam non nisi ex merito tribueretur officium, nono supra vi-

gesimum loco inter palatina enumeratum l. 2 Juris Graecoromani. Cessit etiam illud Theodorus patriarcha CP., de quo ad ejusdem libri calceum. Coan.

Neminem ferunt tunc iis assensum. Reversi ad imperatorem rursus cum aliis mandatis mittuntur, inciduntque in Comnenum apud Reas. Hujus legationis sententia erat esse adoptatum jam ac Caesarem declaratum Comnenum, et imperatoris litteris omnibus qui cum ipso fuissent dignitates, quas essent adepti, confirmari. Eas Comnenus conditiones, et qui cum eo erant duces, collaudarunt, easque aurea bulla confirmari postularunt, solo Ambusto improbante omnia. Hic enim senem imperio prorsus spoliari volebat; indignumque fore facinus affirmabat, si, cui interpositis sanctissimis juramentis imperium abrogassent, eum rursus id occupare paterentur, Deique iram ob hoc perjuria adversus ipsos exarsuram. Jam id ex usu minime fore, ut ab armis discedant: mox enim et Comnenum veneno necatum et sociis conspirationis oculus effossum iri. Ac proditam est memoriae, ipsos etiam legatos praevaticatos fuisse, et modo hunc modo **634** illum diversis temporibus Ambusto suasisse ut oppugnaret acriter oblatis conditiones neque quidquam concederet. Et quidem hoc eos egisse, pro certo perhibent ii quibus ista optime sunt nota, et a mendacii suspitione sunt immunnes; aiuntque eos, interposito jurejurando, affirmasse Comneno ardentem curam ab urbana multitudine diligi, ac si tantum accessisset ad urbem, fore ut ipsum ea, seno exturbato, cum gratulatoriis victoriae et imperii carminibus excipiat. Haec in castris acta feruntur.

ἔχει, καὶ ὡς εἴ μόνον ἐγγίσει τῇ πόλει, τὸν γέροντα ἐξωθήσαντες μετ' ἐπινικίων καὶ ὕμνων αὐτὸν προσδέξονται. Καὶ ταῦτα μὲν γενέσθαι λέγεται ἐπὶ στρατοπέδου.

Interim senex imperator civium erga se benevolentiam, donis, muneribus, honoribus et aliis quibus favor populi paratur ac retinetur confirmabat; utque arotiore eam vinculo constringeret, promulgato decreto sacramentis maximis et dirissimis imprecationibus obligabat Byzantios, nunquam se Comnenum imperatorem aut dominum saluturos, aut imperatori debitum honorem delaturos; eisque singulos senatores subscribere et ratum id habere coegit. Quod ii fecerunt potentiae cedentes, Comneno adhuc procul ab urbe versante. Verum ubi is ad Almeas accessit, et postridie erat in palatio Damatryos pernoctaturus, jam aurora appetente, subito Magnum Dei templum circumsteterunt magister Michaelus Anastasii filius, patricius Theodorus Chryselius, patricius Christophorus **635** Pyrrhus, omnes sodalitatum duces, nonnullique alii obscuriores, magna voce descendere patriarcham ad se jubentes: de maximis rebus consulendum. Patriarcha id facere cum recusaret, suasque obderet fores et januam cochleae quae in superiora templi conclavia educit, ac Nicephorum tantummodo et Constantinum fratres, patruelos suos, mitteret ac per eos se consuli mandaret, ii qui eo convenerant magna jam turba aucti (nam fama didita undiquaque concurrabant non ii modo qui novis gaudebant rebus, sed et prudentiorum haud pauci et multi senatores non

τοῖς συναπαχθεῖσιν αὐτῶ ἀμνηστίαν κακίων καὶ ἄφεσιν τῶν πεπλημμελιμένων. Ὡς δὲ λέγουσιν, οὐδεὶς προσέσχεν αὐτοῖς, ἐπανελθόντες δ' ὡς βασιλέα καὶ ἑτέραν πρεσβείαν εἰληφότες ἐπανερχονται, καὶ καταλαμβάνουσιν ἐρχόμενον τὸν Κομνηνὸν εἰς τὸ χωρίον τὰς Ἰέας. Ἐδήλου δὲ ἡ πρεσβεία ἀναγκασθῆναι μὲν τὸν Κομνηνὸν βασιλέα υἱοθετηθέντα, πᾶσι δὲ τοῖς συστρατευσαμένοις αὐτῶ βεβαιωθῆναι τὰς παρὰ τοῦ Κομνηνοῦ τιμὰς γράμμασι βασιλικοῖς. Ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἐκ βασιλέως ὑποσχέσεως αὐτὸς μὲν ὁ Κομνηνὸς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῶ ἄρχοντες ἐπευφάνησαν, καὶ τὰς ὑποσχέσεις χρυσοβουλλεῖα γραφῇ βεβαιωθῆναι ἤξιουν, μόνος δὲ ὁ Κεκαυμένος ἀπηρέσκετο πρὸς πάντα καὶ καταλιπεῖν ἐνέκειτο τὸν γέροντα τὴν βασιλείαν καὶ ὑποχωρῆσαι, μὴ εἶναι ἄξιον λέγων τοῦτον μὲν ἤδη καθαιρεθέντα καὶ ἀποκηρυχθέντα ὄρκοις φρικωδεστάτοις αὔθις συγχωρηθῆναι βεβηλέειν Ῥωμαίων· τοῦτο γὰρ καὶ Θεοῦ ὀργὴν ἔλεγε κινήσειν διὰ τὴν ἐπιτοκίαν, καὶ οὐδὲ αὐτοῖς ἔσεισθαι συμφέρουσαν τὴν τῶν ὀπλῶν κατάθεσιν· αὐτὸς τε γὰρ υἱοθετηθεὶς φαρμάκοις καταεργασθεὶς οὐχ ἴσεται θάπτον, καὶ ἕκαστος τῶν συμπραξάντων αὐτῶ τῷ ὀφθαλμῷ διορυγῆσεται. Λέγεται δὲ δεῖ καὶ οἱ πρεσβευταὶ παραπρεσβεύσαντες, ἄλλοτε ἄλλος λάθρα τῶ Κεκαυμένῳ προσκίοντες, παρεκάλουν ἔχεσθαι τῆς ἐνστάσεως καὶ μηδ' ἕλως ἐνδύσασθαι. Τοῦτο δὲ αὐτὸν ποιῆσαι καὶ οἱ καλῶς εἰδότες ἐπληροφῆρουν, ἄνδρες οὐχ οἷοί τε ψεῦδες εἶναι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Κομνηνὸν πληροφοροῦντες ἐνωμότως ὡς ἅπαν τὸ ἀστικὸν πλῆθος περικαῶς εἰς αὐτὸν

[P. 804] Ὁ δὲ γέρων συνέσφιγγε μὲν εἰς αὐτὸν τῶν πολιτῶν εὐνοίαν καὶ δωρεαῖς καὶ χρήμασι καὶ ἀξιομάτων ὑπερυχθεὶς καὶ τοῖς τοιοῦτοις οἷς θέλγεται καὶ καταδημαγωγεῖται τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς εὐνοίαν δεσμεῖται καὶ πίστιν· μείζονα δὲ καὶ ἀρρήκτοτερον τὸν δεσμόν τῆς εὐνοίας ποιῆσαι βουλόμενος, καὶ γραμματεῖον ἐκθέμενος ὄρκοις φρικτοῖς καὶ ἀραις παλαμναϊοτάταις κατασφαλισμένον, ὡς οὐδέποτε βασιλέα ἢ δεσπότην τὸν Κομνηνὸν ὀνομάσουσιν ἢ τὴν βασιλεῖ πρέπουσαν τιμὴν αὐτῶ προσοίσουσιν, ἕκαστον τῶν συγκλητικῶν ἠνάγκαζεν ὑπογράψαι ἐν αὐτῶ καὶ τὰ γεγραμμένα κοροῦν. Καὶ πάντες μὲν τῇ ἐξουσίᾳ πειθαρχοῦντες ἔτι πόρρω τοῦ Κομνηνοῦ διάγοντος ὑπέγραψαν· ὡς δὲ ἐκείνος ἤγγισεν εἰς τὸ χωρίον Ἀλμέας λεγόμενον ἐμελλε δὲ τῇ ἐπαύριον ἐν τοῖς παλατίοις αὐλιχθῆναι τοῦ Δαματρός, αἰφνίδιον περιστάντες περὶ τὸ περίορθρον τῆ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ὁ μάγιστρος [καὶ] Μιχαὴλ ὁ τοῦ Ἀναστασίου υἱὸς, ὁ πατρίκιος Θεόδωρος ὁ Χρυσήλιος, ὁ πατρίκιος Χριστοφόρος ὁ Πυρρῶς, οἱ τῶν ἐταιρειῶν πάντες ἄρχοντες, καὶ τινες ἄλλοι τῶν ἀφανστέρων, κάτωθεν ἔκραζον κατελθεῖν πρὸς αὐτοὺς τὸν πατριάρχην ὡς μέλλοντες περὶ ἀναγκάσιον αὐτῶ πύσεις προσεγγεῖν. Τοῦ δὲ μὴ καταβῆναι πεισθέντος, ἀλλ' ἀποκλείσαντος τὰς ἐκ τοῦ θύρας καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ ἀνάγοντος εἰς τὰ ὑπερῶα τῆς ἐκκλησίας λαβυρίνθου, πεπομφότες δὲ πρὸς τοὺτους Νικηφόρον καὶ Κων-

σταυτῖνον τοὺς αὐταδέλφους καὶ ἰδίους ἀνεψίους, καὶ δι' αὐτῶν τὰς παύσεις προσενεχθῆναι οἱ κελεύοντες, οἱ συνελθόντες καὶ ἄλλο πλῆθος προσλαβόμενοι οὐκ ὀλίγον (ἤδη γὰρ τῆς φήμης διαδοθείσης συνέτρεχον πανσυδῶ, οὐ μόνον οἱ τοῖς νεωτερισμοῖς ἐπιχαίροντες, ἀλλὰ καὶ τῶν συνετωτέρων οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν συγκλητικῶν πλῆθος, ὅσοι μὴ ἱκανῶς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐθεραπεύθησαν) περισχόντες τοὺς τοῦ πατριάρχου ἀνεψίους ἀπάγειν ἠπέιλον, εἰ μὴ τάχιον αὐτὸς καταβαίη πρὸς τοὺτους. Ὁ δὲ εἶτε ἄκων, οὐκ οἶδα, εἴθ' ἐκῶν, ὡς ὁ τῶν πλειόνων εἶχε λόγος, τὴν ἱερατικὴν περιθέμενος διπλοῖδα (53) καὶ τὰ λοιπὰ παράσημα τῆς ἀρχιερωσύνης ἀναλαβὼν κάτεισιν ἀκκιζόμενος καὶ θεινὰ πάσχοντι εὐκίως ἦσαν δὲ ταῦτα πάντα σικνῆ, ὡς τὰ πράγματα ἐδείξαν. Κατελθόντα γὰρ ἐκαῖνον εὐθέως οἱ ἀνάπται τοῦ πλῆθους παρεληφότες, καὶ θρόνον ἐνεγκόντες, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους καθίζουσι τοῦ ἀγίου βήματος. Καὶ πρῶτον μὲν, ὡς ἐν προσχῆματι τάχα, πρεσβευτὴν αὐτὸν παρεκάλου ὡς βασιλέα γενέσθαι, ὅπως ἀποδοθείη αὐτοῖς τὸ ὑπογραφὲν παρ' αὐτῶν ἐγγράφον, ὡς ἤδη τοῦ βασιλέως σπεισαμένου τῇ Κομνηνῇ καὶ βασιλέα ἀνειπόντος αὐτόν. Τοῦ γὰρ ἐγγράφου σωζομένου ἀδιαβόητου, δυοῖν ἀτόποιν θάτερον ἔφασκον ἐξ ἀνάγκης ἔψεσθαι· ἢ γὰρ εὐφημήσαντες αὐτὸν ὡς βασιλέα ἐπισηρῆσουσιν, ἢ ὡς ἐνουδρίσαντες εἰς βασιλέα κολασθήσονται. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀνελάμβανεν αὐτοὺς, καὶ πληρώσειν τὸ ἀΐτημα τούτων κατεπηγγέλλετο. Εἶτα μικροῦ διαλιπόντος καιροῦ πάντων ἀφέμενοι αὐτοκράτορα βασιλέα ἀναγορεύουσι τὸν Κομνηνὸν, καὶ τοὺς ὅσοι μὴ τοῦτο βούλονται ἐχθροὺς Ῥωμαίων καὶ ἀποστάτας ὠνόμαζον, καὶ διαρπάξεσθαι τὰς οἰκίας αὐτῶν ὑπὸ τοῦ πλῆθους ἐδοκίμαζον, αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου πρῶτον διὰ τοῦ τῆς ἐκκλησίας δευτερεύοντος (54) Στεφάνου συμπαρόντος καὶ συνευδοκοῦντος, καὶ Θεοδώρου τοῦ [805] Ἀντιοχείας πατριάρχου τὴν ἀνάβρῃσιν τῆς εὐφημίας βοησαντος, καὶ τοὺς οἴκους τῶν ἐν ὑπεροχαῖς, ὅσοι μὴ ἤρέσκοντο τοῖς γινομένοις, ἀνασκάπτειν καὶ διαρπάξειν προτρέποντος. Καὶ ταῦτα μὲν ἔπραττεν ἔσωθεν τοῦ θείου καὶ περιωνύμου ναοῦ· ἄγγελον δὲ πρὸς τὸν Κομνηνὸν πέμψας, καὶ πρὸς τὸν γέροντα ἄλλους, ἐκαῖνον μὲν μηνύει σπεύδειν καὶ μὴ βραδύνειν, καὶ μισθὸν ἀπῆτει τῆς συνεργίας ὡς ἤδη τέλος ἐχούσης τῆς αὐτοῦ ἐφέσειας, τούτῳ δὲ κατένειαι τῶν ἀνακτύρων κατ' οὐδὲν αὐτῷ πρυσηκόντων. Καὶ τούτου τοῖς πᾶσιν ἀπροφάσιτος ἐφάνη ὁ πατριάρχης μὴ μόνον μέτοχος ὦν ἀλλὰ καὶ πρωταίτιος τῆς ἀποστασίας. Τοῦ δὲ τούδε πεμφθέντος εἰς αὐτὸν μητροπολίτας ἐρωτούσαντος· Καὶ τί μοι ἀντὶ τῆς βασιλείας ὁ πατριάρχης παρέχεται; ἐκαῖνων δὲ ἀποκριναμένων· Τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἅγα τῇ λόγῳ τὴν πορφύραν ἀποβαλὼν καὶ τὰ κοκοβαφῆ πέλιδα, καὶ ἰδιωτικὴν ἔσθῆτα ἀμφιασάμενος, κάτεισι. Τοῦτο δὲ πάντως ἐγένετο ἂν ὡς ἐκεῖνός τε

A bene a Stratiotico tractati) patriarchæ corripuere, strangulaturos minati, nisi statim ipse descenderet. Itaque patriarcha, sive invitus (non enim pronuntio) sive, quod plurimorum sermone asseritur, volens ac sponte sua, veste pontificia reliquoque habitu et insignibus summi sacerdotii ornatus descendit, simulans se gravi injuria affectum indignari. Res ipsa docuit hæc omnia, ut in scena, per simulationem acta. Mox eum populi concitatores arripuerunt, allatoque solio ad dextram partem sacræ sellæ collocarunt. Ac primum, sed sub pretextu, hortantur eum ut pro ipsis legatus imperatorem adeat, reposeatque decretum **636** ab ipsis subscriptum, quandoquidem jam ipse cum Comneno facta pace eum imperii successorem designasset. Nam nisi ea charta discerperetur, necessario alterum fore, ut aut Comnenum ipsi imperatorem salutando perfidiæ se obligarent, vel honorem ei debitum non deferendo pœnas darent. Patriarcha principio eoe bono animo esse jussit, seque eorum postulata impleturum promisit. Paulo post autem illi, omnibus aliis rebus omissis, imperatorem Augustum proclamant Comnenum, et dissentientes pro hostibus Romani imperii haberi ac perduellibus, et eorum domos a multitudine diripi jubent. Princeps patriarcha per Stephanum, qui proximum ab ipso in ecclesia dignitatis locum oblinebat, præsentem hoc approbat, ac Theodorum Antiochæ patriarcham, proclamantem hanc designationem, et permittentem ut summorum virorum qui hæc improbarent ædes diruantur atque diripiantur. Atque hæc agebat patriarcha intra sacram istam atque celebrem ædem. Mox idem nuntios et ad Comnenum mittit et ad Stratioticum, illum mora omni repudiata accelerare jubens, præmiumque operæ præstitæ utpote re jam collecta postulans, hunc palatio nimirum nihil ad ipsum **637** pertinenté discedere mandans. Unde omnibus patuit patriarcham nihil posse prætexere, quominus non socius modo sed auctor præcipuaque causa hujus fuisse defectionis crederetur. Missos autem ad se metropolitam cum interrogaret Stratioticus, ecquid sibi pro imperio patriarcha redderet, regnum cæleste redditurum dixere. Atque is extemplo purpuram ac coccinos calceos abiecit, privatique indutus habita discessit. Enimvero quod volebat et metropolitæ promittebant, haud dubie consecutus fuisset, si ad primum motum defectionis regiam deseruisset. Nunc ad bellum usque in ea moratus, cum sustinuisset tot civium videre bello intestino cladem, postea rebus fractis et subdilis opprimentibus imperio invitus se abdicans, haud scio an compensationis loco pro caduco æternum sit consecuturus imperium. Sed in hac re licet quod Deo placebit. Stratiotico in suam, que erat in arce, domum digresso, feria quarta,

XYLANDRI ET GOARI NOTÆ.

(53) Φελώνιον, id est sacerdotalem casulam undequaque totum corpus sacerdotis ambientem. GOAR.

(54) Τοῦ πρωτοπατῆ nimirum, qui secundas in omnibus post patriarcham obtinet. Codinus et Euthologium. GOAR.

ultima die Augusti mensis, indictione decima, Ambustus europalates a Comneno missus cum haud paucis illustri loco natis, feria quinta summo mane celoce ad palatium appellit idque intrat. Sub vesperam venit etiam Comnenus, et palatium ingreditur. Postridie, quod fuit kalendis Septembris, indictionis undecimæ, anni ab origine mundi 6386566, publica processione in magnum templum ivit, atque ibi supra suggestum patriarchæ manu redimitus imperatorio diademate, Romanorum imperator pronuntiatur.

χεται ὁ Κεκαυμένος κουροπαλάτης ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ τιμηθεὶς μετὰ τινων οὐκ ὀλίγων εὐπατριδῶν τῆ ε' πρώτης διὰ δρόμωνος, καὶ εἰσελθὼν κρατεῖ τὰ ἀνάκτορα. Ἐρχεται δὲ περὶ δελτὴν ὄψιαν καὶ ὁ Κομνηνός, καὶ εἰσεσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τῆ ἐπέμβριον, πρῶτην ἄγοντος τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, τῆς α' ἐπινεμήσεως, τοῦ πρώτου ἔτους. δημοσίαν ποιησάμενος πρόδοον ἄπεισιν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, κάκεισε ἀνωθεν τοῦ ἀμβωνος (55) διὰ τῶν χειρῶν τοῦ πατριάρχου τῆ βασιλικῆς ταμιουῦται διαδήματι καὶ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ (56) Ῥωμαίων ἀναγορεύεται,

XYLANDRI ET COARI NOTÆ.

(55) De quo legendus Codinus loto c. 17. GOAR.

(56) βασιλεὺς αὐτοκράτωρ, imperator supremas

obtinens diversus est ab eo qui στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ut princeps a subdito, rex ab exercitus duce. GOAR.

No de injuste proscripta Xylandri memoria, si ejus rescissæ fuissent annotationes vel ex integro emendata interpretatio, nonnulli causarentur, in eo cum Cedreno edendo et recudendo, vir clarissime Fabrote, tuam a me probatam sententiam laudavi, ac ut jam laudatæ subscribo. Labores quoscunque boni publici gratia licet infelici eventu susceptos sua laude privari nolunt, qui laboriosius bono publico insudant; ac velut, ne sensus humani pietas violetur, fetus monstris pene similes res publica palitur, ita ne quospiam nocturnarum vigiliarum fructus alioquin insipidos velut delicatuli fastidientes respuant, illos si non ut suaves, saltem ut quibusdam jucundos futuros, ipsi bono publico nati cæteris asservant, depromunt, apponunt. Quantumvis acerbos arte nostra jusserunt dulcescere; industria tua jam sunt ex potiori parte emolliti, decocti, suaves non minus quam jucundi redditi. Ut operi suscepto operam tulisset gloriarer, opera mea lumen exhibui. GOAR.

MONITUM EDITORUM.

Compendio Historiarum Cedreni subjicimus historiam Joannis Scylitzæ europalatae quia prima pars historię Joannis ad litteram exscripta est a Cedreno; decet igitur ut secunda pars immediate eidem adjungatur. Notandum est, Cedrenum sistere in anno 1067, dum Joannes Scylitza narrationem suam prosequitur usque ad annum 1080, quo Michael Botaniata e throno dejectus est et Alexius Comnenus regnare incēpit.

EXCERPTA

EX BREVIARIO HISTORICO

JOANNIS SCYLITZÆ

CUROPALATÆ

EXCIPIENTIA UBI CEDRENUS DESINIT.

640.1 Adhuc modum quem diximus, Comnenus adeptus imperium, qui et virtutis opinionem de se præbuerat et specimen præstantiæ in rebus bellicis,

[P. 807] Τὸν μὲν οὖν τρόπον ὃν εἴρηται τὴν βασιλείαν ὁ Κομνηνός ἀναζωσάμενος, δόξαν τε παρεσχηκῶς ἀνδρίας καὶ πείραν πολεμικῆς γεν-